

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland

REDACTIE-ADRES:

Ds. W. BREUKELAAR, Santpoort

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

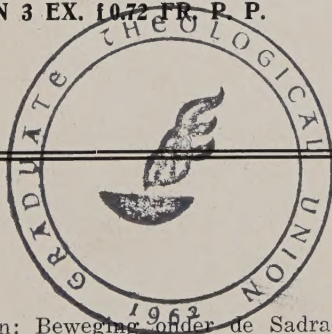
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POS1.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Bij den optocht. — Van Zendingsaangelegenheden: Beweging onder de Sadrach-Christenen; Hoe staat het met den onderwijzersnood in Indië; Inlandsche predikanten. — Zending Noord-Holland: Begroeting Ds. Pos; Mej. A. J. Heidema (bij de foto); Mej. J. Piccer (bij de foto); Kerkbouw Djokja. — Zending Zeeland, N.-Brabant en Limburg; Een Javaansch bruidspaar. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Brief van Ds. P. J. Lambooy. — Zending Utrecht en Gelderland. — Zending Zuid-Holland Noord: De linnenkast Solo; Midden Java 1 Jan. '28 bij de statistiek Zendingsblad Sept. 1928; Zending onder de Chineezzen; Lectuurverspreiding aan zendelingen. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

1929

Bij den optocht.

Num. 10 : 35. Het geschiedde nu in het optrekken van de Ark, dat Mozes zeide: Sta op, Heere, en laat uwe vijanden verstrooid worden en uwe haters van uw aangezicht vlieden!

Bij den aanvang van een nieuw jaar is het ons, alsof we even hebben gerust en nu den tocht door het leven weer voortzetten.

Zoo is het in ons persoonlijk leven, ieder in eigen werk. Zoo is het ook in het leven en den arbeid der kerk, en in haar gemeenschap voor elk harer leden. En omdat de kerk nog altijd de strijdende kerk is, moet zij telken jare weer optrekken om de vijanden van het Godsrijk te weerstaan, tot ze zal erven in het eeuwige vrederijk.

Daarom zien we vooral ook bij het begin des jaars omhoog, om van onzen God en Koning te begeeren, dat Hij weer met ons optrekke, opdat we in zijn kracht mogen strijden.

Tot dien strijd der kerk behoort ook het werk der Zending. Is het niet de geestelijke worsteling tegen de Gode-vijandige machten, die Heidenen en Mohammedanen gevangen houden? die ook de uitverkorenen Gods onder hen gebonden houden? Is het niet de poging, om dezen tot vrijheid te brengen, opdat zij met ons optrekken naar het hemelsch Kanaän?

En wetende, dat dit alleen Gods werk is, heft onze ziel zich tot Hem omhoog met de bede van Mozes: Sta op, Heere, en laat uwe vijanden verstrooid worden en uw haters van uw aangezicht vlieden!

Israël staat gereed, om uit de woestijn Sinai te verreizen, en de tocht aan te vangen door de vreeselijke woestijn, die hen scheidde van de Zuidgrens van Kanaän.

Nadat de Heere hen uit Egypte bevrijd had, waren ze naar den Sinai geleid, om daar als Gods volk in zijn verbond bevestigd te worden.

Nu hadden ze al de ordeningen van dat verbond ontvangen, zoodat ze mochten optrekken om het beloofde land in bezit te nemen en daar in Gods dienst en onder zijn zegen te wonen.

De banieren wapperden boven de uit telkens drie stammen gevormde legers der kinderen Israëls; midden tusschen deze gingen de Levieten, dragende den Tabernakel en zijn heilige dingen; en hoog boven hen zweefde de wolk, waarin de Heere hen op den weg wilde leiden.

Dan nemen de priesters de Ark des verbonds op, het zinnebeeld van Gods tegenwoordigheid bij zijn volk, om deze vóór het leger uit te dragen op hunne schouders. En wanneer de priesters zich in beweging zetten, spreekt Mozes dit woord van geloofs-gebed: Sta op, Heere, en laat uwe vijanden verstrooid worden en uwe haters voor uw aangezicht vlieden!

Zoo gaat het dien eersten morgen bij den optocht uit Sinai's woestijn; en zoo gebeurt het elken morgen weer, wanneer de Ark optrekt, na de rustpooze, die Israëls volk heeft genoten.

Het is het gebed des geloofs van Mozes.

De Heere had beloofd, dat Hij in het midden van Israël optrekken zou; en dat Hij hun zou leiden op den weg en brengen in hun erfland.

In geloovig aanvaarden dier belofte, bidt dan de man Gods, dat die toezegging nu ook aan Israël worde vervuld: dat de Heere opsta om met hen op te trekken; dat Hij zijn verbond hun bevestigte, zijn trouw hun

te ervaren geve, en zijn genade hun bewijze, door met hen te gaan, en hunne scharen te leiden; gelijk de Ark als het teeken zijner tegenwoordigheid, hen vóór gaat op den weg.

Als de Heere hen wil vóór gaan, dan gaan de kinderen zijns volks veilig. Dan kunnen ze niet dwalen door de eindeloze vlakten der woestijnen; dan zullen ze niet bezwijken op den langen weg, noch omkomen in de vele gevaren.

En de vijanden zullen verstrooid worden, waar Hij nadert voor Israels legers; ze zullen vlieden, wanneer Hij zijn majesteit ontdekt.

Als de Heere medegaat, dan kan zijn volk vol blijden moed optrekken, in de zekerheid des geloofs, dat ze allen vijand zullen overwinnen en veilig zullen inkomen in het land der belofte.

En ons heeft de Heere immers ook toegezegd: Ik ben met u! alle de dagen, tot de voleinding der wereld!

In Christus Jezus heeft Hij zijn genade-verbond ons veel heerlijker geopenbaard dan aan Israel bij den Sinai. En voor ons is er maar niet meer de Ark als teeken zijner tegenwoordigheid; maar Hij is in den H. Geest zelf onder ons komen wonen, om zijn Kerk te bouwen tot zijn geestelijken tempel.

Wel doet Hij ons ook nog wandelen in de woestijnen dezer wereld; en de vlakte kan zóó dor en de lucht kan zóó heet zijn! Maar onder zijn leiding gaan we toch veilig en zeker.

Wel blijft zijn volk nog een strijdende Kerk; en Satans aanvechtingen kunnen fel benauwen, en de verdrukking der wereld kan bang verschrikken, en de macht der zonde kan bloedende wonden slaan. Maar de Heere laat Zijn volk niet los.

U ook niet, als ge door Zijn genade bevrijd zijt uit de boeien der wereld, uit het diensthuis der zonde, en Zijn verbond hebt aanvaard door geloovig rusten in het offer van Christus en gehoorzaam volgen in den weg Zijns Woords.

Pleitend op zijn beloften, moogt ge altijd weer Mozes' bede tot de uwe maken in al den nood uws levens; en moogt ge met heel de strijdende kerk wachten op de ervaring van de verhooring dier smeeking: Sta op, Heere, en laat uwe vijanden verstrooid worden en uwe haters voor uw aangezicht vlieden!

Met deze bede des geloofs trekken we ook weer op aan het begin dezes jaars in de worsteling der Zending.

De vijanden van het Godsrijk zijn ook op den Zendings-akker zoo vele en zoo sterk. Daar is niet alleen de geest van het Heidendom en de macht van den Islam. Maar daar dreigen ook andere vijandige machten: het Communisme spookt er rond, het Nationalisme neemt soms dreigende vormen aan, het Modernisme poogt er in te dringen.

Wij kunnen die vijanden niet afweren, noch overwinnen. Maar omdat we gelooven, dat de Heere met ons optrekt, gaan we met blijden moed voort: zijne vijanden zullen verstrooid worden en zijne haters zullen vlieden voor Zijn aangezicht! Daarom bidden we: Sta op, Heere!

God geve het ook in dit jaar te ervaren, dat Hij opstaat tot den geestelijken strijd! opdat gij, broeders en zusters, die arbeidt op Java en Soemba, iets moogt zien van de verstrooiing zijner vijanden! en dat wij, die werken en bidden voor de Zending in de kerken van het vaderland, iets mogen hooren van de vlucht zijner haters!

Van Zendingsaangelegenheden.

Beweging onder de Sadrach-Christenen.

Een zeer opmerkelijke beweging is er den laatsten tijd gaande onder de z.g. Sadrach-Christenen op Midden-Java. Deze Christenen worden zoo genoemd naar hun eersten voorganger, Sadrach, die tal van jaren op Midden-Java heeft gearbeid. Deze Sadrach was een bijzonder man. In 1867 is hij te Batavia gedoopt. Van af 1869 heeft hij op Midden-Java met zeldzamen ijver en groot succes gewerkt. Onder zijn invloed zijn er duizenden Javanen overgegaan tot het Christendom. Hij maakte het aan de Javanen zeer gemakkelijk om Christen te worden. De Javaansche adat liet hij vrijwel onaangestast. Men kon ongeveer blijven, die men was en toch „Christen” zijn. In 1870 vestigde hij zich te Karangdjasa, waar steeds het middelpunt van zijn arbeid is gebleven. Zijn invloed en werkzaamheid strekten zich echter uit over een groot deel van Midden-Java. Tal van gemeenten werden gesticht, die met elkander eenige duizenden zielen telden. In het eerst werkte Sadrach wel in eenig contact met de Gereformeerde Zending, maar hij ging toch schier geheel zijn eigen weg en stoorde zich heel weinig aan de zendelingen.

Toen Ds. Lion-Cachet in 1891 op zijn inspectiereis Sadrach als een dwaalleeraar veroordeelde, kwam er diepergaande verwijdering tusschen hen en de Geref. Zending, totdat Sadrach geheel met onze zending brak, toen hij in 1899 tot de Apostolischen overging en tot Apostel van Java werd benoemd.

Bijna al de Gemeenten op Midden-Java bleven Sadrach aanhangen en gingen met hem mede. Hij was en bleef de leidende persoonlijkheid. Slechts een paar kleine Gemeenten en hier en daar een klein kringetje van Inlandsche Christenen hielden zich bij de Geref. Zending.

In November 1924 is Sadrach in hoogen ouderdom overleden. Na zijn dood is zijn schoonzoon Jotham aangewezen om zijn opvolger te zijn. Deze Jotham was een oud-leerling van de Keucheniuschool. Hij was aanmerkelijk beter bekend met de Christ. waarheid en voelde veel meer voor de Geref. Zending dan Sadrach.

Eerst toonde Jotham een sterke neiging om zich bij onze Zending aan te sluiten. Maar onder sterken drang van de Apostolischen, heeft hij zich tot Apostel laten benoemen, wellicht mede ook, omdat hij bevreesd was, dat anders de „Sadrach-Gemeenten” verloren zouden gaan.

Nog steeds zijn er op Midden-Java heel wat „Sadrach-Gemeenten”, die te zamen een beduidend getal leden tellen. De kennis van de z.g. Sadrach-Christenen is echter zeer gering, terwijl er onder hen allerlei dwaalbegrippen bestaan. Maar in naam zijn ze dan toch Christenen.

Onder deze Sadrach-Christenen nu is er na Sadrach's sterven, vooral den laatsten tijd, een opmerkelijke beweging gekomen, die aansluiting zoekt bij onze zending. Een jonge man, die in de Sadrach-Gemeente te Kedoeng-Pring op het Zendingsterrein van Friesland een vooraanstaande plaats innam, heeft zich aangesloten bij de Gereformeerde Gemeente te Groedjoegan. En daarna is hij naar Djokja gegaan om aan de Opleidingsschool te worden opgeleid tot Goeroe-Indjil. Van zijn ijver en van zijn vorderingen gaf Ds. Bakker een gunstig getuigenis.

In de desa Ngènta-Enta heeft heel de Sadrach-gemeente haar begeerte te kennen gegeven om over te gaan tot de Gereformeerde Zending. Deze Gemeente telt 40 zielen. Thans wordt daar elken Zondag gepreekt door één der Inlandsche helpers van Djokja, die er tevens in de week catechisatie houdt.

Die begeerte naar aansluiting bij de Gereformeerde Zending openbaart zich bij de Sadrach-Christenen op onderscheidene plaatsen. Vooral op het terrein van de Friesche Zending zoeken veel Sadrachianen toenadering.

Natuurlijk is het nog niet te zeggen, wat er uit deze beweging zal groeien. Moge het blijken, dat deze beweging uit God is, dan zal zij voor de z.g. Sadrach-Gemeenten stellig rijke vruchten dragen. Met belangstelling wachten we af hoe het verder met deze beweging zal gaan.

Hoe staat het met „den onderwijzersnood” in Ned.-Indië.

Gedurig vraagt men ons, hoe het staat met „den onderwijzersnood” in Indië. Laten we daarom hiervan eens iets mogen zeggen in het Zendingsblad.

Een paar jaar geleden schreeuwde Indië om Christ. onderwijzers. Er waren heel wat scholen, die maand in maand uit moesten werken met zeer onvoldtallig personeel. Telkens telegrafeerde men: „Stuur ons toch onderwijzers”. Maar dat roepen uit Indië vond in onze onderwijzerswereld maar matig weerklank. Er was en bleef altoos een groot tekort.

Thans is dit gelukkig anders geworden. Althans wat het Christelijk onderwijs betreft. Haast zouden we zeggen, dat het nu omgekeerd is. Gedurig vragen ons onderwijzers: „Is er in Indië ook plaats voor ons.” En meestal is het antwoord: „Op dit oogenblik niet, ten minste niet aan de scholen, die in verband staan met het Comité tot steun van Christ. Onderwijs in Djokjakarta en Soerakarta”.

Omstreeks 30 Christ. scholen in Indië vooral op Midden-Java, staan met dit Comité in contact. Voorzover deze scholen onderwijskrachten uit Holland moeten betrekken, worden zij door dit Comité benoemd en uitgezonden. Aan deze scholen nu is er al sinds enkele maanden geen enkele vacature meer, die door een leerkracht uit Holland moet worden bezet. Vroeger overtrof de vraag zeer verre het aanbod. Thans overtreft het aanbod zeer verre de vraag.

Het is ook niet te verwachten, dat Indië in de volgende jaren heel veel Christ. onderwijzers zal vragen. Vooreerst omdat de Regeering de oprichting van nieuwe Christ. Holl. Inlandsche scholen tegen houdt. En dat is ook wel te verstaan. Er zijn allengs voldoende scholen van dit soort opgericht; althans wat Midden-Java betreft. Wellicht zal er hier of daar nog wel eens een Christ. Holl. Inl. school noodig zijn. Maar toch niet veel meer. De gelegenheid om Hollandsch onderwijs te ontvangen, mag thans wel ongeveer voldoende worden geacht. Zelfs is het de vraag of er al haast niet te veel Inlandsche kinderen Hollandsch onderwijs ontvangen. Als er later voor de Inlanders, die Hollandsch hebben geleerd, geen genoegzaam gelegenheid is om een gepast werkkring te krijgen, loopt dit voor velen op een droeve teleurstelling uit. Op veel nieuwe scholen valt er dus in den eersten tijd in geen geval te rekenen. En aan de bestaande scholen moet er naar gestreefd worden zooveel mogelijk met Inlandsche krachten te werken. Vroeger kon dit niet, omdat er geen Inlandsche Christ. onderwijzers waren, die bevoegd waren tot het geven van onderwijs aan een Holl. Inl. school. Sinds echter de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo elk jaar een flink getal Inl. onderwijzers aflevert, is dit anders geworden. Aan onderscheidene Christ. Holl. Inl. scholen werken nu reeds Inl. krachten. En dat zal nog toenemen. Het is dus te voorzien, dat er in het vervolg niet zoo heel veel vraag zal zijn naar Christ. onderwijzers uit Holland voor de scholen in Indië.

Enkele leerkrachten zullen er echter zoo nu en dan uit Holland moeten worden gezonden.

Onderwijzeressen mogen niet uit Holland worden betrokken, tenzij de Indische Regeering in elk voorkomend geval daarvoor speciale vergunning verleent; althans niet wanneer men aanspraak wil maken op subsidie voor uitrusting en overtocht. Als een Christ. school in Indië een onderwijzeres noodig heeft en het Bestuur kan aantoonen, dat men in Indië zelf geen Christ. onderwijzeres kan krijgen, dan staat de Regeering meestal toe, dat men iemand uit Nederland late komen en ontvangt men ook subsidie voor uitrusting en overtocht. Maar anders niet.

Voor onderwijzers zonder hoofdakke is er in Indië geen plaats meer. Zolang een onderwijzer geen hoofdakke heeft, moet hij er niet over denken om naar Indië te gaan.

Wijl echter de Regeering voor de openbare scholen steeds heel wat onderwijzers te kort komt, verleent zij onder bepaalde voorwaarden ter aanmoediging om naar Indië te gaan een toelage van f2400 voor de hoofdaktestudie. Ook voor het bijzonder onderwijs stelt de Regeering een beperkt getal toelagen beschikbaar. Deze moeten dan aangevraagd worden ten behoeve van in opleiding genomen onderwijzers door een Bestuur, dat in Indië één of meer scholen verzorgt. Het spreekt echter van zelf, dat hiertegen nog al wat bezwaren bestaan o.a. ook, omdat men te voren niet weet of er wel een vacature zal wezen tegen den tijd als de betrokken onderwijzer de hoofdakke heeft. En als hij dan niet kan worden uitgezonden, moet de toelage worden gerestitueerd. Voorts blijft ook voor 1929 de bepaling gelden, dat een onderwijzer met hoofdakke, die geen studietoelage genoot, en wordt uitgezonden voor het openbaar of bijzonder gesubsidieerd onderwijs, behalve de gewone toelage voor uitrusting nog een extra toelage van f2400.— ontvangt. Ook deze bepaling dient natuurlijk om het gaan naar Indië te bevorderen.

Inlandsche predikanten.

Het jaar 1928 was voor onze Zending om onderscheidene redenen een zeer belangrijk jaar. Onder anderen ook, omdat in 1928 niet minder dan drie Inlandsche helpers bij den dienst des Woords zijn be-roepen tot predikant bij een Javaansche Gemeente. Tot nu toe was Soepater te Djokja de eenige Javaansche predikant op ons Zendingsterrein. In April 1926 is Soe-

pater bevestigd als Bedienaar des Woords van de Javaansche Kerk te Djokja.

Donderdag 10 Mei l.l. is Wirjatenaja, die door de Gemeente te Tlepok was beroepen, geëxamineerd en toegelaten tot de bediening des Woords. En 28 Mei is hij door Ds. Netelenbos in het ambt bevestigd. Tlepok is dus de tweede Gemeente op ons zendingsveld, die een Inl. predikant bezit.

Na met goed gevolg den 24 Juli te zijn geëxamineerd, is Soesena — de beroepen predikant van de Gemeenten te Keboemen, Glongong en Pamrian, den 7 Aug. l.l. door Ds. v. Dijk bevestigd als Inl. dienaar des Woords.

Het Friesche zendingssterrein was dus het derde op Midden-Java waar een Inl. predikant is opgetreden.

Bovendien heeft de Gemeente te Magelang den Inl. helper Idris Naham, die tot nu als helper van Ds. K. v. Dijk werkzaam was, beroepen tot Inl. predikant. Zoodra zijn examinatie en bevestiging heeft plaats gehad, zal dit de vierde Inl. predikant zijn.

Die vermeerdering van Inl. predikanten is van het grootste belang. Op den duur toch zal Java door Javanen moeten worden bewerkt.

Meermalen is de vraag gerezen, hoe in de behoefte aan de bediening van Woord en Sacrament moet worden voorzien, wanneer de Heere het zendingswerk in rijke mate gaat zegenen en de Gemeenten op het Zendingsveld bij tientallen vermeerderen. Zoodra het Zendingswerk onder den zegen des Heeren recht slagend wordt, is het onmogelijk dat de dienst van Woord en Sacrament in hoofdzaak door Europeesche predikanten geschiedt. Reeds nu zijn er missionaire predikanten, die schier elken Zondag het Avondmaal moeten bedienen en dan nog niet alle Gemeenten behoorlijk rond kunnen komen. En als de Heere bij den voortduur in toenemende mate het werk met Zijn zegen blijft kronen, dan wordt de behoefte aan dienaren des Woords van jaar tot jaar grooter. Moet in die behoefte worden voorzien door het zenden van predikanten uit Holland, dan zullen er nog heel wat dienaren des Woords moeten worden gezonden. En de uitgaven voor de Zending zullen daardoor met groote sprongen naar boven moeten gaan. Metterdaad staat het dan te vreezen, dat onze Kerken die lasten bijna niet meer zullen kunnen dragen.

Het komt ons echter voor, dat de oplossing van dit metterdaad ernstig vraagstuk niet moet worden gezocht in een al maar meer uitzenden van Hollandsche

predikanten, maar in de aanstelling van Inl. dienaren des Woords.

Wellicht zal het wel gewenscht zijn, dat er voor enkele terreinen nog een Hollandsche missionair predikant worde uitgezonden. Want het spreekt van zelf, dat de leiding van het zendingswerk nog niet aan Javaansche dienaren kan worden overgegeven. Daarvoor ontbreekt hun nog de noodige kennis en bekwaamheid. Nog onderscheidene jaren zal wellicht de leiding van het werk in Europeesche handen moeten blijven. Maar voor de uitvoering van het werk en voor de bearbeiding van de geïnstitueerde Gemeenten zal steeds meer het oog op Inlandsche krachten moeten worden gericht. En dat niet alleen omdat de beperkte middelen, waarover de Zending beschikt, zal verhinderen om steeds meer Europeesche krachten uit te zenden, maar ook omdat naar goede orde de Gemeenten op het zendingsveld allengs meer zelfstandig behoeven te worden, en zoo spoedig en zoo veel als dit mogelijk is, door Inlanders zelf moeten worden bearbeid.

We achten het daarom een zaak van groote beteekenis, dat in 1928 drie Javanen zijn beroepen tot de bediening van Woord en Sacrament.

Die richting moet het uit. Steeds meer Inl. predikanten! En de Inl. Gemeenten opgevoed tot zelfstandigheid! Moge de Heere maar in het midden der Javaansche Gemeenten al meer jonge menschen toerusten met gaven des Geestes, om na behoorlijke opleiding de Gemeenten te kunnen dienen! Dan gaat de arbeid op Midden-Java een schoone toekomst te gemoet.

24 Dec. '28.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Begroeting van Ds. Pos te Djokja.

Na zijn terugkeer te Djokja is Ds. Pos met Mevrouw verwelkomd in de vergadering der Holl. Gemeente.

Het Ind. Kerkblad geeft daarvan het volgende verslag:

„Het woord wordt gegeven aan Dr. F. L. Bakker om namens de Zendingsarbeiders een welkomstwoord te spreken tot de familie Pos. Hij spreekt zijn blijdschap uit over hun terugkeer. Hij heeft hen gemist om hun gezelligen omgang, maar bovenal in 't werk, dat God ons in Djokjakarta te doen heeft gegeven. Hij ziet dit werk, nu Ds. Pos teruggekeerd is, weer als zoo groot en heerlijk.

Al heeft God ook dit jaar zijn rijken zegen geschonken op het zwakke werk, het heeft hem toch benauwd, omdat hij te wei-

nig doen kon. Daarom zijn we hartelijk blij, dat Ds. Pos weer terug is. In de 2de plaats wijst hij er op, hoe we nu in Djokja in een zeer bevoorrechte positie verkeerden. Het is voor het eerst, dat we nu voltallig zijn. Er zijn hier nu 4 predikanten aanwezig. We zijn niet de K. P. M., maar de K. P. B. geworden (Kuipers, Pos, Bakkers). Laat ons hopen op een uitstekende geest van samenwerking, zooals er hier altijd geweest is.

Ds. Pos, thans het woord verkrijgende, antwoordt op deze begroetingen ongeveer het volgende:

Beste vrienden! Op dezen massieven bodem en op de massieve stoelen hier voel ik me weer zoo echt thuis! Bij mijn vertrek uit Holland heb ik gevoeld de waarheid van het Fransche spreekwoord: „Partir, c'est mourir un peu”, maar ik ben toch blij in Holland geweest te zijn, omdat er nu een weerzien mag zijn. Het Zendingswerk is zulk een heerlijk werk! Men biedt er zijn leven voor aan en kan er zich niet meer van los maken, tenzij God het doet. Blij ben ik een plaats te hebben in de lange rij van Zendingarbeiders van Paulus af tot den minste van heden. Maar mijn hart is vol dankbaarheid voor den heerlijken tijd in Holland doorgebracht.

Wat een zegeningen: Niemand uit de familie was weggenomen; een mooien winter en een prachtigen zomer; en dan zooveel goeds genoten in het verkeer met geestverwanten en in het kerkelijk leven! Het kerkelijk leven is daar zooveel massaler. Zoo sprak ik eens in de Keizergrachtkerk voor pl.m. 1500 catechisanten. Welk een indruk maakt zoo'n groote kerk op je, geheel gevuld met allemaal jonge mensen!

Eenerzijds is dat massale een groote rijkdom, maar anderzijds een gevaar, n.l. dat het persoonlijke te veel op den achtergrond geraakt.

Zoo is ook de macht van de traditie in Holland een groot voordeel, doch ook een gevaar. Het is als een huis, dat bescherming kan geven, maar ook een gevangenis kan worden.

Er is zeker op kerkelijk gebied niet alles te prijzen, doch er is toch zooveel schoons en rijks, dat men krachtig gevoelt, dat de Geest Gods de kerken in Holland niet verlaten heeft. Ik heb er ook groote belangstelling voor de Zending gevonden en veel liefde, die het hart verklikte. Nauwe aansluiting met het Hollandsche kerkelijke leven geeft geestelijke verrijking. Daar zijn andere problemen en andere vijanden. De groote vijand is daar het secularisme, de ongodsdienstigheid en wereldzin. Ik dank

zeer voor de vriendelijke woorden, die namens u allen zijn gesproken.

Wij zijn hier bij de gratie en vocatie van Jezus om voor Hem en Zijn Evangelie een plaats te bereiden. Laat ons dan samen arbeiden in den geest van den grooten Von Zinzendorff, die zeide: Ik heb maar één hartstocht: *Hij*.

De voorz. dankt Ds. Pos voor zijn warme woorden.

Mej. A. J. Heidema.

(Bij de foto).

Er is weêr een jonge kracht, die zich gaat geven voor het mooie werk van den

Mej. A. J. Heidema.

medischen dienst der Zending. Het is Mej. Annette Jantina Heidema, dochter van Ds. R. Heidema te Zuidbroek, geboren te Heinenoord 20 Dec. 1903. Zij was eerst bestemd voor onderwijzeres. Aan de Christ. Kweekschool te Groningen ontving zij haar opleiding en behaalde voorspoedig de akte. Maar Mej. Heidema gevoelde zich veel meer aangetrokken tot den arbeid in het Ziekenhuis, dan tot het werk in de school. En daarbij leefde in haar hart de stille hoop later in den dienst der Zending te mogen worden uitgezonden naar Indië.

In 1921 deed zij haar intrede als leer-

ling verpleegster in het Acad. Ziekenhuis te Groningen en verwierf in Mei 1924 haar diploma. Zij bleef daarna aan dit ziekenhuis verbonden, waar zij zich verder bekwaamde en heel wat ervaring opdeed.

Eerst was zij voornemens nog meer diploma's te halen, voordat zij trachtte een benoeming te ontvangen voor den dienst der Zending.

Toen echter de gelegenheid open kwam om in aanmerking te komen voor het Petronella Hospitaal te Djokja, stelde zij zich gaarne beschikbaar. En toen is Mej. Heidema benoemd om als hoofdverpleegster uit te gaan en de Zending van de Noord-Hollandsche Kerken te dienen in het medische werk.

Zij maakt de reis met de „Johan de Wit”, die 11 Januari a.s. van Genua is vertrokken. In Mej. J. Piccer, het hoofd der huishouding van het Petronella-Hospitaal, die met datzelfde schip naar Indië terugkeert, heeft zij een ervaren reisgenoot, wat haar de reis aanmerkelijk aangenamer maakt.

Moge de reis voor haar voorspoedig zijn en stelle de Heere haar werk voor velen ten zegen.

W. B.

Mej. J. Piccer.

(Bij de foto).

Mej. J. Piccer is teruggekeerd naar den arbeid te Djokja, die haar zeer lief is geworden. Zij dient de Zending als hoofd der huishouding van het Petronella-Hospitaal. Het is haar werk te zorgen, dat de huishouding geregeld loopt. En dat is geen kleinigheid. Want het Petronella-Hospitaal bergt honderden patienten en bedienden. Maar Mej. Piccer is in dat werk ingegroeid en zij doet het graag, want het is arbeid in dienst der Zending. En zij heeft de Zending lief.

Het is voor de tweede maal, dat zij thans naar Indië gaat. De eerste maal — in 1920 — ging zij met de Familie Dr. A. A. L. Rutgers als hulp voor de kinderen. Van jongsaf had zij echter lust om de Zending te dienen. In Augustus 1921 bracht zij een bezoek aan Djokja en Solo. De aanschouwing van het werk versterkte bij haar nu het verlangen om in den dienst der Zending te treden. En toen nu Mej. L. de Jong wegens krankheid naar Holland moest terugkeeren, stelde Mej. Piccer zich graag beschikbaar om haar plaats in te nemen. In Januari 1922 trad zij in dienst van het Petronella Hospitaal.

In Mei '28 is zij met verlof naar Holland gekomen. Het was haar niet gegeven hare vader weer te zien. Haar vader was

reeds vroeger overleden, en hare moeder stierf toen zij reeds op reis naar Holland was. Dat gemis spreidde over haar verlof een donkere schaduw. Maar het verblijf in Holland bracht haar ook veel genot.

Mej. J. Piccer.

Mej. Johanna Piccer, die zoo vriendelijk was ons een goed geslaagde foto voor het Zendingsblad af te staan, is geboren 14 Febr. 1887. Voor haar eerste vertrek naar Indië, heeft zij onderscheidene jaren met lust handwerkjes gegeven in het Geref. Weeshuis te Amsterdam. Maar het werk in Indië bevalt haar toch veel beter. Zij is met opgewektheid teruggekeerd. Zij ziet haar werk te Djokja niet als een offer, maar als een voorrecht. Te Genua ging zij den 11den Jan. aan boord van de „Johan de Wit.”

W. B.

Kerkbouw Djokja.

Gelijk men weet, heeft Ds A. Pos tijdens zijn verlof in Holland een inzameling gehouden voor Kerkbouw in Djokjakarta. Er moeten op ons Zendingsterrein daar vier kerken gebouwd. Naar raming is daarvoor noodig, behalve wat de Inlandsche Gemeenten met inspanning van alle kracht zelf kunnen bijeenbrengen, plm. f 25.000. Ds Pos hoopte, dat hij dat bedrag in Holland zou

vinden. Hij heeft in onderscheidene Kerken van Noord-Holland voor dit doel gesproken en een inzameling gehouden. Meermalen heeft hij ook in de pers op dit belang gewezen.

En het mag gezegd, dat de Kerken van Noord-Holland haar liefde in ruime mate hebben getoond.

Er is omstreeks 18.000 gulden bijeengekomen.

Dat is metterdaad een mooi bedrag. In sommige Kerken van Noord-Holland was de liefde en offervaardigheid ten behoeve van de nog financieel zoo zwakke Inlandsche Gemeenten op Java zeer treffend.

Maar we zijn er nog niet. Er is nog omstreeks f 7000 tekort. Er zijn nog onderscheidene Kerken, die niets of bijna niets voor dit doel hebben gegeven.

Zelfs enkele tamelijk sterke Kerken.

Ook zijn er nog personen, die een bijdrage hebben toegezegd, maar niet hebben gezonden.

Van harte hopen we, dat de Kerken, die nog niets of bijna niets deden, thans nog voor dit doel een bijdrage zenden. Het zou zoo mooi wezen, als het volle bedrag van de gevraagde f 25.000 er ook kwam. Laten ook zij, die een gift hebben toegezegd, dit niet vergeten.

Ds Pos verzocht ons om de sinds de laatste verantwoording ingekomen giften te verantwoorden. Voor zijn vertrek heeft hij nog de volgende giften en collecten ontvangen. Sinds de laatste verantwoording ingekomen:

Fam. V. te N. S. f 100; letter V. te A. f 2; M. S. te A. f 2.50; Kerk Bussum f 664.68; Dr v. M. te B. f 100; Collecte Zaandam f 136.19; A. B. te W. f 25; N. N. te A. f 30; C. D. te Z. f 2.50; Collecte catech. te Amsterdam 4 Juni 1928 f 77.27; Giften te Amsterdam f 88.50; 200 halve centen van J. H. te A. f 1; N. N. te A. f 1; Ds J. R. te A. f 10; Fam. P. W. te A. f 2.50; N. N. te A. f 1; Fam. S. S. te A. f 0.50; P. A. H. te A. f 1; N. N. te A. f 1; In Waalkerk f 1; In Nassaukerk f 1.50; Nagift te Z. f 5; K. K. te Z. f 50; D. W. te Z. f 50; W. B. te Z. f 20; G. J. de V. te Z. f 20; Zr. W. te E. f 1; M. P. te Z. f 1; P. C. M. te M. f 1; R. K. te Z. f 50; C. K. te Z. f 150; Jogia Kr. Amst. N. f 10.

Na het vertrek van Ds Pos is nog ontvangen, hetzij gestort op zijn postrekening, hetzij aan ons gezonden, het volgende:

N. N. te H. H. f 150; T. H. v. E. te A. f 200; J. C. V. te W. f 10; G. K. te N. S. f 51.56; extra-giften te A. door D. f 5; G. v. Z. uit schoolbus te R. f 2.50; d. D. J. C. te A. van B. f 1 en K. f 1; J. C. F. te A. f 0.50; W. H. te A. f 10; A. A. v. d. P. te D. f 2.50; Mr. F. te 's-G. f 10; door C. S. gift in de coll. te K. f 12.12; door D. J. C. van N. N. te A. f 5; gift in de coll. te A. f 5; door D. K.

uit de Geref. Kerk te H. f 5; door J. C. te A. giften f 12; Geref. Kerk te Amst. West f 166; gift van N. N. te Breda f 5; Meisjes-Vereen. Kennen en Belijden te A'dam f 7.54; N. N. te A. f 3; Geref. Kerk Dirksborn f 15; Geref. Kerk N. Vennip f 250.

Wie een bijdrage of collecte heeft te zenden, kan dit doen door storting of overschrijving op de postrekening van Ds A. Pos no. 132539 Zaandam. Men kan dit ook doen door het te zenden aan Ds W. Breukelaar, te Zaandam, postrekening no. 32806. Het is echter gewenscht er dan bij te voegen: Voor Kerkbouw Djokja. W. B.

Zending Zeeland, N.-Brabant en Limburg.

Aan al de Kerkeraden der Geref. Kerken in Zeeland, N. Brabant en Limburg is de navolgende circulaire verzonden.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Onder de Zendingsmiddelen, die op ons Zendingsterrein te Magelang worden aangewend, ontbrak tot hiertoe nog steeds een der beste van alle Zendingsmiddelen n.l. een hoofdhospitaal waaraan een Europeesche arts verbonden is.

Naar het gemeenschappelijk getuigenis van alle Zendingsarbeiders hebben we in den medischen dienst een der schoonste middelen om met de Mohammedaansche bevolking in aanraking te komen en om wegberoidend te werken voor de prediking van het Evangelie.

Onder de Mohammedaansche volkeren vindt de Zending door Gods zegen den meesten ingang onder het Javaansche volk, zoo, dat John Mott, de voorzitter van de Zendings-Conferentie, die in Jeruzalem werd gehouden, een bezoek op Java heeft gebracht, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken, waardoor menschelijkerwijze gesproken, deze ingang op Java verklaard zou kunnen worden. En bij dat onderzoek bleek o.a. de hospitaaldienst door Gods zegen een der oorzaken te zijn waardoor met zooveel vrucht onder het Javaansche volk mag worden gearbeid.

Alle Zendende Kerken, uitgezonderd Middeburg, hebben op hun terrein een goed ingerichten medischen dienst en de vruchten, die op dat werk gezien worden, bevestigen het bovengegeven getuigenis. Er wordt zelfs zooveel aan dat werk gedaan, dat van alle bedden, die in de Zendingshospitalen over heel de wereld worden gevonden, het honderdste deel zich bevindt op de Zendings-terreinen der Gereformeerde Kerken. In Djokja alleen bevindt zich een goed ingericht hospitaal met 5 doktoren, Europeesche verpleegsters, en 12 hulphospitalen; onge-

veer een 1000 patienten kunnen in al die inrichtingen worden opgenomen.

In Magelang echter bevindt zich nog slechts een klein hulphospitaal, zonder dokter, geleid door een eenvoudig opgeleiden Javaan; in vergelijking met andere terreinen is Magelang wel heel karig bedeed en we weten, dat het ook niet mogelijk is om het in Magelang zoover te krijgen als het in Djokja is, maar dat we nog steeds geen enkele Europeesche Zendingarts te Magelang hebben en wij van dat uitnemende middel zoo goed als verstoken zijn, mag niet langer voortduren. Want het gevolg is, dat alle arbeid in het Magelangsche zooveel moeilijker gaat; immers de huisbezoeken zijn moeilijk, het zoeken van contact is moeilijk; de voorbereidende betekenissen van het medische werk moeten we er missen; als op andere Zendingsterreinen huisbezoek gedaan wordt, is daar volop werk door het bezoeken alleen van ontslagen patienten, die in het hospitaal geholpen werden, daar ook reeds enkele dagen het Evangelie hebben gehoord en nu veel makkelijker te bezoeken zijn dan zij, die nog op geenerlei wijze met de Zending in aanraking kwamen. De dienst der barmhartigheid is zoo'n heerlijk middel om vrienden te krijgen.

Om al deze redenen werd besloten met de oprichting van een hospitaal onder leiding van een Europeeschen arts over te gaan, indien de meerdere inkomsten daartoe in staat zullen stellen.

Daartoe zal voor bouw en eerste inrichting een bedrag van f45000 bijeengebracht moeten worden, terwijl de jaarlijksche exploitatie te staan komt op f15000 per jaar.

Wij zijn overtuigd, dat we niet te veel vragen, we zijn dankbaar voor wat de Zuidelijke provinciën voor den arbeid der Zending offeren; sommige gemeenten geven zelfs prachtig, maar toch durven we te zeggen, dat in ons geven de Zending nog niet die plaats inneemt, die ze behoort in te nemen. Het zoo uitdrukkelijke gebod van Jezus, dat den Zendingsarbeid gebiedt, is zoo veelvuldig, is zoo centraal, dat niemand kan zeggen, dat ons geven daarmee reeds in overeenstemming is.

En indien er de gewilligheid is om onze gaven voor dit doel te offeren, zal het aan het vermogen daartoe niet ontbreken.

Om een inzicht te geven in de bedragen, die iedere gemeente voor dit doel zou moeten offeren, merken we op, dat, als ieder gezin per jaar f2.— voor dit doel zou willen afzonderen, de kosten voor dit werk bijeengebracht zouden zijn. Een gemeente van 500 zielen rekenen wij te bestaan uit

100 gezinnen, (ieder gezin gerekend als vijf personen) zoodat zoo'n gemeente dan speciaal voor dit hospitaal bijeen zou moeten brengen een bedrag van 100 maal 2 is f200 per jaar; met dit gegeven in handen zal het niet moeilijk vallen, uit te rekenen wat van uw gemeente verwacht wordt.

Misschien is het mogelijk dat de Zendingscmissie ten uwent de gemeente rondging om dit bedrag te verzamelen, beter echter achten we het dat een aparte commissie, bestaande uit enkele zusters der gemeente, voor dat doel door den kerkeraad werd opgericht en dat dit Zustercomité speciaal tot taak kreeg om het benoodigde voor het hospitaal te verzamelen. Indien er reeds een Zustercomité ten uwent bestaat, zooals op vele plaatsen het geval is, dan zou aan dat Comité de verzameling der gelden opgedragen kunnen worden.

De missionaire predikant zou dan als hij ten uwent mededeelingen komt doen van het Zendingswerk met dat Zustercomité gaarne willen samspreken ter toelichting van bovenstaande en om mee te beraadslagen over de beste wijze waarop dit verzamelen van geld ware in te richten.

Het bouwkapitaal à f45000 zou dan uit vrijwillige bijdragen bijeengebracht moeten worden uit collecten, die gehouden worden bij gelegenheid dat Ds. Merkelijn in de verschillende kerken over de Zending spreekt en uit bijdragen van broeders en zusters, die ruim met aardse goederen zijn bedeed en die gaarne voor dit doel een gave zouden willen afzonderen.

Mocht onverhoopt blijken, dat deze bedragen niet bijeengebracht zouden kunnen worden, dan zouden we tegen Ds. Merkelijn moeten zeggen, dat dit medisch werk, hoe noodzakelijk ook, achterwege moet blijven; maar voor we dit zouden zeggen, moeten we in onze conscientie vrij uitgaan, en moet het duidelijk gebleken zijn, dat wij tot dien arbeid niet mogen overgaan. Wij leggen den inhoud van dit schrijven ook voor uwe conscientie.

Broeders laten we doen wat we kunnen.

De groote sympathie waarmee deze plannen in sommige gemeenten reeds ontvangen werd toont hoe groot de gewilligheid is en geeft hope, dat deze plannen, indien ze allerwege met dezelfde gewilligheid worden ontvangen, ook zullen slagen.

God gaf zegen op 't Zendingswerk.

Nu komt er geroep om hulp.

Laat die zegen en dat geroep ons dringen tot meerder gebed, tot meerdere inspanning; en ook hier geldt van de gemeente, wat waar is van ieder lid: de zegenende ziel zal worden vetgemaakt.

Overweegt deze plannen met ernst; laten de moeilijkheden goed onder de oogen worden gezien, maar laten we bij dit alles voelen, dat hier een ernstig verzoek op onze conscientie gebonden wordt.

Wij houden ons er van overtuigd, dat het einde zal zijn: wij, Zijne knechten zul-

ontvingen dezen brief van Ds. P. J. Lambooy.

Pajeti, 12 October 1928.

Aan de Deputaten van de Zending op Soemba.

Zeer geachte Broeders!

Het begint op Soemba weer heet te

Een Javaansch bruidspaar.

len ons opmaken en bouwen en God van den hemel zal het ons doen gelukken.

Ds. F. STAAL,

Voorzitter van Deputaten.

Ds. A. C. HEIJ, Scriba.

Ds. D. SCHEELE,

Voorzitter Zendings-Comité.

Ds. A. MERKELIJN,

te Magelang.

Een Javaansch bruidspaar.

Hier zien we een Javaansch bruidspaar getrouwd door Ds. Merkelijn.

De bruidegom was één der onderwijzers van een inlandsche school te Djoema bij Magelang, die trouwde met een dochter van een der helpsters; de leden der gemeente hebben de stoelen een beetje versierd. Hoe bruid en bruidegom heeten is ons niet verteld. Blijkbaar houden ook de Javanen bijzonder veel van versiering bij feestelijke gelegenheden.

W. B.

Zending Groningen, Drente en

Overijsel.

Brief van Ds. P. J. Lambooy.

De Deputaten voor de Zending op Soemba

worden. De „koude” maanden waarin de thermometer maar 85 of 86 graden aanwijst zijn weer voorbij, en wij zitten weer in een hitte van een eind over de 90.

Maar dat belet niet om geregeld door te werken, al moet er dan eens een keer extra een schoon pak aangetrokken worden. Maar erger is het dat uit die hitte blijkt dat de regentijd in aantocht is. Dan moet men er op rekenen, dat de reizen niet zoo prettig meer zijn en dat de wegen in modderpoelen staan veranderd te worden. Alleen de goed verharde wegen zijn dan nog bereisbaar.

Het is jammer dat een jaar zoo kort is, want nauwelijks is de regentijd in April weer voorbij of het is alweer November met dreigende lichten en onweer. De regentijd belet een groot deel van het werk dat bestaat uit rondtrekken langs de verschillende posten. Gedurende dien tijd moet men veel overlaten aan de helpers die achterblijven om den omtrek van hun posten te bewerken. Gelukkig dat er zulke zijn die niet afgeschrikt worden van regen en modder en toch zooveel mogelijk hun gang gaan. Zij kunnen dat gemakkelijker doen, omdat hun ressort niet zoo groot is

en zij elken dag weer naar huis kunnen of hoogstens een nacht moeten overblijven. Anders is het als men voor eenige weken op stap moet en dan dag aan dag natregent en de paarden doodmoe zijn van het door de modder loopen.

Als de regentijd nadert, dan moet ik elken dag weer constateeren dat ik niet zooveel heb kunnen doen als ik graag had willen doen. Want te dikwijls word ik vastgehouden op Pajeti zelf. Er zou hier in den omtrek alleen al genoeg te doen zijn.

Maar zoover te zien is, gaat alles zijn geregelde gang.

Het is voor ons allen een groote slag geweest, te hooren dat Ds. Colenbrander niet meer terug komt op Melolo. Wij missen ontzaggelijk veel in hem en het werk in Oost-Soemba lijdt er onder, nu er niemand is die de toestanden precies kent en dagelijkse leiding geeft en toezicht houdt.

Het is te hopen dat er spoedig iemand gevonden wordt, die al zijn krachten aan Oost-Soemba wijden wil en het werk op nieuw stevig aanpakt. Want zooals u weet, gaat het in Oost-Soemba ook leven. In Kananggar is er geregeld een kring die elken Zondag samenkomt. Het wacht daar slechts op de komst van den goeroe indjil om tot gemeentevorming te komen. Wij denken dat het volgend jaar Augustus die goeroe indjil aldaar geplaatst zal worden.

In de buurt daarvan ligt Andoe Watoe, een plaats waar schijnbaar groote belangstelling voor het Evangelie gaat ontwaken. Reeds meermalen vroegen zij om een school en een goeroe indjil. Het volgend jaar zal daar waarschijnlijk een school geopend kunnen worden, maar een goeroe indjil zal nog wel wat duren.

Daar nu op het oogenblik heel Midden-Soemba en Oost-Soemba verzorgd moet worden door één persoon, is het niet mogelijk zoo'n punt naar behooren te bezoeken en te verzorgen. Zooveel als mogelijk is wordt het gewone werk gaande gehouden en gedaan wat gedaan kan worden. De scholen en gemeenten worden zooveel mogelijk geleid, maar van nauwkeurige bewerking kan niets komen.

Gezien dit alles, moet er zoo gauw mogelijk gezocht worden naar een opvolger van Ds. Colenbrander.

Ook in Midden-Soemba gaat alles geregeld. Er is groot gebrek aan onderwijzers, maar in 1929 zal in die groote behoefte waarschijnlijk ruimschoots voorzien worden.

In alle gemeenten zijn in de afgelopen

maanden verschillenden gedoopt.

Zoo te Waingapoe tot nog toe 15 dit jaar. Onder de gedoopten bevindt zich een Mohamedaansche, die tot het Christendom overgegaan is, en met haar kinderen werd gedoopt. Zoo ook ging een Roomsche-Katholieke over tot onze gemeente. De belangstelling is nog altijd groot en de kerk goed gevuld.

In Waingapoe hebben in de afgelopen drie maanden 11 menschen belijdenis des geloofs afgelegd.

Zoo ook zijn te Kambaniroe 12 menschen gedoopt en hebben 2 belijdenis gedaan. De goeroe indjil gaat geregeld de kampong in om onder de heidensche Savoneezen te arbeiden en ook daarvan mag hij reeds vruchten zien doordat enkelen nu trouw de kerk komen bezoeken. Maar anderen denken, dat de goeroe alleen werkt uit eigen belang en meenen, dat hij van den zending een flinke geldelijke belooning krijgt als hij weer een zieltje voor het Christendom gewonnen heeft.

Dat het heidendom in sommige zielen nog niet geheel overwonnen is, blijkt uit 'n geval van een gemeentelid, wiens vrouw ziek werd. Hij droomde en in zijn droom werd een alleszins geachte vrouw, lid ook der gemeente, aangewezen als heks, die zijn vrouw betooverde. Lang praten of kort praten hielp niet, ook de kerkeraad probeerde tevergeefs hem van zijn bijgeloof te overtuigen.

Hij zegt maar: „het is absoluut zeker: als er geen Duivel bestond dan was er ook geen heks, maar nu de Duivel wel bestaat, zijn er natuurlijk ook heksen; ik vereer den Duivel niet, maar ik wil den Duivel juist bestrijden en daarom wil ik die heks kwaad doen. God zelf heeft het mij in den droom geopenbaard, derhalve is het absoluut zeker. In den tijd van Jezus waren er ook bezetenen.”

Pajeti kenmerkt zich door een gestadigen en flinken groei, zoodat het totaal gemeenteliden reeds over de 140 gestegen is. Den laatsten Zondag waren er 96 avondmaalangers, niet zooveel als de vorige keer, toen er 130 waren, maar toen waren ook al de goeroe's uit de bergen met hun vrouwen aanwezig. Deze hebben meestal in hun school geen avondmaal, omdat er maar twee leden zijn n.l. de goeroe en zijn vrouw; daarom komen de goeroe's tweemaal per jaar te Pajeti.

Na het groote aantal van 43 dat in Juli gedoopt werd, zijn er 5 menschen later in de afgelopen drie maanden gedoopt.

Een lid der gemeente hebben we door den dood verloren, een Soembanees, die vroeger berucht was om zijn daden, maar door ziekte in het Ziekenhuis opgenomen, aldaar bekeerd werd en in volle vertrouwen op Jezus is gestorven.

Zooals reeds meermalen, is het nu ook gebeurd in Watoe Mbelar, dat er een vrouw gestorven is, die nog niet gedoopt was, maar trouw de godsdienstoefeningen van den goeroe bijwoonde. Zij beleed haar geloof voor haar geheele familie, dat zij alleen in Jezus geloofde als haar Zaligmaker.

Zoo ook een jongen van 12 jaar in Parokot in het landschap Karita, die na een korte ziekte overleed, en zijn heele familie vermaande om Christus te volgen, daar hij anders in het toekomstige leven beslist van hen gescheiden zou worden. Ondanks onwilligheid in het eerst, komt nu de heele familie, met zijn vader voorop, naar de kerk om te luisteren, nog niet omdat ze al gekozen hebben.

Ook deze jongen was nog ongedoopt.

Wij mogen allerwege Gods zegen opmerken en al gaat het niet met groote aantallen, er is toch vooruitgang merkbaar. Wij mogen Gods zegen bidden en aannemen wat God ons schenkt. Zijn er weinig, die komen tot overgave aan Jezus, dan zijn wij niet minder blijde als wanneer er velen komen. Want als velen tegelijk komen, dan heeft dat zijn zeer groote bezwaren van te weinig bearbeiding en te veel misschien een blijven hangen aan het oude geloof.

Ontvangt onze hartelijke groeten,

P. J. LAMBOOY.

Zending Utrecht en Gelderland te Poerworedjo.

Uit den Europeeschen kring.

Dr. Netelenbos schrijft:

Onze verpleegster, zr. Nieboer, heeft eergisteren een ernstige operatie moeten ondergaan. Gelukkig is haar toestand thans zeer naar wensch.

We zijn den Heere dankbaar voor Zijne goedheid en bidden Hem, dat Hij haar straks geheel hersteld aan haar arbeid in het ziekenhuis moge teruggeven.

Twee en half jaar geleden werd zr. Both van ons weggenomen. Wat een droeven tijd hebben we toen doorgemaakt! Het graf is zoo ernstig. De vrees, dat we thans misschien weer één uit onzen kleinen kring zouden moeten afstaan, is Gode zij dank, beschaamd geworden.

De laatste maanden zijn toch reeds rijk aan beproeving.

Mej. Feringa verliet ons met ziekteverlof; en om dezelfde reden gaat de fam. Kranenburg vandaag over een week scheep naar het vaderland.

Het is ons tot grooten troost, dat we zr. Nieboer mogen behouden.

De Heere hergeve ons ook de zieke verlogangers.

Voor Hem is niets te wonderlijk.

Zending Zuid-Holland Noord.

Linnenkast Solo.

Ook in 't jaar 1928 kan het werk voor de linnenkast weer geregeld doorgaan. Onder de voortreffelijke leiding van Mevrouw Buskop werd in Delft al 't goed geknipt en vandaar verzonden naar de 43 kranen.

Extra ontvingen we uit Woerden: 13 baby hemdjes, 12 molton- en 12 katoenen luiers.

Drie kranen zonden ons nog geld. Uit Krimpen a. d. Lek ontvingen we f 25.— en f 7.—, uit Boskoop f 25.— en uit Baarn f 30.— en f 15.35 voor vergoeding van het naaigoed.

Dit jaar konden er 7 kisten met ongeveer 2900 stuks goed en 50 molton dekens naar Solo verzonden worden.

Met dank aan onzen God, Die ons eenvoudige werk ook dit jaar heeft willen zegenen, eindigen we 1928 en gaan met vertrouwen op Zijn hulp en bijstand 1929 tegemoet.

J. B. VAN BAREN—V. D. VOORN
GROOTENBOER

Penningmeesteresse van den Solo-kring.
Delft, Dec. 1928.

Midden-Java 1 Januari 1928.

(bij de Statistiek in het Zendingsblad van September).

Statistiek is een belangrijke zaak, ook voor het Zendingswerk. Zij kan nuttige aanwijzingen geven, indien tenminste niet al-te-haastige conclusies getrokken worden. Zoo ware het b.v. onjuist, naar de zichtbare vruchten te Poerbolinggo en naar die te Solo den omvang van den daar verrichten arbeid te berekenen. Banjoemas is het moeilijkste en onvruchtbaarste terrein. Van het Westen naar het Oosten stijgt de vruchtbaarheid van onzen zendingsakker. Een dertigvoudige oogst van schralen grond eischt meer overleg en inspanning dan een zestigvoudige van vetten grond. En behalve dezen algemeenen regel zijn er

nog vele trekken of omstandigheden, die bij een rechte beoordeeling in aanmerking behooren te komen. Zoo heeft Magelang helaas nog altijd bijna geen medischen dienst, terwijl Djokja in rijken oversvloed dit uitnemend zendingsmiddel bezit. Daarom wachte men zich voor haastig-opge-maakte gevolgtrekkingen. Oppervlakkige oordeelvellingen dienen een zaak niet.

Toch kan een statistisch overzicht leerzaam zijn. Daarom worden hier uit de vele tabellen onzer jaar-statistiek enkele totaal-cijfers naar voren gebracht. Ze kunnen het overzicht over het geheel verhelderen, wellicht ook iets bijdragen tot een beter begrip, en misschien zelfs eenige opbouwende critiek leveren.

Van 1 Januari 1918 tot 1 Juli 1928, dus in tien jaar, steeg het aantal Inlandsche Christenen in Midden-Java-Zuid van 2.415 tot 6.573, verdubbelde dus twee en twee derde maal. Beneden dit algemeen gemiddelde bleven Poerworedjo (van 530 tot 797), dat slechts anderhalf maal in omvang toenam; Keboemen van 380 tot 704), dat bijna verdubbelde; Poerbolingo (van 366 tot 826), dat twee en een kwart maal groter werd. In overeenstemming met de gemiddelde toename stegen Djokjakarta van 710 tot 1.905, en Wonosobo van 35 tot 94. Magelang en Solo, de jongste onzer zendingsposten, zijn door hun kort verleden in de gunstigste verhouding voor een hoog cijfer van vermenigvuldiging. Magelang (van 97 tot 536) werd vijf en een half maal zoo groot, en Solo (van 297 tot 1.710) bijna zesmaal.

In 1927 werden 436 volwassenen en 462 kinderen gedoopt, totaal 898; in 1926: 586. Op de meeste terreinen meer kinderen dan volwassenen; alleen Magelang en Solo telden meer volwassenen dan kinderen. Het totaal-aantal gedoopten bedroeg te Poerbolingo 93, Poerworedjo 72, Keboemen 107, Djokja 237, Wonosobo 17, Magelang 87, Solo 276.

Voor al in dezen tijd, waarin de behoefte aan volle zelfstandigheid van de Javaansche Kerken sterk gevoeld wordt, zijn de bijdragen in die Kerken van groote waarde. Over het algemeen stegen de bijdragen voor Kerk en Armen per lid in die tien jaar heel wat, verdubbelden ze ongeveer. Alleen Solo maakte hierop uitzondering. Indien we Wonosobo vanwege zijn bijzonderen toestand buiten beschouwing laten, stond Solo in 1917 bovenaan met een bijdrage van f3.90 per belijdend lid; maar in 1927 was het gedaald tot f2.42. De maatschappelijke toestand der leden ging vooruit, de kerkelijke bijdrage achteruit. Aan

dezen ernstigen misstand is in het laatste halfjaar de noodige aandacht gewijd.

Het aantal helpers tot den Dienst des Woords was op de meeste terreinen vrijwel even groot, namelijk 12, 13 of 14. Solo, dat verreweg het grootste grondgebied en de grootste bevolking heeft, bezat er 20. In het geheel waren er 87. Op 110 verschillende plaatsen werd gearbeid. Het grootste aantal dezer hulpposten was op het terrein van Poerbolingo, n.l. 28. Daarna volgde Djokja met 23.

Aan de Colportage werd niet overal met gelijke kracht gewerkt. Keboemen stond onderaan met 2, Djokja bovenaan met 14 colporteurs. De omzet van Bijbels, Bijbelgedeelten en andere Christelijke boeken in de Inlandsche talen en in het Hollandsch (schoolboeken, en ook teksten en platen niet megeteld) beliep (in duizendtallen) te Poerbolingo zeven, Poerworedjo vijf, Keboemen één, Djokja zestien, Magelang tien, Solo eenendertig. In totaal zeventig-duizend boeken. Losse traktaatjes brachten het tot 87.000, waarvan Solo met 60.000 het leeuwendeel had. Elke maand werden 62.500 exemplaren van het Javaansch maandblad Mardi Rahardjo verspreid naar evenredigheid van de grootte der bevolking op de onderscheiden terreinen. Ook maandelijks 5.650 exemplaren van een Maleisch blad en 3.580 van een Javaansch kinderblad. In dezen tijd, waarin het aantal lezenden snel toeneemt, en waarin de Roomsche propaganda met geweldige kracht werkt, kan op de Bijbelverspreiding niet te veel nadruk worden gelegd.

Op het gebied der Medische Zending heeft Midden-Java de meest-bevoorrecht plaats in heel de Wereldzending. Het had begin 1928 1.862 zendingsbedden beschikbaar, méér dan één twinstigste van al de bedden der Wereldzending. En dit aantal is in den loop van 1928 tot ongeveer 2.000 gestegen. Deze bevoorrechte positie dankt de Gereformeerde Zending voornamelijk aan den milden steun van het Gouvernement en aan de rijke bijdragen van de Cultuur-ondernemingen op Midden-Java. Van die 1.862 bedden waren er gemiddeld 1.567 elken dag bezet. Zulke een cijfer is de beste weerlegging van de fantastische bewering van sommige menschen, dat de Javanen zich niet willen laten opnemen in een zendingsziekenhuis.

De Christelijke scholen zagen in die tien jaar leerlingental wassen van 2.594 tot 12.222. Deze ontzaglijke uitbreiding is vooral te danken aan den opbloei van het onderwijs op Westerschen grondslag. Uiteraard boden centrale plaatsen als Solo,

Djokja, Magelang voor dat onderwijs de beste gelegenheden. Poerbolingo steeg van 177 tot 1.001, Poerworedjo van 350 tot 939, Keboemen van 572 tot 1.273, Djokja van 729 tot 2,436, Wonosobo van 94 tot 154, Magelang van 320 tot 1.221, Solo van 350 tot 5.198.

Deze statistiek biedt stof te over voor dank aan God, en voor waardeering van het werk onzer Kerken. Er bestaat echter geen reden voor het verslappend gevoel van zelfvoldaanheid. Ons terrein telt acht en eenhalf miljoen zielen. De bevolking neemt jaarlijks met meer dan 100.000 zielen toe. En de Javaansche Kerk nam gemiddeld in de laatste tien jaar met 416 zielen per jaar toe. Er zal nog heel wat gegeven en gewerkt en vooral gebeden moeten worden, eer de aanwas van de Kerk in een goede verhouding zal staan met den aanwas der bevolking.

Solo.

H. A. VAN ANDEL.

Zending onder de Chineezten.

Over de Zending onder de Chineezten op Midden-Java schrijft Ds. K. van Dijk het volgende:

In het begin van Augustus zijn de Holl. Kerken in Indië bijeen geweest in Classicale vergadering te Solo.

Ook de zendingstaak dier Holl. Kerken is daar ter sprake gekomen. Algemeen werd gevoeld, dat onze Kerken hier, die midden in de heidenwereld leven, niet in de zending arbeiden, zooals ze moesten en ook konden doen. De Classis heeft nu Deputaten benoemd, die zich in overleg met de Afz. Vergadering van missionaire dienaren zullen beraden over de vraag of er voor de Holl. Kerken hier niet een weg is, waarin zij gezamenlijk kunnen arbeiden aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk onder de volken dezer landen. Daarbij is de aandacht gevestigd op het werk onder de Chineezten, dat reeds herhaaldelijk ter sprake gekomen is in onze Kerken, maar waarvoor tot nu toe nog geen behoorlijke voorziening is getroffen. Het zou prachtig zijn, als de Holl. Kerken er nu nog eens toe kwamen om onder dat werk gezamenlijk den schouder te zetten. Zooals het nu geregeld is, dat het aan de afzonderlijke Kerken is overgelaten om elk op hare wijze en op haar terrein in de Zending te arbeiden, is niet praktisch en niet doelmatig. Er is geen enkele Kerk, die alleen kan zorgen voor wat zelfs op een klein gebied voor de Zending noodig is. Daarom verheugt het mij ten eerste dat de Hollandsche Kerken in Indië nu willen

overleggen, wat zij gezamenlijk kunnen doen. Voor het werk onder de Chineezten begint de zon te rijzen.

Maar dat werk eischt ook beslist afzonderlijke voorziening.

Wij hebben tegenwoordig in Karangarjar een vijftal Chineezten bij de Gemeente, zogenaamde singkehs, d.w.z. menschen, die in China geboren zijn, en vandaar hun taal hebben meegebracht. Het zijn meestal menschen, die hier beginnen als geldschietters voor de Javaansche koopvrouwen en voor kleine handelaars op de markt. Zij hebben voor dat bedrijf maar een klein kapitaaltje noodig. Zij leenen b.v. aan een koopvrouw een gulden, bij het begin van de markt, en krijgen na afloop van de markt f1.10 terug. Ook zetten ze kleine bedragen uit in de desa, b.v. tegen 1 pCt. per dag. Als ze wat gelukkig zijn, zit daar al gauw een bestaantje voor hen in. Alleen ze zetten hun geld uit zonder behoorlijke waarborgen, en zoo gebeurt het ook nog al eens, dat ze hun kapitaaltje er bij inschieten. Ze moeten hun menschen zoo'n beetje kennen, en — geregeld mannen.

Zulke menschen hebben wij nu bij de Gemeente. Zij hebben uit China een attestatie meegebracht van een methodisten kerk daar. Misschien hebben ze vóór ze zich hier gevestigd hebben eerst in Batavia of een andere groote plaats een beetje gescharreld. Maar nu wonen ze hier. Ze merken iets van het zendingswerk, dat hier gedaan wordt, en ze zoeken aansluiting. Dat pleit eenigszins voor hun Christendom. Maar — hoe zij er geestelijk voor staan, dat kunnen wij moeilijk onderzoeken. Wij kunnen zoo goed als in het geheel niet met hen spreken. Al spoedig kennen zij een beetje Javaansch, wat ze op de pasar opvangen, en wat ze verder elkaar leeren. Afwijzen kunnen wij de menschen ook niet. Wij willen graag voor hen doen, wat we kunnen. Maar — hoe kunnen we hun leiding geven, hen vermanen en onderwijzen, als we hun taal niet kennen, en geen Chineezten kennen.

Als zooiets nu een geval was, dat op zichzelf stond, dan zouden we er niets meer aan kunnen doen. Maar het staat niet op zichzelf. In de groote plaatsen. Magelang, Djogja en Solo hebben ze daar veel meer mee te doen. Het is zelfs reeds zoo ver, dat de Holl. Kerken in Solo, Djogja en Magelang alle drie besloten hebben het werk onder de Chineezten als haar speciale zendingstaak te aanvaarden. Die Gemeenten stellen voor dat werk een Helper aan, die onder toezicht van den Kerkeraad zal ar-

beiden. Maar het spreekt vanzelf, dat een Helper, die hier gevormd is, en die geen Chineesch kent, voor de singkèhs weinig doen kan, en dat een kerkeraad het werk van zoo'n man niet dan gebrekkig leiding kan geven. Op den duur zal er toch een missionair predikant moeten zijn, die speciaal voor het Chineezenwerk is opgeleid. Die noodzakelijkheid hebben de Kerken in Holland reeds lang erkend, door uit de Gen. Kas voor dien arbeid een jaarlijksche subsidie van f4500.— toe te zeggen, zoodra er een Kerk is, die daarvoor een missionair wil uitzenden. Er is vroeger al eens op gewezen, en nu is het op de Classis hier in Indië weer ter sprake gekomen, dat hier wellicht een roeping ligt voor de Indische Kerken.

Mogen de Kerken hier het zoo inzien, en tegelijk den moed grijpen om de hand aan den ploeg te slaan tot vervulling van die roeping. Dan opent zich voor haar hier een kostelijk en veelbelovend arbeidsveld.

Lectuurverspreiding aan Zendingen.

9e Jaarverslag 1927—1928.

(Verkort).

Met dank kan het Bestuur van de Lectuurverspreiding aan Zendingen op het afgelopen jaar terugzien. In de samenstelling van dit Bestuur kwam geen verandering.

Aan het eind van het vorige jaarverslag publiceerden wij een Lijstje van Tijdschriften, die de Zendingen, volgens hun te kennen gegeven verlangen, gaarne zouden ontvangen.

Vele aanbiedingen volgden hierop, zoodat wij aan de meeste aanvragen konden voldoen. Hartelijk dank aan allen, die ons vroegen om adressen.

Meer dan eens werden ons oude geheele jaargangen van tijdschriften aangeboden. Hierop moesten wij wel eens antwoorden: „Dit kunnen wij niet gebruiken”. De Zendingen, die meestal overkropt zijn met werk, zullen zeker in hun vrije uren gaarne een of ander tijdschrift lezen, maar dan moet het zijn „up to date”.

Uit de brieven, die wij ontvingen van het Zendingsveld, blijkt telkens weer, hoezeer de zendingen gewaardeerd worden. Daar ons van verschillende zijden om toezending van „Stemmen des Tijds” werd gevraagd en dit tijdschrift ons nooit werd aangeboden, hebben we ons geabonneerd op twee exemplaren, die nu elk aan drie verschillende adressen worden doorgezonden, zoodat we er zes broeders mee konden verblijden.

Zoo gaarne zouden we ons op meer tijdschriften abonneeren, die gewenscht maar niet aangeboden worden. Onze kas laat dit echter niet toe. Ons saldo van f 180.— slonk tot f 72.—. Zijn er onder de lezers van dit verslag geen Zendingsvrienden, die ons een geldelijke bijdrage als contributie of als gift willen zenden en daardoor onze kas versterken? De weinige contributies zijn niet eens toereikend om de loopende uitgaven voor port, drukwerk, enz., te bestrijden. Men zal dit begrijpen als men bedenkt, dat in het afgelopen jaar lectuur werd gezonden aan $\pm$ 300 Zendingen, terwijl hierover gecorrespondeerd moest worden met $\pm$ 500 personen hier te lande. We kunnen er dus niet aan denken enkele theologische en andere tijdschriften aan te schaffen, en dit is jammer. De broeders op het Zendingsveld blijven gaarne op de hoogte van wat er op theologisch en letterkundig terrein verschijnt.

Ook is er veel vraag naar lectuur over Jeugdwerk.

Met grooten aandrang bevelen we ook thans weer dit schoone werk aan in de belangstelling van allen, die wat vreugde willen bereiden aan de broeders en zusters op het Zendingsveld voor wie het zulk een troost en bemoediging is, bewijzen van medeleven uit het Vaderland te ontvangen.

Men vrage adressen van in aanmerking komende personen aan de Secretaresse, maar zende haar geen lectuur, daar dan de port tweemaal betaald moet worden, aangezien de frankeerkosten naar Indië evenhoog zijn als die in ons land.

Het Bestuur:

Mevrouw J. E. BOISSEVAIN—Fabius,
Presidente,

de „Nije Wehme”, Zeist.

Mejuffrouw S. J. JAMES, Secretaresse,
Buijs Ballotstr. 17bis, Utrecht.

Mejuffrouw A. COBLIJN, Penningm.
Rubenslaan 10, Bilthoven.

Giro-nummer 65663.

Mejuffrouw N. A. M. BARBAS,
Brederodestraat 28, Haarlem.

A. J. H. SCHERP,
Verspronckweg 113, Haarlem.

Mevrouw M. SCHOKKINK—Baltesen
Middelbeek,
de Perponcherstraat 14, den Haag.

Lijstje van verlangde periodieken:

Het Schouwvenster, de Spiegel, Op den Uitkijk, Jong Holland, de Jonge Man, Het Kind, Voor Moeders, Theologische tijdschriften, Maandblad voor Verloskunde, Geneeskundige Gids, tijdschriften over Jeugdwerk, Letterkundige tijdschriften, Lectuur voor kinderen onder twaalf jaar.

Suriname.

Dingen, die eens gezegd moeten worden.

Er bestaat een boekje, getiteld: „Cijfers, die schreien van pijn”. Het handelt over het drankmisbruik in Nederland. Aan dezen titel dacht ik, toen ik op de begroting van 1929 de salarissen van de Herrnhutter zendingsarbeiders in Suriname las. Ik vroeg een oud-zendingeling op den man af: Kan men daarvan leven? Het antwoord luidde: Alleen als men van ouder op ouder uit zulk een zendingsfamilie stamt. Ik wilde er toch meer van weten, en toen hoorde ik dingen die ons van schaamte het bloed naar de wangen moesten jagen. Ik hoorde onder welke omstandigheden die arbeiders in Gods wijngaard daar hun werk moeten doen. Wist U wel, dan men in Paramaribo er over spreekt, hoe het toch komt, dat de vrouwen van de Herrnhutter-zendingelingen er zoo slecht uitzien? Wist U dat een jonge moeder uit die kringen bij de geboorte van een kindje precies 11 dagen een soort baker kon krijgen? „Waarom toch niet 3 dagen langer?” zei de oud-zendingeling, het scheelt onze vrouwen misschien 3 jaar leven. Wist U wel dat sommige zendingeling-echtparen niet met verlof naar Europa durven gaan, omdat ze zich dan in de schuld moeten steken, en niet weten hoe dit later aan te moeten zuiveren?

Met zulke dingen loopt men in Zeist niet te koop. Men kan jaren met de broeders en zusters aldaar in aanraking zijn, zonder een flauw vermoeden van zulke toestanden te hebben. Tot men plotseling eens voor de rauwe werkelijkheid komt te staan. Vrienden, mogen wij in zulke toestanden berusten? Op de laatste vergadering van den Raad van Bijstand zei Ds. Verhoef, de Geref. pastor te Zeist: „De Zending van de Broedergemeente gaat mij evenzeer ten harte als die van onze Geref. Kerken.” Broeders en zusters, zouden wij allen dat woord niet tot het onze kunnen maken? Dan zou nog in 1929 aan zulke schreiende toestanden een einde kunnen komen.

Sinds 28 Nov. ontvingen wij:

Van de Geref. Jong. Vereen. te Goes (door M. d. B.) f6.10. (Goed zoo, jonge vrienden!); van P. K. te Leeuwarden f2.50; P. H. B. te Middelharnis f1; H. H. F. te Aerdenhout f10; K. G. v. D. te 's Hertogenbosch f10; L. v. S., Voorburg f3; M. J. B., Billiton f10; C. v. d. L., Oude Wetering f7; Pers. L. en U.L.O. school 's Gravenzande f4.50; P. M. v. d. S. (Personeel Geref. School) Hilversum f3 (maand) en bemiddeling v. „De Standaard” f5; Bestuur Chr. School Javastraat A'dam f10 (Th. v.

H.); M. G. Zierikzee f7 (coll. Chr. school); Geref. Kerk Veere f2.44 (gevonden in coll.); Leerl. L. S. 's Gravenzande (H. A. V.) f4.05; P. K. Soest f10; R. A. en J. G. Sneek resp. f2.50 en f10; E. d. J. A. f3; F. O. R. U. M. f2.50; F. K. Leiden f1 (gev. in coll.); Th. H. V. den Haag f8.50.

Hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Hilversum.

Postrek. 95494.

P.S. Nog ontv. de volgende jaarcontributies: Dr. R. K. A'dam f2.50; Dr. H. A'dam f1; Mej. R. Hilversum f1.50; W. te Wilnis f1; J. S. Weesp f10; Ds. J. S. Zevenerbergen f1.50; H. Y. den Haag f2.50.

Ook dezen trouwen Surinamevrienden hartelijk dank. v. K.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

De stille hoop, dat de Heere de krankheid van onzen zeer gewaardeerden Br. Dr. J. Hania mocht wenden blijft tot heden on vervuld. De krankheid houdt aan en sloop, zeer langzaam, al zijn krachten. Maar de Heere geeft hem stille berusting in Gods bestel.

Ds. J. F. Colenbrander.

Het is thans definitief besloten, dat Ds. Colenbrander, die tal van jaren te Melolo op Soemba als opvolger van wijlen Ds. W. Pos, in de zending heeft gearbeid, niet naar Indië zal terugkeeren. Volgens onderscheidene medische verklaringen laat de gezondheidstoestand van Mevrouw niet toe, dat zij nogmaals weer naar Indië ga.

Dat is een droeve teleurstelling zoowel voor Ds. Colenbrander als voor het werk te Melolo.

Ds. Colenbrander is bereid wéér een gemeente in Nederland te dienen. Zijn verloftijd eindigt 1 April a.s., maar reeds nu zal hij gaarne een eventueel beroep in overweging nemen.

Dr. Noteboom.

Op de Zendingssynode van Utrecht en Gelderland die in Nov. '28 te Apeldoorn is gehouden, is medegedeeld, dat Dr. Noteboom, arts te Heerlen, waarschijnlijk Dr. Flach, de missionaire arts van Poerworedjo, tijdens diens a.s. verlof zal vervangen.

Ds. v. d. Zaal.

Ds. v. d. Zaal te Deventer, die beroepen was voor de Zending van de Christ. Geref. Kerk, heeft voor die beroeping bedankt.

Dr. Verveen.

Dr. Scheurers-Hospitaal te Klaten heeft reeds nu een tweede arts noodig. Directeur van dit hospitaal is Dr. D. Bakker, die wel eer aan het Petronella-Hospitaal was verbonden. Naar wij vernemen is er onderhandeld met den heer Verveen te Arnhem om als miss. arts naar Klaten te gaan.

Reeds als jong student leefde bij den heer Verveen de begeerte om eenmaal de Zending te mogen dienen.

Zendingsbegroting Utrecht en Gelderland.

De begroting voor het jaar 1929 is door de Zendingssynode volgens het door haar gepubliceerde verslag goedgekeurd.

Voor den Hoofddienst is de uitgave begroot op f 35.500, bij welke de ontvangsten achter blijven met f 757.—.

Wat den Medischen Dienst aanbelangt: f 63.163.61 als vermoedelijke uitgaaf, met raming voor te ontvangen f 7.790.46 minder.

Een polikliniekauto voor Djokja.

Aan den vooravond van zijn vertrek naar Djocjakarta is aan Dr. J. Offringa uit zijn Amsterdamsche vriendenkring een bedrag beschikbaar gesteld om het aantal polikliniekauto's van het Petronella-hospitaal met één te vermeerderen.

Attestaties naar Indië.

De Raad der Geref. Kerk te Medan verzoekt nogmaals zeer dringend, dat toch de Kerken in Nederland als er leden naar Indië vertrekken, niet alleen attestaties mede geven, maar ook daarvan bericht zenden aan den Kerkeraad der Gemeente waarvoor het attest is bestemd, met duidelijke opgave van het adres en liefst ook van de boot, waarmede de reis geschiedt.

Het is zeer gewenscht, dat alle Kerken aan dit verzoek getrouw voldoen. Menig jong mensch van Gereformeerden huize raakt in Indië het spoor bijster en gaat verloren voor het Kerkelijk leven, mede ook omdat de Kerken in Indië van hun komst en adres niet op de hoogte zijn gebracht. Laten de Kerken er toch aan denken bericht te zenden.

Een Christ. doofstommen-instituut.

Te Solo beraamt men plannen tot oprichting van een Christelijk doofstommen-instituut. Toen Dr. H. A. van Andel in het voorjaar enkele weken in Holland was, heeft hij voor dit doel een gift van f10.000 ontvangen. Ook heeft de Regeering, naar

we vernamen, voorloopig steun toegezegd.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan den Heer M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij den Heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Adresverandering.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan N.V. Drukkerij „Vada”, Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen.

LEESTAFEL.

Op den Uitkijk. Kerstnummer 1928 bij Vada te Wageningen.

Op den Uitkijk — een van onze beste Christ. tijdschriften, steeds voortreffelijk van inhoud en rijk geïllustreerd, heeft ons een zeldzaam mooi Kerstnummer gebracht. Dit No. bevat 112 blz. en biedt een zeer gevarieerde reeks van artikelen en schitterend geslaagde illustraties en platen. De uitgeefster heeft eer van haar werk.

Van strijd en Overwinning op Alor door A. A. v. Dalen, Hulp-prediker te Alor; bij N. V. Spruijt's Uitg. Mij. Amsterdam, f1.20, geb. f1.90.

Een uitnemend mooi Zendingsboek. Op Alor, een eiland ten noorden van Timor, met een bevolking van wellicht omstreeks 60.000 zielen, is den laatsten tijd veel gebeurd. De Heere heeft daar groote dingen gedaan. Er is een geestelijke ontwaking onder de bevolking van dit eiland, die zeer de aandacht trekt.

De heer v. Dalen werkt hier sinds 1922. En de Heere zegent zijn arbeid.

In dit boek, dat in boeienden verhaalvorm is geschreven, geeft hij ons een duidelijken blik in de gedachtenwereld van de Aloreezen. Hij teekent met talent land en volk en de hindernissen, die het Evangelie daar heeft te overwinnen en overwint.

De uitgave is uitstekend verzorgd. Dit boek is een verrijking van onze Zendingsliteratuur.

Uit de duisternis tot het licht, door A. A. v. Dalen, bij Spruijt's Uitg. Mij. Amsterdam, f 1.20, geb. f 1.90.

Eveneens een kostelijk Zendingsboek. Het behoort eenigszins als een vervolg bij het vorige, maar is ook zonder dat men het andere gelezen heeft, wel te genieten. De heer van Dalen tracht hier te teekenen „zoowel den strijd voor den enkeling om het Evangelie alsook den strijd van het Evangelie om allen". En hij is daarin wel geslaagd. Hij biedt ons hier een echt Zendingsboek, dat we graag aanbevelen, evenals het vorige.

Zendingsboeken als deze zijn zeer geschikt om de Zendingstheorie te sterken.

Beide boeken laten ons ook enkele mooie plaatjes zien.

Wat ik op mijn Indische reis zag door Dr. H. C. Rutgers, bij Kok te Kampen f 2.90, geb. f 3.75.

Dit boek wil zijn: „een eenvoudige reisverhaal van iemand die het voorrecht had eenige maanden door Java en Sumatra te reizen." Een zeer bescheiden doel. Maar het boek geeft heel wat meer. Dr. Rutgers heeft beste oogen. En zijn pen is in orde. Hij geeft ons een zeer oriënterend, vlot geschreven boek, dat vooral aan de Zending en allerlei Christelijken arbeid een breede plaats verleent. En natuurlijk vindt men er ook aardige kiekjes in. Een lezenswaardig boek, dat men met genot leest.

Een hoornstoot tegen Assen? Antwoord op een „conscientiekreet" door Ds. K. Schilder, bij Kok f 0.65.

Bij het lezen dezer rake brochure kwam de vraag bij ons op: Heeft Ds. Schilder niet te veel eer bewezen aan den gemascerden schrijver van een „conscientiekreet"? Is dat onwaardig en onbeholpen geschrijf wel zooveel weerlegging waard? Zoo ja, welnu — dan kan de man van de „conscientiekreet" het er mée doen. En de mannen, die met dat ding colporteerden, desgelijks. Wie soms aan die „conscientiekreet" nog eenige beteekenis hecht, leze en bestudeere eens wat Ds. Schilder zegt.

Hij rafelt die „conscientiekreet" totaal uiteen.

Om Gods Heilig Woord, een episode uit den jongsten strijd over het dogma der inspiratie, door Prof. Dr. A. G. Honig, bij Kok f 0.90.

Een kostelijke studie, opgedragen aan

het studentencorps F. Q. I. en de oud-leerlingen. Maar ook anderen zullen dit woord met genot lezen. Het behandelt op voortreffelijke wijze een zeer urgent onderwerp.

Bijbelsch Dagboek door J. Hollander, bij N.V. Arnh. Boekdrukkerij, in 12 afleveringen, f 0.40 per afl.

Met groot genoegen namen we inzage van de eerste twee afleveringen. De heer Hollander mediteert innig en diep. Er zijn reeds heel wat dagboeken. Maar dit zal zijn weg wel vinden. Wie inteekeent ontvangt later een prachtband. De uitgave is heel mooi.

Willem Teelinck en de practijk der Godzaligheid door Prof. Dr. H. Bouwman, bij Kok te Kampen, f 1.25.

Een voortreffelijke studie, vrucht van breed onderzoek. Zeer waard door velen gelezen te worden. Vooral ook omdat hier zoo duidelijk blijkt, dat de waarlijk Gereformeerde niet minder nadruk legt op de practijk der Godzaligheid dan op de zuiverheid der leer.

Het boek Daniël. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. G. Ch. Aalders, bij Kok te Kampen, geb. f 3.25.

Weer een nieuw deel in de serie: „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling". Onze Gereformeerde Exegeten zitten niet stil. En Kok ook niet. Deze uitnemende uitlegging van het boek Daniël behoeft onze aanbeveling niet.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door H. A. Verschoor busje Chr. Sch. 's-Gravenzande f 12.05; Mej. C. Leene, Kampen f 3.50; Door Mej. M. v. d. Bom, busje Jul. Sch. Charlois f 57.95; Door D. A. Kirchner deel coll. H. Z. S. te Arnhem f 15; Deel Coll. Alg. Z. Conf. Amsterdam f 52.37; Door Mevr. v. Alewijk, busje Jacob Hendrik te Abcoude f 10.51; Door J. Vreeke Christ. Sch. Goes f 6.87; J. H. de Waal Maleijt te Katwijk f 10; Door L. Breel, verzameld kinderen Chr. Bew. Sch. te Goes f 12; Aandeel collecte Christ. Nat. Zend.fest f 250; Busje J. Dikkers te Lochem f 10.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba. 12e Verantwoording van 26 November tot en met 24 December 1928.

Bijdragen, Collecten en Giften: Provincie Groningen: H. Hulshof, Zout-

kamp, v. d. zendingscomm. f29.16, extra gift f5 is f34.16; W. Wolters, Dorkwerd, busje f21; K. Smit, Ter Apel, saldo zendingsblaadjes f15; Mej. G. Weeseman, Warffum, zonder omschrijving f22.29½; R. Raap, Schildwolde, nikkertje, f14; Br. v. Dijken, Groningen, kerkzakje Noorderkerk 66 halve centen, plus 14 halve centen is f0.40; Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen, van een zuster f2.25; P. Pilon Szn., Stedum, zendingsveren. f52, schoolkinderen f14.52 is f66.52; Ger. Muloschool, Kraneweg Groningen, 1e en 2e kl. 860 halve c. f4.30 plus f16 is f20.30; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f60; H. Boddeus, Bedum, Chr. Zangvereniging „Korenbloempje” f5.73; H. Heijs, 2e Exloërmond, bruiloft H. N. en A. A. f3.60; Ds. N. Postema, Veendam busjes schoolkinderen f11; K. Heeres, Over-schild, kinderen Chr. Sch. f9.45, meisjes-verein. f1.51½, knapenverein. f3.23½, zendingscom. f5.80 is f20; G. F. Werkema, Oldehove, 2e halfjaarlijksche contributie f42.80; G. Bakker, 2e Exloërmond, zonder omschrijving f5.80; J. A. Roukema, Harkstede, zendingsbladen f11.30; E. Delhaas, Nieuw Buinen, gift kerkzakje f10; J. Hel-der, Boerakker, zendingscommissie f15; E. Delhaas, Nieuw Buinen, uit de busjes f30; K. Bosma Jr., Middelstum, gift kerkzak f10.740 halve centen idem f3.70 is f13.70; Fa-milie Kool, Haren, nikkertje f7.50; Ds. M. Meindersma, Leek, busje R. Smallenbroek f5.50; F. Dijkens, Uithuizen, gift kerk-zakje f2.50; A. Barelds, 2e Exloërmond, gift kerkzakje f10, busje kl. meisjesver-eeniging f4.67 is f14.67; Aldert v. d. Molen. Loppersum, dankoffer kerkzakje f25; J. Wildvank, Delfzijl, meisjesverein. Bid en Werk, f24.02; R. v. Wageningen, Zuid-wolde, busje schoolkinderen f6.10; Geref. Kerk, Stadskanaal, via Ale Algra f150; J. Jonkman, Baflo, zendingscommissie f250-Via Ds. W. Breukelaar, Zaandam, van E. Bulder, Westerlee f7.25; P. Ritsema, Be-dum, gift kerkzakje f2.50; J. Dop, Meeden, busjes f9; H. Wegener, Wildervank, gift kerkzakje f100; Mej. C. Delhaas, Gronin-gen, theelood, zilverpapier, halve centen etc. f31.85; T. Dijksterhuis, Uithuizen, zonder nadere aanduiding f14; Mej. A. Postma, Oldekerk, uit het busje der jongedochters-vereiniging f30.96 en halve centen f0.50 is f31.46; D. A. Koebrugge, Onstwedde, zen-dingskas f80; Mej. Huisman, schoolkinde-ren f5.77 is f85.77.

Provincie Drenthe: J. Snipper, Boven-smilde, gev. i. h. kerkzakje f10.94; H. L. Smeman, Coevorden, zendingscollecte f28.66; B. Roosjen, Diever, saldo zendings-kalenders f10, nikkertje f15 is f25; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, 3 giften (f10 plus f5 plus f5) is f20; Ds. H. M. Ploeger, Appel-scha, busjes E. H., Appelscha f8.59½, E. B. de W., Oosterwolde f10.18½ is f18.78; P. v. Rotterdam, Klazinaveen, zendingscom-

missie f50, over 1926 nog f20 is f70; J. Koops, Aalden, saldo zendingskalenders Zweeloo f5.07; H. Kremer, Nieuwlande, kinderbusjes f38.16.

Provincie Overijsel: H. J. Kuiper, Zwart-sluis, zendingscommissie, Geref. Kerk f100; T. Oegema, Dedemsvaart, Meisjesverein. „Dient den Heere met blijdschap” f10; P. Smeenk, De Krim, contributiën (gedeelte-lijk) f100; J. van Dalen, St. Jansklooster, dankoffer f5; zendingscomm. f65 is f70; D. de Vries, Steenwijk, gift N. N. f25, halve c. N. N. f0.23½ en zendingscomm. f19.48½ is f44.72; S. v. d. Veen, Vrooms-hoop, kerkzakje, gift uit dankbaarheid voor zegeningen f25; H. W. Weitkamp, Harden-berg, gift J. H. V. Lzn. f1; S. Malda, Lut-ten, zendingscommissie Nov. en Dec. f50; Mej. M. V. v. d. Blom, Olst, v. d. jongen-heer H. J. Huiskamp, opgespaard voor de zending f1.10, batig saldo zendingskalen-ders f16.70 is f17.80.

Soembaweek:

Provincie Groningen: Uithuizen f544.10; Enumatil f79.62; Valthermond f73; Hark-stede f40; Middelstum f182.30; Scheemda f90.50; Nieuwe Schans f8.20.

Provincie Drenthe: Schoonoord f81.70; Nijeveen f89.65; Gees f20.72.

Provincie Overijsel: Steenwijk f306.80; Almelo f263.06; Zalk en Veecaten f58.

Bentheim en Oost-Friesland: Ihrhove f49.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e tot en met 11e verant-woording van 1 Januari tot en met 25 No-vember 1928 f72767.51.

12e verantwoording, van 26 November tot en met 24 December '28 f3713.75½.

Totaal van 1 Januari tot en met 24 De-cember 1928 f76481.26½.

Naar aanleiding van de mededeeling in het Decembern timer ontvingen wij tot ons genoegen van verschillende zijden kleinere en grootere giften, doch zijn wij de f3000 nog niet gepasseerd. We hopen echter, dat de laatste dagen van 1928 ons nog de zoo zeer gewenschte en benoedigde aanvulling zullen brengen, opdat wij de boeken — kon het zijn — met een batig saldo konden af-sluiten.

Bij de wisseling des jaars biedt onder-geteekende U allen zijn hartelijke gelukwen-schen aan voor het jaar 1929.

Zij onze bede, dat de Koning der Kerk, die onzen arbeid in 1928 zegende en rijken dankensstof gaf, ook in 1929 onzen zen-dingsarbeid moge zegenen tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk en tot verheerlijking van Zijn Naam.

Groningen, 27 December 1928.

Praediniussingel 5.

Postrekening No. 138000.

JURRIËN VELDKAMP.

Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Hem den heidenen overleveren. — Van Zendingsaangelegenheden: Prof. Dr. G. H. J. W. Geesink; Een tegenstrijdigheid; Meer onderling overleg; Dr. J. Offringa ten palcize. — Zending Zeeland, N. Brabant-Limburg: Een groepje blinden te Blondo. — Zending Utrecht en Gelderland: Rapport Ds. L. Netelenbos. — Zending Z. Holland Noord: Ambtsaanvaarding; Mevr. Vonk— v. d. Poel; De Heer en Mevr. Giliam—Zijlstra. — Zending Friesland: Jubileum Ds. K. v. Dijk; De Gereformeerde Kerk te Bandoeng; Hoofddienst en Hulpdiensten op Midden-Java; Java—Soemba-film; Het Hollandsch Kerkelijk leven en het Zendingswerk op Midden-Java; Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

„Hem den heidenen overleveren”.

En zij zullen hem den heidenen overleveren om hem te bespotten en te geeselen en te kruisigen; en ten derde dage zal hij wederopstaan. Mattheus 20 : 19.

Ook de zending is vrucht van het kruis van Golgotha.

Meestal gaan we bij de opsporing van het begin der zending terug tot den Pinksterdag. Maar de Pinksterdag brengt toch eigenlijk op zijn beurt weer de vrucht van Jezus' dood aan het licht.

Als Jezus' apostel dan ook zijn arbeid in het heidensche Corinthe begint, wil hij niets weten dan Jezus Christus en dien gekruisigd. Het evangelie des kruises is de boodschap der verlossing en zaligheid.

Dat kruis van Christus nu kon er niet geweest zijn zonder de heidenen. Waren de Joden eigen heer en meester geweest, ze zouden Jezus niet hebben gekruisigd, maar gesteenigd. Al meer dan eens hadden ze er de steenen voor opgenomen. Maar het was er nog nooit toe gekomen, omdat zijn ure nog niet daar was.

Als Jezus voor de derde maal zijn lijden aan zijn discipelen voorzeft, voegt hij er die bijzonderheid opzettelijk aan toe. Eerst: de Zoon des menschen zal den overpriesters en schriftgeleerden overgeleverd worden. Dan: zij zullen hem ter dood veroordeelen. Eindelijk: zij zullen hem den *heidenen* overleveren.

Jezus kent elke bijzonderheid van zijn lijden en sterven. Ook deze.

Hoe bitter is dit niet voor hem geweest. Hij zal worden overgeleverd aan de overpriesters en schriftgeleerden, zijn vijanden. En dit zal geschieden door een dergenen die met hem zijn.

Maar dan zullen de overpriesters en schriftgeleerden op hun beurt hem den heidenen overleveren. Ze zullen hem, Israëls Messias, in handen geven van hun vijanden, opdat deze hem nagelen aan het vloekhout. Het „kruisig hem, kruisig hem” zal voor Pilatus' rechterstoel worden uitgeroepen. En ze zullen niet rusten voordat deze hun eisch zal hebben ingewilligd.

Zoo vergrijpt heel de wereld zich aan haar Redder en Zaligmaker. Niet alleen het Joodsche volk, dat de beloften Gods heeft. Maar ook de heidenen.

Zoo is het door God te voren bepaald.

Zoo wil het Jezus in gehoorzaamheid aan den Vader.

Zoo wordt de maat der zonde volgemeten.

Maar zoo wordt ook de verzoening teweeggebracht.

Hier is Jezus' groote liefde tot een verloren wereld.

Israël is niet beter dan de heidenen. Maar ook de heidenen zijn niet in tegenstelling met Israël de beteren.

Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods en worden om niet gerechtvaardigd uit zijne genade door de verlossing die in Christus Jezus is.

De heidenen hebben zich in den persoon van Pontius Pilatus aanvankelijk wel afzijdig trachten te houden. Maar ze hebben ten slotte toch toegegeven. Ze hebben in boozen moedwil Jezus bespot en gegeeseld en gekruisigd.

Ze waren niet begeerig naar het heil des Heeren. Er was niet een snakken naar de ware verlossing, al was er ook onvoldaanheid met eigen leven. Ze stonden niet onzijdig tegenover den Zoon Gods. Hun hart was even vijandig als dat der Joden.

En wel heeft Jezus tot Pilatus gezegd: die mij aan u heeft overgeleverd, heeft groter zonde. Maar dit sluit dan ook de zonde van Pilatus zelve in. En Pilatus vertegenwoordigt hier heel de heidenwereld.

Evenals Israël met zijn religie zoo heeft de heidenwereld met haar cultuur zich tegen den Christus Gods gekeerd. Door de handen der heidenen is hij bespot als Israëls Koning. Door de handen der heidenen is hij wreed en smadelijk mishandeld en gegeeseld. Door de handen der heidenen is hij genageld aan het kruis.

Noch religie noch cultuur brachten redding. Het is alleen de genade van den Heere Jezus Christus die uitkomst brengt. Zijn genade voor zondaren. Niet meer uit één volk, maar uit alle volken. Er is geen voorkeur meer.

De middelmuur des afscheidsels is gebroken. Ze hebben zich allen tegen hem vereenigd. Maar Jezus' zondaarsliefde is machtiger en volhardender dan hun haat.

Terwijl zij hem hechten aan het kruis, verzoent hij de zonde der wereld bij God en redt hij de wereld van haar ondergang. Opdat een iegelijk, wie hij dan ook zij, die in hem gelooft, vergeving van zonden zou hebben en het eeuwige leven.

Hier ligt voor uw eigen ziel de redding.

Maar hier ligt ook voor wie als schuldig zondaar in Jezus behoudenis vindt de bron van alle waarachtige zendingsliefde.

Hij werd den heidenen overgeleverd, ja om hem te bespotten en te geeselen en te kruisigen. Maar dit was het einde niet. Den heidenen werd hij overgeleverd opdat hij ook der heidenen Zaligmaker zou zijn.

En zooals de geloovigen in Israël vóór de heidenen het heil des Heeren gekend hebben, zoo is ook het eenig onderscheid tusschen ons en de heidenwereld, dat wij Jezus nu reeds als onzen Zaligmaker mogen kennen. Opdat de heidenen door ons en met ons zijn heil zouden kennen en zich ook tot den Heere zouden bekeeren.

Hij die ook voor heidenen bad: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen, heeft ook voor heidenen zijn bloed vergoten. Niet minder dan voor ons, die nu reeds in dat wondere kruis van Christus mogen roemen.

Moge ook door uw liefde en gebed het evangelie des kruises den heidenen worden overgeleverd. Opdat zij in hem gelooven, die voor ons gestorven is als wij nog vijanden waren.

D.

J. P. K.

Van Zendingsaangelegenheden.

Prof. Dr. G. H. J. W. Geesink.

Ook het Zendingsblad wil een woord van gedachtenis wijden aan den beminlijken Prof. Dr. W. Geesink, die 23 Januari j.l. na een korte ongesteldheid de eeuwige rust is ingegaan. We zullen niet spreken over de groote betekenis van Prof. Geesink als een der voormannen uit de dagen van 1888, als Hoogleraar aan de Vrije

Universiteit en als man van wetenschap. „Het Zendingsblad” wil slechts iets van hem zeggen in verband met de Zending onzer Kerken.

Een Zendingsman, in den engeren zin van het woord was Prof. Geesink niet. Praktisch heeft hij zich met de zaken der Zending weinig bemoeid. Toch was hij voor onze Zending wel ter dege een man van betekenis.

Gedurende tal van jaren was het aan Prof. Geesink opgedragen aan de Vrije

Universiteit onderwijs te geven in de Elenctiek.

De Elenctiek is het vak van wetenschap, dat, naar Dr. A. Kuyper omschrijft, „geroepen is om bij het licht van het Christelijk Dogma, de abnormale en zondige ontwikkeling van de natuurlijke Godskenis, als ook de vervalsching van de traditie der Openbaring, gelijk die zich in de pseudo-religie van Heidenen, Joden en Mohammedanen vertoont, in haar innerlijke onhoudbaarheid te doen uitkomen.”

Het spreekt van zelf, dat dit ook voor de Zending van de grootste betekenis is. Wie als zending onder een Mohammedaansch of Heidensch volk het Evangelie van Jezus Christus zal brengen, moet de valsche godsdienst van het volk, waaronder hij gaat arbeiden, kennen en kunnen bestrijden.

Vandaar dan ook, dat in Art. 6 van de Zendingssorde onder de missionaire vakken, waarin de aanstaande missionaire dienaar des Woords moet worden geëxamineerd, is genoemd „de Elenctiek in betrekking tot de valsche religie op het geheele en meer bijzonder op het aangewezen Zendingsterrein.” Nu werd dit voor de Zending zoo belangrijke vak aan de Vrije Universiteit gedoceerd door Prof. Geesink.

Hierdoor was dan ook Prof. Geesink als van zelf aangewezen om als deputaat der Generale Synode het examen te helpen afnemen, als een beroepen missionair predikant moest worden onderzocht in de Zendingssvakken. Reeds de Generale Synode van 1902 benoemde hem tot deputaat naar Art. 4 der Zendingssorde. En elke volgende Synode benoemde hem opnieuw, totdat in 1927 Prof. Geesink zich vanwege de gebreken des ouderdoms niet meer beschikbaar kon stellen.

Wie die z.g. missionaire examens wel eens bijwoonde, zal zich herinneren hoe gezellig Prof. Geesink kon examineeren. Een examen heeft altijd iets spannends. De examinandus zit meestal een beetje te zweeten. Een gulle lach ziet men bij hem maar zelden. Maar als Prof. Geesink aan het examineeren ging, duurde het slechts kort of heel de vergadering lachte en de examinandus lachte mee. De fijne humor, waarover Prof. Geesink in zoo rijke mate beschikte, verliet hem nooit, ook niet te midden van een streng wetenschappelijk examen. Die humor ontspande de soms wat te strak gespannen zenuwen van den examinandus en bracht de vergadering steeds in een beste stemming. Het was een genot om er bij te zijn.

Zoo heeft dan Prof. Geesink ook voor

onze Zending veel meer betekenis gehad, dan wellicht menigeen vermoedde. Wij denken zijner met dank aan den Heere voor wat Hij ons gaf in dezen beminden man, tot wien Dr. de Moor zoo volkomen terecht eens zeide: „Gij kunt zeggen: ik heb geen vijanden maar alleen vrienden.”

Een tegenstrijdigheid.

In het vorige No. van het „Zendingsblad” komen twee opgaven voor, die met elkander in strijd zijn. Ds. Merklijn vertelt blz. 9 dat van alle bedden die in de Zendingshospitalen over de geheele wereld worden gevonden $\frac{1}{100}$ deel zich bevindt op ons Zendingsterrein, maar Dr. van Andel zegt bl. 14, dat onze Zending over meer dan $\frac{1}{20}$ van al de bedden der wereldzending beschikt. Wie heeft gelijk? We weten het niet. Maar we vermoeden toch wel dat $\frac{1}{100}$ dichter bij de waarheid is dan $\frac{1}{20}$. Prof. Dr. Julius Richter deelt mede, dat de Protestantsche Zending over 858 hospitalen en 1686 poliklinieken beschikt, waaraan 1157 doktoren arbeiden. Dat onze Zending met haar 7 hospitalen en 16 artsen over $\frac{1}{20}$ van al de bedden der wereldzending zou beschikken, komt ons wel wat onwaarschijnlijk voor. Maar dat de Med. dienst onzer Zending een zeer belangrijke plaats inneemt, is stellig waar.

Meer onderling overleg.

De organisatie van de Zending der Ger. Kerken is zeer gedecentraliseerd.

Elke zendende Kerk behartigt in samenwerking met de met haar medewerkende kerken haar zendingswerk geheel zelfstandig. De verschillende groepen van kerken, die in de Zending samenwerken, gaan elk hun eigen weg, geheel onafhankelijk van elkander. Zoo b.v. staan de Friesche Kerken geheel zelfstandig naast de Kerken van Zuid-Holland Zuid. Beide groepen, ofschoon hare Zendingsterreinen aan elkander grenzen, behartigen haar Zendingswerk, zooals iedere groep meent, dat het 't beste is, zonder dat men daarbij tot eenig overleg is verplicht.

Nu werkt het stelsel, zooals onze Kerken dit sinds 1896 toepassen, zeer uitnemend. Vooreerst is het principieel volkomen juist, dat de Zending behoort uit te gaan van de plaatselijke Kerken, die daarbij vrij zijn om naar eigen inzicht te handelen. Maar ook voldoet dit stelsel zeer goed in de praktijk.

Elke samenwerkende groep voelt nu heel sterk, dat de bearbeiding van het door

haar gekozen en aanvaardde zendingsterrein haar werk is, waarvoor zij en zij alleen de volle verantwoordelijkheid draagt. Dit sterkt ten eerste de belangstelling, de liefde en de offervaardigheid. De praktijk heeft dit duidelijk bewezen. Sinds 1896 is de arbeid voor de Zending in onze Kerken vertienvoudigd. We zouden dan ook niet graag de tegenwoordige organisatie voor een andere willen ruilen.

Maar daarmee is natuurlijk niet gezegd, dat dit stelsel geen enkele schaduwzijde hebben zou. Dit is ongetwijfeld wel het geval. Vooreerst brengt onze Zendingsorganisatie wel een beetje het gevaar mede, dat elke samenwerkende groep te veel alleen het belang van het eigen terrein in het oog vat en de gemeenschappelijke belangen en ook de bijzondere belangen der andere terreinen te veel vergeet. Zoo b.v. moeten de Kerken er telkens weêr aan worden herinnerd, dat men toch niet vergete om van alle inkomsten voor de eigen Zending 10 pCt. af te dragen aan de Generale Kas, waaruit de kosten voor het gemeenschappelijk werk, zooals de vier opleidingsscholen, moeten worden betaald.

Bovendien is er tusschen de verschillende groepen van samenwerkende kerken wel wat te weinig onderling overleg, en tengevolge daarvan ook wel wat te weinig gelijkvormigheid van handelen.

Er zijn onderscheidene zaken, die elke groep heeft te behartigen en waarbij het toch wel zeer gewenscht is dat er eenige gelijkvormigheid zij. We willen alleen maar noemen de salariering en instrueering van het Europeesch en Inlandsch personeel, dat in den dienst der Zending werkzaam is, en de gedragslijn, die men tegenover de Regeering volgt in subsidieaangelegenheden.

Voorts doen zich telkens belangrijke vraagstukken voor, waarover elke samenwerkende groep zich een oordeel moet vormen en soms ook een beslissing moet nemen, waarbij meestal eenstemmigheid van inzicht en gelijkvormigheid van handelen zeer gewenscht is.

Er ontbreekt echter in onze organisatie een orgaan, waardoor dat onderling overleg tusschen de verschillende groepen van in de Zending samenwerkende Kerken kan worden geoeffend.

Gedurig is dit als een leemte gevoeld.

Vandaar dat onderscheidene malen, op daartoe strekkend verzoek van de één of andere groep, afgevaardigden van de verschillende groepen wel eens zijn samengekomen om over gewichtige zaken met elkander overleg te plegen. Meermalen is

daardoor een goed resultaat bereikt. Zoo b.v. het vorige jaar nog in betrekking tot de Java-Soemba-Film.

Die samenkomsten van afgevaardigden der verschillende samenwerkende groepen, waarbij dan ook meestal deputaten van de Generale Synode tegenwoordig waren, werden echter tot nu toe op geheel ongeregelde tijden gehouden. Feitelijk is er dan ook tot heden tusschen de verschillende groepen veel te weinig onderling overleg gepleegd. Hierin kan echter zeer wel verandering worden gebracht, waardoor dan één der schaduwzijden van deze Zendingsorganisatie vrijwel weggenomen zou worden.

De laatste maal, toen de afgevaardigden van de verschillende groepen met enkele deputaten der Generale Synode bijeen waren om over enkele belangen met elkander te spreken, is besloten in het vervolg op geregelde tijden te vergaderen. Vooraf kan dan elke Zendende Kerk en de met haar samenwerkende Kerken of ook elke commissie, die met de behartiging van de zaken der Zending is belast, de punten opgeven, waarover men gaarne in overleg wil treden, of die men eens gaarne zou willen zien toegelicht en besproken. Ook de deputaten der Generale Synode kunnen daarbij tegenwoordig zijn.

Het spreekt van zelf, dat het doel der vergaderingen alleen zal zijn de vraagstukken, die zich voordoen, met elkander ernstig onder de oogen te zien en te trachten elkander van voorlichting en advies te dienen, zonder dat ook maar in het minst de vrijheid en zelfstandigheid van de zendende Kerken en de met haar samenwerkende Kerken in het gedrang komen.

De eerste vergadering zal D. V. gehouden worden in April a.s. Schrijver dezes heeft zich, op daartoe strekkend verzoek, bereid verklaard, al de punten, die men wenscht te zien behandeld, in ontvangst te nemen en daarvan kennis te geven aan de verschillende samenwerkende groepen. Reeds kwamen enkele gewichtige vragen in, waarover men overleg begeert.

Het komt ons voor, dat deze samenkomsten voor onze Zending zeer vruchtbaar kunnen worden om de kennis te vermeerderen en de eenheid van inzicht en gedragslijn te bevorderen.

Dr. J. Offringa ten paleize.

Het Zendingsblad heeft tot nu toe niets gezegd van de eere, die aan Dr. Offringa te beurt viel om ten paleize de Koningin te mogen inlichten over het mooie werk van het Pétronella-Hospitaal. Toen Dr. Of-

fringa ons van dat bezoek vertelde, verzuimden we hem te vragen of we dit in het Zendingsblad zouden mogen mededeelen. Nu echter ook andere bladen dit hebben gedaan, mag ook het Zendingsblad dit wel doen.

Door een hoog geplaatst man, die persoonlijk met het werk van den Med. dienst

Het stemt tot blijdschap en dankbaarheid, dat onze geliefde Vorstin zoo telkens hare bijzondere belangstelling toont in het werk der Zending. Zij heeft dit reeds tal van malen gedaan en ook nu weer, wat onze Zending betreft, tegenover Dr. Offringa en zijn heerlijk werk.

25 Jan. '29.

W. B.

Een groepje blinden te Blondo.

te Djokja had kennis gemaakt, werd de aandacht van de Koningin op dat prachtige werk gevestigd. Hare Majesteit verklaarde toen, dat zij gaarne bereid was Dr. Offringa ten paleize het Loo te ontvangen en hem persoonlijk over den arbeid van het Petronella-Hospitaal te hooren.

Een paar dagen voor zijn vertrek werd Dr. Offringa uitgenoodigd op het Loo te komen. Bij zijn aankomst te Apeldoorn stond er een Koninklijke auto gereed om hem naar het Paleis te brengen.

De Koningin ontving hem zeer vriendelijk en onderhield zich met hem bijna een vol uur. Zij toonde bijzonder groote belangstelling in den arbeid van den Med. dienst. Zij liet zich inlichten over het hoofd-hospitaal en de hulphospitalen, de klinieken en polikliniek-auto's en vroeg ook naar de geestelijke resultaten van het werk. Zij verheelde niet hare groote ingenomenheid te betuigen met wat Dr. Offringa haar mededeelde. Bij het vertrek betuigde zij hem haren dank.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Een groepje blinden te Blondo.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons een groepje blinden zien, die op weg zijn naar de samenkomst in Blondo, de armenkolonie, bij Magelang. De meesten houden een lange bamboestengel vast en vinden dan zelf den weg naar de plaats der samenkomst.

Te Blondo heeft Ds. Merkelijn in dienst der Zending een armenkolonie gesticht. Deze stichting biedt onderdak en onderhoud aan allerlei ellendigen, zooals blinden, verminkten, kreupelen en verarmden. En aan deze ellendigen wordt hulp verleend en het Evangelie verkondigd.

Heel mooi werk! Een prachtig zendingsmiddel. Te Blondo kunnen de Javanen tasten en zien wat het Christendom is.

Vele armen, die in deze kolonie weer op krachten kwamen, hebben deze inrichting

weer verlaten en doen weer nuttig werk in de maatschappij. Maar voor de arme blinden is er in de Javaansche maatschappij geen plaats. Deze vinden dus meestal in de kolonie een blijvend tehuis. De Java-Soemba-film heeft ze ons laten zien, ook in hun bezigheid, zooals matten vlechten enz.

Wat de Zending voor deze ellendigen doet, heeft zoozeer de aandacht getrokken, dat nu ook Mohammadjah, een Mohammedaansche organisatie, begonnen is met het oprichten van armenhuizen. De Islam volgt de Zending na. W. B.

Zending Utrecht en Gelderland.

Rapport van Ds. Nelelenbos, aangeboden aan de Zendingssynode der Geref. Kerken van Utrecht en Gelderland, saam te komen te Apeldoorn, den 29 Nov. 1928.

Poerworedjo, 31 October 1928.

Hooggeachte Broeders.

Ook ditmaal moet ik beginnen met mijn verontschuldiging aan te bieden, omdat ik weer zeer laat ben met mijn rapport. Ik hoop voor de verzending ervan gebruik te maken van de luchtpost en dan bestaat de mogelijkheid, dat dit schrijven nog op tijd komt.

Uiteraard moet ik me thans ietwat bekorten, om tijdig klaar te komen. Veel schade brengt U dit niet. Het rapport, door de Zendende Kerk ieder jaar uitgebracht, is zóó uitvoerig en nauwkeurig, dat er mijnerzijds eigenlijk weinig aan toe te voegen is.

Begin van deze maand werd ik, ongeveer tegelijk met Dr. Flach, door een malaria-aanval voor eenigen tijd aan den arbeid onttrokken. Toen de koorts geweken was, gevoelde ik me uiterst slap; en, door ervaring geleerd, dat men in dit warme klimaat slechts langzaam aan weer op kracht komt, ben ik een dag of twaalf de koude te Wonosobo gaan opzoeken. Dit heeft me wel goed gedaan. Drie weken na het optreden van de malaria was ik weer thuis en kon den arbeid voortzetten, al gevoel ik me dikwijls uiterst vermoeid.

Behalve de gewone vacantie heb ik dit jaar nog twee maal met ziekteverlof mijn werk moeten onderbreken. Dr. Flach meende reeds in Januari te moeten constateeren, dat mijn Indische werktijd ten einde begint te loopen. Ruim 24 jaar geleden werd ik voor het eerst uitgezonden, en acht het een voorrecht, dat ik zoo lang de zending heb mogen dienen. Het tropenleven stelt aan onze Europeesche gestellen nu eenmaal hooge eischen, vooral de zenuwen

worden zeer op de proef gesteld. Ongetwijfeld zijn er meerderen, die hier langer dan 24 jaar blijven voortwerken; maar bij de meesten is dit tijdsverloop toch wel de uiterste grens. Ook vraagt de zending de volle krachten van haar arbeiders. Het is geen werk, waarbij men zijn activiteit ook wel wat kan beperken.

Daarom heb ik reeds begin Maart aan den Kerkeraad voorgesteld, om tot de beroeping van een opvolger over te gaan. Het liefst zou ik onze zendingspost een vacature besparen. En het allermeest word ik aangetrokken door de gedachte, mijn opvolger hier nog eenigen tijd in het werk te kunnen inleiden. Maar, dan zou hij hier al eind van het volgende jaar of begin 1930 moeten wezen. Dr. Flach stelde me voor, gelijk met hem te repatriëeren. Doch ik zou me verheugen, als ik hier in ieder geval kon blijven, tot hij weer terug is. In verband echter met de noodzakelijke voorbereiding voor het zendingswerk, zal mijn opvolger wel niet vóór 1930 hier kunnen zijn; en ik vrees, dat dit wel de uiterste termijn zal wezen van mijn verblijf alhier. We zullen stellig het beste doen, af te wachten hoe de Heere onzen weg leidt. Ik gevoel me geroepen — hoezeer het me leed doet — om aan te dringen op de spoedige beroeping en uitzending van een nieuwen mission. predikant. Of dit lang zal duren dan wel verblijvend vlug zijn beslag zal krijgen; alsook of ik den arbeid al dan niet tot zijn komst zal kunnen voortzetten, is een vraag, waarop alleen de Heere het antwoord weet en te Zijner tijd ons ook bekend zal maken.

Het afgelopen jaar overziende, gedanken we den onderwijzer Kardis, die — na slechts kort gearbeid te hebben — door God van ons werd weggenomen. We herinneren elkaar aan den rouw in de woning van Samuel, wiens vrouw van haar belangrijke post als echtgenoot en moeder werd opgeroepen; waardoor het werk van Samuel ongelooflijk gedrukt wordt. We denken aan de slagen, waardoor de gezinnen van Toegia en Doellah getroffen werden, toen ze ieder een kind ten grave moesten dragen. Het was over het algemeen een jaar van veel ziekten. Ook de Europeesche kring bleef niet gespaard. Meijuffr. Feringa (Holl. Chin. School) vertrok in Juli met ziekteverlof en is thans te Davos. De heer Kranenburg (hoofd der Schakelschool te N. Ardjo) staat eveneens gereed om met ziekteverlof te vertrekken.

Dit alles zette een stempel van verdriet op veler leven, en is voor onze zending eene groote beproeving. Gode zij dank valt

ook te wijzen op allerlei, wat de beproeving verlichtte. Zoo kregen we Soerodjo, die met gunstig gevolg het eindexamen van den Hollandschen theologischen cursus aflegde in den arbeid. En de ledige plaats van Kardis werd spoedig vervuld door één van de dessa-onderwijzers, aan onzen cursus te Temon gekweekt. Den heer v. d. Loon mochten we welkom heeten aan onze Holl. Jav. School; de heer v. d. Ven kwam uit voor de H. C. S. Gelukkig kon alle arbeid geregeld voortgaan. De vele soesah, die vroeger onvermijdelijk met een vacature verbonden was, bleef ons bespaard.

Een voornamelijk zaak is wel, dat we dit jaar de beroeping en intrede van den eersten Javaanschen Dienaar des Woords op ons terrein mochten mede maken en leiden. Hartelijk verheug ik mij over de goede gunst Gods, die ons dit voorrecht wilde schenken. Ook als mettertijd mijn werk hier voorbij is, zal ik deze groote gebeurtenis heel mijn leven blijven gedenken als een der kostelijkste ervaringen, mij in de zending ten deel gevallen.

Zeer verheugend is ook de ingang, dien we verkregen in het dorp Klebèn. Ik schreef U uitvoerig daarover. Als alles zich ontwikkelen mag zooals zich thans laat verwachten, zal daar weldra een Christelijke gemeente gevormd worden onder de trouwe bearbeiding van goeroe Toegiman. Het was me een bemoediging, dat deze broeder zich van harte gaf voor den arbeid in dat zeer afgelegen dorp; moeilijk van hieruit te bereiken; ver van de andere gemeente; in een koel bergland, voor den Javane even weinig aantrekkelijk als het ons, Europeanen, aanlokt. We hopen er spoedig ook een schoolje te kunnen openen, dat — aangezien de loerah zelf het Christendom genegen is — menschelijk gesproken bijzonder veel kans van slagen heeft.

Verder is Djasmin thans te Kalibata geplaatst, ± 10 K.M. ten N. van Poerworedjo aan den grooten weg naar Magelang gelegen. Een dorp met een zeer drukke pasar. Zooals U weet, is Djasmin jarenlang verpleger geweest. We zien in hem den man, die bijzonder als aangewezen is, om de beide functies, van Evangelist en medisch helper, uit te oefenen, en hopen van harte, dat hij velen tot zegen moge zijn. Ik twijfel niet of U zult hem gaarne in de gelegenheid stellen, een bescheiden polikliniek te openen. Dr. Flach voelt hier ook zeer veel voor en meent, dat de kosten gering zullen zijn. Kalibata beveelt zich aan 1e. omdat het voor Dr. Flach makkelijk te bereiken is; 2e. omdat we dan het Noor-

delijk gedeelte van ons terrein, waar de arbeid zich nog weinig uitbreidde, wat intensiever kunnen bewerken.

Er is nog een verpleger (Joenoës) op den theologischen cursus te Djocja. Een van de beste jongemannen uit het hospitaal. Ook van hem heb ik voor de toekomst goede verwachting.

Nieuwe scholen werden dit jaar niet geopend. Het is trouwens niet te verwachten, dat we dezen hulpdienst belangrijk zullen zien vooruitgaan. Althans niet op ons terrein, dat rijk aan gouvernements- en volkscholen is. We hebben 3 standaard scholen, 1 vervolgschool en 5 volksscholen. Over het algemeen staan ze er niet ongunstig voor. Alleen de vervolgschool te Semagoeng leidt een kwijnend bestaan. Ik hoop, dat ze zich zal kunnen handhaven; ze is wel zeer noodig voor de kinderen uit Dermosari en Kesingi, die het lager onderwijs ten einde toe willen doorloopen. Zonder getuigenschrift van een vervolgschool, kunnen ze later nergens terecht.

De lastige kwestie, hoe de verschillende zendingserven op naam van de Zendende Kerk geboekt te krijgen, werd dit jaar tot een goed einde gebracht, doordat de dessa-erven (behalve die te Temon en Palihan) door het Gouvernement aan Utrecht in bruikleen werden afgestaan. De beide eigendomsserven te Poerworedjo (pastorie-erf en Pangèn) werden door de N. G. Z. V. aan de Zendende Kerk afgestaan. De overschrijving van die beide erven is nu bijna voltooid; wacht nog slechts op het maken van nieuwe meetbrieven. Hiermede is een veel geduld en veel correspondentie, ook nog al wat geld eischenden arbeid ten einde gebracht. Het Gouvernement staat tegenwoordig zeer op een juiste inschrijving van dergelijke stukken grond.

De ingebruikname van de nieuwe baby-zaal en de polikliniek-auto stip ik slechts aan, wijl door Dr. Flach gerapporteerd. Ik kan er echter niet geheel van zwijgen, omdat ik me over de in-dienst-stelling van beide zendingsmiddelen zeer verblijd.

De Heilige Doop werd 65 maal bediend, waarvan 30 maal aan volwassenen. Er is een langzame maar gestadige uitbreiding. Onze colporteurs, thans 6 in getal, deden trouw hun werk. Ook onder hen kwam vaak ziekte voor. Een der oudere broeders moest zijn taak neerleggen. Een man, ervaren in de bespreking van den weg der zaligheid, ook zeer bekend met de pseudo-godsdienstige opvattingen der Javanen; voor colportage-werk bijzonder geschikt. Doch de krachten begonnen hem te begeven. We hebben weldra een goeden plaatsvervanger

in dienst kunnen stellen. En blijven dankbaar ons de medewerking van den thans rustenden colporteur herinneren.

De opbouw der gemeente wordt zeer geëindend door de classicale vergaderingen. De laatst gehouden stond onder voorzitterschap van collega Wirjatanaja. Het zijn belangrijke samenkomsten, niet zoozeer om de diepe vraagstukken die er aan de orde komen, als wel om de moedgevende ervaring, die ze ons bieden, dat het Javaansche kerkelijk leven tot goede, normale ontwikkeling komt.

Ik behoeft U niet te schrijven, dat teleurstellingen ons niet onthouden worden. We zullen daar niet buiten kunnen. Er is een historisch geloof, dat ten slotte zich moet openbaren als niet uit den Geest van God te zijn. Ook kennen we hier „Bij-oogmerk”, wiens zoeken en streven en uiteindelijk ondergang ons door Bunjan in de Christenreis zóó geteekend zijn, dat we hem niet licht vergeten zullen. Dan is er niet minder de strijd van het nieuwe leven met de inwonende zondemacht en de vele verleiding van buiten. Helaas, niet allen houden stand. We moeten tot onze droefheid wel eens de kerkelijke tucht tot zijn laatste instantie toepassen. Dit kan ons niet verwonderen, als we ons realiseeren, niet alleen uit welke omgeving de menschen toegebracht worden tot de gemeente, maar ook: hoezeer dat milieu nog zijn kracht blijft uitoefenen.

Veeleer is er groote reden tot ootmoedigen dank, niet alleen omdat telkens afgedwaalden weer teruggebracht worden, maar ook omdat, wie Christus Jezus hebben aangenomen, Hem trouw mogen blijven, en zich de goede belijdenis niet schamen.

In den kring der Sadrachianen schijnt eenige werking te komen. Den laatsten tijd voegden zich weer 4 gezinnen bij de gemeente te Tlepok. Ook op andere zendings-terreinen hoort men van toenadering. Meerderen uit de Sadrachkringen schijnen behoefte te gevoelen aan duidelijker onderwijs uit de Heilige Schrift; ook willen ze meer radicaal breken met allerlei gewoonten, die in strijd zijn met de Goddelijke wet. Laten we hopen en bidden, dat deze beweging moge groeien en tot krachtige reformatie moge leiden.

Gaarne vermeld ik de vele hulp, die ik dit jaar van Mevr. Hooysma mocht ontvangen. Heel wat administratieve bezigheden heeft ze van me overgenomen en met prijszenswaardige accuratesse volbracht.

Hartelijk dank aan al de kerken voor haar onbekrompen steun. Ook met het oog

op het komende jaar bevelen we de behoeften van het werk, het uwe en het onze, aan uw liefde en medeleven aan.

Bovenal dank aan onzen grooten Zender, Die ons met de gemeenten door Zijn genade heeft staande gehouden, en overvloedige gelegenheid tot arbeiden schonk. Hij neme weg, wat dien arbeid ontsierde; doe verzoening over al onze zonden; en openbare Zijn heerlijk koninkrijk al meer onder de groote, van het Evangelie nog zoo veelszins onkundige bevolking in deze landen.

U een gezegende vergadering toewenschend, met broedergroete,

Uw dienstw.

L. NETELENBOS.

Zending Zuid-Holland Noord.

Ambtsaanvaarding.

Op j.l. Donderdag heeft de bevestiging en intrede van Dr. J. H. Bavinck als 3e miss. predikant voor Solo plaats gehad. De vreeze, dat de huldiging van de Koningin-Moeder en de uitzending per radio van het bij die gelegenheid ten gehoorre gebrachte velen zou terughouden van onzen kerkdienst, is bewaarheid. De Westerkerk had ongetwijfeld voller kunnen zijn. Nochthans was er een aandachtig luisterende schare die met groote blijdschap en dankbaarheid dit evenement heeft meegemaakt.

Dr. Harrenstein bevestigde onzen nieuwen Zendings-predikant met Hand. 13:1-3. Hij vond gelegenheid om te wijzen op wat God aan Antiochië's Kerk had gegeven, een 5-tal mannen-voorgangers; op wat God vroeg, om 2 man af te staan voor den Zendingdienst; op wat Hij liet, n.l. de drie, die voor den arbeid in eigen Kerk overbleven.

Intusschen vond Spr. gelegenheid duidelijk te laten uitkomen, dat Indië het beste van het beste vraagt, en dat het der gemeente van Christus een eere is om het Zendingswerk te drijven.

Dr. Bavinck predikte bij zijn intrede over Gen. 12:1. Hij sprak van de kracht, waarmee dit woord op zijn ziel was aangekomen in de dagen van beraad en de volle overtuiging die God werkte in zijn ziel, dat ook voor hem en de zijnen dit bevel Gods gold. Hij is zich bewust van de scheur, de kloof, die getrokken moet, als het de opvolging van die roepstem geldt. Abrahams geloof kan daarbij het exempel zijn. Abrahams God en Zijn trouw is ook de kracht van zijn hart.

Namens den Raad der Zendende Kerk

en tegelijk namens het college van Deputaten der Zending, sprak ondergeteekende een welkomstwoord tot den nieuwen predikant, terwijl Ds. Pontier van Maasdijk de blijdschap van de Classis Den Haag

te Genua aan boord te gaan van de „Prinses Juliana”. Zij hoopt in de laatste helft van Februari weer te Keboemen bij haar man te zijn. En wij hopen het met haar.
W. B.

Mevr. Vonk—v. d. Poel.

uitsprak over de dingen die heden gezien worden. Hartelijke zegenbeden voor den komenden tijd werden geuit.
v. A.

Mevrouw Vonk—v. d. Poel.

(Bij de foto).

Reeds 7 Sept. l.l. is Dr. A. H. Vonk van Genua teruggekeerd naar Keboemen. Zijn jongste zoon Albert Hendrik was 14 Juli 1928 geboren. Bij vaders vertrek nog geen twee maanden oud. Als medicus oordeelde Dr. Vonk, dat het beter was voor de Moeder en het kind in September nog niet de groote reis naar Java te ondernemen. Zelf zijn vertrek uitstellen wilde hij echter ook niet. Hij achtte dat zijn werk hem riep. En zoo ging hij alleen. Thans is echter Mevrouw met de beide jongens hem gevolgd.

Bijgaande foto is uitstekend geslaagd.

Een familielid was zoo vriendelijk deze af te staan voor het Zendingsblad, waarvoor we dankbaar zijn. De oudste jongen heet Arnold Evert. Hij is geboren 19 Dec. 1926. Voor zijn leeftijd een flinke jongen. Wie Dr. Vonk kent ziet in zijn oudste zoon heel duidelijk Vaders trekken.

Mevrouw is met haar tweetal 24 Januari met blijdschap uit Holland vertrokken om

De heer en Mevrouw Giliam—Zijlstra.

(Bij de foto).

In September l.l. zijn naar Indië vertrokken de heer en mevrouw Giliam—Zijlstra om op het Zendingsterrein van de Friesche Kerken in het Christ. Holl. Inl. Onderwijs de Zending te dienen.

Een vriend van hen zond ons een foto van dit jonge echtpaar, met verzoek deze op te nemen in het Zendingsblad, waaraan we gaarne voldoen. Alleen spijt het ons, dat deze foto niet wat eerder in ons bezit kwam, dan hadden we die wat vroeger kunnen plaatsen.

Minze Giliam is geboren te Bozum 26 Nov. 1904. Hij is dus nog jong, wat men trouwens op de foto ook heel wel kan zien.

Eerst was hij bestemd voor het landbouwbedrijf. Maar zijn hart ging uit naar het onderwijs, waarbij de hoop bij hem leefde eenmaal als onderwijzer de Zending te mogen dienen. Hij ging studeeren aan de Kweekschool te Sneek, behaalde na 4 jaar voorspoedig zijn acte en 2 jaar later werd de hoofdakte hem uitgereikt. Toen was hij klaar om naar Indië te kunnen gaan.

Weldra opende zich de gelegenheid om zich voor de Zending te kunnen aanbieden. Er was een vacature aan de Christ. Holl. Chin. School te Keboemen en de heer Giliam werd benoemd. Intusschen was hij

delijk, dat het met de verhouding tusschen de Kringen en Ds. v. Dijk wel in orde was. Dat is dan ook ondubbelzinnig gebleken op den feestdag zelf.

Toen Ds. en Mevr. v. Dijk des morgens,

De Heer en Mevrouw Giliam—Zijlstra.

gehuwd met Mej. Fokje Zijlstra, die eveneens gaarne de Zending wilde dienen. Volmoed en idealisme is dit jonge paar naar Java gegaan. Vervulde de Heere hun verwachting!

W. B.

Zending Friesland.

Jubileum Ds. K. van Dijk.

Ds. K. van Dijk, Frieslands Miss, predikant te Keboemen, heeft in Nov. een dubbeel feest gevierd.

Het Ind. Kerkblad geeft daarvan het volgende verslag.

„Maandag 19 Nov. en Donderdag 29 Nov. was het 25 jaar geleden, dat Ds. K. v. Dijk in het huwelijk trad en in het predikambt bevestigd werd.

De eerste datum was de groote dag voor de fam. v. Dijk en de kringen Keboemen en Gombong. Het is een feestdag geworden in zulk een goeden stijl en van zulk een zuiver gehalte, als men 't niet zoo dikwijls beleeft.

Reeds de voorbereidingen door de Kringen hadden zulk een spontaan begin en verder ook een toegewijd verloop, dat het veel goeds deed verwachten en het was dui-

na een autotochtje, hun eigen woning werden binnengeleid, waren de beide Kringen compleet tegenwoordig, waarna in lied en woord uiting werd gegeven aan de gevoelens van liefde en hoogachting. We hebben het vooral op dat oogenblik diep gevoeld, hoeveel we van elkaar houden en die gewaarwording is ons een oorzaak van grooten dank aan den Heere, die toch alle echte liefde werkt en doet groeien. Familie, vrienden en vriendinnen hadden voor een schat van bloemen gezorgd, die op hun wijze zeer welsprekend getuigden van dankbare vreugde in wijden kring. Een fraai binnengalerij-ameublement, in de oogen der aanbieders eigenlijk nauwelijks voldoende, moest mee als bewijs dienen. Maar de nieuwste foto in lijst van hun beide groote kinderen in Holland bracht toch de grootste verrassing.

Nogmaals: het was voor ons allen een verheffend moment en de ontroering, die een oogenblik over ons kwam, was de geboorte van een blijde, opgewekte feeststemming, die den ganschen dag gebleven is.

Intusschen werd de Zendingskerk met aller hulp op keurige wijze in een bloemen-

tuin herschappen en in die aantrekkelijke omgeving is 's avonds een feestelijke bijeenkomst gehouden, waar, behalve de Kringen, ook verscheiden ambtgenooten en vrienden uit Poerworedjo, Djocja, Tjilatjap e.a. tegenwoordig waren.

Na een openingswoord door den Heer A. Antheunisse — wien voor zijn talloze be-

Zegene de Heere Ds. en Mevr. v. Dijk nog lange jaren rijk voor hun familie en kinderen en voor den arbeid, die hun zeer lief is, en ook voor de Kringen Keboemen en Gombong, die veel aan hen te danken hebben.

Namens de Kringen,
J. BERGER.

De Gereformeerde Kerk te Bandoeng.

moeiingen een bijzonder woord van dank toekomt — werd onder leiding van den Heer Frankhuizen een gezellig programma afgewerkt. Er is mooi gezongen, de dichtader vloiede rijkelijk, we werden op keurige ververschingen onthaald en de sprekers spraken goede woorden. 't Was een passend slot, toen Ds. v. Dijk in een warm gestemd slotwoord mede namens Mevrouw zijn hooge ingenomenheid met den feestdag uitsprak. Gelukkig is het geen fraze, als we constateeren, dat het begin en het einde van den dag was tot lof en prijs van den naam des Heeren.

En Donderdag kwamen wij nogmaals samen. De Kringen hadden het initiatief genomen en de Friesche broeders hadden het plan met vreugde aangegrepen, om hun Zendeling een nieuwe auto te vereeren. Wij mochten nu in hun naam dat practische geschenk aanbieden wat wij bij monde van Dr. Vonk volgaarne deden. Zoo hadden dan op dit feest de Friezen het laatste woord en het zij tot hun eere gezegd: het klonk als een klok.

De Gereformeerde Kerk te Bandoeng.

(Bij de foto).

Gaarne voldoen we aan het verzoek, dat van bevriende zijde tot ons kwam, om deze foto op te nemen in het *Zendingsblad*. Zij laat ons zien het mooie Kerkgebouw van de Holl. Gereformeerde Kerk te Bandoeng op Java.

Bandoeng is een prachtige stad; één der mooiste steden van Java. Maar zij behoeft zich voor dit kerkgebouw niet te schamen.

Gelijk men ziet is de Kerk geheel gebouwd in den stijl, die men tegenwoordig ook in Holland bij kerkbouw veelal volgt. Het is trouwens ook een kerk voor Hollanders. De Holl. Geref. Kerk te Bandoeng telt ruim 480 zielen, waarvan bijna 230 belijdende leden.

Een derde gedeelte woont buiten Bandoeng verspreid over een uitgebreid gebied.

Het Kerkgebouw is gevestigd midden in het Tjiboenoetplantsoen, dat, naar men zegt, een der mooiste plekjes van Ban-

doeng vormt. Rechts naast de kerk ziet men de pastorie, waar Ds. J. G. Fernhout, de predikant van Bandoeng, zijn woning heeft.

Terecht heeft men te Bandoeng begrepen, dat men de Kerk niet moest zetten in een achterbuurt van de stad, maar op een mooi en goed gelegen punt. W. B.

Hoofddienst en Hulpdiensten op Midden-Java.

„Nevens den Dienst des Woords kunnen op het Zendingsterrein één of meer hulpdiensten worden ingesteld, hetzij schooldienst, medische dienst, of dergelijke”. Mede door dit artikel van de Zendingsorde is de onderscheiding tusschen „Hoofddienst” en „Hulpdiensten” in onze Kerken ingeburgerd.

Deze formuleering bedoelt niet, de arbeiders in den Hoofddienst te kenschetsen als hooger-geplaatste of als voornamere personen dan de arbeiders in de Hulpdiensten. Het is niet een onderscheiding tusschen personen, doch een onderscheiding naar den aard van het *Werk*. De bedoeling is, duidelijk te doen uitkomen, dat het eerste en voornaamste doel van het zendingswerk onzer Kerken gelegen is in de prediking van het Evangelie. Schooldienst en medische dienst werken als hulpmiddelen aan dit doel mede. Daarmee wordt niet ontkend, dat deze beide diensten elk een eigen doel hebben. De schoolarbeid vervult den plicht van het Christelijk volksdeel van Nederland om mede te werken aan de opvoeding van de volken van Indië. En het medisch werk geeft uiting aan de Christelijke barmhartigheid, een deugd, onafscheidelijk van het Christelijk geloof. Maar in het geheel van het Zendingswerk verschijnen deze twee takken van Christelijke werkzaamheid, die een eigen waarde hebben, als hulpdiensten voor het eigenlijk Zendingswerk.

Het ligt in den aard der zaak, dat de Kerken aan het hoofddoel en dus aan den hoofddienst der Zending haar grootste kracht besteden. In geldelijk opzicht is dit ook zeker zoo. Aan schooldienst en medischen dienst tezamen wordt door de Kerken zeker geen derde deel van haar zendingsgelden besteed. De groote uitbreiding dezer hulpdiensten is te danken aan de milde subsidies van het Gouvernement, de betrekkelijk-hooge schoolgelden, en den krachtigen steun, dien sommige ziekenhuizen ontvangen van Cultuur-ondernemingen. Voor betrekkelijk-weinig zendingsveld kunnen op onderwijs- en medisch gebied groote dingen worden gedaan.

Toch is het noodig, dat een zekere evenredigheid in den omvang van hoofddienst en hulpdiensten wordt betracht. De door de scholen afgeleverde leerlingen mogen maar niet aan hun lot worden overgelaten. Bij de scholen in de dorpen dient, niet het minst voor de geestelijke verzorging der Inlandsche onderwijzers, een goeroe-Indjil geplaatst te worden. En dit laatste is ook noodig voor de hulpziekenhuizen, terwijl de hoofd-ziekenhuizen een breede geestelijke verzorging eischen.

Het gevaar is nu, dat, door de betrekkelijk-weinige kosten voor de zendingskas van de scholen en de ziekenhuizen, de evenredigheid verbroken wordt, en dat wel niet het aantal scholen en ziekenhuizen te groot wordt, maar de bezetting van den missionairen Dienst te gering. Scholen en ziekenhuizen zijn middelen van zóó uitnemende waarde, dat elke nieuwe school en elk nieuw ziekenhuis elk zendingshart wel tot groote blijdschap mag stemmen. Maar de Kerken moeten er met allen ernst naar streven, dat de missionaire Dienst niet achterblijft.

Als wij de cijfers van de drie diensten op 1 Januari 1928 met elkander vergelijken kan men zien, dat het genoemd gevaar van onevenredigheid niet denkbeeldig is. Er waren 8 missionaire Dienaren des Woords, 87 Goeroe's Indjil en 49 colporteurs, tezamen 144 arbeiders in den Hoofddienst. In den schooldienst 145 Hollandsche en 241 Inlandsche leerkrachten, tezamen 386. In den Medischen Dienst 13 dokters, 14 Hollandsche verpleegsters, 430 Inlandsche verplegers, verpleegsters en vroedvrouwen, tezamen 457. Van een totaal aantal van 987 arbeiders waren er op elke honderd: 15 in den hoofddienst, 39 in den schooldienst en 46 in den medischen dienst. Voor 110 plaatsen, waar geregeld godsdienst-oefening gehouden wordt, voor het inzamelen van de vruchten van: 69 Inlandsche scholen en 31 op Westerschen grondslag, voor het verzorgen van het opkomend zaad, gestrooid door: 49 colporteurs, voor het werk in vijf groote en 18 hulpziekenhuizen waren er 87 goeroe's-Indjil. Dit laatste getal is opvallend laag.

Ik hoop, dat dit overzicht de Kerken mag opwekken tot het geven van grootere uitbreiding aan den Dienst des Woords, opdat er arbeiders mogen zijn om den rijpenden oogst binnen te halen.

H. A. VAN ANDEL.

Java—Soemba-film.

Met de vertooningen van de Java—Soemba-film gaat het naar wensch! In de

maanden November en December werd per avond (Zaterdag en Zondag natuurlijk uitgezonderd) op drie plaatsen geprojecteerd.

Voor de maand Januari is de reisroute al weer aangevangen; eveneens drie plaatsen elken avond. Achter een paar plaatsnamen moest het veelzeggende woord „prolongeeren” gezet worden.

Op slechts één uitzondering na werd overal het garantiebedrag gehaald; op verreweg de meeste plaatsen klonk het daarboven, op vele *belangrijk* daarboven. Als voorbeeld (dat wij nog niet in de couranten vermeld zagen) noemen wij Assen, dat in één dag f621.78 opbracht.

Met dankbare blijdschap maakt het Comité van dezen bijzonder gunstigen gang der Java—Soemba-filmvertooningen melding.

Blijkbaar zijn de bezwaren, die eerst hier en daar opdoken, zoo goed als geheel verdwenen.

Trouwens van zeer vele zijden kwamen betuigingen van waardeering en dankbaarheid binnen.

Voor de zoo welwillend verleende medewerking (bijna overal hadden de operateurs gratis logies) wil het Comité nu reeds gaarne zijn diepgevoelde erkentelijkheid betuigen. Het heeft goeden moed, dat het óók in de komende maanden zóó bijzonder goed zal blijven gaan!

Namens het Comité:

Ds. D. POL, Voorzitter.

Het Hollandsche Kerkelijk leven en het Zendingleven op Midden-Java.

In het *Ind. Kerkblad* heeft Ds. A. Pos enkele artikelen geschreven, waarin hij de indrukken weergeeft die hij tijdens zijn verlof in Holland ontving. Daarbij maakt hij ook een vergelijking tusschen het Hollandsch Kerkelijk leven en het Zendingleven op Midden-Java.

Hij schrijft daarvan het volgende:

„Wie voor de Zending naar Indië gaat, vertrekt met een stralenkrans om het hoofd uit Holland, als de man die vele offers te brengen en vele moeilijkheden te overwinnen heeft. Soms is dat juist. Wat mij betreft, heb ik vaak in dezen zin in Holland gesproken: „Er is in de zending wel van offeren sprake, maar dat offeren ligt aan een anderen kant dan waar gij het vermoedt. Het offer ligt niet bij ons die heengaan, maar bij u die achterblijft. Ik benijd u niet, maar ik beklag u, omdat gij de groote wonderen van God op het zendingsveld niet met eigen oog zien kunt”.

In de zending ligt de dagelijksche gees-

telijke verrukking over het aanschouwen der wonderen van God, die harten opent voor het Evangelie, dat Jezus er binnenkomt en er een nieuw Christelijk leven ontluikt. Er is in de gebeurtenissen hier een geweldige spanning, die ik in Holland niet vond, 't is de spanning van een nieuwe wereld, een nieuwe episode in de geschiedenis der Christelijke kerk. Wanneer ik dan hoorde spreken over de moeilijkheden der zending, had ik steeds de gedachte dat de blijdschap daarvan de moeilijkheden zeer verre te boven ging, en vermoedde ik steeds, dat in de Hollandsche kerken de moeilijkheden voor het Christelijk leven en de Christelijke gemeenschap veel grooter waren dan in de zending.

In het Hollandsch Kerkelijk leven is een veelheid van problemen van allerlei aard, dogmatisch en ethisch, op het gebied van wetenschap en onderwijs, in de verhouding tot andere kerken, in de kerkinrichting, in de politiek en in de sociale actie, en er is bij sommigen ook wel de neiging om behalve de problemen, die er noodzakelijk zijn nog vele andere dingen problematisch te maken. Dat alles kan soms drukken als een last en het leven moeilijk maken.

Op het zendingsterrein vindt ge den eenvoud van het Christelijk leven, dat nog aan geen problemen toe is. Hier zijn alleen belangrijke ethische vraagstukken aan de orde, die nog betrekkelijk eenvoudig opgelost worden. De tegenstelling van een Christelijke gemeenschap met eigen adat tegenover een heidensche of Islamietische gemeenschap is nog zoo scherp in het oog loopend. Politieke en maatschappelijke vraagstukken beginnen nu pas aan den horizon op te komen. En er is nog in het geheel geen eigen nadenken over dogmatische vraagstukken. De Bijbel is hier Gods Woord, niet na doordenking van alle daarmee saamhangende kwesties en schijnbare bezwaren, doch ver daarvoor, op dezelfde wijze als ook de Thessalonicenzen Paulus' prediking als Gods woord aanvaardden. (1 Thess. 2 : 13). Het is hier een belijdenis, die gehandhaafd moet worden niet tegen theoretische bezwaren, maar tegen den weerstand van familie en volksgenoot in. Daarom zijn alle dingen nog zoo onmiddellijk op Jezus en op de Heilige Schrift betrokken, en zijn de dingen vaak nog met een eenvoudig beroep op de Heilige Schrift af te doen. Ook in den zendingsarbeid zelf is het vaak zoo, dat het werk ons veel meer leidt dan dat wij het werk leiden, en we daarin de hand van Jezus voelen en de stem van Jezus hooren. En zoo geeft naar mijn ervaring het eenvoudige leven in de

zendingsgemeenten en in het zendingswerk een nauwere persoonlijke gemeenschap met Jezus.

In Holland voelt ge soms zoo iets van een overzadigd zijn met genade. Zooals de volwassene afleert zich te verwonderen over allerlei, waarover het kind verbaasd staat, zoo kan dat ook in een volwassen kerkelijk leven gebeuren. Er is vaak niet meer die groote dagelijksche verwondering over het wonder des Evangelies in de levens der menschen. Men raakt eraan gewend. Maar op de zendingsterreinen ziet ge vaak nog die naieve verwondering over den onnaspeurlijken rijkdom der genade van God in het Evangelie, waarvan ik eens las in een geschiedenis van Moffat. Met zijn Afrikaansche vertaler bij zijn Bijbelvertaling toegekomen aan 1 Joh. 3 : 1, vertaalde deze: „Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij Zijn voeten mogen kussen”, „Dat staat er toch niet”, zei Moffat, gij hebt toch wel woorden in uw taal om dat andere uit te drukken”. Toen antwoordde zijn vertaler: „De gedachte, dat wij, zwarte menschen, Gods kinderen zouden heeten, vond ik zoo overweldigend groot, dat ik het niet heb durven neerschrijven. Indien we maar Zijn voeten mogen kussen wat zal dat reeds onuitsprekelijk heerlijk zijn!” Diezelfde naieve verwondering over den rijken schat van het Evangelie vindt ge ook zoo vaak hier.

Dan voelt ge in het Hollandsche leven weer zooveel sterker het gevaar van dien grooten vijand, die door de conferentie in Jeruzalem genoemd werd het saecularisme, het wereldsche leven, dat in wezen veel gevaarlijker is voor het Christelijk geloof dan eenige godsdienst, omdat het vijand is van den Godsdienst als zoodanig. We behoeven niet naar Europa te gaan om dat saecularisme te zien in de levenspraktijk, want ook rondom ons zien we dat dagelijks in de Europeesche wereld in den ergsten graad, en hoe schaadt dat de zending. Toch komen we door de massaliteit in Europa, in Holland ook, daarvan nog veel dieper onder den indruk. Deze gezindheid van het Westen wordt ook in het Oosten wel onderkend. Hadji Salim zei mij eens op een vergadering van den Jong-Islamieten Bond, waar ik over de roeping der zending in Indië gesproken had: „Het was beter, dat u in Europa bleef met het Evangelie en met het kruis, want daar verlaat men God en wordt men materialistisch, veel meer dan in het oosten”. En Soendar Singh betreurde het eerst, dat hij niet in een Christenland als Europa geboren was, maar toen

hij Europa gezien had, prees hij zich gelukkig, dat hij in Indië was geboren. Hij vergeleek de menschen in Europa met steenen in een rivier, die wel omspoeld zijn door het water, doch van binnen droog blijven. Zoo zijn er zooveel in Europa omspoeld door de genade van God, maar hebben er toch innerlijk geen deel aan. Hij zei: „de menschen in Europa hebben een blanke huid, doch vaak een donkere ziel”. Dat alles maakt vooral in intellectueele en welgestelde kringen het werk der Evangelisatie ook zoo moeilijk, vaak o zooveel moeilijker dan zendingsarbeid, althans op Mid-den-Java. Van dat geweldige woord van den Heere Jezus in Matth. 8 : 11, 12 zien wij in het Westen thans vaak de werkelijkheid: de kinderen des Koninkrijks zullen buitengeworpen worden, terwijl wij op het zendingsveld mogen zien de vervulling van dat andere: velen zullen komen van het Oosten en aanzitten in het koninkrijk der hemelen.

Daarom is het in het Hollandsch kerkelijk leven vaak ook een worstelen om den afbraak tegen te gaan, terwijl we op het zendingsterrein den blijden opbouw van het Koninkrijk Gods dagelijks mogen aanschouwen.

In het Hollandsch kerkelijk leven zijn er allerlei gevaren van binnen, in het kerkelijk leven zelf, die tot bestrijding roepen, terwijl op het zendingsterrein de nadruk ligt op den strijd naar buiten. Strijd is dan niet zoozeer bestrijding, als wel worsteling om te winnen, te winnen voor Jezus. In het Hollandsch leven ontdekken we vaak een strijdgedachte, eigenlijk in de politiek het meest openbaar, die in de anderen vijanden ziet, die ten onder gebracht moeten worden. Er is daar meer afgrenzen en het bepalen van positie tegenover anderen, om niet door den vijand onder den voet geloopt te worden. Door het ontbreken van politieken strijd ligt er hier meer nadruk op het open staan en het winnen naar buiten. Hier voelen we misschien intenser den nood van de wereld, die ons omringt, en zien we meer haar schreiende, hoewel vaak ongeweten behoefte aan Jezus. Gelukkig waakt ook in Holland de arbeid der Evangelisatie veel sterker op, waarin ontferming en liefde het bezielende motief is in den „strijd”. Tot onze geestelijke wapenrusting behoort niet alleen een helm en een zwaard, maar ook het schoeien der voeten met de bereidheid van het Evangelie des vredes.

Dat zijn enkele moeilijkheden van het Hollandsch kerkelijk leven, die we in de zending slechts weinig kennen. Het zen-

dingsleven in Indië kan het Hollandsch kerkelijk leven ten zegen zijn. Meer nog dan de zending de gemeente noodig heeft, heeft de gemeente de zending noodig. Voor de gemeente van Jezus Christus geldt dat door William Carey geformuleerde dilemma: „Extension or Extinction”, Uitbreiding of uitblussching. En Soendar Singh vertelt: „Ik stond eens aan den oever van den Jordaan en men zei mij: Dit frissche water stroomt voortdurend in de Doode Zee, en toch blijft deze dood, omdat ze geen afvloeiing heeft. Evenzoo zijn er Christenen en ook Christelijke gemeenten, die dood zijn, omdat het levenswater van het Evangelie er in stroomt, maar er niet uitstroomt om anderen te verrijken”. Of met een ander beeld van Fosdick: Electriciteit kan alleen in iemand stroomen, als ze door hem en uit hem stroomen kan. Wie volkomen geïsoleerd is, blijft onberoerd ook bij de aanraking met den sterksten stroom. Zoo is het ook met de genade van God. Zij kan alleen in iemand stroomen, als zij ook door hem uitstroomen kan tot anderen.

De zending roept de gemeente tot zendingsgeest. Zendingsgeest, dat is het gevoelen dat in Christus Jezus was, die zichzelf gegeven heeft tot den dood voor het behoud der wereld. Dat werd ook de geest van Paulus: „Ik acht op geen ding, noch houd mijn leven dierbaar voor mijzelf, opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen, en den dienst welken ik van den Heere Jezus ontvangen heb, om te betuigen het Evangelie der genade Gods”. Dat was de geest van Raymundus Sullus: „Daarom komt het mij voor, dat de verovering van het Heilige Land niet beproefd moest worden, tenzij in den weg, waarin Gij en Uw Apostelen het gewonnen hebt, namelijk door liefde en gebeden en door het uitstorten van tranen en bloed”. Dat was de geest van den graaf van Zinzendorf: „Ik heb maar één hartstocht, en dat is Hij”. Dat was de geest van Henry Martyn: „Ik ben geboren voor God alleen. Laat mij nu voor God verteerd worden”. Dat was de geest van onzen gestorven pionier der Medische zending op Midden-Java en van de zending van Djokja in het bijzonder: „Hard werken hoor, dat is de ordinantie voor ons!”

In dien geest hebben we allen hier en in Holland te leven. Geen andere geest mag de geest van elk Christen zijn.

Om de groote dingen die God op het zendingsterrein doet, om den eenvoud van het Christelijk leven hier, om de verwondering die hier is over de genade van God,

om den blijden opbouw van Gods Koninkrijk hier aanschouwd, om de worsteling tot het veroveren van een wereld voor Jezus, en, bij beschamende en tot ootmoed stemmende ervaring van zoo ver, zoo ontzettend ver beneden Gods ideaal in den zendingsarbeid te blijven, toch ook om de hoogheid van Gods roeping in de zending, om dat alles ben ik blij, dat ik weer op het zendingsterrein terug ben.

A. POS.

Suriname.

De Oost voor de West.

„Oost-Indisch doof” is een kwalificatie, die zeker niet opgaat voor onze Protestantische Christenen op Java. Terwijl in Holland nog steeds de trom geroerd moet worden — gelukkig wel niet zonder succes, maar toch niet met het resultaat, dat we zoo gaarne wenschten — zijn daar in de Oost enkele Suriname-vrienden met enthousiasme aan 't werk getogen onder de leuze: „De Oost voor de West”. Reeds één en andermaal mocht men in Zeist de klinkende bewijzen van belangstelling ondervinden. En deze week weer ontving ik door bemiddeling van een collega, die reeds tijdens zijn verlof in Holland op origineele wijze de belangstelling voor Suriname wist te trekken een bedrag van f100 voor het werk in de West. Moge het voorbeeld van onze Javaansche broeders en zusters stimuleerend werken op velen in Nederland, bij wie wel het *willen* is, maar die tot nog toe geen weg vonden om het goede voor Suriname te *doen*.

Sinds vorige verantw. ontvangen: Van Pers. L. en U. L. O. 's-Gravenzande f3.50; J. H. v. d. W. Amsterdam f10; C. v. N. Sloterdijk (coll. zilveren bruiloft) f16.10; „Wees een Zegen” Amsterdam f9.15; Pers. Geref. School Vaartweg Hilversum f2.75; N. N. Hilversum f10; N. N. Rotterdam f10 en f5 (door bemiddeling van W. K.); J. B. Andijk f5; Mej. M. K. Axel f2.50; S. v. d. Z. Den Aniel f9; Mej. L. W. Amsterdam f10; K. v. K. Hoorn f5; W. K. te Solo f100; Mej. A. C. M. A. J. Bovenkerk f2.50; E. J. R. Amsterdam f2.50; Mej. P. B. Amstelveen f9.85; E. J. K. Nijkerk f10; D. E. Baan (van Mej. L. O. f25; Hartelijk dank!

Hilversum.

J. v. KEULEN.

Postrek. 95494.

Bilderdijklaan 12.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

Al weer moeten we melden, dat er in

den toestand van Dr. J. Hania bijna geen verandering komt. De krankheid houdt aan en sloopt zeer, zeer langzaam, al zijn kracht. Maar de arm des Heeren is niet verkort. Moge Hij de krankheid nog wend. Voorts maakt de Heere het met hem wel. Hij geeft onzen Broeder genade om geheel eenswillens te zijn met Hem.

Mej. G. Por.

Mej. G. Por, hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal te Solo, is met verlof naar Holland gekomen.

Dr. J. C. Flach.

De directeur van het Zendingshospitaal te Poerworedjo zal D.V. 15 Mei a.s. van Batavia met de „Chr. Huijgens” naar Holland vertrekken om hier zijn tweede verlof door te brengen en uit te rusten van zijn vermoeienden arbeid.

H. Bergema.

De heer H. Bergema, beroepen tweede Miss. Dienaar des Woords voor de Friesche Zending, die geruimen tijd te Leiden heeft gestudeerd ter voorbereiding voor zijn arbeid in Indië, zal D.V. in Juli zijn class. examen doen en in het najaar naar Indië vertrekken.

Mej. Ten Kate.

Mej. Ten Kate, in dienst van het Zendingshospitaal te Keboemen, heeft vrijheid ontvangen om in Juli a.s. met verlof naar Holland te komen.

Dr. L. Noteboom.

Dr. L. Noteboom, die D.V. Dr. Flach tijdens diens verlof zal vervangen, hoopt in Maart te vertrekken naar Poerworedjo.

Dr. G. J. Dreckmeier.

Volgens Art. 8 der Acta van de Zendingssynode van Utrecht en Gelderland is het niet onwaarschijnlijk, dat Mej. Dr. G. J. Dreckmeier zal overgaan van Poerworedjo naar Magelang, zoodra te Magelang een ziekenhuis wordt gebouwd. Zij zou dan komen te staan in den dienst der Zending van de Geref. Kerken in Zeeland, N. Brabant en Limburg.

Een Miss. Predikant voor Poerworedjo.

Mede op sterken aandrang van Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo is in beginsel besloten om over te gaan tot het beroepen van een missionair dienaar des Woords voor het Zendingsterrein van Utrecht en Gelderland.

Een nieuwe auto voor den Hoofddienst te Poerworedjo.

De Zendingssynode van Utrecht en Gelderland besloot voor den Missionaire dienaar des Woords te Poerworedjo een nieuwe auto aan te schaffen.

De Ned. Zend. Vereniging.

De Ned. Zend. Vereniging, één der grootste en belangrijkste Zendingscorporaties van Nederland, heeft in Dec. l.l. haar zeventigjarig bestaan herdacht. Zij werd opgericht den 2en Dec. 1858 en behoort tot de zeven samenwerkende Zendingen, die te Oegstgeest haar Bureau hebben.

Mooi resultaat.

De ZendingswEEK 1928, die is uitgeschreven door de zeven samenwerkende zendingscorporaties te Oegstgeest, heeft aan bijzondere bijdragen opgebracht ruim f195.000. Een mooi resultaat.

Christ. Nationaal Zendingfeest.

De Koningin-Moeder heeft een gedeelte van het landgoed Soestdijk afgestaan voor het houden van het Christ. Nationaal Zendingfeest op Woensdag 3 Juli a.s.

De collecte, die op het laatste Nationale Zendingfeest is gehouden, heeft opgebracht f2648.88, welk bedrag onder de verschillende Zendingen is verdeeld.

Het ziekenhuis te Waikaboebak.

In het verslag van de vergadering der deputaten voor de zending op Soemba lezen we:

„Uit het deze maand ontvangen schrijven van Dr. Berg blijkt, dat de bouw van een nieuw ziekenhuis, zij het naar lagere dan de oorspronkelijke begroting, zal kunnen doorgaan; dat Dr. Veldstra beschikbaar blijft voor zendingsdienst op Soemba, en dat in het verlofjaar 1930 D.V. Dr. Veldstra het medisch werk in West-Soemba zal waarnemen.”

Leestafel.

Schrift en Historie. Gedenkboek bij het vijftigjarig bestaan der Georganiseerde Antirevolutionaire Partij. Bij Kok te Kampen, geb. f10.—.

Bij de aankondiging van dit boek werd beloofd:

„Een breed en uitgebreid gedenkboek, waarin onze aloude beginselen in nieuwen vorm worden uiteengezet en waarin een wel zeer bijzondere halve eeuw van worstelen en strijden, van groei en zegen op

staatkundig gebied, van alle zijden wordt belicht."

Aan die belofte voldoet dit schitterend werk ten volle. En Kok zorgde, dat het een sieraad is in de boekenkast.

Persoonlijkheid en Wereldbeschouwing, door Dr. J. H. Bavinck met een voorwoord van A. W. F. Idenburg. Bij Kok te Kampen, f2.25, geb. f3.25.

In den winter van 1927-'28 hield Dr. Bavinck eenige voordrachten voor de studenten te Delft over *Persoonlijkheid en Wereldbeschouwing*. Op daartoe strekkend verzoek heeft hij deze boeiende voordrachten voor de pers gereed gemaakt, en in dit boek neergelegd. En we zijn hem daarvoor zeer dankbaar. Diepe levensvragen worden in dit mooie boek op treffelijke wijze besproken. Vooral voor onze jonge menschen een kostelijk boek.

„Menigerlei Genade."

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op deze wekelijksche predikatiën, die onder redactie van Dr. K. Dijk en Ds. B. Wielenga bij Kok het licht zien. Meestal preeken van de bovenste plank.

De Magistrateur. Orgaan van de Vereeniging van Burgemeesters, Wethouders en Secretarissen. „Groen van Prinsterer".

Dit zeer mooi uitgevoerd maandblad verschijnt te Arnhem, Nieuwe Plein 7. We vermeten ons over den inhoud geen oordeel. Maar 't komt ons voor, dat deze zeer degelijk is.

Jaarboek ten dienste van de Geref. Kerken in Nederland 1929. Oosterbaan en Le Cointre, Goes.

Het jaarboek is er gelukkig weer. Wat zouden we vaak verlegen wezen, als we het moesten missen. Wie wat meeleven wil in ons kerkelijk leven, moet het hebben. Redactie en Uitgever doen hun best om de verschillende opgaven zoo volledig en getrouw, als mogelijk is, te geven. Toch vonden we hier en daar enkele fouten. Wellicht omdat de noodige inlichtingen niet werden verstrekt. Het Kerkelijk overzicht over 1928, dat Ds. J. C. Rullmann biedt, verhoogt zeer de waarde van het Jaarboek. Aan elk der predikanten, die in 1928 zijn overleden, is een *In memoriam* gewijd.

De kleine Heidenbode. Bij W. Kirchner te Amsterdam.

Een aardig zendingsblaadje voor jon-

gens en meisjes, dat elke maand verschijnt en reeds 40 jaar bestaat. De prijs is f0.60 in 't jaar, bij 25 ex. f0.36, bij 100 ex. f0.30 en bij 250 ex. f0.20.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door A. Stork, Zend. Comm. Wageningen f 41.79. Door D. Romeijn, Zend. Ver. Geref. Kerk te B. f15; Ger. Kerken Utrecht en Gelderland voor het Christ. Jav. Boekenfonds f75.—. Van J. A. Blaak uit het Nikkertje Chr. Sch. Varsseveld f10.—. Door S. v. d. Berg, uit het busje M.U.L.O. Sch. Voorburg f13.25. Mej. L. den Hartigh, Chr. Sch. Z.-Beijerland f 4.50. Door Mej. A. v. d. Berg te Wiersum, saldo kalenders f10.—. Door Mej. M. J. Malkus, Chr. Sch. Heerjansdam f10.—. Van Dirk Laging, R'dam f1.08. Door P. H. Kroon, Chr. Sch. te Nieuwerbrug f10.—. Van J. H. Breekveld te Lochem f5.—. H. Rozenbrand, 's-Gravenmoer f9.10. W. Breekveld te Lochem f10.—. Door J. Groot te Delft 10 % van de ontvangsten in Zuid-Holland—Noord f4104. J. v. d. Haar de Meerne, Saldo Kalenders f12.15. Van Toosje C. Peterkamp te Zutphen f2.00. Door Ds. M. A. van Pernis 10 % van de ontvangsten in de Classe Zutphen f279.16. Door Ds. L. J. C. Kreijt, 10 pct. van de ontvangsten in de Classe Apeldoorn f416.16. Door A. v. d. Steen, Curaçao f15.—. Van H. Smit, Schokland f22.—. Uit het zendingsbusje der Zusters Juliana Ziekenhuis, Amsterdam f18.—. Collecte bruiloft van L. M. en W. de V., Haarlemmermeer f5.05. Door Ds. J. Kruger, 10 % van de ontvangsten in de Classe Harderwijk f450.—. Door Ds. S. Datema 10 pct. v. d. ontvangsten in de Classe Utrecht f225.—. Mej. J. P. Kooistra Nes W. D., saldo Kalenders f16.—. Uit het Knikkertje van C. Bos te Bolsward f3.—. Door Ds. H. L. Both, 10 % van de ontvangsten in de Classe Arnhem f450.—. J. H. v. d. W. te A'dam f10.—. W. BREUKELAAR. Zaandam, 24 Jan. 1929. Rosrekening No. 32806.

Bussum, Jan. 1929.

Uit de busjes van Soli J. Last f7.06½; Bob en Kees Stegenga f2.88; Dittie Funke f4.08; Rein Renes f0.47; Gretha en Annie Klaver f3.68½; Ali Bosma f0.78½; Nico Vlieg f6.27; Judith Bronder en Hennie Monsjou f4.39½; Annie Monsjou en Fenna Jongeling f5.92; Gerrie van Barneveld f2.37; Hilda v. d. Brink f0.76; Marie en Jannie van Leeuwen f0.53½; Betsy Haffmans f2.15;½ Henk, Willy en Gè Schaftenaar f5.55½; Eefke Dini en Nelly Doedens f2.60; Hans en Fientje de Ridder f2.51½; Marie en Liesje van Dungen f7.03½; Riek van Roemburg en Lien Hoekstra f2.22; Cor en Julius Felderhof

f 2.31; Cor, Henk en Hans Burggraaff f 5.11; Peit en Hans Dekker f 2.93; Collecte f 0.89, een gift f 1.—. Totaal f 73.08.

Mej. M. VAN NORREN.
Bussum, Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

13e Verantwoording, van 25 tot en met 31 December 1928.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

Mej. Graafhuis, Haren van de schoolkinderen f 11.04; Gereformeerde kerk, Thesinge, collecte f 47.21; A. Algra, Stadskanaal, gift f 100.—; Maathuis Rzn., Veendam, gift N.N. f 10.—; P. Teune, Onderdendam, zendingsvereniging f 40.—, collecte f 36.72 = f 76.72; D. Boerema, Nikkertje Chr. School Midwolde (Old.), f 25.—, Henrech in Elderman tijdens ziekte 200 h.c. f 1.— = f 26.—; Geref. Kerk, Ten Boer kerkbusjes f 72.42½; Geref. kerk, Zuidwolde, kerkzakje (R. Oosterhuis) f 2.50; J. Homan, Thesinge busjes f 7.75; Ds. D. van Dijk, Groningen, catechisatiebus f 22; Ds. v. d. Vegte, Groningen f 53.26½; Mej. G. Haan, Groningen, Nov. en Dec. f 260.; E. Hoekstra, Losdorp kinderen f 9.37, jongedochtersvereen. Dorcas f 3.44 is f 12.81; Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen 230 h.c. is f 1.15; Ds. D. Steenhuis, Loppersum batig saldo zendingskal. f 14.65; R. Oosterhuis, Zuidwolde, giften kerkzakje f 25., zend. busjes f 8 is f 33; Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, giften f 1.50, f 1.50, f 2, f 1 en f 1 is f 7; E. Ronner, Winschoten, kerkcollecte f 128.90½, busjes f 183.92½ is f 312.83; J. Fennema, Houwerzijl N.N. f 1, kerkzakje f 2.50, zendingsvereniging f 140 is f 143.50; J. ten Have, Meeden, zendingsvereniging Meeden f 75; K. Bosma Jr., Middelstum gift kerkzakje f 5, P. Visser 1—6e kl. Chr. school f 16 is f 21; K. ter Laan, Schildwolde, dankoffert f 10 en f 5, kerkzakje f 1, 154 h. c. f 0.77 is f 16.77; Zendingskas Geref. kerk Munnekezijl f 95; H. F. Drenth, Hoogkerk, zendingsbusjes f 28.95; T. A. Mulder, Nieuw Weerdinge bijdragen f 60; P. Westerhof, Lutjegast voor het tekort 1928 f 25; E. Delhaas, Nieuw Buinen busjes f 12.27, zendingsbl. f 41.76, kalenders f 13.54 is f 67.57; J. W. Zwartsenberg, Sauwerd, busjes Ger. Kerk Wetsinge-Sauwerd f 38; A. Donkerbroek, Niezijl jongedochtersver. f 15; P. M. Pel, Stroobos, busjes Gerkesklooster-Stroobos f 55.82; Mej. M. Slim, Valthermond, door de Geref. kerk, Mussekanal, verlovings en bruiloften f 31.26½, busjes f 56.28, zendingsblaadjes f 13.15, kalenders f 12.88, 2½-cents-stukken f 0.60 is f 114.17; P. Sennema, Grijskerk, kerkbusjes f 14.64; Groningen f 745.

Provincie Drenthe:

R. Venema, Smilde, zendingscommissie Hoogersmilde f 52.30; M. J. Mulders, Mep-

pel, diaconie-zakje f 10, kalenders f 15.37½ is f 25.37½; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, van een zuster f 75, verschillende giften f 125 is f 200; J. Snippe, Bovensmilde, busjes kerk f 25.44, bus jongel. vereen. f 6.99 is f 32.43; M. Euving, Gees gevonden i. d. collecte f 2.50; Ds. A. Noordewier, Westerbork, gift kerkzakje f 2.50, kalenders f 3.55 is f 6.05; Ds. Piersma, Zuidsleen, catechisatiebus f 4.65.

Provincie Overijssel:

N. N. Hardenberg 2 coupons f 45; G. Oosterhof, Daarle, gift Den Ham f 5; H. ten Tooren, Ommen kerkzakje-gift f 40; H. J. van Heek, Rijssen bijdragen f 100; R. Buwalda, Zwolle, zendingscommissie f 1300; Ds. G. Bax, Holtén, gev. in het kerkzakje f 1, busjes Chr. school f 25 is f 26; H. J. Schoonekamp, Gramsbergen, zendingsbusje f 100; R. Sloot, Kampen restant 1928 f 772.90; Jurriën Plender, Kamperveen, zonder omschrijving f 5.

Bentheim en Oost-Friesland:

Ds. G. H. Schuurman, Uelsen, gift kerkzakje Mk. 50 is f 30.

Soembaweek.

Provincie Groningen: Stadskanaal f 180; Groningen f 1290; Westerlee f 36.62½; Overschild f 63; Veendam f 121.75; Aduard f 274; Middelstum (nagift) f 4; Munnekezijl f 148.95; Nieuw Weerdinge 1e gedeelte f 32.60; Sellingeren f 41; Wagenborgen f 199.70; Nieuw Buinen (nagift) f 11; Grijskerk (nagift) f 5; Middelstum (nagift) f 26.35.

Provincie Drenthe:

Meppel f 468.54½; Meppel (nagift) f 15.25; Hoogersmilde f 122; Gees (nagift) f 2.50; Veenhuizen f 23.63; Emmen f 173.50; Schoonebeek f 92.25; Zuidwolde f 70.

Provincie Overijssel:

Den Ham f 297; Lemele en Lemelerveld f 51.26; Staphorst f 21.70; Enschedé f 1000; Rijssen f 75; Haaksbergen f 28.50; Gramsbergen f 74; Vroomshoop f 214.57.

Bentheim en Oost-Friesland:

Uelsen Mk. 250.20 is f 147.50.

Diversen:

J. S. F. Vlaardingen gift f 25.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 12e verantwoording, vanaf 1 Januari bus tot en met 24 December f 76481.26½.

13e verantwoording van 25 tot en met 31 Dec. f 10669.16½. Totaal van 1 Jan. tot en met 31 December 1928 f 87150.43.

Hieronder zijn reeds begrepen eenige Soembaweken, bestemd voor 1929, die bij 't opmaken der balans zullen worden uitgezocht, zoodat we bij de volgende verantwoording het juiste bedrag, voor 1928 bestemd, hopen mede te deelen. Wij kunnen thans reeds tot ons genoegen mededeelen, dat het vermoedelijk tekort toch nog gedekt is, zoodat we de boeken met een batig saldo zullen kunnen sluiten. Soli Deo Gloria.

1e Verantwoording van 1 Januari tot en met 25 Januari 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

A. Visscher, Zijldijk, Javaantje Chr. School f4.50; P. Sennema, Griinskirk kalenders f25.12; A. Barelds, 2e Exloërmond, zonder omschrijving f48.19; J. Wildvank, Delfzijl, gift in coll. f2.50, busjes f75 is f7.50; Chr. meisjesvereniging Dorcas, Munnekezijl f10; P. Kieft, Enumatil, door kinderen Chr. Sch. verzameld f15.38; J. Klooster, Scheemda, zendingskal. f22.95; Ds. Kievits, 't Zandt, giften f4.70; P. Koster, Valtherrmond, gift kerkzakje f10; Tj. Feildema, Pieterburen, nikkertje f12.50. Mej. G. Klunder 60 × 2½ ct., f1.50, Anna en Froukje 100 h. c. f0.50 is f14.50; Ds. N. Postema, Veendam, schoolkinderen f2.38, v. e. zuster f2.53 is f4.91; S. v. d. Swaag, Den Andel, schoolnikkertje f7.50; K. J. Veenkamp, Garrelsweer, zendingscommissie f150; F. Laméris, Wagenborgen, kalenders f14.56; Ds. Woldinga, Pieterburen, kerstcollecte f53.12; Ds. H. de Zwart, Warffum, gift in collecte f1.50; Ds. G. Meijer, Marum, kalenders f29.85; Mej. Tj. Mulder, De Wilp, schoolbusjes f6.56½; J. M. Wagenaar, Pekelderweg, collecte-giften f5, plus f2.50 is f7.50; J. Wildvank, Delfzijl busjes f35; J. Bouwman, Uithuizermeeden zendingskas f57.50, giften f1, f2, f2.50 en f5 is f68; A. Kaspers, Winsum, giften f1, f10, jongel. ver. f4 is f15; B. Oosterhuis, Zuidwolde, zendingsvereniging f74.50; Ds. M. Meinertsmä, De Leek, zendingsblaadjes f30; K. Bosma Jr., Middelstum, kerkzakje-gift f20; Ds. v. d. Meulen, Sauwerd, kas zangvereniging f15.62, knapenver. f4.80, jongel. ver. f4, busje Chr. school f20 is f44.42; C. Poortman, Valtherrmond, zendingskal. f25.75; R. F. Tooren, Midwolda, Old. saldo zendingskalenders f42; Ds. D. Steenhuis, Loppersum van het busje van jongejufr. St. van Weerden f9.65.

Provincie Drenthe:

Ds. T. L. Kroes, Ruinerwold, jongel. ver. Dijkhuizen f6.26; S. Kats, Hollandsche Veld, busjes f60.29; Z. Matter, Veendijk, zendingsvereen. Nijeveen f10; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, giften f18.41½; Ds. J. Luchtigheid, kalenders f10.25; Mej. J. Mulders, Meppel, zendingskas f100, kerstcollecte f174.04, busjes schoolkinderen f20 is f294.04; Ds. H. H. Ploeger, Appelscha, zendingskalenders f8; Geref. kerk, Hijken, inhoud zendingsbusjes f62, saldo kalenders enz. f18 is f80.

Provincie Overijssel:

C. v. d. Veen, Vroomshoop, kerkzakje f5, busjes f12.70 is f17.70; J. Aarts, Blokzijl, Geref. Zondagsschool f11.90; S. Malda, Lutton, kalenders f20.62; W. F. Engster, Hengelo, zendingsbl. f43, kalenders f18.95 is f61.95; L. Smit Wzn., Hasselt, Geref.

kerk f17.50; Kerstcollecte Avereest f42.12; kerstcollecte Gramsbergen f30.61; kerstcollecte Heems f115.37; kerstcollecte Lemelerveld f21.43; L. Smit, Hasselt, Geref. kerk, Hasselt kerstcollecte f59.74, kinderen Chr. School f22.50 is f82.24; J. Aarts, Blokzijl, kalenders f13.20; A. Steenbergen, Genemuiden, zondagschoolkinderen f17.25, kalenders f9.72, collecte kerstfeest f40.41 is f67.38; Geref. kerk, Blokzijl, bijdragen f59.48, Lokaal Wetering f5, N. N. Wetering f2.50 is f66.98; D. de Vries, Steenwijk f62.10, gift f1, plus f2.50 is f65.60; Geref. kerk, Hardenberg, uit dankbaarheid f10 Mej. R. Lenten, Ambt Hardenberg, zendingsblaadjes en kalenders f24.76; Jac. Drupsteen, Hasselt, van Oegjen Drupsteen en D. Hellenthal, voor kal. f11.52; H. W. Weitkamp, Hardenberg, bruiloft F. G. f15; E. H. Timmerman, Ommen, zendingsbusje Chr. School f20; A. J. Huurling Jr., Deventer, kerstcollecte Geref. kerk Deventer B. f47.69; A. Kolkman, Wierden, zendingsblaadjes f61.08, saldo rede Ds. Colenbrander f8 is f69.08

Soembaweck.

Provincie Groningen:

Vlachtwedde f9.35; Leek f48.90; Meeden f61.97; Oostwold f59; Nieuw Buinen f57.82; Ten Post f108.80; Schildwolde f200; Wildervank f142.25; Bierum f209.50; Veendam (nag.) f2.50 plus f5, plus f1 is f8.50; Loppersum f228 Spijk f436.95; De Wilp f250.00½; Stedum f220; Pekelderweg f44.39; Grooteagast f236.40; Sauwerd f143.60; Ten Boer f145.15; Nieuwe Pekela f33.64; Zuidbroek f58.02; Boerakker f12.59.

Provincie Drenthe:

Hoogeveen f181.58½; Ruinerwold f83; Alteveer f30.08; Nieuw A'dam f197.20.

Provincie Overijssel:

Rouveen f191; Hardenberg f168.95 Lutton f90.36; Dalfsen f125; Dedemsvaart f150; Ambt Vollenhoven f23.35; Hasselt f48.

Bentheim en Oost-Friesland:

Wilsom f69.10; Veldhausen Mk. 425 is f251.44; Emlichheim f304.63.

Diversen:

Ds. A. Mout, Gorredijk, gift van N. N. Gorredijk f5.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e verantwoording vanaf 1 Januari tot en met 25 Januari '29 f6610.10. Deze recapitulatie zal de volgende keer worden aangevuld met de bedragen, die in 1928 zijn gezonden voor 1929.

Hartelijk dank voor toezending der bovenstaande bedragen en verder beleefd aanbevelend.

JURRIEN VELDKAMP.
Quaestor.

Groningen, 26 Januari 1929.

Prædiniussingel 5.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Deze is de Koning der Joden. Van Zendingsaangelegenheden: De Holl. Geref. Kerken in Indië en de Zending onder de Chineezen. Wonosobo. Een Nederlandsche Zendingraad. De Macedoniër. Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Het hulphospitaal te Parakan. Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag. Opleidingsschool Soemba. Ds. A. Ringnalda (bij de foto). Zending van Friesland: Brief van de Gemeenten van Keboemen, Glongong en Pamrian. Zending Noord-Holland: De moeilijke weg. Uit verlies winst. Pak Soekawidjaja. Centraal Bureau voor informatie voor de uitzending van Christelijke onderwijzers naar Indië. De hoogste klas van de 1e Christ. Holl. Chin. School te Solo. (bij de foto). Zending Groningen-Drenthe en Overijssel. Een brief van Mevr. Berg—Miedema. Suriname: Onze kinderen en de Surinaamsche. Korte Berichten. Leestafel. Giften.

Deze is de Koning der Joden.

En er was ook een opschrift boven Hem geschreven, met Grieksche en Romeinsche en Hebreuwsche letters: Deze is de Koning der Joden.
Lukas 23 : 38.

Naar de gewoonte bij de Romeinen, werd er boven aan het kruis een opschrift geplaatst, meldende den naam en het misdrijf van den gestrafte.

Ook boven 's Heilands hoofd stond een opschrift.

Ieder voorbijganger kon het lezen wie daar hing aan het kruis: Jezus de Nazarener, en wat zijn misdrijf was: de Koning der Joden.

Dit opschrift heeft den Heiland diepe zielesmart veroorzaakt.

Jezus heeft geleden onder den smaad, die Hem zelf en die aan zijn volk hierdoor werd aangedaan.

Aan Hem zelf. Ten toon gesteld wordt Hij als de Koning der *Joden*, als de valsche Christus, die naar een aardschen troon heeft gestaan.

Hij, de van God gezalfde Koning, niet van de vleeschelijke Joden, maar van Sion, van het Israël Gods!

Dit opschrift is eene miskenning van zijn bedoelen.

Maar ook heeft Jezus geleden onder den smaad, zijn volk hier aangedaan. Der Joden schande en machteloosheid wordt hier bespottelijk voorgesteld. Zulk een volk is het volk der Joden! Een Koning wil het hebben, maar als het hem heeft, dan hangt men hem aan het hout. De Joden hebben dan nu een Koning, ja, doch 't is niet een gekroonde, maar een gekruiste Koning!

O, Jezus' ziel heeft geschreid vanwege dit opschrift, want Hij had Zijn volk zoo lief!

Ook dit lijden heeft Hij geduldig gedragen. Hij heeft Zijn mond niet opengedaan. In de volle bewustheid, de schuldbetalende Borg van zondaren te zijn, die met de majesteit van den grooten Koning den spot hebben gedreven, droeg Hij dezen smaad, Hem en zijn volk aangedaan.

Deze straf was nu op Hem. Hij droeg den last van Gods toorn. In volkomene gehoorzaamheid. En toonde daardoor de ware Messias te zijn, Israëls Hoogepriester en de van God gezalfde Koning over Sion.

Wij bezien dit opschrift in het licht des geloofs. Onbewust is Pilatus hier opgetreden als de prediker van eene volzalige waarheid.

Deze is de Koning der Joden.

Amen, zegt het geloof. Jezus de Koning der Joden, ja, dat is onze Koning, van Israëls God gegeven.

Koningsmacht en Koningsglorie is zijn deel.

Hier aan het kruis heeft Hij de grondslagen gelegd van Zijn rijk, van het rijk der genade zoowel als van het rijk der heerlijkheid.

Rondom 't kruis vergadert Hij zich eene gemeente, die in trouw aan Hem verkleefd is en tot Zijn milde handen en vriendelijke oogen opziet, om door Hem geregeerd, beschermd en gezegend te worden.

Als Koning moet Hij aan 't kruis eerst sterven, om daarna verhoogd te worden, met eer en heerlijkheid gekroond.

't Geloof doet ons over het kruis heen, opwaarts zien naar den hemeltroon.

't Geloof heeft hier veel stof tot dank.

De Koning aan het kruis heeft zich de macht verworven om zijn

volk te kunnen koopen niet slechts, maar om het ook te kunnen verlossen uit Satan's geweld; om het ook te kunnen vergaderen uit alle volken, om het te kunnen bewaren te midden van allen strijd, om het te kunnen inleiden in de vreugde des Heeren.

Wanneer ge door genade met dat volk u één moogt weten, dan zegt ge, lezende 't opschrift boven 't kruis: amen, mijn Heiland, mijn Koning!

En uwe ziel zal zich in Hem verheugen; zij zal vroolijk zijn in Zijn heil.

Maar vergeet dan niet, dat dit opschrift boven het kruis geschreven stond in de drie meest beteekenende talen der wereld.

In al de talen der wereld moet Zijn Koningsnaam genoemd.

Als ge geloovig 't opschrift leest boven 't kruis, dan zult ge daaruit aflezen uwe roeping om het Koningsevangelie van uw Heiland alom te helpen verbreiden.

Jood, Griek en Romein moeten 't kunnen lezen. Alle volken moeten weten dat Jezus Koning is, de groote Koning, voor wien alle knie zich moet buigen.

Die boodschap hebben wij te brengen. Met bezieling. 't Is zoo'n heerlijke Koning, wiens glorie wij uitroepen. Een verlossend en zegnend Koning, wiens scepter zoo zacht, wiens last zoo licht is.

Binde 't opschrift boven het kruis ons onze Zendingsroeping op het hart!

D.

M.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Hollandsche Gereformeerde Kerken in Indië en de Zending onder de Chinezen.

Reeds sinds geruimen tijd is de vraag aan de orde, waarop zich de Zendingsarbeid van de Holl. Geref. Kerken in Indië behoort te richten. Gelijk men weet, zijn er thans in Ned. Indië acht Holl. Geref. Kerken, die te zamen de classis Batavia vormen, aan welke Classe de rechten eener Particuliere Synode zijn verleend. Het spreekt vanzelf, dat ook deze Kerken een Zendingsroeping hebben. Dit is ook wel door die Kerken gevoeld. De Geref. Kerk te Batavia heeft een beduidende Zendingsarbeid onder de Maleisch sprekende bevolking te Batavia.

De Maleische Gemeente te Batavia telt omstreeks 160 zielen. Voor haar Zendingswerk wordt de Holl. Geref. Kerk aldaar tot nu toe zelfs nog geregeld gesteund uit de Generale Zendingkas in Nederland.

Ook de Holl. Geref. Kerk te Soerabaja had vroeger een eigen Zendingswerk. Deze Kerk heeft haar Zendingspost echter overgedragen aan het Ned. Zend. Genootschap. Sedert eenige jaren heeft zij nu geen eigen Zending meer. Op Midden-Java heeft de Holl. Geref. Kerk te Djokja den Zendings-

arbeid onder de Chinezen overgenomen van de Kerk te Amsterdam. Deze Kerk heeft dus ook een eigen Zendingsarbeid. En de Holl. Kerken te Solo en te Magelang hebben zich eveneens bijzonder het werk onder de Chinezen aangetrokken. Maar tot nu toe hebben de Kerken der Classe Batavia geen gemeenschappelijk Zendingswerk.

Ter vergadering van de Classis, die in 1928 te Solo is gehouden, kwam deze zaak weer aan de orde. Er is toen een Commissie benoemd om de volgende vergadering te dienen van rapport en advies betreffende de wenschelijkheid en uitvoerbaarheid der aanvaarding van een eigen zelfstandig Zendingswerk door de Classis Batavia.

Deze Commissie, bestaande uit de predikanten Ds. Fernhout van Bandoeng en Ds. Sillevius Smitt van Semarang, is daartoe in overleg getreden met de Vergadering van Zendingsarbeiders op Midden Java.

Breedvoerig is deze belangrijke aangelegenheid besproken. Daarbij werd er de nadruk op gelegd, dat elke kerk in Indië het Zendingswerk allereerst plaatselijk moet aanvatten. Voorts heeft die Verga-

dering geadviseerd, dat, indien de Classis kan besluiten een eigen taak te aanvaarden, het dan gewenscht wezen zou, dat de Kerken der Classis Batavia heel het werk der Zending onder de Chineezzen op Midden Java voor haar rekening namen. Men vermoedt, dat een behoorlijke bearbeiding van de Chineezzen op Midden Java ongeveer f12.000 per jaar zal kosten.

Met groote belangstelling zien we uit naar de beslissing, die de Classis Batavia te dezer zake zal nemen. De vraag naar de bearbeiding van de Chineezzen op ons Zendingsterrein is al sinds lang aan de orde. Reeds ter Gen. Synode te den Haag in 1914 is met nadruk uitgesproken, dat de bearbeiding van de meer dan 40.000 Chineezzen op Midden Java afzonderlijk behoort te worden georganiseerd en dat voor dit werk een eigen Missionair predikant noodig zou zijn, die zich geheel aan dit werk kan wijden. Zelfs werd een subsidie uit de Generale Zendingskas voor dit werk beschikbaar gesteld. En elke volgende Generale Synode heeft de aandacht op de zending onder de Chineezzen gevestigd en telkens opnieuw het uitzicht geopend op steun uit de Generale Kas. De Generale Synode van 1927 voteerde voor dit doel een subsidie van f4500 per jaar.

Maar ofschoon men algemeen overtuigd is, dat de bearbeiding der Chineezzen roept om een eigen Miss. dienaar, is er tot heden geen enkele Kerk geweest, die zich bereid verklaarde dit werk als haar bijzonder Zendingswerk te aanvaarden en daarvoor een dienaar des Woords te beroepen. Hiermede is natuurlijk niet gezegd, dat er niet onder de Chineezzen wordt gearbeid. Gelukkig is dit wel het geval. Op elk terrein, waar Chineezzen wonen, wordt er ook onder de Chineezzen gewerkt. En meestal is die arbeid niet ongezegend. Maar tot nu toe is dat werk niet afzonderlijk georganiseerd. En toch is dat zoo gewenscht. Het onderscheid tusschen Chineezzen en Javanen in taal, in religie en in karakter is zoo groot, dat het niet wel mogelijk is hen in één bearbeiding te omvatten.

De vraag is nu of, waar geen enkele Kerk of groep van Kerken in Holland de arbeid onder de Chineezzen als haar zending kan aanvaarden, de Kerken der Classis Batavia hiertoe zullen kunnen en durven besluiten. Indien het daartoe kwam, zou er een belangrijk vraagstuk, dat sinds lang aan de orde is, tot een afdoende oplossing zijn gekomen.

Wonosobo.

Nog altoos is de vraag niet opgelost, hoe de bearbeiding van Wonosobo behoorlijk kan worden geregeld.

Wonosobo is het oudste Zendingsterrein van de Kerken in Zuid Holland ten Noorden. Ds. Netelenbos heeft hier gearbeid tot 1918, toen hij een beroeping aannam van de Kerk te Utrecht en als missionair predikant overging naar Poerworedjo. Met hem heeft te Wonosobo gewerkt de helaas zoo vroeg overleden Dr. Gehrels als missionair arts.

Sinds het vertrek van Ds. Netelenbos heeft Wonosobo geen eigen predikant meer gehad.

Begin 1923 namen de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden Solo over van Amsterdam. Met de bearbeiding van dit zeer uitgebreide en bijzonder gezegende arbeidsveld hebben die Kerken de handen vol. Tegelijk ook Wonosobo behoorlijk bearbeiden is voor deze Kerken vrijwel onmogelijk. Van uit Solo kan Wonosobo niet worden bewerkt. Daarvoor is de afstand veel te groot. En ook te Wonosobo nog een eigen missionair predikant te plaatsen, gaat de krachten dezer Kerken te boven.

Het is daarom, dat sinds onderscheidene jaren er naar gezocht is om Wonosobo aan een andere kerkgroep over te doen. Maar tot nu toe te vergeefs. De arbeid wordt er gaande gehouden door de missionaire predikanten, die er het dichtst bij wonen. Tot aan zijn verlof heeft vooral Ds. Merklijn het werk te Wonosobo geleid. Ook heeft de missionaire arts Dr. H. S. Pruijs, toen hij wegens zijn zwakke gezondheid de arbeid aan het Petronella Hospitaal neerleggen moest, zich in Wonosobo gevestigd en daar eenig werk verricht. Voor de Zending te Wonosobo was dit van veel waarde. Dr. Pruijs is echter weer hersteld en in den actieven dienst te Djokja terug gekeerd. Het kleine Hospitaal, waaraan Dr. Pruijs te Wonosobo werkzaam was, gaat uit van een particuliere vereniging, maar deze is wel bereid dit aan de Zending over te dragen. Als er nu maar een groep Kerken was, die bereid was Wonosobo van Zuid Holland ten Noorden over te nemen! Alle gevoerde onderhandelingen zijn echter tot heden vruchteloos geweest.

Meermalen is wel de vraag gerezen of het niet het beste zou zijn Wonosobo als Zendingsterrein maar geheel los te laten. Maar dat mag niet. Vooreerst niet, omdat de geschiedenis een band heeft gelegd tusschen de Gereformeerde Kerken en Wonosobo. Bovendien wordt de weinige arbeid, die er geschiedt, de laatste jaren zoozeer

gezegend, dat het onverantwoordelijk zou zijn dit terrein geheel op te geven.

De Generale Synode van 1927 was hiervan dan ook zoozeer doordrongen, dat zij besloot de Kerken, die Wonosobo zouden willen overnemen, te steunen met een jaarlijksche subsidie tot een maximum van f2000 en met een bedrag in eens tot een maximum van f4000. Voorts droeg zij aan hare deputaten voor de Zending op ten spoedigste, in gemeenschappelijk overleg met de Kerken van Zuid Holland ten Noorden en de Kerken van Friesland en Zeeland of eenige andere Kerk, die bereid zou zijn Wonosobo over te nemen, de zaak der overdracht van Wonosobo zoo mogelijk tot een goed einde te brengen.

Deze deputaten hebben reeds onderscheidene samensprekingen gehouden. Het beste zou zijn, dat de Kerken van Zeeland, Noord Brabant en Limburg Wonosobo voegden bij haar terrein. Magelang en Wonosobo grenzen aan elkander. En van uit Magelang is Wonosobo gemakkelijk te bereiken. Maar de Kerken van de drie zuidelijke Provinciën zijn reeds zwaar belast. Zij durven geen meerder werk op zich te nemen, indien dit met meerdere uitgaven zou gepaard gaan. En dat is wel te verstaan. Toch komt het ons voor, dat met den toegezegden steun Wonosobo wel behoorlijk zou kunnen worden bearbeid, zonder dat dit financiële offers zou eischen.

Maar er is nog een andere moeilijkheid. De Regeering heeft reeds geruimen tijd geleden toegezegd, dat zij subsidie zal verleenen voor den bouw van een Zendingshospitaal te Wonosobo. Indien nu de Regeering wilde toestaan, dat de Zending in plaats van te Wonosobo te Magelang een hospitaal mocht bouwen met subsidie uit 's lands kas, dan zouden de Kerken van Zeeland c.a. Wonosobo wellicht wel willen overnemen, want tot nu toe heeft de Regeering voor een hospitaal te Magelang geen subsidie willen toezeggen.

Het staat echter te vreezen, dat de Regeering niet bereid is de voor Wonosobo toegezegde subsidie te willen geven voor Magelang, omdat er te Magelang een ander hospitaal is. Ook zou het voor het Zendingswerk te Wonosobo wel zeer gewenscht wezen, dat daar een Zendingshospitaal kwam. Omgekeerd heeft echter ook Magelang, uit Zendingsoogpunt bezien, zeer dringend een Zendingshospitaal noodig.

Vandaar dat de Kerken van Zeeland c.a. hebben besloten om, indien het eenigszins mogelijk is, een hospitaal te bouwen op haar eigen terrein te Magelang, al is het dat de Regeering daarvoor geen subsidie

heeft toegezegd. En we hopen van harte, dat hare plannen mogen slagen. Maar de oplossing van de vraag: de overdracht van Wonosobo, wordt er niet gemakkelijker door.

Op de vergadering van de Zendingsarbeiders van Midden Java, die in November l.l. gehouden werd, is deze zaak ook weer besproken. Deze vergadering oordeelde, dat, als de Kerken van Zeeland c.a. genooddaakt zouden zijn om voor goed van de overname van Wonosobo af te zien, de deputaten der Generale Synode zich dan nog zouden moeten wenden tot de Friesche Kerken. Ook het terrein van Friesland grenst aan Wonosobo, zij het dan ook dat Wonosobo van uit Keboemen niet zoo gemakkelijk te bereiken valt als van uit Magelang.

Frieslands Miss. predikant Ds. K. van Dijk, voelt er veel voor om Wonosobo over te nemen, vooral wanneer weldra Friesland twee Miss. predikanten in dienst hebben zal. We vreezen echter wel, dat ook de Kerken van Friesland het niet zullen aandurven Wonosobo bij haar terrein te voegen.

Ondanks alle aangewende pogingen is tot nu toe het vraagstuk der overdracht van Wonosobo nog onopgelost gebleven. En toch is die oplossing zeer urgent.

Een Nederlandsche Zendingsraad.

Er worden den laatsten tijd ernstige besprekingen gevoerd over de vraag of het niet gewenscht en mogelijk zou zijn ook in Nederland te komen tot de oprichting van een Zendingsraad, gelijk dit in onderscheidene landen is geschied.

Nederland telt een heele rij van Zendingsoorganisaties, die geheel los naast elkander staan, met elkander weinig of geen voeling houden en bijna nooit overleg met elkaar plegen. Dat dit een ideale toestand is, zal wel niemand beweren. Stellig zou dan ook een Zendingsraad waarbij alle Nederlandsche Zendingen zouden zijn aangesloten, zeer dienstig kunnen zijn om elkander beter te leeren verstaan, elkanders werk meer te leeren waardeeren, elkander van voorlichting te dienen en meerdere eenparigheid te bevorderen.

Bovendien zijn er onderscheidene algemeene Zendingsbelangen, waarbij alle Zendingen zijn betrokken, zooals b.v. de regelingen, die de Regeering maakt voor de subsidieering van scholen en particuliere hospitalen. Stellig zou het van groote betekenis kunnen wezen, indien er een Zendingsraad bestond, die over zulke algemeene Zendingsbelangen de aangesloten Zen-

dingen van advies zou kunnen dienen, en, indien dit gewenscht werd, zijn invloed bij de Regeering in Indië en hier te lande zou kunnen laten gelden.

Ook zou een Zendingsraad kunnen optreden om de aangesloten Zendingen te vertegenwoordigen in Internationale Zendingssamenkomsten, zooals de Internationale Zendingsraad en de Internationale Zendingsconferenties.

Het komt ons daarom voor, dat voor het oprichten van een Nederlandsche Zendingsraad wel iets te zeggen valt. Een Zendingsraad zou metterdaad heel goed werk kunnen verrichten en de belangen der Zending zeer kunnen dienen.

Maar het spreekt van zelf, dat er ook wel bezwaren tegen zijn.

De naam Zendingsraad klinkt in onze ooren niet erg bekoorlijk. Voor ons besef verbindt zich aan dien naam zoo licht de gedachte van bestuursmacht. Toch ligt het op zich zelf in den naam „raad” niet in, dat er een zekere bestuursmacht aan verbonden moet zijn. We hebben ook een Zendingstudie-Raad. En deze „raad” mist alle bestuursmacht en begeert die ook niet.

Er is trouwens geen enkele Zending, die bereid zou zijn haar vrijheid en zelfstandigheid prijs te geven ter wille van een Zendingsraad. Maar de naam is van minder belang. Zal er een Zendingsraad komen, dan moet het vast staan als een paal, dat elke aangesloten Zending haar eigen volkomen zelfstandigheid en vrijheid ten volle behoudt. De Zendingsraad mag in geen enkel opzicht macht hebben over de bij haar aangesloten Zendingen. Hij mag alleen een consulterend en adviseerend lichaam wezen, zonder ooit handelend te kunnen optreden, tenzij dan op daartoe strekkend verzoek en met volkomen instemming van de Zendingen, die daarbij zijn betrokken. We meenen echter wel te weten, dat men het hierover heel goed met elkander eens is. Indien dit punt ook maar eenigszins twijfelachtig zou zijn, zou althans de zending der Geref. Kerken er zelfs niet over kunnen denken om mee te doen.

Voorts is o.i. voor een Zendingsraad volstrekt noodzakelijk een positief Christelijk grondslag. Zal de vraag ook zelfs maar in overweging kunnen worden genomen of onze Zending zich zou kunnen aansluiten, dan moet het in elk geval volkomen vast staan, dat de Zendingsraad de Heilige Schrift erkent als het Woord van God en mitsdien als regel voor geloof en leven, en dat hij instemt met de hoofdwaarheden van het Christendom. Alleen als men op dien

grondslag elkander zou willen ontmoeten, zou misschien de vraag in overweging kunnen worden genomen, of ook de Zending onzer Kerken zou kunnen meegaan.

Natuurlijk spreken we ons over de wenschelijkheid daarvan thans nog niet uit. De tijd is daarvoor nog niet gekomen. Met groote belangstelling wachten we af wat het resultaat der besprekingen zal zijn.

In elk geval is de vraag naar een Nederlandsche Zendingsraad voor alle Nederlandsche Zendingen van groote beteekenis.

De Macedoniër.

Gaarne wil ook het Zendingsblad eens iets zeggen van ons Gereformeerd Zendingstijdschrift „de Macedoniër”. En we willen dat doen, niet onder de rubriek „Leestafel”, maar onder de rubriek „Van Zendingaangelegenheden”.

Want „de Macedoniër” is metterdaad een Zendingaangelegenheid van geen gering belang.

Dit tijdschrift is tal van jaren geleden opgericht door wijlen Ds. H. Dijkstra, onze Zendingman bij uitnemendheid. Het mag reeds zijn drie-en-dertigste jaargang beleven. Maar het heeft onder ons nog geenszins de plaats verkregen, die het verdient.

De Macedoniër is geen concurrent van het Zendingsblad en wil dit ook geenszins wezen. Het Zendingsblad tracht zijn lezers op de hoogte te houden van het voornaamste, dat er op het gebied der Zending van de Geref. Kerken gebeurt. Het geeft in hoofdzaak allerlei mededeelingen, maar treedt niet in wetenschappelijke uiteenzettingen van Zendingsvraagstukken.

De Macedoniër mikt echter wat hooger. Het is geen Zendingsblad voor allerlei mededeelingen. Maar het is een Zendingstijdschrift, waarin telkens belangrijke vraagstukken betreffende de Zending breedvoerig worden besproken. De Macedoniër draagt een ietwat wetenschappelijk karakter en levert meer stof voor studie.

De redactie van de Macedoniër bestaat uit Ds. D. Bakker, de eerste docent der Opleidingsschool te Djokja; Ds. P. J. Lambooi, de bekende Miss. predikant te Pajeti op Soemba; Ds. D. Pol, de schrijver van het Zendingboek: Midden-Java en Ds. D. K. Wielenga, wiens vaardige pen reeds heel wat Zendingslitteratuur schreef. Van deze redactie mag terecht veel goeds verwacht. En zij levert ook veel goeds.

In het Jan. No. geeft Ds. Wielenga een scherpe critiek op een tweetal Zending boeken van den hulpprediker A. A. van

Dalen, die wel boeiend zijn geschreven, maar naar het oordeel van Ds. Wielenga geen juiste voorstelling geven. Voorts is in dit No. uit „*De Opwekker*” overgenomen een zeer lezenswaardig artikel van C. L. v. Doorn over het Christelijk Onderwijs in Ned. Indië. Daarna bespreekt Ds. D. Pol onder het opschrift: „*Van studie en ontspanning*” het boek van G. Kamerling „*Onze Oost*” en van Dr. H. C. Rutgers: „*Wat ik op mijn Indische reis zag*”. En ten slotte volgt dan de rubriek: „*Van mijn uitkijk*”, die steeds door Ds. Pol wordt verzorgd en waarin hij zijn blik laat gaan over de Zendingbeweging van onzen tijd.

„De Macedoniër” biedt elke maand heel wat, dat tot verrijking van de kennis der Zending kan dienen. Des te meer is het te betreuren, dat naar we vernemen, de opslag niet groot is. In onze kringen behoort elk, die over de Zending wat wil kunnen meespreken, „de Macedoniër” te lezen. Wie deze periodiek nog niet kent, neme er eens de proef meê.

„De Macedoniër” verschijnt in maandelijksche afleveringen van 2 vel. De prijs is f4.— per jaar met inbegrip van een linnen stempelband. De uitgever is Edzo Venema te Groningen.

24 Febr. 1929.

W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Het hulphospitaal te Parakan.

(Bij de foto).

Terwijl alle andere Zendingen op Midden Java ten Zuiden één of meer volledig ingerichte hospitalen hebben, meestal met hulphospitalen, heeft de Zending voor de drie zuidelijke Provinciën slechts één hulphospitaal, dat nog niet eens heel groot is.

Zeër terecht spannen daarom de Kerken van Zeeland, N. Brabant en Limburg alle krachten in om te Magelang een Zendingshospitaal te stichten. Dat hospitaal moet er komen. De stichting van dat hospitaal is één der eerste eischen, die het Zendingswerk op Midden Java thans stelt. We hopen dan ook van harte, dat de dringende bede van Ds. Merklijn, die in dit blad de hulp daartoe inroept, weerklinkt vinde ook in het midden en het noorden van ons land. Die zaak is zeer waard, dat zij gesteund worde.

Intusschen heeft toch ook de Zending van Zeeland c.a. wel een kleine Med. dienst. Te Parakan staat een hulphospitaal, dat plaats biedt voor ruim 50 patienten. Dit

hulphospitaal werkt zeer gezegend. Een vaste missionaire arts is er echter niet aan verbonden. De Javaansche helper, die op

Het hulphospitaal te Parakan.

de foto het meest rechts staat, is met de leiding van het werk belast. Parakan ligt niet ver van Magelang.

W. B.

L. S.

In deze circulaire komen we Uw steun vragen voor een bijzonder belang van Gods Koninkrijk op het Zendingsveld Magelang, het zendingsterrein der Zeeuwsche en Brabantsche kerken, dat tot hertoe zonder zendingen-ziekenhuis bleef.

De Regeering meende daarvoor geen subsidie te kunnen geven, omdat zich te Magelang een militair-hospitaal bevindt dat, hoewel slechts sporadisch door den Javaan gezocht, toch voldoende geacht werd en de zuidelijke provinciën waren door het gewone zendingswerk reeds zoo zwaar belast, dat de kosten van een ziekenhuis niet nóg eens door die kerken konden gedragen worden.

Zoo bleef Magelang het eenigste zendingsterrein der Geref. Kerken, waar men dit prachtige hulpmiddel in het zendingswerk nog moest missen. En zendingswerk zonder medische dienst is moeilijk, minder vruchtbaar; in Djokja b.v. werden 50 pCt. van allen, die voor het Christendom werden gewonnen, door medische dienst voor

het eerst met het Evangelie in aanraking gebracht; en daarom is een zendingsterrein onvoldoende bezet wanneer niet ook gewerkt wordt door medische Zending. Daarom werd besloten al het mogelijke te doen om tot de oprichting van een Zendingziekenhuis te geraken; dat zal dan een niet-gesubsidieerd hospitaal zijn, eenvoudig, sober, maar dat aan Zeeland en Brabant toch een f 15.000 per jaar zal kosten.

Echter voor die kosten vragen we geen steun; er is verwachting dat de Zuidelijke provinciën dezen last zullen dragen. Maar er moet ook f 45.000 zijn voor de oprichting van gebouwen, en hoewel ook voor het bijeenbrengen van dit bedrag goed geofferd wordt in Zeeland en Brabant, toch hebben we daarvoor den steun ook noodig van buiten deze provinciën.

Daarom wenden wij ons tot U met het vriendelijk, dringend verzoek om voor deze bouwsoem een gave te zenden en er toe mede te werken, dat ook te Magelang komme, wat op de andere Zendingsterreinen reeds bestaat: een zendingziekenhuis.

Het is noodig.

Het is voor een ernstig belang in den arbeid van het Koninkrijk Gods.

Maak het door Uw bijdrage mogelijk dit plan uit te voeren.

Hoogachtend Uw dw.

den Haag.

A. MERKELIJN,

Mission.-predikant.

P. S. Bijdragen worden gaarne ingewacht bij A. MERKELIJN, Barentszstraat 10, Den Haag, Gironummer 141811.

Verantwoording der gaven zal plaats hebben in het Zendingblad.

Gaarne verklaren ondergeteekenden, dat zij de oprichting van een Zending-Hospitaal te Magelang dringend noodig achten. In het belang van den Zendingarbeid te Magelang, steunen zij daarom met warmen aandrang het verzoek, dat in bovenstaande circulaire is vervat.

D. POL, Rijsoord.

W. BREUKELAAR, Zaandam.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag.

(1 October—31 December 1928).

De laatste drie maanden van het jaar hadden al een buitengewoon kalm verloop. Behalve één vrouw in Poerbolingo en enkele kinderen zóó in de hoofdgemeente als elders werden er ook geene in de gemeente ingelijfd.

Het meest op den voorgrond tredende is

de opening van het nieuwe schoolgebouw te Pengaloesan op 13 November. Ik zelf was helaas! verhinderd door lichte ingewandsstoornis de plechtigheid bij te wonen. De dokter dacht aan dysenterie en schreef mij een week bedrust voor. Behalve volledig herstel bracht het mij een welkome gelegenheid om lectuur in te halen en vooral om eindelijk de stukken tegen de Zevendags Sabbathisten, welke in 1927 in het Indische Kerkblad verschenen waren, om te werken tot een boekje over dit onderwerp. Voor Indië hebben de onzen het bij de groote activiteit van het Adventisme zeer noodig nader omtrent de kwestie: „Zondag of Zaterdag” onderwezen te worden. Ik geloof in Holland ook. En zóó hoop ik, dat de copie, die eerstdaags naar Holland zal gezonden worden, er een uitgever zal vinden en dat boekje ook in Holland gereeden aftrek zal vinden, en onder Gods zegen een goede uitwerking moge hebben.

Maar dit raakt wel 't werk van den Missionair-Predikant, maar niet het zendingswerk in engeren zin. Laat mij dus terugkeeren naar de schoolopening te Pengaloesan.

De plechtigheid werd bijgewoond in mijn plaats door mijn Vrouw en Mejuffrouw Stoett en zij waren getuige van de groote en welwillende belangstelling, die de school vond bij de Inlandsche Ambtenaren.

De Hoofden van District en Onderdistrict waren evenals de Javaansche Schoolopziener aanwezig, spraken hun sympathie uit en beloofden hun steun. Voor leerlingen en ouders was het een blij feestje. Voor deze bergdessa een belangrijke dag.

De School ligt aan een open weg op de berghelling en geniet een prachtig uitzicht op de vlakte. In onderscheiding met de plek, waar in den ouden tijd een onbeteekend Zendingsschooltje gestaan heeft, op het afgelegen erf van den goeroe, ligt de tegenwoordige school aan den dorpsweg, midden in het centrum, schuin tegenover de onaanzienlijke moskee.

Het is een mooi gebouw. Tot op een derde ongeveer van de hoogte is de muur van riviersteen opgetrokken, wat iets pittoresks geeft. Daar boven is een nette bamboe-omwanding aangebracht. In tegenstelling met de gewone volksscholen in deze buurt, die terwille van de vervoerkosten, daken van gegalvaniseerd ijzer (een enkele van geteerde petroleumblikken) hebben, heeft onze school een dak van prima pan-nen. Dit achtte ik noodig met het oog op de vele regens, die op z.g. zinkendak neerkletterend, het mondeling onderwijs tamelijk onmogelijk maken. De stijlen zijn tegen

allerlei insecten met een speciaal praeparaat geteerd en maken in hun groene lichte kleur (evenals de vensters) een liefelijken, vroolijken indruk. Een ruim speelterrein met schooltuin omringt het gebouw. Moge het het begin zijn van een nieuwe toekomst voor deze oude gemeente!

In November werden wij verblijd door de terugkomst van de familie Koster in onze Residentie. Mr. Koster was voorheen ('24 en '25) President van de Landraden in Poerwokerto en Poerbolingo, met standplaats in de eerste stad. Hij was gedurende dien tijd Voorzitter onzer Schoolvereeniging en had dan ook een actief deel aan de stichting onzer Holl. Chineesche School te Poerbolingo.

Later met verlof naar Holland gegaan en daarna gedirigeerd naar Soerabaja, ging hij tijdelijk voor onze schoolactie verloren.

In Jogja in 1926 geplaatst, aanvaardde hij echter weer het presidium onzer Vereeniging.

Dit jaar dreigden wij hem weer te verliezen door een overplaatsing naar Oost-Java; maar gelukkig werd het na een paar maanden zoo geschikt, dat hem het presidium der Landraden te Banjoemas en Tjilatjap werd opgedragen met standplaats Banjoemas.

Het is dikwijls moeilijk een goed Schoolbestuur saam te stellen, omdat de weinige geestverwanten, in onze residentie woonachtig, gemeenlijk na enkele jaren reeds naar elders vertrekken.

Juist het gebrek aan steun door de afwezigheid van geestverwanten, was één der grootste moeilijkheden, waarmee de actie voor Christelijk Onderwijs op Westerschen grondslag telkens te worstelen gehad heeft in ons ressort.

Te meer zijn wij blij, dat nu de vijf plaatsen in ons Schoolbestuur alle weer konden bezet worden door menschen van ontwikkeling en positie. De voorzitter is genoemde president van den Landraad, de Vice-president een ingenieur, leider van het lichtbedrijf te Tjilatjap, schoonzoon van den bekenden Amsterdamschen paedagoog Drewes; leden zijn de Assistent-resident Meijers van Tjilatjap en de heer Siem Kie Djan, een vooraanstaande Christen-Chinees te Poerbolingo. Schrijver dezes is nog steeds Secretaris en waarnemend Penningmeester, voor het laatste trouw bijgestaan door onze boekhoudster Mej. Stoett en den leeraar in het Middelbaar-Boekhouden, den Heer Noordhoek, onderwijzer aan de Holl. Chineesche School te Poerbolingo.

Men ziet het: een Bestuur, waar men mee voor den dag kan treden. Alleen jammer, dat de afstanden tusschen de drie plaatsen, waar de bestuursleden wonen: Banjoemas, Tjilatjap en Poerbolingo, betrekkelijk groot zijn. Onze meeste vergaderingen worden 's avonds gehouden, maar dan is het ook dikwijls diep in den nacht vóór de verschillende leden weer thuis kunnen zijn.

Omtrent de actie dezer Schoolvereeniging kan ik nog mededeelen, dat op één der laatste dagen van het jaar besloten werd om een passend gebouw voor de Holl. Inl. School te Tjilatjap op te trekken en een tweede internaat voor Chineesche jongens te Poerbolingo te openen. Ook voor het laatste moet land gekocht worden en daarop een geschikte behuizing vrijzigen.

Voor een en ander is natuurlijk geld noodig. Als echter alle obligatiebewijzen, die wij naar het steuncomité te Dordrecht (p.a. Ds. W. W. Meijnen) zonden en die wij hier nog in portefeuille hielden, verzilverd werden, zijn wij een heel eind in de goede richting. Bedoelde leening is uitgegeven à pari tegen $5\frac{1}{2}$ % rente, in coupures van f 100.—. Ik maak van deze gelegenheid gebruik de geestverwanten op te wekken er in te participeeren.

Het eind van het jaar bracht ons ook de periodieke statistische gegevens. Volledig zullen zij te hunner tijd in het Zendingblad der Gereformeerde Kerken gepubliceerd worden.

Laten wij hier slechts aanstippen, dat gedoopt werden in totaal 97; mannen 22, (waaronder 1 Chinees) en vrouwen 18, kinderen 57.

De meesten n.l. 25 volwassenen en 28 kinderen ontvingen het Sacrament in onze mooie Kerk te Poerbolingo of in de filiaalgemeente van Poerbolingo: Plana. Ik druk mij met opzet zóó uit, omdat zij niet alleen onder Poerbolingo ressorteeren. Er behooren 14 volwassenen en 7 kinderen onder, die thans een eigen gemeente Karangsari (ten Zuiden van Banjoemas) vormen onder leiding van den goeroe-indjil Tiwan.

Het door onze colportage verkochte aantal boeken klonk van 19588 in 1927 tot 20424 in 1928 waarvan 14372 in de Inlandsche talen, een verblijdende vooruitgang vooral als wij daarbij er op letten, dat het aantal bijbels of schriftgedeelten in de Inlandsche talen ook groote vooruitgang vertoont (in 1927: 1907; in 1928: 2638). Toch zijn wij, wat dat betreft nog lang niet waar we wezen moeten. Naar aanleiding van de

statistiek over 1927, hield Dr. van Andel een korte inleiding op de vergadering der Missionair-predikanten, in de laatste week van November te Jogjakarta gehouden. Hij legde toen den nadruk op het groote belang van den colportagearbeid en stelde als norm voor, dat er op elke 100.000 inwoners één colporteur of courantrondbrenger zou moeten zijn.

Als men van de residentie Jogjakarta afneemt, het deel, dat onder het ressort van Poerworedja (Utrecht en Gelderland) valt: Temon en omstreken, dan houdt men een gebied over dat niet veel meer dan 1.300.000 zielen bevat. Op Amsterdamsch terrein zijn er 13 colporteurs. Dus daar heeft men ongeveer dat voorgestelde ideaal bereikt.

Op ons terrein wonen echter naar de laatste gegevens wel een 1.900.000 zielen. Wij zouden dus 19 colporteurs en courantrondbrengers moeten hebben. In werkelijkheid hadden wij er in 1928 slechts 9. Dus nog een tiental te kort! Op de begroting voor 1929 is de tiende colporteur opgebracht.

Het is niet alleen een kwestie van geld, maar ook van mannen. Niet ieder is er geschikt voor. Geve de Heere ons zoowel de geschiktste personen als ook de middelen om hen te bekostigen!

Op de eind December gehouden vergadering van Afgevaardigden der Kerkeraden met de Goeroes-Indjil kwam in: de toestemming van den raad der Zendend Kerk van Rotterdam om tot institueering der gemeenten te Poerwokerto en te Tjilatjap over te gaan.

Ook bedoelde Vergadering kon met blijde vrijmoedigheid zich met dit voorstel vereenigen. Begin 1929 zal deze zaak D. V. haar beslag krijgen. Wij hebben dan vijf gemeenten met een eigen Kerkeraad.

Moge de Heere ook gedurende 1929 Zijn medewerkende genade en zegen schenken!

B. J. ESSER.

Poerbolingo, Januari 1929.

Opleidingsschool Soemba.

De docent der Opleidingsschool op Soemba zond een schrijven waaraan het volgende is ontleend:

Zeet Geachte Broeders,

Aan het begin van den nieuwen jaar-kring mag ik U weder een kort rapport betreffende de Opleidingsschool over het tweede halfjaar van 1928 doen toekomen. Het verblijdt mij, ook ditmaal een gunstig verslag te mogen uitbrengen. De Heere maakte het wel met leerlingen en docent. Wij mochten in gezondheid steeds onzen

arbeid voortzetten en de leerlingen betoonden ook steeds meer dan voldoende ijver zoodat hun vorderingen ook alleszins bevredigend waren. Na de repetitie welke na de groote vacantie verleden jaar gehouden werd, werd de behandeling van het tweede gedeelte van de leerstof voortgezet, zoodat nu aan het einde van het tweede studiejaar met de eerste groep van leerlingen de leerstof (op een klein gedeelte van Dogmatiek en Kerkgeschiedenis na) tweemaal geheel is doorgewerkt. Nu rest hun nog een halfjaar, waarin zij zich rustig voor het examen kunnen voorbereiden, en waarin de voornaamste stukken op de lessen nog kunnen toegelicht worden. Moge de uitslag van het examen, dat waarschijnlijk in het laatst van Juni vallen zal, aan de verwachting beantwoorden en even verblijdend zijn als dat van den eersten cursus.

Voor Exegese O. T. hoop ik dit laatste halfjaar naast Genesis nog enkele Psalmen te behandelen.

Tegen het denkbeeld, dat onze Opleidingsschool eventueel ook Maleisch-spreekende helpers voor den arbeid onder de niet-Javaansche bevolking op Java zou opleiden, althans voor zoover deze niet te Djokja kunnen worden opgeleid, is geen enkel bezwaar gerezen. Integendeel, zoowel de Kerken van de Classis Batavia als de Bijzondere Vergadering van Miss. Dienaren op M. Java spraken uit, dat zij, mocht het geval zich voordoen, gaarne van de Opleidingsschool te Karoeni gebruik wilden maken.

De tweede groep van leerlingen heeft nu één jaar de lessen gevolgd. Intusschen zijn zij ook met het overschrijven van de dictaten, die een 3000 bldz. omvatten, gereed gekomen, waarmee zij inderdaad dit jaar een heel stuk werk verricht hebben. Het komt mij steeds meer voor, dat de proef met den parallelcursus wel slagen zal.

L. P. KRIJGER.

Ds. A. Ringnalda.

(bij de foto).

Onder de predikanten van de Gereform. Kerken in Ned. Indië neemt Ds. A. Ringnalda, de oudste dienaar des Woords van de Geref. Kerk te Soerabaja, een zeer belangrijke plaats in.

Op ons verzoek was hij zoo vriendelijk ons een foto van hem en zijn gezin af te staan voor Het Zendingsblad, waarvoor we hem vriendelijk dankzeggen. Het zal den lezer van het Zendingsblad stellig welkom wezen, als we ook iets van zijn persoon en arbeid meedeelen.

Arie Ringnalda is 2 Juli 1895 geboren te Oudshoorn, waar zijn vader, die later naar den Haag vertrok, toen predikant was.

Van 1908 tot 1914 bezocht de jonge Ringnalda het Christ. Gymnasium te den Haag, waarna hij in 1914 ingeschreven werd als

kunnen gaan. De Geref. Kerk te Soerabaja beriep Ringnalda om Ds. W. Pera op te volgen. En Gramsbergen moest zijn gewaardeerden leeraar missen. Reeds 3 Juli 1923 nam Ds. Ringnalda afscheid van zijn eerste Gemeente.

Ds. A. Ringnalda.

student aan de Vrije Universiteit. Reeds in zijn studententijd gevoelde hij zich bijzonder aangetrokken door Indië. Zelfs is er met hem een voorloopig accord getroffen om in dienst van de Gereformeerde Zending als „taalgeleerde” naar Indië te gaan. In verband daarmee heeft hij heel wat tijd besteed aan bijzondere studie. Later is dit echter afgebroken en de uitzending van een taalgeleerde is niet doorgegaan. Maar het hart van Ringnalda bleef naar Indië trekken.

In 1921 deed hij zijn examen als candidaat in de theologie. Hij werd beroepen door de Kerk te Gramsbergen, waar hij 6 November 1921, na bevestigd te zijn door zijn Vader Ds. D. Ringnalda, zijn intrede deed.

Intusschen was hij 30 Sept. 1921 gehuwd met Mej. Arnolda Looijen, geboren 22 Jan. 1895, een dochter van wijlen den door heel Nederland bekenden heer Looijen, hoofd van de „Groen van Prinstererschool” te den Haag.

De kerk van Gramsbergen heeft zich niet lang in het bezit van haar begaafden prediker mogen verheugen. Weldra kwam er voor hem gelegenheid om naar Indië te

De volgende maand vertrok hij met de „J. P. Coen” naar Indië, waar hij 14 Aug. te Soerabaja aankwam.

Den 19en Augustus werd hij 's morgens door Ds. D. Bakker bevestigd en aanvaardde hij 's avonds zijn dienstwerk.

Met kracht vatte Ds. Ringnalda den arbeid te Soerabaja aan. Hij beperkte zijn werk geenszins tot de stad en hare naaste omgeving, maar richtte ook zijn oog op de verstrooide Gereformeerden over het verbazend uitgestrekt terrein, dat aan de zorg van Soerabaja's kerk is toevertrouwd. Ook vergat hij den pers-arbeid niet. In het Ind. Kerkblad verscheen menig artikel van zijn hand.

De Heere heeft het werk van Ds. Ringnalda aanvankelijk zeer gezegend. Maar de arbeid te Soerabaja was voor één man te veel. Een tweede dienaar werd beroepen en verkregen in Ds. v. d. Spek.

Na vijfjarig verblijf in het warme Soerabaja ontving Ds. Ringnalda eenige maanden verlof. In Augustus l.l. kwam hij naar Holland. Zijn verblijf in Nederland heeft slechts vijf maanden geduurd. Thans is hij reeds weer naar Indië vertrokken.

Zooals de foto ons laat zien, zegende de

Heer het huwelijk van Ds. en Mevr. Ringnalda-Looijen met vier lieve kinderen.

De oudste, die 23 Sept. 1922 te Gramsbergen is geboren, ontving grootvaders naam en heet dus Dirk.

De tweede, de vroolijke jongen, die naast Vader zit, is 8 Juli 1924 te Soerabaja geboren. Men heeft hem Lodewijk genoemd.

Edith, dat vriendelijk meisje, dat haar handje op moeders schouder heeft gelegd, dateert van 4 Juli '26.

En de kleine Gerard telt nog slechts enkele maanden. Hij werd 23 Oct. 1928 te den Haag geboren.

Moge de Heere de arbeid van Ds. Ringnalda te Soerabaja, die ofschoon hij niet rechtstreeks de Zending dient, toch voor de Zending wel van groote beteekenis is, in rijke mate met Zijn zegen blijven kronen!

W. B.

Zending van Friesland.

Brief van de Gemeenten van Keboemen, Glongong en Pamrian.

Vertaling.

Brief, met alle vereering, aangeboden aan den Raad der Geref. Kerk v. Heeg en aan de Friesche Zendingsdeputaten.

Door middel van dit schrijven deelen de drie Gemeenten van Keboemen, Glongong en Pamrian U beleefd mede, dat wij reeds ontvangen hebben Uw schrijven van den 12en Juli 1928, dat als antwoord diende op het door ons tot U gericht verzoek. Wij waren zeer verblijd, dat ons verzoek door U werd toegestaan, ja dat Gij meer wildet geven, dan wij verwacht hadden. Uwe welwillendheid was als die van een Vader tegenover zijn kind.

Wij danken God daarvoor, die zich van U bedienen wil om ons te helpen, en wij zeggen U dank, die door Hem daartoe verwaardigd zijt. Moge het ons gegeven zijn, die weldaden te gebruiken, tot eere van den Naam des Heeren, die de Gever is, en tot sterking van onze Gemeenten, die bewelddadigd zijn.

Behalve dat, ofschoon wij nu op ons zelf staan, als een kind, dat het ouderlijk huis verlaten heeft, en nu zich inspannt om zijn eigen huis in te richten, toch zullen wij,

1. U, die onze Vaders zijt, niet vergeten, daar Gij het middel geweest zijt om in geestelijken zin ons te doen geboren worden, en ons verzorgd hebt met liefde en met vele weldaden, totdat wij begonnen zijn op te klimmen tot de trap van den volwassen leeftijd, hoewel nog met

velerlei tekortkoming. Die zaak willen wij ook vastleggen in het boek van onze Gemeente, als een bijdrage tot de geschiedenis onzer Kerk, om het na te laten aan onze kinderen en kleinkinderen in de toekomst. Dat zij weten en bedenken waaraan hun Christen-zijn zijn oorsprong dankt, en zich aan U in vriendschap en eenheid verbonden gevoelen in deze wereld en in de eeuwigheid.

2. Ofschoon wij nu den naam dragen van zelfstandige Kerken, toch zullen wij telkens Uw raad vragen in allerlei dingen, die wij zelf nog niet verstaan en niet kunnen uitvoeren, zooals het jonge menschen gaat ten opzichte hunner Ouders, en wij zullen af en toe schrijven als een bewijs van onze liefde en tot onderhouding van de vriendschap.

Ten slotte bieden wij U allen onze groeten.

Namens de drie gemeenten, de
vertegenwoordiger van de kerkeraden:
R. U. SOESENSA.

Zending Noord-Holland.

De moeilijke weg.

Ik zat op de voorgalerij van het huis van den verpleger in Wonosari, waar ik enkele dagen logeerde. Daar kwam onze colporteur uit Djepitoe, Djosetomo, me de groeten overbrengen van de broeders in Djepitoe. Hij had zijn broer meegenomen, den cipier van de kleine gevangenis in Wonosari. Door middel van Djosetomo ken ik hem reeds jaren en heb ik veel met hem kunnen spreken. Hij is thuis in Jav. elmoe, of geheimleer, wanneer ik vertelde van Jezus en het Evangelie begon hij allerlei dingen uit de babad (geschiedenisboeken) en elmoe te vertellen. Toen hij binnenstapte, zei hij: „Ik ben heel blij u weer te zien. Ik heb veel naar u gevraagd, en vaak naar u verlangd. Ik ben blij, dat we weer eens kunnen praten.” Ik antwoordde hem, dat praten niet voldoende was, maar dat we den weg naar den hemel moeten bewandelen, dat we alleen zalig kunnen worden, als we door het geloof tot Jezus de toevlucht nemen. „Ja,” zei hij weemoedig, „maar het is zoo moeilijk, want de weg naar den hemel is als een glibberig bergpad, telkens weer glijdt men naar beneden. Daarom willen de menschen er niet op. Ik ben ook bang, dat ik weer naar beneden glijd.” En hij maakte het gebaar van iemand, die uitglijdt en neerploft.

Allen lachten. Zoo eindigde ook nu weer

ons gesprek, evenals vroeger en werd ook nu de ernst der eeuwigheid weggelachen.

Uit verlies winst.

Een van de droeve dingen bij mijn terugkeer in Djokja was, dat ik Soedikoen, den Jav. hoofdverpleger van het Petronellahospitaal, die in Jan. '28 stierf, niet meer terugvond. Deze zelfs onder de Javanen kleine figuur was niet alleen in het hospitaal een groote, maar ook in het midden der gemeente, waar hij ons allen tot zulk een grooten steun was in het werk.

Ik ontmoette wel een broer van Soedikoen. Hij vroeg me of ik hem ook eens zou willen opzoeken. Toen ik kwam, vertelde hij me het volgende: „Toen mijn broer Soedikoen Christen werd, is hij dadelijk begonnen mij ook over het Evangelie te spreken. Nooit heb ik willen luisteren, maar ook nooit heeft hij opgehouden mij te vermanen. Toen zweeg plotseling zijn mond, God nam hem plotseling weg. En wat zijn leven nu niet kon doen, dat heeft zijn sterven gedaan. Ik heb er Gods stem in gehoord, die mij riep. Ik heb gevoeld, als ik had moeten sterven, dan had ik niet voor God kunnen verschijnen. Nu heb ik tot Jezus de toevlucht genomen. En nu de mond van Soedikoen zwijgt, zal ik zooveel ik kan de menschen van Jezus prediken.”

Het heeft me onuitsprekelijk getroost, en me versterkt in die blijde zekerheid, dat God hier toch werkt, ondanks alles wat er uit de zonde ook hier overblijft.

Pak Soekawidjaja.

Pak Soekawidjaja is mijn oude vriend uit Toengkak. Op Nieuwjaarsmorgen hield ik in Toengkak koempoelan. Hij was een van de eersten die ik dien morgen de hand mocht drukken, om hem geluk te wenschen met 't nieuwe jaar, dat hij nog weer beleven mocht. „'t Is misschien mijn laatste nieuwjaar,” zei hij, „ik zou u zoo gaarne nog eens bezoeken, en ook de beide Ds. Bakker en Ds. Soepater, om ze „wiloedjeng warsa énggal” (gelukkig nieuwjaar) te wenschen.”

Toen heb ik hem na de koempoelan meegenomen, eerst naar mijn huis, toen naar Ds. Soepater en ook naar de beide Ds. Bakker, en daarna heb ik hem weer naar Toengkak terug laten brengen.

Toen we thuis zaten, vroeg ik: „Als dit jaar nu eens het laatste voor je zou zijn, en God kwam om je thuis te halen, zou

Pak Soeka het dan goed vinden?” Toen zei hij: „Daar verlang ik zelf heel erg naar. Ik heb voor de aarde nog maar één verlangen, dat ik de nieuwe kerk in Toengkak mag zien. Het is waarschijnlijk mijn laatste nieuwjaarsdag, wilt u daaraan denken?”

Aan het fonds voor kerkbouw in Djokja, waaruit vier Javaansche kerken moeten gebouwd worden, ontbreken nog f7000. Mag ik u uit naam van Pak Soekawidjaja nog eens vragen, indien ge nog niets voor dezen kerkbouw gegeven hebt, of indien ge nog te weinig gegeven hebt, alsnog een gift te zenden aan mijn gironummer 132539 te Zaandam. Zoo kunt ge er aan medewerken dat de wensch van Pak Soekawidjaja vervuld kan worden en hij de nieuwe kerk in Toengkak dit jaar nog kan zien.

Djokja.

A. POS.

Centraal Bureau voor informatie voor de uitzending van Christelijke onderwijzers naar Indië.

Aan de Organisaties en Personen, die zich hebben belast met de uitzending van Chr. Onderwijzers naar Indië, en aan de Chr. Onderwijzers.

Reeds meermalen kwam de vraag aan de orde of het niet gewenscht zou zijn een Centraal Bureau van Informatie voor de uitzending van Christelijke Onderwijzers naar Indië op te richten.

Het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en de O.B. bij wien het verzoek daartoe was ingekomen, nam het vorige jaar het initiatief.

Verschiedene organisaties en personen die zich met de uitzending hebben belast, verklaarden zich bereid tot samenwerking.

Een reglement werd vastgesteld, en vervolgens werd in de vergadering van 30 Jan. j.l. een Bestuur gekozen, bestaande uit: Ds. W. Breukelaar, Zaandam, Voorzitter. Ds. B. J. C. Rijnders, Rotterdam. B. Bergmeyer, Almkerk. C. R. Kuhnén, Utrecht en A. de Jong Enz., Den Haag, Madoerastraat 17, Secr.-Penningmeester.

Hiermede is dus de oprichting een feit geworden. Het Bureau is gevestigd Madoerastr. 17, Den Haag.

Namens het Bestuur noodigen ondergeteekenden allen uit, zoowel de aangesloten corporaties, die leerkrachten behoeven voor Indië, als onderwijzers, die het voornemen hebben het Chr. Onderwijs in Indië te die-

nen, van dit Bureau gebruik te maken.

De laatsten kunnen zich aanmelden met en om de noodige inlichtingen en worden op de lijst geplaatst. Bij eventuele vacatures worden hun de noodige gegevens verschaft.

De hoogste klas van de 1e Christ. Holl. Chin. School te Solo.

(bij de foto).

Wat het Christ. onderwijs betreft, staat op ons zendingsterrein Solo aan de spits.

De hoogste klas van de 1e Christ. Holl. Chin. School te Solo.

De corporaties kunnen zich eveneens wenden tot het Bureau, wanneer deze een onderwijzer behoeven. Deze corporaties ontvangen dan een afschrift van de lijst van sollicitanten, die op het Bureau aanwezig is, met de daarbij behorende gegevens van algemeenen aard, waaruit, na nadere informatie, een keuze kan worden gedaan. Deze nadere informatie geschiedt niet vanwege het Bureau, maar van de corporatie van uitzending.

Het Bestuur vertrouwt, dat velen van dit Bureau gebruik zullen maken, opdat het blijke, dat het tot een zegen worde gesteld voor het Chr. Onderwijs in de Overzeesche Bezittingen, en de belangrijke voorarbeid, die aan de voorziening van personeel voor Indië verbonden is, aan corporaties en onderwijzers ten goede komen.

Namens het Bestuur,
Ds. W. BREUKELAAR, Zaandam,
Voorzitter.

A. DE JONG Ezn., Den Haag,
Madoerastraat 17, Secr.-Penningm.

Ook de Christ. Holl. Chin. School bloeit er zeer. Deze school telde het vorige jaar 340 leerlingen. Bijgaande foto laat ons de hoogste klas zien. De twee staande meisjes zijn bestemd om verpleegster te worden.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en Overijssel.

Een brief van Mevr. Berg—Miedema.

In dezen brief wil ik U iets vertellen van onzen Zondag. Wel verschilt deze in wezen niet van die in Holland, maar de moeilijkheid ligt voor ons hierin, dat wij de Zondag moeten indragen in een samenleving die hem niet of eerst kort kent.

Wij moeten in deze jonge wordende Christengemeenten onze Zondagen en feestdagen nieuw brengen, ze zijn daardoor hoewel simpel, moeilijker, en laten ons, meer dan ons dagelijksch werk, onbevredigd om ons groote tekort hierin.

's Zaterdagsavonds heeft in huis en op het erf alles al dat wachtend uitzien naar morgen.

't Is nog vroeg en een beetje schemer, als de meisjes, die altijd binnen slapen, de deuren opendoen en met hun kussen en deken in de slaapmatten gerold, naar hun kamer in de bijgebouwen gaan.

't Is Zondag. Om huis blijft alles rustig. De Soembaneezen, die net als elken dag komen met hun hout, pisang, eieren en groenten, begrijpen het niet dat we vandaag niets koopen en al de andere dagen wel.

„Lodo pêdoe” zeggen de meisjes en dan gaan ze weg, want ze denken daarbij aan een bijzonderen dag, een dag of tijd, die in hun voorstelling verschilt van de gewone dagen door verbodsbepalingen en onthoudingen.

Ze gaan dan naar de pasar of naar anderen die wel koopen.

Als we hen zoo zien doorleven, zonder dat verschil in beteekenis, die onze dagen hebben, dan komt er medelijden in ons op.

Zij hebben ook wel hun feestdagen, waarbij ze al het andere vergeten, dan slachterse varkens en karbouwen, slaan op de gong, dansen en zingen van den eenen dag in den andere, den heelen nacht door blijft de gong klinken en het dans- en feestlawaaï doorgaan. Maar dit zijn niet onze rustdagen, ook al zijn het godsdienstige feesten. Ze zijn daarna oververmoeid en hun angst zal misschien minder zijn, omdat ze nu hun adat gevolgd hebben en de Marapoe met hun feesten en geslachte dieren weer tevreden gesteld. Maar voor ons zijn ze dan nog armer geworden door hun fanatieke uiting van heidendom.

De Zondagmorgen geeft dus een ongekende rust om huis, al die wachtende mannen en vrouwen zijn er niet met drukte en gepraat over de prijs van het brandhout, dat veel te duur is, of hun eieren die ze terugkrijgen, omdat ze niet goed meer zijn en waarin ze zoo maar niet berusten, want een ei is voor hen nog heel lang lekker.

Enkele van de meisjes doen nu het noodige werk en de anderen wandelen wat met de kinderen op den weg tot het eten, waarna ze zich gaan kleeden om naar de kerk te gaan.

De kerk is in de Volksschool, die tegenover ons huis staat, er is nog wel een sawah-veld tusschen, waar we in den drogen tijd over kunnen, maar wanneer deze geplant is, moeten we een eindje om langs den gewonen weg.

Als de meisjes klaar zijn voelen ze zich

erg mooi in hun sarong en kabaja en de kleinere hebben nog een strik in hun donker, van klapperolie glimmend haar. Daags, in hun gewone werk, dragen ze baadjes met korte mouwen en een donkerblauwe of geruite kain.

Om half tien ongeveer, want de aanvangstijd is nooit zoo precies, gaan we met elkaar en Hans gaat ook al mee. Hij vindt het heel prettig. 't Is ook wel een andere kerkgang dan in Holland. Er zijn veel meer kleine kinderen en de school met een alang-alang dak en een bamboe-wand, die niet eens tot het dak is opgetrokken, geeft een minder officieel karakter aan den dienst.

De goeroe preekt dan, soms ook Ds. van Dijk of Dr. Onvlee. Daar zitten ze dan allemaal, de Christenen uit Waikaboebak, waaronder veel Savoeneezen, in de nauwe banken met hun mooie kabaja's en witte pakken of soms een heel eigenaardige samenstelling van broek, jas of een kain.

Tegelijk met een van de verpleegstertjes komt een groepje patiënten binnen, een verbandje aan hun arm of been, een beetje krukkend of nog wat bleek, een roodge-streepje of blauwgeruite kain aan, natte nestgestreken haren en een enkele een baadje. Niet allemaal, omdat de baadjes en kabaja's in het ziekenhuis voor de kampong-menschen zijn aangeschaft in zooverre ze niet met iets dergelijks aan, kwamen. Ze hebben er hier nog geen behoefte aan en kunnen er in de meeste gevallen slecht mee over weg. Van de broeken b.v. had de Zuster elke week een stapel te naaien, omdat ze de naden lostornden, ze waren verlegen met de kleeren en voelden zich daardoor niet senang.

Als ze zoo bij elkaar in de kerk zitten, doet het eigenlijk ook aardiger aan, dat ze hun kampong-type als patiënt blijven behouden, wel niet door vuil en slordig te zijn, maar zonder extra kleeren, alleen de kain, wat nog vaak een heele weelde voor hen is.

Op een Zondag was er zoo een patiëntje meegegaan uit het ziekenhuis, een meisje van een jaar of vier, dat erg trotsch en gelukkig was met de wit-katoenen hansop. Haar vader, die ook patiënt was, kwam mee en was niet minder trotsch op z'n aangekleede dochter. Midden onder de preek wilde het meisje even weg, de vader deed de hansop uit en het naakte kindje liep naar buiten, kwam een poosje later terug en nu probeerde de vader de hansop weer aan te doen. Maar de arme man kon er geen begin of eind aan vinden, eerst kwamen de armen in de beengaten, toen

de beenen in de armsgaten en hoe hij ook keerde, het ging niet. Toen schoof het kleine ding maar zonder baadje naast haar vader in de bank en na kerktijd waren er wel helpende handen, die zoo'n kleedingstuk meer gewoon zijn.

Een dergelijk gebeuren brengt geen storing, de menschen blijven luisteren en kijken bijna niet op, er gebeurt zoo vaak iets omdat zooveel kleine kinderen meekomen. Hans zit meestal wel stil, slaapt soms een poosje, verwisselt eens van plaats, ook loopt hij vaak naar de deur om die dicht te doen.

Nu duurt de preek maar een uur, dan komen we weer thuis en drinken gezellig koffie, waar in de week nooit iets van komt. De meisjes en mantri's krijgen een Zaman Baroe, het Maleisch-Christelijk Weekblad, of ze spelen op hun eigengemaakte bamboe-fluiten, spelen met de kinderen tot aan het eten en daarna de rusttijd.

Al vaak hebben we geprobeerd met de goeroe en met de mantri naar de kampong te gaan voor evangelisatie, maar de moeilijkheid is, dat het altijd door middel van een tolk moet gaan en er op deze manier een weinig van je zelf uit kan gaan. Nu Dr. Onvlee hier ook in Waikaboebak woont en straks hun huis tusschen een groep kampongs staat, zal dat veel mooier gelegenheid zijn, waar hij dan zelf met de evangelisatie in het Soembaneesch hoopt te beginnen.

's Middags na het rusten gaan de meisjes en de mantri's en andere jonge Christenen uit Waikaboebak in de school zingen, weer onder leiding van den goeroe. Het vorig Kerstfeest hebben ze in het ziekenhuis drie-stemmig gezongen, maar of de patiënten er echt van genoten hebben weet ik niet. Hun zingen over het algemeen, ook in de kerk, is nog niet erg welluidend¹ vooral doordat de meeste menschen de psalmwijzen en woorden niet kennen en meenen, dat hard zingen mooi zingen is. De goeroe leest eerst het psalmvers heelmaal, dan weer de eerste regel, die gezongen wordt, leest dan de volgende regel, die daarna gezongen wordt en zoo tot het psalmvers uit is. Eerst konden wij moeilijk de wijs vasthouden, maar langzamerhand went dat zoo, dat toen we in Maart weer voor het eerst in Soerabaja in de kerk waren en het heele vers in eens door gezongen werd, het mij even verrastte. Na langere tijd een Hollandsche dienst weer mee te maken is bijzonder mooi, je voelt dan de dragende kracht van de gemeente, die wij op Soemba nog missen.

's Zondagsavonds komen de Zuster en 't laatste jaar ook de Hulp-Gezaghebber bij ons. Na 't eten lezen we dan met elkaar een Hollandsche preek uit de Levensbron of uit een andere preekenbundel.

Die avonden zijn rustig, we drinken thee en praten en voelen dat de Zondag gaat eindigen. Als de Zuster en Mijnheer Groeneveld naar huis gaan, loopen we nog wel eens even naar het ziekenhuis. Dichtbij zien we het kleine licht door de deur van de obatkamer, waar de mantri zit met een witte doek om z'n hoofd gewonden, de ellebogen op tafel te lezen of te schrijven bij het lampje. Als hij ons hoort, komt hij vlug bij de deur, „tabe Toean, Njonja” en gaat ons voor naar het zaaltje waar een man is, die niet slapen kan. Hij heeft erge pijn en krijgt dus een spuitje, we loopen dan door de andere twee zaaltjes, de meesten slapen, maar een enkele knikt ons uit de hoog-opgetrokken deken vriendelijk toe. Als we weg willen gaan, hooren we een stem zacht roepen: „Maramba, Maramba”. De man ligt klaar wakker en vraagt ook om een toesoek, een prik, omdat hij niet slapen kan, maar hij kan het met een poeder wel doen, want hij heeft weinig pijn al tracht hij ons nog te verzekeren dat deze obat hem niet zoo goed zal helpen. Toch is hij tevreden en langs al die slapende zieken gaan we naar de mantri om hem te groeten.

Buiten staat de maan vol en hoog, 't is zoo mooi nu, overal om ons de kampongs op hun donkere hoogten, waar een enkele hond, die blaft en een verre gong ons de stilte hooren laat. We gaan nu naar huis terug en dan komt er een stemming in ons van volkomen overgave om alles wat de komende week weer vragen zal, met blijdschap te geven en een groote dankbaarheid hier op Soemba te mogen werken.

Maar elke week brengt ons weer de teleurstelling van ons niet kunnen, die ook terugslaat op den Zondag, toen we niet waren, die wij moesten zijn in ons voorbeeld en getuigen. G. BERG—Miedema.

1) Senang = zich prettig, aangenaam, zich thuis voelen.

2) Maramba = Soemb. woord voor Toeon.

3) Ik schreef over de ziekenhuiskleeren, baadjes, broeken, kabaja's en hansjoppen, die, nu we besloten hebben de kleeding van de patienten Soembaneesch te houden, veel minder gebruikt worden, dus daarvan zal nog langen tijd geen nieuwe toezending noodig wezen.

Suriname.

Onze kinderen en de Surinaamsche.

Er zijn menschen, die graag iets meer voor de zending wilden doen, als het hun financieel maar mogelijk was. Er zijn ook heel veel kinderen, die graag iets voor de jonge zwartjes en bruintjes en geeltjes zouden willen doen, maar hun spaarpot laat den bodem zien. Voor hen die gaarne iets voor de Surinaamsche jeugd willen doen, hebben wij een vorm van medewerking bedacht die binnen een ieders bereik valt, en die, wij hebben dit in onze onmiddellijke omgeving mogen constateeren — heel veel succes en allen medewerkenden een groote voldoening geeft. Gezwegen nog van de innerlijke levensverrijking die het actief meeleven met het werk der broeders en zusters aan het front geeft.

De broedergemeente te Zeist liet serie's prentbriefkaarten in kleurendruk vervaardigen, die iets van land en luiden in Suriname lieten zien. De kaarten zijn werkelijk mooi uitgevoerd en worden verkocht à 10 cent per stuk. Hierbij is pl.m. 80 pCt. nettowinst en deze is bestemd voor de kind huizen en scholen in de West. Als proef hebben wij de kaarten verkocht in Amsterdam, Hilversum en Zandvoort. Het resultaat was ver boven verwachting. God zegnende rijkelijk deze zwakke poging om iets voor het Surinaamsche kind te kunnen doen. Wat vooral zoo bemoedigend was: ook zij, die aarzelend een paar kaarten bestelden, kwamen enthousiast, vaak den volgende dag reeds, meerdere halen, soms het tien-voud van wat men eerst gevraagd had. Een f500.— zal er allicht netto van overblijven. En dat terwijl wij met zooveel schroom tot dezen vorm van propaganda waren overgegaan! Wie tot dit schoone doel wil medewerken — en ik denk hier vooral aan hen, die kinderen op school of op jeugd-vereeningen hebben — kan de kaarten in elk willekeurig aantal — ook 't kleinste — aan onderstaand adres bestellen. Afrekening volgt uiteraard pas nadat men ze verkocht heeft, en die men overhoudt stuurt men terug.

Sinds de vorige verantwoording ontvingen wij: van S. G. te Enkhuizen f10; Mej. K. Haarlem f5.25; Mej. T. S. A'dam f2.05; Mej. N. L. Zandvoort f1; G. W. te D. f50; J. R. te Eindhoven f1.50; Pers. Geref. school Vaartweg f2.75; P. H. v. L. R'dam f10; R. K. Wijnjeterp f2.00; J. d. W. den Haag f5; Pers. L. en U. L. O. 's Gravenzande f4.50; J. J. S. Eindhoven f5; J. G. A. R'dam f2.50; A. B. Stadskanaal f10;

J. v. D. Delft f2.50; Zend. Comm. G. K. Saskenhuizen f5; J. J. S. W. f1; N. N. R'dam (door bemiddeling van W. K.) f10; A. A. V. den Haag f2.50; Mej. T. B. Hilversum f40; Geref. Kerk (H.V.) R'dam f5; (uit catechisatiebus); Comm van In- en Uitw. Zending Ger. Kerk Dloenten f10; C. O. den Haag f25; B. U en A. M. U. te Dieren elk f5. Bovendien nog een gift van f100 van Mevr. S. speciaal voor een Zendelingsvrouw in omstandigheden waarover ik een vorige maal schreef.

Alleen zeer hartelijk dank!

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Van de Zendingskrans „Voor Poerworedjo" te Nijkerk voor het Christ. Onderwijs in Suriname f6.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

Nog kunnen we — helaas — niet melden, dat er in den toestand van Dr. J. Hania een gunstige wending is ingetreden. Steeds nog nemen de krachten zeer, zeer langzaam af. Hij is uiterst zwak. Maar de Heere is hem nabij en maakt het goed met hem.

Dr. M. G. Muller.

In Januari is Dr. M. G. Muller, arts aan het Petronella Hospitaal, met zijn gezin op reis gegaan naar Holland. Onderweg is Mevrouw echter ernstig krank geworden. Zij moest te Marseille opgenomen worden in een Ziekenhuis tot het ondergaan van een operatie. Voor Dr. Muller en zijn gezin een zware teleurstelling. Gelukkig is alles goed afgegaan. Mevrouw is hersteld. Dr. en Mevr. Muller zijn thans in Holland om eenige maanden rust te genieten.

Ds. J. F. Colenbrander.

Reeds was bekend dat Ds. Colenbrander met het oog op de gezondheid van Mevrouw, niet zou kunnen terugkeeren naar Soemba. Ds. Colenbrander heeft nu een beroep aangenomen naar de Geref. Kerk te Vriezeveen.

Op nader te bepalen tijd zal hij afscheid nemen van de Kerk te Appingedam als Zendende kerk en den dienst der Zending verlaten. Het spreekt van zelf, dat hiervoor de noodige regelingen zijn getroffen, ook met het oog op latere pensioneerig.

Dr. D. K. Wielenga.

Dr. D. K. Wielenga, predikant te Voor-
schoten is beroepen tot 2e Dienaar des
Woords bij de Geref. Kerk te Bandoeng.
Hij nam dit beroep aan en hoopt in Juni
naar Indië te vertrekken.

Ds. J. Wiepkema.

Voor den dienst der Zending op Soemba
standplaats Melolo, is beroepen Ds. J.
Wiepkema te Eibergen, die dus wellicht
de opvolger van Ds. Colenbrander zal
worden.

Dr. D. Verveen.

Tot Missionair Arts van „Dr. Scheurers
Hospitaal te Klaten is benoemd Dr. D. Ver-
veen te Arnhem.

Geneesheer-Directeur van dit Hospitaal is
Dr. D. Bakker, een zoon van den bekenden
Ds. D. Bakker te Djokja.

Mej. M. Kruijver.

Mej. M. Kruijver, hoofdverpleegster aan
het Petronella-Hospitaal te Djokja, is met
verlof naar Holland gekomen.

Ds. D. Bakker.

Ds. D. Bakker zou naar het voornemen
was, met de „Johan de Wit” in 't laatst
van Mei naar Holland komen. Maar op dit
schip was geen plaats meer. Er is nu plaats
besproken op de „Gratius”, een extra boot,
die begin Juni van Batavia zal vertrekken.

Een prachtige gift.

Het Zendingsgenootschap der Ev. Br. Ge-
meente te Zeist ontving een gift van
f10.000.—. Kostelijk.

Leestafel.

De Band des Verbonds, door Dr.

A. Kuijper Jr., bij W. Zwagers
te Rotterdam. f2.90 geb. f3.90.

Dit boek beleeft thans zijn derden druk.
Het teekent zeer gunstig, dat er naar een
zoo door en door Gereformeerd boek nog
zooveel vraag is, dat een derde druk nood-
dig werd. Worde dit degelijk boek door
velen, ook door onze jonge mensen, ge-
kocht en gelezen. Dat is het waard. De
uitgave is goed verzorgd. Ook de band.

Uit de Fonteynen des Heils.

De redactie van den christelijken scheur-
kalender „Uit de Fonteynen des Heils” is
wegens het overlijden van Ds. W. H. Oos-
ten opgedragen aan de predikanten Ds. J.
G. Feenstra te Scheveningen en Ds. IJ.
van der Zee te Amsterdam.

Ds. Feenstra heeft reeds eerder, toen Ds.
Oosten ongesteld was, dat werk verricht.

De Bazuin. Weekblad tot bevoor-
ding van de belangen van de
Geref. Kerken in Nederland.
Uitgave Kok te Kampen. Per
kwartaal f1.25.

Onder onze z.g. Kerkelijke pers, staat de
Bazuin in het eerste gelid. Voortreffelijk
geredigeerd, rijk en veelzijdig van inhoud,
ook actueel. En nooit een onzeker geluid.
Dit mooie blad moest in elk Gereformeerd
gezin gelezen worden.

Giften.**Ontvangen voor de Generale Kas.**

Door J. Veldkamp 10 pCt. van de ont-
vangsten in Groningen, Drenthe en Over-
ijssel over 1928 f8000. Door N. v. d. Vliet
v. d. leerl. Chr. Sch. te Krimpen a. d. Lek
f24. Door G. Snijder te Hijum, saldo Kal.
f2.50. Van J. L. te C. a. d. IJ. f2.50. D. A.
v. S. den Haag f10. Door J. v. Neerden v.
d. leerl. Chr. Sch. Breezand f7.50. Door
Ds J. v. d. Leek v. d. Chr. Sch. te Zalt-
Bommel f10. N. N. f6. Door G. J. ter Haar
Chr. Sch. te Nigtevecht f5. Door J. F. ter
Hart 10 pCt. van de ontvangsten te Utrecht
f273. Door P. de Zeeuw, Geref. Kerk Se-
marang f13.83, Meisjesvereniging B. W.
te Herwijnen f12. Door Ds. H. Boswijk
10 pCt. van de ontvangsten in de Classe
Breukelen f170. Door J. Vreek v. d. leerl.
Chr. Sch. Westwal Goes f7.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Febr. '29.

Postrekening No. 32806.

Ontvangen uit de busjes van Soli J. Last
f6, Dettie Funcke f2, Betsy en Tini Hoff-
mans f2.17½, Eefke, Dini en Nelly Doe-
dens f3.42, Marie en Jannie van Leeuwen
f1.23½, Gretha en Annie Klaver f2.50,
Rein Renes f0.87, Nico Vlugs f6.75, Alie
Bosma f1.37½, Alie van Norren f1.57, Cor
en Julius Felderhof f2.81½, Henk, Willy
en Gé Schaftenaar f6, Cor, Henk en Hans
Burggraaff f4.18½, Hilda en Alie v. d.
Brink f0.97, Gerrie van Barneveld f0.72,
Juduth Bronder en Hennie Monsjou f3.61,
Annie Monsjou en Fenna Jongeling f5.40,
Marie en Liesje van Dungen f7.26, Hans
en Fientje de Ridder f4.92 en 182 h.c. To-
taal f69.19.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

**Commissie van Administratie voor de
Zending.****Diverse bijdragen en giften.**

1928.

17 Sept. Classe Amsterdam: Huizen f75.
Aalsmeer f168.64. Amstelveen f200. Am-
sterdam-Zuid f540. Ankeveen f10. Diemen
f67.50. 's Graveland f100. Laren f84.37½.
Muiden f15. Muiderberg f16.87½. Naarden

f60. Nederhorst den Berg f70. Ouderkerk f30.21. Watergraafsmeer f400.

24 Sept. Classe Amsterdam: Weesp f200. Classe Haarlem: Velsen f120. Sloterweg f172.95. Zandvoort f45. Beverwijk f60.67. Nieuw Vennep f350. Heemstede f800.

25 Sept. Classe Amsterdam: Gereformeerde Kerk Amsterdam remise 4e kwartaal 1928 f3105.

27 Sept. Classe Haarlem: Hoofddorp f160. Haarlem f2315. Santpoort (voor tekort) f9.

5 Oct. Classe Enkhuizen: Enkhuizen f400. Hoorn f50. Medemblik f81.28.

20 Oct. Classe Alkmaar: 2e termijn Alkmaar f150. Anna Paulowna f30. Bergen f15. Broek op Langendijk f200. Heer Hugowaard f80. den Helder f220. Kolhorn f10. Krabbendam f54.89. Noord-Scharwoude f70. Oosterend f100. Schermerhorn f20. Sint-Pancras f40. Wieringen f10.

3e termijn Classe Alkmaar: Alkmaar f270. Anna Paulowna f30. Bergen f15. Broek op Langendijk f200. Dirkshorn f226.35. Helder f220. Kolhorn f10. Krabbendam f50. Noord Scharwoude f70. Oosterend f100. Schermerhorn f20. Sint-Pancras f40. Wieringen f10. Classe Alkmaar: voor het tekort Alkmaar f30. Anna Paulowna f7.01. Bergen f350. Broek op Langendijk f46.70. Dirkshorn f32.70. den Helder f51.37. Kolhorn f2.38. Krabbendam f11.68. Noord-Scharwoude f16.35. Oosterend f23.35. Schermerhorn f4.67. Sint-Pancras f0.34. Wieringen f2.38.

25 Oct. Dr. Scheurer's Hospitaal remise Mej. J. H. Schut f1800.

14 Nov. Classe Zaandam: Edam f20.62½. Holysloot f71. Koog Zaandijk f110. Krommenie f68.75. Landsmeer f68.75. Monnikendam f55. Oostzaan f13.75. Tuindorp-Oostzaan f13.75. Purmerend f68.75. Wormerveer f68.75. Zunderdorp f13.75.

Classe Zaandam: voor het tekort Edam f6.15. Koog Zaandijk f32.80. Krommenie f20.50. Landsmeer f20.50. Monnikendam f16.50. Oostzaan f4.10. Tuindorp, Oostzaan f4.10. Purmerend f20.50. Wormerveer f20.50. Zunderdorp f4.10.

15 Nov. Classe Enkhuizen: Urk f648.32. Enkhuizen f160. Andijk f650. Opperdoes f121.92.

21 Nov. Dr. Scheurer's Hospitaal remise Mej. J. H. Schut f1500.

17 Dec. Classe Haarlem: Haarlem f288. Hoofddorp f100. Bloemendaal f225. Bloemendaal f35.12. Hoofddorp f75. IJmuiden f350. Nieuw Vennep f497. Beverwijk f18.33. Oostzijde f355. Vijfhuizen f239.73. Santpoort f32.50. Velsen f41. IJmuiden Oost f90.50. Zandvoort f100.

Classe Amsterdam: Amsterdam-West f300. Amsterdam-Zuid f540. Amstelveen f200. Ankeveen f20. Diemen f135. 's Graveland f50. Hilversum f675. Laren f84.37½. Muiden f14. Muiderberg f16.87½. Naarden f60. Nederhorst den Berg f50. Ouderkerk

f63.06. Watergraafsmeer f379.60. Weesp f214.40.

20 Dec. Classe Zaandam: Marken f110. Marken voor het tekort f16.50.

22 Dec. Classe Alkmaar: Alkmaar f80. Anna Paulowna f30. Bergen f15. Broek op Langendijk f200. Dirkshorn f53.65. Heer Hugowaard f80. Helder f220. Kolhorn f10. Krabbendam f50. Noord Scharwoude f70. Oosterend f100. Schermerhorn f20. Sint-Pancras f40. Wieringen f10.

Classe Alkmaar: (voor het tekort 1927) Alkmaar f28.40. Anna Paulowna f7. Bergen f3.50. Broek op Langendijk f46.70. Heer Hugowaard f18.68. den Helder f51.37. Kolhorn f2.38. Krabbendam f11.68. Noord Scharwoude f16.35. Oosterend f23.35. Schermerhorn f4.67. Sint-Pancras f9.34. Wieringen f2.38.

27 Dec. Dr. Scheurer's Hospitaal remise Mej. J. H. Schut f1000.

28 Dec. Classe Zaandam: Nieuwendam f100. Zaandam f907.50.

1929.

3 Jan. Classe Enkhuizen: Andijk (voor tekort 1927) f140.

Van Coevorden Adriani Stichting door H. Groenendijk C.Azn. voor ½ jaar uitkeering van Coevorden Adriani Stichting f100.

8 Jan. Classe Zaandam: Westzaan (restant 1928) f115. Westzaan (voor tekort 1927) f12.30.

12 Jan. Classe Zaandam: Wormer (restant 1928) f70. Wormer (voor het tekort 1927) f480.

15 Jan. Classe Amsterdam: Gereformeerde Kerk Amsterdam remise 1e kwartaal 1929 f3105.

15 Jan. Classe Haarlem: (boekjaar 1928) Halfweg f566.25. IJmuiden f450. Vijfhuizen f53.67. Sloterweg f153.95. Bloemendaal f53.43. (1929).

Classe Enkhuizen: Hoorn (boekjaar 1928) f93.48.

21 Jan. Classe Zaandam: Amsterdam Noord Buiksloot (boekjaar 1928) f175.

Namens de Commissie van Administratie:

Ds. A. SCHWEITZER.

G. DE BRUIJN.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba:

2e Verantwoording van 26 Januari 1929 tot en met 25 Februari 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften:

Provincie Groningen:

K. Aten, Stadskanaal, zendingsbusje Zondagschool Eendracht f14.30; G. J. Mennen, Stadskanaal, Geref. Meisjesvereen. Dorcas f52.50; H. T. Drenth, Hoogkerk, zendingskalenders, Hoogkerk f93.55; Ds. Kwak, Ten Boer, Jongel. Vereen. „Timotheus" f22; Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, gift gev. in de collecte f1, T. Eilander, busjes en jaarfeestcollecte meisjesvereeni-

ging f23.87 is f24.87; W. Zijlstra, Haren, 2 maandelijksche contributie f36.05; H. J. Doff, Ten Post, Zending commissie f40; P. Teune, Onderdendam, gift kerkzakje f25; K. Bosma Jr., Middelstum, Nikkertje J.V. A. f5.76, J.V. B. f0.92½, zendingscommissie f50, nikk. J. V. Kantens f3.85, nikk. meisjesveren. f7.12½ is f67.60; K. Kladder, Leens, busje T. en A. Koning f2.20; P. Kieft, Enumatil, busjes Ger. Jongel. Vereen. Enumatil f13.25; H. Johannes, Mussel, van de Geref. Kerk f10.46; P. Ritsema, Bedum, gift van N. N. f10; J. F. van Dijk, Woldendorp, laagste klasse v. d. school, zilverpapier f0.85; M. Lubberts, Zuidbroek, zonder omschrijving f22.50; J. Wildvank, Delfzijl, gift coll. Geref. kerk f5; Ds. D. Steenhuis, Loppersum gift N.N. f10; E. M. Bos, Westeremden, zendingskalenders f9.50; J. ten Haze, Meeden, zendingskalenders f12.30; A. Baulos, 2e Exloërmond, zendingskalenders f8.14; J. Helder, Boerakker, zendingscommissie Boerakker/Niebert f30; J. L. Zijlman, Kommerzijk f50, 110 halve centen Antje Spriensma, Gaaikemaweer, Niehoe f0.55 is f 50.55; Ds. J. Lugtigheid, Uithuizermeeden, Geref. kerk Winsum-Obergum f50; A. Donkerbroek, Niezijl busjes f 21.80, kalenders f8.20 is f30; H. Wegener, Wildervank, halfj. zending sbl. en halfj. zendingscontrib. f150; A. v. d. Velde, Kielwindeweer, kalenders f10; Ds. G. Wiersema, Bierum, busjes C. Bos f18.36, C. Drenth f15.74, T. Omta f24.73, A. Scheper f35.62 is f94.45; E. Bakker, Ten Boer uit 't kerkzakje f40; Mej. P. Huisman, Warffum, voor de zending f14.40; K. Veenkamp, Garrelsweer, uit het nikkertje v. d. kl. meisjesveren. f11.44; Reina Vos, Sauwerd, zending sbl. f24, zendingskal. f2.10 is f26.10.

Provincie Drenthe:

Dubbele bruiloft, Gasselternijveeën f8.62; J. Koops, Coevorden, classicale zendingscommissie f100; Ds. Smidt, Dwingelo, gift kerkzakje f5; J. Koops, Zweelo, catechisatiebus Zweelo f5.62; Ds. Drenth, Zuidlaren, busjes 1928, Zuidlaren f311.78, gift kerkzakje Vries f5, minus 5 ct. onkosten is f316.73; St. Kats, Hollandscheveld kerstcollecte f23.88; L. Brouwer, Emmen, gift Zending f2.50; S. Anholts, Oud Schoonebeek, zendingsbusjes en kalenders f36; W. van Veen, Beilen, restant kalenders f15.30; Mej. J. Mulders, Meppel, busjes Ger. ULO school f14.20, gev. in de coll. f1, f15.20 minus 5 ct. onkosten is f15.15; P. Kuiper, Meppel, schoolbusjes 3e en 4e kl. Chr. Sch. Nijeveeën f4.84; P. Willems, Veenhuizen, restant opbrengst zendingskalenders f5.85; J. J. Loen, Gees, zendingsbusjes 1e, 2e en 3e kl. Rehoboth-school f10;

Provincie Overijsel:

W. Santbergen, Ambt Vollenhoven, zonder nadere omschrijving f31; G. H. Hutman, Nijverdal, saldo 1928 f1070; Ds. J. Visser, Oldemarkt, kal. f5.55, zendingsbl. f17, busjes L. Posthumus Sd. f 13.76 is

f36.31; F. Sterkenburg, Rijssen, meisjesveren. Tryfosa, Rijssen f15 H. J. Pen, Wetering bij Blokzijl, gift f2.50, zondag-school Wetering f15.38 is f17.88; J. Vos, Staphorst, voor de Soembazending f16.80; J. van Dalen, St. Jansklouster, Ger. J. V. Bartimeus f4.56; J. P. van Dijk, Anna Jacoba Polder, negertje Chr. School f6.65; F. J. Weenink, Den Hulst, kerstcollecte, Nieuwleusen f21.19; H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift f60, v. d. zendingscommissie, zilverfeest J. Broek f7.20 f67.20; A. J. P. ten Hoppen, Haaksbergen, coll. f25.72, gift Braskamp f2.50 is f28.22; Ger. Kerk, Hardenberg, gift in collecte f10; Ger. Kerk, Deventer B. bijdrage f45; Ger. Kerk, Hardenberg, collecte f50; S. Malda, Lutten, Jan, en Febr. maandel. bijdragen f50; D. de Vries, Steenwijk, gift jonged. vereen. f10, gev. in de coll. 34 h. ct. is f0.17, v. d. zend. comm. f15 is f25.17; E. J. Eimers Jr., Deventer, busjes f 58.49, kalenders f2.55, bijdrage zendingscomm. A. f18.96 is f80.

Bentheim en Oost Friesland:

Ds. S. Sweers, Neermoor, van J. J. Harms, Lennox U.S.A. Mk. 42, Gemeinde Campen Mk. 50, Gemeinde Emden Mk. 25.86, Emden gift f1 is Mk 1.70, N. N. Mk. 100 is Mk. 219.56 à f59.20, minus 20 ct. onkosten is f129.77; Ds. Husmann, Bunde Mk. 50.— is f29.35.

Soembaweek:

Provincie Groningen:

Haren f 281.25; Garrelsweer f 194.—; Woldendorp f26.06; Aduard (nagift) f1; Niezijl f105.20; Leens f188.25; Kielwinde- weer f114.70.

Provincie Drenthe:

Zuidlaren f136.85; Dwingelo f222.05; Beilen f167.65.

Provincie Overijsel:

Wijhe f62.10; De Krim f300; Wilsom f7.10; Deventer A. f141.20.

Diversen:

Ds. Colenbrander, ontvangen gift van Freule v. I. f10; K. H. B., Boskoop f250; E. v. d. Veen, Kollum, gift Chr. School f75, meisjesveren. Maranatha f16 is f91.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e verantwoording vanaf 1 Januari tot en met 25 Jan. 1929 f6610.10.

2e verantwoording vanaf 26 Jan. tot en met 25 Febr. 1929 f5569.07.

Soembaweken in 1928, bestemd voor 1929 f3571.92½. Totaal ontvangen van 1 Jan. tot en met 25 Februari 1929 f15751.09½.

In 1928 werd totaal ontvangen:

Soembaweek f23855.80; Pinkstercollec- ten f23975.75; Bijdragen etc. f33749.33.

Uit de drie provincies en Duitschland f81580.38. Allerlei bijdragen f2023.62.

Totaal f83604.—.

JURRIEN VELDKAMP,
Quaestor.

Groningen, 26 Febr. 1929.

Praediniussingel 5.

Postrekening No. 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Weer aan den arbeid. — Van zendingsaangelegenheden: Mevr. Scheurer—v. d. Riet; Een uitnemend plan; Meer licht gewenscht; Subsidieregeling voor particuliere ziekenhuizen. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Ds. J. F. Colenbrander. — Jaarverslag Oost Soemba. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Ziekenhuis. — Zendingkiosk te Magelang (bij de foto). — Zending Noord-Holland: Een mooi plan. — Aan de Gereformeerde verlofgangers. — De beroeping van Dr. D. K. Wielenga. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Weer aan den arbeid.

Simon Petrus zeide tot hen: „Ik ga visschen”.
Zij zeiden tot hem: „Wij gaan ook met U”.
Joh. 21 : 3a.

God de Heere geeft dikwerf de rijkste genietingen Zijner tegenwoordigheid, niet als wij meenen daartoe het best voorbereid te zijn, maar als Hij ziet, dat wij die het meest noodig hebben. Ook in de wegen Gods treft u daarbij altoos hoe sterk zij het kunstmatige mijden en het natuurlijke zoeken.

Voor de Apostelen van Jezus waren de dagen na Zijne opstanding een tijd van bijzondere hoogspanning voor hun geestelijk leven. In hun omgang met Jezus was een omkeer gekomen, zoo groot, zóó ingrijpend, dat het zelfs hun moeilijk tot het volle bewustzijn doordrong. Uit hunne woorden blijkt telkens, dat zij dikwerf haast vergaten, dat Hij niet meer was als tevoren en toch ook weer met ongekenden schroom tegenover Hem waren vervuld.

Zij zijn thans in Galilea, waar Jezus hen bescheiden had. Zij wachten daar de verschijning, die Paulus noemt: aan meer dan vijfhonderd op éénmaal. Zij leven daar in de gegronde veronderstelling, dat Jezus zich aan hen zal openbaren.

En nu treft het u zoo bijzonder dat in dien wachtenstijd Simon Petrus tot zes zijner medediscipelen het woord richt en zijn voornemen te kennen geeft te gaan visschen. En die zes zijn dadelijk bereid met hem te gaan. Zoo gaan ze weer aan den arbeid in hun oorspronkelijk dagelijksch beroep.

Ze hebben indertijd om Jezus te volgen alles verlaten, zijn met Hem het land doorgetrokken, waren den laatsten tijd in Judea en Jeruzalem. Maar toch zijn ze hun oude handwerk niet vergeten. Integendeel: ze gaan het weer beoefenen. Allicht ook om in den nooddrift van het tijdelijk bestaan voor zich zelven en de hunnen te voorzien.

Er zijn er in onzen tijd velen, die — als een ander zoo sprak, gelijk Simon Petrus hier spreekt — zeer bedenkelijk het hoofd schudden zouden.

Jezus verwachten, zelfs eene bijzondere openbaring van Zijn tegenwoordigheid te gemoet gaan en dan nog denken aan, nog bezig zijn in de dingen van het stoffelijk bestaan; daaraan zijn aandacht, zijn moeite, zijn tijd besteden; och, dat is zulken wel het bewijs, dat het met die geestelijke verwachting niet zoo bijzonder diep gaat.

En niet alleen, dat Simon Petrus ging visschen, maar hij verlokte nog zijne medediscipelen dat voorbeeld te volgen. Zij kozen met hem het visschersscheepje met al de drukte en arbeid, aan 't verblijf aan boord verbonden, boven de stille eenzaamheid of gemeenschappelijk samenzijn in overpeinzing van wat hen wachtte.

Voor velen in onzen tijd onverklaarbaar en ontoelaatbaar.

Deze discipelen echter ervaren weer, dat de Heere de uitnemendste openbaringen van Zijne tegenwoordigheid en gemeenschap ons dan geeft, als wij het trouwst werken in ons daagelijksch beroep. De verwachting van den Heere, het leven en deelen in Zijne gemeenschap staat niet naast ons daagelijksch leven en beroep, maar sluit dat juist in.

't Is ongetwijfeld waar, dat er in het daaglijksech bedrijf zeer veel kan voorkomen, dat ons dreigt van den Heere af te trekken. En dat zoo hoofd en hart vervult, dat er voor den Christus Gods geen plaats overblijft. In

zoo'n geval zegt nog Jezus: verkoopt al wat gij hebt, geeft 't geld weg, en volgt Mij.

Maar juist tegen dat zich laten aftrekken moet gestreden worden. Dat is vaak zoo, maar behoeft zóó niet te zijn. De levens van zoovele bijbelheiligen leeren anders. Henoch wandelde met God en had een groot gezin. Noach wandelde ook met God en bouwde de ark. Abraham was een vriend Gods en bestierde honderden knechten.

Och, de Heere vindt ons het liefst, als we net als Simon Petrus en zijne metgezellen zwoegen in onzen arbeid.

Want dien nacht was het zwoegen. Zij vingen niets. En pas in den morgenstond zien zij Jezus en ziet Jezus hen en verrast hen met de wonderbare vischvangst. Terwijl zij nog in kleding en geheel hun uiterlijk de sporen er van dragen, dat zij weer aan den arbeid waren gegaan en dien arbeid hadden volbracht, openbaart zich aan hen Jezus. En als zij met Hem een maaltijd houden, als in hun midden op zoo aangrijpende wijze Simon in zijn Apostelambt wordt hersteld, zijn ze allen, niet in hun sabbathsgewaad, maar in hunne visscherskleding.

Dat is ook ons een leerschool, hoe ook wij het allertreflijkst in geestelijken zin nog denzelfden Jezus ontmoeten kunnen. Als Jezus, hoe ook tot ons komt, moet Hij ook ons aan den arbeid vinden.

Dan hebben wij Hem het meest nodig, vooral na nacht of dag van vruchteloos werk.

Dan genieten we ook het meest van Zijne tegenwoordigheid, want bij Hem is het altijd „rusten”. En rusten is nooit heerlijker, dan na den arbeid.

Bovenal in ons daaglijksch leven ontsieren en bezoedelen ons het meest onze zonden. En naarmate onze zonden meer naar buiten treden, hebben we aan Zijne genade en verzoening des te meer behoefte. Maar wil Christus ze ons ook rijker schenken, mits als we als deze apostelen Hem verbeiden.

Ik ga visschen, zegt Petrus. En de anderen zeggen als hij.

Onbedoeld door hen ligt in dat woord eene profetie van de toekomst, die zij tegemoet gaan en waarop de wondere vischvangst hen wijzen zal. Straks gaan zij visschen. Maar dan in de groote zee der volken.

En nog altijd gaan de visschers uit, opvolgers van deze apostelen.

Langen tijd geen vangst.

Totdat Jezus gebiedt.

En zij konden het net niet meer trekken vanwege de menigte der visschen.

Dat is nog de belofte voor allen, die hun daaglijksch bedrijf tot Jezus voert of die in Zijn dienst, ook nu nog, in der volkeren zee het net uitwerpen.

Weer, en telkens weer aan den arbeid.

's-Gr.

A. H. v. M.

Van Zendingsaangelegenheden.

Mevrouw Scheurer—van der Riet.

Het is nog slechts enkele maanden geleden, dat de Heere onzen onvergetelijken

Dr. Scheurer tot zich nam. Den 20 Juni 1928 ging hij heen om de kroon te ontvangen, die de Heere voor hem bereid had. Thans is zijn trouwe gade hem gevolgd.

Dinsdag 19 Maart is te Apeldoorn na een korte ongesteldheid zacht en kalm in de volle zekerheid van haar zeer krachtig geloof in Jezus Christus Mevrouw Gerritje Scheurer—v. d. Riet ontslapen. Zij mocht den leeftijd van 71 jaar bereiken.

Evenals Dr. J. G. Scheurer een Zendingsman was, die zich geheel aan de zaak der Zending had gegeven, zoo was ook Mevrouw met heel haar hart een Zendingsvrouw.

Van huis uit was zij niet in de waarheid opgevoed. Zij kwam uit een moderne omgeving. Maar de Heere bracht haar tot de kennis van het Evangelie en wrocht in haar een krachtig geloof en een innige liefde voor de dingen van het Koninkrijk Gods. Haar zeer bescheiden, stille natuur bracht mede, dat zij zich nooit op den voorgrond plaatste. Maar Dr. Scheurer had in haar een vrouw, die hem tot zeldzamen steun is geweest en gaarne een deel van zijn arbeid voor hem waarnam. Zij ging met hem geheel op in het Zendingswerk. Het was haar een lust om mede te arbeiden in het Petronella-Hospitaal, vooral in het verzorgen van de vrouwelijke patiënten.

Bijzondere accuratesse kenmerkte al haar werk. Vandaar dat zij ook zoo uitnemend geschikt was om Dr. Scheurer te helpen bij het administratief gedeelte van zijn arbeid. Zoo was b.v. het uitbetalen van het personeel steeds het werk van Mevrouw. Het was haar nooit te veel, als ze wat voor de Zending kon doen.

Evenals zoo menige vrouw had ook Mevrouw Scheurer intuïtief een goeden kijk op menschen. Wanneer er jonge menschen zich aanboden om helper te worden in het Hospitaal, nam Mevrouw ze eerst een tijdje als huisknecht in dienst om ze te keuren of ze wel geschikt zouden zijn. En zij keurde heel goed.

Opmerkelijk was bij haar de kracht van haar geheugen. Zij wist precies alle historische bijzonderheden, ook al was het reeds jaren geleden, dat deze waren gepasseerd.

Zoo vertelde ze ons nog, toen we haar in Januari het laatst mochten ontmoeten, hoe de eerste kennismaking was geweest met Wirjatanaja, de tegenwoordige Javaansche predikant van Tlepok, toen deze als jongetje voor het eerst in het hospitaal kwam. En als Dr. Scheurer een spreekbeurt moest vervullen en eenige historische bijzonderheden noodig had, was Mevrouw meermalen zijn vraagbaak. Zij wist alles zoo precies.

Ook na het vertrek uit Indië bleef bij Mevrouw Scheurer, evenals bij Dr. Scheurer zelf, de Zending steeds staan in het

middelpunt van haar belangstelling, haar liefde, haar gebed en haar toewijding. Doordat zij steeds zoo warm over de Zending sprak, heeft zij in Holland bij velen de liefde voor de Zending gewekt en versterkt.

Mevrouw Scheurer—van der Riet.

En nu is ook deze sympathieke Zendingsvrouw van ons heengegaan.

Moge de Heere de bedroefde kinderen, wier gemis groot is, troosten met de wetenschap, dat hun geliefde Vader en Moeder thans zijn bij Hem, Wien te dienen de lust huns levens was.

Kort voor het sterven mochten zij van Moeders lippen als laatste Psalm beluisteren:

Looft, looft verheugd den Heer der Heeren
Aanbidt zijn naam en wilt Hem eeren,
Doet zijne glorieijke daan,
Alom den volkeren verstaan

En spreekt met aandacht en ontzag,
Van zijne wondren dag aan dag.

Een uitnemend plan.

De Geref. Kerk te Medan op Sumatra heeft een zeer belangrijk besluit genomen.

Op de Oostkust van Sumatra, waarvan de oorspronkelijke bevolking slechts zeer gering in getal is, leven heel veel Javanen, die daarheen trekken om op de ondernemingen te arbeiden. In de uitgestrekte streek, waarvan Medan het centrum vormt, wonen omstreeks 100.000 Maleiers, die de oorspronkelijke bevolking uitmaken. In den loop der jaren is echter het getal van Javanen, die daarheen zijn gekomen, gestegen tot circa 400.000. Bovendien wonen er nog bijna 150.000 Christenen en enkele duizenden Hindoes.

Voor een deel komen die Javanen ook van ons Zendingsterrein op Midden-Java. Onder hen zijn slechts enkele Christenen.

Tot nu toe zijn die Javanen op Sumatra vrij wel geheel onbearbeid gebleven.

De Raad der Geref. Kerk te Medan heeft echter geoordeeld, dat die toestand zoo niet langer mocht blijven, en dat het op zijn weg lag den arbeid onder de Javanen op Sumatra's Oostkust aan te vatten.

We hadden het genoeg over deze zaak te mogen spreken met den heer J. H. Hemmers, weleer Kerkeraadslid te Medan, thans met verlof in Holland. Hij is door den Kerkeraad te Medan gemachtigd de belangen van dezen arbeid in Holland te dienen.

Naar zijn oordeel is het thans wel bijzonder de geschikte tijd om met dat werk te beginnen. Weleer had men op de ondernemingen slechts twee vrije dagen in de maand, n.l. den 1en en den 16en, maar op Zondag werd gewoon doorgewerkt. Het spreekt van zelf, dat dit een groot bezwaar was voor het brengen van het Evangelie van Jezus Christus aan de arbeiders op de onderneming. Meermalen is van Christelijke zijde gevraagd hierin verandering te brengen. Ten deele is dit gelukt. Reeds zijn twee vrije Zondagen in de maand toegestaan. Maar daarmede was toch het bezwaar niet weggenomen.

Thans is echter door de Deli Planters Vereeniging besloten om Zondagsrust in te voeren op de ondernemingen. Een besluit, dat op zich zelf warme toejuiching verdient, maar dat ook beter de gelegenheid opent om het Zendingswerk onder de koelies met kracht aan te vatten.

In verband daarmede heeft de Raad der

Geref. Kerk te Medan besloten thans dat werk ter hand te nemen. Hij heeft hierover gesproken in eene vergadering met de leden der Gemeente. Algemeen vond dit plan instemming.

Reeds heeft de Kerkeraad gevraagd om van Midden-Java een Javaanschen Goeroe te zenden, die op het Zendingsterrein als helper bij den dienst des Woords werkzaam is geweest, en die geschikt is om den arbeid onder de Javanen op Sumatra te beginnen. Aan dit verzoek zal worden voldaan. Misschien is er wel reeds een Javaansche Goeroe op weg naar Medan.

Zal het uitnemend plan van de Kerk te Medan kunnen slagen, dan zal dat werk breed en flink moeten worden aangevat. Het zal dan op den duur noodig zijn, dat Medan voor den arbeid onder die 400.000 Javanen een eigen missionair predikant hebbe. Maar dit gaat de finantiele kracht van deze Kerk verre te boven. Wel mag van haar gezegd, dat deze kleine Kerk groote liefde en offervaardigheid toont, maar 't kan toch niet van haar verwacht, dat zij alleen de kosten van dit werk kan dragen. Mitsdien wil zij hulp zoeken bij de zusterkerken in Holland.

De heer Hemmers, de schrijver van de „Schetsen uit het leven van Nommensen, den Apostel der Batakkers”, wil tijdens zijn verlof trachten bij de Kerken in Holland de noodige belangstelling voor dit werk te wekken. Zijn adres is Fahrenheitstraat 424 den Haag.

Stellig is het mooie plan van Medans Kerk de sympathie en de steun onzer Kerken waard. Natuurlijk rijzen er te dezer zake nog wel onderscheiden vragen, die ernstig moeten worden overwogen. We laten op dit oogenblik ook in het midden of en op wat wijze onze Kerken dien arbeid onder de Javanen op Sumatra zouden kunnen steunen. Maar stellig verdient het hartelijke instemming, dat die arbeid aangevat wordt.

Meer licht gewenscht.

Hoe staat het met het Javaansch Psalmboek?

Gelijk men weet is onder de leiding van Ds. K. van Dijk te Keboemen een Javaansche Psalmberijming tot stand gekomen. Dit Psalmboek is gedrukt bij de drukkerij de Motor te Sneek. Ds. van Dijk hoopte, dat deze Psalmberijming zou voorzien in een groote behoefte. Er was wel een Javaansch Psalmboek, maar dit bevatte

slechts 78 psalmen. Bijna de helft was dus nog niet berijmd.

Nu heeft Ds. v. Dijk zijn Psalmboek ingediend bij de Vergadering van Missionaire predikanten, met verzoek dit te beoordeelen naar inhoud en vorm, om, indien dit oordeel gunstig mocht zijn, dit Psalmboek aan de e.k. Generale Synode ter goedkeuring voor te dragen. Hij beklaagt zich echter zeer ernstig, dat die Vergadering geweigerd heeft op zijn verzoek in te gaan.

Hij schrijft daarover in „Uit Keboemen” o.a. dit:

„Of dit Psalmboek inderdaad geschikt is om in de Javaansche Kerken gebruikt te worden, is een kwestie, die ik alleen niet mag beoordeelen. Onze Zendingsorde schrijft in Art. 16 voor, dat liturgische formulieren voor den dienst in de vergaderingen van Inlanders, alsmede wat bestemd is daar gezongen te worden, door de afzonderlijke vergadering van dienaren des Woords, na gehoord te hebben de Kerken van Europeanen op Java en de Javaansche Kerken, wordt beoordeeld en aan de goedkeuring der Generale Synode onderworpen.

Het lag dus op den weg der afzonderlijke vergadering mijn boekje te beoordeelen, en voorts het aan de goedkeuring der Gen. Synode te onderwerpen, zoo zij mochten meenen, dat het boekje voor invoering inderdaad in aanmerking kwam.

Dit lag te meer op den weg dezer vergadering, daar zij zelf reeds voor jaren in een uitvoerig rapport aan de Synode te Utrecht over deze kwestie het volgende geoordeeld heeft: Nog altijd bestaat er geen complete Javaansche psalmberijming. Er zijn wel enkele uitgaven van een aantal psalmen op rijm, maar de grootste uitgave bevat er toch niet meer dan 78. Opdat in de vergaderingen alle psalmen kunnen gezongen worden, is het noodig pogingen in het werk te stellen, om een complete Javaanschen berijmden psalmbundel te verkrijgen, met zoo weinig mogelijk oud-Javaansche woorden, wjl deze door het volk niet worden verstaan.

Ook is de behoefte er niet minder op geworden. Want het oude Psalmboek met 78 berijmde psalmen is sedert lang geheel uitverkocht, en is daarna vervangen door een ander boek, dat slechts 38 psalmen bevat, en van sommige dezer 38 bovendien slechts een gedeelte, n.l. van de psalmen 36, 73, 97 en 119.

Men zou zeggen, dat meer dan ooit aan een complete psalmberijming behoefte was. Dat de Inl. kerken die behoefte gevoelden blijkt ook hieruit, dat van mijn psalm-

boekje, zonder dat één advertentie geplaatst werd, in den tijd van een paar maanden door de missionaire predikanten en de Inlandsche Gemeenten bijna 1500 exemplaren genomen werden. Alleen in het gebied van Solo werden ze niet gekocht.

In deze omstandigheden nu bood ik aan onze vergadering van missionaire predikanten mijn boekje aan met het vriendelijk verzoek eene Commissie te benoemen, met de opdracht om het officieel te beoordeelen, zoo wel naar vorm als inhoud, indien dit oordeel gunstig mocht uitvallen, het boekje aan de e.k. Generale Synode ter goedkeuring voor te dragen. Ik was inderdaad overtuigd, dat onze Vergadering dit verzoek niet zou kunnen en mogen weigeren. Dat het zeer welwillend beoordeeld zou worden, durfde ik bijna niet verwachten, gezien de wijze waarop mijn werk indertijd was ontvangen; maar ik vreesde het oordeel der vergadering niet. Ik vroeg geen aanbeveling, doch een strenge keuring. En toen is gebeurd, wat ik onmogelijk geacht had. De vergadering besloot met groote meerderheid van stemmen, op mijn verzoek niet in te gaan.

Wat dunkt onze mensen in het Vaderland van deze houding?

Men moet het vooral niet verklaren uit een grievé tegen mij persoonlijk. De broeders hebben mij als om strijd betuigd, dat ze niets tegen mij hadden, en wij mochten bij ons feest van allen de grootste hartelijkheid ondervinden. Men wil alleen niet meewerken aan de invoering van het eenige complete Ja. psalmboek, dat ik het voorrecht heb te mogen aanbieden. Men wil het zelfs niet beoordeelen.”

Of het juist gezien was van Ds. van Dijk, dat hij deze zaak door de pers publiek gemaakt heeft, betwijfelen we. Het komt ons voor, dat het beter was geweest, dat hij zich met zijn bezwaar gewend had tot de Kerkelijke vergaderingen. Door zijn publicatie is een ongunstigen indruk gewekt, die misschien had kunnen worden voorkomen.

Nu echter die zaak openbaar is, achten we gewenscht, dat ook de redenen bekend worden, waarom de vergadering van de missionaire predikanten met groote meerderheid van stemmen besloot om op het verzoek van Ds. van Dijk niet in te gaan. Het verzoek van Ds. van Dijk schijnt zeer billijk. Stellig heeft de vergadering van Missionaire predikanten ernstige redenen gehad om zijn verzoek te weigeren. Het komt ons voor, dat we nu ook wel mogen weten welke die redenen zijn. We achten in deze ietwat pijnlijke zaak **meer licht gewenscht.**

Subsidieregeling voor particuliere ziekenhuizen.

Eindelijk is de nieuwe subsidieregeling voor particuliere ziekenhuizen gereed gekomen. Het heeft lang geduurd eer deze nieuwe regeling is verschenen in het Staatsblad voor Nederlandsch-Indië. Sinds onderscheidene jaren stond de subsidieregeling voor particuliere ziekenhuizen op de helling. De oude regeling dagteekende van 1906 en werd in den loop der jaren meermalen gewijzigd. Zij voldeed echter niet meer aan de veranderde omstandigheden, weshalve een nieuwe regeling noodig werd. Bij besluit van den Gouverneur Generaal van Ned. Indië d.d. 20 Dec. l.l. is nu een nieuwe regeling ingevoerd.

De zending heeft bij deze subsidieregeling zeer groot belang. Onze Zendingshospitalen vallen onder deze regeling en zullen dus in het vervolg daarnaar worden gesubsidieerd. Vooral voor de Zending van de Gereformeerde Kerken heeft deze regeling groote beteekenis, omdat deze een zeer uitgebreide medische dienst bezit. Geen enkele andere zending heeft naar verhouding zoo veel hospitalen en hulphospitalen dan de onze.

Over het algemeen stemt de nieuwe regeling wel tot tevredenheid. Het komt ons voor, dat zij voor de Zending niet ongunstig is. We willen enkele van de voornaamste bepalingen, die betrekking hebben op het bedrag der subsidie, hier mededeelen.

Voor de oprichting, verbouwing en uitbreiding wordt subsidie verleend tot drie vierde der kosten, indien de Regeering de noodzakelijkheid dier oprichting of uitbreiding heeft erkend.

Bovendien wordt voor de eerste uitrusting een tegemoetkoming verleend van f75 per bed voor de ziekenzalen en f25 per bed voor de andere zalen en voor grotere ziekenhuizen nog meer.

Een ziekenhuis met gemiddeld 13 tot 108 verpleegden per dag ontvangt voor één Europeesche arts subsidie; voor elke 96 meer ook voor een arts meer. Zoo wordt b.v. als een hospitaal gedurende een jaar gemiddeld per dag van 301 tot 284 bedpatienten had, voor vier Europeesche artsen subsidie verleend. Naar verhouding van den omvang van het hospitaal wordt ook subsidie gegeven voor Europeesch en Inlandsch verplegend personeel en andere bedienden.

De doorlopende subsidie bedraagt per jaar:

Voor een Europeeschen arts f3600.— met 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f900 per jaar.

Voor gediplomeerd Europeesch verplegend personeel f1500.— per persoon.

Voor een dame voor de huishouding f1320.

Voor een administrateur f2400.—.

Voor een adjuvant-apotheker f1920.—.

Voor een gediplomeerd mantri verpleger f360.—.

En voorts nog subsidie voor het andere personeel.

Ter tegemoetkoming in de verpleegkosten wordt per dag f0.25 per patient betaald. Voor het onderhoud der gebouwen bedraagt de subsidie 2 pCt. 's jaars van de tegemoetkoming voor de oprichting en voor het onderhoud van de uitrusting 10 pCt. 's jaars van de tegemoetkoming voor eerste uitrusting.

Bovendien worden nog kosteloos geneesmiddelen en verbandartikelen verstrekt.

Deze subsidie-regeling, waarvan we slechts enkele hoofdzaken aanstipten, is naar het ons voorkomt voor de Zending wel bevredigend.

Het spreekt van zelf, dat de Regeering ook onderscheidene bepalingen heeft gemaakt, waaraan moet worden voldaan, zal een ziekenhuis voor subsidie in aanmerking komen. De Regeering moet voldoende zekerheid hebben, dat de gelden, die zij verstrekt, ook behoorlijk worden besteed. Het komt ons echter voor, dat de gemaakte bepalingen niet onbillijk zijn.

Volgens de nieuwe regeling kan in het vervolg ongeveer $\frac{3}{4}$ gedeelte der kosten van een gesubsidieerd ziekenhuis door de subsidie der Regeering worden gedekt. De medische dienst is één der uitnemende middeelen in den arbeid der Zending. Het is volkomen te recht, dat de Zending ook een deel der kosten daarvan draagt. Het zou niet goed zijn, als al de kosten daarvan door de Regeering werden betaald.

Voor de thans ingevoerde regeling zijn we dankbaar.

25 Maart, '29.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en Overijssel.

Ds. J. F. Colenbrander.

(bij de foto).

De Soemba-Zending heeft een sympathieken, bescheiden arbeider moeten missen. Gelijk men weet, zal Ds. J. F. Colenbrander niet meer naar Soemba terugkeeren. Medisch onderzoek heeft met stelligheid geconstateerd, dat Mevrouw niet weer naar Indië teruggaan mag. Zij moet in

Europa blijven. En het spreekt van zelf, dat Ds. en Mevrouw Colenbrander zich aan dat medisch oordeel hebben moeten onderwerpen. Mitsdien wordt hij genoodzaakt den dienst der Zending te verlaten.

Het zendingsblad wil niet nalaten bij deze gelegenheid iets van Ds. Colenbrander en zijn arbeid te vertellen. Op ons verzoek was hij zoo vriendelijk ons een foto van hem en zijn gezin af te staan voor het zendingsblad. Maar hij schreef er bij, dat we in onze mededeeling vooral zeer sober moesten zijn. Als hij op zijn werk terugziet, dan is hij daarover geenszins tevreden. En hij wenscht mitsdien niet, dat de lof-trompet over zijn werk geblazen wordt. Dat zou ook trouwens in het geheel niet overeenstemmen met de groote bescheidenheid, die hem steeds heeft gekenmerkt.

Ds. Johan Frederik Colenbrander is 26 April 1877 te Varsseveld geboren. Hij is genoemd naar zijn grootvader, den bekenden Ds. J. F. Buleis, wiens naam nu nog steeds in Gelderland's achterhoek in groote waardeering bij velen voortleeft.

Van zijn jeugd af leefde in Ds. Colenbrander de begeerte om predikant te worden. Na gelukkig volbrachte studie te Kampen, deed hij 24 Nov. 1903 zijn candidaatsexamen. Nadat hij eerst eenige maanden te Gorinchem onder de leiding van den genialen Ds. J. van Andel hulpdienst had verricht, nam hij in den loop van 1904 een beroep aan naar de Geref. Kerk te Vijfhuizen, waar hij 30 October in den dienst des Woords werd bevestigd.

Den 5en Juli 1906 trad hij in het huwelijk met Mej. Jantina Catrina Boswijk.

Te Vijfhuizen heeft Ds. Colenbrander gewerkt tot 1909. In dien tijd zocht men een missionair dienaar des Woords voor Soemba. De aandacht werd gevestigd op Ds. Colenbrander, die door de Kerk te Appingedam werd beroepen voor het zendingswerk en 15 April daar werd bevestigd als missionair predikant.

Reeds den 10en Mei vertrokken Ds. en Mevr. Colenbrander naar Soemba, waar hij in Augustus aankwam, terwijl hij in October 1909 zijn arbeid te Melolo aanving als opvolger van wijlen Ds. W. Pos.

Tien jaar lang heeft Ds. Colenbrander te Melolo gearbeid eer hij met verlof naar Holland kwam.

Van Januari 1920 tot Maart 1921 heeft hij met verlof in Holland mogen uitrusten van zijn afmattend werk op Soemba.

Na zijn terugkeer heeft hij tot Febr. 1923 de arbeid van Ds. Krijger te Karoeni waargenomen, wjl deze met verlof naar

Holland moest.

In Febr. 1923 kwam Ds. W. v. Dijk te Karoeni in plaats van Ds. Krijger, die intusschen tot docent was benoemd.

Ook toen kon echter Ds. Colenbrander nog niet terugkeeren naar Melolo. Pajeti was bijna zonder bearbeiding. Want niet alleen was Ds. Wielenga reeds geruimen tijd geleden naar Holland vertrokken, maar ook de schoolopziener T. van Dijk moest met verlof.

Ruim een jaar heeft Ds. Colenbrander toen te Pajeti gewerkt. Toen kwam Ds. Lambooy en kon Ds. Colenbrander terugkeeren naar Melolo, waar de Gemeente gedurende zijn afwezigheid was verzorgd door den helper F. H. Radjah.

In Juni 1928 verliet hij weer Melolo om met verlof naar Holland te gaan. Ruim zeven jaar had hij weêr in Indië mogen arbeiden.

Het was voor Ds. en Mevr. Colenbrander een rijke ontmoeting toen zij den 21 Juli l.i. te Arnhem de oudste drie kinderen, die in 1921 in Holland waren achter gebleven, weer in gezondheid mochten weerzien.

Maar weldra kwam er een donkere schaduw. Mevrouw werd ernstig krank. En wel deed de Heere het doodsgevaar wijken, maar Mevrouw, ofschoon thans redelijk wel, mag toch niet meer terug naar Indië.

Dit noopte Ds. Colenbrander om den dienst der zending te verlaten. Voor hem en voor Mevrouw is dit een niet gering offer. Het werk der zending heeft de liefde van beider hart. Gaarne zouden zij weer naar Soemba teruggegaan zijn. Maar de Heere beschikte het anders. Een lichtzijde is, dat zij nu bij hunne kinderen kunnen blijven.

Ofschoon Ds. Colenbrander met het oog op zijn Indischen diensttijd wel gerechtigd zou zijn geweest, emeritaat te vragen, heeft hij dit toch niet gewild. Uit de beroepen, die hij ontving, nam hij dat van de Kerk te Vriezeveen aan, waar hij in het laatst van April den dienst des Woords hoopt te aanvaarden.

Zijn arbeid op Soemba is door God rijk gezegend. Eerst werkte hij uitsluitend onder de Savoneezen op Soemba, later ook onder de Soembaneezen.

De Gemeente te Melolo is uitgebreid tot een bloeiende Kerk, die geïnstitueerd is, en zelf de kosten van den dienst draagt en ook het salaris van den helper betaalt. Petawang is uitgegroeid tot een belangrijken post met bijna 70 Avondmaalgangers en ongeveer 140 leden, terwijl ook

Maoedjawa een post van beteekenis is geworden. Ook te Baing en te Kananggar begon het gestrooide zaad goede vrucht te dragen. Op het arbeidsveld van Melolo zijn twaalf scholen gesticht, waarmede Ds. Colenbrander natuurlijk veelvuldige aanraking had.

arbeiten. Het bijna twintig jarig verblijf in de tropen heeft de krachten van Ds. Colenbrander nog niet gesloopt.

Zonder schaduw is het verblijf aldaar niet geweest.

In 1916 werd hun zoontje, Hendrik, een kind van 11 maanden ziek. Het leed aan

Ds. J. F. Colenbrander en gezin.

In het eerst droeg de arbeid van Ds. Colenbrander nog veelszins een voorbereidend karakter, maar in den laatsten tijd mocht hij veel vrucht op het werk aanschouwen.

De belangstelling ook onder de Soembaneezen op Oost-Soemba nam steeds toe.

Het spreekt van zelf, dat dit Ds. en Mevr. Colenbrander des te meer aan Soemba bond en het hun nu des te zwaarder maakt om het werken op Soemba te moeten opgeven.

Ook Mevrouw had daar heel mooi werk. Zij had steeds onderscheidene Inlandsche meisjes bij zich, die bij haar een Christelijke opvoeding ontvingen. In het eerst was het wel eens moeilijk meisjes te krijgen, maar later wilden tal van ouders gaarne hunne dochters laten opvoeden door Mevr. Colenbrander. En nu is dat werk voorbij. We kunnen het begrijpen, dat het niet alleen aan Ds. Colenbrander maar ook aan Mevrouw een zwaar offer kost den dienst der Zending te verlaten. Maar zij berusten in dit bestel des Heeren en zijn dankbaar in Holland nog wéér te mogen

Dysenterie.

Een dokter kon men niet roepen. Want Melolo heeft geen arts. De naaste arts woonde te Pajeti op een afstand van 60 kilometer. Het lieve kind stierf en ligt begraven te Melolo.

Ook Mevrouw is eenmaal zwaar ziek geweest. Het was in 1923. Oogenblikkelijk ingrijpen was noodzakelijk. Maar gelukkig was men toen juist te Pajeti, waar de dokter dadelijk de noodig-hulp kon verleen.

Het gebrek aan geneeskundige hulp is voor menig zendeling op een eenzamen post één van de donkerste schaduwzijden van het zendingsleven. Ook Ds. Colenbrander heeft dit ondervonden.

Hij zelf mocht doorlopend een goede gezondheid genieten.

Ds. en Mevrouw Colenbrander verheugen zich in het bezit van 5 kinderen.

De oudste, Temmo, die op de foto achter Moeder staat, is 20 April 1907 te Vijfhuisen geboren en is thans Theol. student te Kampen.

Naast hem staat Gerrit Johan, die 25 Augustus 1910 te Djokjakarta is geboren.

Ook hij wenscht te studeeren en zal de studie voortzetten aan het Lyceum te Al-melo.

Margaretha Christina, het meisje, dat naast vader staat, is 21 Jan. 1913 geboren te Pajeti. Ook Alida, dat meisje met haar vriendelijk lachje, dat bij Vader zit, heeft Pajeti als geboorteplaats. Den 7en Juni a.s. hoopt zij elf jaar te worden. En het jongste dochttertje, Dedje Catrina Gesina, werd geboren te Karoeni 15 Jan. 1921. Men kan het haar aanzien, dat zij het wel gewichtig vond om te worden gefotografeerd en daar naast Moeder te mogen staan.

Voor Ds. en Mevr. Colenbrander is er een belangrijk stuk leven afgesloten. De Zending verliest in hem een bescheiden, ernstig en trouw arbeider, die wars van alle reclame, in stilheid met groote toewijding zijn gezegend werk heeft verricht.

De Kerken in Holland zijn hem dankbaar voor wat hij in het groote werk der Zending heeft mogen doen.

W. B.

Jaarverslag van de Zendingspost Oost Soemba (Melolo) over 1928.

Het is moeilijk dit Jaarverslag te schrijven, en daarom zal het kort worden.

Want een deel van het jaar lag dit werk niet tot mijn verantwoording, en verder is het geheele terrein van Oost Soemba voor mij nieuw en vreemd, waar ik niet goed thuis ben.

Het aanvaarden van ook Oost Soemba verdubbelde het werk. Tot tijd en wijle de nieuwe missionair predikant te Melolo woont. Maar voorzoover ik zie zal dit geruimen tijd duren.

De groote gebeurtenis voor het werk van Oost Soemba in 1928 is wel het vertrek van Ds. en Mevrouw Colenbrander. Zij gingen in de hoop van terugkeer, al werd door menigeen gevreesd, dat het wel een afscheid voor goed zou kunnen zijn. En helaas die vrees is bewaarheid, en weer, evenals voor eenige jaren, ligt de akker van Oost Soemba zonder dagelijksche bewerking en toezicht.

Het is voor Ds. Colenbrander te meer teleurstellend daar zich de oogsttijd gaat aanmelden en er groote hoop is dat er eenige Soembaneesche gemeenten zich gaan vormen. Lang heeft hij er gewerkt en gezaaid, terwijl de bodem steenachtig was en onvruchtbaar. Maar het uitgestrooide zaad is niet verloren gegaan: een deel is ontkiemd en de plantjes werden zichtbaar, wie

weet hoe in de toekomst blijkt dat er van dat uitgestrooide zaad veel meer opkomt dan ooit verwacht werd.

Het was een verantwoordelijke taak het werk waar iemand 18 zware jaren van eenzaamheid in gearbeid had, zoolang waar te nemen, en daarom is het ons ideaal geweest zoo veel in ons vermogen lag, de gang van het werk, zooals die aangegeven was door Ds. Colenbrander, voort te zetten. Alleen enkele kleine veranderingen moesten plaats vinden doordat de waarnemer zelf op 65 K.M. afstand woont van Melolo. Zooals een andere manier van het indienen der maandverslagen e.d.

De consulent heeft zich tot ideaal gesteld iedere maand minstens een week in het Oosten door te brengen, iets wat niet altijd gelukt is, maar over het algemeen toch wel.

Gelukkig dat hij de beschikking had over een auto, waardoor de bediening van het Avondmaal en de doop in Melolo, Petawang, Mace Djawa, Mangili en Baning, geregeld om de drie maanden kon plaats vinden. Want vroeger kon dat bij het verlof van den predikant slechts om de 8 maanden gebeuren of eenmaal in het jaar. En het hoeft niet meegedeeld te worden wat een levensbelang het is als iedere drie maanden geregeld alle toestanden in de gemeente aan de revue passeeren, en de Christenen gesterkt worden door Doop en Avondmaal.

Door de waarneming van het Oosten erbij is de taak van den missionairen predikant wat verlegd. Hij heeft geen tijd meer om zelf de kampongs in te gaan, maar alle tijd wordt in beslag genomen met de regeling en de bezoeken, opdat in Oost en Midden het werk der scholen en helpers geregeld door kan gaan. Hij zorgt ervoor dat de Zendingsmachine geregeld loopt.

Tot goed overzicht zullen de verschillende posten behandeld worden.

Melolo.

Dit is een goed georganiseerde reeds geheel zelfstandige gemeente, het kernpunt van de Zending in Oost Soemba.

In 1928 werden er 31 personen gedoopt, waaronder 12 volwassenen, belijdenis des geloofs legden af 18 personen.

Alle catechesaties konden geregeld hun gang gaan, onder leiding van den Goeroe Indjil, die trouw en ijverig zijn arbeid verrichtte. Hierin werd hij bijgestaan door den Kerkeraad, met wien geregeld een of twee maal per maand werd vergaderd.

Het belangrijkste feit is wel het besluit van zelfonderhoud geweest. Dit brengt groote consequenties mede, want het vorige jaar werd begonnen met een voordeelig saldo van eenige honderden guldens, en het nieuwe jaar niet, zoodat een groote last op de schouders der gemeente komt meer dan men eerst vermoed had, omdat niet alleen nu een voordeelig saldo is op te maken, maar er nu eenige honderden guldens meer bijeen moet gebracht worden. Bovendien kreeg de gemeente financiële hulp van de onderwijzers die verspreid zijn over Oost Soemba. Maar dit houdt langzamerhand op als er gemeenten ontstaan. B.v. de onderwijzers van Baning, die nu een eigen gemeente hebben, hoeven niet voor een andere gemeente, al is het de moedergemeente, bij te dragen.

Petawang.

In Petawang werden 8 menschen gedoopt en hebben 6 belijdenis des geloofs afgelegd.

Ook hier gaat alles zijn gewonen gang en de Goeroe Indjil kon geregeld arbeiden. Hij werd verblijd door zijn huwelijk, waardoor het huis voor de vrouwelijke leden van de gemeente weer meer een punt van bijeenkomst werd.

Ook hier wordt hoe langer hoe meer aangedrongen op meerdere bijdragen, maar het geheel is nog klein. Toch maakt deze gemeente de indruk dat er langzamerhand gedacht kan worden aan institueering. De laatste maal waren er aan het Avondmaal 59 belijdende leden.

Eenige tuchtgevallen waren hier opmerkelijk. Toen de prauw, die de goederen van Ds. Colenbrander naar Waingapoe brengen zou, vergaan was, waren er inwoners van Petawang die aan het rooven zijn gegaan. Niet de eigendommen van Ds. Colenbrander, daar heeft niemand zich aan vergrepen, maar aan die van een Chinees die met diezelfde prauw goederen verscheepte. Helaas waren er ook eenige Christenen die zich de tijden van vroeger herinnerden toen alle aangespoelde goederen en alle verongelukten eigendom werden van de bewoners.

Een ander geval was de dood van een vrouw, die gestorven was in het kraambed. Eenige Christenen waren bang dat die vrouw zou gaan spoken, en hebben haar een pisangstam in de armen gelegd en zoo begraven, opdat de vrouw zou denken dat zij haar kind bij zich had.

Dit zijn belangrijke kwesties op den kerkeraad geweest.

Mace Djawa.

Ofschoon deze kampong eigenlijk tot Midden-Soemba hoort, wordt deze gemeente maar bij het Oosten gerekend, omdat de Goeroe Indjil van Petawang hier ook arbeidt. Het ligt anders 15 K.M. van zijn woonhuis af.

Dit is een snel opkomende gemeente. De kampong bestond voor eenige jaren nog geheel uit heidenen en dat is in allerlei opzicht duidelijk te merken zooals aan het zeer slechte schoolbezoek.

Dit jaar werden er eenigen gedoopt en legden er twee belijdenis des geloofs af en er zit nog sterke groei in, zoodat er binnen eenige jaren een goede gemeente te verwachten is.

Het aantal leden bedraagt dan ook op dit oogenblik 25.

Baing.

Een nieuwe gemeente in het Oosten, de eerste Soembaneesche gemeente. Het was een verrassing en openbaring daar te komen. De kerk was gevuld (in dit geval ook het schoolgebouw) met 112 menschen en dat is volgens het getuigenis van den Goeroe Indjil ook het gewone aantal.

Er zit nieuw leven in heel die kampong.

Van de voorgeschiedenis weet ik niet veel, maar er schijnt veel kracht uitgegaan te zijn van den overleden Radja die Christen wilde worden. Zijn vrouw wilde niet, maar na zijn dood is zij geheel veranderd en nu trouw in kerk- en catechisatiebezoek.

Zoo konden er in November 28 menschen tegelijk gedoopt worden, waaronder vijf kinderen en eenige Savoeneezen van een Savoeneesche vestiging aan de kust, en ook een Schrijver van den Radja, die vroeger te Pajeti geweest is en zijn diploma van onderwijzer behaald heeft.

Verscheidenen moesten afgewezen worden. Eenigen om nog te weinig inzicht in de Christelijke belijdenis en eenigen wegens slecht of vermoedelijk slecht levensgedrag.

Aan alles is te zien dat het een pas ontstane gemeente is. De orde van een reeds oudere gemeente bestaat er nog niet, maar langzamerhand zal dat wel komen als men een paar jaar eraan gewend is. Ook deze Goeroe Indjil moet onder voortdurende leiding staan daar hij zelf nog niet altijd weet hoe het hoort, en ook in de dingen die hij wel weet te kort schiet. Zoo heeft hij een poos lang het gemeenschappelijk huiselijk Bijbelleven nagelaten. Maar een zeer goede hulp en steun is er in den Schoolgoeroe, die daar reeds 10 jaar werkt

en door wiens arbeid eigenlijk deze gemeente ontstaan is.

Kananggar.

Dit wacht slechts op een Goeroe Indjil. Er schijnt, gezien het geregelde kerkbezoek van vele Soembaneezen, groote verwachting te bestaan dat het volgende jaar daar een groote groep gedoopt kan worden. Ook dat is het werk van het hoofd der school.

In de buurt van Kananggar ligt ook Andoe Watoe, waar een groote groep onder invloed van den vorst het Christendom wi aannemen. Daar hopen we dit jaar een school te kunnen openen, en aldus kan er zoowel des Zondags door den schoolgoeroe godsdienstoefening gehouden worden, als door den te verwachten Goeroe Indjil in de week dooponderricht gegeven worden.

Andere deelen van Oost-Soemba.

Hieronder valt allereerst Mangili waar een groep van 13 Christenen woont.

Het belangrijkste is de vermelding van het overlijden van Titus, u welbekend uit de diverse boeken over de Zending van Soemba, hij de allereerste, over wien veel verwachting bestond dat hij anderen tot het Evangelie zou brengen. Dit heeft hij ongetwijfeld gedaan, maar zonder groot resultaat.

Van de andere posten is niet veel te vermelden, alles is nog afwachten en hopen en bidden om zegen.

Toch als we het geheel overzien dan mogen we spreken van grooten zegen, en de gedachte, dat Oost Soemba zoo hard is als steen ten opzichte van het aannemen van het Evangelie, kunnen wij loslaten, nu de eerstelingen geoogst zijn.

Helaas heeft de familie Colenbrander het zelf niet meer mogen meemaken.

Statistiek.

Melolo	telt 539 leden waaronder 243 belijdende.
Potawang	" 25 " " 14 "
Maou Djawa	" 124 " " 63 "
Baing	" 36 " " 29 "

Totaal 726 leden waaronder 349 belijdende.

Vermeld dient te worden dat de verspreide Christenen onder Melolo gerekend worden.

Gedoopt werden in 1928: 73 menschen, waaronder 33 kinderen. Belijdenis des geloofs werd afgelegd door 24 personen. Gestorven zijn 7 leden en doopleden. Zes huwelijken werden ingezegend.

Ziekenhuis.

Voor het eerst is er dit jaar sprake van

een Ziekenhuis, al is het meer een polikliniek met gelegenheid tot opname. Het is gehuisvest in het gebouw dat indertijd door het Bestuur ter beschikking van de Zending is gesteld voor dat doeleinde.

De leiding heeft een mantri-verpleger vroeger te Pajeti en te Wai Kaboebak opgeleid, genaamd Mbakoe.

Het geheele jaar heeft hij met ijver en enthousiasme gewerkt.

Het geheel is nog klein, maar toch van zeer groot belang, daar voor allerlei veel voorkomende ziekten hulp is te vinden. Helaas mocht dit Ziekenhuisje zich niet verheugen in de belangstelling van den Gouvernementsdokter, die er maar eenmaal geweest is.

Subsidie van het Landschap of Gouvernement is in het geheel niet te verwachten voorloopig, daar met moeite bereikt is dat het Bestuur dit Ziekenhuisje niet verbodt.

Opgenomen werden 4 patiënten met 72 verpleegdagen.

Op de polikliniek kwamen:

407 Soembaneezen, 556 Savoeeneezen, 80 Endehneezen, 39 Boegineezen, 11 Chineezen, 5 Ambonneezen, 5 Arabieren.

Het totaal aantal nieuwe polikliniekpatiënten was dus 1825, gemiddeld per dag 5.

Het totaal aantal patiënten op de polikliniek 7665, gemiddeld per dag 21.

P. J. LAMBOOY.

Zending van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Ziekenhuis.

Met zeer veel dank mogen we de volgende bijdragen voor het Zendingsziekenhuis te Magelang verantwoorden, die buiten het terrein Zeeland—Brabant—Limburg werden toegezonden.

J. v. M. te A. f125.75;; A. v. N. te 's-Gr. f5; K. J. R. te 's-Gr. f2; A. v. d. K. te 's-Gr. f2.50; Mr. J. W. N. te Sch. f2.50; G. Q. te 's-Gr. f10; N. N. te 's-Gr. f20; uit catechisatiebus Ds. D. te 's-Gr. f10; G. G. K. te 's-Gr. f10; G. K. te 's-Gr. f2.50; L. F. D. te 's-Gr. f10; Gebr. v. d. L. te 's-Gr. f5; Mr. Dr. S. de Vr. Czn. te 's-Gr. f2.50; Dr. J. H. te 's-Gr. f5; T. Pl. te Sch. f10; Mej. J. H. K. te 's-Gr. f12; L. v. H. te 's-Gr. f5; J. W. G. R. te 's-Gr. f2.50; A. J. T. te 's-Gr. f100; Collecte ouderavond Dr. Kuyperschool te 's-Gr. f26; G. J. V. te H. f15; A. v. H. te 's-Gr. f2.50; H. W. te 's-Gr. f5; H. B. A. te 's-Gr. f10; H. H. v. K. te 's-Gr. f2.50; Mej. A. K. te Sch. f1.50; C. V. te M. f2.50; J. K. te M. f5;

Zending Zuid-Holland Zuid. Statistiek over 1928.

ZENDINGS- RESSORT	Naam van den Zending	Geïnstituëerde Gemeente	Plaatsen waar gearbeid wordt	Inlandsche helpers Evangelisatie	Aantal gedoopten op 1 Januari 1929				Tot het Avmaal toe- gelaten		Aantal gedoopten in 1928			Overleden in 1928	Huwelijken in 1928	Gemiddeld aantal kerkgangers in 1928	Aantal Zondagscholen	Aantal onderwijs v. d. Zondagscholen	Aantal leerlingen v. d. Zondagscholen	CHRISTELIJKE VEREENIGINGEN	Bydrage Inl. Chr. Kerken	Bydrage Christenen voor Armen
					Mannen	Vrouwen	Kinderen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Kinderen									
Zendende Kerk: Gereel. Kerk, Rotterdam. Resort: N. Banj. en van Tjilatjap, het regent- schap Tjilatjap en van Wonsobo. Het Regent- schap Bandjarneegara.	Dr. B. J. Esser.	1. Poerboelinggo. 2. Grendeng. 3. Adiredja.	28	14	226	260	214	900	218	248	22	18	57	14	10	665	5	11	180	1. Zangvereeniging. 2. Ledenvereeniging. 3. Begravenisfonds. 4. Bang Kristen Djaur. Banjoenras (Chr. Jav. Bank Banjoenras). 5. Mannenvereen. Pbjö. 6. Jongel. Vereen. Pklo. 7. M. K. D. (Chr. Jav. Jongeren Vereen. Goerne's Vereen.	f 1994.27	f 456 88

C O L P O R T A G E 1928

Plaatsen	Colporteurs	Jav., Chin. en Mal. Bijbel en Hijbel- gedeelten	Jav. en Mal. boeken	Inlandsche school- boeken	Holl. Bijbels en boeken	Hollandsche school- boeken	Platen en teksten	Jav. en Mal. losse tractaten, wand- kalender enz			Maandelijks verspreide Evangelisatie couranten		
								Mardira- hardjo (Jav.)	Penaboer (Mal.)	Jav. Kinder- blad			
7	9	2638	3529	1205	1519	3288	1245	7000	12750	1550	535	12750	535

S C H O L E N 1928

Aantal Scholen	Type 2e kl. Scholen	Type De-sa- Scholen	Inl. Onder- wijzers	Aantal leerlingen Inlandsche scholen op 31 December 1928			School- geld per ho-fd per maand Inl. Scholen	Handwerkschool		Hollandsche Scholen op 31 December 1928					
				Jongens	Meisjes	Totaal		Leer- lingen	Gemidd. school- geld per leerling	Holl. Chin. Zend. School Poerbollinggo	Holl. Inl. School Pjila- tjap en Poerwokerk	Totaal			
													Jongens	Meisjes	Totaal
8	5	3	17*	388	159	547	Gemidd. f 0.23	91	f 0.165	167	85	252	343	118	461

M. L. te 's-Gr. f1; K. te 's-Gr. f1; H. te 's-Gr. f10; N. N. te 's-Gr. f2.50; D. K. Czn. te 's-Gr. f5; Ds. v. 't S. te 's-Gr. f5; B. H. C. Azn. te 's-Gr. f5; W. G. S. te 's-Gr. f5; A. v. H. te 's-Gr. f5; J. W. M. te 's-Gr. f20; J. C. R. te 's-Gr. f1; P. v. d. K. te 's-Gr. f2.50; Th. A. J. Z. de Pl. te 's-Gr. f5; J. M. te 's-Gr. f2.50; J. C. v. Sm. te 's-Gr. f2.50; H. B. te 's-Gr. f2.50; A. J. B. te

de R. te V. f5; F. G. te 's-Gr. f2.50; W. H. te 's-Gr. f5.

A. MERKELIJN.

Den Haag, Barentsstraat 10.

Een Zendingskiosk te Magelang.

(bij de foto).

Deze foto laat ons zien een Zendings-

Een Zendingskiosk te Magelang.

's-Gr. f25; A. W. F. I. f100; Mevr. de wed. v. d. L. te 's-Gr. f100; B. v. H. te 's-Gr. f2; G. v. d. L. f2.50; V. Czn. te M. f1.50; B. M. v. d. B. te M. f5; J. G. te M. f1; A. H. de G. te Sch. f1; C. J. de B. te R. f5; Adr. C. L. Wzn. te H. f2.50; Mr. J. R. te H. f2.50; P. M. Wzn. te H. f5; M. v. d. B. te H. f2.50; P. v. 't R. te W. f10; L. B. te 's-Gr. f1.50; J. d. K. te K. a.d. R. f1; B. V. te V. f5; J. K. O. te D. f1; F. J. G. Sr. te B. f5; W. T. Jaecn. te Z. B. f2; A. d. R. te G. f5; M. R. te 's-Gr. f1; G. d. W. te V. f1; J. H. d. W. M. te K. a.d. R. f5; C. K. te D. f25; Chr. R. te 's-Gr. f2.50; M. v. d. P. te Z. f2.50; J. G. te D. f10; K. S. te W. f2.50; Mr. G. v. B. te D. f10; Dr. J. A. de J. te D. f10; J. v. d. W. Cz. te M. f2.50; Jb. Br. te V. f5; Mr. Th. G. D. te 's-Gr. f5; C. G. te 's-Gr. f5; P. Kr. te N. H. f2; J. v. D. te 's-Gr. f1; C. v. V. te 's-Gr. f2.50; J. Vr. te M. f1; J. K. Sch. te 's-Gr. f2.50; K. Fl. te W. f25; P. J. K. te G. f10; Ir. G.

kiosk te Magelang, waar Christelijke boeken in 't Hollandsch, Javaansch, Arabisch, Maleisch en Chineesch worden verkocht; potlooden en pennenhouders, die voor de ruiten hangen, dienen mee om te trekken. Werden er alleen Chr. boeken verkocht, dan zou een Javaan, die daar binnenkwam, aanstands worden nagewezen als een met Christelijke neigingen. Javanen, die bang zijn om in de huizen der helpers te komen kunnen hier gemakkelijk ingaan om hun nieuwsgierigheid en belangstelling onttrent den Chr. Godsdienst te bevredigen.

Ook dit is een zeer geschikt middel tot verbreiding van het Evangelie.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Een mooi plan.

De Gereformeerde Kinder-Zendingsvereniging „Constantia" te Amsterdam be-

staat 40 jaar. In die 40 jaren heeft deze Vereeniging een bedrag van duizenden guldens verzameld en afgedragen aan de Kerk te Amsterdam voor het Zendingswerk te Djokja. De Kinderzendingsvereeniging is voor de Kerk van Amsterdam één van de belangrijkste bronnen van inkomst voor de Zending.

Nu is de jubilerende Vereeniging „Constantia” op een aardig denkbeeld gekomen.

Gewoonlijk krijgt iemand, die een verjaardag of jubileum viert, van zijn vrienden blijken van waardeering in den vorm van cadeaux. Maar „Constantia” wil dat eens anders doen. Zij begeert geen cadeaux maar zou heel graag eens een mooi cadeau geven.

Gelijk men weet moet er te Djokja voor de Javaansche Gemeente een nieuwe Kerk gebouwd. Men zal met den bouw spoedig moeten beginnen. De tegenwoordige Kerk is veel te klein. Wel is het noodige geld nog niet bijeen. Van de f25000, die Ds. Pos voor Kerkbouw in Djokjakarta vroeg, ontbreken nog circa zes duizend gulden. Maar de bouw mag niet langer uitgesteld. Men is van plan omstreeks Mei met den bouw aan te nemen.

Natuurlijk krijgt de nieuwe Kerk op de hoofdplaats ook een toren. En in een toren behoort een luidklok. Volstrekt noodzakelijk is dat wel niet. Maar het is toch heel mooi.

En nu heeft „Constantia” het plan opgevat om voor een luidklok te zorgen. Metterdaad een zeer sympathiek plan, dat we van harte toejuichen.

Constantia heeft in Amsterdam een circulaire verspreid tot het verzamelen van giften en ook op andere wijze gelden bijeen weten te brengen. En men is daarmede aardig geslaagd. Er is al een mooi bedrag bijeen. Maar de noodige som is er nog niet. Er ontbreekt nog f250. We hopen zeer dat dit bedrag spoedig binnenkomt.

In Mohammedaansche landen wordt de bevolking van de minaret opgeroepen tot het Mohammedaansch gebed. Moge straks te Djokja de luidklok in den toren der nieuwe Kerk de bevolking roepen tot het Evangelie van Christus.

Wie bereid is voor dit prachtige plan iets te willen afzonderen, zende dit aan den Penningmeester van „Constantia”, den heer D. van Wezep Iz., Fred. Hendrikplantsoen 84, Amsterdam. Gemeente giro No. W 679. Ook de redactie van het Zendingsblad wil gaarne voor dit doel gelden ontvangen en doorzenden. Postrekening No. 32806. Maar dan vermeldte men daarbij duidelijk het

doel: „Voor de luidklok”. Reeds ontving hij f250. Den gever dank. W. B.

Aan de Gereformeerde Verlofgangers.

Zeër geachte Broeders en Zusters,

Bij de bespreking van de Statistiek van het zendingswerk op Midden-Java van 1 Januari 1928 (zie Zendingsblad September) op onze missionaire Vergadering van November werd bijzonder de aandacht gevestigd op de verspreiding van den Bijbel en andere Christelijke lektuur in de Inheemsche talen.

Voor al in dezen tijd, nu steeds meerderen kunnen lezen, leek ons die verspreiding van het allergrootst gewicht. Niet het minst ook met het oog op de Roomsche en de Mohammedaansche propaganda op ons zendingsterrein. En deze belangrijke tak van arbeid is tevens een betrekkelijk goedkoop zendingsmiddel.

Wij berekenen, dat toch zeker wel één colporteur noodig is op elke 100.000 zielen. Daaronder zijn naar schatting 50.000 personen boven 12 jaar. En onder die 50.000 zullen tegenwoordig wel 5.000 zijn, die kunnen lezen. Deze 5.000 zullen naar berekening te vinden zijn in 2.500 gezinnen. Indien elke colporteur in een ressort van 100.000 zielen één keer per maand bij al die gezinnen zou aangaan, zouden er 100 ten laste van elken werkdag komen. Daaruit blijkt wel, dat één colporteur per 100.000 zielen eigenlijk te weinig is. Wij hebben immers de verplichting, héél het ons toegewezen terrein met het Evangelie te bearbeiten.

Om echter het bereikbare in het oog te houden, stelden wij ons tot ideaal, het aantal colporteurs geregeld op te voeren, in de hoop, dat wij in 1930 voor elke 100.000 zielen één colporteur zullen bezitten. Daarbij zal in het oog te houden zijn, dat het percentage lezenden niet even groot is op alle terreinen. Maar ook op een terrein als Banjoemas, waar het percentage vermoedelijk het laagst is, kan één colporteur op 100.000 zielen geen weelde worden geacht.

Naar dit ideaal zou het aantal colporteurs moeten stijgen: in Banjoemas van 9 tot 19, in Kedoe van 13 tot 32, in Djokja van 14 tot 15, in Solo van 13 tot 24. De 49 van 1 Januari 1928 zouden moeten vermeerderen tot 90 in 1930.

De kosten van het zendingswerk zullen daardoor veel hooger worden dan thans. Nu hopen wij, dat Gij in Uw verlof zult medehelpen om het belang van de Colportage in het licht te stellen in de Kerken in

Holland. Juist bij ons, Gereformeerden, verdient de verspreiding van het Woord van God de eereplaats in ons werk.

Wij hebben echter een nog-meer-bijzonder verzoek aan U. Met blijdschap en dankbaarheid zien we op de 62.500 exemplaren van Mardi Rahardjo, die elke maand op Midden-Java verspreid worden. Het geschat aantal gezinnen, waarin één of meer personen kunnen lezen, bedraagt daar echter 225.000. Hoe heerlijk zou het zijn, indien in elk dier gezinnen elke maand ons blad komen mocht.

Doch wij hebben voorloopig als een bereikbaar ideaal de helft van die gezinnen gesteld, dus 112.500. Maar de kas van Mardi Rahardjo heeft niet eens middelen genoeg om de tegenwoordige 62.500 exemplaren te bekostigen. Zelfs ondanks de verdubbeling van de bijdragen uit de zendingskassen komen we nog geregeld tekort. Maar wij vertrouwen, dat onze Broeders en Zusters in Indië, die *niet* met verlof zijn, in dát tekort wel zullen voorzien; zij hebben reeds zoo vele jaren getoond, dat de Bijbelverspreiding hun hartelijke liefde heeft.

Aan elk van U, die met verlof gaat, komen wij dringend vragen, of U niet gelegenheid zoudt hebben, gedurende Uw verlof eenige gelden voor de kas van Mardi Rahardjo in te zamelen. Enkelen hebben dit reeds eigener beweging gedaan. Maar, indien elk Uwer een klein deel van Uw verlof aan dit heerlijk doel mocht kunnen wijden, twijfelen wij niet, of wij zullen de 62.500 tot 112.500 per maand kunnen opvoeren. Vele schouders maken het dragen licht.

Door de groote oplage kost elk exemplaar nog niet ten volle één cent. Wij verwachten, dat vele Broeders en Zusters in Holland bereid zullen zijn, de centen van een of ander bedrag in een nog grooter aantal exemplaren van Mardi Rahardjo te laten omzetten. In Solo bracht eens een half-afgescheurd krantje vijf menschen tot den Doop. Indien de gevers óók bidders zijn, zal de zegen des Heeren zeker niet ontbreken.

Voor Uw vriendelijke hulp zeggen wij U bij voorbaat hartelijk dank.

Penningmeester van de kas van Mardi Rahardjo is de Heer J. Frouws, Djebres te Solo.

*Namens de Vergadering van
missionaire Dienaren des Woords
van Midden-Java:*

H. A. VAN ANDEL.

Solo, December 1928.

Aant.: Deze circulaire wordt in Indië

door het Kerkblad bekendgemaakt, en in Holland onder de oogen gebracht van de in Holland aanwezige Verlofgangers en met even-hartelijken aandrang onder de oogen van de in Holland wonende Oud-Indische-gasten. v. A.

De beroeping van Dr. D. K. Wielenga naar de Geref. Kerk te Bandoeng.

Wellicht heeft het velen, evenals ons, verrast te hooren, dat de Geref. Kerk te Bandoeng een tweeden predikant had beroepen.

Er was niets van bekend, dat deze kerk een tweeden dienaar des Woords zocht en evenmin, dat de arbeid van den dienst des Woords te Bandoeng reeds zoo zeer was uitgebreid, dat men tot de beroeping van een tweeden dienaar moest overgaan.

Zelfs verbaasde het eenigszins, dat deze Kerk, gezien haar finantieele draagkracht, reeds nu een tweeden dienaar durfde beroepen.

Uit het verslag van de Gemeentevergadering, waarin deze zaak is besproken, blijkt echter, dat de beroeping van Dr. D. K. Wielenga een buitengewoon karakter draagt.

Aan dit verslag, dat is overgenomen uit het Ind. Kerkblad; is het volgende ontleend:

„Door het bestuur van het Christelijk Lyceum is benoemd tot leeraar voor godsdienstonderwijs Dr. D. K. Wielenga van Voorschoten, die waarschijnlijk later ook hoofd van het internaat zal worden. Dr. Wielenga wil deze benoeming slechts aanvaarden, als de Kerk van Bandoeng hem als tweede predikant wil beroepen. Anders toch zou hij, door overgang tot een anderen staat des levens, de eer en de rechten van predikant verliezen. Dit is mogelijk, want in Holland heeft zich een dergelijk geval voorgedaan, waar Dr. Van Katwijk beroepen is door de Gereformeerde Kerk van Oegstgeest, terwijl hij als leeraar voor het godsdienstonderwijs verbonden was aan de H. B. S. te Leiden e.a. Dat beroep is uitgebracht, nadat advies was ingekomen van de professoren in het kerkrecht Bouwman en Kuyper. Het is een geestelijk werk, dat Dr. Wielenga krijgt te verrichten en daarom is de kerkeraad genegen hem te beroepen. Financiële consequenties heeft het voor de kerk van Bandoeng niet en het is van groot belang in wiens handen het godsdienstonderwijs is. Ook voor de kerk van Bandoeng en in 't algemeen voor de Gereformeerde kerken van

Indië kan de komst van Dr. Wielenga van beteekenis zijn.

In gevallen, dat Ds. Fernhout er niet is, kunnen speciale diensten van Dr. Wielenga gevraagd worden, waartoe deze zich bereid heeft verklaard. Dit beroep behoeft de approbatie van de classis contracta. Ds. Fernhout heeft het oordeel van Ds. D. Bakker gevraagd, die heeft aangeraden het beroep uit te brengen. Deze zaak wordt nu in bespreking gegeven.

Er worden bezwaren geopperd. Zal d bevestiging bijv. geen schijnvertooning zijn?

Ds. Fernhout voelt dit ook, maar zegt, dat het het best is aan het formulier een inleiding te doen voorafgaan, waarin dan bepaalde restricties worden gemaakt.

De conclusie der besprekingen is, dat de gemeente instemt met het plan van den Kerkeraad onder voorbehoud van de goedkeuring der classis contracta. Met het Lyceumbestuur kunnen verschillende dingen nader geregeld worden".

Voorts besloot de Kerkeraad, indien de classe tegen deze beroeping geen bezwaar heeft, aan de Hoogleraren in het Kerkrecht advies te vragen hoe voor dit geval het formulier voor de bevestiging moet gewijzigd worden.

Dr. Wielenga heeft, gelijk men weet, de beroeping aangenomen en zal wellicht weldra naar Indië vertrekken.

Over de Kerkrechtelijke zijde van deze beroeping laten we ons niet uit. Maar wel verblijden we ons, dat Dr. D. K. Wielenga zich geeft voor het werk in Indië. Het is van heel veel beteekenis, dat het godsdienstonderwijs aan het Christelijk Lyceum door Dr. Wielenga zal worden gegeven en deze later waarschijnlijk ook de leiding van het internaat zal ontvangen.

Het Christ. Lyceum te Bandoeng is tot nu toe het eenige Christ. Lyceum op Midden Java. Het draagt een algemeen christelijk karakter. Wel is het positief christelijk, maar niet bepaald gereformeerd. In het Bestuur hebben mannen zitting van zeer onderscheiden kleur.

Dat een man als Dr. Wielenga is gekozen om het godsdienstonderwijs te geven, is zeer teeknend voor de richting die men wenscht te volgen.

Stellig zal ook de Kerk te Bandoeng nog veel dienst van Dr. Wielenga kunnen genieten, ook al is het, dat hij zijn tijd en kracht hoofdzakelijk aan den schoolarbeid zal hebben te wijden.

Voorts zal de komst van Dr. Wielenga op Java een aanwinst zijn voor de christe-

lijke actie in Indië en mitsdien zijdelings ook van belang voor de zending.

W. B.

Suriname.

Laat de kinderkens tot Mij komen.....

.....En verhindert ze niet", volgt er dan in het bekende Schriftwoord. Weet U wel dat er in Suriname honderden kindertjes verhinderd worden om tot den Heiland te komen door de alldroevigste huwelijksverhoudingen onder de Creolen-bevolking? En wist U wel dat de Broedergemeente ook naar die kleine stakkers, dikwijls verweesde of verlaten, veelal onechte kinderen, liefderijk de hand uitstrekt?

Ruim 18 jaar geleden begon een HERNUTTERZUSTER dit liefdewerk door één meisje tot zich te nemen. „Saron" noemde zij haar home, en weldra werd Saron een vriendelijk tehuis voor tal van die droevig misdeelde kinderen, waarnaar de ouders niet of bijna niet omzagen. Thans telt Saron reeds 64 jongens en 36 meisjes, die hier Christelijk opgevoed worden en van hier uit naar een Chr. School gezonden worden. Zoo komen tal van kinderen, die maatschappelijk en zedelijk dreigden te verongelukken, met Gods hulp toch nog goed terecht.

Nu is Saron in nood. Alle zeilen worden bijgezet: De kinderen moeten na schooltijd op den tuin en in den stal meehelpen om in de noodzakelijkste levensbehoeften te helpen voorzien. Zelfs hebben de jongens eigenhandig een koestal moeten bouwen. Maar och 't is zoo'n armoedig boeltje! En het vee is ook al naar verhouding. Drie liter melk per koe en per dag is al een heele opbrengst. Onze Hollandsche veehouders zullen verwonderd opzien van zulk een treurigen toestand. Wat zou het prettig zijn als ze er zoo van opschrikten, dat ze allen een kleiner of grooter bedrag voor het werk op Saron zonden. Maar ook anderen dan onze boeren zullen toch dit werk wel willen steunen. Er is zooveel meer noodig, vooral ook geld voor kinderkleding. Laat ieder Christen voor wien het een heerlijke taak is, een verhindering voor dezen kleinen uit den weg te mogen ruimen, het zijne doen, door een bijdrage af te zonderen voor het doel: Ook de arme Creolenkinderen tot den grooten Kindervriend te brengen.

Sinds de vorige opgave ontvingen wij: Van N. N. te L. f1.50; S. Sexbierum f7.50; Pers. L. en U.L.O. school 's Gravenzande f4.50; Idem te Hilversum f2.75; A. v. M. te Schoonhoven f10; Mej. A. R. te A'dam f5; N. N. te R'dam f10; Mej. E. A. te

A'dam f4.32; Mej. J. M. S. Hilversum; C. K. Kinderdijk f5; J. J. S. te Eindhoven f4.70. Hartelijk dank.

De lijst is buitengewoon kort dit keer.
J. VAN KEULEN, Bilderdijklaan 12.
Hilversum. Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

Onze Vriend en Broeder Hania is schier totaal uitgeput. De krankheid sloopt zeer, zeer langzaam al zijn krachten. Maar de Heere maakt het toch met hem zeer wel. Hij kan zich geheel overgeven aan zijn God en geniet veel vrede.

Soepater.

Naar wij vernemen, is Soepater, de eerste Javaansche Predikant op ons Zendings-terrein, de Pandita Djawa van Djokja, ernstig krank. De geneesheeren verwachten, dat de krankheid lang zal duren. Moge de Heere dezen begaafden prediker genezen en sparen voor de Javaansche Gemeente te Djokja.

Dr. M. G. Muller.

Het adres van Dr. M. G. Muller, missionair arts te Djokja, thans met verlof in Holland, is voorloopig Weteringplein 10 den Haag. Mevrouw is gelukkig hersteld.

Mej. M. Kruijver.

Mej. M. Kruijver, hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal, woont tijdens haar verlof te Heemstede, Kerklaan, Huize „Cornelia”.

Mej. H. F. ten Kate.

Zuster H. F. ten Kate, de oudste der Hoofdverpleegsters aan het Zendingsziekenhuis te Keboemen, zal D.V. 12 Juni met de „Prinses Juliana” met verlof naar het Vaderland gaan.

Enkele cijfers uit het Verslag omtrent het Zendingsziekenhuis te Keboemen.

Het totaal aantal verpleegden bedroeg in 1928 1235 mannen en 705 vrouwen. Samen 1940 patiënten.

Het totaal aantal verpleegdagen 64664.

Het totaal bedrag der exploitatiekosten bedroeg f85462.67.

Het aantal poliklinisch behandelde patiënten bedroeg in 1928 9103 met 23811 consultaten.

In de polikliniek te Klapasawit was dit getal 4741 met 13666 consultaten, en in die te Kaboetoetsan 683 met 3905 consultaten.

Het aantal operaties bedroeg 385.

Het aantal neosalvarsan injecties bedroeg 5102.

In het hulphospitaal te Alijan was het aantal patiënten in 1928 270. Het aantal polikliniek-patiënten bedroeg 561 met 1543 consultaten.

Wonosobo.

De Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders van Midden-Java ten Zuiden, gehouden 19 Februari l.l., sprak als haar oordeel uit, dat, na al de verschillende pogingen om in de verzorging van Wonosobo te voorzien, de Friese Kerken het meest in aanmerking komen om de verzorging van Wonosobo op zich te nemen.

Het Christ. Nationaal Zendingsfeest.

Het Christ. Nationaal Zendingsfeest, dat dit jaar zal gehouden worden op het landgoed van de Koningin-Moeder te Soestdijk is gesteld op Donderdag 4 Juli, Woensdag 3 Juli is anders de traditioneele datum, maar op dien datum is de verkiezing der Tweede Kamer bepaald. Daarom is de datum van het Zendingsfeest verzet.

De Zendingsconferenties van 1929.

Het Bestuur van den Zendingsstudie-Raad besloot in 1929 opnieuw vier Conferenties te organiseren, waarvoor men zoo gelukkig was, de Voorzitters reeds te vinden.

I 29 Juli—3 Augustus (Voorz. Zendings-director Ds. B. J. C. Rijnders, te Rotterdam);

II 5—10 Augustus (Voorz. Dr. J. H. Bavinck van Delft voor den dienst te Solo);

III 12—17 Augustus (Voorz. Ds. M. J. Beukenhorst, Sluis);

IV 19—24 Augustus (Voorz. Zendings-director Dr. K. J. Brouwer, te Oegstgeest).

Gedenkteeken op het graf van Dr. Scheurer.

Vanwege de Zending der Gereformeerde Kerken en haar Zendingskring in Indië zal er een gepast gedenkteeken geplaatst worden op het graf van Dr. J. G. Scheurer. Op daartoe strekkend verzoek heeft de Familie hare toestemming verleend.

Reeds is aan een firma te Apeldoorn opdracht gegeven. In overeenstemming met den geest van Dr. Scheurer, zal het een eenvoudig gedenkteeken worden, uitgevoerd in sobere, strenge lijnen.

Leestafel.

August Herman Francke en zijn levenswerk, door C. J. Oskam, uitgegeven vanwege de Zendingsstudie-Raad door de druk-

kerij van de Stichting Hoenderloo f0.66.

Dit aardige boekje teekent in vijf hoofdstukken de zeer merkwaardige beteekenisvolle figuur van Prof. August Herman Francke van Halle. De vijf hoofdstukken zijn 1 Tijd en tijdgenooten, 2 Jeugd en levensvorming, 3 Een nieuw begin en een nieuw einde, 4 Huwelijk en Levenswerk, 5 Levensende en nabetrachting.

Zeer lezenswaard. Ook voor de Zending van belang.

Het huis Gods, door Dr. B. Wie lenga, bij Kok te Kampen f1.90, geb. f2.75.

Een juweeltje. Hoog van gehalte en fijn geslepen, zooals van dezen schrijver is te verwachten.

Het handelt over de geschiedenis onze Kerken in de laatste eeuw. Vooraf gaat een korte beschouwing over de belijdenis des geloofs en over het Kerkbegrip. En het slot handelt over Kerkelijk besef, Kerkelijke liefde en Kerkelijk leven.

In dat slot ligt het doel aangewezen en voor dat doel is het uitnemend geschikt.

Ook voor de Zending van beteekenis. Want alles wat het gezond kerkelijk leven bevordert, komt de Zending ten goede.

Bijzonder is dit boekje ook geschikt om uitgereikt te worden bij het afleggen van Belijdenis des Geloofs. Hiervoor geeft Kok een goedkoop uitgave. Deze kost f0.90, geb. f1.50 en bij 25 ex. f0.75. Voor dit doel ook zeer aan te bevelen.

Uw belijdenis beleven. Een woord over den strijd onze dagen aan hen, die belijdenis des geloofs deden. Uitgave van het Christelijk Nederlandsch Vakverbond, Stadhouderslaan 45, Utrecht.

Gaarne recenseeren we dit goed geschreven boekje. Het is waard, dat het gelezen en betracht wordt.

Het Christ. Nat. Vakverbond stelt het gratis beschikbaar voor kerkeraden en predikanten ter uitreiking aan wie belijdenis des geloofs doen.

Het Kruis in de Branding, door Sir Philip Gibbs, voor Holland bewerkt door Dr. J. Veldkamp bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Een boeiend boek van den bekenden Engelschen journalist Philip Gibbs. Het teekent ons het moderne leven van onze tijd: voor en tijdens en na den wereldoor-

log. En te midden van dat brandende leven het Kruis als het eenig teeken des behouds. De vertaling schijnt ons goed geslaagd.

Handboek van de Gereformeerde Kerken in Nederlandsch-Indië 1929.

Dit handboek geeft nu letterlijk alles wat men redelijkerwijze begeeren kan. Zelfs de namen en adressen niet alleen van de leden der Kerkeraden en van de verschillende kerkelijke commissies, maar zelfs van alle leden der Gemeente.

Het biedt een Kerkelijk overzicht over 1928; een In memoriam Ds. W. Pera, met portret; de acta der Classis Batavia 1928; een overzicht van de Zending op Midden Java—Soemba en nog veel meer.

Wie wat weten wil van het leven der Geref. Kerk in Indië, zal dit Handboek niet licht te vergeefs raadplegen.

Het is in Holland te verkrijgen voor f 1 bij J. J. Kraan, Loosduinsche Kade 111, den Haag.

Het adres der redactie is H. K. Heller, Kamoeningweg 31, Soerabaja.

Nederl. Christelijke Reisvereeniging. Reisprogrammaboek 1929.

Het Reisprogrammaboek 1929 zag het licht. Het bevat alle programma's, die dit jaar zullen worden uitgevoerd. Het fraai geïllustreerde werkje is gedrukt bij de Firma Zomer en Keuning, te Wageningen. Voor ieder, die dit jaar wil gaan reizen, alleen of met de N.C.R.V., in of buiten ons land, zal het een onmisbare gids blijken te zijn.

Uit propagandistische overwegingen stelt de N.C.R.V. het gratis beschikbaar. Men kan het reeds nu aanvragen bij het Centraal Bureau der N.C.R.V., Prinsegracht 4, 's-Gravenhage, onder bijvoeging of toezending van 20 cent in postzegels of per Giro No. 11746) voor verzendkosten, waarna onmiddellijk toezending volgt.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Mej. M. Hordijk te Westmaas uit 't knikkertje der Zondagssch. f4; Door B. A. Bulten uit het busje der Sch. v. Chr. V. O. te Zaandam f16.68; H. J. Meijerink, Laren f10; Door Ds. D. Pol bate Zendingskalender 1929 f2502.03; Door C. J. Hondius te Middelburg voor het Chr. Jav. Boekenfonds f100 en ½ 10 pCt. der ontvangsten in Zeeland, N.-Brabant en Limburg over 1928 f1300; Door L. J. Lambers van Fraternitas te Nijmegen f5; Van personeel O. G. Heldringschool te den Haag f5; Door

E. E. Meek te Elburg van de schoolkinderen f5.50; Door S. de Jong van de leerlingen der Chr. Sch. te Voorburg f15.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 25 Maart 1929.

Postrekening No. 32806.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

3e Verantwoording van 26 Februari tot en met 25 Maart 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften:

Provincie Groningen: Geref. Kerk, gift gevonden in de collecte f1; id. id. f1; id. id. f3.50; Dames Bijmolt, Ten Boer, zendingsbusjes Ten Boer f80; B. Buikema, Ulrum, zendingsvereniging f125; Mej. P. Graafhuis, Haren, v. d. schoolkinderen f11.36; Geref. Kerk, Groningen, gift gev. i. d. coll. f1; N. N. door Jurriën Veldkamp, Groningen f2; Mej. J. C. Wiersema, Bedum 6e kl. Ger. sch. f3.99½; 4e kl. Ger. sch. f4.85½; 133 h.c. v. Tj. Veenstra f0.66½; 1e kl. Ger. sch. f4.39; 2e kl. Ger. sch. f4.32; 3e kl. Ger. sch. f6.93½; Eise Bots f6.02; 1e kl. sch. f4.56; 6e kl. sch. f3.93; 2e kl. sch. f4.33½ is f44.00½; H. Heys, 2e Exloërmond, knapenvereniging f6.22; W. Mulder Selligen, saldozendingsavond f2.12 zendingskal. en blaadjes f4.32, schoolbusje f14.87 is f21.31; E. van Huizen, Roodeschool, zendingsvereniging Roodeschool f66; T. Idema, Roodeschool Meisjesverein. f15.25 en 100 h.c. f0.50 is f15.75; P. Timmermans, Zuidhorn, zendingskring f16.25½, kalenders f33.74½ is f50; N. N. Wagenborgen f2.50; A. Kaspers, Winsum, busje meisjesverein. Mirjam f6.82; K. Kladder, Leens, zendingscommissie Ger. Kerk f250; T. Klaasen, Sappemeer, jaarlijksche bijdrage f128; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje G. Nanninga f7.16; G. Valk, Kornhorn, voor de zending van de Geref. Kerk f50; J. Mulder, v. d. Ger. Kerk, Emmercompascuum f40; E. Bakker, Ten Boer, voor de zending f44.33; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, opr. busjes 1e en 2e kl. Chr. Sch. f4.35; H. Greven, Vlachtwedde, zendingsbusjes f60; H. Wegener, Wildervank, gift uit dankbaarheid f50, gift f3.25 is f53.25; K. D. v. d. Kooi, Winsum, Javaantje Chr. School f17.20; J. Laning, 't Zandt, zonder omschrijving f60; K. Heeres, Overschild, saldo zendingskalenders f10; J. Helder, Boerakker, van de kl. meisjesver. te Boerakker f6; J. Laning, 't Zandt, namens de zendingscommissie f60.

Provincie Drenthe: T. Mulder, Nijeveen, Geref. knapenvereniging David f12; A. J. Noordewier, Westerbork, zendingsbladen f8.85; Ds. W. J. Smidt, Dwingeloo, gift gev. i. d. collecte f2.50; H. Hendriks, Erm, collecte Geref. kerk Sleen f10.39; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, Centsvereniging Haulerwijk f30, kalenders Roden f38, kalenders Borger f32.68, zend.kal. en busjes Een f56.04 is f156.72; H. Blanken Wzn., Hoo-

geveen, zendingscommissie f260; H. Kremer, Nieuwlande, busje zendingsvereniging f26.63; H. L. Smeman, Coevorden, Sophie Dijkstra 72 h.c. f0.36; kerkbusjes f2.87, coll. Ger. Kerk f50.27 is f53.50; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, saldo kalenders Vries f25.44, centsverein. Haulerwijk f20 is f45.44.

Provincie Overijsel: Ds. G. Verrij, Hardenberg, overschot zendingsblaadjes f37.70; D. de Vries, Steenwijk, zendingsbusjes M. Brul en H. Meijlink f5.61½, L. Kat en H. v. Eeken f7.09, Corrie Brouwer f1.49½, H. Bakker en T. Steenbergen f11.69, H. Bergsma f6.63, J. en A. Piest f6.32½, C. en L. de Jonge f5.04, L. Krikke f7.27, M. Rook en H. Ketel f4.72, zendingscommissie f23.12½ is f79; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Lientje Sneep f9; G. H. Hutman, Nijverdal, collecte Geref. kerk f642; G. v. d. Veen, Vroomhoop, zendingsbusjes Ger. zendingsverein. f106.85; A. Schuurman, Berghen, zendingsvereniging f45.60; Ds. J. Visser, Oldemarkt, zendingsbusje Leentje v. Buiten f8.85; Ds. P. de Feyter, Zwartsluis, 1 gift f25, 1 gift f10 is f35; P. Westrik, Lemelerveld, collecte zendingsavond Ds. Colenbrander f19.35; J. Pals, Dalfsen, zendingsbusjes van G. Brinkman en H. Brinkman, S. Pals en G. Zielman, D. Lucas en B. Evertse; H. en A. Post, H. en A. Ophof en H. J. Bosman, J. Endeman, G. W. van Keulen, J. Timmerman, A. Stolte f85; Alb. Plender, Kamperveen, zendingsbusje 2e halfjaar 1928 f23.21; Overschot zendingsblaadjes uit Hardenberg en Brucht f25; D. de Vries, Steenwijk, inhoud zendingsbusjes T. Hoekman en R. de Boer f4.40½, zendingscommissie f33.09½ is f37.50.

Soembaweek.

Provincie Groningen: Roodeschool f244.25; Kornhorn f50; Marum f103.

Provincie Drenthe: Westerbork f121.75; Borger f103; Gasselternijeven f98.48; Haulerwijk f88.97; Diever f125.50.

Provincie Overijsel: Ommen gedeeltelijk f280.

Bentheim en Oostfriesland: Neermoor Mk. 81.— is f47.95.

Diversen:

J. M. S. te H. opbrengstverkoop van een kacheltje f2.50; J. M. S. te H. inhoud zendingsbusje f5.25.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e en 2e verantwoording van 1.1.29 t/m. 25.2.29	f 15751.09½
3e verantwoording van 26.2.29 t/m. 25.3.29	„ 4228.49½
Vanaf 1 Januari 1929 tot en met 25 Maart 1929	
Hartelijk dank.	f 19979.59

JURRIËN VELDKAMP,

Groningen, 25 Maart 1929. Quaestor.
Praediniussingel 5.
Postrekening 138000, Soemba-Zending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort. — De Pinkstercollecte. — Van Zendingsaangelegenheden: De Inlandsche Gemeenten en het Zendingswerk; Onze Zendingstatistiek; Rectificatie; Eindexamen Keucheniuschool. — Een herinnering aan Dr. en Mevr. Scheurer. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Jaarverslag 1928 Midden-Soemba. — Zending Noord Holland: Een voorloopige Class. vergadering. — Zending Utrecht en Gelderland: De heer en Mevrouw Burggraaff—Feenstra. — Zending Zuid Holland Noord: Jaaroverzicht. — D. Verveen. — Statistiek. — School-patiënten. — Suriname. — Zendingstudie Raad. — Zendingconferenties Lunteren. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

„De gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort”.

En de geloovigen, die uit de besnijdenis waren, zoovelen als er met Petrus waren gekomen, ontzetten zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort werd.

Handel. 10 : 45.

We vieren dezer dagen ons Nieuw-Testamentisch Pinksterfeest, waarop we gedenken, dat het vroeger reeds aangekondigde feit plaats greep, dat geheel nieuwe feit, dat de Heilige Geest werd uitgestort.

Het greep plaats op een in het oog vallende wijze. Er gebeurden wonderlijke dingen. En bijzonder was wel het dadelijk gevolg van de uitstorting: „Zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zooals de Geest hun gaf uit te spreken.” Handel. 2 : 4.

Maar... die uitstorting van, die vervulling met den Heiligen Geest kwam toch Israëlieten ten goede. Niet geheel Israël, maar slechts een kleinen kring uit Israël; een kring van waargeloovigen in Christus, bijzonderlijk ook zijn uitgelezenen discipelen.

En vieren wij daarover nu feest. Gaat het ons zelfs aan, wat er gebeurde? Wij zijn toch niet uit Israël?

Bekend is de bedoeling en bedeeling Gods, maar opmerkelijk is het feit, dat wij wel in Handel. 2 lezen van de uitstorting van den Heiligen Geest met de gevolgen daarvan en toch in Handel. 10 van iets, dat tot op zekere hoogte een herhaling schijnt van de uitstorting des Geestes, in h.st. 2 verhaald. En we staan er nog al op, dat óók de uitstorting van den Heiligen Geest is een éénig feit, eenmaal geschied, zoo goed als de geboorte van Jezus Christus, en zijn opstanding uit de dooden.

Wat we te zien krijgen in Handel. 10 is geen herhaling, maar vertoont ons toch wel eenige overeenkomst met het verhaal in h.st. 2. Neen, niet weer dat geluid uit den hemel, gelijk als van een geweldigen gedrevenen wind; niet weer die verdeelde tongen als van vuur! Er staat óók niet: en zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest. Maar wél staat er: Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het woord hoorden. En, tot ontzetting van geloovigen, die tegenwoordig waren, werd dan toch maar deze bijzonderheid waargenomen, dat de menschen, wien dat gebeurde, met (vreemde) talen spraken en God groot maakten. Die menschen waren dus óók, evenals de kring van Handel. 2, onder zeer bijzonderen invloed van den Geest gekomen. Degenen, die er getuige van waren, ontzetten zich dan ook, dat de gave des Heiligen Geestes óók op die bepaalde menschen was uitgestort.

Wat mag toch dit zijn? Dit eenigszins nieuwe, dat zich zoo nauw aansluit bij het bekende eenige Pinksterfeit?

Ja, dàt is het, wat ook eenigszins verklaart, hoe het komt, dat ook wij Pinksterfeest vieren; en dat onzen moed tegelijk verhoogt, om toch maar getrouw bezig te zijn in het werk der Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Het nieuwe, sprekende, oorspronkelijk zelfs verbazende was, dat die menschen, wien dat gebeurde, „Heidenen” waren. Op de zulk en viel de Heilige Geest. 't Is dus ook te verstaan, dat geloovigen uit de

besnidenis, daar aanwezig, zich ontzetten, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort werd.

Dat de Messias tot Israël kwam, en dat tot heil was, dat lag meer voor de hand, als immers gelet werd op het Verbond met Abraham en zijn zaad en op de vele beloften voor Israël. Hoewel er toch beloften lagen voor de volkeren, voor de Heidenen.

Dat eindelijk de Geest zou uitgestort worden, al zou het ook aangrijpen, over Israël, al was het dan ook in zijn meer geestelijke kern, och, 't was vervulling van Gods toezeggingen.

Maar dat nu de uitstorting des Geestes óók nog menschen buiten het besneden Verbondsvolk ten goede kwam, dat die Geest ook op hèn viel en hèn met (vreemde) talen God deed groot maken! Dat bracht hen tot ontzetting.

We kennen deze geschiedenis. Cornelius, de hoofdman, Militair, nog wel Officier in het Heidensch-Romeinsche leger (hij wordt er door God, door den Heiligen Geest, niet om verfoeid of voorbijgegaan!), was blijkbaar met Israël's heerlijken God wèl bekend; hij vreesde Hem, met geheel zijn huis; gaf lieflijke blijken van Godsvrucht in het doen van vele aalmoezen aan het volk; en hij bad God geduriglijk. Maar hij hoorde dan toch maar niet tot het Israëlitisch volksverband; was zelfs blijkbaar geen besneden Joden-genoot. De Heere wijst hem den weg, dien hij heeft te volgen; hij moet boden zenden tot Petrus. Maar deze voorname Apostel, die gehoord heeft de bekende opdracht: „Gaaf dan henen, onderwijst alle de volkeren, hen d o o p e n d e i n d e n n a a m d e s V a d e r s, e n d e s Z o o n s, e n d e s H e i l i g e n G e e s t e s”, heeft nog bijzondere openbaring noodig, om op de boodschap van Cornelius in te gaan. 't Was dus een ding, zelfs voor zulk een ingewijde als Petrus, om — al was Cornelius de man, die hij was — de vrijmoedigheid te hebben, tot hem te gaan zelfs in zijn huis. Maar nu gaat Petrus „niet twijfelende”. En hij predikt het Evangelie van Jezus Christus in den kring van „Heidenen”. En... wat gebeurt daar? De Heilige Geest valt op hem; de gave des Heiligen Geestes wordt dus ook op „Heidenen” uitgestort. Petrus komt er dan ook zelfs toe, hem te laten d o o p e n. Immers „kan ook iemand het water weren, dat deze niet gedoopt zouden worden, welke den Heiligen Geest ontvangen hebben, gelijk als ook wij?”

Gods Vader-liefde strekt zich ook tot Heidenen uit. Het heil van Christus is ook voor Heidenen. De uitstorting des Heiligen Geestes komt óók Heidenen ten goede. Als er maar is, door Gods barmhartigheid, geloof in Christus. Dan is zelfs hun zaad „heilig”.

Gelukkig voor ons. Nu vieren ook wij Pinksterfeest.

Bemoedigend voor Zendingswerk! Petrus predikt het Evangelie. De Heilige Geest valt op „allen, die het woord hoorden”. De gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort!

St.

P. v. A.

DE PINKSTERCOLLECTE.

Van den Pinkster-Geest heeft de Heere Jezus gezegd: „Die zal van Mij getuigen”. En van af den Pinksterdag alle eeuwen door is de Geest de groote getuige van Christus in deze wereld. Hij getuigt ook op Midden-Java en Soemba. En reeds zijn

het de duizendtallen die luisteren naar dat getuigen des Geestes.

En onzer is de eere en het voorrecht, dat wij zijne medearbeiders mogen zijn. Moge de Pinkster-Geest ons daarvan diep doordringen. Dan zal ook onze Pinkster-gave mildelijk vloeien.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Inlandsche Gemeenten en het Zendingswerk.

De deelneming van de Inlandsche Gemeenten op ons Zendingsveld aan den arbeid der Zending is tot heden nog gering. Dat is ook wel te begrijpen.

Vooreerst zijn de Inlandsche Gemeenten op enkele uitzondering na nog zeer klein in zielental. Voorts is de finantieele draagkracht zeer gering. En dan komt daar nog bij, dat de geestelijke ontwikkeling over het algemeen nog geen hoog peil heeft bereikt. De Inl. Gemeenten zijn nog niet rijp genoeg om reeds geheel zelfstandig te kunnen optreden; Het ligt dus in den aard der zaak, dat de geïnstitueerde Inl. Gemeenten aan het werk der Zending nog weinig deelnemen. Natuurlijk is daarmede niet gezegd, dat er van de Inl. Christenen geen invloed zou uitgaan op de omgeving, waarin zij verkeerden. Dat is gelukkig wel het geval. Meermalen was het getuigenis van Inl. Christenen het middel om anderen voor het Evangelie te winnen. Maar de geïnstitueerde Gemeenten als zoodanig traden toch in het werk der zending tot heden niet actief op. Men laat dat over aan den zendeling met zijne helpers.

Het spreekt van zelf, dat dit op den duur zoo niet blijven mag. De Christelijke Kerken zijn alle van 's Heeren wege geroepen tot zendingsarbeid. En dat geldt natuurlijk ook van de Inl. Gemeenten op Midden-Java en Soemba. Zoo spoedig als dit mogelijk is behooren ook die Kerken in gehoorzaamheid aan hare roeping het zendingswerk te aanvaarden. Ook hierbij zal echter de regel wel gelden: „Maak het niet, maar laat het groeien”. De Inl. Gemeenten moeten ook voor het zendingswerk worden opgevoed en allengs ingroeien in dezen arbeid.

En nu de Heere in rijke mate ons zendingswerk met zijn zegen kroont en de Inl. Kerken in aantal, omvang en kracht, inzonderheid ook in geestelijke kracht, gestaag toenemen, gelijk de statistiek, die in dit No. is opgenomen ons laat zien, begint ook de vraag naar voren te komen, of het niet tijd wordt dat de Inl. Gemeenten ook zelf het zendingswerk mede ter hand gaan nemen. Het komt ons voor, dat op onderscheidene plaatsen de Inl. Gemeenten sterk genoeg zijn om een deel van het werk over te nemen en voort te zetten. Wij denken b.v. aan de Inl. Kerk te Djokja — de stad — die meer dan 1000 zielen telt en een eigen Javaansch predikant bezit. Zou deze

Kerk niet in staat zijn een deel van het werk der zending voor haar rekening te nemen en uit te voeren? En zoo zijn er meer Gemeenten te noemen, die allengs rijp genoeg zijn geworden om zelf eenig zendingswerk te verrichten. Natuurlijk is hiermede niet gezegd, dat zij heel het zendingswerk voor haar rekening moeten nemen. Dat zou niet kunnen. Maar op de meeste plaatsen is er wel een deel van het werk te vinden, dat voor overdracht aan de Inl. Gemeente geschikt wezen zou. En evenmin willen we betoogen, dat de Inl. Kerken een deel van het zendingswerk wel geheel zelfstandig voor haar rekening kunnen nemen zonder in het vervolg daarbij den raad en de leiding van den Missionairen predikant noodig te hebben. Het spreekt van zelf, dat zij die leiding niet kunnen missen en stellig ook niet zouden willen missen. Het moet hiermede gaan zooals het gaat in een deugdelijk Christelijk gezin. Een rechtgeaard vader voedt de kinderen op tot zelfstandigheid en geeft ze bij het opgroeien allengs meer de gelegenheid om zelfstandig op te treden. En rechtgeaarde kinderen luisteren gaarne naar vaders raad en begeeren nog lang zijn leiding. Zoo moet het ook gaan in de zending. De Zending moet de Inl. Kerken opvoeden ook tot zelfstandig zendingswerk. Dat moet om des beginsels wil. De Inl. Gemeenten moeten allengs mondig worden. Natuurlijk moet hierbij groote voorzichtigheid betracht. Als een vader zijn jongens al te gauw volle vrijheid geeft om alleen te loopen gaat het verkeerd. Maar als hij er te lang mee wacht, gaat het ook verkeerd. Een goed vader doet de oogen open en handelt hierbij met voorzichtigheid. Maar het doel moet blijven: de zelfstandigheid van de kinderen. Zoo ook in de zending. We achten het daarom van groot belang, dat de zending zoo spoedig dit kan aan de Inl. Kerken een deel van het zendingswerk overgeve, opdat deze kerken in het werk ook zelf actief worden. Zij moeten de zending leeren zien — niet slechts als het werk van de Kerken in Holland — maar ook als haar werk, dat de Heere haar op de hand zet.

Bovendien worden daardoor de Kerken in Holland allengs een beetje ontlast voor wat den arbeid der zending aangaat. Wanneer de Inl. Kerken een deel van het werk overnemen, kan de Miss. Predikant de Goeroe's Indijl, die nu nog vaak veel tijd aan den arbeid in de Inl. Gemeenten moeten besteden, meer gebruiken voor het werk

naar buiten. En aan de eischen, die het werk der zending stelt, en die steeds zwaarder worden, naar mate de Heere het werk zegent, zal dan voor een deel door de Inl. Kerken worden voldaan.

Het is te voorzien, dat ons zendingsterrein in de komende jaren heel veel krachtsinspanning zal vragen. De gelegenheden om te arbeiden vermeerderen. Overal opent de Heere deuren voor het Evangelie. En daar moeten we dankbaar voor zijn. Maar dit stelt den eisch, dat onze kerken meer dan tot nu toe eigen krachten inspannen. En dat kan ook nog wel. We zijn nog geenszins aan de grens. Maar bij het verhoogen van eigen activiteit zullen we er op bedacht moeten zijn ook de Inl. Kerken actief te maken. Ook deze moeten mobiel worden in het zendingswerk. Java zal, als het gechristioniseerd wordt, niet door de Hollanders, maar door de Javanen zelf tot Christus worden gebracht. En evenzoo Soemba.

Onze Zendingsstatistiek.

In dit No. is opgenomen de statistiek onzer Zending over het jaar 1928. Over de waarde der statistiek loopen de gedachten zeer uiteen. Er zijn er, die al die drooge cijfers eenvoudig overslaan en er geen waarde aan hechten. Anderen dweepen er mee en meenen uit de cijfers precies te kunnen opmaken, hoe het op het Zendingsveld is gegaan. Ook hier zal de waarheid weer liggen in het midden:

De Zending is een door en door geestelijk werk. En dat kunnen wij niet administreren. De administratie van de wezenlijke winst of het wezenlijk verlies gebeurt elders. Daarvan staat de berekening niet bij ons. We moeten daarom voorzichtig wezen met ons oordeel. Wat in ons oog weinig is, kan bij God veel, heel veel wezen en wat wij als groot aanzien, kan bij Hem wel gering wezen. Dit moeten we dus wel in 't oog houden. Maar dit moet er ons niet toe brengen om te zeggen, dat die cijfers niets beduiden. Wij kunnen nu eenmaal alleen slechts het waarneembare berekenen. En dat heeft wel ter dege betekenis.

Het is ons plan die statistiek eens te bekijken en er enkele opmerkingen aan te ontleenen.

Voor dit maal beperken we ons alleen tot den Hoofddienst. En dan mag van 1928 gezegd, dat de Heere ook in dit jaar onze Zending zoowel op Java als op Soemba gezegend heeft.

Op Java zijn er in 1928 gedoopt 336 vol-

wassenen en 384 kinderen. Deze cijfers teekenen den groei der Gemeenten en stemmen tot dank. Toch is de toename niet zoo sterk geweest als in 1927. In dat jaar werden er 436 volwassenen gedoopt, dus juist 100 meer. Wat de middelijke oorzaken daarvan zijn, weten we niet. Ook was het getal kinderen, dat gedoopt werd in 1927 grooter dan in 1928. In 1927 zijn er 462 door den doop in de Gemeente opgenomen.

Het getal Christenen, die op Midden-Java tot de Inl. Gemeenten behooren, is in 1928 gestegen van 6732 tot 7214. Stellig is dit reeds een beduidend getal. Maar als men bedenkt dat er op ons Zendingsterrein aldaar meer dan 7000000 menschen wonen, dan is het getal christenen nog zoo ontroerend gering. Nog slechts één christen op de 1000 inwoners.

Het getal Inl. helpers bij den dienst des Woords is in 1928 slechts met één toegenomen. Er zijn er thans 88. Over het kerkbezoek valt op Java minder te klagen dan in Holland. Gemiddeld genomen was het getal kerkgangers 5610, wat bevredigend mag genoemd. Op Soemba was de vooruitgang in 1928 zeer sterk. Hier zijn in dit jaar niet minder dan 174 volwassenen gedoopt en 149 kinderen. In 1927 waren deze cijfers 91 en 122. En het ledental der Gemeenten op Soemba klom in 1928 van 1920 tot 2192. De arbeid op Soemba begint blijkbaar zeer vruchtbaar te worden.

25 April '29.

W. B.

Rectificatie.

In ons stukje: „Een uitnemend plan”, opgenomen in het vorige nummer van ons blad, staat de kapitale drukfout dat er in de streek van Medan 150000 christenen wonen. Dit moet niet zijn Christenen, maar Chineezzen.

Eindexamen Keucheniuschool.

(bij de foto).

De directeur van de Keucheniuschool, Br. J. A. Wiggers, zond ons een mooie foto. Wat zij voorstelt schreef hij er niet bij. Maar dat is ook niet noodig. In het midden staat een bord. En op dat bord is door een bekwame hand zeldzaam prachtig geteekend, wat de foto ons laat zien.

Er staat: Eindexamen 20—2—1929. Djok-jakarta.

We zien hier dus de hoogste klas van de Keucheniuschool, die eindexamen deed. In het midden voor het bord zitten de Heer en Mevrouw Wiggers. Naast Mevrouw ziet ge Ds. D. Bakker en naast Br. Wiggers Ds.

A. Pos. En aan weerszijden zitten en staan de gelukkige jongens, die hun diploma hebben gekregen. Links, achter Ds. Pos staat een rijzige jonge Javaan, die met zijn hand wijst naar wat er op het bord is geschreven. Misschien heeft hij het zelf wel gedaan.

wijs zou gemaakt worden in een Indisch huishouden. Hartelijker gastheer en gastvrouw als Dr. en Mevr. Scheurer waren, zal men moeilijk vinden.

Aan 't station afgehaald door Dr. Scheurer met zijn andong, een vierwielig rijtuig, belangstellend rondziend naar al dat vreem-

Eindexamen Keucheniusschool.

Als we goed hebben geteld zijn er 21 jongelui geslaagd. Dat beteekent, dat er voor de de Zendingsscholen op ons terrein weer 21 onderwijzers beschikbaar zijn.

Weer een mooi resultaat, dat Br. Wiggers door Gods zegen op zijn arbeid mag aanschouwen.

W. B.

Een herinnering aan Dr. en Mevr. Scheurer.

Nu ons 't bericht van het overlijden van Mevrouw Scheurer bereikt, komen allerlei herinneringen boven, van wat 25 jaren geleden voorviel.

Het was begin Juni 1904, dat wij te Djoeja aankwamen, een paar weken, nadat we voor 't eerst voet aan wal zetten op Java. Op weg naar Soemba zouden we eerst een paar maanden bij Dr. en Mevr. Scheurer logeeren waar mijn man wijsheid zou opdoen in 't ziekenhuis en ik wat weg-

de, reden we langs Toegoe, door de mooie breede tamarindelaan naar het Petronella Ziekenhuis, waar naast des Dokters huis stond. Hoe hartelijk werden we ontvangen door Mevrouw en de beide kinderen, zoo ongeveer 6 en 8 jaar oud. Het was een groot voorrecht, en weelde, daar te mogen logeeren.

Liefde tot God, liefde voor 't werk der Zending, liefde voor elkaar, liefde tot den naaste, het maakte het zijn daar tot een feest. Hoe welgemeend en vol geestdrift werd iederen morgen gezongen: „Wil Heiland, onze Gastheer zijn!”

Wat een druk leven hadden beide. En Dr., en Mevr.! 's Avonds, als de grootste drukte voorbij was en Dr. eens niet geroepen werd in een of andere kampong, kwamen ook de beide zusters, juffr. Rutgers en juffr. Gokkel, en onder gezellig praten werd verteld van opereeren op de eettafel, van verscheuren van lakens bij

gebrek aan verband, van wondere onder-
vindingen in de kampongs. Van trouwe
helpers zooals Jorain, Soedikoen, Wiria en
anderen. Des morgens was een ieder al
weer vroeg aan den arbeid. Na het ont-
bijt moesten de kinderen met het rijtuig
naar school gebracht; en tegen éénen ge-
haald. Als het marktdag was, pasar, ging
Mevrouw mee ze halen en bracht meteen
van allerlei mee van de pasar, groente,
vruchten, visch en vleesch. Wat vond
Mevr. 't heerlijk zoo voor alles en allen
te kunnen zorgen. Toen we een jaar later
terugkwamen van Soemba, mijn man om
geholpen te worden na zijne verwonding op
S. en ik om onze eerste kleine af te wach-
ten, werden we weer met open armen ont-
vangen. Nog hoor ik „in gedachten” Dr.
Scheurer zeggen: „Mevrouw, we zullen
je man eens opknappen” want men had
hem op Makasser voorloopig geholpen en
hij, Dr. nam hem mee naar de operatie-
kamer; 't is dan ook veel beter geworden.

Al had Dr. 't nog zoo druk, hij nam la-
ter, toen onze kleine geboren was, wel eens
even den tijd om met ons kindje te wan-
delen; Dr. voorop, 't kind in zijn arm, de
kinderen Han en Gerda, achter hem aan,
zoo marcheerden ze, al zingende, door de
achtergalerij. Mevr. en ik genoten ervan!
Was 't wonder, dat we gaarne bij hem lo-
geerden? In hun achtergalerij werd 's Zon-
dagsavonds Hollandsche dienst gehouden.
's Morgens gingen we mee naar de Ja-
vaansche dienst. De eerste Zondag na de
geboorte werd ons kind in de Holl. dienst
gedoopt, in hun achterkamer, en na de
plechtigheid moest ik weer naar mijn ka-
mer terug. Wat al herinneringen! Mevrouw
was dikwijls koortsig, Dr. had vaak hoofd-
pijn! Eens zelfs kreeg hij een ernstig aan-
ziende infectie in zijn arm. Hij had een
vrouw in een kampong geholpen, en waar-
schijnlijk een klein wondje gehad, waar-
door een infectie ontstond, die onrustba-
rend bleek. Gode zij dank liep dit goed af.
Er waren zoo ook heel wat zorgen, die we
meemaakten.

Bood ik Mevr. al eens mijn hulp aan met
het koken, het werd doorgaans van de
hand gewezen. Alles wat Mevr. deed, was
tot in de puntjes verzorgd en 'k zou ook
licht veel bedorven hebben, wat zij met
zooveel zorg bereidde. Veel raadgevingen
heb ik van haar ontvangen en vol harte-
lijke liefde gedenk ik altijd nog onze be-
minnelijke gastheer en gastvrouw. Hun
plaatsen op aarde zijn nu ledig, maar in
onze herinnering blijven ze voortleven.

God nam, na een welbesteed leven, ook

deze zoo blijmoedige Christin tot zich,
slechts enkele maanden na haar man; hun
beider taak was af.

Beziele ons dezelfde liefde tot den Hei-
land als Dr. en Mevr. Scheurer heeft be-
zield.

M. A. W.—T.

Zending Groningen, Drenthe en Overijssel.

Jaarverslag over 1928 van de Zendings- werken op Midden-Soemba.

I.

Het vertrek van Ds. Colenbrander naar
Holland heeft ook voor Midden Soemba
zijn gevolgen gehad. Want de tijd die vroe-
ger voor Midden-Soemba alleen ter be-
schikking was, moest toen verdeeld wor-
den over Midden en Oost samen. Natuur-
lijk kon het werk daarom minder intensief
plaats vinden en schoot er wel eens een
bezoek op een binnenpost bij in door ge-
brek aan tijd.

Overigens kon er gelukkig het geheele
jaar door met gezondheid gearbeid wor-
den, en werd de arbeid geen oogenblik on-
derbroken. Het zendelingsgezin heeft ook
wel gedurende het afgelopen jaar met
veel ziekte te kampen gehad, maar toch
niet zoo dat er genezing op een andere,
minder heete plaats gezocht moest worden.
Om een goed overzicht te krijgen zullen we
de verschillende posten als naar gewoonte
een voor een behandelen.

Waingapoe.

In Waingapoe zijn 11 mensen gedoopt,
waaronder 11 kinderen, en 13 hebben belij-
denis des geloofs afgelegd.

Onder de volwassen gedoopten bevonden
zich twee Mohammedaanschen, een zeld-
zame gebeurtenis zoowel voor Waingapoe
als voor geheel Soemba.

Door betere organisatie van de catechi-
saties werden vooral verscheidene militai-
ren nader tot de gemeente gebracht, van
wie er eenigen belijdenis des geloofs heb-
ben afgelegd.

De Goeroe Indjil, een Ambonnees die
vroeger in de klas stond, maar bij vertrek
van Ds. de Bruyn aangewezen werd voor
Goeroe Indjil heeft met ijver en verstand
gearbeid en onmiskenbaar neemt in Wain-
gapoe de zuivere kennis van Gods Woord
zeer toe. Het is in het begin soms moeilijk,
als er weer nieuwe Christenen komen van
Savoe of onder de ambtenaren der Be-
stuurskantoren en de militairen om hen te
wennen aan de grootere tucht en het stren-

gere toezicht en de grootere eischen die gesteld worden voor toetreding tot de gemeente dan zij in de Indische Kerk gewoon zijn. Maar na verloop van eenige maanden stemmen toch allen toe dat het zoo beter is en dat zij duidelijk zien wat Christus van zijn geloovigen eischt.

Zeër goede invloed heeft ook de raad der oudsten gehad. Zij zijn zeer ijverig geweest en getrouw in hun arbeid. Helaas moet ik melden dat even voor het schrijven van het jaarverslag een der oudsten de klerk Raga Wadoe vrij plotseling is overleden. Een ander, een Menadoneesch sergeant, is vooral in de kazerne tot een getrouw en volhardend oudste geworden. Zoo gauw er weer een nieuwe Christen aankomt — die overgeplaatst werd naar Waingapoe, dan neemt hij die onder zijn hoede, en zorgt er voor dat hij geregeld de catechisaties bijwoont, ook al is hij reeds belijdend lid. Door zijn invloed mede zijn er verschillenden tot belijdenis des geloofs gekomen en zijn er die tot nog toe leefden in concubinaat tot het Christelijk huwelijk gekomen.

Wij mogen constateeren dat de gemeente toegenomen is in kennis en goede Christelijke levenswandel. Ofschoon er ook nog heel wat voorgevallen is dat tot droefheid stemt. Maar Waingapoe blijft een van de moeilijkste gemeenten, omdat er een voortdurend komen en gaan is. Daardoor is het aantal gemeenteleden over het geheel genomen, niet grooter geworden.

Het kerkbezoek heeft zich op de hoogte van verleden jaar gehandhaafd en bedraagt nog steeds van 120 tot 140 menschen. Verscheidene heidenen zijn er die trouw op dooponderricht komen. Het aantal catechisanten is zeer uitgebreid.

Voor het zelfonderhoud is een groote stap in de goede richting gedaan. Het onderhoud van de kerk, de zorg voor het Avondmaal, voor armen werd door de gemeente zelf bijeengebracht, benevens geld voor een nieuwe torenklok en een gedeelte voor het koopen van een eigen doopvont en Avondmaalstel benevens f 5.— per maand van het tractement van den Goeroe Indjil, welk bedrag voor 1929 tot f 15.— is verhoogd.

Het kerkgebouw bevindt zich zooals te verklaren laat uit zijn nieuwhed, in goeden staat. De gemeente heeft zelf tafels en een kast voor den kerkeraadskamer gekocht.

Kambanirroe.

Gedoopt werden 25 menschen, waarvan 2 volwassen mannen en 1 volwassen vrouw.

Belijdenis des geloofs legden af 2 leden.

Op de catechisaties gaan 51 Christenen en 40 heidenen. Een groote oogst schijnt 1929 te beloven.

De Goeroe Indjil hier geplaatst is ook een onopgeleide kracht, waarvan echter om zijn rustige degelijkheid een goede invloed uitgaat.

Enige malen per maand komt ook hij evenals zijn collega uit Waingapoe en eenige helpers bij den missionair predikant ter verder onderricht. En al is de een meer begaafd dan de ander toch heeft dit ook in Kambanirroe zijn goede invloed op preeken, catechisaties en huisbezoek.

In den kerkeraad kwam eenige verandering door het periodieke aftreden van den ouden welbekenden goeroe Thenu. In zijn plaats werd een der broeders, Samuel, gekozen die trouw zijn arbeid verrichtte.

Evenals het vorige jaar kwamen er naar verhouding weinig tuchtgevallen voor. Toch waren er eenige die al door jarenlange onkerkelijkheid dikwijls vermaand zijnde en ook door levensgedrag toonende dat zij zich aan de gemeente niets meer lieten gelegen liggen, van de gemeente moesten afgesneden worden. En als men dan een geval tegenkomt van nog sterk geloof aan een swanggi(heks) dan blijkt uit de houding van de andere gemeenteleden dat dat geloof sterk aan het verminderen is.

Het kerkbezoek is over het algemeen trouw, ofschoon de namiddagdiensten zich niet altijd in al te groote belangstelling mogen verheugen.

Er wordt altijd in het Savoeneesch gepreekt behalve als de missionaire predikant den dienst waarneemt, die geen Savoeneesch kent, en dan de preek na afloop in het Savoeneesch vertaald wordt door een der ouderlingen.

Het kerkgebouw wordt wat oud en gaat teekenen van verval toonen, en sommige palen gaan wat schuin staan. Bij een eventueel nieuw kerkgebouw zal ook op een grootere ruimte moeten gerekend worden.

Het aantal heidenen dat steeds de godsdienstoeeningen bijwoont, neemt voortdurend toe vooral nu de Goeroe Indjil den tijd heeft dag aan dag de kampong in te gaan. Wel vindt hij veel tegenstand maar hij mag ook vruchten op dezen arbeid zien. Sommigen echter schijnen te denken dat de goeroe Indjil een flinke belooning van den predikant ontvangt als er weer een heiden tot het Christendom overgaat.

Financieel is Kambanirroe wat achterop. Voor zoo'n oude gemeente is men te weinig actief om te streven naar zelfonderhoud.

Toch valt hier door aanhouden al wat verbetering op te merken zoo, dat de kerkeraad een aparte vergadering aangevraagd heeft om te komen tot grootere inkomsten, misschien geprikkeld door het voorbeeld van Melolo. Waarschijnlijk zullen nu ook vaste bijdragen ingevoerd kunnen worden, waar de kerkeraad tot nog toe niet aanwilde, meenende dat het toch niet lukken zou. Maar nu zijn ze gaan inzien, dat dat toch de eenige methode is om tot zelfonderhoud te komen.

Gedurende het afgelopen jaar droeg de gemeente, behalve de kosten van onderhoud van het gebouw, het erf en het kerkhof, avondmaal e.d. ook f15.— per maand bij voor het tractement van den Goeroe Indjil. (Wordt vervolgd).

Zending Noord-Holland.

Aan een schrijven door Ds. A. Pos gericht aan den Kerkeraad te Amsterdam, is het volgende ontleend:

Dinsdag 12 Maart werd hier de eerste voorloopige classicale vergadering gehouden in de residentie Djokjakarta. Reeds voor zijn verlof heb ik U over de noodzakelijkheid daarvan geschreven, en ook met Dr. Bakker over deze zaak overleg gepleegd, die echter in mijn verlof geen tijd had deze zaak te entameeren. Na mijn terugkeer ben ik meteen begonnen de zaak voor te bereiden, en j.l. Dinsdag konden we als voorloopige classis vergaderen. Vijf kerkeraden van Djokja, Toengkak, Patalan, Tjandi Sewoe en Wates waren daar vertegenwoordigd, terwijl ook de Goeroes Indjil de vergadering als adviseerende leden bijwoonden. Ook onderscheidene belangstellenden waren tegenwoordig.

Bij het begin van de vergadering vond ik het wenschelijk een uiteenzetting te geven van de betekenissen en de taak van een classisvergadering. Daarna werden verschillende zaken behandeld, die betrekking hadden op de vergadering zelf. Als plaats voor vergadering werd Djokja aangewezen. Besloten werd minstens eens per jaar te vergaderen, maar met het oog op de vele en belangrijke zaken die niet afgedaan konden worden, werd aan het einde besloten om in October weer bijeen te komen. Er werd voorts een quotum vastgesteld voor de onkosten. Andere zaken werden niet geregeld, en behoeven ook m.i. voorloopig nog geen regeling. We leven hier voorloopig naar de kerkenorde der Geref. Kerken in Nederland, die ook door de gemeente van Gondokoesoeman aanvaard

is. Thans een soort eigen kerkenorde opstellen heeft nog geen zin. We hebben hier ook nog slechts met een voorloopige classis te doen, daar heel het Kerkverband nog slechts in staat van wording is.

Het grootste deel van deze vergadering was gewijd aan bespreking van zaken in verband met de Adatrechtsregeling, b.v. omtrent den leeftijd voor een huwelijk, omtrent echtscheiding, en weer opnieuw huwen, welke zaken hier telkens aan de orde zijn, omdat de Christelijke wereld hier zoo vlak naast de Mohammedaansche ligt. Dan voorts ook een aantal zaken van Kerkelijke tucht, waarin de Kerkeraden advies van de classis vroegen, vooral ook van de zijde van Gondokoesoeman. Daardoor werd de dag in beslag genomen, zoodat al vergaderden we van 's morgens 8 tot 's avonds half 10 er voor andere dingen geen tijd overbleef.

M.i. zijn er ook voor deze vergadering veel belangrijker dingen, voornamelijk ook wat betreft de regeling van het Zendingswerk. De taak van de Javaansche Gemeenten is het verder prediken van het Evangelie, en de taak van den Kerkeraad om daarbij leiding te geven. Waar dat geschiedt, als in Tjandi Sewoe, dragen de Kerkeradsvergaderingen een opgewekt karakter, en van tijd tot tijd wordt daar dan een gemeentevergadering gehouden waar deze zaken besproken worden en elk van de leden van de gemeente verslag heeft te doen van zijn werk. Zoo kan dit ook een belangrijke taak voor de classis worden om aan dit werk door de residentie leiding te geven, de noodzakelijkheden daarvan aan te wijzen, de mogelijkheden te overwegen enz.

Dan is belangrijk de vraag op welke wijze wij het tot stand komen van meer kerkeraden kunnen bevorderen en het beroepen van meer pandita's. Met één pandita hebben we nog eigenlijk weinig gedaan. Het is ook de roeping van andere gemeenten om een eigen pandita te beroepen, maar het valt nog niet in te zien op welke wijze dit kan.

Voorts kwam even ter sprake de kwestie van de formulieren in de Jav. gemeente in gebruik, op welk gebied een vrij groote willekeur is op 't oogenblik. De meeste formulieren voldoen nog weinig, en bij het voortgezet nadenken daarover kan juist een classis ook leiding geven. Evenzoo ten opzichte van de liturgie in de Javaansche gemeente, die zoo mogelijk nog soberder is dan in de Holl. gemeenten.

Hoe meer er in de verschillende classis-

vergaderingen daarover gesproken wordt, hoe spoediger de tijd komt voor een synode van midden Java.

Zondag 17 Maart zijn er in Tjandi Sewoe en Tandjongtirta zeven volwassenen gedoopt.

Djokja, 18 Maart '29.

A. POS.

roepingswerk, bij monde van Ds. v. d. Vliet, rapport uit van haren arbeid. Hoewel zij onafgebroken werkzaam was geweest, kon zij nog geen enkel verblijdend resultaat mededeelen. Maatregelen worden getroffen om zoo spoedig mogelijk tot het gewenschte doel spoedig te geraken.

Voorlezing geschiedt van een schrijven

De heer en Mevrouw Burggraaff—Feenstra.

Zending Utrecht en Gelderland.

In het Kort Verslag van de Vergadering van Gecommitteerden der Kerk van Utrecht met de Deputaten uit de Prov. Utrecht en Gelderland voor de Zending, gehouden 21 Maart l.l., lezen we o.a. het volgende:

Een drietal brieven van Dr. Flach worden gelezen. Deze betuigt hierin zijn blijdschap over de zoo spoedige benoeming van zijn plaatsvervanger en doet de verblijdende mededeeling, dat de nieuwe subsidieregeling is ingevoerd, die onze Medische Zending ten goede komt. Omtrent den gezondheidstoestand van Ds. Netelenbos wordt door hem verklaard, dat deze zoodanig is, dat terugkeer naar Indië buitengesloten is en het de vraag zal zijn, of hij niet vóór 1930 zal moeten repatriëeren.

Uit alles blijkt, dat eene spoedige beroeping van zijn opvolger gewenscht is.

Een schrijven van Ds. Netelenbos van 12 Januari wordt gelezen, hetwelk te verstaan geeft, dat hij zelf zich bewust is, dat zijn arbeid in Indië ten einde loopt.

In verband met het bovenstaande brengt de Commissie van advies, inzake het be-

van Ds. Netelenbos van 24 Januari, waarin wordt medegedeeld, dat eeneverandering is gebracht in de salarisregeling der Inlandsche onderwijzers. Deze is nu gelijk gemaakt met de Gouvernements-subsidie.

De heer en Mevr. Burggraaff—Feenstra.

(Bij de foto).

In November l.l. zijn met de J. P. Coen uit Holland naar Magelang vertrokken de heer en Mevr. Burggraaff-Feenstra, om in het onderwijs de Zending aldaar te dienen. Op daartoe strekkend verzoek van enkele vrienden plaatsen we gaarne een foto van dit echtpaar met hunne kinderen.

De heer Burggraaf is 20 Dec. 1895 geboren te Wilsum. Na zijn opleiding tot onderwijzer aan de Christ. Normalschool te Breukelen, heeft hij het Christ. onderwijs gediend, eerst te Herwijnen en daarna in den Haag. In 1921 werd hij hoofd van de Christ. school te Schipluiden en trad in het huwelijk met mej. C. C. Feenstra, geb. 13 Juli 1897 te Tiel, en aldaar opgeleid tot onderwijzeres. Ook Mevrouw heeft te Her-

wijnen als onderwijzeres gewerkt en later te Rijswijk. In 1925 vertrok het echtpaar Burggraaff van Schipluiden naar Buitenveldert. Hier kwam beider oude begeerte om in de Zending werkzaam te mogen zijn, weer sterk naar boven. En toen de gelegenheid zich voordeed om als onderwijzer naar Magelang te gaan, aanvaardde de heer Burggraaff gaarne de benoeming.

Intusschen had de Heere het huwelijk van dit echtpaar gekroond met een viertal flinke jongens: Abram, Eduard, Hendrik en Herman.

Dankbaar dat zij de zending in het onderwijs mochten dienen, zijn de heer en Mevrouw Burggraaff-Feenstra gegaan naar Magelang, de hoofdplaats van het Zendingsterrein der Kerken van Zeeland, N. Brabant en Limburg.

Zending Zuid Holland ten Noorden.

Solo, 5 Maart 1929.

Aan de Leden van de Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland (Noord).

I.

Zeer geachte Broeders en Zusters,

Heeft het U wel eens getroffen, dat het eerste Evangelie, dat toch klaarblijkelijk allereerst tot de Joden zich richtte, met de Heidenen begint en met de Heidenen eindigt? Aanstands na de geboorte van Christus verhaalt het de komst van de wijzen van het Oosten; en het sluit met het zendingsbevel. Dit verwondert ons niet, als we bedenken, dat de uitbreiding van de Kerk tot de Heidenen een der groote beloften is van het Oude Testament. God beperkt het Evangelie tot Israël om het te bewaren voor de volken. In Abraham bedoelt God alle geslachten van de aarde te zegenen. De vervulling van deze „openbaring”, die tegelijk een „verborgenheid” was, de verwerkelijking van deze belofte, is de groote rijkdom van de Kerk na Christus' komst. Een Verlosser voor alle volken, en de Geest uitgestort op alle vleesch! En de Kerk geroepen om den Verlosser aan allen te prediken!

Het mag ons wel verwonderen en tegelijk ootmoedig verblijden, dat Christus deze taak aan Zijn Kerk opgedragen heeft. De prediking van den geboren Zaligmaker is door de Engelen begonnen, en de oogst van den akker des Evangelies zal door de Engelen worden binnengehaald. Tusschen dat begin en dat einde ligt de werkzaamheid van de Kerk.

Indien wij onder den indruk mogen ko-

men van het voorrecht, dat wij het werk der Engelen mogen voortzetten; van den schat, dien wij zelf uit genade hebben ontvangen; van het recht van Christus op alle menschen; van de liefde van God, Die Zijn Zoon voor ons heeft overgegeven; van de liefde van Christus, die Hem tot het groote offer bereid maakte; van den vloek van het leven zonder Christus en van het sterven buiten Hem; van de waardij van het eeuwig leven tegenover het aardsch bestaan; als wij bedenken, dat in ons eigen leven alleen waarde heeft wat vruchten zal dragen op den akker der eeuwigheid, dan gevoelen wij, dat de prediking van het Evangelie aan de volken bij ons nog niet de plaats inneemt, die haar toekomt. In het licht van Christus' opdracht, in het licht van Gods gang door het eeuwenverloop, in het licht der eeuwigheid, blijken wij telkens te veel van ons hart en te veel van onze kracht te geven aan de nietige, voorbijgaande, onwezenlijke dingen van de wereld, en te weinig van hart en kracht aan de eeuwige dingen van God.

Vóórat wij U prijzen, Broeders en Zusters, mogen wij wel trachten Uw harten tot een ootmoedig besef van onvolkomenheid te stemmen. Hoe weinig hebben wij, gij in Holland en wij hier, beantwoord aan wat God van ons verwachten mag!

Indien wij in plaats van den Goddelijken maatstaf den menschelijken gaan aanleggen, dan hebben wij, zendingsarbeiders, voor U slechts lof. Uw goede zorg en groote ijver hebben het ons aan niets doen ontbreken. De geldelijke eischen van Uw zendingsterrein worden van jaar tot jaar zwaarder, maar Uw liefde deed Uw krachten groeien naar de stijgende behoefte van het werk. Tot de uitzending van een derden Dienaar des Woords hebt gij besloten, en Dr. Bavinck bereidt zich reeds voor om uit te gaan. De krachtige hulp van de Hollandsche Kerk van Solo mag hierbij wel dankbaar erkend worden; zij besloot haar maandelijksche bijdrage aan de zendingskas na de komst van den derden Dienaar des Woords te verdubbelen. Met groot verlangen zien wij de komst van Dr. en Mevrouw Bavinck tegemoet; juist omdat wij hen hier kennen, is ons verlangen zoo sterk en onze verwachting zoo groot. Moge God Solo in hen zegenen.

Verleden jaar in Holland ben ik vooral diep getroffen door de toespraak van den Voorzitter van de publieke Classicale samenkomst te Leiden. Hij zeide onder meer: „thans hebben wij besloten tot de uitzending van den **derden** Dienaar des

Woords voor Solo, en wij beloven U de uitzending van een vierden, als gij weer met verlof komt." Het bijzonder-treffende van dat woord lag in den juiststen blik op de groeiende behoeften van het werk, en in het vertrouwen, dat de krachten der Kerken zullen meegroeien met de behoeften van dit werk. Misschien is er reden voor de vraag: zullen de Kerken hiertoe in staat zijn? Die vraag ligt echter niet voor onze beantwoording, behoeft thans zelfs nog niet door de Kerken beantwoord te worden. Telkens als wij hier de snelle, gezegende uitbreiding van het werk aanschouwen, komt dat heerlijk woord ons in de gedachten; wij kunnen het niet vergeten.

Over enkele bijzondere punten het volgende:

1e. de toename van de Javaansche Kerken.

In 1928 werden 164 volwassenen en 125 kinderen, tezamen 289 personen gedoopt. Zulk een rijken oogst bracht geen enkel vroeger jaar. De Javaansche Kerken in het gewest Solo tellen thans 1971 zielen.

Het is moeilijk, den rechten maatstaf te kiezen bij het beoordeelen van den groei. Ontleenen we dien aan de andere terreinen van Midden-Java, dan is Solo wel bijzonder gezegend. Hoewel het de jongste zendingspost is, staat het in zielental bovenaan. Maar ontleenen we dien aan de toename der bevolking in Solo met 40.000 per jaar, dan zouden we gaan wanhopen aan de kerstening van het volk, indien we niet geleerd hadden den dag der kleine dingen niet te verachten. In vergelijking met het geheel der bevolking leven we nog in den dag der kleine dingen". Maar God, Die uit één graankorrel een honderdvoud kan bereiden, is de Machtige om ook hier de gróóte dingen tot stand te brengen.

In het gewest Solo zijn thans vijf plaatselijke Javaansche Kerken. De stad Solo, die veel te uitgestrekt is voor één kerkelijk samenleven (een vierkant van anderhalf uur gaans) is in het vorig jaar in drie deelen verdeeld en telt de Kerken van Margojoedan, Toenenggoengan en Danoe-koesoeman. Buiten de stad Solo hebben Klaten en Sragen een eigen kerkelijke gemeenschap.

Verleden jaar kwamen de (toen drie) Javaansche Kerken voor het eerst in classicale vergadering bijeen. Zoo begint zich het kerkverband te ontplooiën.

De Kerk van Margojoedan heeft reeds sedert 1920 een ruim kerkgebouw tot haar beschikking. De Kerk van Klaten verkreeg

verleden jaar haar eigen gebouw met krachtigen steun van de Hollandsche Kerk van Solo en van U. De Kerken van Toenenggoengan, Danoe-koesoeman en Sragen vergaderen in een lokaal van een Inlandsche school; de kinderbanken zijn voor volwassenen te klein en de ruimte is te beperkt. Reeds begint de noodzakelijkheid van kerkbouw duidelijk te spreken. Gasten uit Holland schonken als eerste bijdrage voor elk van de twee Kerken van de stad Solo een bedrag van f 250.—.

Het aantal plaatsen, waar geregeld om de drie maanden het Heilig Avondmaal bediend wordt, werd vermeerderd met Karang-Anjar, Ngegot en Manjaran, en bedraagt thans 22. Wij hopen, dat er niet vele jaren meer verlopen zullen, voordat deze vijf Javaansche Kerken elk hun eigen Diaconus des Woords zullen bezitten.

2e. de Colportage.

Deze tak van arbeid verkrijgt een steeds grooter belang. Het aantal van hen, die kunnen lezen, neemt jaarlijks met vele duizenden toe. Het is dringend noodig, hen allen te voorzien van Christelijke lectuur. Tegenover Rome, dat zijn missionarissen bij dozijnen tegelijk naar Indië zendt, is de Bijbelverspreiding van onschatbare waarde. Vooral van ons, Gereformeerden, die de Heilige Schrift eeren als het Woord van God, die gelooven, dat zij genoegzaam is en duidelijk den weg der zaligheid wijst, mag verwacht worden, dat wij met volle kracht ons wijden aan haar verspreiding.

Vergeleken met andere terreinen, bloeit het colportagewerk op het Gereformeerd zendingsterrein het meest. Toch zijn ook zelfs wij nog ver af van het ideaal: aan alle lezenden den Bijbel in handen te geven. Zelfs brengen wij het ternauwernood zóó ver, dat wij de helft der lezenden met ons maandblad Mardi Rahardja bereiken.

In Solo werkten einde 1928 zestien colporteurs en één Bijbelvrouw. In de Inlandsche talen werden 11.230 Bijbels en Bijbelgedeelten en 14.443 andere Christelijke boeken verkocht. Bovendien 7.696 Hollandsche boeken (schoolboeken niet meegeteld). In totaal 33.369 boeken. Ook nog 70.108 scheurkalenders, platen en wandteksten.

Het aantal Javaansche wandkalenders en traktaatjes beliep 50.000. Maandelijks werden 22.000 Javaansche en 2.000 Maleische bladen uitgedeeld.

De gemiddelde omzet op elken werkdag bedraagt dus ruim 100 boeken en ruim 1000 bladen en traktaatjes.

Doordrongen van het besef, dat de Bij-

belverspreiding nog niet de haar toekomstende plaats inneemt, hopen wij het aantal colporteurs tot 24 op te voeren, en hebben wij het aantal Javaansche en Maleische bladen tot 33.000 vermeerderd.

Gij gevoelt, Broeders en Zusters, hoezeer al die graankorrels Uw voortdurend gebed behoeven, opdat zij in een wel toebe-

D. Verveen.

(Bij de foto).

Weêr staat er een jonge arts gereed om in Indië het heerlijk werk der Zending te gaan dienen.

Het hospitaal te Klaten, gesticht door de cultuurondernemingen in die streek, maar

D. Verveen.

reide aarde vallen en vruchten voortbrengen mogen.

Op één merkwaardige vrucht van de Bijbelverspreiding wil ik U wijzen. Een Javaan, die Holland gestudeerd had, vond te Marseille aan boord een Hollandsche Bijbel, geschenk van een zijner Hollandsche kennissen. Hij begon dien Bijbel te onderzoeken. En de vorige maand werd hij hier gedoopt.

Ziedaar een vrucht van de Bijbelverspreiding in Holland. En de vraag komt op, of er in die richting niet veel méér te doen is. Tientallen Javanen, Sumatranen en andere Indiërs studeeren in Holland. Zouden sommige leden van de Kerken in Amsterdam, Leiden en Delft niet contact met hen kunnen zoeken? Zou het niet mogelijk zijn, dat elke Indiër in Marseille of Genua een Hollandschen Bijbel aan boord vond? Van communistischen kant wordt getracht invloed te oefenen op de in Holland studeerende Indiërs. Welken invloed oefenen de Christenen op hen? Hier ligt een schoon terrein van zedingswerk in Holland. (Wordt vervolgd).

waarvan de exploitatie in handen der zending is gesteld, en dat naar den pionier onzer Med. Zending „Dr. Scheurers hospitaal” is genoemd, moest een tweede arts hebben. Directeur van dit hospitaal is Dr. D. Bakker, die ook een tijd aan het Petronella-Hospitaal te Djokja werkzaam is geweest.

Met het zoeken van een tweede arts zijn de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden spoedig klaar gekomen. In den heer D. Verveen te Arnhem vond men een jong arts, die gaarne de Zending wilde dienen. Wanneer men den heer Verveen vroeg sinds wanneer hij lust had om in de Zending te werken, dan zou hij dat wellicht niet kunnen zeggen. Geboren uit een echtpaar, dat niets liever wenschte, dan hunne kinderen te mogen geven in den dienst van het Koninkrijk Gods, heeft hij de liefde voor de Zending als met de moedermelk ingedronken.

Dirk Verveen is 21 Juni 1903 geboren te Purmerend, waar zijn vader hoofd van de Christ. School was. In 1908 vertrok het gezin Verveen naar Arnhem. Na de gewo-

Statistiek van de Zending der Gereformeerde Kerken op Midden-Java en Soemba over 1928

HOOFDDIENST

[illegible]

COLPORTAGE

PLAATSEN	Colporteur	Bijbelvrouwen	Jav. Chin. en Mal. Bijbels en Bijbelgedeelten	Jav. en Mal. boeken	Hollandsche Bijbels en boeken	Jav. en Mal. losse tractaten, wandkal. enz.	Gratis verspreiding per maand				
							Martinahardjo (Jav. mand. blad)	Penaboer (mand. blad)	Jav. Kinderbl. (mand. blad)		
Poerbolinggo	9	—	2638	4734 ¹⁾	6052 ²⁾	7000	12750	1550	535	1) w.o. 1205 schoolboeken. 2) w.o. 3288 schoolboeken en 1245 platen en teksten 3) „Peminpin” Mal. maandblad voor oud-leerlingen volksscholen.	
Poerworedjo	6	—	2250	2057	6	4000	6000	200	200		
Keboemen	2	—	650	250	51	3000	4000	200	100		
Djokja	14	—	19971		—	8000	14000	—	1000		
Magelang	geen opgave ontvangen.										
Soerakarta	16	1	11230	14443	7696	50000	21000	2000	1000		
Karoeni	—	—	—	—	—	—	—	200	240 ³⁾		
Pajeti	1	—	478	1305	28	150	—	200	—		
	48	1	17246	22789	13833	72150	57750	4350	3075		
			19971								

Inlandsche (2e klasse Zendings- en Volks) Scholen

	Aantal scholen	2e klasse scholen	Dessa scholen	Inl. onderwijzers	Inl. onderwijzeressen	Jongens	Meisjes	In Internaten	Schoolgeld per hoofd per maand
JAVA									
Poerbolinggo	8	5	3	17	—	388	159	—	f 0.10—f 1.—
Poerworedjo	9	4	5	20	2	402	62	—	f 0.12 ^{1/2}
Keboemen	8	3	5	21	—	294	98	—	„ 0.04
Leerschool b/e									
Djokja-Normaals. }	1	1	—	2	—	69	26	—	„ 0.17
Djakakarta	11	3	8	21	2	615	164	—	
Magelang	7	4	3	13	—	304	48	—	„ 0.14
Wonosobo	1	1	—	4	—	126	23	—	„ 0.13
Soerakarta	24	23	1	73	4	2288	459	—	„ 0.23
	69	44	25	174	8	4486	1039		
SOEMBA									
Midden Soemba:									
Pajeti	21	1	19	26	1	969	96	2	f 0.15 ¹⁾
Kambaniroe									
Oost Soemba:									
Melolo	—	—	—	—	—	—	—	—	—
West Soemba:									
Karoeni	24	1	23	45	—	1578	288	1	„ 0.15 ¹⁾
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
OPLEIDINGS-SCHOLEN									
Keucheniusschool. (Opl. School v. Inl. Ondw.) te Djokjakarta	1	—	—	4	—	78	2	78	f 2.50
Normaalcurs. Pajeti	1	—	—	1 ²⁾	—	37	—	37	—
Opl. School voor Goeroe Indjil te Djocja	1	—	—	—	—	21	—	16 ³⁾	niet geheven
	3	—	—	6	—	136	2	136	

1) Alleen op de Standaardsch. geheven. 2) Holl. leerkracht. 3) Gehuwden, gehuisvest in eigen woning.

PLAATSEN WAAR GEWERKT WORDT	Europeesch Personeel				Inlandsch Personeel			
	Artsen	Vr. Artsen	Verlos- kund.	Ver- pleeg- sters	Artsen	Verple- gers	Verlos- kund.	Ver- pleegst.
J A V A.								
Poerbolingo	1	—	—	—	1 ¹⁾	25	—	21
Tienggiling (Ziekenhuis)								
Serang (Polikliniek)								
POERWOREDJO								
Koetoardja	1	1	—	2	—	24	3	23
Djenar								
Tjangkrep								
Kredetan								
Kemanoekan	2	—	—	3	—	35	2	31
Loano								
Kalibata								
Bener								
KEBOEMEN	—	—	—	—	—	2	—	—
Alijan								
Klapasawit (Polikliniek)								
Keboetoehan								
DJOKJAKARTA	6	—	—	3	—	85	3	55
Toengkak (Hulphospitaal)	—	—	—	—	—	2	—	—
Wates	—	—	—	—	—	2	1	—
Wonosari	—	—	—	—	—	2	1	—
Sanden	—	—	—	—	—	3	—	—
Randoe Goenting	—	—	—	—	—	2	1	—
Medari	—	—	—	—	—	2	1	—
Sewoe Galoer	—	—	—	—	—	3	—	—
Tandjong Tirto	—	—	—	—	—	2	—	—
Sorogedoeg	—	—	—	—	—	2	1	—
Patalan	—	—	—	—	—	2	1	—
Doangan	—	—	—	—	—	2	—	—
Sendang Pitoe (Polikliniek)	—	—	—	—	—	—	—	—
Gesikan	—	—	—	—	—	—	—	—
Auto I	—	—	—	—	—	—	—	—
Auto II	—	—	—	—	—	—	—	—
MAGELANG (Parakan)	—	—	—	—	—	2	1	—
SOERAKARTA	3	—	—	3	—	51	2	42
Wonosari	—	—	—	—	—	2	1	1
Pengging	—	—	—	—	—	2	1	—
Kartasoera	—	—	—	—	—	1	1	—
Bekonang (polikliniek)	—	—	—	—	—	1	1	—
Tasikmadoe	—	—	—	—	—	1	1	1
KLATEN (Dr. Scheures Hospitaal)	1	—	—	1	—	18	2	13
Wedi	—	—	—	—	—	2	1	—
Gajamprit	—	—	—	—	—	1	—	—
S O E M B A.								
Waikaboebak (W. Soemb.)	1	—	—	1	—	6	—	3
Tenggoö	—	—	1	—	—	1	—	—
Pajeti	*	—	—	†	—	12	—	6
	1	—	1	2	—	19	—	9

Ziekenhuis en Polikliniek.								
ELKE DAG bedden	Opgenomen in 1928		Opera- ties	Aantal verpl. dagen	Gem. aantal patient. per dag	Nieuw polikl- niek pa- tienten	Gem. aantal pol. pat. per dag	
	mann.	vr.						
150	1803	794	150	48399	133	11755	62	1) Chineesche arts met Duitsch diploma.
175	1713		125	60613	166	9000	25	
182	1235	705	385	64664	176	25 2)	65	2) Gemiddeld per dag.
40	158	150	—	10732	20	2 2)	5	
—	—	—	—	—	—	13 2)	37	
—	—	—	—	—	—	2 2)	11	
400	3607	2112	341	123237	337	78021	248	
56	288		—	10740	29	21460	68	
60	881		—	22190	60	42666	136	
55	780		—	18448	50	32649	105	
56	526		—	14415	39	24654	78	
60	584		—	14538	40	20038	63	
56	743		—	9926	27	13130	42	
60	832		—	22508	61	27883	89	
56	1132		—	13949	38	19549	62	
48	824		—	11037	30	9691	31	
60	688		—	19597	53	15988	50	
48	1137		—	10639	29	12733	40	
—	—	—	—	—	—	17671	56	
—	—	—	—	—	—	21139	203	
—	—	—	—	—	—	48609	155	
—	—	—	—	—	—	42584	136	
50	577	198	—	13955	38	10384	36	
260	2609	1239	637	94821	259	34 2)	111	
50	353	136	—	9787	17	18 2)	36	
25	296	189	—	8993	24	9 2)	50	
—	—	—	—	—	—	11 2)	56	
—	—	—	—	—	—	8 2)	26	
4	1	10	—	91	—	18 2)	54	
80	1827	762	72	40125	110	43 2)	125	
24	9	—	—	2835	13	12 2)	43	
24	127	55	—	2153	9	4 2)	15	
2079	12593	6350	1710	648392	1768	4768 3)	2319	3) Juist is dit niet, daar de opgaven van Keboemen, Solo en Klaten betreffen het gemiddeld aantal per dag.
	10148							4) Hierbij zijn inbegrepen de patiënten behandeld op poliklin.dagen buiten.
30	500	188	§)	10120	28	21 4)	64	2) Gemiddeld per dag.
6	31	18	—	1225	3	3	26	*) Officier van gezondheid belast met B. G. D. staat ten dienste.
75	680	244	—	14727	41	9	56	†) 1 verpleger.
111	1211	450	—	26072	72	33 2)	146	§) Geen groote operatie.

Scholen met Hollandsch 1928

AARDDER SCHOLEN	Aantal Scholen	Eur. onder- wijzers	Eur. onder- wijzeressen	Inl. onder- wijzers	Inl. onder- wijzeressen	Leerlingen op 31 Dec. 1928			In Internaten			Schoolgeld per leerling per maand	
						Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal		
JAVA													
POERBOLINGGO													
Holl. Chin. School . .	1	4	4	—	—	168	84	252	13	—	13	± f 4.75	
H.I.S. Poerwokerto . .	1	2	3	3	—	263	94	357	—	—	—	f 3.07	
H.I.S. Tjilatjap . . .	1	2	—	1	—	79	25	104	—	—	—	f 3.31	
POERWOREDJO													
Holl. Inl. School . . .	1	3	—	4	—	206	91	297	—	—	—	± f 3.—	
Holl. Chin. School . .	1	2	3 ²⁾	1	—	121	82	203	—	—	—	f 3.22	
Schakelschool te Koetoardjo	1	1	—	1	—	58	1	59	—	—	—	f 1.77	
KEBOEMEN													
Holl. Inl. School (mor- gen) te Gombeng . .	1	2	4	3	—	255	73	328	—	—	—	f 3.—	
Holl. Inl. School (midd.) te Gombeng	1	2	—	7	—	229	38	267	—	—	—	f 3.—	
Holl. Chin. School . .	1	5	—	1	—	149	65	214	—	—	—	f 3.45	
DJOKJAKARTA													
Holl. Inl. Sch. (Wetan)	1	3	1	2	1	241	75	316	—	—	—	f 4.—	
Holl. Inl. Sch. (Koelon)	1	3	1	2	1	210	52	262	—	—	—	f 4.—	
Holl. Chin. School . .	1	5	2	—	—	187	106	393	—	—	—	f 5.—	
M.U.L.O.	1	8	1	—	—	143	65	208	—	—	—	f 10.10	
Kon. Wilhelminaschool (H.I.S. v. meisjes) .	1	—	4	—	2	5	117	122	—	72	72	f 4.— f 8.—	
Europ. Lagere School	1	6	2	—	—	158	120	278	—	—	—	f 6.37	
Juliana Stolbergschool (Huishoudschool) .	1	—	3	—	1	—	32	32	—	32	—	f 3.45	
Holl. Inl. Sch. (Wates)	1	2	2	3	1	221	53	274	—	—	—	f 3.— f 8.—	
MAGELANG													
Holl. Chin. School . .	1	5	2	1	—	245	143	388	—	—	—	f 3.25	
Europ. Lagere School	1	2	2	—	—	68	48	116	—	—	—	f 5.20	
Holl. Inl. School Gedjoeron	1	2	4	2	—	244	102	346	—	—	—	f 3.— f 6.—	
Holl. Inl. School Djambon	1	2	2	3	—	167	53	220	6	—	6	f 3.— f 6.—	
Schakelschool	1	1	1	2	—	74	4	78	2	—	2	f 2.— f 4.—	
M.U.L.O.	1	5	—	1	—	100	23	123	3	—	3	f 7.—	
SOERAKARTA													
Holl. Chin. School . .	1	4	3	—	1	212	118	330	—	—	—	f 4.—	
Idenburgsch. (H.I.S.)	1	3	1	2	2	289	79	368	—	—	—	f 3.—	
Koningin Emmaschool (H.I.S. v. meisjes) .	1	—	3	—	3	—	135	135	—	58 ³⁾	58	f 3.— f 5.—	
2e Holl. Inl. School . .	1	3	2	1	2	240	67	307	—	—	—	f 2.90	
Europ. Lagere School	1	4	2	—	—	83	78	161	—	—	—	f 4.75 f 18.—	
M.U.L.O.	1	8	1	1	—	141	44	185	17	—	—	± f 8.—	
Schakelschool	1	1	1	2	—	104	11	115	—	—	—	f 2.50	
2e Holl. Chin. School (voorn. v. meisjes)	1	—	3	—	3	56	150	206	—	17	17	± f 3.74	
Holl. Inl. Sch. (Klaten)	1	2	1	3	1	251	72	323	—	—	—	f 3.50 f 2.50 f 1.50	
Holl. Inl. Sch. (Sragen)	1	2	1	4	—	178	57	135	—	—	—	f 3.05	
Holl. Inl. Kweekschool Solo	1	7	—	1	—	117	22	139	117	22	139	{ minimum jongens f 10 meisjes f 15	
Hoogere Kweekschool Solo													
	34	101	58	51	18	5.262	2.379	7.641	158	201	359		

ne school en de H. B. School te hebben doorloopen, werd de heer D. Verveen in 1921 student aan de Universiteit te Utrecht, waar hij in 1928 met gunstig gevolg zijn artsexamen heeft afgelegd.

Gedurende zes maanden heeft hij in Holland de praktijk beoefend. Maar zijn lust was om naar Indië te gaan, gelijk ook zijn

de gebeden onzer Kerken, inzonderheid van de Kerken in Zuid-Holland ten Noorden, voor dit jonge echtpaar opgaan tot God, opdat de Heere ze voorspoedig brenge aan de plaats hunner bestemming en daar stelle ten rijken zegen voor de komst van Zijn Koninkrijk.

W. B.

School-patiënten.

ouders dit wenschen. En toen de benoeming voor Klaten kwam, was dit voor zijn Vader en Moeder de aanvankelijke verhooring van hun gebed, en voor hem zelf de vervulling van de begeerte zijns harten.

Ook zijn verloofde, Mej. Maria Catharina Vermeer, geboren 14 April 1909, een dochter van wijlen Dr. A. A. Vermeer te Vlissingen, wil heel gaarne naar Indië, om zich met haar man te geven voor het werk der Zending. Hun huwelijk is bepaald op den 6en Mei. De afvaardiging is geschied Woensdag 1 Mei, 7.30 uur, in de Zuiderkerk te Delft. Namens de Zendende Kerk heeft daarbij Dr. H. W. Gispén het woord gevoerd. Na hem sprak Dr. Verveen een hartelijk woord en ten slotte richtte Ds. van Anker als Voorzitter van de Zendingscommissie tot Dr. Verveen een woord van vaarwel. Nadat hun huwelijk zal zijn gesloten, hoopt het echtpaar Verveen-Vermeer reeds den volgende dag, dus den 7 Mei, de reis naar Indië te aanvaarden.

Mogén met de gebeden der ouders, ook

School-patiënten.

(Bij de foto).

Van Schoolartsen op ons Zendingsterrein hebben we nog niet gehoord. Maar ook aan de schoolkinderen wordt toch ook op Mid-den-Java hier en daar al wel medische hulp verstrekt. We kunnen het zien op deze foto. Een verpleger van het Zendingshospitaal te Solo brengt hier een bezoek aan de tweede Christ. Holl. Inl. School aldaar en behandelt eenige kinderen. Het zijn natuurlijk geen ernstige patiënten. Anders zouden ze niet naar school kunnen gaan. Er zijn onder de Javaansche verplegers heel wat helpers, die handig zijn in het verleen van eenige medische hulp.

W. B.

Suriname.

Wat zij doen en wat wij doen.

Met zij bedoel ik de jeugdige geloofshelden, die den schier bovenmenschenlijken moed hebben in het moordend klimaat van

Suriname's Boschland het Evangelie te brengen.

Den 3en April ontvingen wij bericht dat de 23-jarige Rellum door een heftigen koortsaanval plotseling bewusteloos was neergevallen en men slechts met de uiterste krachtsinspanning en de grootste voorzichtigheid erin geslaagd was hem levend naar een gezonder oord over te brengen. En precies een week later ontvingen wij de treurige tijding dat de trouwe, niet veel oudere werker, J. Th. Ambel te Nieuw-Jacob-Kondre aan de moeraskoorts bezweken is, juist op het moment, dat hij zijn school met 60 leerlingen had zien toenemen. Begin Nov. was hij vol moed naar zijn eenzame post vertrokken. Thans keerde zijn diepbedroefde jonge weduwe alleen uit het Boschland terug.

Waarlijk, van deze broeders en zusters mag met het Schriftwoord getuigd worden: „.....hun leven niet achtende”. En wat vraagt de Heër der Zending nu van ons? Is het allerminste wat wij doen kunnen niet met al onze kracht te trachten dit moeilijke, maar toch zoo hoog noodige werk finantieel mogelijk te maken? Welaan dan, de hand aan de ploeg, en gedachtig aan de offers die zij brengen, ook onze plicht gedaan!

De volgende broeders en zusters gaven reeds het voorbeeld: L. v. d. B. Dokkum f1; Pers. Ulo Hilversum f2.75; 's Gravenzande f4.50; W. K. Solo (de Oost voor de West) f150; Mej. N. H. L. Zandvoort f36.49; Mej. M. H. Hilversum f560; M. M. f4; M. H. M. den Haag f5; J. M. Hoogeveen f20; Mej. A. L. IJmuiden f18; H. te L. f10 (en 2.50 voor Chineezenzending) L. P. Bandoeng f25, N. N. Stadskanaal f2.50; F. v. d. K. Vlaardingen f10; Ds. F. de V. Raamsdonksveer f2.50 (halfjaarl.) Mej. A. M. W. den Haag f10; J. V. v. V. Hillegom f10; C. D. Zaandam f5; Mej. H. Hilversum f10 (Kinderhuizen); Mej. B. J. F. A'dam f10; Elly D. A'dam f4; Mej. E. A. Amstelveen f2.50; Mej. J. M. S. Hilversum f3 (melaatschen). Voorts voor reis Zending Bielke van J. S. Weesp f10 en dames H. Hilversum f30.

Allen zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Hilversum. Postrek. 95494.

Zendingsstudie-Raad.

5 April werd te Utrecht in het gebouw van de U. Z. V. op het Jansveld de Jaarvergadering van den Z. S. R. gehouden onder voorzitterschap van Dr. C. W. Th.

Baron van Boetzelaer van Dubbeldam.

De morgenvergadering werd door den voorzitter geopend met voorlezing van het begin van 1 Petrus 1 en gebed.

De notulen der vorige jaarvergadering worden daarna gelezen en goedgekeurd. Onder de ingekomen stukken bevond zich een verzoek van de Nederlandsche vereeniging voor Israël te Amsterdam en van de Zendingszangvereeniging „Lunteren” te Rotterdam tot aansluiting bij den Z. S. R. Bij acclamatie worden beide vereenigingen toegelaten.

Bij de Bestuursverkiezing worden Dr. Rijnders en Mevrouw Gunning zonder hoofdelijke stemming herkozen en na schriftelijke stemming tot nieuwe leden gekozen: Ds. Gramberg (Zwolle) in de vacature van Ds. Th. Scharren, die bedankt had; voorts Mejuffrouw Mr. L. H. Gallois, Jhr. Mr. M. C. T. van Lennep, Ds. H. Steinberg (Voorz. Z.Z.G. te Zeist) en Ds. H. Wiersinga (Vlissingen).

Bij de behandeling van de begroting voor 1929 wordt gevraagd of thans alle aangesloten Kerken en Corporaties den Z. S. R. met $\frac{1}{2}$ % harer inkomsten subsidieeren. De penningmeester antwoordt, dat nog slechts 3 in gebreke blijven.

Eerlang zullen de subsidieerende Kerken en Corporties voor een kleine verhooging hunner subsidie moeten worden aangezocht. De begroting voor 1929 wordt daarna zonder hoofdelijke stemming vastgesteld.

In de middagvergadering leest de Secretaris zijn jaarverslag voor, waarna een korte bespreking volgt.

Vervolgens houdt Ds. A. Merkelijn van Magelang een referaat over „Zending en Sociale Arbeid”. Tal van vragen, die daarna gesteld werden, bewezen met hoeveel belangstelling naar den referent was geluisterd. Na de rondvraag sluit de voorzitter de vergadering na dankgebed van Ds. Merkelijn.

Zomerconferenties van den Zendingsstudie-Raad te Lunteren.

Evenals vorige jaren hoopt de Zendingsstudie-Raad in de maand Augustus weder vier Conferenties te organiseren. Betreffende de programma's kan het volgende worden medegedeeld:

Eerste week (29 Juli—3 Aug.). Voorzitter: Ds. B. J. C. Riinders, Zendingsdirector; Vice-voorz.: Ds. W. A. Zeydner (Dedemsvaart); Openingsrede: Dr. K. J. Brouwer. Bijbelbesprekingen: Dr. W. Coenraad (Beek).

Cursussen: I. Miss. Insp. P. Hannig (Bar-men): Afrika; II. Ds. D. Crommelin, Zendingdirector: „Actueele Zendingsproblemen in de Nederlandsche Zending”; III. Ds. H. Steinberg, Director van het Z.Z.G.: „Suriname”.

Studiegroepen: a. Ds. J. van Kuiken (Ex-morra): „Van Heiden tot Christen”. b. P. Smit (Zwolle): „Geestesleven der Natuurvolken”.

Referenten: Mej. A. E. Adriani: „De Vrouwenzendingsbond”; Mej. C. H. C. Gunning: „De organisatie van het werk onder vrouwen en meisjes in Indië”; H. A. van den Hoven van Genderen: „Elkanders dienstmaagden”; Miss. Insp. P. Hannig; Ds. B. J. C. Rijnders: „Ons Winterwerk”.

Tweede week (5—10 Aug.). Voorz.: Dr. J. H. Bavinck (Heemstede); Vice-voorz.: Ds. J. C. B. Eykman (Antwerpen); Openingsrede: Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam (de Bilt); Bijbelbesprekingen: Ds. J. C. Brussaard (Bloemendaal).

Cursussen: I. Miss. Insp. P. Hannig (Bar-men): zie eerste week. II. Ds. Joh. Rauws, Zendingdirector: „Internationale Zendingsvragen”. II. Ds. J. F. Colenbrander (vroeger op Soemba): „Soemba”.

Studiegroepen: a. J. W. Hoornenburg (Alphen a. d. Rijn): „Midden-Java”. b. H. C. Heusdens (Oegstgeest): „Christus en de Tafelronde”.

Referenten: Ds. Joh. Rauws: Vragenavond: Dr. K. J. Brouwer, Zendingdirector; „Dwars door het Zendingsveld”; L. Schütz, oud-schoolopziener in Suriname: „100 jarig bestaan der Haagsche Mij.”; Miss. Insp. P. Hannig; Dr. J. C. Flach (Poerworedjo): ?; K. Scharren: „Ons Winterwerk”.

Derde week (12—17 Aug.). Voorz.: Ds. M. J. Beukenhorst (Sluis); Vice-voorz.: Ds. J. D. Wielenga (Franeker); Openingsrede: Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam (de Bilt); Bijbelbesprekingen: Ds. G. B. Wurth (O. en W. Souburg).

Cursussen: I. D. theol. Hinr. Johannsen (Essen): „Die biblische Grundlage der Mission”; „Der Dienst der Frau in der Mission”; „Die Missionsorganisationen in der Heimat (besonders die Missionskonferenzen)”. II. Ds. Joh. Rauws, Zendingdirector: zie tweede week. III. Dr. W. ten Boom (Hilversum): „Joden-Zending”.

Studiegroepen: a. J. H. Koeslag (Diepenheim): „Het Anim. Heidendom als Godsdienst”. b. P. J. Luyendijk (Amsterdam): „Midden-Java”.

Referenten: Ds. Joh. Rauws: Vragenavond; Dr. K. J. Brouwer: „Dwars door het

Zendingsveld”; H. Krayen van Aalst, (oud-hulpred. v. Depok): „Het Centraal Comité v. d. Zending der Indische Kerk”; Dr. Johannsen; Brigadier Stel ?; Ds. H. D. J. Bossevain (Zeist): „Ons Winterwerk”.

Vierde week (19—24 Aug.). Voorz.: Dr. K. J. Brouwer, Zendingdirector; Vice-voorz.: Ds. C. J. van Paassen (Zutphen); Openingsrede: Dr. C. W. Th. Baron v. Boetzelaer v. Dubbeldam (de Bilt); Bijbelbesprekingen: Dr. J. Riemens (Leiden).

Cursussen: I. Mevr. de Wed. Dr. N. Adriani-Gunning (vroeger Posso): „Leven en Godsdienst der Toradjas”; II. D. theol. Hinr. Johannsen (Essen): zie derde week. III. G. G. Storm: „Het Zendingsterrein Zuid-Oost Celebes”.

Studiegroepen: a. H. Duyker (Amsterdam): „Islam en Christendom”. b. D. K. Wielenga (Kampen): „Van Heiden tot Christen”.

Referenten: Dr. K. J. Brouwer: „Dwars door het Zendingsveld”; Mevrouw E. Woensdrecht-Hoornweg (vroeger Posso) .....; Dr. Johannsen; G. Maan (oud-zendingeling): „Het zelfonderhoud der Chr. Gemeenten op Halmanera”; ..... „Ons Winterwerk”.

Op de eerste en tweede conferentie zal op een der avonden de Valkenheidefilm worden vertoond. De Zendingarbeiders met verlof, alsmede die, welke tusschen September 1929 en Juli 1930 denken uit te gaan, hopen zooveel mogelijk in Lunteren tegenwoordig te zijn. De deelnemersprijs (f20 alles inbegrepen) blijft dezelfde als in vroeger jaren. Aanvragen om toezending van een prospectus (omstreeks Juni) te richten aan het Bureau van den Z. S. R. „de Nye Wehme”, Zeist, waar men zich thans reeds kan aanmelden.

Korte Berichten.

Ds. J. Hania.

Van maand tot maand moet onze Vrienden Broeder Hania zijn slepend lijden voortzetten, zonder dat er haast eenige verandering komt. Hij is uitermate zwak naar het lichaam. Maar zijn hart is gesterkt en eenswillens met den Heere.

Ds. Soepater.

Ds. Soepater, de Javaansche predikant van de Gemeente te Djokja, is gelukkig herstellende. Het uitzicht is, dat hij na eenigen tijd van rust en herstel zijner krachten, allengs zijn arbeid zal kunnen hervatten.

Ds. A. Merkelijn.

D.V. zal Ds. A. Merkelijn naar Java terugkeeren met de „Prins der Nederlanden”, die 18 Juni van Amsterdam en 28 Juni van Genua vertrekt.

Dr. J. H. Bavinck.

Het z.g. missionair-examen naar Art. 4 der Zendingsraad is door Dr. Bavinck, de beroepen miss. predikant van Delft voor den arbeid te Solo, den 2en Mei afgelegd. Gehoord het advies der deputaten ad hoc, is hij door de Classis den Haag met algemeene stemmen toegelaten.

Ds. D. Bakker.

Het adres van Ds. D. Bakker, die in Juni naar Holland hoopt te komen, zal voorloopig zijn Pension Brederode, Santpoort.

Grafsteen Dr. Scheurer.

Het gedenkteeken, dat van wege de Zending op het graf van wijlen Dr. J. G. Scheurer zal worden geplaatst, zal D. V. Woensdag 5 Juni a.s. worden overgedragen aan de Familie.

Luidklok Djokja.

Het adres van D. van Wesep is niet Fred. Hendrikplantsoen 84, maar 64. Wie iets zenden wil voor de luidklok in de Kerk te Djokja zende het aan dit adres.

Een jeugdgebouw te Djokja.

In het Ind. Kerkblad lezen we, dat in een vergadering van den Kerkeraad met de Holl. Gemeente in Djokja in beginsel is besloten om zoo mogelijk over te gaan tot het stichten van een Jeugdgebouw.

Te Djokja zijn onderscheidene inrichtingen van onderwijs waar heel wat jonge menschen studeeren. Een geschikt gebouw, waar de jeugd onder Christelijke leiding gelukkig kan bijeenkomen, is metterdaad van groot belang. Moge het plan slagen.

Radio-uitzending van preeken.

De kerkeraad van de Holl. Geref. Kerk te Djokja wil beproeven om te komen tot het uitzenden van preeken door de radio. Reeds is opgave gevraagd van de over Indië verstrooid wonende Gereformeerden, die een ontvangtoestel hebben.

Bijbelverspreiding.

Vanwege het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap zijn in 1928 door het Bandoengdepôt in Neerlandsch Oost-Indië

63412 exemplaren van de Heilige Schrift verspreid. Dit is 5061 minder dan in 1927, maar 5806 meer dan in 1925. Er is een vermeerdering in den verkoop van complete bijbels. De mindere verkoop, in totaal, is het gevolg van het tijdelijk niet meer voorhanden zijn van Javaansche bijbelboeken met Latijnsch en Arabisch schrift, en van Maleische bijbelboeken met Latijnsch character.

„Banier”.

Zilverpapier.

Voor de Zending verzameld zilverpapier, theelood en gebruikte postzegels zende men aan P. J. Schreuder, Zestientwaenstraat 3c, Rotterdam.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij den Heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Leestafel.

De lange weg door Mevr. A. van Hoogstraten—Schoch bij N.V. Uitgevers Mij. J. H. Kok te Kampen, f2.25, geb. f2.90.

Een boek van Mevr. Hoogstraten-Schoch is altoos belangwekkend en de moeite van het lezen wel waard. Ook dit boek. Hier spreekt een hart, dat lief heeft. De veroordeeling van het kwaad der echtscheiding mocht nog wel scherper wezen. Ook kon de stijl beter zijn. Maar de strekking van het boek is toch zeer uitnemend. Stellig zal het ingang vinden.

De Heks van het Colenbargerbroek, door H. W. van Diemen de Jel, bij N.V. Uitgever Mij. J. H. Kok te Kampen, f2.40, geb. f3.25.

Evenals „De lange Weg” verschijnt ook dit boek in de serie van de Ver. v. Christ. Lectuur voor 1929.

Een boeiend verhaal, dat ons treffend teekent den treurigen toestand der bevolking van den Gelderschen achterhoek in de zeventiende eeuw.

Karl Barth, door Dr. J. Hoek, bij N.V. Uitgevers Mij. J. H. Kok te Kampen, f0.75.

Dr. Hoek deed heel goed, dat hij gehoor gaf aan het verzoek om dit referaat over den vermaarden Professor Barth in het

licht te geven. Een zeer orienteerend geschrift, dat op bevattelijke wijze den persoon en de gedachten van Barth leert kennen.

Dr. Westphal's „Jezus van Nazareth”.

Nu de tijd voor het afleggen van openbare belijdenis des geloofs weer nadert, is het gewenscht, weer eens de aandacht op dit boekje te vestigen. Het is toch van zoo veel belang, dat de jeugdige belijders zich gewennen aan het onderzoeken van Gods Woord, zoodat dat Woord in hunne harten blijft.

Het is, ingebonden, bij iederen boekhandelaar te krijgen à f.125. Voor Evangelisatiedoeleinden, dus ook voor Predikanten ter uitreiking aan hunne catechisanten, is het in linnen band, bij 10 ex. of meer, à f0.60 per ex. verkrijgbaar bij den Heer D. King, Koediefsaan 32, Heemstede, postgiro 96024.

Het Nederlandsch Comité ter verspreiding van het boekje „Jezus van Nazareth”.

Mancherlei Gaben und Ein Geist.

Onder dezen titel worden door de predikanten der Oud-Geref. Gemeenten van Bentheim en Oost-Friesland met medewerking van anderen maandelijksche preeken uitgegeven in het Duitsch, bij A. v. Detten te Emden. De eerste nummers dezer Gereformeerde preeken maken een zeer goeden indruk. Het is zeer te wenschen dat deze uitgave aftrek vinde.

Blikken in de Openbaring.

Naar ons werd medegedeeld, zal van Prof. Dr. J. H. Gunning, wiens honderdste geboortedag volgende maand herdacht wordt, diens hoofdwerk „Blikken in de Openbaring” hetwelk sinds tal van jaren is uitverkocht, nu een tweede onveranderde herdruk verschijnen bij: N. V. J. H. Breddé's Boekh. en Uitg. Mij. Rotterdam.

Reisprogrammaboek 1929 van de Nederl. Christelijke Reisvereniging. Druk van de N.V. Drukkerij „Vada”, Wageningen.

Verschenen is het Reisprogrammaboek 1929, een uitgave van de N. C. R. V., welke bedoeld te geven, een korte samenvatting van al de dit jaar door deze vereniging geprojecteerde Reisplannen.

In de, ook in „Ons Reisblad” toegepaste volgorde, treft men aan: Reizen in Nederland — door België en Luxemburg —

Duitschland — Engeland — Frankrijk — Italië — Zwitserland, alsmede naar Hongarije — voor vele pleegouders van groote beteekenis — naar Amerika enz. Inderdaad voor elk wat wils.

Niet-leden kunnen het welverzorgde boekje — hetwelk fraai geïllustreerd is — bekomen tegen toezending van slechts 20 cts. (voor verzendkosten) aan het Centraal Bureau der Nederl. Christel. Reisvereniging, Prinsegracht 4, 's-Gravenhage (giro 11746).

Den Leden wordt het gratis toegezonden.

Het lidmaatschap bedraagt slechts f1.50 per persoon (+ f1 entree-geld).

Echtgenoot-leden betalen samen slechts f2.50 per jaar (+ f1 entree-geld).

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van M. A. E. Aalders te Hilversum f4 en voor het Boekenfonds op Java f4. Door Ds. G. Staal 10 % van de ontvangsten in de Classe Tiel f150. Door F. Dijkstra te Engwierum uit het nikkertje der Chr. Sch. f25.50. Van R. J. Roscher te A'dam f2. Door Ds. D. Pol nagekomen posten Zendingskalender f32.67. Verzameld op de bruiloft van den heer en Mevr. Pos-Bönker te Zaandam f7. Uit de Zendingsbus van de Chr. Sch. v. M.U.L.O. te Zaandam f55. Door J. Breekveld te Benschop uit 't busje der Chr. Sch. f4.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 April '29.

Postrekening No. 32806.

Met veel dank mag ik de volgende bijdragen vermelden voor het Zendingshospitaal te Magelang: Delft J. K. f2; J. S. A. f100; Den Haag: B. f1; J. M. f10; H. v. d. V. f5; J. E. K. f2.50; Wed. K. f10; P. J. L. f5; Mej. G. A. L. f3; A. M. f2.50; F. v. W. f2.50; Ds. J. v. N. f10; C. S. f2.50; N. v. E. f2.50; Fam. B. f2.50; G. M. f1.50; G. H. f1.50; A. K. f2.50; F. K. f2.50; Mr. F. f10; H. H. f2.50; Jac. M. Jzn. f5; L. K. f1.50; catechisatiebus Ds. R. f2.50; A. H. K. f1.50; H. V. f1; A. de J. Ezn. f5; H. v. A. f2.50; M. C. S. f5; I. Ph. A. f2.50; Mr. J. D. f10; J. V. f1; C. G. f10; A. H. f2.50; N. f2.50; K. v. T. f2.50.

A. MERKELIJN.

Columbusstraat 256, den Haag.

Ontvangen uit de busjes van Ali v. d. Brink f0.90, Eefke, Nelly en Dina Doedens f3.18, Marie en Liesje van Dungen f6.45, Marie en Dirkje Harreveld f2.70, Betsy en Tini Haffmans f3.51½, Bettie Funeke f1.12, Max Vuijk f0.63½, Gretha en Annie Klaver f1.71, Soli J. Last f6, Fenna Jongeling en Hennie Monsjou f5.08, Henk en Hans Burggraaff f2.87½, Tjeerd van Dijk f1.34, Ali Bosma f1.02½, Judith Bronder en Annie Monsjou f4.15½, Hans Dekker f2.40½, Willy Vlieg f4.09, Riek en Lien

van Roemburg f2.31, Nico Hoekstra f1.31½, Gê, Henk en Wim Schaftenaar f6.10½, Hans en Fientje de Ridder f2.52, Herman en Jopie de Vries f1.28½, collecte f0.36½. Totaal f61.14.

Mej. M. VAN NORREN.

Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken. op Soemba.

4e Verantwoording van 26 Maart tot en met 25 April 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften:

Provincie Groningen: D. A. Koebrugge, Onstwedde, zendingskas f60; P. Koster, Valthormond saldo zendingsbladen f7.10; Ds. M. Stadig, Ezinge van J. Smid 70 h.c. f0.35, saldo kalenders f30.80, zendingsvereeniging f80 is f111.15; Mej. Dien Simónides Roodeschool Meisjesvereen. „Mirjam” f5.15; Ds. J. Gispén, Groningen „Een klein dankoffertje” gev. i. d. brievenbus f3; A. Kaspers, Winsum, gift kerkcollecte f1.25; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje Mej. P. Doornbos f11.93, Mej. St. v. Weerden f10.22 is f22.15; Ds. M. Elzinga, Grootegast, gift kerkcollecte f25; J. Wildvank, Delfzijl, nikkertje Chr. School Farmsum f20; P. Ritzena, Bedum, gift kerkcollecte f2.50; J. Jonkman, Baflo, v. d. zendingscommissie f100; Mej. T. Werkman, Ulrum, zendingsbusje H. de Cock-school f53.50; H. Bosma Jr., Middelstum, zendingscomité f50; J. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden, Ger. Knapenvereen. f9.57½, uit kerkbusje f90.97½, w.o. „uit dankbaarheid” een gouden tientje is f100.55; Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, gift i. d. collecte 2 × f2.50 plus Wed C. f2 is f7; E. Bakker, Ten Boer, uit ’t kerkzakje f25; J. Wildvank, Delfzijl, gift gev. in het kerkzakje f20; B. Oldenhuis, Bierum, kalenders f10; Motto: „Dankbaarheid”, Roodeschool f2.50; Leendert Schenkel, Slijk, verzamelde halve centen f1.60; W. Zijlstra, Haren, 2 maand. contr. f49.80, zendingskalenders f26.57 is f76.37; H. Ridderbos, Hoogkerk, theelood en zilverpapier alsmede halve c. f2; P. Pilon Pzn., Stedum, zendingsvereen. f59.44, Jongel. vereen. f24.09, Meisjesvereen. f25; schoolkinderen f8.40 (3 mnd.) is f116.93; Ds. D. van Dijk, Groningen, catechisatiebus Noorderkerk f18.50; P. Doornbosch, Zandeweer, Geref. centvereen. v. d. jongel. vereen. Uithuizen f22.47; M. F. te B. door Ds. J. Duursema, Groningen f1; Brons, Ten Boer, schoolnikkertje f16.50; Mej. A. Franke, Hoogkerk, verzameld door de schoolkinderen f5.60½ plus 682 halve centen f3.41 is f9.01½; Mej. G. Haan, Groningen, Jan., Febr. en Maart, 3 maand. storting kinderzendingsvereeniging f370; Jacob en Anna Talliena Gootjes, Baflo, 100 h. centen f0.50; H. J. Doff, Ten Post, v. d. zendingscommissie f40.

Provincie Drenthe: Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, gift gev. i. d. coll. f1; Ds. W.

J. Smidt, Dwingelo, collecte-giften f1 pl. f2.50 pl. f2.50 pl. f2.50 is f8.50; H. Blanken, Hoozeveen, zonder omschrijving f175; B. Roosjen, Diever, nikkertje van de school f17; Ds. T. L. Kroes, Ruinerwold, jongel. vereen. Berghuizen f11.36; C. J. Meijer, Meppel, Gebr. M. f2.97; Ger. Kerk, Gasselternijveen, evangelisatievereeniging f60; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, collecte-giften f2.50 en f1 is f3.50; J. Koops, Aalden, gev. i. d. collecte f5; H. Kremer, Nieuwlande, busjes Febr. en Maart zendingsvereen. f23.54; H. Blanken Wzn., Hoozeveen v. d. zendingscommissie f425; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo „Een dankoffertje” gev. i. d. collecte f10; W. van Veen, Beilen, kalenders f3.

Provincie Overijssel: Ds. J. Verrij, Hardenberg, verzameld door jongedames Wamelink te Hardenberg f100; R. Wijma, Glanerbrug, kalenders f50; Ds. M. B. Parlevliet, Enter, Soembacollete f100; Ds. Sybesma, Dedemsvaart, bijdrage kerk f250, jongedocht. vereen. Dorcas f2.50 is f252.50.

Bentheim en Oost-friesland: Gezien Kl. Neerkeren, v. d. Geref. Meisjesvereen. Laar f5.50.

Soembaweek:

Provincie Groningen: Zoutkamp f47.50; Ezinge f85.90; Siddeburen f165.74; Marum (nagift) f2; Zuidhorn f140.50; Hoogkerk f234.81; ’t Zandt f211.35; Sappemeer f111.48 Appingedam f265.60; Oldehoeve f162.60.

Provincie Drenthe: Zwartemeer f27.15; Beilen (nagift) f4.50.

Provincie Overijssel: Glanerbrug f30.00; Kampen f652.18; Enter (nagift) f1.50; Blokzijl f43.50; Holtén f173.10.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e t/m. 3e verantw. v. 1-1-’29 t/m. 25-3-’29 f19979.59

4e verantwoording v. 26-3-’29 —25-4-’29 „ 4914.01½

f24893.60½

Rectificatie: Blz. 40 zendingsblad staat: Soembaweek Oostwold f59 moet zijn f99 Blz. 80 Bijdragen etc. staat: ’t Zandt zendingsc. f60; is 2 × geboekt;

Blz. 80 Soembaweek staat: Neermoor f47.95 moet zijn f47.87;

Verminderd f60.08; vermeerderd f40, af: „ 20.08

Ontvangen vanaf 1 Januari 1929 tot en met 25 April ’29 f24873.52½

Hartelijk dank voor bovenstaande bedragen en verder beleefd aanbevelend.

JURRIEN VELDKAMP,

Quaestor.

Groningen, 26 April 1929.

Prædiniussingel 5.

Postrekening 138000 Soembazending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Blijvend onderpand. — Van Zendingsaangelegenheden: Wonosobo; Onze Zendingstatistiek; Het Zendingsblad; Dr. D. K. Wielenga. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel. Jaarverslag Midden Soemba II. — Zending Zuid-Holland Noord; Verslag 1928 vervolg. — Een Hindoetempel. — Zending Noord-Holland; Jaarverslag 1928 — Zending Friesland; Jaarverslag 1928. — Zending Zuid-Holland-Zuid; Blijde dagen in Poerbolinggo; Driemaandelijksch verslag. — Aanvullende aanwijzingen voor de Zendingskaart. — Een heuvel van Goenoeng-Sewoe. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Blijvend onderpand.

Die het onderpand is van onze erfenis
tot de verkregene verlossing, tot prijs
 Zijner heerlijkheid. Efez. 1 : 14.

In het textverband vinden wij vier dingen bijeen, die wel te onderscheiden, doch niet te scheiden zijn: het hooren van het Evangelie, het gelooven van het Evangelie; de verzegeling met den Heiligen Geest der belofte, en de Heilige Geest het onderpand van onze erfenis. Ook bij een afzonderlijke beschouwing van den Heiligen Geest als het onderpand onzer erfenis mag de band aan het Woord niet losgemaakt, noch ook losgelaten worden.

Volgens onze kantteekenaren beteekent hier onderpand „dat een deel of begin is van het toekomstige goed, dat ons beloofd en verzekerd wordt, gelijk wanneer iemand eenig geld gereed geeft tot een begin en verzekering der betaling, die beloofd is.”

De inwoning van Gods Geest en de daarmede gepaard gaande genadegaven des Geestes zijn een handgeld, een vóór-penning, zooals Calvijn het noemt, ter waarborging, dat de volle schatten van de erfenis der eeuwige heerlijkheid zeker zullen ontvangen worden.

Niet maar op de beteekenis doch bepaaldelijk ook op den duur van dat onderpand Gods legt Paulus dan nadruk; het is een blijvend onderpand. De twee woordjes „tot”, zoo vlak na elkaar volgend in onzen text, hebben niet denzelfden zin: het eerste wil zeggen „tot aan”, terwijl het tweede het doel bepaalt.

Breed en ver strekt Paulus zijn blik, als hij ons predikt, dat de Heilige Geest het blijvend onderpand is tot aan de verlossing, die eenmaal in den dag der dagen, den grooten dag der volle glorie van Jezus Christus, zal verkregen worden. Waar het onderpand Gods eens naar Gods liefde gegeven is, daar blijft het; heel het leven hier op aarde door, hoe veelszins de omstandigheden wisselen mogen; ook bij het sterven, hoe verschillend dat bij de geloovigen wel kan zijn; ja tot over dood en graf, tot de voleinding der eeuwen toe. „Indien de Geest desgenen, die Jezus uit de dooden opgewekt heeft, in u woont, zoo zal Hij, die Christus uit de dooden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont.” (Rom. 8 : 11).

Welk 'n vastheid en zekerheid biedt deze waarheid aan alle geloovigen, van hoe onderscheiden statuus zij ook mogen zijn, te midden van het strijdperk des levens, dat zij eens de eerekroon op de slapen dragen zullen!

Maar ook, welk 'n hechten waarborg geeft zij ons voor den gang en den voortgang van den Zendingsarbeid! De Heilige Geest, op den Pinksterdag neergedaald in het lichaam van den Heere Jezus, blijft werken, blijft voortwerken, in Goddelijke mogendheid, tot de opbouwning, ja tot den vollen wasdom van dat geheele lichaam. (Efeze 4 : 12 en 16).

Dat kan niets tegenhouden: geen kleinheid in getal en kracht bij de Zendingsmenschen, geen vijandschap van Mohammedaansche en heidensche volken, geen machten van Satan en zijn heir, geen beroeringen in de wereld der menschen; de gemeente van den Heere Jezus over gansch de aarde zal al meer worden de vervulling van den Verhoogden Christus, en Hij zelf door Zijn Geest de vervulling desgenen, die alles in allen vervult.

Doch dat roept ons wel, om te bidden om den Geest des Heeren en Zijn onwederstandelijke krachten; om te werken, elk op zijn plaats en naar zijn gave, in den Geest des Heeren en Diens mogendheid; om geloovig uit te zien naar de werkingen des Geestes, die harde harten zoo teer en krachtig verwint; en om bij allen tegenstand en strijd ons verzekerd te houden, dat het door 's Heeren Geest geschieden zal.

De trouw van God den Heiligen Geest strekt ons, óók in de geschiedenis der Zending van onzen tijd, tot een Goddelijk en blijvend onderpand, dat de uitgroei van Christus' lichaam voortgaan zal tot de voleinding op den dag van Jezus Christus, tot de verkrijging onzer erfenis.

Alles „tot prijs Zijner heerlijkheid!”
R.

D. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

Wonosobo.

Wonosobo heeft de laatste jaren heel wat hoofdbrekens gekost. Gelijk men weet is Wonosobo het oude terrein van de Kerken van Zuid-Holland Noord. Ds. L. Netelembos heeft hier onderscheidene jaren als Miss. predikant gearbeid en naast hem eenigen tijd den helaas zoo vroeg ontslapen arts Dr. Gchiels. Langen tijd scheen dit terrein bijna geheel onvruchtbaar. Toen Ds. Netelenbos in 1918 van Wonosobo naar Poerworedjo vertrok, leek het met Wonosobo schier te zijn afgeloopen.

De Kerken van Zuid-Holland Noord begeerden daarom een ander terrein. In 1923 namen zij van Noord Holland, dat naast Djokja, het snel ontwikkelend Zendingsterrein van Solo, niet meer behoorlijk kon verzorgen, laatst genoemd terrein over.

Men deed dit in de stellige gedachte, dat de bearbeiding van Wonosobo wel door een andere kerk zou worden overgenomen of anders als Zendingspost zou worden gelijkwideerd. Solo eischte van deze Kerken al hare krachten en te Wonosobo werd slechts de weinige arbeid, die daar nog was, gaande gehouden.

Na 1923 begon echter het zaad, dat te Wonosobo gezaaid was, vruchtbaar te worden. Het weinige werk, dat daar geschiedde, werd in die mate gezegend, dat van likwidatie van Wonosobo geen sprake meer mocht wezen.

Toen dan ook op de I.g. Generale Synode de zaak van Wonosobo aan de orde kwam, werd door haar het volgende besluit genomen.

„De Generale Synode:

a. spreekt uit, dat op grond van den historischen band tusschen de Geref. Kerken in Nederland en het Zendingsterrein

Wonosobo, en de kansen voor de Zending aldaar, Wonosobo een behoorlijke verzorging dient te ontvangen;

b. adviseert, dat Delft aan eenige kerk, die bereid is Wonosobo over te nemen, dit terrein overdrage met al wat aan eigendom der Zending zich in Wonosobo bevindt of op 1 Januari 1923 zich bevond, en tevens die kerk gedurende een nader te bepalen aantal jaren steune met een geleidelijk afnemend bedrag, het eerste jaar gelijk aan wat thans jaarlijks voor Wonosobo uitgegeven wordt;

c. machtigt de te benoemen deputaten voor de Zending de kerk die Wonosobo overneemt, voorloopig te steunen met zulk een bedrag als aan deze deputaten billijk zal voorkomen tot een maximum van f2000 per jaar en zoo noodig een bedrag in eens tot een maximum van f4000;

d. draagt aan deze Deputaten ook op om ten spoedigste in gemeenschappelijk overleg met de zendende kerken van Zuid-Holland (N. G.), Zeeland, Noord-Brabant en Limburg en Friesland of eenige andere kerk, die zou blijken bereid te zijn Wonosobo als hoofdpst over te nemen, de zaak der overdracht van Wonosobo zoo spoedig mogelijk tot een goed einde te brengen.”

De deputaten der Generale Synode hebben overeenkomstig deze opdracht in overleg met de zendende Kerken van Zuid-Holland Noord, van Zeeland, N. Brabant en Limburg en van Friesland, getracht de zaak der overdracht van Wonosobo te regelen. Onderscheidene vergaderingen zijn er gehouden. Maar het is niet gelukt eene Kerk of een groep van Kerken te vinden, die bereid is Wonosobo als hoofdpst over te nemen, althans niet op de door de Synode vastgestelde voorwaarden, wat betreft den

steun uit de Generale Kas. Zoowel Zeeland c.a. als Friesland, wier Zendingsterreinen grenzen aan het terrein van Wonosobo, en dus het meest zijn aangewezen om Wonosobo over te nemen, hebben de handen zoo vol aan een behoorlijke verzorging van eigen terrein, dat zij de verantwoordelijkheid voor de verzorging van Wonosobo niet durven aanvaarden. Vooral ook omdat de Algemeene Vergadering op Midden Java heeft uitgesproken, dat Wonosobo zeer beslist het hospitaal moet hebben, waarvoor de Regeering reeds geruimen tijd geleden subsidie heeft toegezegd, zoodat de Kerk of groep van Kerken, die Wonosobo aanvaardt ook de bouw en de exploitatie van het hospitaal op zich moet nemen.

Het is dus onmogelijk gebleken reeds nu de zaak der overdracht van Wonosobo tot een goed einde te brengen.

In tegenwoordigheid van en in overleg met het moderamen van de deputaten der Generale Synode is thans door de deputaten voor de Zending van Zuid-Holland ten Noorden, het volgende besloten.

„De Deputaten van Zuid-Holland N. spreken uit:

1e. dat de Kerk van Delft en de andere Kerken van Z. Holland N bij de overname van Solo van de stellige gedachte zijn uitgegaan, dat Wonosobo zou overgenomen worden door een andere Kerk, of anders zou worden geliquideerd;

2e. dat, nu blijkt dat geen andere kerk Wonosobo wil overnemen, de Kerk van Delft genoodzaakt zal zijn, de bearbeiting van Wonosobo los te laten, wijl een behoorlijke bearbeiting van dit terrein met het terrein van Solo, hare finant. krachten verre overtreft;

3e. dat echter het loslaten van Wonosobo om onderscheidene redenen thans schier onverantwoordelijk zou zijn,

en besluiten:

1e. de bearbeiting van Wonosobo voort te zetten tot de a.s. Gen. Synode en op dit terrein alles te doen wat zal blijken noodzakelijk te zijn; met dien verstande, dat geen nieuwe arbeid zal worden aangevangen zonder steun uit de Gen. Zendingkas; zoodat dan voor dien arbeid geen finant. lasten komen voor de Kerk van Delft en mitsdien bij het beginnen van nieuwen arbeid hierover vooraf overleg met de Deputaten der Gen. Synode zal worden gepleegd;

2e. aan de a.s. Gen. Synode mee te deelen, dat de Kerk van Delft de verzorging van Wonosobo moet loslaten.

3e. aan de Deputaten der Gen. Synode

te verzoeken een zoodanig plan te ontwerpen en in te dienen bij de Gen. Synode, dat door aanneming daarvan voor de toekomst de bearbeiting van Wonosobo verzekerd zij.”

Zooals het dus thans staat, blijft de Kerk van Delft c.a. Wonosobo verzorgen tot aan de e.k. Generale Synode.

Het kleine ziekenhuis, dat daar door een particuliere vereniging wordt geëxploiteerd, maar dat zal worden gesloten tenzij de Zending het overneemt, zal wel worden overgenomen. En dan zal de e.k. Generale Synode hebben te beslissen wat met Wonosobo moet gebeuren. De eenige oplossing zal wellicht zijn, dat de Generale Synode aan een kerk of groep van Kerken, die Wonosobo zou willen overnemen zoo ruimen steun toezegge, dat de overname kan geschieden zonder finantieele bezwaar. Wellicht is er dan wel een Kerk te vinden, die Wonosobo zal willen aanvaarden.

Onze Zendingsstatistiek.

In het No. van Mei publiceerde ons blad de statistiek onzer Zending over het jaar 1928. Reeds maakten we een enkele opmerking over den Hoofddienst. Thans willen we iets zeggen over den Med. dienst.

Het meest springt in het oog de geweldige omvang, die de Med. dienst onzer Zending heeft verkregen. Ook in 1928 is deze hulpdienst nog weer aanmerkelijk uitgebreid.

Het getal Europeesche artsen, in dienst onzer zending op Java, steeg van 13 tot 14.

Ook het Inlandsch personeel werd sterk uitgebreid. Het getal Inlandsche verplegers groeide van 246 tot 278. De Inl. verpleegsters vermeerderden met een twintigtal. Er zijn er thans 187. En het getal verloskundigen nam toe met acht en steeg tot 25.

Op Java heeft onze Zending nu 2079 bedden ter beschikking. Dit getal nam in 1928 toe met 217. In 1927 werden in de ziekenhuizen 8120 patiënten opgenomen, maar in 1928 steeg dit cijfer tot 10148. En terwijl in 1927 reeds 1354 operaties plaats hadden, werden er in 1928 niet minder dan 1710 operaties verricht. Het aantal verpleegdagen vermeerderde van 571.008 tot 648.392. En het getal polikliniekpatiënten, die gemiddeld per dag geholpen werden, sprong omhoog van 1321 tot 2319, dus bijna 1000 per dag meer. Vooral de geopen-de poliklinieken en de polikliniek-auto's, deden dit getal sterk stijgen. Wat de Medische dienst betreft gaat Djokja voorop. Omstreeks de helft van al het medisch

werk onzer Zending op Midden Java behoort bij Djokja. Elk terrein heeft een eigen hospitaal en één of meer hulphospitalen en poliklinieken. Alleen Magelang heeft nog slechts een hulphospitaal. Maar gelijk men weet is Ds. Merkelijn druk bezig om de noodige gelden voor den bouw van een hospitaal te Magelang te verzamelen. Het zal nu wel niet lang meer duren of ook Magelang bezit een hospitaal, wat trouwens ook dringend noodzakelijk is.

Op Soemba heeft de Medische dienst nog niet die vlucht genomen, zooals we die op Midden Java zien. Toch was er ook hier in 1928 beduidend toename. En als weldra, naar we hopen, het hospitaal te Waikaboeboekbod gereed komt, is ook op Soemba snelle uitbreiding te verwachten. Intuschen doet de Med. dienst ook op Soemba reeds nu veel en mooi werk.

Wanneer men alleen op den omvang let, maakt het bijna den indruk alsof bij onze Zending de Med. dienst de hoofdzak is en de hoofddienst maar bijzaak.

De gebouwen, waarover de Med. dienst beschikt, hebben tonnen gelds gekost en overstreifen verre de gebouwen, die de hoofddienst in gebruik heeft. De Med. dienst heeft driemaal zoo veel Inl. personeel dan de hoofddienst. En bij het budget van den Med. dienst, dat eenige honderdduizenden in 't jaar beloopt — het juiste cijfer is ons onbekend — schijnt het budget van den hoofddienst onbeduidend. Het gevaar is dan ook niet geheel denkbeeldig, dat de verbazende ontwikkeling van den Med. dienst den hoofddienst wel wat overvleugelt. En het spreekt van zelf, dat de hoofddienst ook hoofddienst moet blijven en de Med. dienst als hulpdienst den hoofddienst moet steunen en dienen. Maar dat laatste doet tot heden de Med. dienst op ons Zendingsterrein op voortreffelijke wijze. Hoe groot ook van omvang, toch is en blijft hij hulpdienst. Voor zoover we weten is er in de geheele wereld geen enkele Zending, die naar verhouding een zoo breed ontwikkelde Med. dienst heeft als de Zending van de Geref. Kerken op Midden Java. In dit opzicht gaat onze Zending voorop en staat Djokja met zijn Petronella-Hospitaal, zijn hulphospitalen, poliklinieken en auto's aan de spits. Maar wellicht is ook nergens de zegenrijke werking van den Med. dienst zoo treffend gebleken, als op ons terrein. De Med. dienst laat de Inlanders zien, tasten en ervaren wat het Christendom is en brengt de duizendtallen met het evangelie in aanraking. En als men, bij wie voor het Evangelie worden ge-

wonnen, nagaat, wat het eerste middel is geweest, dat de Heere gebruikte om ze toe te brengen, dan blijkt, dat dit bij omstreeks de helft de Medische dienst was. Het is dus wel terecht, dat onze Zending op den Med. dienst veel nadruk gelegd heeft. De beteekenis van den Med. dienst als hulpdienst om den weg voor den hoofddienst te banen, en voor duizenden ten zegen te zijn, ook voor wat hun geestelijk leven betreft, kan niet gemakkelijk te hoog worden geschat.

De statistiek van den Med. dienst met al die schijnbaar dorre cijfers spreekt ons van heel mooi zendingswerk, dat door God rijk is gezegend, en ons moet stemmen tot blijdschap en dank.

Het Zendingsblad.

Het zal, hopen we, niet al te onbescheiden zijn, als het Zendingsblad eens in het jaar iets van zichzelf vertelt. Moge dat in dit No. geschieden.

Omstreeks April zijn in den regel de gegevens voldoende bijeen om de exploitatierekening over het laatste jaar te kunnen opmaken en afsluiten.

Zoo is ook ditmaal in April de rekening over 1928 afgesloten. Uit een materieel oogpunt is natuurlijk de eerst vraag hoeveel winst het Zendingsblad voor de Generale Kas heeft gebracht. En dan mag gelukkig gezegd, dat de exploitatie over 1928 niet onvoordeelig is geweest. Het zuiver saldo heeft bedragen f 19.131.40. Over 1927 was de netto winst f 16.470.96. Het blad heeft dus in 1928 ruim f 2600 meer winst opgeleverd, dan in het daaraan voorafgaande jaar.

Het winstcijfer had nog beduidend hooger kunnen zijn, indien het blad elke maand was verschenen in 16 pagina's, gelijk van ouds steeds de omvang was. In plaats van 192 pagina's telt echter de jaargang 1928 niet minder dan 240 pagina's. De 48 pagina's, die geleverd zijn boven het overeengekomen getal, hebben meer dan f 5000 gekost. Wanneer het blad elke maand slechts in 16 pagina's ware verschenen, zou over het laatste jaar de winst omstreeks f 25.000 hebben bedragen. Het spreekt echter van zelf, dat het Zendingsblad niet enkel op finantieele winst mag aangelegd, maar er op bedacht moet wezen de Zending onzer kerken te dienen en derhalve niet al te zeer mag vragen, hoe het saldo het hoogst kan worden opgevoerd. Toch is de finantieele winst wel terdege van belang. De opbrengst van het Zendingsblad is één van de hoofdbronnen van inkomst voor de Generale kas. Zonder deze inkomst

zouden stellig de Kerken elk jaar een extra collecte voor de Generale kas moeten houden.

Het mooie saldo, dat over 1928 is verkregen, kon natuurlijk alleen bereikt worden door de flinke oplage, die het Zendingsblad heeft. Niemand toch zal beweren, dat het Zendingsblad duur is en daardoor goede winst kan maken. Bij vier exemplaren of meer is de prijs slechts f0.72 in het jaar. Voor een blad, waarvan de laatste jaargang 240 pagina's telt, is 72 cent wel zeer goedkoop. Niemand zal dit weerspreken. Maar gelukkig heeft het Zendingsblad een ruime oplage. Deze is thans gestegen tot ruim 70.000 exemplaren. We zijn daarvoor dankbaar. Op tal van plaatsen komt het Zendingsblad in elk gezin, dat tot de Geref. Kerk behoort. We zouden wel wenschen, dat dit overal zoo werd. De prijs behoeft daarvoor geen beletsel te zijn. Zes cent in de maand is toch waarlijk niet veel. Maar zoover is het nog lang niet, dat het Zendingsblad komt in elk Gereformeerd gezin. Zelfs zijn ons onderscheidene groote kerken bekend, waar het Zendingsblad bijna geheel onbekend is. Namen noemen past niet. Maar we weten b.v. van een kerk, die tusschen de 3—4000 zielen telt, waar het Zendingsblad slechts 7 abonnees heeft. Dat nog in tal van Kerken het Zendingsblad bijna niet komt, vindt zijn oorzaak vooral in de onbedoelde concurrentie van de gewestelijke Zendingsbladen zooals:

„Uit Poerworedjo”, „Uit Keboemen”, „Uit Poerbolinggo” en „Soemba”. Meermalen gebeurt het, dat Kerken berichten het Zendingsblad te moeten opzeggen omdat men het eigen gewestelijk blad verspreidt en het te duur wordt om daarbij ook het Zendingsblad uit te deelen. En dat is ook wel te verstaan. Maar of het aan de Zending bevorderlijk is, wagen we te betwijfelen.

Dat ondanks die concurrentie het Zendingsblad nog geregeld zijn oplaag kon verhoogen, stemt ons tot blijdschap en dank. En de Generale Kas is door de opbrengst van het blad ditmaal uit den nood gered, want zij was totaal ledig.

W. B.

S. 24 Mei '29.

Dr. D. K. Wielenga.

(Bij de foto).

Dr. D. K. Wielenga is met zijn gezin vertrokken naar Bandoeng. Men maakt de reis met de „J. P. Coen”, die 4 Juni vertrok. Gelijk men weet, heeft hij de beroeping aangenomen tot dienaar des Woords in de Geref. Kerk te Bandoeng en tevens een benoe-

ming aanvaard tot leeraar aan het Christ. Lyceum aldaar, terwijl hij later, naar het voornemen is, ook de leiding van het internaat op zich zal nemen.

Het is bijzonder belangrijk werk, waarvoor Dr. Wielenga naar Indië gaat.

Vooreerst is het, naar we vernemen, geenszins zoo half pro forma, dat hij is beroepen door de kerk te Bandoeng. Dr. Wielenga zal daar metterdaad deelnemen aan al den arbeid in de Gemeente, zij het dan ook in beperkter omvang, dan wanneer hij zich geheel daaraan kan wijden.

Dr. D. K. Wielenga en gezin.

Ook zal hij veelvuldig voorgaan in den dienst des Woords, waardoor dan Dr. Fernhout, de eerste dienaar des Woords te Bandoeng, veel meer tijd vrij krijgt voor den arbeid onder de verstrooide Gereformeerden, die wonen op het uitgestrekte terrein, dat aan de Kerk te Bandoeng ter verzorging is toevertrouwd. Dr. Wielenga zal dus niet slechts in naam, maar ook metterdaad dienaar des Woords worden te Bandoeng.

Daarnaast wacht hem een zeer beteeke-nisvolle arbeid aan het Christ. Lyceum. Behalve Hebreuwsch en N. Testamentisch Grieksch zal hij daar zijn belast met het geven van Godsdienstonderwijs. Tevens zal

hem de leiding van het op te richten internaat en de organisatie van het jeugdwerk worden opgedragen. Voor de komst van het Koninkrijk Gods kan dit werk van groot belang worden.

De arbeid, die Dr. Wielenga aan het Lyceum te Bandoeng gaat verrichten is natuurlijk geen dienst des Woords, maar het is toch een geestelijk werk, dat de komst van het koninkrijk Gods bedoelt en dat, zij het dan ook niet rechtstreeks, ook voor de Zending op Java van groot belang worden kan. En daarom verheugen we ons zeer, dat Dr. Wielenga naar Bandoeng gaat. Aan begaafde mannen, wetenschappelijk goed gevormd, en met hoog idealisme bezielde, zooals Dr. Wielenga, heeft Indië zoo groote behoefte. Er is daar nog zoo heel veel groot werk, dat roept om mannen, die wel toegerust zijn.

Dr. Wielenga is de eerste van de derde generatie der Wielenga's, die onze Kerken als predikanten hebben gediend of nog dienen. Zijn grootvader, naar wien hij is genoemd, was de steile, karaktervolle, door en door Gereformeerde Professor D. K. Wielenga, die een sieraad was aan de Theol. School te Kampen en daar zoo veel invloed had. De oudste zoon van Prof. Wielenga was de bekende Dr. G. Wielenga, die zijn ambtelijke loopbaan begon in de Geref. Kerk te Katwijk en later naar Rotterdam vertrok en in 1924 overleed. Zijn oudste zoon, Douwe Klaas, werd te Katwijk geboren 13 Aug. 1896. Reeds lang begeerde hij den weg op te gaan, waarin zijn Vader en Grootvader hem waren voorgegaan. Hij studeerde te Kampen aan het Gymnasium en de Theol. School. Later zette hij zijn studie voort te Erlangen in Beijeren, waar hij promoveerde tot Doctor in de Philosophie. Den 28en Aug. 1921 aanvaardde hij den dienst des Woords in de Kerk te Baambrugge, die tot 20 Sept. 1925 van zijn bezielende prediking heeft mogen genieten. Daarna heeft de Kerk te Voorschoten het voorrecht gehad hem als predikant te mogen bezitten totdat zij hem afstaan moest voor het werk in Indië.

Dr. D. K. Wielenga is van een predikantengeslacht. Maar Mevrouw is uit een familie, die eveneens aan heel wat predikanten verwant is. Zij is een dochter van de Fam. van Enk te Kampen, waarvan als we het wel hebben, drie dochters met een predikant zijn getrouwd of willen trouwen en één zoon reeds predikant is en één het weldra hoopt te zijn. Dr. en Mevr. Wiengenga-van Enk zijn dus wel van 't soort. Beide

stammen uit een predikanten-geslacht.

Vol opgewektheid en met groote vreugde gaat Mevr. Wielenga met haar man meê naar Indië. Ook haar wacht daar in het internaat wellicht zwaar, maar ook heerlijk werk.

Het echtpaar Wielenga-van Enk heeft twee kinderen: Johanna Rutgera, die bijna zes- en Gerrit, die juist vier jaar is.

Stelle de Heere dit sympathieke echtpaar tot rijken zegen voor Java.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en

Overijssel.

Jaarverslag over 1928 van het Zendingswerk op Midden Soemba.

(Vervolg).

II.

Pajeti.

Te Pajeti werden gedoopt 51 mensen, waarvan 26 volwassen mannen, 12 vrouwen en 13 kinderen. 5 doopleden legden belijdenis des geloofs af.

De Goeroe Indjil werkte vol ijver en met succes. Hij is iemand die groote gaven heeft op het gebied der welsprekendheid. Hij heeft ook groote invloed op de jeugd en de jonge mensen die de school verlaten hebben. Bijna dag aan dag is zijn huis vol mensen uit allerlei streken van Midden- en Oost-Soemba, zoodat het Evangelie vanuit zijn huis uitgebreid wordt. Zelfs een groote groep mensen uit Oost-Soemba hebben door zijn prediking het heidendom vaarwel gezegd, en een school aangevraagd die waarschijnlijk in 1929 opgericht zal worden.

Maar helaas in het eind van 1928 werd onze goeroe getroffen door een zeer ernstige ziekte waardoor hij ter operatie naar Dr. Veldstra te Jocja moest gezonden worden. Wij wachten elk oogenblik bericht over hem en bidden God dat Hij hem uit deze levensgevaarlijke ziekte moge herstellen. Het zou een groote slag zijn voor heel Midden-Soemba als deze eenige opgeleide kracht in de prediking nog moest gemist worden. Midden-Soemba is toch al verre achter bij West- en Oost-Soemba wat zijn opgeleide Goeroe's Indjil betreft, dat wij noode deze eenige missen kunnen.

Het gevolg van de ziekte van den Goeroe was dat de taak van den missionairen predikant verzaard werd met de waarneming van het werk te Pajeti, terwijl deze toch eigenlijk al tijd te kort komt. Maar moge hij hersteld terugkeeren dan zal het zijn alsof wij hem opnieuw hebben ontvangen.

De raad der oudsten is met buitengewone ijver aan het werk geweest, heeft trouw de gemeenteleden bezocht, heeft zelf het inzamelen der kerkelijke bijdragen op zich genomen, en de zorg voor kerkgebouw en Avondmaal. De bijdragen zijn in dusverre gestegen dat in 1928 de helft van het tractement van den Goeroe Indjil zelf betaald werd, en dat er f 200.— overgespaard is voor een platvorm in de kerk, waar men zich tot nog toe behelpen heeft met een tafeltje. En in 1929 kan het geheele tractement van den Goeroe Indjil rechtstreeks door de gemeente betaald worden, en blijft voor de Zending alleen over de reiskosten te betalen voor de reizen in Kambara en geheel Midden-Soemba.

Behoudens een enkele uitzondering gaf de levenswandel van de gemeente tot groote groote blijdschap reden.

Onder de gemeenteleden worden voorloepig ook gerekend zij die in Kawangoe wonen. Want in het afgelopen jaar werden de familieleden waaronder de moeder, van den in 1926 vermoorden Goeroe Indjil gedoopt. Wel bestaat het grootste deel van de gemeente uit menschen die in de verschillende takken van Zendingsarbeid werkzaam zijn, maar langzamerhand komen er ook verschillende uit den omtrek, kampong-menschen bij. Zoo wordt de gemeente grondvest ook onder de Soembaneesche Maatschappij.

Over het kerkbezoek heeft nooit geklaagd te worden, alleen als het groote vacantie is, dan vindt men groote leegte plekken, daar dan zoo goed als alle leerlingen der scholen naar huis zijn. De kerkbezoekers bestaan grootendeels uit de leerlingen der scholen die 4 in aantal zijn, n.l. de Normaalcursus, de Standaardschool, de Schakelschool en de Volksschool. Het aantal catechesanten bedraagt ongeveer 160.

Het kerkgebouw bevindt zich in goeden staat. Maar eenige latten en palen zijn vernieuwd moeten worden die geheel door de beruchte witte mier opgegeten waren. Zoo blijven er voor 1929 nog eenige dergelijke herstellingen over. De kerkeraadskamer is door den missionairen predikant ingenomen tot inrichting van zijn kantoor en voorraadkamer voor de Colportage.

Karita.

Deze gemeente heeft veel te kort door het ontbreken van een Goeroe Indjil. Wel is er een tijd lang een Goeroe uit de school genomen om het werk waar te nemen, en is later een gemeentelid die al langer zich ijverig betoonde in het prediken van

het Evangelie belast met de zorg, maar dit is toch niet anders dan ersatz. En dat is wel degelijk te merken, daar wel de Christenen zonder uitzondering getrouwd zijn, maar het werk niet zoo'n grooten voortgang kon maken als anders het geval had kunnen zijn. Maar gelukkig, met Augustus 1929 hopen wij dat de vroeger daar aanwezige zijnde Goeroe weer komt van de Opleidingsschool te Karoeni en met nieuwe kracht en kennis gaat werken aan de opbouw van de gemeente. Toch, al is de vooruitgang niet in cijfers aan te toonen, is die er geweest. Vooral in het gedeelte van Parokot waar vele nieuwe zich aangemeld hebben voor dooponderricht. Daar dit een ver af gelegen kampong is, en er niet dagelijksch toezicht kan zijn, ook niet door den Goeroe Indjil, die een terrein zoo uitgebreid als de provincie Utrecht te bewerken heeft met moeilijk bergterrein, hebben we daar een oud-leerling van de Standaardschool geplaatst, die getuigenis heeft afgelegd van zeer goeden wandel, wiens heele familie ook tot het Christendom is overgegaan, die met een kleine toelage voor het koopen van kleeven daar dagelijksch onder toezicht van den Goeroe Indjil werken zal. De Christenen die er reeds zijn en zij die besloten hebben tot het Christendom over te gaan, zorgen voor zijn verder levensonderhoud.

Inderdaad dit is ook een zeer onvoldoende opgeleide kracht, maar een Goeroe Indjil daar alleen te plaatsen zou te duur zijn. De bevolking is op Soemba te zeer verspreid. Daarom moeten er voor zulke uitgebreide stukken terrein met zijn schrale bevolking andere wegen gevonden worden, dat zij toch niet verstoken blijven van de bediening des Woords, en dat er dagelijksch toezicht is. Dit alles zal veel gemakkelijker en beter worden als de bedeling van de Regeering tot werkelijkheid is geworden n.l. om de bevolking te concentreren. Doch dit moet uiterst langzaam en met groote omzichtigheid gebeuren want ervaringen op andere eilanden hebben geleerd dat dit kan strekken tot groote ziekten onder de bevolking.

De gemeente heeft zich uitstekend gedragen en wij mogen zeggen dat zij waardiglijk blijven in de leer en wandel die Christus eischt. Slechts een oud-leerling van de Standaardschool die vroeger jaren te Pajeti gedoopt is toont den laatsten tijd afwijkingen in zijn levensgedrag.

Vele jonge mannen, niet in staat de zware bruidschat te betalen, komen bijna niet tot een huwelijk en dat heeft zijn heel groote gevaren. Er moet altijd op aangedrongen worden dat zij tot een geregeld huiselijk le-

ven komen. Het zwerven heeft luiheid en ongeregelde tot gevolg.

Het kerkbezoek is altijd uitstekend geweest, in acht genomen de groote afstanden die men er voor afleggen moet.

In de kampong La Ombak zijn niet velen gedoopt zooals eerst scheen dat gebeuren zou daar zij reeds meer dan vier jaren doop-onderricht gehad hebben. Het hoofd van de kampong is wel een trouw kerkganger, maar als het er op aan komt hangt zijn hart teveel aan de oude en verkeerde gewoonten. Derhalve zal onder die catechesanten een schifting moeten plaats vinden en alleen zij gedoopt worden die getoond hebben ook in de practijk Christus te willen volgen.

De bijdragen zijn nog uiterst miniem, maar deze bevolking is ook zeer arm en lijdt in het begin van den regentijd grooten honger. Speciaal zal ook hier gewerkt moeten worden door leiding te geven aan de landbouw en aan te dringen op het aanleggen van grootere akkers, en betere bewerking, zoodat de gemeente economisch sterker wordt en langzamerhand zelf haar onderhoud op zich neemt. Hier is ook een groot arbeidsveld voor den Goeroe Indjil. Het is niet altijd goed als deze veel tijd gebruikt om zelf een akker aan te leggen, maar in deze streek zal het noodzakelijk zijn om daarmee een voorbeeld te geven van akkerbewerking opdat de anderen hem navolgen. Maar deze akker mag niet grooter zijn dan een voorbeeld. Het mag niet zijn bedoeling worden een bijverdienste te verwerven, die te veel van zijn tijd nemen zou.

Een groot kerkgebouw is hier nog overbodig door de groote verspreiding van de Christenen, maar voorloopig is het meer dan voldoende dat er in te Parokot en te Wai Bara een voorloopig kerkje is opgericht waarin de heilsbegeeringen verzameld kunnen worden. Het is niet mooier dan een Soembaneesch huis, maar voor hun behoeften tot nog toe voldoende.

Parai Paha.

Dit is een nieuw centrum van Christelijk leven dat de vorige jaren geen aparte bespreking eischte. Deze kring is ontstaan door den arbeid van een oud-verpleger uit het Ziekenhuis te Pajeti, Anggol, die daar woont en zijn akker heeft. Hij is het Evangelie gaan verkondigen gedurende eenige jaren lang met het resultaat dat er in 1928 13 mannen, 7 vrouwen en 3 kinderen konden gedoopt worden.

Als er in 1929 een Goeroe Indjil in die buurt geplaatst wordt, dan kan deze daar nog betere leiding aan het werk geven.

Maar de arbeid van deze onopgeleide kracht is op zich zelf al prachtig. Waren er vele van dergelijke krachten dan zou Soemba spoedig gechristianiseerd zijn.

Ook anderen waren al genoemd en onderzocht voor den doop, maar eenigen waren door ziekte verhinderd. Een jonge vrouw werd met alle geweld door haar vader te-gengehouden en eenigen ontbrak den moed, omdat zij den indruk hadden gekregen dat het Bestuur straffend zou optreden in geval van overgang tot het Christendom. Maar de meesten wilden ondanks alles Christen worden en de uitkomst heeft getoond dat zij niets te vreezen hebben, noch van het Europeesche Bestuur, noch van de Soembaneesche vorsten, noch van de geesten en booze krachten die overal op den loer liggen.

Uit eigen aandrang hebben zij hun kerkje gebouwd, wel klein, maar voor een groep van 40 menschen voldoende, meegerekend de gebouwen waaraan zij in de kampong gewoon zijn.

Van bijdragen voor de kerk is hier nog niets gekomen, maar de oprichting van het kerkje is voor het eerste jaar al meer dan voldoende. Met de kerkelijke bijdragen onder zulke eenvoudige primitieve gemeenten moet er vooral op gelet worden dat ze bijdragen met een bepaald doel voor oogen, niet zoo dat de goeroe of predikant de bijdragen meeneemt en dat zij er nooit meer van hooren omdat het gestort wordt in de Zendingskas. Dat spoort niet aan. Beter is het een bepaald doel voor oogen te houden wat ten slotte de Zendingskas nog beter te stade komt. Een eerste doel van sparen is wel voor een doopvont of een avondmaalstel, dan voor banken in de kerk of een spreekgestoelte, ten slotte voor het tractement van den Goeroe Indjil en voor Zendingswerk buiten hun kampong.

(Wordt vervolgd).

Zending Zuid-Holland Noord.

Aan de leden van de Gereformeerde Kerken
in Zuid-Holland Noord.

(Vervolg).

II.

3e. het Christelijk Onderwijs.

Voor het oprichten van Christelijke scholen is voorafgaande toestemming van het Gouvernement noodig, tenminste, indien men aanspraak wil maken op subsidie. En het onderhouden van scholen zonder subsidie is een te zware geldelijke last.

In de laatste jaren heeft het Gouvernement voor een karig aantal Christelijke

scholen vergunning tot oprichting gegeven. En voor Solo is in die jaren zelfs geen enkele Christelijke school toegestaan. Het Christelijk onderwijs, dat zich hier zoo voorspoedig ontwikkelde, is daardoor tot stilstand van groei gebracht. Gelukkig hadden wij reeds betrekkelijk vele scholen, toen deze nieuwe koers werd ingeslagen.

De Inlandsche scholen (met het Javaansch als voertaal) gaan van de zenden-de Kerk uit, de scholen met Hollandsch als voertaal van de Solosche Schoolvereeniging, terwijl de Hollandsche Inlandsche Kweekschool door de Kerken van Nederland gezamenlijk onderhouden wordt.

Wij hebben in Solo 24 Inlandsche, 5 Hollandsch-Inlandsche (w.o. één voor meisjes), twee Hollandsch-Chineesche scholen (w.o. één voor meisjes), één Schakelschool, één Europeesche school, één Muloschool, één Kweekschool. Tezamen 35..

Het aantal leerlingen bedraagt op de Inlandsche Scholen: 2.747, op de Hollandsche Scholen: 2.365, op de Kweekschool 139. In totaal: 5.251.

Die scholen hebben 52 Europeesche en 103 Inlandsche en Chineesche krachten.

Bij vele Inlandsche scholen zijn Zondagscholen met een totaal van ongeveer 700 leerlingen, geleid door Inlandsche onderwijzers.

Ds. van Eijk geeft in zes Hollandsche scholen een wekelijksche catechisatie buiten de schooluren.

Het Christelijk onderwijs, dat in Solo eigenlijk pas in 1917 begonnen is, begint hoe langer hoe meer vruchten te dragen.

Onder de 12 volwassenen, in de vorige maand in de Kerk van Margojoedan gedoopt, hadden negen het eerst op een Christelijke school te Solo of elders op Midden-Java van het Evangelie gehoord. Op dien dag leefde oogstvreugde in de harten van onze Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen.

4e. Het Medisch werk.

Dr. Groot hoopt over eenigen tijd een afzonderlijk verslag te zenden van het werk in het Solosche Zendingziekenhuis.

Het Dr. Scheurer-Ziekenhuis te Klaten vertoont een verblijdende toename. Oorspronkelijk gebouwd voor 75 patiënten, kwamen er in den loop van 1928 15 bedden, waarvan 10 voor kinderen, bij. Echter was het aantal opgenomen patiënten per dag gemiddeld 109 à 110. In dit jaar wordt het aantal beschikbare bedden verdubbeld, terwijl binnenkort een tweede arts naar Klaten hoeft te komen.

Dat het Ziekenhuis in een dringende behoefte voorziet blijkt ook wel hieruit, dat niettegenstaande den grooten toeloop van patiënten te Klaten, in de ziekenhuizen te Djokja en Solo daardoor geen vermindering of verlichting te bemerken viel.

In een afzonderlijk schrijven van Dr. Bakker worden over Dr. Scheurer-Ziekenhuis nadere bijzonderheden gegeven.

5e. de Hollandsche Kerk.

Naar goeden, Gereformeerden regel volgt de verdeling in Kerken te Solo het taalverschil, niet het rasverschil. De Javaansche Kerken zijn die Kerken, waar het Javaansch de voertaal is van het kerkelijk leven. De Hollandsche Kerk is de Kerk met Hollandsch als voertaal. Bij de Javaansche Kerken behoren meer dan 100 Chineezzen, bij de Hollandsche Kerk Chineezzen, Bataks, Menadoneezzen en anderen. De Javanen, ook die Hollandsch verstaan en in het Hollandsch godsdienstonderwijs ontvangen hebben, voegen zich bij de Javaansche Kerk, terwijl anderen, die beter Hollandsch dan Javaansch kennen, zich bij de Hollandsche Kerk aansluiten.

De Hollandsche Kerk bearbeidt bepaaldelijk de niet-Javaansch sprekende Chineezzen, verspreidt het Maleisch maandblad in 2000 exemplaren onder de Maleisch sprekenden en Hollandsche lectuur onder de Hollandsch-sprekende Chineezzen. Sedert Juli werkt onder leiding van de Zendingscommissie van de Hollandsche Kerk de Heer Andreas Kwee, een Chinees, als helper bij den Dienst des Woords. Broeder Kwee is een afkomeling van de Christelijke Kweekschool te Solo en werd op den Hollandschen theologischen Cursus der Heeren Bakker verder opgeleid tot Evangelie-helper. Zijn werk is nog in het begin, en is zeker verre van gemakkelijk. Moge de Heere hem tot een rijken zegen stellen. De hoop is, dat zijn werk zal leiden tot de vorming van een Maleische Kerk.

Behalve de zes school-catechisaties worden er nog vijf in het Hollandsch gegeven, terwijl vijf wekelijksche Hollandsche voordrachten voor de jeugd worden gehouden, welke laatste in totaal door meer dan 300 jongelieden worden bijgewoond.

De Hollandsche godsdienstoefeningen worden bezocht door vele oudere leerlingen van de christelijke scholen. In den avonddienst is geregeld een schare van meer dan 300 personen bijeen. Als we terugdenken aan onze eerste jaren in Solo, toen we met ons zessen, later met ons achten „kerk hielden”, klinkt de blijdschap hoog op in ons hart. Het is een verheffend gezicht, leden

van zoo vele volken te zien onder de bediening van het ééne Woord, dat alle volken verlichten wil. Het is een geestelijke genieting, te mogen ervaren, dat de Kerk van Christus boven alle rasverschil uitgaat en personen van verschillend ras tot één geestelijke gemeenschap vereenigt.

6e. Zendingsvraagstukken.

Enkele weken geleden hielden we een vergadering van alle zendingsarbeiders te Solo om enkele moeilijke vraagstukken te bespreken.

De eerste vraag was: hoe is de kloof te overbruggen tusschen ons zendingswerk in Bijbelverspreiding, medisch werk en schoolarbeid aan den eenen kant en de opname in de Christelijke Kerk aan den anderen kant? M.a.w. hoe kunnen wij de aanvankelijk gelegde relaties vasthouden, en hen, die aanvankelijk bearbeid zijn, leiden tot de Kerk?

Wij verspreiden Bijbels en andere Christelijke lectuur. Maar is het voldoende te zaaien, en vervolgens te wachten op den oogst? Moet de akker, waarop het zaad ontkiemt, niet bearbeid worden? Hebben de eerste, teere uitspruitsels geen verzorging noodig?

Wij behandelen zieken en brengen hen in eenige aanraking met het Evangelie. Maar als zij het ziekenhuis verlaten hebben, hoe kunnen wij dan verder op de beste wijze zorg voor hen dragen?

Wij geven Christelijk onderwijs aan kinderen, en loopen gevaar, elk contact te verliezen met de velen, die niet van voortgezet Christelijk onderwijs gebruik maken. Hoe kunnen wij den band aan hen in stand houden?

De tweede vraag was: Hoe kan de Javaansche Kerk gebracht worden tot krachtiger werkzaamheid in de verbreiding van het Evangelie? Het is duidelijk dat een volk niet tot Christus gebracht wordt door den arbeid van Kerken uit een ander land, maar door de Inlandsche Kerk van het land zelf. En waar de Zending aanvankelijk vrijwel álles verricht, wat voor de geestelijke verzorging noodig is, ontstaat het gevaar, dat de Inlandsche Kerk niet krachtig genoeg deelneemt aan de Evangelie-prediking en deze taak aan de Zending overlaat.

Er zijn in Solo wel eenige moedgevende verschijnselen. De geloovigen te Tirtamaja komen elke week Zaterdagsavonds samen om te bidden met elkander. In Ngadiradja gaan ze om beurten met den goeroe-Indijl mee om het Evangelie te verkondigen. Bidden en werken. Dat is verblijdend. Maar in welken weg kan de Inlandsche Kerk alge-

meen tot én bidden én werken worden gebracht?

De derde vraag was: hoe kan bevorderd worden de vorming van een Christelijk huisgezin bij de Inlandsche Christenen? Het geestelijk leven moet héél het natuurlijk leven heiligen. De bekeering van het hart moet doorwerken in de bekeering van de samenleving, ook en allereerst van het huisgezin. Op het zendingsveld bemerkt men, dat een groot deel van het tweede geslacht van Christenen niet even hoog staat in geloof en toewijding als het eerste. Ondanks het Christelijk onderwijs is het Christelijk leven bij velen slap. De kwaal schijnt voornamelijk te schuilen in de gebrekkige kerstening van het huiselijk leven.

De bespreking van deze vraagstukken bracht ons onder den indruk, hoe onvolkomen ons werk nog verricht wordt, en hoezeer wij de Goddelijke leiding noodig hebben om het op de rechte wijze te bezien en te volbrengen. De onderlinge bespreking heeft zeker wel eenige verheldering van inzicht gegeven, doch zal haar beste vruchten dragen, indien het besef van afhankelijkheid versterkt mag zijn.

Over diezelfde vraagstukken hopen alle zendingsarbeiders van heel Midden-Java in de Paaschweek te Djokja te vergaderen. Moge die vergadering vrucht dragen voor ons aller gemeenschappelijk werk.

Met vele hartelijke groeten ook van mijn Vrouw, mede van Mevrouw en Ds. van Eyk. Hoogachtend,

Uw dienstwillige broeder,

H. A. VAN ANDEL.

Solo, Maart '29.

Een Hindoetempel.

De foto op de volgende pagina biedt ons een kiekje van een Hindoetempel te Prambanan.

Gelijk men weet heeft Midden Java heel wat ruinen van Hindoetempels, die dagteekenen uit den tijd, toen eeuwen geleden het Hindoeïsme op Java heerschte.

Voor het groote beeld staat de heer In 't Veld met enkele leerlingen der Kweekschool te Solo, die dezen tempel eens komen bezien.

W. B.

Zending Noord-Holland.

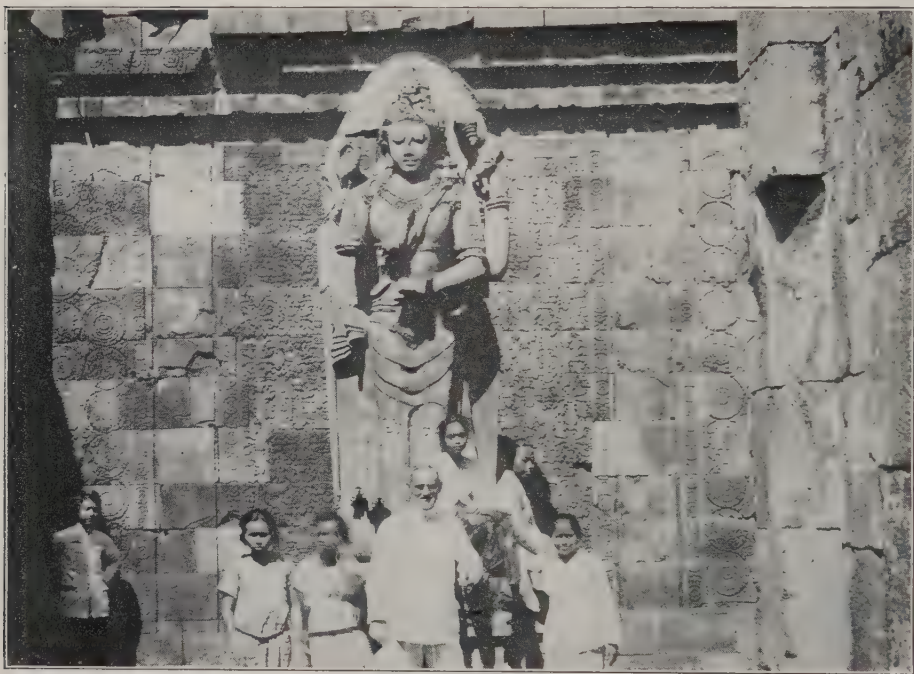
Jaarverslag van het Zendingswerk in Djokjakarta over 1928.

Zendingswerk is met ontdekkingswerk nauw verwant. De ontdekking van nieuwe gebieden en volkeren baant den weg voor de Zending en de Zending ontsluit op haar beurt weer nieuwe werelden. In de figuur

van Livingstone zien we ze beide harmonisch vereenigd. Evenzoo zien we in Nederlandsch Indië hoe Kruit en Adriani ons het volk van de Toradja's hebben leeren kennen.

Nu is er op Java in zulk een zin weinig meer te ontdekken, want daarvoor is het land te bekend. En het Zendingswerk is hier zoo overstelpend druk, dat het geen gelegenheid biedt tot een eenigszins theoretische studie van land en volk. Evenwel zou ik mijn eerste periode in de Zending voor mijn verlof willen noemen: de romantiek van de ontdekking. Het binnenkomen

te leven. Ik heb meermalen gezien het licht, dat in de oogen van de menschen begint te lichten, als ge ze in hun eigen taal aanspreekt. Hun huizen en harten gaan dan voor u open, en ge gaat het Javaansche leven ontdekken, ge krijgt een inzicht in hun geestelijke bezit, in hun bewogen leven, ge leert kennen hun vreugde en smart, hun strijd en moeite, hun zonden en zorgen. Ge leert velen van hen ook liefhebben om het echt menschelijke, het schoon menschelijke, dat ook in hun leven is, waarin de adel eener oorspronkelijke schepping naar Gods beeld openbaar is.

Een Hindoetempel te Prambanan.

in dit land is een voortdurende ontdekking van allerlei nieuwe dingen. Daar is eerst het binnenkomen in een nieuwe wereld met een andere natuur in een geheel ander klimaat. Dan is daar het spannende leeren van een nieuwe taal. Met welk een spanning neemt ge elk woord in u op, en verwacht ge straks de uitwerking van deze nieuwe klanken op het gelaat en in het oog van den ander. Welk een verrassing is het om te zien hoe deze menschen inderdaad er op reageeren. En dan langzaam leert ge dat elk woord een weg tot ontdekking van deze menschen en een sleutel voor de opening van hun hart is. Deze eerst niet dan ingigh (ja) zeggende menschen beginnen

Naarmate ge dichter bij hen komt, valt het onderscheid tusschen Oost en West, tusschen Holland en Indië weg, en staat ge als mensch tegenover mensch.

Ontroerender nog wordt die ervaring, wanneer ge het Zendingswerk dan gaat ontdekken. Den eersten Zondag dat we in Solo waren, gingen we samen met Ds. Bakker naar Gemantar bij Wonogiri, waar Avondmaal bediend werd. Dat was een wondere ervaring. Dat hier midden in deze vreemde wereld, met een andere taal, andere menschen, waar alles zoo ver en zoo vreemd voor ons was, God ook zijn kinderen had, dat Jezus daar met deze eenvoudige menschen wilde aanzitten, dat was

groot, ontroerend groot. En het bleef voortdurend een wondere ontdekking, dat God zijn werk hier deed, dat er menschen kwamen die gedoopt wilden worden, die getuigden van Jezus, die, tegen verdrukking en moeite in, Hem trouw bleven. Al die gebeurtenissen in die eerste zeven jaar, de snelle groei van de gemeente, de velen die zich aan Jezus gaven en de blijdschap en het opgewekte leven van deze Christenen, behoort tot de schoonste ervaringen van mijn leven.

Het verlof leek zoo iets als het hoogtepunt van deze romantiek der ontdekking. In mijn verlof heb ik bij verschillende gelegenheden mogen vertellen van het werk der zending; en van het wonder van die verrassing die het voor mij geweest was om Christus te zien wandelen, zooal niet langs den Indischen heerweg, dan toch door het Javaansche land. Tegen den achtergrond van gretige Hollandsche belangstelling zag ik mijn eigen werk nog weer in nieuw licht. Dat alles werd nog versterkt door het feit, dat Dr. Offringa en ik dat vaak samen mochten doen. Ik herinnerde dan vaak aan Hand. 14 waar Paulus en Barnabas terugkeeren van hun zendingsreis en verhalen welke groote dingen God met hen gedaan had en hoe Hij den heidenen de deur des geloofs geopend had. En ook hier mochten wij die deur des geloofs wijd open zien gaan.

Nu ben ik ruim vier maanden van verlof terug, en ik heb gevoeld, dat nu de dingen anders zijn. De romantiek van het ontdekken is weg. De spanning van het nieuwe is heengegaan. Het is nu alles bekend. De taal, zooals die onafwijsbaar noodzakelijk is voor het werk, dat absolute minimum ken ik. Voor nieuwe ontdekking is er geen gelegenheid, geen tijd. Het volk ken ik met dezelfde restrictie. De romantiek van het onvermoeide is er af. Zoo is het ook met de zending zelf. Telkens zegt er een stem: Dat weet ik nu al. Ik weet dat deze Christenen er zijn en deze gemeenten.

Maar nu is het of ik met nadruk moet zien hoe de gemeenten zijn, hoeveel er aan het leven van die gemeenten nog ontbreekt, hoe het geestelijk leven nog slechts begint te groeien, hoeveel zwakheid en zonde er nog in de gemeente is. Ik zou u reeksen van menschen kunnen noemen in wie ik de groote levensverandering door de genade van God heb gezien. Ik denk maar aan den Zendingschauffeur Ardjo, dien heel de zendingskring ongeveer kent. Zij die hem vroeger gekend hebben als een wereldschgezind, driftig, de driftten van

zijn hart volgend man, staan er verbaasd over om nu zijn gelouterd leven te zien. Zijn groote belangstelling is voor het koninkrijk Gods. Daarom is hem nooit iets te ver en nooit te veel. Waar hij even de gelegenheid heeft, brengt hij het Evangelie. Overal deelt hij boeken en kranten uit die hij zelf koopt. Het is de drang van zijn hart, hij kan er niet van zwijgen. Zijn mond is vol van Jezus, omdat zijn hart er vol van is. Zoo is het ook met zijn vrouw.

Als koopvrouw gaat ze er vaak op uit om kains te verkoopen. Ardja zei me: „vroeger kwam ze nogal eens met de politie in aanraking wegens oneerlijke practijken, doch nu is ze eerlijk. Op een avond bleef ze tot in den nacht uit, ongerust zochten we haar, en vonden haar tenslotte om vier uur 's nachts in een koempoelan van hadjis in de kaoeman, waar ze getuigde van Jezus, en niet eerder weg kon, omdat ze van Jezus wilde blijven spreken tegenover de bestrijding der hadjis". Dat alles is er en zooveel dergelijke dingen.

Maar tegelijk schijnt nu het andere zoo veel duidelijker er te spreken. Vele moeilijkheden kwamen den laatsten tijd op. De goeroes sekolah vroegen om een betere salarisregeling, wat hun goed recht was, maar sommigen deden het op een wijze, die we twifelen Christelijk te kunnen noemen. Onderscheiden liepen weg, ook in Djokja ging er één naar het Gouv. over. Van de colporteurs moest er één ontslagen worden. Goeroes indjil moesten er overgeplaatst wegens dingen in hun wandel, die nog wel niet hun werk onmogelijk maakten, maar toch ernstig bemoeilijkten. Een ging er weg wegens finantieele moeilijkheden. Onder de verplegers in het hospitaal kwamen ook moeilijkheden voor. Het is duidelijk: ons zendingspersoneel heeft meer zorg en opvoeding nodig. Dat is het eerste wat ik na mijn verlof te leeren had.

Ik ben begonnen met deze groepen van menschen Bijbelkringen te houden, om daardoor hun geestelijk leven op te bouwen, den onderlingen geestelijken band te versterken, om samen te trachten dichter tot Jezus te komen. Voorts heb ik de bedoeling om elk jaar eens enkele dagen met deze verschillende groepen uit kampeeren te gaan. Niet alsof de berglucht of het kampeeren een panacee voor geestelijke kwalen zou zijn, maar om eens in geheel andere verhoudingen bij elkaar te zijn dan in de vlakte en in het werk, en zoo dichter tot elkaar te komen en elkaar beter te kunnen helpen. De Heere Jezus riep zijn

discipelen en een woeste plaats alleen om het werk te laten varen en een weinig te rusten. Ik hoop, dat het mogelijk is, hier-voor op Kalioerang een zeer eenvoudige Jav. kampeergelegenheid te krijgen. Dan ben ik begonnen met op verschillende plaatsen vergaderingen te houden met het zendingspersoneel om daardoor het bewustzijn van saamhorigheid in den arbeid tusschen de verschillende arbeiders te versterken.

Die zelfde noodzaak is er ook ten opzichte van de gemeente. Nu geloof ik, dat een van de beste middelen om het geestelijk leven in de gemeente te sterken is, de gedachte op te wekken dat de gemeente zendingsgemeente is, en dat zij haar roeping heeft in het prediken van het Evangelie. Waar de gemeente dat het levendigst gevoelt, is haar geestelijk leven ook het meest opgewekt. Ik wijs daarvoor op de gemeente in Tjandisewoe. De goeroe Sisworo is een zeer ijverig man, die daar met groote toewijding werkt. Zijn arbeidsgebied was eerst voornamelijk Oostelijk van Tjandisewoe, maar thans heeft hij zijn werkerrein voornamelijk gezocht in het Noorden tegen de helling van de Merapi. Daar zijn we enkele dagen samen geweest om allerlei bezoeken te brengen in dorpen waar hij ingang vond, en daar ben ik weer opnieuw onder den indruk gekomen van zijn grooten ijver en geschiktheid voor het werk. Hij heeft een geheel bijzondere manier van prediking, die de Javanen boeit, en hij spreekt met gezag waarvoor een Javaan eerbied heeft. Hij heeft vele beelden in zijn prediking. Wij zaten bij den loerah van Degolan op den weg naar Kalioerang, en spraken over de zaligheid die de Javaan zoekt door allerlei elmoes (geheimleer), door het opvolgen van voorschriften van den Moh. godsdienst vermengd met bijgeloof. Nu zei Sisworo: „die zaligheid is een moeilijke zaak. Wat is echter moeilijk? Vindt ge het moeilijk een ster te grijpen?” De heele koempoelan antwoordde volmondig: „Duggi, angel sanget, malah mochal poenika. Dat is erg moeilijk, ja onmogelijk.” „Vindt ge het moeilijk de wereld te bewegen?” Dat was evenzoo zeer moeilijk. „Nu”, zei Sisworo, „dat is eigenlijk maar gemakkelijk. Misschien zouden we dat nog wel kunnen doen. Maar weet ge wat moeilijk is? Als er een kind zou willen geboren worden zonder vader of moeder. Zoo moeilijk is de zaligheid. Dan moet er een nieuw leven in ons komen en hoe kan dat zich zelf doen geboren worden? Dat kan God alleen geven. Maar anderzijds is de zaligheid zoo gemakkelijk als een kind opgroeit

en groot wordt. Dat gaat vanzelf. Zoo is het ook met de zaligheid die God geeft. Wij behoeven niets te doen dan het aan te nemen, en dan groeit het vanzelf in ons. God maakt ons zalig uit genade.” Dan zitten de menschen met spanning te luisteren en je ziet ze met hun oogen vragen: Wat zal hij weer zeggen.

In een nog hogere desa is Tepoehsari zaten we ook bij den loerah, en ik zei na gesproken te hebben over het Evangelie, dat de goeroe gaarne bereid was daar verder onderwijs over te komen geven. „Ja”, zei Sisworo, „’t is met een goeroe indjil als met brood. Hoe meer er aan gebeten wordt, hoe beter het is, anders wordt het oudbakken. Zoo is het ook met den goeroe. Hoe meer hij naar allerlei desa’s geroepen wordt om onderwijs te geven en hoe meer men hem vraagt, hoe meer hij ook levend blijft, anders slaapt hij in en wordt oudbakken”. Hij is vol van dergelijke beelden waarvan de Javanen smullen.

In ’t debatteeren over allerlei zaken van den godsdienst, zegt hij, moet ge altijd tegenover een zwaard een pistool stellen. Dan leggen ze ’t zwaard wel neer. Als ze u een kwestie willen voorleggen, moet ge altijd een moeilijker kwestie noemen, dan verwonderen ze zich en zwijgen.

Hij heeft in Tjandisewoe ook de menschen met list gevangen om ze aan het werk te zetten. Hij maakt vaak verre en zware tochten, zoodat hij in den avond doodmoe thuis kwam. Verschillende leden van de gemeente noodigde hij dan uit om bij hem te komen. Als ze hem zagen thuis-komen en zagen hoe moe hij was, en hoorden van alles wat hij dien dag gedaan had, dan werden ze eenzijdig tot mededijlenden en anderzijds tot jaloerschheid opgewekt, en zoo leerde de gemeente ijverig deelnemen aan het zendingswerk. Daardoor is er ook een opgewekt geestelijk leven.

En het derde dat ik zoo anders gevoel is de ontdekking van de gelegenheden voor het werk, die ik niet zoozeer zie als verrassende mogelijkheid voor Gods koninkrijk, maar vooral als beschuldigende en benauwende aanklacht over wat er niet gedaan wordt. En dat is veel. Wij hebben een roeping niet tot 10% van de Djokjasche bevolking, doch tot de geheele bevolking, de mannen en vrouwen, de jongen en ouden, de rijken en armen, de hoogen en lagen. En dat heb ik ook in allerlei vergaderingen met ons zendingspersoneel besproken. Wat kan er gedaan om het Evangelie door geheel de residentie te brengen?

(Wordt vervolgd).

Zending Friesland.

Jaarverslag van den Zendingsarbeid te Keboemen over 1928.

I.

Ds. K. van Dijk schrijft het volgende:

Zeer Geachte Brs.,

In 1928 vielen de gedenkdagen, die ons in herinnering brachten de trouw, die de Heere gedurende 25 jaren in ons huiselijk zoowel als in ons ambtelijk leven aan ons groot gemaakt heeft.

Die gedenkdagen voerden ons in gedachten ook terug naar het oogenblik, waarop we voor ruim 23 jaren het werk begonnen hier op het Friesche zendingsterrein. Gelukkig behoeven wij als wij het heden met dien aanvang vergelijken, geen oogenblik te twifelen aan een gezegenden vooruitgang van het zendingswerk.

Er is groot verschil tusschen toen en nu. In vele opzichten.

Ook toen was er een begin. Maar het was nog klein. Begin 1906 telden de Gemeentjes van Keboemen, Pamrihan, Kral, Premboen, Glonggong en Karanganjar tezamen 146 zielen. Daarin waren de gezinnen van den missionairen predikant en van zijne Helpers begrepen.

O, wat waren die Gemeentjes nog zwak, niet alleen in aantal, maar ook in kennis en in geloofservaring. In het eerste jaar gingen reeds drie gezinnen (in het geheel 11 menschen) terug naar de Sadrachgemeente, waaruit zij gekomen waren. Een was er die de Gemeente verliet, om met een Mohammedaan te trouwen. Ook de schooltjes waren klein, en zeer gebrekkig, wat de inrichting en het peil van het onderwijs betreft. In dien tijd begeerden de menschen voor hunne kinderen nog geen onderwijs. Het schoolbezoek was zoo ongeregeld mogelijk. En onze onderwijzers waren zeer weinig voor hun taak berekend.

Van onze medische zending was er alleen het hulphospitaaltje te Krakal, van een Hollandsch Inlandsch of Hollandsch Chineesch onderwijs was nog in het geheel geen sprake.

Thans tellen onze Gemeenten bijna 800 zielen. En ook nu zijn daar nog wel kleinen en zwakken bij, maar over het algemeen is het peil der ontwikkeling onzer Christenen belangrijk gestegen. Bijna in iedere Gemeente hebben wij er onderlegde menschen bij, die behoorlijk rekenschap van hun geloof kunnen geven, en die hun geloof versieren met een Christelijken wandel.

Dank zij de betere opleiding, en de ja-

renlange oefening in de praktijk, zijn onze Helpers en Onderwijzers veel bekwamer en flinker dan vroeger, en kunnen onze scholen veel beter wedijveren met die van het Gouvernement.

Het aantal onzer Christenen zou veel grooter zijn, als niet telkens de dichtheid der bevolking ook onze menschen drong om elders een beter bestaan te zoeken. Vele van onze Christenen wonen in het Banjoemaansche, en ook wel op andere zendings-terreinen. Ook gingen meerdere gezinnen naar de Buitengewesten (vooral Deli) om daar een beter bestaan te zoeken. Vele van de jongemensen van ons terrein, die in Djogja of Solo opgeleid voor onderwijzer, arbeiden als onderwijzers of Helpers in Solo, Magelang, Banjoemas of in het gebied van Wonosobo, omdat de uitbreiding van ons zendingsterrein lang geen gelijken tred gehouden heeft met de productiviteit van onze scholen, wat betreft de levering van nieuwe hulpkrachten.

Vier van onze Gemeenten zijn zoover gevorderd, dat in haar midden de ambten konden worden ingesteld; in den loop van dit jaar zal daar naar het zich nu laat aanzien een vijfde bijkomen. En drie van die Gemeenten hebben in 1928 samen hun predikant beroepen, en hebben daarmee den laatsten stap gedaan op den weg naar kerkelijke zelfstandigheid.

Voor den medischen arbeid hebben wij te Keboemen een groot en uitstekend ingericht hospitaal, met twee doktoren en drie zusters, met plaats voor meer dan 160 patienten, en daarbuiten, behalve het hulpziekenhuis te Krakal, nog twee goed bezochte poly-klinieken.

En behalve onze Indische scholen zijn er nu op ons terrein twee flinke scholen voor Westersch onderwijs, één Holl. Inl. School te Gombong, en één Holl. Chin. School te Keboemen, beide met een flinke staf van Europeesche en Inlandsche of Chineesche onderwijzers en onderwijzeressen.

Zoo zijn wij gegroeid, met onzen arbeid, en — zooveel zegen gaf ons de Heere.

Maar ook nu staan wij met ons werk nog slechts aan het begin. Wij hebben een boodschap voor ons volk van honderdduizenden, en het zijn nog maar tienduizenden, aan wie wij de boodschap hebben mogen vertellen. Duizenden bij duizenden, die het nog niet weten, dat wij Christus' gezanten zijn, die hun vrede verkondigen van Zijnentwege.

En o, wat is betrekkelijk het getal nog klein van degenen, die waarlijk aan de macht der duisternis ontkomen zijn. Het getal der Christenen bedraagt nog maar

iets meer dan 1 op de duizend van heel de bevolking. Terwijl de Heere toch gezegd heeft: Maakt alle volken mijn discipelen. Als het Javaansche volk voor Christus gewonnen moet worden, dan zijn wij nog zeer verre van ons doel verwijderd. Ja, dan schijnt het soms, of wij daar verder van af zijn dan ooit. Want de bevolking is meer ontwaakt, zich meer bewust geworden, bij vroeger vergeleken. Maar gelijk zij zich meer bewust wordt, voelt ze wel in vele opzichten hare geestelijke armoede en diepe ellende, doch ze wijdt die uitsluitend aan uitwendige oorzaken. Zij zoekt haar heil vooreerst slechts in de handhaving en versterking en ontplooiing van wat ze in zichzelf bezit. Daarbij wil ze wel hulp aanvaarden van buiten. Maar ze wil niets prijs geven, van wat ze meent te bezitten, en zij wil niet veranderen. En daarom heeft zij weinig oor voor de roepstem tot bekeering, die in het Evangelie tot haar uitgaat. Als er van de Zending iets te leeren valt, dan willen ze dat wel graag meenemen, maar het moet hen niet verwijderen van hun omgeving en van hunne gewoonten. Zij willen niet komen onder een vreemde macht. Zoodra het blijkt, dat het Evangelie hen opeischt voor den dienst van Christus in Zijn Koninkrijk, dan zetten zij zich in slaap. Dan blijkt, hoe zacht en ingetogen zij zich weten te houden, dat zij vijanden van Christus en Zijn Gemeente zijn.

Het verzet tegen den voortgang des Evangelies, en vooral het streven om den eigen godsdienst te handhaven en te bevestigen, is sterker geworden.

Dat het hun ernst is met dit streven, blijkt uit wat ik voor een paar weken las naar aanleiding van het 18e Congres van de Inlandsche Vereeniging Mohammadjah (een godsdienstige vereen., die zich de bevordering van het Mohammedaansche geloof ten doel stelt). Op het Congres bleek, dat die Vereen. in 1928 aan inkomsten een bedrag ontvangen had van f 128.667.18, en dat daarvan was uitgegeven: f 126.450.97. Er was dus een batig saldo van ruim f 17.000.—.

De Vereeniging had volgens het jaarverslag niet minder dan 205 scholen, met 630 onderwijzers en 16.324 leerlingen. Die scholen zijn voor een deel Holl. Inlandsche en Schakelscholen, en verder volksscholen. In Mei van dit jaar wordt van die Vereeniging een Normalschool (voor opleiding van Inl. Onderwijzers) geopend te Solo. Verscheidene van die scholen ontvangen ook subsidie van de Regeering. Er werd op het Congres een besluit genomen

om de niet gesubsidieerde scholen beter in te richten.

Dat Javanen zoo iets zouden praesteeren voor vrij godsdienstig onderwijs, dat was voor eenige jaren eenvoudig ondenkbaar.

Zulk een Vereeniging vormt een macht, die voor de handhaving van den Islam van groote beteekenis is.

Ook is, wat de Inlandsche wereld tot stand brengt op het gebied van de pers niet gering. Het aantal dag- en weekbladen ook van godsdienstige strekking is welhaast legio. En wat zij boven de Zending voor hebben, is dat zij bij hun werken en streven van tevoren van den sympathie der groote massa verzekerd kunnen zijn. Het zijn immers hun eigen volksgenooten, die het doen. Wie als Javaan een keuze heeft te doen tusschen zoo'n Inlandsche Vereeniging en de Zending, die kiest natuurlijk voor de eerste, tenzij dat er iets bijzonders is, dat zijne keuze in een andere richting leidt.

Menschelijkerwijs in het geheel onmogelijk, dat de Christelijke godsdienst het hier van het Mohammedanisme winnen zou. Het is een veel te ongelijke strijd.

Maar dat is voor ons geen reden om aan de komst van Gods Koninkrijk te wanhopen. Reeds hierom niet, dat we zien hoe inderdaad het Evangelie veld wint. Maar bovenal omdat we door geloof weten, dat Hij, die met ons is, meer is, dan alles wat we tegen hebben.

Wij kunnen niet van al onze Gemeenten zeggen, dat ze belangrijk zijn toegenomen in 1928. De voornaamste groei zat in de Gemeente van Gemoedjoegan. Daar waren het vooral enkele gezinnen uit de Sadrachgemeente van Mentasari, die onzen kring aldaar versterkt hebben. Zelfs kwam daar tot ons over een jonge man, in wien de ernstige begeerte was om grondiger onderwijs te ontvangen aan de School van Ds. Bakker te Djogja, opdat hij later anderen mocht onderwijzen. Hij gevoelde het diep, hoe het velen volgelingen van Sadrach aan de rechte kennis ontbreekt, en hoe zij gevaar loopen hun Christendom te verliezen, als er niet voor gezorgd wordt, dat zij onderwezen worden.

Het scheen een oogenblik, dat de toenaadering dier Sadrachchristenen in Mentasari ook andere van die kringen voor ons zou ontsluiten. Maar het schijnt, dat dit den nieuwen apostel niet welgevallig was, en dat hij aan de verschillende Gemeenten instructies heeft gegeven om toch voorzichtig te zijn.

Op zijn standpunt is dat wel te be-

grijpen. Hij heeft eenmaal voor heel den kring de taak aanvaard om ze te bewaren en te sterken. En nu gevoelt hij, dat hij bij de volvoering van die taak den steun van de beste elementen in zijn kring zeer noodig heeft. En die elementen dreigt hij te verliezen, als zij in geregeld contact met onze Helpers komen. Dan gevoelen zulke menschen heel spoedig dat zij bij ons meer onderwijs, meer voedsel voor hun geestelijk leven krijgen. En dat gunt hun de apostel wel, maar — zij moeten bij hem blijven. Hij wil juist die elementen voor zijn kring niet missen.

Wij waren door de broeders te Mentasari in aanraking gekomen met de Gemeente te Pondok, ten Zuiden van Karanganjari. Ze wilden daar een school hebben. Liefst een Christelijke school. Maar toen ik mij daarvoor interesseerde, was het of ze ineens vreesden, dat ze te ver gegaan waren. Ik remde toen mijn actie wat. Ik wilde hun niet iets opdringen. Toen is op een of andere wijze de Pastoor van Poerworedjo er achter gekomen, dat in Pondok plaats voor een school scheen te zijn. En die heeft terstond een rekest bij de Regeering ingediend om subsidie voor een school daar in de buurt. Ik kan niet anders zeggen, of die Pastoor is daarin zeer handig geweest, al zou het mij spijten, als hij succes had. Per slot van rekening zouden de Sadrachchristenen in Pondok daar ook niet blij mee zijn. Roomsche worden willen ze heelemaal niet.

(Wordt vervolgd).

Zending Zuid Holland Zuid.

Blijde dagen in Poerbolingo.

Zij waren zooveel zij konden opgekomen de manlijke stemgerechtigde leden der gemeente te Poerbolingo, die onder de hoofdgemeente ressorteeren.

De leider van de laatsten, Joesoep Madrawi, had de godsdienstoefening in het nieuwe kerkje te Karang Salam voor dit maal zóó geregeld, dat toch de vrouwen die niet naar Poerbolingo konden gaan niet te kort kwamen.

Zóó was dan de kerk op Paaschmorgen geheel gevuld. Er was een zekere spanning voelbaar. En geen wonder! Want het zou een historische datum worden.

Na afloop van de godsdienstoefening zou de verkiezing plaats hebben van een Javaanschen dominée.

Reeds de vorige beide Zondagen was een door den Kerkeraad geformeerd drietal bekend gemaakt.

Het bestond uit de Goeroes Indjil: Misaël en Soedermadi benevens den Javaanschen predikant Wirja Tenaja.

Misaël is bekend om zijn gezegenden arbeid in het Zuiden, eerst te Adiredja, daarna te Tjilatjap.

Ds. Wirja Tenaja is indertijd voor Rotterdam opgeleid en ook in ons Zendingsresort enkele jaren als onderwijzer werkzaam geweest. De kerkeraad overwoog, dat in zekeren zin wij nog eenige aanspraak op hem konden doen gelden. Hij staat nu in een kleine dorpsgemeente. Misschien ware verplaatsing naar een grootere stadsgemeente voor de Zendingszaak zoowel als voor hem niet ongewenscht.

Maar het hart der gemeente had Soedarmadi toch. Met meer dan driekwart der stemmen kwam hij uit de bus. Nu, de gemeente alhier heeft ook zooveel aan hem te danken. Het is een blijk van vertrouwen en waardeering, dat zij niet een ander boven hem de voorkeur gegeven hebben. Hoe dankbaar waren wij God en den menschen, toen wij de week daarop aan de gemeente bekend konden maken, dat de beroepene de keuze der gemeente hoopt te volgen.

Hij zal zich nu nog enkele maanden voor het examen hebben voor te bereiden.

Moge de Heere hem nabij zijn om straks als eerste Inlandsche predikant in het resort Banjoemas met wijsheid en getrouwheid de kudde des Heeren te weiden. Moge deze eersteling spoedig door meerderen gevolgd worden.

E.

Driemaandelijksch verslag van den Zendingsarbeid, in de voormalige Residentie Banjoemas (1 Januari—30 April 1929).

In de afgelopen maanden werden belangrijke stappen gedaan tot meerderen uitbouw van het kerkelijk leven.

Op 3 en 10 Februari had de bevestiging van de Ouderlingen en Diakenen plaats te Poerwokerto en Tjilatjap. Op beide plaatsen werden twee ouderlingen en één diaken aangesteld.

De kerkeraad van de kleine gemeente te Poerwokerto is dadelijk vol ijver aan het werk getogen onder het energieke voorgaan van den Heer R. Oerip Simeon een Jav. Christen van hoogerren stand en westerse ontwikkeling.

Er zijn in Poerwokerto ook enkele Hollanders, die zending en opbouw van het Protestantisch Christelijk leven genegen zijn. Door de recente vestiging der Roomsche Zending ter plaatse en de energie

welke dadelijk van die zijde getoond wordt, wordt men te meer geprikkeld zich aan één te sluiten.

Zóó werd dan geheel spontaan een vereniging van Maleisch sprekende Christenen opgericht.

Om in breeden kring belangstelling te wekken, verbond men er een onderling begrafenisfonds aan, mede ter bestrijding van de onkosten, die het overlijden van één der gezins-leden noodzakelijk meebrengt.

Het hoofddoel is echter om ter onderlinge stichting te zamen te komen. Ik hoop, dat er geregelde wekelijksche godsdienst-oefeningen uit zullen groeien.

Het publiek, dat hierin geïnteresseerd is, is voor het grootste deel een ander dan wat in de Zendingkerk zich onder leiding van bovenbedoelden kerkeraad wekelijksch zich schaart onder het gehoor van den goeroe Ngrirad.

Immers, dát zijn voor het meerendeel Javanen, hoewel er onder hen ook enkelen mogen zijn, wien de Maleische taal nader ligt, maar die een Javaansche preek ook wel kunnen volgen.

Die Maleische godsdienst-oefeningen zijn bestemd voor de Christenen uit de Buitengewesten, Indo-Europeanen en Chineezers.

Wij verblijden er ons hartelijk in, dat (zonder ons toedoen) die beweging onder de Maleisch sprekenden ontstaan is en naar vermogen zijn wij ten volle bereid op verzoek een helpende hand te bieden.

Dat in den kerkeraad te Tjilatjap ook de Heer Deux, aan wien de gemeente aldaar zooveel te danken heeft, gekozen werd, verheugt ons zoo wel als de gemeente. Reeds van den tijd van Ds. Ruysenaers af is de gemeente aldaar ten nauwste aan het gezin Deux verbonden.

Reeds vroeger werd gerapporteerd van een kring Christenen, wonende in verschillende desa's ten Zuiden van Poerbolinggo, die, behorende bij de hoofdgemeente, onder de hoede staan van een leerend-ouderling, tevens colporteur-courantenverspreider Joe-soep Madrawi. Den 27sten Januari werd in één dier desa's Karang Salam („Rotssteen des Vredes") een op eigen kosten gebouwd net Kerkje ingewijd.

In de afgeloopen drie maanden werden 13 volwassenen en 10 kinderen gedoopt. De meeste daarvan op 24 Maart te Karangsari (ten Zuiden van Banjoemas) n.l. 10 volwassenen en 5 kinderen. Deze gemeente, waarvan de eerstelingen in April 1928 gedoopt werden, telt nu reeds meer dan 40 leden.

Onze Schoolvereeniging hield 21 Maart haar jaarlijksche Algemeene Vergadering.

Het was een opgewekte bijeenkomst, opgeluisterd door de zóó welkome aanwezigheid van den Heer K. Wieringa, penningmeester van het Hulpcomit  te Dordrecht.

Met het oog op de bouwplannen, waarover ik reeds in het vorig verslag schreef, bevelen wij nog eens zéér de 5½ pCt. obligatieleening onzer Schoolvereeniging in de aandacht aan.

Obligatiebewijzen van f100.— zijn te krijgen bij den Heer B. van Proosdij (Ouden bovenstraat 18, Dordrecht), die den Heer Wieringa tijdens zijn Indische reis vervangt.

Wij beginnen eerstdaags met den bouw van een tweede Internaat voor Chineesche jongens en een onderwijzerswoning. Het land aan den hoofdweg is reeds gekocht. Wij durven een tweede Internaat aan, omdat onder 's Heeren zegen het eerste zoo goed geslaagd is. Om het idee van gezinsleven niet te verlaten, mogen zij niet meer dan een twaalfstal internisten bevatten. In het eerste zijn er nu reeds 13, en er zijn nog vele aanvragen.

Ook de Holl. Inlandsche School te Tjilatjap, nog in een huurhuis gevestigd, moet zeer noodig een eigen gebouw hebben.

Voor één en ander is onze hoop gevestigd op de broeders en zusters in Holland, die een veilige en goede belegging van hun geld zoeken, en tegelijk hiermede het zendingswerk steunen.

Zooals wij vroeger reeds schreven, is er bij deze obligatieleening de praktische bepaling gemaakt, dat bij ernstige noodzaak (ook bij overlijden) de gelden kunnen terugggevraagd worden,       .

Geve de Heere ook Zijn zegen op den menigvuldigen arbeid!

Alle arbeiders en arbeidsters, waaronder ook den beroepen Predikant Ds. J. A. C. Rullmann en gezin die 24 April naar Holland hopen te vertrekken, in Uw voorbede aanbevelend.

Uw dw. br. in Christus,

B. J. ESSER.

Poerbolinggo, 13 April 1929.

Aanvullende aanwijzingen voor de Zendingkaart.

De snelheid van opeenvolgende aanvullingen is ditmaal even minder dan te voren. Maar stilstand is er nog niet.

Vooraf een enkele opmerking. Men heeft mij opmerkzaam gemaakt, dat op sommige plaatsen, door mij voor de aanduiding met een *rood kruis* aangewezen, geen hospitaal

arbeid was begonnen, maar dat daar een polikliniek was gevestigd, of met den medischen dienst verbonden hulpdienst.

't Zij zoo; maar van de sedert korte jaren begonnen uitbreiding van de *gelegenheden voor medische hulp*, hoewel daarbij de naam *hospitaal*, als of er bedden beschikbaar waren, niet in aanmerking komt, meenden wij toch onder de rubriek medische hulp wel gewag te mogen maken op de kaart. En daarom is het teken van hulp-hospitaal tot een aanduiding van *geregelde werkzaamheid door de Medische Zending* meer algemeen te nemen. Of wij moesten dezen arbeid geheel onvermeld laten. Het halve ei, of de ledige dop!

door alle belanghebbenden kon worden geraadpleegd in Nederland, zou geen *overbodige* weelde zijn.

De beide andere plaatsen, die aan te wijzen zijn voor de kaart (Zend. blad Mei, bladzij 92) zijn: *Karanganjar*, ongeveer oostelijk van Soerakarta de hoofdplaats, kan het bekende zwarte blokje *midden in* krijgen. En op de kaart kan geplaatst worden:

1e. MANJARAN (op de lijn gedacht van Wonogiri naar Ngaven (in Djokjakarta) en wel juist boven de G waarmede de bergnaam Gading begint.

Daar dus het vierkantje met zwart middenblok en den naam Manjaran. Op

Heuvel van Goenoeng-Sewoe.

Zoo zou ik dan nu ook weer gemeld hebben onder het *enkel rood kruis* op te noemen: de in de Statistiek van den Medischen dienst (in het j.l. Meinummer bl. 96) vermelde plaatsen, de hulpstations van Soerakarta: *Bekonang* en *Tasikmadoe*; en van Klaten: *Wedj* en *Gajampit* — als ik de *ligging* had kunnen aanwijzen; des helaas! neen. Wil iemand mij daar over nader aanwijzing doen, dan hoop ik het nog in het Zendingsblad mee te deelen.

Evenzoo staat het voor den *Hoofddienst* met *Ngegot*, waar nu geregeld Avondmaalsdiensten worden gehouden. Ik kon die plaats op mijn kaartmateriaal niet vinden.

Het aanleggen van een kaartverzameling voor *alle* details aan één adres, ¹⁾ dat dan

de drie laatst opgegeven plaatsen is geregeld Avondmaalsviering.

2e. KALIBATA (in Poerworedjo. Utr.-Geld. terrein) juist op het midden tusschen *Loano* en de noordgrens, waar het riviertje *onder* den weg naar het Noorden begint! hier 't zelfde plaatsteeken als voor het vorige plaatsje. (Zie Zendingsblad Februari blz. 28).

D.V. tot December of eerder.
Amersfoort.

GORIS.

Een heuvel van Goenoeng-Sewoe.
(bij de foto).

Het Zuid-Oostelijk deel van het vorstendom Djokjakarta wordt geheel in beslag genomen door Goenoeng-Sewoe, dat is, het Duizend-gebergte.

Dit uitgestrekt Kalkgebergte is een zeer

¹⁾ Ten dienste der Zending.

merkwaardig complex van ontelbare half kegelvormige, witachtige topjes, waartusschen men kilometers ver doorgaat en die telkens het uitzicht weer belemmeren. Rivieren vindt men hier niet. De bodem is hier niet zeer vruchtbaar. Dit gedeelte van Djokjakarta is het minst bevolkt. De zending heeft er nog slechts een paar posten.

Bijgaande foto geeft ons één der heuvels te zien.

W. B.

SURINAME.

Voor Ambtsdragers ..... en anderen.

Deze maand gaat D.V. een circulaire in zee, waarvoor wij een oogenblik Uw aandacht vragen. Allereerst de aandacht van U, Broeders-Kerkeraadsleden. De circulaire is n.l. aan den Kerkeraad gericht en U zult haar dus in behandeling krijgen.

De circulaire vangt aan met een verwijzing naar een vorige, mede-ondertekend door Ds. Breukelaar, den heer Idenburg en Ds. Pol. Zij teekent voorts de moeilijke situatie, waarin het Zendingsgenootschap der Broedergemeente vooral sinds verleden jaar verkeert, schetst heel in 't kort wat Herrnhut reeds voor Suriname deed en de zware offers die het bracht. Haar doel is, de — zoo mogelijk — systematische medewerking onzer Geref. Kerken voor Suriname te krijgen. Dankbaar werd dan ook gebruik gemaakt van de aanbeveling van onze, op Zendingsgebied, vooraanstaande mannen.

Broeders-Ambtsdragers, U zult straks de beslissing in handen hebben over het al of niet medewerken aan dezen arbeid in Gods Koninkrijk. Geve de Heer der Zending U een warm en ruim hart. En de „anderen"? Laten zij, wanneer zij in dezen zijdeling-schen invloed ten goede kunnen uitoefenen, dat niet nalaten. Laten zij in elk geval van hun innerlijke belangstelling in het Zendingswerk blijk geven, door met hun gebed deze actie, waarvan met zooveel spanning het resultaat wordt afgewacht, krachtig te steunen.

In hartelijken dank ontvingen wij voor Suriname: Van Dames R. R. te Nijmegen f5; Kinderen 1e klas Chr. School Axel f2.50; Dames H. te H. (voor reis Boeti) f30; Mej. A. M. Kampen f5; C. J. S. te Kl. f3; N.N. te Z. f2.50; Zuster N.N. te Zwartsluis f100; Ds. O. de R. te R. f7; Mej. H. G. den Haag (via Mej. Kuyper) f10; Dr. v. d. B. Huizen f5; Wed. H. V. C. Velp f2.50; N.N. te G.N. f2.50; T. v. P. te IJm. f7; P. M. v. d. S. te H. f2.50; Chr. Sch. v. L. en U.L.O. 's-Gravenzande f5; Mevr. W. G. G. te A'dam f1.50; A. J. K. Ter N. f2.50; E. M. S. den Haag f1.50; J. J. S. te E. f3; J. F. M. A'dam f5; C. S. te W. f2.50; Leerl. Chr. Sch. Den Adel f5; Wed. R. te P. f5; J. C. S. van J. G. S. Delft f1.50; Mej. A. C. S. D. Hoogeveen f2.57; N.N. te H. f2; N. A.

de W. te A. f2; B. H. te O. f20. De meeste giften droegen het bijschrift: „Voor Saron". Nog van verkochte prentbriefkaarten Mej. F. v. H. Hilversum f16.23. Wie volgt!? Hilversum. Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.
Bilderdijklaan 12.

KORTE BERICHTEN.

Grafsteen Dr. J. G. Scheurer.

Woensdag 5 Juni, 2 uur, is op het kerkhof te Apeldoorn het gedenkteeken, dat van wege de Zending is geplaatst op het graf van wijlen Dr. J. G. Scheurer aan de Familie overgedragen. Het gedenkteeken, dat in strenge lijnen is uitgevoerd, bestaat uit een liggende steen, waarop een opengeslagen bijbel ligt en een staanden steen.

De tekst op den staanden steen luidt:

„Ter gedachtenis aan J. G. Scheurer, den eersten missionair-arts van de Geref. Kerken in Ned. op Midden-Java. Door zijn vast geloof in Jezus Christus en zijn vurige liefde voor de zaak der Zending, stond zijn leven geheel in het teeken van het offer. De Geref. Kerken in Nederland en haar Zendingsskring in Indië." Op den Bijbel staat: „Geneest de kranken en zegt tot hen: het Koninkrijk Gods is nabij U gekomen. Luc. 10 : 9." Op de liggende zerk „J. G. Scheurer. 3 Maart 1864—20 Juni 1928" en „G. Scheurer—v. d. Riet. 30 Dec. 1857—19 Maart 1929."

Dr. J. Hania.

Zeer tot onze blijdschap kunnen we thans melden dat de toestand van Dr. J. Hania iets gunstiger is geworden. Wel is hij nog uitermate zwak, maar er komt toch weer eenige hoop, dat de Heere hem nog weer oprichten zal. Moge de Heere hem nog sparen en de krachten hergeven.

Zuster H. F. ten Kate.

Zuster H. F. ten Kate denkt D.V. 12 Juni a.s. met de „Prinses Juliana" te repatriëren, om haar verlof te genieten. Zij is de oudste hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen. In verband met deze repatriëering zal Dr. Vonk trachten een tijdelijke kracht uit Indië te betrekken, hetzij voor de verpleging of voor de huis-houding.

Ds. J. A. C. Rullmann.

Ds. J. A. C. Rullmann, die in 1924 naar Indië ging om de Geref. Kerk te Batavia te dienen, maar door de Kerk van Rotterdam

is beroepen tot Miss. predikant te Poerbolingo, is met zijn gezin in Holland aangekomen om zich hier te lande voor te bereiden voor den arbeid die hem wacht.

Hij heeft zich, althans voorloopig, gevestigd te Soest, van Lennepweg.

H. Bergema.

De heer H. Bergema, Theol.-Candidaat, die de beroeping aannam tot 2en Miss. predikant voor Friesland en eenigen tijd te Leiden heeft gestudeerd, ter voorbereiding voor het Zendingswerk op Java, zal D.V. 17 Juli zijn Missionair-examen afleggen. Hij hoopt in het najaar naar Indië te vertrekken.

Ds. A. Merkelijn.

De terugkeer van Ds. A. Merkelijn, die in Juni met „*de Prins der Nederlanden*” weer naar Java zou vertrekken, is uitgesteld. Mevrouw is ongesteld geworden en moest een operatie ondergaan. Gelukkig had de ongesteldheid een zeer gunstig verloop, zoodat het gevaar is geweken. D.V. zal Ds. Merkelijn nu vertrekken met de „*Johan de Wit*”, 26 Juli van Genua.

H. J. Houwers.

De heer H. J. Houwers, onderwijzer te Rotterdam, is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs te Magelang. Hij zal D.V. naar Java vertrekken met de „*Indrapoera* 30 Augustus a.s. van Marseille.

Zendingsbibliotheek op Soemba.

De actie betreffende de Zendingsbibliotheek op Soemba blijkt goeden voortgang te hebben. Een pracht-collectie van werken van beteekenis, en behalve vele studiewerken ook nog leesboeken, en alle gebonden exemplaren, is ingekomen, en wordt voor de verzending naar Soemba gereed gemaakt.

Verzekering op Soemba.

Uit ingekomen inlichtingen is gebleken, dat het mogelijk is, de Zendingsgebouwen op Soemba te verzekeren. Het verzekeringsbedrag werd aannemelijk geoordeeld. Besloten werd de noodige voorbereiding te treffen en aan de Part. Synoden voor te stellen, om tot verzekering over te gaan op de voorgestelde wijze.

Kerkbouw te Djokja.

De Javaansche Gemeente te Djokja moet een nieuw kerkgebouw hebben. Het bestaande is gelukkig veel te klein. De kosten voor den bouw zijn geraamd op f 25.000.

Van de gelden, die Ds. Pos voor kerkbouw in Holland heeft verzameld, kon hij f 10.000 voor dit kerkgebouw afdragen. Er is dus f 15.000 te kort. De Javaansche Gemeente is te zwak om een leening van f 15.000 voor haar rekening te nemen. De Holl. Geref. Kerk te Djokja heeft zich echter bereid verklaard hiervoor hare Javaansche zusterkerk te helpen. Zoo behoort het.

Christ. Nat. Zendingsfeest.

Op het Christ. Nat. Zendingsfeest, dat Donderdag 4 Juli a.s. staat gehouden te worden op het landgoed van H. M. de Koningin-Moeder te Soestdijk, zal D.V. Dr. Th. de Visser de openingsrede uitspreken en Ds. D. A. van den Bosch te 's-Gravenhage de slotrede.

Afscheidsprediking van Ds. Colenbrander.

Op voorstel van de kerk van Appingedam, die goed zegt voor een deel der kosten, is door de Deputaten voor de Soemba-Zending besloten om de afscheidsprediking van Ds. Colenbrander per radio uit te zenden, opdat allen die radio hebben gelegenheid mogen ontvangen deze prediking te hooren.

LEESTAFEL.

Knoppen, door Berendien Schuiling, bij Kok te Kampen f 0.90, geb. f 1.50.

Een keurig teêr boekje. De titel symboliseert de inhoud. Ontluikende bloemknoppen. Innig vroom van inhoud en in den vorm van onzen tijd. De meeste gedichtjes zijn zeer klein, maar het zijn ook veelal juweeltjes.

Ds. J. J. Knap schreef een aanbevelend woord.

Moge deze jonge dichteres voortgaan ons gedichtjes te geven als deze.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Saldo Zendingsblad over 1928 f 19131.40. Door G. Eskes Dz. uit het Zendingsbusje van de Christ. School te Maarssen f 5.75. Door S. v. d. Berg te Voorburg uit het Zendingsbusje der Christ. M.U.L.O.-school f 13.92. Van N.N. voor de luidklok te Djokja f 2.—.

W. BREUKELAAR.

Santpoort 24 Mei 1929.

Postrekening No. 32806.

Met hartelijken dank mocht ik de volgende bijdragen voor het **Ziekenhuis te Magelang** ontvangen:

Uit Amsterdam: J. P. B. *f*2.50; E. D. v. M. *f*2.50; Zendingsskrans door Mej. E.H.N. *f*10; R. J. R. *f*5; Abcoude: E. v. H. *f*1; Alphen a. d. Rijn: Ds. H. J. L. v. H. *f*5; Appingedam: W. H. B. *f*2.50; Breukelen: Th. G. A. *f*1; K. H. *f*2; De Bilt: Zendingsscomm. *f*5; Baambrugge: A. J. v. W. *f*2.50; O. J. v. d. L. *f*2.50; Broek op L.: J. V. Jzn. *f*10; K. V. *f*2; Driebergen: Jøh. en J. v. d. K. *f*2; Delft: Dr. W. H. G. *f*2.50; Dedgum: Tj. H. *f*1; Dirkshorn: L. D. *f*2.50; Dokkum: R. B. *f*2.50; G. S. *f*2.50; H. J. B. *f*1; Groningen: N. A. *f*2.50; T. B. *f*2; G. M. *f*2; Hoofddorp: Mevr. E. *f*2.50; Hilversum: B. *f*1; Heemstede: J. S. *f*1; A. C. G. *f*2.5; Hazerswoude: G. D. *f*5; Haarlem: Mr. A. R. B. *f*10; Den Haag: Mej. J. M. A. Z. d. P. *f*3; Th. H. V. *f*5; Kinderen Frobelschool (Dr. A. K. vereeniging) *f*4; Ds. S. *f*3; Hoorn: A. IJ. *f*1.50; Halfweg: H. W. B. *f*2.50; Katwijk a. Zee: F. W. de V. *f*1.50; Z. W. B. *f*1; Loenen a. d. V.: Zendingsscomm. *f*16; Leiden: J. R. *f*10; Leerdam: J. F. *f*1; Maarn: B. D. G. *f*0.50; Marum: Jac. H. *f*1; Middelharnis: L. G. *f*10; Nederhorst te Berg: Geref. K. *f*5; Oud-Beerland: Ds. C. G. *f*5; Oosterend: W. B. Wzn. *f*1; Ridderkerk: Mevr. B. W. *f*10; Rijsoord: L. V. *f*2.50; Scherpenzeel: Ds. L. v. L. *f*1.50; H. v. d. B. *f*1; J. E. *f*1; H. v. R. *f*1; J. v. S. *f*2.50; Schermerhorn: Geref. Kerk *f*5; Sasenheim: C. F. *f*1; Spakenburg: Ds. O. d. J. *f*2.50; Urk: H. d. B. *f*2.50; C. B. Pzn. *f*2.50; Vlaardingen: Dr. E. D. K. *f*10; Veenendaal: H. v. S. *f*10; Vijlhuizen: Chr. v. d. V. *f*1; Vleuten: Geref. Kerk *f*2.50; Velzen: Dr. D. J. v. K. *f*5; Weesp: G. J. V. *f*2.50; J. S. *f*50; W. L. *f*1; Woerden: N.V. Manuf. Handel *f*5; Wormer: C. D. G. *f*1; IJ: N.N. *f*2.50; IJsselstein: A. N. B. *f*2.50; Zuidland: Dr. A. C. Z. *f*5; Zaandam: N. T. *f*1; S. S. *f*2.50.

Amsterdam: J. K. H. *f*12.50; L. T. S. *f*10; Mr. J. V. *f*5; J. B. *f*5; Prof. G. *f*10; J. K. v. d. B. *f*3.50; J. S. D. *f*2.50; H. D. de K. *f*2.50; J. D. *f*2.50; K. N. *f*5; J. W. L. *f*10; Prof. v. G. *f*15; J. C. B. *f*2.50; C. H. *f*2.50; J. H. v. d. V. *f*1; P. de D. *f*1; C. V. *f*2; A. d. K. *f*2; Wed. S. J. d. B. *f*20; G. H. M. K. *f*2; C. H. V. *f*2.50; L. v. D. *f*2.50; P. H. P. *f*1; Mr. G. S. M. *f*10; Mej. S. H. *f*2.50; P. A. v. Z. *f*2.50; Fam. W. *f*5; H. S. *f*2.50; J. L. *f*1; J. H. v. O. *f*1; W. L. v. A. *f*2.50; P. v. V. *f*2.50; P. A. F. *f*1; P. J. S. *f*5; Alphen a. d. Rijn: N. S. *f*10; S. P. Ch. *f*2; H. J. L. *f*5; K. S. *f*10; C. F. v. S. *f*10; C. v. d. W. *f*2.50; C. J. H. *f*5; D. J. T. *f*2.50; Mej. Wed. J. T. *f*1.75; H. T. *f*1; Joh. T. *f*1; K. S. *f*2.50; G. R. *f*2.50; M. Z. *f*10; Amersfoort: B. W. P. *f*1; Amerongen: J. C. K. *f*5; Angerlo: Mej. H. *f*25; Abcoude a. h. Meer: G. G. *f*2.50; Asperen: A. M. *f*2.50; Aalsmeer: K. d. W. *f*2; Arnhem: K. E. V. *f*5; Assen: L. v. d. S. *f*2.50; Ter Aar: J. v. d. M. *f*1; Aerdenhout: H. H. F. *f*10; Bunnik: Mr. v. B. C. *f*10; Breukelen: Mr. v. d. H. v. S. *f*1; G. S. *f*1; Bolnes: J. W. D. *f*25; Mej. W. T. D. *f*2.50; J. A. S. *f*1; Bo-

degraven: A. C. H. *f*2; W. K. Dzn. *f*2.50; Bussum: W. H. *f*2.50; Broek op Langendijk: J. S. *f*2.50; M. K. *f*2.50; Barendrecht: Geref. Kerk *f*10; Buiksloot: A. S. *f*2.50; Beverwijk: A. L. *f*2.50; Bleiswijk: Geref. Kerk *f*5; De Bilt: G. v. M. *f*2.50; Baarn: W. v. W. *f*1; J. W. *f*10; Gez. L. *f*2.50; A. G. *f*2.50; Baambrugge: H. v. d. L. *f*1; G. F. *f*5; H. K. *f*2.50; Benschop: D. C. K. *f*2; J. B. *f*2.50; Doesburg: H. M. *f*3; Delft: Ds. H. *f*5; Driebergen: Bureau V. V.O. *f*5; Dr. H. L. R. *f*5; C. J. de K. *f*3; Mevr. T. V. *f*2; B. v. R. *f*2.50; Doorn: D. R. *f*2; J. H. 2; Dordrecht: P. L. de G. F. *f*10; Enkhuizen: J. B. *f*2.50; C. de J. Azn. *f*2.50; G. A. *f*2.50; N. G. Jr. *f*5; R. Z. Azn. *f*1; N. v. Z. *f*10; Gorinchem: J. d. G. *f*25; 's-Gravendeel: J. F. *f*1; Hilversum: P. F. v. d. S. *f*10; W. H. *f*1; Honselaarsdijk: J. v. A. *f*7.50; P. A. S. *f*5; H. Br. *f*5; Hekendorp: W. V. *f*1; Hellevoetsluis: F. J. G. *f*1; Heerjansdam: Ds. N. *f*10; Hoog-Blokkand: W. B. *f*1; Hillegersberg: A. D. *f*2.50; S. G. *f*2.50; J. J. R. *f*5; Ger. Kerk *f*2.50; Hoornaar: D. K. A. *f*5; Haag: Dr. F. v. d. H. *f*2.50; H. B. *f*10; Mej. P. K. *f*1; L. v. d. T. *f*2.50; F. V. *f*1; A. G. *f*2; Mr. A. J. L. v. B. C. *f*50; Bruijloft I. G. *f*15.50; J. M. *f*10; J. Th. v. V. *f*1; J. J. K. *f*2.50; Hazerswoude: Jac. v. A. *f*1.50; G. W. *f*1; D. de B. IJzn. *f*1; Hillegom: P. v. d. B. Jr. *f*2.50; N. C. v. d. S. (verzameld door leerlingen v. d. Chr. B. S.) *f*53.25; J. S. *f*1; Hei- en Boeikoop: J. B. *f*1; Haarlem: A. L. *f*2.50; G. A. G. *f*10; W. K. *f*5; J. W. Fl. *f*10; Mevr. v. Sch. *f*10; Huizen: J. W. E. *f*5; J. V. *f*21.46; Heer-Hugowaard: K. W. *f*5; Wed. L. *f*2.50; Hoofddorp: B. Br. *f*1; Harmelen: I. M. *f*2.50; Hendrik-Ido-Ambacht: Ds. H. *f*1; Heemstede: J. G. *f*10; D. K. *f*2.50; Krimpen a. d. Lek: Joh. V. *f*2; N. C. K. *f*2; Klaaswaal: G. D. de K. Jzn. *f*10; Kockengen: Ds. V. *f*2.50; Leiderdorp: Mej. C. M. *f*2.50; Mevr. L. W. v. G. *f*5; G. G. *f*2.50; Lisse: Dr. R. Jr. *f*2.50; W. A. S. *f*2.50; Leiden: J. P. V. *f*2.50; Dr. H. R. W. *f*25; C. Z. B. *f*2.50; H. *f*1; J. de L. *f*1; Mr. A. K. *f*5; Loenen a. d. Vecht: K. K. *f*1; Loosduinen: Mr. H. *f*2.50; Lunteren: Mei. de K. *f*2.50; Leimuiden: K. *f*2; Landsmeer: H. H. B. *f*2.50; Molenaarsgraaf: H. A. v. d. H. *f*5; Mijnsheerenland: Adr. de J. *f*5; A. J. Groen *f*2; Meerkerk: J. N. *f*2.50; Monster: W. V. Sr. *f*2.50; M. J. v. L. 1.50; D. V. *f*1; Monnikendam: G. B. *f*1; J. M. *f*1; M. D. *f*2.50; Muiden: W. G. B. *f*5; A. L. *f*10; Gez. Kerk *f*5; Maasland: K. M. *f*1; Mijdrecht: W. V. *f*1; Moordrecht: Ds. K. *f*2.50; Maassluis: Fam. Fl. *f*15.—; Maarsen: Joh. v. H. *f*2.50; Montfoort: Johs. v. K. *f*10; Noorderloos: F. B. *f*1; N.-Lekkerland: J. d. V. *f*2; H. d. J. *f*2; Wed. A. d. B. *f*1; Naaldwijk: I. I. v. B. *f*1.25; G. P. *f*10; J. A. *f*4; J. P. en Zonen *f*5; Ds. T. *f*10; Noordwijk a. Zee: C. v. d. N. Dzn. *f*3; Nieuwveen: Zus-

ter d. Joh. Sticht. *f* 10; Nieuwkoop: Ger. Kerk *f* 2; Nieuwerkerk a. d. IJssel: M. v. W. *f* 2.50; Noord-Scharwoude: F. en Co. *f* 10; Wed. Ds. B. *f* 2.50; Nigtevegt: J. G. *f* 2.50; Nieuw-Loosdrecht: Jac. V. *f* 1; Oudewater: W. v. d. K. *f* 5; Ouddorp: Joh. d. B. *f* 2; Ottolander: P. R. *f* 1; Oostzaan: E. S. *f* 1; Oudekerk a. d. Amstel: J. d. B. *f* 1; Pernis: G. M. *f* 1; H. *f* 2.50; L. M. *f* 2.50; A. H. *f* 1; P. de W. *f* 1; H. B. *f* 3; J. H. *f* 1; Poortugaal: C. H. *f* 1.50; A. C. v. W. *f* 1; Poogsteest: J. C. W. Cz. *f* 2.50; A. T. K. *f* 10; Th. W. H. E. *f* 5; J. W. B. *f* 50; Pijnacker: C. M. v. d. V. *f* 1; Puttershoek: G. Z. *f* 2.50; St. Pancras: Gebr. Kl. *f* 2.50; H. de W. *f* 2; G. de W. *f* 2; Rozenburg: W. de B. *f* 5; L. N. *f* 2.50; Ridderkerk: Adrs de Z. *f* 1; N. A. *f* 2.50; Rijsoord: B. de K. *f* 25; M. L. Sr. *f* 2.50; J. S. *f* 2.50; M. W. Mzn. *f* 2.50; Ds. D. P. *f* 25; F. de J. *f* 5; Rhenen: A. J. K. *f* 1; Reeuwijk: L. J. L. *f* 2; Rijnsburg: N. P. *f* 1; Rotterdam: A. M. *f* 1; J. P. H. *f* 5; D. G. H. *f* 2; G. D. *f* 1; Mej. C. de Z. *f* 1; C. L. *f* 4; M. J. C. B. *f* 10; J. Sm. *f* 10; F. T. *f* 2.50; C. v. D. *f* 2.50; Jac. H. M. *f* 10; T. H. J. T. *f* 5; P. T. P. *f* 1; Mr. v. Sch. *f* 10; Familie E. *f* 50; Ds. G. E. *f* 10; J. S. *f* 1; Sassenheim: E. D. *f* 1; G. v. E. *f* 2; Sommelsdijk: C. K. Azn. *f* 2.50; Spijkenisse: P. G. *f* 2; L. v. d. M. Czn. *f* 2.50; W. C. V. *f* 2; J. v. I. Jzn. *f* 5; Strijen: G. A. D. *f* 2.50; C. v. R. *f* 1; J. C. D. *f* 5; A. de K. *f* 1; J. H. *f* 2; Schelluinen: A. v. d. M. *f* 2.50; Schoonhoven: Zr. Br. *f* 2.50; Schipluiden: M. v. d. L. *f* 5; Wed. v. D. *f* 1; A. B. *f* 1.50; Naai-kranen *f* 2.50; Mej. C. D. *f* 1; Slidrecht: Wed. S. W. *f* 1; A. Bl. *f* 1; Santpoort: Ds. W. B. *f* 2.50; Soestdijk: Mej. v. E. *f* 1; B. G. *f* 2; Ds. T. *f* 2.50; Soest: A. P. *f* 2.50; M. Vl. *f* 2.50; Scherpenzeel: C. M. *f* 5; Dames H. *f* 2.50; Terbregge: J. B. *f* 1; M. H. *f* 2; G. J. de B. *f* 1; Urk: W. M. *f* 2.50; Uithoorn: Ds. B. *f* 2.50; J. M. v. M. *f* 2.50; Voorschoten: Ds. G. D. *f* 5; Ds. A. *f* 10; Vianen: A. c. H. *f* 5; Vlaardingen: A. v. R. *f* 1; J. K. *f* 2.50; Veenendaal: H. B. *f* 2.50; N. *f* 1; Velzen: A. M. *f* 1; Vinkeveen: A. K. *f* 1; Woubrugge: Joh. v. R. *f* 1.50; P. C. v. H. *f* 0.50; Ds. D. N. *f* 2.50; Wassenaar: Wed. Dw. *f* 5; Woerden: B. F. B. *f* 5; W. O. *f* 25; Weddinsveen: M. D. B. *f* 2.50; Weesp: G. P. *f* 10; Waarder: J. G. H. *f* 2; Wijde Wormer: W. H. *f* 5; IJmuiden: Jac. J. *f* 2; IJsselstein: J. v. d. W. *f* 2; Zegwaert: Con v. D. *f* 1; Wed. v. A. *f* 2; S. de W. *f* 2; C. J. v. d. S. *f* 2.50; Zendingscommissie *f* 12.50; Zoetermeer: Wed. Vermeer *f* 3.50; J. H. *f* 2.50; Zevenhoven: C. C. *f* 1; IJ. v. V. *f* 1; Zeist: W. v. M. *f* 2.50; Wed. Ds. A. K. *f* 2.50; A. M. *f* 10; Dr. Sch. *f* 2.50; Zuidende Delftgouw: A. K. *f* 1; Zandvoort: H. G. de J. *f* 10; A. F. v. St. *f* 2.50; Zuidland: A. C. de B. *f* 2.50; P. L. *f* 1; Wed. C. R. *f* 2.50; Zuilen: J. W. v. T. *f* 2.50; Zegveld: P. v. d. H. *f* 1; Zwijndrecht: P. S. *f* 2; L. V. *f* 2.50; Zwammerdam: C. v. M. Mzn. *f* 2.50; P. v. V. *f* 2; W. N. *f* 2.50.

Amsterdam: H. v. d. G. *f* 10; Mevr. L. G. W. *f* 50; F. L. v. d. B. *f* 50; H. B. L. *f* 25; J. D. *f* 25; Mevr. A. *f* 10; Abcoude N. V. *f* 5; St. Annaparochie: K. S. N. *f* 5; Appelscha: Tj. D. *f* 2.50; Appingedam: Mej. K. v. D. *f* 2.50; Baarn: v. d. Solokrans door Mej. G. T. *f* 25; H. M. S. *f* 10; Bedum: J. A. M. *f* 4; Bergum: S. S. A. *f* 2; Mej. M. *f* 1; Ds. W. H. v. d. V. *f* 5; Broek op L.: J. C. K. *f* 2.50; Buitenpost: Dr. P. A. B. *f* 2.50; Dedemsvaart: A. H. *f* 2.50; Doezum: K. v. d. L. *f* 5; Oegkum: S. W. J. Z. *f* 2.50; L. v. d. B. *f* 1; Drachten: J. V. *f* 2; Gebr. D. *f* 1; P. K. *f* 1; Wed. P. S. *f* 2; Dribergen: M. E. J. K. *f* 10; Drogeham: Gebr. O. en A. Z. *f* 4; Ee: fam. S. *f* 7.50; E. E.: H. de J. *f* 5; Echterbrug: J. M. *f* 2.50; Emmer Compasc.: D. *f* 2.50; Enschede: Z. E. *f* 2; Franeker: C. B. en Zn. *f* 1; H. H. *f* 1; L. H. *f* 1; Gaastmeer: Ds. G. A. L. *f* 2.50; Garijp: gift in de collecte *f* 10; Genum: Wed. P. D. *f* 2.50; Gesterga: D. v. d. M. *f* 2; Giessen-Nieuwkerk: G. B. *f* 5; Goonga: Wed. H. B. *f* 1; Groningen: W. H. *f* 1; Mr. R. B. *f* 1; K. v. H. *f* 1; S. C. S. *f* 1; A. W. *f* 5; A. S. D. *f* 1; G. H. v. d. M. *f* 2.50; C. H. Ph. K. *f* 1.50; J. H. B. *f* 1; Grootegast: A. F. *f* 5; Den Haag: J. G. W. *f* 2.50; J. v. d. S. *f* 5; Dames S. *f* 10; Haarlem: H. H. B. *f* 10; Hallum: Wed. J. S. *f* 1; Hantum: J. K. O. *f* 2.50; Harlingen: R. H. *f* 1; Harkema Opeinde: C. R. *f* 10; Harnegarijp: G. D. *f* 1; Hastwerd: J. B. *f* 5; Heemstede: Wed. G. *f* 1; Heer Hugowaard: J. G. Jr. *f* 2.50; Hilversum: Gebr. v. d. B. *f* 30; Holwierde: H. S. *f* 1; Holwerd: C. W. v. d. H. *f* 2.50; Hoofddorp: J. O. *f* 1; Hoogezand: J. D. B. *f* 2; Hoorn: G. C. T. *f* 2; F. K. *f* 5; Idskenhuisen: J. H. H. *f* 5; Joure: N. N. *f* 2; Kiel-Windeweer: W. B. *f* 1; Kloosterburen: D. v. d. M. *f* 5; Kollum: J. de J. *f* 2; Kollumerpomp: de kinderen der B. L. S. *f* 10; Landsmeer: Geref. Kerk *f* 5; Leeuwarden: J. v. d. L. *f* 5; Joh. S. *f* 1; Lemmer: J. W. *f* 25; G. v. d. L. *f* 1; M. O. *f* 1; J. C. *f* 2; de Lier: A. v. d. A. *f* 5; Linde den Ham: W. B. *f* 2.50; Loppersum: A. P. *f* 1; Lutjegast: K. G. v. d. V. *f* 1; Makkum: H. F. R. *f* 1.50; Marrum: H. v. d. L. *f* 1; Meeden: N. N. *f* 2.50; Monnikendam: K. S. *f* 0.50; Murmerwoude: B. N. *f* 5; Nieuw-Weerdinge: J. v. d. M. *f* 1; J. H. *f* 1; Niezijl: B. D. *f* 10; Onstwedde: N. N. *f* 2.50; Oostzaan: Jb. V. *f* 2; Geref. Kerk *f* 10; Noord Scharwoude: C. M. *f* 6.38; Sneek: S. V. *f* 1; Stedum: K. D. *f* 1; Stellendam: Chr. School *f* 8.50; Surhuisterveen: D. d. W. *f* 1; Utrecht: Douair. v. t. v. W. R. *f* 50; Prof. Dr. L. B. *f* 20; Mej. F. J. v. B. C. *f* 125; Mevr. J. C. K. *f* 2.50; Dr. G. K. *f* 1; Veenendaal: Zendingscomm. door W. v. S. *f* 100; Veenwoude: P. A. de M. *f* 1; Waddinxveen: J. v. d. G. *f* 10; Wagenborgen: W. K. H. *f* 1; Woerden: A. N. *f* 10; IJmuiden O.: P. S. *f* 2.50; Zeist: Jonkvr. de J. *f* 5; Zwingelspaan: Zendingsbusje Chr. S. door G. J. d. H. *f* 11.40.

A. MERKELIJN,
Columbusstr. 256,
Den Haag.

Gironummer 141811.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBABA.

5e Verantwoording van 26 April tot en met 26 Mei 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

Geref. Kerk, Niezijl, busjes $f 30$; W. Karlien, Uithuizen, zendingskalenders $f 11$; Door Ds. Miedema, van een zuster $f 5$; Bij Br. Boerema, Groningen, gev. i. d. brievenbus $f 2.50$; Gift Oosterkerk, Groningen $f 10$; Gift Westerkerk, Groningen $f 2.50$; Reinders, Groningen, 3e kl. M.U.L.O.-school $f 10$; W. Brandsma, v. d. leerl. der Chr. Sch. Thesinge $f 25$; Jan Vredevoogd, Thesinge 310 h.ct. $f 1.55$; Mej. A. Bolt, Zijldijk, v. d. schoolk. $f 4.36$; Johs. Noordhof, Grijskerk, 114 h.ct., van K. Dijkstra Ezn., 90 h. ct. van wijlen A. de Haan, plus kerkbusje $f 10.63 = f 12.65$; Mej. W. G. Dop, Westerlee, nikkertje schoolkinderen $f 6.80$; Ds. H. de Zwart, Warfium, giften gev. i. h. kerkzakje, $f 10$ plus $f 2 = f 12$; J. Wildvank, Delfzijl, busjes $f 75$; L. K. Wijbenga, Scheemda, 1/3 opbrengst schoolbusjes $f 5$; Mej. M. Boonstra, Doezum, Ger. Meisjes-verein. „Dorcas” $f 7.50$; K. ter Laan, Schildwolde, nikkertje Geref. Sch. $f 12.80$; K. Bosma Jr., Middelstum, gift kerkzakje $f 5$, zendingscomm. $f 20 = f 25$; Ds. v. d. Sluis, Onstwedde, gift „Uit dankbaarheid” $f 3$; H. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden, 3 giften, n.l. $f 2.50$, $f 2$ en $f 1 = f 5.50$; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, negertje schoolkinderen $f 11$; S. v. d. Zwaag, Den Andel, schoolnegertje $f 5$; F. D. te U. v. d. bruiloft van W. D. en A. D. te U. $f 13.50$; P. Ritsema, Bedum, gift gev. i. d. coll. $f 5$; Van A. Barelds, 2e Exloërmond gecoll. zilver. bruiloft, H. Tees $f 12.44$; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, 30-jarige bruiloft, J. Fokkens $f 4.28$; Ds. E. G. van Teylingen, Oostwold Old $f 14.54$; A. Algra, Stadskanaal, zonder omschrijving $f 275$.

Provincie Drenthe:

Ds. C. Stam, Alteveer, v. d. Zendingscommissie $f 80$; Gereformeerde Kerk, Hardenberg, coll. v. H. S. kerkzakje $f 10$ plus $f 10 = f 20$; Ds. Noordewier, Westerbork, gift gev. i. d. coll. $f 1$; K. Tiems, Gees, gift kerkzakje $f 2.50$, catechisatiebus $f 11.55 = f 14.05$; H. L. Smeman, Coevorden, collecte Geref. Kerk $f 34.41$; Mej. J. Mulders Meppe, busjes catechis. $f 20$, kerkbus $0.25 = f 20.25$.

Provincie Overijssel:

Gev. i. h. kerkzakje, Geref. Kerk, Ommen $f 10$ plus $f 5 = f 15$; Gev. i. h. kerkzakje Geref. Kerk Vroomshoop $f 100$ plus $f 2 = f 102$; Zendingsbusje Geref. Kerk Avereest $f 72.94$; J. Reinds, Koekange, Ger. Meisjes-verein. Ruinerwold $f 4.50$; Ds. Visscher, Oldemarkt, collecte lokaal Kuinre $f 32.50$; A. Kolkman, v. d. Chr. School Wierden $f 6$; J. van Dalen, St. Jansklooster, dankoffer van N.N. $f 2.50$; S. Malda, Lutten, 2

maandelijksche bijdrage (Maart en April) $f 50$ en verzameld door de kinderen d. Chr. School $f 51.15 = f 101.15$; G. Koordes, Holten, kalenders en blaadjes $f 32.05$.

Soembaweek.

Provincie Groningen:

Ter Apel $f 78.70$; Midwolda $f 134$; Gerkesklooster-Stroobos $f 154.90$; Wester Emden $f 90.80$; Uithuizermeeden $f 622.85$; Bedum $f 464.25$; Musselkanaal $f 99.35$; Nieuwolda $f 121$; Warfium $f 326.70$.

Provincie Drenthe.

Vries $f 71$; Assen $f 374.95$; Hijken $f 71.20$.

Provincie Overijssel:

St. Jansklooster (Vollenhove) $f 65.25$; Blokzijl $f 44.05$; Oldenmarkt $f 43.50$.

Pinkstercollecte.

Provincie Groningen:

Thesinge $f 167.45$; Stedum $f 178.27\frac{1}{2}$; Zuidwolde $f 175$, idem, nagift $f 25$; Zoutkamp $f 32.37\frac{1}{2}$; Midwolda $f 141.25\frac{1}{2}$; Uithuizen $f 438.31$; Loppersum $f 370.58$; Sappemeer $f 123.19$; Stadskanaal $f 325$ —; Musselkanaal $f 203.20$; Garrelsweer $f 159.51$, idem nagift $f 10$; Wagenborgen $f 108.12$; Munnekezijl $f 110.55$; Ter Apel $f 85.28$; Schouwerzijl $f 109$ —; Oostwold $f 336.09$; Wester Emden $f 74.10$; Westerlee $f 80$ —; Uithuizermeeden $f 278.71$; Overschild $f 41.95$; Bedum $f 361.75$; Warfium $f 92.16$; Ten Post $f 82.10$; Wildervank $f 339.81$; Bellingwolde $f 16.90$; Groningen $f 1273.47$.

Provincie Drenthe:

Zuidwolde $f 157.73$; Beilen $f 106.04$; Dwingelo $f 135.45$; Diever $f 372.50$; Meppel $f 215.45$; Schoonoord $f 29.69$; Hijken $f 22.07$; Alteveer $f 31.81$; Schoonebeek $f 96.26$.

Provincie Overijssel:

Enter $f 40$; Steenwijk $f 149$; Hardenberg $f 245$; idem (nagift) $f 10$; Zwolle $f 416.55$; Nijverdal $f 234$.

Benheim en Oost-Friesland.

Laar $f 66.92$.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e tot en met 4e verantwoording v. 1-1-'29—25-4-'29 $f 24873.52\frac{1}{2}$
5e verantwoording v. 26-4-'29—26-5-'29 ..... $f 11976.37\frac{1}{2}$

Vanaf 1 Januari tot en met

26 Mei 1929 ..... $f 36849.90$

Bijzonder aangenaam zou het ons zijn, indien alle kerken en H.H. correspondenten, Zendingscommissies etc. de *Pinkstercollecten* in elk geval vóór 1 Juli zouden willen storten of gireeren op postrekening 138000 Soembazending, opdat we geen leegte kas krijgen.

Bij voorbaat hartelijk dank,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Groningen, 27 Mei 1929. Praediniussingel 5.
Postrekening 138000 Soembazending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Een noodzakelijke Wetenschap. — Van Zendingsaangelegenheden: Het gedenkteeken op het graf van Dr. Scheurer; Ds. Ploos van Amstel; Dr. J. Hania; Onze Zendingsstatistiek. — Zending Noord-Holland: Jaarverslag. — De Keuchenius-School. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Ds. A. Mercklijn. — Het hospitaal te Magelang. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Jaarverslag Midden Soemba. — Onderwijs op Soemba. — Jaarverslag West Soemba. — De Vereeniging Soemba's Hospitaal. — Zending Friesland: Jaarverslag Keboemen. — Een verblijdend bericht. — Percentage cijfers. — Zending Zuid-Holland Noord: Dr. Scheurer's Hospitaal te Klaten. — De tweede Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Een groep verplegend personeel. — De Inl. Gemeenten en het Zendingswerk. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Een noodzakelijke Wetenschap.

Laat de Heidenen weten, dat zij menschen zijn.
Ps. 9 : 21b.

Wanneer wij de woorden van onzen tekst lezen, dan behoeven wij ons waarlijk niet in te spannen om te begrijpen, waarom David, de vervaardiger van den negenden psalm, deze woorden tot den Heere bidt. In 't algemeen heeft de mensch een veel te hooge gedachte van zich zelve. Maar uit Gods Woord kunnen wij te weten komen, wie wij feitelijk zijn, en op welke plaats wij moeten staan. En zonder de werking des Geestes in het hart, denken wij altijd te hoog van ons zelve en te laag van onzen God.

Van die openbaring waren de Heidenen verstoken en die werking des Geestes kenden zij niet. Zij misten de kennis Gods en daardoor ook de kennis van zich zelve.

Dit kwam heel duidelijk uit in de snoevende taal, waarmede de Heidenen God lasterden en Gods volk smaadden. Meermalen had David dit ondervonden. In het bijzonder, toen de kampvechter Goliath met zijn tergende woorden Israël tegentrad.

Welk een hooge gedachten de Heidenen van zich zelve hadden, blijkt bijv. heel duidelijk uit de woorden, waarmede Rabsake, bij de belegering van Jeruzalem, Jehova en zijn volk hoonde. Het komt ook uit in wat Pilatus Jezus toevoegde: „Ben ik een Jood?” Hij, Romein, zag laag op Jezus neer. En als Paulus in Athene, Jezus en de opstanding verkondigde, dan blijkt het ten eerste, dat de Atheners zich in wetenschap verre verheven achtten boven dezen dienstknecht des Heeren, als zij tegen elkan- der spraken: „Wat wil toch deze klapper zeggen?”

* * *

Voor de Heidenen is het noodzakelijk te weten, dat zij menschen zijn. Hier in onzen tekst vinden we het woord „adam”, wat aangeeft, dat de mensch uit de aarde genomen is. Hij is er niet altijd geweest, maar hij is door God geschapen uit het stof der aarde. Deze wetenschap moet den mensch klein maken. Zonder die wetenschap kunnen wij onzen God nooit die hulde toebrengen, welke Hij als onze Schepper zoo waard is. Dan durft men het met een onzer dichters wel neerschrijven: „ik ben een god.”

En na den val in zonde heeft het woord „mensch” nog een andere beteekenis gekregen, en wel deze, dat hij niet alleen uit de aarde genomen is, maar dat hij ook tot haar zal weerkeeren. Nu houdt het woord „mensch” ook in, dat hij broos, vergankelijk is, kort van duur. Wie ervan doordrongen is, dat hij mensch is, die weet ook, dat hij ieder oogenblik kan sterven, en dat hij na dit leven moet verschijnen voor den hemelschen Rechter, voor wien hij rekenschap moet afleggen van wat hij hier op aarde heeft gedaan.

Het houdt ook in, dat hij onmachtig is zichzelf te redden, dat hij in zichzelf verloren is.

* * *

Maar gelukkig mogen wij bij het woord „mensch” ook nog aan wat anders denken. Treedt al de gedachte van nietigheid, van broosheid en vergankelijkheid, van zonde en verlorenheid op den voorgrond, toch weten wij, dat juist die mensch gered kan worden en het eeuwig leven kan ontvangen.

Daarop heeft David hier niet het oog. Hij wil met zijn gebed zeggen: Heere, leer aan de Heidenen de plaats kennen, waarop zij moeten staan tegenover hunnen Schepper, opdat zij ophouden met hun lastertaal en smaden van Gods volk.

De mensch is niet alleen stof. Hij heeft ook een geestelijk bestaan. De Grieken hebben in hun woord „mensch” uitgedrukt, wat wij in 't Hollandsch zoo niet voelen. Zij hebben het woord „anthropos”, en dat beteekent: iemand, die opwaarts ziet. Dat herinnert er ons aan, dat de mensch ook een geestelijke zijde heeft. God heeft ons geschapen het voorhoofd omhoog en de oogen naar boven. Wij staan niet alleen in verband met de aarde, maar ook met den hemel. Dien hemel hebben wij door onze zonden verbeurd, maar wij kunnen hem door Gods liefde en genade herkrijgen. Dat is alleen mogelijk, als wij goed verstaan, dat wij niet door eigen kracht, door menschelijke kracht er kunnen komen, maar door een Goddelijk werk. Als wij ons diep verootmoedigen vanwege onze zonden, maar dan ook de oogen opwaarts heffen, smekend tot God om genade.

* *
* *

Zie, de beteekenis van dit mensch-zijn moet God nu den Heidenen leeren. Anders worden zij nooit zalig. Dat hebben wij den Heere te bidden. Dat God hun leere diep te buigen voor zijn gezag, kennis van zonde schenke, en den Heere Jezus doe kennen in den rijkdom Zijner genade.

En waar God middellijk werkt, hebben wij hun het Woord Gods te brengen. Want immers is het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods. En hoe zullen zij in den Heere Jezus gelooven, als zij niet van hem hebben gehoord? En hoe zullen zij hooren, zonder die hun predikt?

Daarom moet de boodschap tot de Heidenen uitgaan, dat zij menschen zijn, diep afhankelijk, niets in zichzelf, zondig en doemwaardig, maar tot wie God de hand der redding uitstrekt in Jezus Christus, die hun de zaligheid en het eeuwig leven wil schenken.

Die die boodschap brengen, verrichten een moeilijk werk. Dat wij hen dan ondersteunen met ons gebed en met onze gaven. En de Heere geve dan aan velen, die nu nog in duisternis zitten, het licht, om te zien, dat zij menschen zijn, om te weten, waar zij moeten staan, wien zij moeten dienen en in wien zij moeten gelooven ter zaligheid.

H.

v. R.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het gedenkteekeken op het graf van Dr. J.

G. Scheurer en Mevrouw Scheurer—

v. d. Riet.

(Bij de foto).

Woensdag 5 Juni l.l. is op de Nieuwe Algemeene Begraafplaats aan den Soerenschen weg te Apeldoorn het gedenkteekeken, dat vanwege de Zending der Geref. Kerken in Nederland is geplaatst op het graf van wijlen Dr. J. G. Scheurer, aan de Familie overgedragen.

Nog bij het leven van Mevrouw Scheurer—v. d. Riet was door de Zending tot de Familie het verzoek gericht om een ge-

denkteekeken op dit graf te mogen plaatsen. De Familie verleende bereidwillig daartoe haar toestemming. En toen is door de Kerk te Amsterdam en de andere Kerken van Noord-Holland, in samenwerking met de Zendingsdeputaten van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland en haar Zendingskring in Indië, aan de Firma Tesink te Apeldoorn opgedragen, een gedenkteekeken te ontwerpen, zooals het zou passen op het graf van den zoo eenvoudigen, hartelijken, maar tegelijk ook zoo stoeren, strengen Dr. Scheurer, die de baanbreker is geweest voor den Medischen dienst onzer Zending op Midden-Java. En

het mag gezegd, dat deze Firma in het ontwerpen en uitvoeren van dit gedenkteeken uitnemend is geslaagd. Zooals de foto doet zien is het een sober, eenvoudig, massaal gedenkteeken, dat in strenge lijnen,

halve de familie en Ds. W. Breukelaar uit Santpoort, die den gedenksteen overdroeg, op: Ds. Pol uit Rijsoord als vertegenwoordiger van de Deputaten der Generale Synode der Geref. Kerken; Ds. Schouten van

Het gedenkteeken op het graf van Dr. J. G. Scheurer en Mevrouw Scheurer—v. d. Riet.

zonder eenige versiering, is uitgevoerd.

Van de overdracht gaf de „Standaard” het volgende verslag:

„Onder de aanwezigen merkten wij be-

Amsterdam namens de Geref. Kerk van A'dam en een deputatie der Geref. Kerken in Noord-Holland; Ds. Rullmann van Batavia; D. D. Goris, de Bruyn en Goede, predi-

kanten bij de Geref. Kerk te Apeldoorn; leden van den Raad der Geref. Kerk te Apeldoorn enz.

Ds. W. Breukelaar van Santpoort was het een groote eer, dat hij bij de overdracht van dit gedenkteeken een enkel woord mocht zeggen.

Spr. staat hier bij het graf van iemand, die een vriend voor hem was en een vriend van Dr. Scheurer te wezen was spreker een eer en een voorrecht. En daarom acht spreker zich geëerd dat hij in dit oogenblik bij de overdracht van dit gedenkteeken een enkel woord mag zeggen.

Allereerst bracht spreker de familie dank, dat zij de gelegenheid heeft gegeven dit gedenkteeken te mogen plaatsen.

Spreker kan verstaan, dat het in zekeren zin een offer voor de familie was dat de Geref. Zending dit gedenkteeken plaatste; spreker kan verstaan, dat de familie het liever zelf had gedaan.

Laat 't der familie echter een bewijs zijn van de hooge waardeering en liefde, die hun vader en moeder in de kringen der Zending werden toegedragen.

We staan bij het graf van een held, een held des geloofs. Hoe rotsvast stond hij in zijn geloof. Met kloeke kracht kwam hij op voor de eer van Gods Woord, zooals hij in de laatste jaren zoo treffend toonde.

Een held des geloofs en daarom ook een held der liefde. Zijn heele leven stond in het teeken van de overgave aan de zaak des Heeren, in het bijzonder de Zending.

Misschien is 't zwaarste offer van zijn leven wel geweest, toen de Heere tegen hem zeide: „Nu gij niet meer”. Niet lang heeft hij actief het werk der Zending gediend. Doch in dien korten tijd heeft hij zich doen kennen als een held in de liefde voor de zaak Gods, maar ook als 'n held in kracht en in energie. En in dien korten tijd heeft hij 't stempel gezet op en den weg gebaad voor 't werk der medische zending. Want zonder Scheurer zou de medische zending nooit geworden zijn, wat zij nu is. Bepaaldelijk staat de zending te Djokja met haar Petronella-Hospitaal aan de spits van de zending in Nederland, sterker, aan de spits der wereldzending, want het is de eerste inrichting op het medisch gebied der zending. Daarover heeft God Scheurer willen gebruiken.

Naast hem rust zijn vrouw, uw moeder — aldus vervolgde spreker. Die nauwgezette, ijverige moeder, mag spreker wel zeggen. Zij pasten niet alleen bij elkaar, maar zonder moeder had vader nooit kunnen zijn, wat hij geweest is. Voor vader

was zij een kracht, een hulpe, ook in zijn arbeid.

Zij zijn elkander spoedig gevolgd. Wij hebben, aldus spreker, eerst nog met haar gesproken over dit gedenkteeken, en zij hechte haar goedkeuring aan het plaatsen ervan.

Een oogenblik zijn zij gescheiden geweest, nu zijn zij samen in het nieuwe Jeruzalem, voor den Troon van Hem, Wien te dienen door de zending hun een lust was.

Thans werd de gedenksteen onthuld.

De gedenksteen is in hoofdzaak uitgevoerd in hardsteen, en kenmerkt zich door eenvoud.

Op den staanden steen is 'n letterplaat bevestigd van groene syeniet, waarop in vergulde letters:

Ter gedachtenis aan
J. G. SCHEURER.

Den eersten Missionair-Arts van de Gereformeerde Kerken in Nederland, op Mid-den-Java. Door zijn vast geloof in Jezus Christus en zijn vurige liefde voor de zaak der Zending stond zijn leven geheel in het teeken van het offer.

De Gereformeerde Kerken in
Nederland en Haar Zendings-
kring in Indië.

Op de dekzerk ligt aan den voet van den staanden steen een wit marmeren opengeslagen bijbel.

Op de linkerpagina zijn de volgende letters aangebracht:

Geneest de kranken
en zegt tot hen,

en op de rechter:

Het Koninkrijk Gods is nabij gekomen.
Lukas 10 : 9.

Verder is op den deksteen in zwarte letters gebeiteld:

J. G. SCHEURER.

3 Maart 1864.

20 Juni 1928.

G. SCHEURER—Van de Riet.

30 December 1857

19 Maart 1929.

Naar aanleiding van het opschrift, dat Dr. Scheurer's leven door zijn vast geloof in Jezus Christus en zijn vurige liefde voor de zaak der zending geheel in het teeken van het offer stond, zeide Ds. Breukelaar: Niemand die zeggen zal dat deze woorden overdreven zijn. Er zal ook niemand in den Hemel zijn, die deze woorden weerspreekt. Want zijn gansche leven heeft in het teeken van het offer gestaan.

Moge dit gedenkteeken — aldus eindigde Ds. Breukelaar — tot in verre tijden getuigen van wat Gods genade in uw ouders aan

onze zending gaf.

Mr. J. H. Scheurer, van Amersfoort, sprak een dankwoord. In Ds. Breukelaar sprak hij toe de gevers van het gedenkteeken. Wij waardeeren deze daad zoo zeer, niet voor de eer, maar omdat 't ons goed doet dat dit gedenkteeken is voortgekomen uit den kring van de zending, die de kern van 't leven onzer ouders heeft uitgemaakt.

Spreker dankte voor de keuze van de woorden, op het gedenkteeken geplaatst; allen die door hun aanwezigheid blijk gaven van belangstelling en de fa. Tesink voor de piëteit en toewijding, waarmee zij 't werk heeft uitgevoerd en blijk heeft gegeven, zoo goed te begrijpen wat het doel was.

Wij aanvaarden dezen gedenksteen als een monument dat spreken mag tot ieder, die het ziet dat God aan zijn kinderen niet alleen de kracht geeft, maar ook de eere.

Op verzoek van Mr. Scheurer ging Ds. Breukelaar thans voor in dankgebed, waarmee deze plechtigheid geëindigd was.

Twee jubilea nabij.

De volgende maand — het is nog Juni terwijl we dit schrijven — zullen, zoo de Heere wil, twee van onze Zendingsmannen hier in Nederland hun veertigjarige ambtsbediening mogen gedenken. De eerste is:

Ds. C. W. E. Ploos van Amstel.

Het was den 14den Juli 1889, dat Ds. Ploos van Amstel te Gerkesklooster bevestigd werd in de bediening van Gods Woord. Hij zal dus D.V. den 14 Juli a.s. zijn veertigjarig amtsjubileum mogen vieren.

Het ligt niet op den weg van het Zendingsblad om een kort overzicht te geven van de ambtelijke loopbaan van dezen zeer beminlijken en zeer beminden dienaar des Woords, die, na de Kerk van Gerkesklooster, de Kerken van Zwolle en Delft heeft mogen dienen en thans sinds 20 Juni 1920 in de Geref. Kerk te Steenwijk met nog frissche kracht zijn zeer gewaardeerden arbeid in de bediening van het Woord mag verrichten.

Het Zendingsblad wil alleen herinneren aan wat Ds. Ploos van Amstel voor onze Zending was en nog is. Ruim 10 jaar lang, van 6 Maart 1910 tot Juni 1920, stond hij te Delft, de zendende Kerk van Zuid-Holland ten Noorden. In die jaren heeft hij als dienaar dezer zendende Kerk aan de behartiging van den Zendingsarbeid te Wonosobo zeer gaarne een deel van zijn tijd en kracht gewijd.

Toen dan ook in 1914, na het overlijden

van Ds. Rudolph, voor Zuid-Holland ten Noorden een ander moest aangewezen worden als deputaat van de Generale Synode voor de Zending, viel de keus als van zelf

Ds. C. W. E. Ploos van Amstel

op Ds. Ploos van Amstel te Delft. De Generale Synode van 1914 benoemde hem en elke volgende Generale Synode vernieuwde zijn benoeming tot Zendingsdeputaat.

In den kring dezer deputaten is de sympathieke predikant van Steenwijk een zeer gewild man, naar wiens voorzichtig advies men gaarne luistert, wiens warme liefde voor de Zending telkens blijkt en op wiens hulp in den arbeid steeds gerekend worden kan. Hij neemt dan ook in hun midden één der eerste plaatsen in. Sinds October 1927 fungeert hij als Assessor in het Moderamen van deze deputaten.

Het Zendingsblad wenscht Ds. Ploos van Amstel hartelijk geluk en hoopt, dat hij nog lang ook de Zending moge dienen met de rijke gaven, waarmee de Heere hem sierde.

Dr. J. Hania.

Kort na Ds. Ploos van Amstel zal D.V. Dr. J. Hania te Geldermalsen eveneens mogen gedenken, dat hij voor 40 jaren in de Geref. Kerk te Oosterbierum zijn intrede deed als dienaar des Woords.

De gedachtenis zijner veertigjarige ambtsbediening nadert echter onder donkere schaduwen.

Gelijk men weet is Dr. Hania reeds sinds November 1927 ernstig krank. De laatste weken blijft zijn toestand vrij wel stationair. Gelukkig is het uitzicht op herstel niet geheel afgesneden. Nog steeds koesteren we de stille hoop, dat de Heere hem nog zal sparen voor zijn gezin, en voor den arbeid in onze Kerken, en inzonderheid ook voor het werk der Zending, dat zooveel aan hem te danken heeft. Zijne krankheid veroorzaakt echter, dat de gedachtenisviering van zijn veertigjarige ambtsbediening in alle stilte zal moeten voorbij gaan.

Het is zijn uitdrukkelijke begeerte, dat hem geen bezoek worde gebracht, en ook geen brieven of telegrammen worden gezonden. Hij wenscht dien dag in alle stilte door te brengen. En hij liet ons verzoeken, dit ook mede te deelen in het Zendingsblad.

Het spreekt van zelf, dat we dit uitdrukkelijk verlangen hebben te eerbiedigen. Maar het doet ons toch innig leed, dat de gedachtenis van zijn veertigjarigen dienst niet in het openbaar kan worden gevierd. We zouden zoo gaarne in eene openbare samenkomst met hem en de Gemeente te Geldermalsen den Heere hebben willen danken voor wat Hij in dezen rijk begaafden Broeder aan onze Kerken en inzonderheid ook aan de Zending schonk.

Door de Generale Synode te Groningen in 1899 werd Dr. Hania voor het eerst benoemd tot deputaat voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. En sinds heeft elke volgende Generale Synode zijne benoeming vernieuwd. In den kring dezer deputaten nam Dr. Hania steeds een zeer voorname plaats in. Van meet af werd hij gekozen tot scriba. En telkens werd opnieuw die gewichtige functie hem opgedragen. Van 1899 af tot heden toe, dus bijna 30 jaar lang, was hij de eerste scriba van de Zendingsdeputaten der Generale Synode.

Door zijn rijke kennis van het Kerkrecht, zijn onwrikbare beginselvastheid, zijn groote werkkracht en zijn helder oordeel, gepaard aan een breede kennis van de zaken der Zending, heeft hij in den kring van de deputaten voor de Zending altoos grooten invloed geoefend.

Steeds werd aan zijn oordeel groote waarde gehecht en bijna altoos werd naar zijn advies gehandeld. De samenstelling van onze Zendingsorde is voor een aanmerkelijk deel zijn werk geweest. Op elke Generale Synode, na 1899 tot heden toe, was hij één der rapporteurs voor de zaken der Zen-

ding. Bijna 30 jaren lang stond hij in het eerste gelid van onze Zendingsmannen in Nederland en heeft hij een der invloedrijkste plaatsen bekleed. Ook heeft hij, nadat de Heere op den Oudejaarsdag van 1915 Ds. H. Hoekstra opnam in de eeuwige rust, diens plaats ingenomen in de redactie van het Zendingsblad en schreef hij de door velen gaarne gelezen meditatieën. In dezen arbeid bleef hij werkzaam, totdat hij in April 1922 meende als redacteur van het Zendingsblad te moeten aftreden. Ofschoon zijn mededeputaten zeer gaarne hadden gewild, dat hij ook dezen door allen zeer gewaardeerden arbeid had voortgezet, moest hierin toch worden berust. Aan de zaken der Zending bleef echter Dr. Hania zich wijden met al de rijke gaven, die de Heere hem heeft geschonken.

Thans is hij door zijn langdurige, ernstige krankheid reeds meer dan anderhalf jaar verhinderd aan den arbeid deel te nemen. Het ligt voor de hand, dat men in den kring van de deputaten der Generale Synode voor de Zending hem zeer mist. Moge het de Heere behagen hem nog weêr op te richten en als te hergeven aan zijn arbeid, ook in het werk der Zending.

Zeer gaarne zouden we een portret van Dr. Hania in het Zendingsblad hebben geplaatst. Maar hij heeft als zijn uitdrukkelijken wil te kennen gegeven dat dit niet zou gebeuren. Het spreekt van zelf, dat we niet tegen dien wensch van onzen gewaardeerden Vriend en Broeder willen ingaan. Maar we konden toch niet nalaten iets te zeggen van het veelomvattende werk, dat hij voor de Zending onzer Kerken heeft gedaan. In de geschiedenis onzer Zending zal de naam van Dr. J. Hania met eere worden genoemd.

Onze Zendingsstatistiek.

In verband met de statistiek onzer Zending over het jaar 1928, opgenomen in het No. van Mei, hebben we in de vorige nummers enkele opmerkingen gemaakt betreffende den Hoofddienst en den Medischen dienst. Ditmaal willen we iets in het midden brengen omtrent den schooldienst.

Vooreerst wat betreft de Inlandsche scholen. Deze scholen vallen in twee soorten uiteen n.l. in de z.g. tweede klas scholen, ook wel standaard scholen genoemd, een soort scholen dat iets lager staat, maar toch dicht nadert tot het peil van een gewone lagere school hier te lande en in de volksscholen, die van aanmerkelijk lager type zijn; zeer eenvoudige schooltjes, ook

wel desascholen genoemd, waar het onderwijs niet veel meer dan een beetje lezen, schrijven en rekenen omvat.

In 1928 is het getal van de Christ. Inlandsche scholen op Midden-Java niet toegevoegd. Het is gebleven wat het in 1927 was n.l. 69. En het getal leerlingen is zelfs iets achteruit gegaan. Het kan dus niet gezegd, dat het Inlandsch onderwijs op ons Zendingsterrein krachtig bloeit. Wellicht staat dit in verband met de houding der Regeering, die met het toestaan van subsidie den laatsten tijd verre van scheutig is. Alle aanvragen om subsidie voor de oprichting van nieuwe scholen worden bijna regelmatig afgewezen, alsmede ook voor uitbreiding van bestaande scholen. De Regeering houdt hierdoor de ontwikkeling van het bijzonder Inlandsch onderwijs wel wat tegen.

Het gunstigst staat het Inlandsch onderwijs onzer Zending er bij in de residentie Soerakarta of Solo. Dit terrein telt alleen 24 scholen, waarbij slechts 1 volksschool. En die 24 scholen tellen bijna evenveel leerlingen als alle andere scholen van alle andere terreinen te zamen. Met den Medischen dienst staat Djokja verre vooraan, maar wat de scholen betreft spant Solo onbetwistbaar de kroon. Op de Christ. Inl. scholen van Solo ontvangen bijna 2800 kinderen Christ. onderwijs en op heel ons Zendingsterrein van Midden-Java nauwelijks 5600.

Ofschoon sterkere uitbreiding van het Inl. onderwijs wel zeer gewenscht zou zijn, is toch ook nu al deze hulpdienst voor de Zending van veel belang. Uit den aard der zaak kan moeilijk in cijfers uitgedrukt hoeveel vrucht het Christ. onderwijs draagt. Maar gedurig blijkt toch, dat onder hen, die toegebracht worden tot de Gemeente, er heel wat zijn, voor wie de Zendingsschool het eerste middel was om het zaad des Evangelies in hunne harten te zaaien.

De Christ. Holl. Inl. scholen, waar het onderwijs in de Holl. taal wordt gegeven, nam in 1928 op ons zendingsterrein niet onbeduidend toe in bloei. Het getal is met twee vermeerderd. En aan de meeste scholen breidde het aantal leerlingen zich uit. Gelijk men weet, gaan deze scholen niet rechtstreeks uit van de Zending. Maar toch zijn ze voor de komst van het Koninkrijk Gods op Java van niet minder beteekenis dan de Inl. scholen, die van de Zending uitgaan. Onderscheidene gevallen zijn aan te wijzen waarbij de Christ. Holl. Inl. school het middel was, waardoor jonge menschen voor het Evangelie werden gewonnen. Wat

het Christ. Holl. Inl. onderwijs betreft, staat Midden-Java ten Zuiden vooraan onder alle Zendingsterreinen van Ned.-Indië. Er is geen enkel Zendingsterrein in Ned.-Indië waar naar verhouding zooveel Christ. Holl. Inl. scholen zijn dan op het Zendingsterrein van onze Kerken op Java. Sterke uitbreiding van dit onderwijs is dan ook niet meer te verwachten en ook wellicht niet gewenscht. Misschien is er hier of daar nog ruimte voor de oprichting van een Christ. Holl. Inl. school. Over het algemeen echter zijn de thans bestaande scholen voldoende om in de behoefte aan dit onderwijs te voorzien. Het is natuurlijk volstrekt niet noodig en zelfs niet gewenscht, dat ze zoo heel veel Inlanders Hollandsch leeren. Er moet voor wie deze scholen hebben bezocht later ook gelegenheid wezen, om het genoten onderwijs behoorlijk te kunnen gebruiken, anders maakt het hun maar ontevreden, wanneer zij geen geschikt emplot kunnen vinden, waar zij van hun kennis van het Hollandsch gewin kunnen trekken. Holl. Inl. scholen zijn er op Midden-Java thans vrij wel genoeg. We mogen zeer dankbaar zijn, dat het Christ. Holl. Inl. onderwijs in den korten tijd van nog geen twintig jaren zich zoo snel heeft ontwikkeld, dat nu reeds meer dan 7000 kinderen op ons Zendingsterrein dit onderwijs ontvangen.

Ten slotte nog een enkele opmerking. Van meer dan één zijde heeft men er ons op gewezen, dat de cijfers van de geplaatste statistiek niet precies met elkander kloppen. Er moeten enkele fouten zijn ingeslopen. Ook ons is dit niet ontgaan, maar de oplossing geven konden we niet. De geplaatste statistiek is ons uit Indië toegezonden, waarvoor we zeer dankbaar zijn, ook al is het, dat er blijkbaar enkele weinig beduidende fouten in voorkomen en enkele opgaven geheel ontbreken.

Het is trouwens vrij wel ondenkbaar een zoo uitgebreide statistiek te ontwerpen, zonder een enkele fout. De geplaatste statistiek geeft ons over het algemeen een vrij zuiver beeld van den stand onzer Zending aan het eind van 1928.

Z., 24 Juni '29.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Jaarverslag van het Zendingswerk in
Djakakarta over 1928.

(Vervolg).

II.

Nu is er in de eerste plaats deze maatregel genomen om Sisworo van allen ar-

beid in de gemeente los te maken, en dien te bestemmen zuiver voor den arbeid der Evangelieprediking. Deze zal dan alle verschillende zendingsposten langs gaan, en daar twee dingen doen. Met de gemeente spreken over de wijze waarop de gemeente aan het zendingswerk kan deelnemen en haar daartoe opwekken, en met de goeroes indjil, de goeroes sekolah, de verplegers of colporteurs ter plaatse er op uit trekken in den omtrek naar al die plaatsen die het meest van belang zijn om daar het Evangelie te brengen. Hij zal daar dan een maand blijven of zooveel langer als wenschelijk is, en dan naar een volgende zendingspost gaan. Ik hoop, dat dit voor onze gemeenten en ons zendingspersoneel een bezielend voorbeeld mag zijn en leiding geven zal.

In de tweede plaats hoop ik den arbeid hier en daar wat te centraliseeren. In Wonosari heb ik twee goeroes indjil geplaatst en twee colporteurs, die tot taak krijgen twee aan twee de afdeeling te bezoeken naar een vast plan, desa na desa, om daar eerst naar het desabestuur te gaan, en dan voorts allerlei menschen te bezoeken, ontslagen patienten van het hospitaal, ouders van schoolgaande kinderen, en anderen, om daar de boodschap van het Evangelie te brengen door prediking en Chr. geschriften. Dan krijgt, hoe eenvoudig ook voorloopig, 't Evangelie er toch een stem. Zoo dacht ik in Wates ook de dingen te regelen voor de afdeeling Koelon-Progo. Voorloopig missen we daarvoor de menschen nog.

Ik centraliseer dat ook uit dit oogpunt, dat op die wijze gemeente en zending in verband met elkaar kunnen blijven. De gemeente in Wonosari en in Wates moet dan deze zaak ter hand nemen, leiding geven, de rapporten der predikers ontvangen enz. De gemeente moet de zending als haar taak leeren gevoelen. Dat moet een levend element zijn in de gemeentelijke belangstelling en activiteit, op de gemeentevergadering, kerkeraadsvergadering en classis. Wij loopen in de Jav. kerkelijke wereld hetzelfde gevaar als in Holland, dat alle bemoeienis van kerkelijke vergaderingen tenslotte alleen bestaat in dingen die op de gemeente betrekking hebben, en niet in het zoeken van een antwoord op de brandende vraag: hoe kunnen wij de gemeente uitbreiden? Ik denk aan een zin uit het rapport over Evangelisatie op de synode van Leeuwarden: „Om aan deze roeping eenigermate te beantwoorden, ware het aanbevelenswaardig, dat alle kerkelijke

vergaderingen, kerkeraad, classis, provincie, synode minder kracht en tijd besteedden aan administratieve werkzaamheden, maar meer en meer werden in vollen zin kerkelijke vergaderingen, die in de eerste plaats zich wijdten aan de behartiging van geestelijke belangen, met name ook aan de verbreiding van het Evangelie binnen en buiten haar gebied.” Dit rapport was ondertekend door Prof. Bavink, Bouwman en Kuiper. Dat gevaar dreigt ook hier.

In dit verband mag ik misschien iets zeggen over de eerste voorloopige Classicale vergadering van de vijf kerkeraden in Djokja op 12 Maart j.l. gehouden. Tien afgevaardigden waren daar aanwezig, benevens onze goeroes indjil als adviseerende leden. Dan voorts een aantal belangstellenden. Ik ben blij, dat wij eindelijk hier zoover gekomen zijn. De indruk, die ik van deze vergadering heb, is dat het gemeenschappelijk handelen over de zaken van het kerkelijk leven het gemeenschappelijk bewustzijn in haar midden zeer versterkt, en het gemeenschappelijk leven opbouwt. Ik geloof, dat het zeer wenschelijk is, om zoo spoedig mogelijk een verder verband te leggen tusschen de Jav. kerken, voor heel Midden-Java.

Nu was het echter eigenaardig, dat alle onderwerpen die daar ter sprake kwamen betrekking hadden op de gemeente, op leden der gemeente, op de regeling van het leven der gemeente in het adatrecht, vragen van kerkenorde, enz. maar dat er niets kwam over wat met de uitbreiding der gemeente in verband staat. Dat speelt nog te weinig in kerkeraad en gemeente een rol. Dat komt ook door ons zelf. Wij hebben wel telkens gezegd, dat de Christenen de roeping hebben om mee te arbeiden aan de uitbreiding van Gods koninkrijk, maar wij hebben te weinig die zaak opgedragen aan de gemeente als geheel in haar eigen organen. Nu hebben de gemeenten vaak de gedachte, dat zij niet op het gebied van de zending mogen komen. Aan de kerkeraden en de gemeenten moeten wij het zeggen: De prediking van het Evangelie is uw taak. Gij moet de maatregelen nemen, de wegen zoeken, de verslagen ontvangen, enz. Finantieel zullen zij onze hulp niet kunnen missen, en onze leiding zullen zij bij dit alles behoeven. Maar zij moeten het gevoel hebben dat het hun werk is. De prediking van het Evangelie moet een van de belangrijkste onderwerpen op kerkeraad en classis zijn.

Het lijkt mij toe, dat wij ook, wat andere dingen betreft, dezen weg uit moeten. De

school op Klitren is voor een belangrijk deel bevolkt door Christenkinderen, daarom zou ik het zeer wenschelijk achten, om deze te doen uitgaan van een vereeniging van Christenouders. Misschien is het ook mogelijk met andere Inl. Scholen, dat deze beheerd worden door krachten uit het Javaansche leven zelf. Indien Mohammadjah dat kan, waarom zouden Christenen het dan niet kunnen? Misschien komen we zoo iets nader aan het ideaal van een gemeente, die brandt van ijver voor de uitbreiding van Gods koninkrijk, waarin geen Christen zonder een bepaalde taak voor God is.

Ik hoop, ge vergeeft het me, dat ik allerlei gedachten, die juist na het verlof heel sterk in mij opgekomen zijn, hier heb uitgesproken. Ze betreffen toch het zendingswerk, al werden er tot dusver geen cijfers in genoemd. Omtrent den gang van het zendingswerk den laatsten tijd, kan ik u het volgende nog meedeelen. Het aantal Javaansche Christenen in de residentie Djokjakarta, hierbij zijn dus niet mee gerekend de Chineesche Christenen, die een eigen kerkelijk leven hebben en onder de zorg van de Holl. gemeente in Djokja staan, bedroeg eind Dec. 1928 (het aantal Chin. is 77). In het jaar 1928 werden 72 volwassenen en 88 kinderen gedoopt, te samen 160.

De merkwaardigste gebeurtenis van het afgelopen jaar is de toenadering tot de gemeente der Sadrachianen, die we in Ngenta-enta in de buurt van Rewoeloe gekregen hebben. De goeroe in Rewoeloe heeft persoonlijk deze menschen bezocht, en heeft langzamerhand meer aansluiting bij hen gekregen. Zij verzochten nu om verder onderwijs, zoodat elke week koempoelan gehouden wordt en ook catechisatie. Er is groote ijver in het midden van deze gemeente van 40 zielen, en ik heb hoop, dat dit voorbeeld aanstekelijk zal werken op andere groepen van Sadrach Christenen daar, die na den dood van Sadrach veel meer openstaan voor onze zending. Vooral in dezen omtrek van Rewoeloe en Kehonangoeng begint groote uitbreiding te komen, evenzoo in de omgeving van Tjandisewoe en Sorogedoe.

Dezen tijd waren er veel moeilijkheden met de goeroes indjil. Drie goeroes moesten overgeplaatst worden. Twee zijn reeds langdurig ziek. Een verliet den Zendingsarbeid. Eindelijk werd ook de Jav. predikant, Ds. Soepater, ziek, en verwachtten we, dat hij geruimen tijd uit den arbeid weg zou blijven. Gelukkig is deze vrees beschaamd. Hij is uit het hospitaal ont-

slagen en mag zeer voorzichtig weer zijn werk beginnen. Van de zes jongelui, die op de school van Ds. Bakker studeeren om opgeleid te worden voor goeroe indjil, verliet er een de school. Met groote dankbaarheid mag ik uitspreken, van welke onschatbare beteekenis de aanwezigheid van de Opleidingsschool voor ons Djokjaasch zendingsterrein is. Elke week gaan er een tiental van de leerlingen de desa in om daar des Zondags te preeken. We zouden niet weten, hoe we het zonder hen doen moesten. De beide docenten hebben van heeler harte altijd geholpen in allerlei arbeid. Al blijft de school, we zullen Ds. D. Bakker, die straks naar Holland gaat, toch heel erg missen.

Een enkel woord over den kerkbouw. In Holland mocht ik f18.000 voor dit doel bijeenbrengen, daarvan wilde ik f10.000 bestemmen voor Gondokoesoeman, f3.000 voor Patalan, f3.000 voor Wates en f2.000 voor Toengkak, dat nog de f2.000 voor kerkbouw als jubileumsgave van den zendingskring in Djokja in 1925 heeft. Patalan is met den bouw begonnen. Toengkak wacht nu nog op een geschikt stuk grond. Wates en Gondokoesoeman heeft nog geen plannen klaar. De Holl. zendingskring in Djokja beloofde Gondokoesoeman te helpen in rente en aflossing van wat nog geleend moet worden.

Dan enkele dingen over de colportage. Volgens een door Ds. Van Andel opgemaakte statistiek, zou er per 100.000 zielen één colporteur moeten zijn. Dan moeten er zijn in de Residentie Banjoemas 19, terwijl er zijn 9; Kedoe 32, terwijl er zijn 13; Solo 24, terwijl er zijn 13; Djokja 15, terwijl er zijn 14.

Het aantal van Mardi Rahardja, ons Jav. Evangelisatieblad, wordt aldus berekend:

Er moeten verspreid worden in:

Banjoemas 23750, thans 12.500;

Kedoe 40.000, thans 15.000;

Solo 30.000, thans 21.000;

Djokja 18.750, thans 14.000.

Dat deze verhoudingsgetallen voor Djokja zoo gunstig kunnen zijn, komt door den belangrijken steun dien de Zendingskring hier aan de colportage geeft.

Het aantal Inl. scholen bedraagt 12, waarvan drie standaardscholen. Opnieuw zijn alle verzoeken om standaardscholen op te richten in Wates, Wonosari, Kemirisewoe en Pioengan, door het Gouv. afgewezen.

Voor nieuwe standaardscholen schijnt voorloopig geen kans meer te zijn. Zoo

blijft er dan geen andere weg over dan in de richting van volksscholen te gaan. In Februari kwamen de eerste 12 onderwijzers van den cursus tot opleiding van goeroe desa verbonden aan de school op Klitren klaar. 2 gingen naar het Sultanaat, tien kwamen bij de Zending in dienst. Drie onderwijzers met N.S. diploma werden daarvoor ontslagen, die we aan de volksscholen niet langer konden gebruiken. Een nieuwe school werd in Sela in de afdeeling Koelon-Progo opgericht en heeft aanvankelijk 70 leerlingen. Het plan bestaat om een meisjesschool in de stad op te richten. Het totaal aantal leerlingen is 900.

En voorts brs. en zrs. waar het ons steeds tot troost is, dat we met elkander dit schoone werk der zending mogen doen, laat onze grootste troost daarin zijn, dat Hij, die meer is dan allen, juist in het werk der zending tot ons zegt: Ik ben met u. Ook nu. Ook in Djokja.

A. Pos.

Keuchenius-School.

Br. J. A. Wiggers, de Directeur der Keuchenius-school, deelt in een schrijven aan de deputaten der Generale Synode voor de Zending, het volgende mede:

„Het dagelijksche werk op de K.-S. gaat zijn geregelden gang. Daarmee is eigenlijk het voornaamste verteld; en al is dat wel een wat erg kort bericht, het is vaak het beste getuigenis, dat van dagelijksche en alledaagsche werkzaamheden kan worden gegeven. En de leerlingen, en het personeel mochten in voortdurende gezondheid en met lust en ijver werken aan hun dagelijksche taak.

In Januari en Februari werden de toelatings-, overgangs- en eindexamens gehouden. Ze hadden het gewone verloop. Wat de toelatingsexamens betreft: hoewel het schoolgeld voor de leerlingen der eerste klasse werd verhoogd tot f5.— per maand, had deze maatregel schijnbaar geen nadeeligen invloed op het aantal liefhebbers. Evenals de laatste jaren telkens het geval was, meldden zich ook dit jaar weer ongeveer 150 kandidaten aan. Na gehouden onderzoek zijn hiervan een 28-tal als leerling aangenomen.

Bij de overgangsexamens bleven in elke klasse enkele leerlingen zitten; één leerling moest worden afgeschreven wegens al te onvoldoende vorderingen, terwijl één leerling van de derde klasse niet werd verhoogd ter zake van zijn te jeugdigen leeftijd voor de examenklasse. 't Lijkt me beter, om in zulk een geval de derde klasse dan de vierde te doen doubleeren. In

totaal werden zoo een kleine 20 pCt. der leerlingen niet bevorderd (dat is trouwens een vrij normaal getal voor een Inl. Normalschool) we bereiken daardoor meteen een vrij behoorlijke examenklas. 't Eind-examen is hier immers een schoolexamen, en onvoorziene omstandigheden voorbehouden moet dan ook telken jare een hoog percentage der leerlingen van die klas het eindexamen behalen. Dat houdt de overgang naar de vierde klas reeds eenigszins in.

Het eindexamen werd dit jaar gehouden op 11, 12, 18, 19 en 20 Februari, ten overstaan van den plaatsv. Inspecteur van het Inl. Onderwijs. Namens de Alg. Verg. werd het bijgewoond door Ds. Van Eyk en Ds. Netelenbos. Zestien kandidaten namen er aan deel, en ik mocht weer het genoegen hebben, dat de Inspecteur ten volle accoord ging met een uitreiking der eindexamen aan alle kandidaten, je zelfs reden vond, om over enkele onderdeelen van het eindexamen openlijk zijn waardeering uit te spreken. Deze waardering had voor mij te meer beteekenis, waar ZEd. over hetgeen hem niet geheel naar den zin was, ronduit zijn meening zei. 'k Wil trouwens de eerste zijn in de erkening dat de K.-S. nog verre van volmaakt is. Maar dat zijn de Gouv. Normalscholen ook niet. De moeilijkheden zijn vele en velerlei. En het is altijd prettig, dat de Inspecteurs van het Inl. Onderwijs gekozen worden uit directeurs van Normalscholen, daardoor kennen ze die moeilijkheden uit eigen ervaring. Alles te zamen genomen had het eindexamen dan ook een prettig verloop.

Drie der geslaagde leerlingen waren nog niet gedoopt bij het verlaten der school. Dat speet me eenerzijds wel, maar waar ze uitdrukkelijk verklaarden, dat alleen hun wensch om op eigen terrein en in eigen kring belijdenis des Geloofs af te leggen de reden van dit uitstel was, bleef er voor mij niet anders over dan dien wensch te eerbiedigen. Drie andere leerlingen konden op het terrein, waarvoor ze opgeleid werden helaas geen betrekking bij het Chr. Inl. Ond. vinden, en solliciteerden daarom naar het Gouv. onderwijs. Dit heeft stellig zijn schaduwzijden, maar 't is 't welhaast noodzakelijk gevolg van het betrekkelijk groot aantal leerlingen der K.-S., in verband met de zeer geringe uitbreiding, welke het Standaardschool-onderwijs de laatste jaren onderging. Waar de meeste andere Protestantsche Normalscholen op Java veelal slechts werken met twee kleine klassen, telde de K.-S. er altijd vier, en leverde elk jaar een aantal leerlingen af. Rome volgt

al jaren lang de taktiek om het overcompleet van door haar opgeleide onderwijzers in Gouvernementsdienst te laten treden, en zoo haar invloedssfeer uit te breiden.

't Zou jammer zijn van de thans in aanbouw zijnde gebouwen, deze maar op halve capaciteit te laten werken, en als onverhoopt de uitbreiding van het aantal Chr. Inl. Standaardscholen in hetzelfde langzame tempo (door Gouvernementsdrang) van tegenwoordig voortgaat, zullen die overgangen van onze oud-leerlingen naar de Gouv. scholen stellig talrijker worden.

Na al de examens telt de K.-S. thans 91 leerlingen, waarvan 31 in de eerste, 24 in de tweede, 19 in de derde en 17 in de vierde klasse. Bij deze 91 leerlingen zijn drie meisjes, in elk der drie laagste klassen één.

Op bld. 68 van een vorig schrijven vroeg ik Uw goedkeuring op de benoeming van Soekiran tot hoofd der Leerschool. Deze goedkeuring mocht ik bereids ontvangen, waarvoor ik U zeer dank. Soekiran wordt nu met ingang van 1 Juli a.s. hoofd, het tegenwoordige hoofd en de onderwijzer blijven als onderwijzers aan de Leerschool verbonden. In dat verband sprak ik over verwachtingen omtrent een mogelijke stijging van het leerlingental ná de verplaatsing der Leerschool. Nu is de nieuwe Leerschool bij den aanvang van den nieuwen cursus (1 Maart) reeds in gebruik genomen. Dit leek me om allerlei redenen het meest geschikt. En onmiddellijk ging die verwachting in vervulling: in enkele weken toch is het aantal leerlingen gestegen van ongeveer 90 tot iets boven de tweehonderd. Zoo'n toeloop had ik niet kunnen verwachten, doch verblijd ik er mij ten zeerste in. Immers, nu kan ik (na gehouden overleg met de Gouv.-Inspectie) nog een leerkracht met Kweekschooldiploma benoemen. Gouvernements-Standaardscholen hebben over het algemeen één Kweekschooldiploma-bezitter in dienst, maar omdat deze school tevens leerschool is, wilde de Inspectie er twee toestaan. Na eenig zoeken onder enkele abiturienten van de Chr. Kweekschool te Solo, waarbij ik niet kon slagen, heb ik eindelijk bereid gevonden om de benoeming aan te nemen Radèn (die titel alleen is ook reeds iets waard voor het aanzien der Leerschool) Soehardja Hardjawanata, oud-leerling van de Gouv.-Kweekschool te Jogja. Door allerlei bijkomstige omstandigheden is deze opgeleid aan een Gouv.-inrichting, maar van huis uit is Soehardja Christen. Hij neemt al lang ook een werkzaam aandeel in de Chr. jeugdbeweging ter plaatse. Thans is hij nog werkzaam aan de Chr.

Holl. Inl. School alhier, waar het hoofd, de heer Zijlstra, zeer tevreden is over zijn werk. Soehardja is een neef van R. Samuël. Ook hij zal, tegelijk met Soekiran, op 1 Juli a.s. in dienst treden, zoolang moeten we ons met twee onderwijzers en een aantal kweekelingen maar behelpen. In verband met den dringenden nood en den opzeggingstermijn van drie maanden is die benoeming veertien dagen geleden reeds geschied, en de vorige week door de Alg. Vergadering goedgekeurd. Ik twijfel er dan ook niet aan, of U zult aan deze benoeming ook met blijdschap en van ganscher harte Uw goedkeuring verleenen. Persoonlijk verheugt deze gang van zaken me buitengemeen. Uit vroegere brieven weet U wel zoo ongeveer, hoe de Leerschool reilt en zeilt, ik verwacht thans een tijdperk van innerlijken groei.

Thans nog iets over den bouw. Deze verdient goed, en onvoorziene omstandigheden voorbehouden kan alles tegen eind Mei (dus op den door het Gouvernement vastgestelden tijd) opgeleverd worden, kant en klaar. In Juni is het de groote vacantie. We gaan dan in de laatste week van Mei eenigszins overhaast verhuizen, en hebben in Juni mooi den tijd, om alles op orde te brengen. Groote moeilijkheden bij den bouw hebben zich tot nog toe gelukkig niet voorgedaan, wel heeft de dagelijksche bemoeienis met een en ander eigenlijk meer van mijn tijd gevegd, dan voor mijn schoolarbeid wenschelijk geweest ware. Maar nu is het einde dan ook al weer in 't verschiet, en wanneer we straks in de nieuwe gebouwen gehuisvest zijn, allen in eigen huis op eigen terrein, zullen we stellig niet anders dan juichen en danken."

Tot zoover Br. Wiggers. Het gaat goed met de Keuchenius-School. In een vorige No. van het Zendingblad plaatsten we een foto van de examenklas met het personeel. We telden toen op de foto 21 geslaagde leerlingen. Maar ons tellen was onjuist, want we telden de Inl. leeraren er bij. Er zijn niet 21 maar slechts 16 leerlingen, die het diploma haalden.

W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Ds. A. Merkelijn.

(Bij de foto).

Het tweede verlof van Ds. Merkelijn loopt weer ten einde. Zoo de Heere wil keert hij met Mevrouw en zijn jongste kind

nog deze maand naar Indië terug. Het is zijn voornemen om 26 Juli a.s. te Genua aan boord te gaan van de „Johan de Wit.”

Zijn verloftijd is geen rusttijd geweest. Tal van malen is hij opgetreden, vooral in de Kerken van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, om de belangen van het Zendingswerk te Magelang te bepleiten. En dat

Geref. Kerken niet gemakkelijk. Toen het duidelijk werd, dat de opleiding tot predikant misschien wel de weg zou zijn, waarop hij zijn doel zou kunnen bereiken, begon hij te probeeren om tot een gymnasium toegelaten te worden. In Dordt was echter geen Christel. Gymn. en voor studie in een andere stad ontbraken de finantiën. Intus-

Ds. A. Merkelijn.

was niet te vergeefs. De liefde voor de Zending is daardoor bij deze Kerken zeer versterkt en de band tusschen haar en haren sympathieken Zendeling is nog hechter geworden.

Ds. A. Merkelijn is met hart en ziel zendeling.

Hij is geboren te Dordrecht op 27 September 1878. De eerste zendingsliefde werd in zijn hart gewekt op de lagere school in Dordt, waar een der onderwijzers (de heer van Alkemade) door zijn vertellingen de begeerte deed ontstaan om eenmaal zendeling te mogen worden.

Toen hij de lagere school verlaten had, heeft hij meerdere malen een bezoek gebracht aan Ds. Lion Cachet te Rotterdam, met de vraag of hij hem een weg wist te wijzen om zijn begeerte vervuld te zien. Dat aanwijzen was echter in de eerste jaren na de Doleantie in de toenmaals Nederd.

schen was hij 18 jaar geworden en was daarmee het jaar aangebroken, waarin hij loten moest voor de nationale militie. Het nummer, dat hij trok verplichtte hem tot dienen en het scheen alsof daarmee de weg voor hem afgesneden was om te gaan studeren. De Heere gaf echter een heerlijke uitkomst. Een vriend van hem uit de schooljaren herinnerde zich op dien lotingsdag, dat hij toen zij nog samen op de lagere school waren tot hem gezegd had: „als jij gaat leeren voor zendeling en je zou dan moeten dienen, dan ga ik voor jou in dienst”. Die vriend vroeg hem of hij zich die belofte nog herinnerde. De jonge Merkelijn herinnerde het zich wel, maar durfde die belofte nu niet aan te nemen. Maar zijn schoolvriend volhardde in zijn aandringen om dit aanbod te aanvaarden en toen ook zijn ouders mede erop aandrongen dat hun zoon zonder vergoeding plaatsvervan-

ger zou zijn, heeft hij dat aanbod gaarne aangenomen en was hij zeer blij over dit banen der wegen. Het was in het laatste jaar dat zoo'n plaatsvervanging mogelijk was. Daarop is hij naar Kampen gegaan en van Kampen naar de Vrije Universiteit.

Toen hij bijna klaar was met de studie, werd hij aangezocht om na volbrachte studie naar Soemba te gaan. Hij nam die uitnoodiging aan, maar toen het, sedert die beslissing, al donkerder werd in zijn leven, heeft hij ten slotte moeten schrijven, dat hij niet naar Soemba zou gaan, daar hij voor den arbeid aldaar geen roeping gevoelde.

Na voorspoedig volbrachte studie werd hij in 1908 candidaat in de Theologie. Het beroep van de Kerk te Schoondijke nam hij aan, waar hij 31 Mei 1908 werd bevestigd. Intusschen was hij gehuwd met Mej. Adriana Oerlemans. Te Schoondijke heeft hij met heel veel genoegen mogen arbeiden. Van die ééne gemeente, die hij in Nederland mocht dienen, zijn hem en Mevrouw de aangenaamste herinneringen bijgebleven. De arbeid werd daar rijk gezegend en het kostte daarom wel eenige moeite om de roeping op te volgen, die door Middelburg op hem werd uitgebracht voor het werk der Zending. En Schoondijke viel het zwaar zijn begaafden dienaar reeds in 1911 te moeten missen. Nadat hij Schoondijke had verlaten, braken er voor Ds. en Mevr. Merkelijn moeilijke tijden aan. Eén van de twee kinderen moesten zij missen. En nauwelijks waren zij op Java aangekomen, toen het andere kind, een meisje, zeer hevig begon te lijden aan epileptische aanvallen. Toen zij in Djokje een poos moesten blijven voor de observatie van hun meisje, hadden zij wel eens het gevoel, alsof zij tegengehouden werden om naar het nog aangewezen Zendingsveld te gaan.

Het lezen van een meditatie over Paulus' doorn in het vleesch bracht hen echter tot het besluit om niet langer in Djokja te blijven, maar den arbeid in Magelang aan te vangen.

En zij hebben van dat besluit geen oogenblik spijt gehad; wel bleef de ernstige ziekte van hun meisje voor hen een doorn in het vleesch; de ziekte werd erger; een behandeling in Nederland mocht evenmin baten en toen ze 8 jaar geworden was, heeft de Heere ze tot zich willen nemen. Het was voor Ds. en Mevr. Merkelijn een zware beproeving. Maar hun Zendingsarbeid werd gezegend en met blijdschap waren zij beiden daarin bezig.

Later werden hun nog drie kinderen ge-

boren, die allen in leven zijn en een goede gezondheid genieten. De twee oudsten, Coba en Henk, blijven voor de studie in Nederland; de jongste, Pieter, gaat D.V. weer met hen terug naar Java, waar hij nog enkele jaren de scholen in Magelang kan bezoeken. Coba is 16 jaar en bezoekt de Juliana van Stolbergsschool en Henk is 14 jaar en zit in de 1e klas van 't Christelijk Gymnasium in den Haag.

Het spreekt van zelf dat het teruggaan naar Java thans heel wat anders voor hen is, dan toen zij acht jaar geleden, na hun eerste verlof weer naar hun arbeidsveld terugkeerden. Van hunne drie kinderen moeten zij er twee in Holland achterlaten. Metterdaad een zwaar offer. Toch verlangen zij beiden zeer naar Magelang. Onder de gemengde gevoelens, die leven in beider hart, heeft door Gods goedheid de toon der dankbaarheid de overhand, dat de Heere hen gebruiken wil in het heerlijk Zendingswerk op Midden-Java.

En de kerken in Nederland, inzonderheid de Kerken van de drie Zuidelijke Provinciën, in wier dienst Ds. Merkelijn staat, danken God, dat Hij haar dezen dienaar gaf, die, gesteund door zijn Gade, met zoo trouwe toewijding deze Kerken in 't werk der Zending dient en zoo rijken zegen op zijn werk mag aanschouwen.

En uit deze Kerken rijst het gebed op ten hemel, dat de Heere Ds. en Mevrouw Merkelijn weer in welstand brenge te Magelang en nog tal van jaren onder het genot van Zijn zegen in de Zending moge doen arbeiden.

W. B.

Het hospitaal te Magelang.

In het verslag van de Particuliere Synode van Zeeland lezen we:

„De Synode spreekt uit, dat een Zendingshospitaal te Magelang noodzakelijk is, waarom in beginsel wordt besloten tot oprichting van een hospitaal.

Tevens zijn de Kerken gehouden een ernstige actie te voeren om de noodige gelden bijeen te brengen, waartoe een bijzonder schrijven van het moderamen tot de Kerken zal uitgaan.”

Een uitmuntend besluit. Moge het spoedig worden uitgevoerd. De oprichting van een hospitaal te Magelang is één der eerste eischen, die het Zendingswerk op Midden-Java stelt.

W. B.

Ds. A. Merkelijn zond ons het volgende schrijven, dat we gaarne opnemen in het Zendingsblad.

Hooggeachte Ds. Breukelaar,

Mag ik in het Zendingsblad eenige ruimte om hartelijk dank te zeggen voor de vele en mooie bijdragen, die ik uit verschillende plaatsen mocht ontvangen voor het Zendingsziekenhuis te Magelang.

Ongeveer f16000.— mocht ik ontvangen; aan een circulaire overkomt het wel dikwijls dat hij in de papiermand gegooid wordt en daarom ben ik dankbaar, dat zooveel de circulaire die hen voor 't hospitaal werd toegezonden, met een bijdrage hebben willen beantwoorden.

Op de laatst gehouden particuliere synode van Zeeland en Brabant—Limburg werd uitgesproken, dat zoo'n hospitaal noodzakelijk is en er wordt gewerkt om het zoo spoedig mogelijk in Magelang te openen.

Wel moet er eerst een stichtingskapitaal van f45000.— bij elkaar zijn en moet er dus nog heel wat bijeenverzameld worden eer het gewenschte bedrag er is; voorts zal er dan door de drie Zuidelijke Provinciën jaarlijks f15.000 voor de exploitatie opgebracht moeten worden; heele bedragen, die vrijmoedigheid gaven om althans voor het stichtingskapitaal een beroep te doen op de milddadigheid der broeders en zusters buiten de drie Zuidelijke Provinciën.

Ik vermoed, dat er nog heel wat zijn, die zich voorgenomen hadden voor dit doel nog iets te zenden, en voor wie deze woorden een herinnering van dat voornemen beteekent.

Daarom deel ik mede dat mijn adres tot 25 Juli a.s. (den dag van mijn vertrek naar Java) is; Columbusstr. 256 den Haag en mijn gironummer 141811; en dat ook na mijn vertrek op dat gironummer bijdragen gestort kunnen worden. Er werd een broeder gevolmachtigd om het op mijn gironummer gestorte bedrag in ontvangst te nemen. In dit Zendingsblad zullen de bijdragen worden verantwoord.

Met veel dank voor het ontvangene,
A. MERKELIJN.

Zending Groningen, Drenthe en Overijssel.

Jaarverslag over 1928 van de Zendingsarbeid op Midden Soemba.

Vervolg.

III.

Voor hen die belangstellen in cijfers kan

nog medegedeeld worden dat in 1928 door mij werden afgelegd per auto 3500 K.M.; te voet 95 K.M.; te paard 750 K.M.

De moeite waard van vermelding is ook het maken van de film. Het was jammer dat de leiding en de beslissing van wat er op de film zou komen niet lag bij de missionaire predikanten maar bij den filmopereur, die geen Christen is. Daardoor zijn er wel honderden meters gefilmd van paarden en runderen maar voor de Zending schoten er maar enkele tientallen meters over. Zodoende is er van een terrein als Kambaniroe niets verschenen en van Oost Soemba maar heel weinig dat nog met groote moeite gedaan is gekregen. Het maken van de film is voor ons in Midden- en Oost Soemba wel een teleurstelling geweest.

Statistiek.

	belijdende	verleden jaar	121—60)	320—155	96—58
Waingapoe telt 131 leden waaronder 61	150	"	"	"	"
Kamabaniroe " 363	78	"	"	"	"
Pajeti " 123	38	"	"	"	"
Karita " 59	22	"	"	"	"
Parai Paha " 26	2	"	"	"	"
Kadoemboel " 6	2	"	"	"	"
Kanating " 8	2	"	"	"	"
Kapoendoek " 3	2	"	"	"	"
Kwangoe " 9	6	"	"	"	"
Lambenapoe " 9	5	"	"	"	"
Langgaliroe " 9	2	"	"	"	"
Lenang " 2	2	"	"	"	"
Lewa Pakoe " 7	2	"	"	"	"
Napoe " 5	2	"	"	"	"
Parai Karcha " 2	2	"	"	"	"
Tawoei " 7	6	"	"	"	"
Tidas " 6	5	"	"	"	"
Raka Watoe " 3	3	"	"	"	"
Totaal	779	394	"	"	"

verleden jaar totaal 646

Het aantal gemeentelieden is derhalve met ongeveer 20 pCt. vooruitgegaan..

Gedoopt werden in 1922 117 menschen waaronder 52 kinderen.

Belijdenis deden 20 doopleden.

Gestorven zijn 5 belijdende en 6 doopleden.

Huwelijken werden er 12 ingezegend en gesloten.

Colportage.

De verkoop der boeken is bij verleden jaar teruggelopen, ook dat van den verkoop van Bijbels. Maar dat zal niemand verwonderen als men weet dat een groot deel van het jaar geen Maleische Bijbels meer verkocht konden worden en ook geen nieuwe Testamenten, daar deze uitverkocht waren en een nieuwe druk nog niet is verkregen. Als er geen Bijbels zijn, kunnen ze ook niet verkocht worden.

De verkoop van andere boeken, grootendeels Christelijke en stichtelijke lectuur, is ongeveer hetzelfde gebleven.

Er zijn in 1928 verkocht 496 Bijbels en Bijbelgedeelten en 1036 andere boeken.

Ook dit jaar werden we weer verblijd met een gift die de Colportage zeer steunde en maakte dat de Bijbels voor gereduceerden prijs konden verkocht worden en in sommige gevallen gratis verspreid.

Onderwijs.

Ook dit jaar ging het onderwijs zijn geregelde gang. Wel waren er als gewoonlijk groote moeilijkheden vooral in den hongertijd en den oogsttijd, waarin het zeer moeilijk is de kinderen op school te houden. En daardoor is het percentage verzuim op de scholen van Midden Soemba altijd het hoogst.

De nieuwe scholen te Soroe en te Maka Menggit konden helaas niet gaan werken door gebrek aan onderwijzend personeel. Maar in 1929 zal hoogstwaarschijnlijk een voldoende voorraad door de Normaalcurcus gegeven worden. De school en onderwijzerswoning te Soroe zijn al lang klaar en wachten alleen de onderwijzer nog.

De school te Kenda Mara was zoo goed als verlopen, de onderwijzer was versuft door zijn moeilijken arbeid van de leerlingen op school te brengen en te houden die toch ieder oogenblik weer weglopen. Hij was niet opgewassen tegen de moeilijkheden. Bovendien waren school en woning verbrand, er waren bijna geen leermiddelen meer. Daarom heben we zijn school voorloopig vereenigd met die van Lewa Pakoe, een nieuwe onderwijzer aangesteld en de school toont eenige teekenen van opleving. Nu kan er te Kenda Mara zelf een goede nieuwe school gebouwd worden om te probeeren de oude bloei te herstellen. De school te Kadoemboel vertoont nog zijn oude bloedarmoede. Een poging om door het bouwen van een internaatje de school

omhoog te brengen is nog niet gelukt daar de bouw van dat internaatje achterwege is gebleven. De bevolking heeft niet de minste lust daaraan mee te helpen.

De school te Kanatang heeft een aardige opleving meegemaakt door het op school komen van een neefje van den vorst. Misschien dat dit tot grootere bloei aanleiding geeft.

De school te Lambanapoe schijnt een groote opleving tegemoet te gaan dank zij meerdere belangstelling van den vorst.

De andere scholen zijn gebleven wat zij waren, enkelen wat vooruit, anderen wat achteruit. Heel veel hangt daarvan af van den onderwijzer of hij de leerlingen trekt en houdt of niet, of hij hardhandig is of niet.

Enkele scholen en onderwijzers kunnen met eere genoemd worden, zooals Tidas, Watoe Mbelar en Kambaniroe.

Toch is het leerlingental weer toegenomen en gaat de verspreiding van het Evangelie zijn stillen maar krachten gang.

Ziekenhuis.

Alles kon zijn geregelde gang gaan in het Ziekenhuis. Bijzonderheden zijn er over het afgelopen jaar niet te melden. Het is echter op zich zelf al een zegen als het werk zijn gang gaat en er vrucht op mag gezien worden.

Een patiënt die zeer langdurig in het Ziekenhuis verbleef en door Dr. Veldstra is geopereerd bij zijn bezoek aan Pajeti, is helaas later aan een andere kwaal overleden. Maar hij die vroeger berucht was om zijn slechtheid betuigde dat hij vergeving van zonden had ontvangen door Jezus Christus en gerust den dood inging.

De Goeroe Indjil deed zijn werk als hij op Pajeti was, maar de zendeling zelf had het helaas te druk dan dat hij meer dan een enkele keer een ernstige patiënt kon bezoeken.

Onder het personeel vond niet veel verandering plaats, alleen met de verpleegsters is er meer moeite dan met de verplegers. Zij loopen nog al eens gauw weg of willen wat anders. Nog altijd moet het vrouwelijk personeel onder de Savoeneezen gezocht worden, daar Soembaneeschen niet dan bij hooge uitzondering zich hiervoor beschikbaar stellen.

Onder het Personeel, hiertoe opgeleid door den heer Krijger en geëxamineerd onder leiding van Dr. Berg behaalden twee verplegers en een verpleegster het diploma, zoodat het verplegend personeel bestaat uit 4 volledig opgeleide krachten en acht leer-

lingverpleegsters, twee volledig opgeleide verpleegsters en vier leerlingen. Het andere personeel (keuken- en wasch-) is het zelfde gebleven.

De gebouwen.

Deze verkeerden nu in voldoende staat of schoon sommige gebouwen als het hoofdgebouw door witte mier en boeboek aangetast is.

Het Jongenshuis is nog altijd even minderwaardig en wordt er door den tand des tijds niets beter. Dit zult u zelf kunnen begrijpen als u weet dat het gebouw door de Vergadering van Zendingsarbeiders op een waarde van f10 geschat is.

Linnenkast.

Dank zij den arbeid van het Damescomité in Groningen is de toestand enorm vooruitgegaan, maar de volmaaktheid is nog niet bereikt.

Dit blijkt vooral als er kinderen geboren worden, of als er moederlooze kinderen opgenomen worden, die anders in de kampong zeker zouden omkomen. De primitieve heeft niet het minste idee van zuigelingenvoeding, en beschouwt voor een pasgeborene onverdunde geitenmelk als een uitstekend middel. Met het gevolg dat alle moederlooze zuigelingen sterven. Hiermede hangt ook hun bijgeloof samen dat de overleden moeder (zoo'n moeder in het kraambed gestorven is een van de meest kwaadaardige geesten) niet eerder tevreden is of het kind moet bij haar in het graf liggen.

Drie kinderen zijn er nu opgenomen, en aangezien er geen aparte plaats voor is in het Ziekenhuis, heeft de familie Krijger die persoonlijk in het huisgezin opgenomen, wat een aanmerkelijke drukte met zich brengt, daar zij ook hun eigen kinderen hebben.

Statistiek.

Opgenomen werden 895 patiënten.

Op 1 Januari 1928 aanwezig 29 patiënten.

Dus totaal aantal patiënten 924.

Totaal aantal verpleegdagen 14727.

Gemiddeld per dag c. 41.

Hieronder waren 235 meisjes en vrouwen opgenomen.

Overleden 19 patiënten.

Polikliniesch behandeld 16759 patiënten, waaronder 2713 nieuwe.

Gemiddeld per dag 56 patiënten.

Recepten uitgegeven: 1401.

Verlossingen in het Ziekenhuis: 6, terwijl drie maal hulp uitgezonden werd door be-

vallingen buiten het Ziekenhuis.

Injecties met Neo-Salversan: 1084.

Financiën.

Het Jaaroverzicht is aangeboden aan den Penningmeester van de Soembazending.

P. J. LAMBOOY.

Onderwijs op Soemba.

Het jaar 1928.

Er werden in 1928 geen nieuwe volkscholen geopend, zoodat het aantal eind des jaars nog 56 bedroeg.

Het aantal leerlingen was eind des jaars 3401, verdeeld in 2807 jongens en 514 meisjes.

De standardschool te Pajeti telde 31 December 66 leerlingen: 55 jongens en 11 meisjes, tegen 68 jongens en 9 meisjes aan het begin van het jaar.

Te Karoeni klom het aantal leerlingen op de standardschool van 46 jongens en 14 meisjes tot 56 jongens en 18 meisjes, totaal 74.

De normaalcursus telde bij het begin des jaars in de eerste en de tweede klas respectievelijk 21 leerlingen en 1 leerling. Er waren in 1927 wegens het verlof van den Heer Mobach geen nieuwe leerlingen aangenomen. De leerling der tweede klasse, nog een overblijver van de groep die in 1927 afgeleverd was, slaagde in het eind-examen. Twintig leerlingen van de 1e klas gingen over naar de 2e; terwijl er 17 nieuwe leerlingen werden toegelaten. Zoodat op het eind van het verslagjaar in de eerste klas 17 en in de tweede klas 20 leerlingen waren. Allen zijn intern.

Het aantal leerlingen van de school voor Hollandsch onderwijs bedroeg 52, n.l. 50 jongens en 2 meisjes.

Van de leerlingen van de standardschool te Pajeti zijn 38 intern. Te Karoeni een dertigtal jongens en even zooveel meisjes. Verder zijn er nog een gelijk aantal meisjes, leerlingen van de standardschool of de volksschool te Pajeti opgenomen in de zendingsgezinnen.

Van de leerlingen van de Holl. school waren 22 opgenomen in 't internaat te Pajeti.

Dat er in 1928 geen nieuwe scholen werden geopend, heeft niet zijn oorzaak daarin, dat er al in de behoefte aan onderwijs voldoende voorzien is; noch ook in gebrek aan belangstelling in het onderwijs. Er zijn een negental plaatsen, die op de oprichting van een school wachten. Op één plaats werd zelfs door het Hoofd aldaar een schoolge-

bouw met onderwijzerswoning gezet. Hij vond, dat zijn menschen niet langer konden wachten. Jammer, dat die niet geopend kon worden, wijl er geen onderwijzer beschikbaar was. Dat was ook de oorzaak, dat het op de andere plaatsen niet tot oprichting kwam.

De beide standaardscholen, bestaande uit 3 klassen, sluiten aan op de volksscholen, waarvan ze haar leerlingen dan ook betrekken. Om toegelaten te kunnen worden tot den normaalcurcus voor opleiding van onderwijzers, is het einddiploma van de standaardschool vereischt. Dat wordt eveneens vereischt om als leerling-verpleger in de ziekenhuizen te worden aangenomen. En gewenscht is het voor ieder die solliciteeren wil naar een betrekking in dienst van het Bestuur.

Men leide hieruit echter niet af, dat het een inrichting is voor „baantjesjagers”. In Holland beschouwt men vaak de scholen in dat licht en zegt er dan wel eens kwaad van. Dat euvel van „baantjesjagerij” met den aankleve daarvan, kent men op Soemba feitelijk nog niet. Heel wat jongens van de Standaardschool keeren weer naar de kampong terug en worden weer door het Soembaneesche leven opgenomen.

Dat de leerlingen van de over het eiland verspreid liggende volksscholen naar die twee standaardscholen moeten komen, is de oorzaak dat het aantal leerlingen geen indruk geeft van de belangstelling, die er voor dit onderwijs is. Het moeten verlaten van hun familie en omgeving is voor hen geen bezwaar. Dat hebben ze er wel voor over, hoewel dat overigens een moeilijk ding is voor een Soembanees. Neen, het bezwaar komt niet van hun kant, maar van onze kant. Ze moeten n.l. intern zijn, en dat komt te duur, als we ze allen zouden aannemen, die zich aanmelden voor toelating. Te duur; ja, doch dat is maar betrekkelijk. Als men let op de beteekenis, die het kan hebben voor de Zending, dat jonge menschen een jaar of drie onder dagelijksche leiding, onder Christelijken invloed staan, dan is het moeilijk te zeggen, hoeveel dat waard is. En een jongen kost per jaar nog geen honderd gulden. Voor f3000 konden dus al tien jongens of meisjes in staat gesteld worden den geheelen cursus aan de standaardschool te volgen en van de opvoeding in het internaat te profiteeren.

Een zeer verblijdend verschijnsel is, dat, zoowel in Oost- en Midden-Soemba, als in West-Soemba, men komt vragen om opvoeding voor de meisjes; de ouders voor hun

dochters, of de jonge mannen voor hun verloofden.

Uit het aantal leerlingen op de Hollandsche school blijkt wel, dat er ook voor Hollandsch onderwijs belangstelling is. Jammer, dat de Regeering de behoefte aan dat onderwijs niet wil erkennen, zoodat ze op een driemaal herhaalde aanvraag om subsidie telkens afwijzend beschikte. Daardoor kan dat onderwijs niet zoo ingericht worden, als we gaarne wenschten en noodig was.

Alles overziende, moeten we dankbaar zijn, dat God in het onderwijs weer arbeidsgelegenheid voor de Zending gaf. Tot arbeiden in staat stelde en den arbeid zeggende.

Daarom vol vertrouwen op Hem weer verder!

T. VAN DIJK.

Pajeti, 4 Maart 1929.

Het Zendingswerk in West-Soemba aan het einde van 1928.

In 1928 werden er in West-Soemba 133 personen, n.l. 69 volwassenen en 64 kinderen gedoopt. Dat is 3 minder dan het vorig jaar. Het aantal christenen ging in 1928 vooruit met 135 en bedraagt thans 687. Hiervan zijn lidmaten in volle rechte 424 en nog niet toegelatenen tot het H. Avondmaal, allen kinderen 263.

Deze 687 christenen zijn verdeeld over 9 z.g. „kringen”, waar geregeld des Zondags kerkdiensten worden gehouden en de sacramenten worden bediend. Op Soemba wonen de menschen niet, gelijk b.v. op Java, in dorpen bij elkaar, maar van hun stamkampongs uit verspreiden ze zich over vlakten en dalen en wonen in hun tuinen. zoodat de leden van zulk een kring samen moeten komen in een school of kerkgebouwtje, dat zoo ongeveer in het middelpunt ligt. Sommigen moeten wel een Kilometer of 10, 20 loopen om er te komen. Deze omstandigheid werkt het geregeld kerkbezoek niet in de hand. Ik reken, dat er op deze 9 plaatsen des Zondags geregeld een 650 menschen de koempoelans bezoeken. Bovendien hebben we nog onze scholen, thans 23, waarin bijna ook overal des Zondags een koempoelan wordt gehouden. Daar zijn de meeste toehoorders dan wel schoolkinderen, maar hier en daar komen er toch ook volwassenen uit den omtrek. Deze manier van evangeliseeren voor volwassenen heeft hier echter in het tegenwoordig stadium weinig zin. Niemand loopt

er een uur of wat om een vergadering bij te wonen, waarvan hij het nut natuurlijk niet inziet. De menschen moeten in hun tuinen worden opgezocht. Met kracht werd dit werk in '28 voortgezet, en niet zonder zegen. Het blijkt echter hoe langer hoe meer, dat we daarvoor tegenwoordig nog veel te weinig hulpkrachten hebben. Wat beteekent een 4-tal evangelisten op een uitgestrekt dunbevolkt terrein als West-Soemba? We hebben noodig een leger van hulpkrachten: evangelisten.

De negen kringen bovengenoemd zijn: Karoeni, Tenggaba, Palla, Waimangoera, Kodi, Waikaboebak, Wanokaka, Lamboja en Rara. Van deze is er nog geen enkele geïnstitueerd.

Te Karoeni werkt het evangelie nog niet door onder de eigenlijke bevolking. De gemeente bestaat uit Soembaneezen, die door de vestiging der zendingspost hierheen werden getrokken, en uit Savoneezen. Wel komen er verscheidene Soembaneesche schooljongens uit de kampongs ter catechisatie, maar tot overgang van volwassenen kwam het hier tot nog toe nog niet.

Tenggaba is de oudste en ook de grootste onder de negen kringen. Reeds geruimen tijd wordt er aan institueering van deze gemeente gedacht. Er is een kringetje van oude en vaste leden, waarmede ik geregeld de aangelegenheden der gemeente bespreek. Maar tot het officieel aanstellen van „oudsten” kwam het tot nog toe nog niet. Er is hier (en het is niet alleen hier) een bepaalde moeilijkheid, doordat de ouderen, mannen van gewicht en als christenen alleszins geschikt om in het ambt gesteld te worden, allemaal getrouwd zijn met twee of meer vrouwen.

De gemeente hier heeft nu een eigen kerkje, dat de leden zelf hebben gebouwd. In den loop van dit jaar leek het alsof er een inzinking zou komen in het leven der gemeente: gelukkig is dat nu weer voorbij.

Palla baart nog steeds veel zorg. Vergelijken bij wat het is geweest, is er wel duidelijk vooruitgang te constatareen, van dobbelen hoor ik reeds geruimen tijd niets meer, ook de jonge leden beginnen weer meer ordelijk te leven, alleen maar, er zit zoo weinig leven in de gemeente. Het is ook geen wonder. Door gebrek aan krachten wordt zoo'n kring ook niet voldoende bewerkt en verzorgd. De catechisaties kunnen niet anders dan ongeregeld worden gehouden, en dan spreekt het ook weer van zelf, dat ze ongeregeld worden bezocht. Er is nu een leerling uit Palla op de Oplei-

dingschool te Karoeni, maar die wordt pas klaar in 1930.

Tot zoolang moeten we hier maar doorsukkelen.

Te Waimangoera is een flinke kring. Er zijn daar enkele leden, die voorbeeldig zijn in ijver en trouw om het evangelie aan hun volksgenooten te brengen. En het is niet zonder zegen ook. Langzaam breidt de kring zich uit. Bijzondere moeilijkheden leverde deze gemeente tot nog toe niet op. Een eigen goeroe-indjil voor deze streek zou ook van het grootste belang zijn.

Kodi en Wanokaka, hoewel ze ver uit elkaar liggen, zijn twee kringen, die veel overeenkomst hebben.

Ze liggen beide in landschappen, waar veel feest wordt gevierd. De gong komt er bijna niet tot rust. Ook den christenen zit dat feestvieren nog in het bloed: zij blijven kinderen van hun volk. Bovendien tellen beide kringen zeer veel jonge leden. Zulke jonge menschen behoeven daarom op zich zelf niet minder trouw te zijn, maar ze zijn wel veel meer afhankelijk van hun omgeving dan de ouderen. Het is voor hen dikwijls verbazend moeilijk om een in alle opzichten christelijk leven te leiden. Zoo komt het onder hen nog al eens voor, dat er deel genomen wordt aan heidensche feesten. Al offeren ze zelf ook niet en al nemen ze ook geen deel aan de offerplechtigheden op zich zelve, ze zijn er toch bij en hebben er toch gemeenschap mee. En omdat de feesten in deze streken vaak het karakter van volksfeesten dragen, is het moeilijk hen er geheel buiten te houden. Toch is dat, naar mijn vaste overtuiging, beslist noodzakelijk.

Ook komt het juist in deze beide kringen voor, dat getrouwde christenen trachten er nog een vrouw bij te krijgen. In Kodi is er zelfs een, die er werkelijk een tweede vrouw bij heeft genomen. Wanneer hij deze niet weg doet, zal hij afgesneden moeten worden. In Kodi zijn er nog een paar, die onder censuur staan. Wel mogen we voortdurend bidden, dat God dien jongen christenen kracht geeft om staande te blijven.

Waikaboebak is een gemeente van hetzelfde type als Karoeni. Christenen uit de bevolking zelve zijn er weinig. Een groot gedeelte van den kring bestaat uit Savoneezen. Dr. Onvlee, die hier woont, treedt er nog al dikwijls voor de gemeente op. Het evangelie heeft hier evenals te Karoeni, nog weinig vat op de Soembaneesche bevolking zelve. Ook hier weer is het gebrek aan hulpkrachten een machtige belemmering voor de uitbreiding.

In Lamboja hebben we een kleine, maar trouwe, kring. Veel uitbreiding is er tegenwoordig niet, maar de wandel der christenen geeft in ieder opzicht reden tot blijdschap.

Ten slotte nog iets over onzen jongsten kring Rara.

Door den gezegenden arbeid van den goeroe-indijl Mete Malo ontstond hier een kring van menschen, die na langdurig onderricht om den doop vroeg. Vlak voor we in Juni met verlof naar Java gingen, ben ik er nog heen geweest om de menschen te onderzoeken. Het resultaat van dat onderzoek was, dat ze met volle vrijmoedigheid toegelaten konden worden. Direct na onze terugkomst zou de doopplichtigheid plaats vinden.

Zoo is het ook geschied. 13 Augustus kwamen we terug en 26 Aug. zijn ze gedoopt. Het was een groote schaar: 76 personen, waarvan 55 volwassenen en 21 kinderen, het grootste getal, dat ik tot nog toe op eenmaal mocht doopen.

Tot nog toe blijkt er waarlijk leven in deze jonge kring te zitten, hetgeen duidelijk te zien is uit den ijver, waarmede ze in hun omgeving het evangelie verbreiden. Nergens beter dan hier wordt er ook gebroken met heidensche feesten en gewoonten.

Het werk der zending gaat gezegend door. De gemeente in het vaderland heeft voor al dien zegen, dien we ontvingen, met ons den Gever te danken.

Twee dingen zijn mij in den loop van dit jaar hoe langer hoe duidelijker geworden, dingen die ook voor de zendingsgemeente in het vaderland hoe langer hoe meer levend moeten worden.

In de eerste plaats namelijk dat we groote behoefte hebben aan een groot aantal helpers, inlandsche evangelisten. Daar ligt onze kracht. Verwaarloozen we dit geheel of gedeeltelijk, dan wordt de akker (menschelijkerwijze gesproken) hoe langer hoe onvruchtbaarder en onze schuld zal niet gering zijn.

In de tweede plaats: de moeilijkheid van het zendingswerk ligt voor een zeer groot gedeelte niet bij de onbekeerde heidenen, maar in de jonge gemeenten zelve. Laten toch de christenen in het vaderland niet moede worden, om altijd en altijd weer die jonge christenen in hun gebed te gedenken. Hun leven is zoo ontzettend moeilijk en gevaarlijk. En toch hangt er van het leven en de openbaring van deze eersten zoo ontzettelijk veel af voor het tot ontplooiing

komen van het Koninkrijk Gods onder de heidenen.

Karoeni.

W. VAN DIJK.

De Vereeniging Soemba's Hospitaal.

Onder praesidium van Ds. J. J. Miedema van Groningen werd in de Zuiderkerk te Zwolle de derde jaarvergadering gehouden van de Vereeniging „Soemba's Hospitaal”.

Aan het jaarverslag van den secretaris ontleenen we, dat na langdurige onderhandelingen van Overheidswege een beslissing is genomen ten opzichte van de subsidie voor het te bouwen hospitaal.

Hoewel het bedrag niet zoo hoog is, als men aanvankelijk had gehoopt, stelt de toegestane subsidie toch in staat om met den bouw van het ziekenhuis te beginnen.

Onder leiding van Dr. Berg wordt er aan den bouw reeds druk gewerkt en is er alle hoop, dat het gebouw in het begin van 1930 gereed zal zijn, zooals door de Regeering geëischt wordt.

Verder wordt er in het jaarverslag op gewezen, dat de gezondheidstoestand van Mevr. Berg steeds vooruit gaat en wordt dankbaar vermeld, dat Dr. Berg na zijn verloftijd in 1930 wel weer terug zal gaan naar Soemba.

In verband met de onjuiste berichten, die hieromtrent in verschillende bladen hebben bestaan, werd hierop met nadruk gewezen.

Het jaarverslag van den penningmeester geeft alleszins reden tot dankbaarheid. Ook in het afgelopen jaar zijn de vaste bijdragen weer met meer dan f1200.— gestegen, evenwel is een belangrijke vermeerdering van inkomsten dringend noodzakelijk en daarom zal in het najaar een bijzondere actie op touw worden gezet om de bijdragen flink te verhoogen.

Beide verslagen, van den secretaris en den penningmeester, werden goedgekeurd.

Tot bestuursleden werden herkozen Ds. J. Sybesma te Dedemsvaart en Dr. D. J. Jonkhoff te Groningen.

Zending Friesland.

Jaarverslag van den Zendingsarbeid te Keboemen over 1928.

(Vervolg).

II.

De désa Groedjoegan heeft het vorige jaar ook een nieuwe loerah gekregen. De vorige loerah was een Christen geweest, maar hij had om die post te krijgen zijn Christendom verloochend. En toen ging het

met hem van kwaad tot erger. Hij werd een tegenstander der Gemeente. Ten slotte is hij wegens wanbeheer ontslagen.

De nieuwe loerah is een leerling van onze school. Hij is zelfs een paar jaar op de Keucheniusschool geweest. Maar hij mocht geen Christen worden. Daarom werd hij van school genomen. Hij werd ook geen Christen, maar hij is toch het Christendom welgezind. Onder den vorigen loerah kreeg onze school in Groedjoegan behalve van de kinderen der Christenen zelf, zoo goed als geen leerlingen. Dat is nu terstond veranderd. Het schijnt, dat we met den nieuwen cursus in Maart een grooten toeloop van nieuwe leerlingen zullen hebben.

De Gemeente in Groedjoegan wil graag een nieuw kerkgebouw hebben. Ze hebben daarvoor verleden jaar een erf gekocht, en nu spannen zij zich in om voor den bouw geld bij elkaar te brengen. Een f650 is er al.

Ook in Djana en Karanggadoeng, de beide filiaalgemeenten van Groedjoegan, was dit jaar de toename flink merkbaar. In Karanggadoeng schijnt echter voorloopig de uitbreiding tot stilstand gekomen te zijn. In Djana (Tengahan) is ook op dit oogenblik werking, die iets belooft voor de toekomst. Jasoen, onze helper daar, krijgt veel bezoek van menschen, die heele avonden bij hem blijven praten over de dingen, die hunne zaligheid betreffen. Sommige van die menschen komen ook reeds in de kompoelan.

Ook de school te Djana mag zich in een gezonde ontwikkeling verheugen. Ze telde het vorige jaar reeds 90 leerlingen. En wij verwachten de volgende maand een flinke toename.

De Gemeente van Djana heeft een onderzoek vanwege de Afzonderlijke Vergadering aangevraagd met het oog op instelling der ambten in haar midden. Waarschijnlijk zal het advies wel gunstig luiden. En dan wordt Djana de vijfde geïnstitueerde Kerk op ons terrein. Er is dan een goed begin voor een Classis Keboemen.

De Gemeente van Glonggong mocht zich in het afgelopen jaar, met de Gemeenten van Pamrihan en Keboemen voor het eerst in het bezit van een eigen Herder en Leeraar verheugen. Maar voor haar werd de blijdschap spoedig getemperd door moeilijkheden, die zich in de Gemeente voordeden. Een van de vooraanstaande menschen in de Gemeente verliet den weg des Heeren. Zijn gedrag en heel zijn houding gaf zoo groote reden tot ergernis, dat de Ker-

keraad meende tot afsnijding te moeten overgaan. Het droevige is daarbij, dat er van zijn familie zijn, die mede aan het wankelen gebracht werden, en die in zijn val dreigen te worden meegesleept.

De Gemeente van Glonggong, vroeger zoo bijzonder gezegend, is in de latere jaren veel bestreden, van binnen en van buiten. En nog schijnt er geen einde te zijn aan de beproevingen. Moge zij door Gods genade ten slotte gelouterd uit het vuur te voorschijn komen, en de schoone verwachtingen niet beschamen, die zij in den tijd van haren bloei in de vorige jaren bij ons gewekt heeft.

Misschien is er in die Gemeente, waarin de loerah (het dorps hoofd) een der voornaamste voorstanders was, teveel menschenkracht en menscheninvloed aan het werk geweest. Menschenhulp is slechte hulp voor den opbouw van Gods Kerk, ook al meenen de menschen het daarmee nog zoo goed.

In Keboemen en Pamrian gaat het goed.

Bleef het aantal lidmaten gedurende het vorige jaar in Keboemen vrijwel constant, op een der eerste Zondagen van het nieuwe jaar werden een elftal volwassenen door den Doop of na openbare belijdenis voor het eerst tot het avondmaal toegelaten. Ook de Gemeente van Pamrihan is het vorige jaar met zeven zielen vermeerderd.

Na de vele moeilijkheden, die we vroeger in Premboen gehad hebben, gaf de Gemeente daar in het vorige jaar reden tot blijdschap. Onze Helper Rasidin aldaar, is een godvreezende en ijverige jongeman. Zoowel in de verzorging van de Gemeente, als in het werk naar buiten gaat van hem een gezegenden invloed uit. Overigens is Premboen een moeilijk terrein, door de bedorvenheid der bevolking aan den eenen kant, en farizeeuwsche vroomheid der Mohamedaansche bevolking aan den anderen kant. In den Islam kunnen „vroomheid” en zedelijke verdorvenheid zeer goed samen gaan. En het zijn beide machtige middelen voor den booze om de zielen gevangen te houden.

In Kaboetoehan doet Naslim ook goed zijn best. De polykliniek, die hij elke morgen voor zieke menschen houdt, doet nuttig werk in de ongezonde omgeving, waarin hij woont. Velen vernemen door zijnen dienst de boodschap der zaligheid. Maar er is van de zijde der bevolking nog o, zoo weinig te bespeuren van toenadering. Wel treft men ook daar den laatsten tijd een krachtige opwaking aan van Mohamedaansch godsdienstig leven.

De polykliniek in Plapasawit, waar Soepardi woont, trekt veel patiënten. Soepardi wordt als dokter zeer gewaardeerd en geacht. Ook ontbreekt het hem bij zijn geestelijken arbeid niet aan alle belangstelling. Des Zondags verzamelt hij een tiental hoorders rondom zich in zijn huis. En er zouden meerderen zijn, als de menschen maar durfden. Ook hier blijkt de tegenstand groot te zijn. Menschen, die een paar keer de godsdienstoefening bezocht hebben, worden door dreigementen van de familie daarvan teruggehouden. Ouders verklaren, dat ze hunne kinderen niet meer als kinderen zullen erkennen, en kinderen dreigen, dat ze een ouden Vader niet zullen helpen begraven, als ze tot het Christendom overgaan. Zulke dreigementen hebben grooten invloed. Als het zaad des Woords in de harten geen diepte van aarde heeft, dan houdt zulke belangstelling geen stand.

En toch breidt Go's Koninkrijk zich uit. Onze God kan wonderen doen. Hij doet groote wonderen, tot op den huidigen dag. Hadden wij maar meer geloof.

Van Krakal, waar ons hulphospitaal is, valt weinig te zeggen. Twee van onze lidmaten dier Gemeente verhuisden naar Banjoemas, en een oude zuster der Gemeente is overleden. En er kwamen geen nieuwe lidmaten bij. Zoo is daar de Gemeente afgenomen. Tomas vindt in die omgeving geen geopende deuren. Onder de patiënten, die geregeld onderwezen worden, blijkt ook weinig van oprechte belangstelling.

In Karanganjar hebben wij sinds het vorige jaar Samikin als Helper. Hij blijkt een goede kracht te zijn, bekwaam en ijverig. Er is niet een van onze Helpers, die bij zijn Evangeliearbeid zooveel belangstelling ontmoet als hij. Er zijn meerdere plaatsen, waar hij geregeld komt, en waar men hem gaarne ziet. Ook zijn er verscheidene menschen, die wel bij hem aan huis komen, om te spreken over den dienst van God, en over den Zaligmaker Jezus. Maar zulke menschen aarzelen toch steeds met het doen van den beslissenden stap. Wat moet er toch gedaan worden om de menschen over hunne aarzeling en hunne menschenvrees heen te helpen? Het is zeker noodig, als wij voor die menschen bidden, en dat wij bidden om een machtige werking des Geestes, die de menschen aangrijpt in het diepst van hun ziel, dat ze nooit meer uit dien greep los kunnen komen.

In Wéra is den laatsten tijd een familie, die reeds geruimen tijd de besliste begeerte aan den dag gelegd heeft om den Heere te volgen. Ook daar is de vijandschap van de

omgeving ontwaakt. Maar man en vrouw blijven getrouw, hoewel een oude moeder, die aanvankelijk meeding, zich op aandrang van de andere kinderen heeft teruggetrokken.

Onze verste post naar het Westen, Idjo (Boemi agoeng) heeft een gevoelig verlies geleden, doordat onze Helper Indris Nakam (Siswawasana) vandaar een beroep aannam naar Magelang. Hij is vervangen door een van de jongeren, Daniel Dikoen, die tevoren onderwijzer aan de school te Wéra was. Ook in Idjo blijven tot nu toe de deuren vrijwel gesloten. Men wil geen Christen zijn. Daarom houdt men zich zooveel mogelijk op een afstand. Er is slechts een enkel geval van uitgesproken belangstelling, die hope voor de toekomst geeft.

God heeft ons en onze Helpers gespaard, zoodat wij geregeld hebben kunnen voortgaan met onzen arbeid. Het heeft ons aan bemoedigende ervaringen niet ontbroken. Maar de algemeene indruk blijft: de overwinning van het Evangelie schrijdt langzaam voort, zeer langzaam. En het verlangen wordt sterker naar een krachtiger openbaring van de kracht des Heiligen Geestes, die de harten kan veranderen en vernieuwen; die ook ons bezielen en bekwamen kan om te arbeiden met lust en kracht op de wijze, die den Heere welbehagelijk is.

Ik geloof, dat middelijkerwijs de geringe resultaten van onzen arbeid aan ons te wijten zijn: aan onze traagheid, onze dwaasheid, onze gebreken. Er als er eenig resultaat is, dan komt de eere daarvoor alleen toe aan Hem, die Zijn werk wel doen kan, als Hij voor Zijnen dienst hoogst gebrekke en zwakke instrumenten gebruikt.

Ootmoed voegt ons en dankbaarheid. Maar wij moeten ook moed grijpen, en sterk zijn, en voortvaren in de kracht des Heeren, door het geloof.

Laten de Friesche Kerken toch Christus liefhebben, en de komst van Zijn Koninkrijk begeeren, en daartoe aanhouden in getrouwen arbeid, en met ernstig smeeke. Totdat de macht der duisternis zal wijken, en ook het Javaansche volk zich zal mogen verblijden in Christus, zijnen Zaligmaker en zijn Koning.

Met hartelijke groeten en heilbede,
Uw dienstw. dienaar,
K. VAN DIJK.

Een verblijdend bericht.

De Kerkeraad van de Zend. Kerk va

Heeg ontving het volgende verblijvende schrijven:

Aan den Eerw. Raad der Ger. Kerk
v. Heeg en a. d. Welerw. Zending-
dep. v. Friesland.

Zeër geachte Brs.,

Op verzoek van Ds. van Dijk heeft de Verg. v. Miss. Pred. op Midden-Java ter Z. in hare Verg. van Nov. 1928 aan de Inl. Gemeenten op het Friesche Zendingsterrein verzocht een onderzoek in te stellen naar den toestand der Inl. Christengem. te Tengahan, die de begeerte te kennen had gegeven om uit haar midden een Kerkeraad te kiezen.

De Gemeenten benoemden een Commissie, bestaande uit één pred. en één ouderling, welke den 18 Maart j.l. een bezoek bracht aan de Gem. te Tengahan, en van haar bezoek rapport uitbracht aan onze Verg.

Uit het rapport dier Commissie blijkt, dat de Gem. te Tengahan telt 65 lidmaten, waarvan 33 toegelatenen tot het av.m., 16 mannen en 17 vrouwen. De leden der Gem. wonen dicht bij elkaar. Van hunne begeerte om ouderlingen en diakenen aan te stellen konden ze behoorlijk rekenschap geven. Ook schijnen er wel personen gevonden te worden geschikt voor ambtsdrager. De Gem. belooft gaarne zich onder het opzicht en de tucht harer ambtsdragers te schikken, en hoopt onder hunne leiding te beter gevormd en bekwaamd te worden tot den dienst des Heeren. De Gem. begint ook reeds hare roeping te verstaan in het bijdragen voor den dienst des Heeren in den opbouw Zijner Kerk. Zij zorgen zelf voor hunne armen, en uit de opbrengst van de collecten werd reeds een stukje grond gekocht voor een kerkgebouw. Volgens het oordeel der Commissie verdiende het aanbeveling het verzoek der Gem. om institueering in te willigen.

Onze Verg. kon zich met dit oordeel der Comm. vereenigen, en adviseert U derhalve om tot de institueering der Inl. Christengem. van Tengahan (Djana) Uwe toestemming te verleen.

Namens de Verg. van Miss. Pred. vn.
Met heilbede en broedergroeten

Uw dienstw. dien.

w.g. K. v. Dijk, Scriba.

De zendende Kerk van Heeg heeft den inhoud van dit schrijven aan de Zendingssynode van Friesland voorgelegd. Met blijdschap nam zij er kennis van een willige zij het verzoek in. Op het Friesche terrein zal D.V. Tengahan de 5e gem. zijn, waar de ambten werden ingesteld. Voorheen ge-

schiedde dit met Keboemen, Glonggong, Grootjoegan en Pamrian.

De percentage cijfers van de Friesche Classen.

De Zendingssynode van Friesland heeft het percentage waarnaar de verschillende Classen voor de Zending behooren bij te dragen als volgt vastgesteld:

Dokkum 12, Franeker 9½, Hallum 11, Kollum 10, Leeuwarden 15, Bolsward 6, Drachten 13, Heerenveen 8½, Sneek 7, en Workum 8.

Zending Zuid-Holland Noord.

Het Dokter Scheurer-Hospitaal te Klaten.

Gedurende den tijd, dat 't Dokter Scheurer-Hospitaal bestaan heeft, dat is dus nu ruim een jaar, is 't me gebleken, dat er omtrent dit ziekenhuis nogal eens misverstand bestaat. Zoowel van terzijde als rechtstreeks vernam ik wel eens de opmerking, dat 't toch eigenlijk geen Zendingshospitaal is. Zelfs kreeg ik nog zeer onlangs de vraag te hooren, maar mag er hier nu wel geëvangeliiseerd worden, of is dat door de Cultuur-maatschappij verboden? Nu kan ik dergelijke vragers verzekeren, dat de toestand hier is als aan de andere zendingshospitalen. De missionaire predikanten en hun staf van goeroe's Indijl hebben vrijen toegang om het Evangelie te verkondigen, belangstellenden in te lichten, enz. Het is alleen maar te betreuren, dat de bearbeiding niet nog veel meer intensief geschiedt, dat er nog dikwijls ochtenden zijn, waarop onder de polikliniek-bezoekers niet geëvangeliiseerd wordt.

Het Dokter-Scheurer-Hospitaal is dus een zendingshospitaal. Alleen bij de oprichting ervan is de gang van zaken een eenigszins andere geweest, dan bij de tot nu toe bestaande zendingshospitalen. Deze laatste zijn in den regel gebouwd door de zendende Kerken met steun van de Regeering en giften van particulieren. Waren ze eenmaal in bedrijf, dan waren de cultures in den regel ook wel bereid om giften te geven, 't zij voor uitbreiding of vernieuwing, 't zij voor steun in de exploitatiekosten.

Bij 't Dokter-Scheurer-Hospitaal was de gang van zaken een eenigszins andere, men kan wel zeggen een tegenovergestelde.

Reeds aan het einde van de vorige eeuw, in de negentiger jaren, waren administrateurs van de Klatensche Cultuur Maatschappij, 't concern dat de meeste belan-

gen in de tegenwoordige residentie Klaten heeft, aan 't beraadslagen, hoe men 't beste eenige medische hulp aan de bevolking zou kunnen verleen. Hierbij zat niet voor de gedachte om barmhartigheid te bewijzen, maar 't streven was, het arbeidsvermogen der bevolking, dat door de vele ziekten slechts zeer gering was, wat op te voeren. Als adviseur in deze zaken trad op Dr. J. G. Scheurer, destijds geneesheer-directeur van het Petronella-Hospitaal te Djokjakarta.

Als gevolg van zijn adviezen werd eind 1900 dan ook besloten tot oprichting van twee hulphospitaaltjes. Deze verrezen inderdaad na eenigen tijd te Wedi en Gajampirit. Het daar werkzame Inlandsch personeel was opgeleid door Dr. Scheurer.

Het resultaat bereikt met deze hospitaaltjes van 24 bedden elk was niet overweldigend. Weliswaar meldten zich geregeld menschen aan ter behandeling, doch druk liep 't niet. Het was een kwijnend bestaan, blijkbaar deugde 't systeem „hulphospitalen zonder Centraal moeder-hospitaal" niet.

Vanaf 1913—1922 vonden dan ook vele conferenties plaats tusschen ondernemers en Bestuur om tot oprichting van een dergelijk Centraal Hospitaal te geraken. Dat de zending toen ook eenige kans had om zich de exploitatie te zien toegewezen, blijkt wel daaruit dat ook Dr. van Andel mede in deze besprekingen werd betrokken.

Er kwam een vereeniging tot stand „Klatensche Ziekenverpleging". Vrijwel alle in het Klatensche gelegen ondernemingen, dus ook de niet tot de Klatensche Cultuurmaatschappij behorende, waren er in vertegenwoordigd. Na diverse besprekingen kwam een ontwerp tot stand, waarvoor de goedkeuring der Regeering werd verzocht. Hierop kwam echter nooit antwoord in en in 1922 werd dan ook besloten aan den bouw geen uitvoering te geven, ja zelfs werd de vereeniging ontbonden.

Mocht de Zending nog hoop hebben gehad, dat 't Ziekenhuis onder haar leiding zou komen door dit besluit was alle hoop vervlogen. Gesproken op menschenlijke wijze althans. Gods overleggingen en wegen zijn echter anders dan de onze, in ieder geval beter. Hij werkt door, al schijnt de arbeid ons ontnomen te worden.

Want wat geschiedt er? In 1924 besluit de Klatensche Cultuurmaatschappij zelf de zaak ter hand te nemen met uitsluiting van de andere ondernemingen, die hier hun belangen hebben. En thans wendt men zich niet om advies tot de Zending in 't Solo-

sche, maar keert terug tot 't Djokjasche. Het werk der Medische Zending door Dr. Scheurer aldaar aangevangen, was in denzelfden geest voortgezet door zijn opvolgers Pruys en Offringa, en had ook in cultuurkringen diepen indruk gemaakt door de belangeloosheid en de opofferende liefde betoond aan zoo talloos velen, die in lijden verkeerden.

Waar een Cultuurmaatschappij zich uiteraard incompetent verklaarde barmhartigheidswerk te verrichten, gaf zij in vol vertrouwen de exploitatie van het op te richten ziekenhuis over in handen der medische zending, in de overtuiging dat de in het Petronella-Hospitaal gevolgde principes van overwegenden invloed op den goeden gang van zaken waren. De medische zending behield de volle garantie voor vrijheid van werkwijze. In het Jogjasche bestaat sinds jaren een intensieve samenwerking tusschen de medische Zending en de Cultures. Doch nog nimmer werd door de laatste van de geestelijke propaganda door de zending voor haar dagelijkschen arbeid eenig nadeel ondervonden. Hoe groot 't vertrouwen was bleek o.a. wel hieruit, dat door deze overgave aan de zending ingegaan werd tegen 't advies van de toenmalige residenten van Soerakarta en Semarang, die een dergelijk plan ten sterkste ontraadden, waarschijnlijk uit vrees voor een Mohammedaansche opleving.

In zeer korte trekken schetste ik hiermee de historie van het ontstaan van het Dokter-Scheurer-Hospitaal. Moge de betekenis dezer geschiedenis geen onzer ontgaan. Al meenden wij in onze overleggingen: deze zaak is ons ontgaan, God gaf ons toch een kostelijk propaganda-middel tot uitbreiding van Zijn Rijk. Wel past hier de uiting van den Psalmist: „Niet ons, o Heere niet ons, maar Uwen Naam geef eere".

Een Cultuurmaatschappij sticht een ziekenhuis, blijft er de eigenaresse van, doch geeft 't in exploitatie aan de Zending. De Cultuurmaatschappij stelt zich garant voor een deel der exploitatiekosten, die een zeker maximum niet mogen overschrijden, wat er tekort mocht komen, zou de Zending van Zuid-Holland (Noordelijk Gedeelte) bijeen moeten zien te brengen.

De dagelijksche gang van zaken is dus dezelfde als in de andere Zendingshospitalen. Het personeel is grootendeels Christelijk. Aan den hoofddienst werd verzocht iemand aan te wijzen voor de geestelijke verzorging van personeel en patiënten. De geest die er heerscht trachten we zooveel

mogelijk een Christelijke te doen zijn.

En dit had de Mohammedaansche bevolking al dra in de gaten. Ongeveer vier maanden na de opening werd er een verzoekschrift tot 't Bestuur gericht uitgaande van den beteren stand te Klaten, ingegeven door Mohammadjah, waarvan de inhoud op 't volgende neerkwam. Men verzocht 't Bestuur 't daarheen te willen leiden, dat er te Klaten een neutraal Gouvernementsziekenhuis werd opgericht. Wel is waar was er reeds een hospitaal gesticht door de Cultuurmaatschappij, maar dit bleek zich te ontpoppen als een Christelijke inrichting. In dat ziekenhuis bestond alleen voor Christenen vrijheid van denken, de Mohammedanen mochten daar hun adat niet volgen. Ze mochten niet op de vastgestelde tijden bidden, geen sluiers dragen, enz. De menschen, die er hulp kwamen vragen, hadden 't gevoel, dat ze eerst Christen moeten worden vóór ze goed geholpen worden, ze moesten lang wachten, en dan eerst een verhaal van 't Christendom aanhooren. Ze hadden geen vertrouwen in een dergelijke inrichting.

Op dit conglomeraat van leugen en halve waarheden ging 't Bestuur in door ze in de stad een polikliniek te geven, gedreven met Gouvernementssteun, een ziekenhuis was niet wèl mogelijk.

Dat 't praatjes waren bleek wel, want de toeloop tot ons ziekenhuis was en bleef even groot. In den regel verzocht men zelfs om opname. Alle dwang wordt dan ook zooveel mogelijk vermeden.

En mocht 't ons gelukken, dat er werkelijk een Christelijke geest heerscht, dan kan dat van groote waarde zijn voor de komst van Gods Koninkrijk in deze landen. Want daden zetten zich vast en worden niet gemakkelijk vergeten. En zal misschien de directe vrucht klein zijn, het aantal dat gedoopt wordt niet zoo overmatig groot, m.a.w. zal de invloed op de statistiek niet direct zichtbaar zijn, de onmiddellijke, indirecte vrucht zal ons de eeuwigheid eerst openbaren. Ons werken zij niet het opvoeren van het aantal doopelingen. Maar trachten we allereerst in onzen dagelijkschen arbeid waarlijk Christen te zijn, zoodat door ons voorbeeld menigeen jaloersch worde en zóó ook tot zoo groot een gelijk zal trachten te komen.

Klaten.

D. BAKKER.

Het aantal patiënten in 1928 opgenomen
bedroeg: 1827 mannen
762 vrouwen

Totaal 2589

Het aantal verpleegdagen bedroeg: 40.125, zijnde gemiddeld per dag 109 à 110 patiënten, en per patiënt 15 à 16 dagen. Het aantal zalen bedraagt 4. In den loop van het jaar werd het aantal bedden uitgebreid tot 90, waarvan 10 voor een kinderafdeeling.

Het aantal operaties bedroeg 79, het aantal verlossingen normale en abnormale: 58.

Aanwezig zijn operatiekamer, laboratorium voor gewoon dagelijksch onderzoek, Röntgentoestel met diagnostiek, Hoogtezon-Solluxlamp.

Het personeel was 1 Jan. 1928 46 man sterk, waaronder 15 verplegers en 11 verpleegsters. Op 1 Jan. 1929 bedroeg dit 54 man, waaronder 21 verplegers en 13 verpleegsters.

Mejuffrouw C. van Iperen is werkzaam als hoofdverpleegster, terwijl tevens de huishouding door haar wordt waargenomen.

Hulphospitalen en poliklinieken:

Als hulphospitalen vallen onder onze leiding: a. Wedi. Totaal aantal polikl. consulten 12.120; gemiddeld per dag 39. Wegens verbouwing en vernieuwing geen gelegenheid tot opname van patiënten in 1928.

b. Gajamprit. Totaal 3979 poliklin. consulten, gem. per dag 13. Wegens verbouwing geen gelegenheid tot opname van patiënten gedurende 1928.

De polikliniek van het hoofdhospitaal geeft een totaal van 13.406 voor het eerst ingeschreven patiënten, zijnde gemiddeld per dag 43. Het totaal aantal consultaties bedroeg 38.933 of gemiddeld per dag 125.

Voor de opgave:

D. BAKKER.

De tweede Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

Naar we vernamen besloot de Indische Regeering de Christ. Kweekschool te Bandoeng van af 1 Juli '29 te erkennen als een geheel zelfstandige kweekschool. Tot nu toe werd deze Kweekschool beschouwd als een filiaal van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. In het vervolg zal zij echter geheel zelfstandig staan. Zij moet dan worden overgeplaatst naar Malang op Oost-Java.

Dit besluit is ook voor onze Kweekschool te Solo van groote betekenis.

Voorheen oordeelde de Regeering, dat er in Indië maar voor één Protestantsche Christ. Kweekschool plaats was. Zij weigerde subsidie te verleenen voor een tweede Kweekschool naast die te Solo en stelde aan de Kweekschool te Solo den eisch zich zoo in te richten, dat alle Prote-

stantsche Zendingen met haar accoord konden gaan. Dit heeft tot heel wat geschrijf en gewrijf aanleiding gegeven. Een behoorlijke oplossing, waarbij het Gereformeerd karakter van de Kweekschool te Solo en het zeggenschap onzer Kerken over haar niet in het gedrang kwamen, scheen niet te kunnen worden gevonden. Intusschen stond

op deze foto staat. Dit groote Hospitaal, dat 400 patiënten kan bergen, heeft naast de artsen en de Europeesche verpleegster een Inlandsch verplegend personeel van 140 man. Een aanmerkelijk deel daarvan zien we op deze foto.

Een groep verplegend personeel van het Petronella-Hospitaal te Djokja.

de Regeering toe, dat men te Bandoeng met een Kweekschool begon, die dan echter als een filiaal van de Kweekschool te Solo werd beschouwd.

Thans is echter aan deze onaangename historie, die heel wat voeten in de aarde heeft gehad, op gelukkige wijze een einde gemaakt.

De Kweekschool te Bandoeng wordt bij haar verplaatsing naar Malang geheel los gemaakt van Solo en als zelfstandige Kweekschool erkend. En onze Kweekschool te Solo wordt daardoor weer geheel vrij en zal zich ook verder weer geheel naar eigen beginsel en aard kunnen ontwikkelen.

Dit verblijdt ons zeer. W. B.

Een groep verplegend personeel.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons zien een groep verplegend personeel van het Petronella-Hospitaal te Djokja. Natuurlijk heeft dit Hospitaal nog heel wat meer personeel, dan

Ingezonden.

De Inlandsche Gemeenten en het Zendingswerk.

In het Zendingsblad van Mei l.l. stond onder bovenstaanden titel een artikel, waarbij in overweging werd gegeven om de Inlandsche Gemeenten te doen deelnemen aan den arbeid der zending.

Onder het lezen van dat artikel dacht ik aan het zendingsterrein te Wonosobo. Het wil mij voorkomen, dat Wonosobo geen aantrekkelijk terrein is voor de Holl. kerken om daar te arbeiden, omdat Wonosobo eenmaal den naam heeft van een moeilijk terrein. „Ploegen op rotsen” werd het wel eens gezegd. Maar is dit wel werkelijk „rotsen” of is het misschien slechts een harde grond, die nog geen regen heeft gehad? Zou het na verloop van tijd nog harde bodem blijven?

Heeft Solo voor twintig jaar terug ook niet den naam gehad van een buitengewoon moeilijk terrein, het centrum van

Mohammedanisme, waar de zending geen toegang kon krijgen? En wat zegt men nu van Solo? Een prachtterrein!

Ik meen, dat Wonosobo in den laatsten tijd door bemoeienis van Ds. Merkelijs reeds bewijzen heeft geleverd, dat de grond bewerkt kan worden. Immers het aantal Inl. christenen is gegroeid tot 104 zielen, waarvan 64 volwassenen.

't Is zeker ontmoedigend voor de kerker in Holland dat Wonosobo na de moeizame bearbeiding weinig vrucht heeft opgeleverd. Het werkt zeker teleurstellend, maar aan den anderen kant het zou toch erg jammer zijn om den begonnen arbeid op te geven; al was het alleen maar om die 104 zielen, die reeds aan Christus kerk behooren.

Zou het geen aanbeveling verdienen, wanneer een der zelfstandige Inlandsche gemeenten of des noods meerdere Inlandsche gemeenten op Java gezamenlijk dit werk overnemen? De arbeid op Wonosobo toch brengt m.i. niet veel kosten mee. Een goeroe-Indijl met een paar colporteurs zouden voor de verzorging van Wonosobo waarschijnlijk voldoende zijn. En de kosten zouden dan niet meer zijn als wanneer een Europ. zending noodig is. Het toezicht wordt dan uitgeoefend van dichtbij door de Zendinge Inlandsche kerken, die de nooden van Wonosobo allicht beter zullen begrijpen dan de kerken in Holland, die enkel op advies moeten handelen. Bovendien is dit een goed begin voor een jonge Jav. kerk om te komen tot uitoefening van den zendingsplicht, die ook op haar is gelegd. De zendingsliefde moet juist nu gelijk groeien met de ontwikkeling van de Jav. kerk, opdat de zendingstaak niet zou worden beschouwd als van buiten opgelegd, maar als behoorende tot de roeping van de kerk.

Ten slotte moeten we toch dezen kant uitgaan, wil men de kerken in Holland wat verlichten van de toenemende verplichtingen, die het zendingswerk op Java met zich brengt.

S. NIMPOENO.

Amsterdam, Juni 1929.

Suriname.

Een 100-jarige.

Het aantal jubilea is tegenwoordig legio, maar een honderdjarig jubileum mag toch zeker wel tot de groote zeldzaamheden gerekend worden. En waar het „vergeet geene van Zijne weldaden” toch ook voor corpo-

raties geldt, zij hier een enkel woord gewijd aan de voorlooper van het tegenwoordige Zeister Zendingsgenootschap; aan de „Maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs in de kolonie Suriname”.

Het was op den „4en Julij 1829” dat Z. M. Willem I te Brussel zijn goedkeuring hechtte aan de Statuten van genoemde Maatschappij. Het was nog in den slaven-tijd en de vereeniging droeg aanvankelijk nog de woorden „aan de negerslaven” in haar naam. Met godsdienstig onderwijs werd dan ook niet bedoeld schoolonderwijs, maar het gewone onderricht zooals de zendingen dat geven: de Blijde Boodschap van Jezus Christus.

Nu heeft de „Haagsche Maatschappij” een eeuw lang haar zegenrijk werk mogen verrichten. De plaatsruimte laat niet toe hier over de resultaten van dien arbeid te spreken. Wie over dit alles iets meer wil lezen vrage het Jubileumnummer aan dat ondergeteekende U gaarne gratis toezendt. Maar zooveel mogen wij hier wel zeggen, dat in den Dag der dagen, ook het werk, dat de „Haagsche Maatschappij” deze eeuw verricht, zal blijken niet ijdel geweest te zijn in den Heere.

Slechts een dringende bede wil ik hier nog aan toevoegen. De Haagsche Maatschappij, die tegenwoordig naast de 42 Chr. scholen vooral de kinderhuizen der Broedergemeente in Suriname steunen wil, mocht zich voor ongeveer een eeuw verheugen in een paar duizend leden. Dit aantal is in den loop der eeuw tot enkele tientallen geslonken. De effecten en andere waardevolle stukken, haar door enkele bemiddelende gevers nagelaten, zijn grootendeels te gelde gemaakt. Een enkele groote gift moet thans nog de steeds dalende inkomsten eenigszins op peil houden. Maar de Christelijke gemeente in al haar lagen weet van het gezegende werk van deze honderdjarige zoo goed als niets. Het hoofdbestuur heeft nu het voornemen opgevat, te trachten nog in 1929 het aantal contribueerende leden weer flink omhoog te brengen, zoo mogelijk weer op het peil van voor honderd jaar. Broeders en Zusters wilt U daartoe ook niet meewerken? De jaarcontributie bedraagt f2.50 per jaar (minimum). Geeft U allen als lid op, en help mede dezen thans zoo noodlijdenden arbeid in Gods Koninkrijk krachtig te steunen. En wensch U geen lid en jaarcontribuant te worden, wil ons dan verblijden met een jubileumgave voor dit schoone werk.

In hartelijken dank ontvingen wij sinds

25 Mei: Van M. H. M. Den Haag f1.40; D. T. D. Idsegahuizum f1.10; J. J. Vollenhove f5; W. Kok Solo f200 (Com. Oost voor West) C. W. Kampen f3; J. H. v. d. W. A'dam f5; H. K. te B. (Oostfriesland) f11.85; Lydia Hilversum f11.85; Ger. School Vaartweg f2.75 en f30.05; Ds. Laarman f10 van Zuster der gem. Luth. Zend. Gen. f21.30; Mej. A. S. V. A'dam f5; L. M. R'dam f5; Chr. School 's Gravenzande (L. en U.L.O.) f5 en f83.30; N. N. Almkerk f2; P. K. Leeuwarden f5; De G. v. N. den Haag f25; Leerl. Ger. School Den Andel f10; B. aadam f1.60; Mej. D. V. Hilversum f1; Nellie Piket f1; Gift coll. Halum f40; D. E. v. d. Z. Varsseveld f10.

Verblijvend is hierbij de medewerking van de kinderen onzer Chr. scholen bij de kaartenverkoop. Velen deden dit met heerlijk enthousiasme. Ook hen hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijkaan 12.

Hilversum. Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Ds. D. Bakker.

Ds. D. Bakker, de eerste Docent van de Opleidingsschool te Djokja, is met Mevr. Bakker Vrijdag 28 Juni, na een voorspoedige reis, in redelijke welstand in Holland aangekomen. Zijn voorloopig adres is Pension Brederode, Santpoort.

Dr. J. C. Flach.

Dr. J. C. Flach, de Missionaire arts van Poerworedjo, is de vorige maand met verlof in Holland aangekomen. Zijn adres is te Sneek.

A. Boelhouwer.

De heer A. Boelhouwer, onderwijzer aan een Christ. School te Heemstede, is benoemd tot onderwijzer bij het Christelijk onderwijs te Magelang. D.V. denkt hij te vertrekken met de „Koningin der Nederlanden” en 6 Sept. a.s. te Genua aan boord te gaan.

Dr. M. G. Muller.

Dr. M. G. Muller, Miss. arts aan het Petronella Hospitaal te Djokja, die thans met verlof hier te lande is, is voornemens met de „Johan de Wit”, die 22 Oct. a.s. van Amsterdam vertrekt, terug te keeren naar Java.

Een tweede Docent.

Ds. K. van Dijk deelt mede, dat de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Predikanten op Midden Java heeft besloten

aan de deputaten van de Generale Synode voor de Zending te adviseeren ter vervanging van Ds. D. Bakker tot Docent aan de Opleidingsschool te benoemen Ds. A. Pos te Djokjakarta.

Een Zendingssynode voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Op voorstel van de Classe Goes besloot de Particuliere Synode van Zeeland mede te werken tot een Zendingssynode, wanneer daartoe ook door de Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg besloten wordt.

Voor de eerste maal zal dan deze Zendingssynode worden samengeroepen door de Zendende Kerk van Middelburg.

Een vorstelijke gift.

Bij Dr. W. G. Harrenstein te Amsterdam zijn van N. N. twee giften ingekomen voor de Zending van de Gereformeerde Kerken. Het gezamenlijk bedrag dezer twee giften is f111222.

De gever heeft echter deze giften geschonken voor een bepaald doel. Zij zijn bestemd voor uitbreiding van den arbeid door nieuw werk in Wonosari en Wonogiri. Wonosari behoort tot het Zendingsterrein van Noord-Holland en Wonogiri tot het Zendingsterrein van Zuid-Holland-Noord.

Leestafel.

Geestelijke wasdom, door Ds. J. J.

Knap bij J. H. Kok. N. V. Uitg.

Mij. te Kampen.

Een kostelijk boekje. De inhoud der 22 hoofdstukken beantwoordt aan den titel. Het is vol ontdekking, verootmoediging, terechtwijzing, vertroosting en opbouw voor het geestelijk leven. En geheel schrijftuurlijk.

Gezelle Meerburgs Christ. Scheur-

kalender voor 1930. Uitgave van

D. H. Littooy Az. Ter Neuzen.

f0.90, per premieboek f1.55.

Het schild zal voorstellen: Israel weenend aan de rivieren van Babel. De inhoud wordt bewerkt door Ds. R. E. v. Arkel, Dr. J. Hoek en tien andere bekende Geref. predikanten. Dat wordt dus goed werk.

Het premieboek is: „Tweeërlei Roepstem” door Gerry.

Ons Reisblad. Orgaan van de Ned.

Christ. Reisvereniging.

Een onmisbare, vertrouwde gids voor wie eens een reisje wil maken en voorlichting behoeft.

Op den Uitkijk.

Dit zeer mooi geïllustreerde Christ. tijdschrift, dat tweemaal in de maand verschijnt, blijft het uitstekend doen. De inhoud is steeds interessant. Het verschijnt bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van A. J. Feij te Loosduinen f10. Door N. v. d. Vlist te Krimpen a/d. Lek uit het schoolbusje f16. Van W. Polman te Lochem voor den grafsteen van Dr. en Mevr. Scheurer f10. Van J. H. v. d. Waal te Amsterdam f5. Door Ds. J. v. d. Leek te Zalt-Bommel van N. N. f10. Van Mr. A. van Proosdij te Amsterdam f10. Van N. N. f10000. Van N. N. f100.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 Juni '29.

Postrekening No. 32806.

Kerkbouw Djokja.

Sinds de vorige verantwoording ontvangen hetzij gestort op de postrekening van Ds. A. Pos, No. 132593 hetzij aan mij gezonden:

Geref. K. te O. T. f11.60; G. B. v. S. te A. f2.50; Geref. K. te H. f96.27; W. M. f10; M. M. f4; uit Geref. Kerk te Amsterd. Zuid f11.50; H. v. W. te H. f150; Wed. H. N. te S. f5; N. N. f1; N. N. f1; A. W. F. I. te 's-Gr. f25; R. J. te A. f1.50; J. J. L. te A. f10; N. N. f20; Geref. K. te B. f48.02; J. J. L. te A. f10; J. W. v. R. te W. f1; Mej. N. de K. te N. O. f2; K. T. te R. f5; Mevr. Wed. S. W. v. S. de J. f25.

Santpoort. W. BREUKELAAR.

Ontvangen van het ziekenhuis te Magelang.

Aalten G. H. R. f5; Amsterdam J. F. H. S. f50, J. f10, Baron v. H. f200, F. f10, G. B. v. S. f2.50, B. f25, v. S. f10, C. v. d. T. f10, E. H. D. f100, Dr. R. K. f10, H. J. B. f25, Mej. V. f10, C. de J. f2.50; Anjum B. T. f1; Andijk F. Z. f2.50; Appelscha Jongel. Ver. f1; Appingedam Mej. H. C. H. G. f2.50, R. R. f1, E. B. f2; H. D. f1.50; Assen B. H. v. d. V. f2.50, A. W. f1.50; Baarn Fam. d. D. f5; Barendrecht verzameld door „Onze Zending” f103.80; Bedum H. P. W. f5; Beetsterzwaag R. J. S. f2.50; Bergum Wed. Ds. K. f2.50, J. S. f5; Beilen L. V. f1, R. J. de B. f1, W. H. f1; Bierum Wed. H. H. f2.50; Berghem K. J. M. f1; Ten Boer Wed. W. K. H. f5; Bolsward Wed. N. B. L. f1; Brekelen P. B. f1, J. R. f2.50; Broek bij Dokkum Ds. K. O. f1; Buitenpost E. B. f1, N. N. f2.50! Bussum G. H. W. f10; Coevorden Ds. M. U. f2.50, C. B. P. L. f1; ? wed. H. J. J. f1; Dedemsvaart Tj. de J. f1; Dalfsen G. L. f1, J. W. v. T. f5; Diever Wed. R. K. f2.50;

Deventer R. L. P. f1; Dokkum J. S. f2, S. S. f2.50, Mej. W. V. f2.50; Doorn, Ds. J. W. E. f2.50; Daarlerveen A. H. f2; Drachten R. K. f1, D. R. f2.50, T. S. f2.50; Driesum Wed. W. B. f5; Drachtster Comp. R. de B. J. Jzn. f5; Duivendijk f5; Ee v. d. schoolkinderen door P. H. f6; Echtenerbrug E. S. f1; Eemnes Buiten H. S. f2.50; Emmen P. W. f2.50 Enschede R. V. f10, R. H. L. f2.50, A. B. f2.50, H. J. f5, H. H. f5, H. G. f2.50, W. B. f10; Erica Jongel. Ver. (J. K.) f2.50; Franeker Geref. Kerk f25; Gaast Geref. Kerk f1, H. J. H. f1; Gaastmeer Sij. P. S. f0.50; Gassel. Nijv. H. E. f5; Gieterveen W. B. f1; Gramsbergen J. J. Z. f1; Gripskerk (Gr.) D. V. f1; Groningen Mej. I. K. f2.50, J. B. f2.50, A. H. f1, E. W. Szn. f5; Haamstede A. B.-H. f2.50; Haarlem M. J. V. f10, v. S. f10, W. B. f10, Hallum wed. v. d. W. f; Haren Mej. E. J. f2.50, K. V. Tzn. f5; Den Haag P. K. f5, F. A. f5, W. Dijk f5, F. f5, I. v. B. f10, M. f2.50; Haaksbergen Geref. K. f2.50; Hardenberg F. B. f1, Mej. D. door H. W. W. f5, P. W. f10; Harlingen J. de V f1, J. S. f1, O. R. f1, P. W. f2; Hattem F. D. f1, Mej. S. E.-v. R. f5, Mevr. K. f5; Hasselt J. W. f1; Heerenveen E. W. f2.50; Hengelo Wed. K. S. f2.50, F. B. f1, H. A. de K. f5, J. K. f1; Heiningen P. B. f5; Hellendoorn W. S. f2.50; Hilversum Wed. Ds. v. A. f2, Ds. G. J. W. f5; Hommerts S. B. f1; Holwerdse kinderen Chr. Sch. door K. J. E. f6.90; Hoogeveen N. N. f2, B. v. d. Z. f2.50, J. A. H. f0.50; Huizen Mej. J. H. f1; De Hoef N. N. f2; Den Hulst D. W. f1; Hijlaard Mej. J. M. f10; Hijkersmilde M. Y. f2; Joure M. de J. f2; Kampen Mevr. F. S. f7.50, mr. J. v. d. O. f2.50, P. A. J. f2.50, Prof. L. L. f15, Dr. S. G. f25, Dr. J. R. f2.50, W. Th. v. D. f5, C. v. D. f5, G. S. f2.50; Karpel (oud) H. H. Mzn. f5; Katwijk a. d. R. zuster R. H. de W. f2; Knijper E. J. D. f1; Kollenkote E. P. f2; Kollum Wed. T. B. f5; Kollumerpomp Ds. J. B. v. d. S. f2.50; Koudum E. V. f1; Kuinre B. H. f1; Leens P. J. O. f2.50; Leeuwarden J. B. f1, Mevr. B. f10; Lellens A. A. f1; Lemmer R. B. f1; Lioesens Wed. A. K. f10; Lochem J. H. B. f5, G. K. P. f2.50; Loppersum E. W. f5, Ds. D. S. f10; Losdorp D. S. f1; Lunteren Ds. A. S. S. f5, C. J. de S. f2, dames de K. f1, W. D. f1, Dames v. d. S. f1, H. M. Lzn. f1, P. K. f1; Lutzen H. B. f2; Maassluis gecollecteerd in Ger. Kerk f100; Makkum Fam. Hoornstra f5; Meppel N. M. B. f10, O. D. f2, H. J. M. f2.50, A. V. f1, Mej. J. H. H. G. f1, K. H. f1; Midwolda G. E. f2.50; Mideldustum N. N. f1; Muntendam W. A. P. F. L. H. f5, Wed. J. D. f10; Mijdrecht Mej. J. B. f1; ? Mej. W. f5, H. W. W. f1, H. S. f1; Neede Geref. Kerk f5; Nierzijl H. H. f1; Nijemirdum E. A. F. f3; Nieuw-Amsterdam R. R. f2.50, K. J. K. f1; Nieuwer-oord A. B. Tzn. f2.50; Nieuwe Pekela W. B. f2.50; Nunspeet H. S. f1; Nijkerk H. J.

S. f0,50, Wed. G. v. d. H. f1, E. R. f1, N. N. door K. v. W. f20, G. v. D. f1, F. K. Hzn. f10, S. v. D. f2,50, Dr. J. J. M. f2,50; Nijmegen Wed. J. v. E.-v. d. B. f5, H. B. f1, W. v. D. f1, Fam. G. f7,50, Dr. v. R. f1, P. L. R. f1; Meisjesver. „Macht v. h. Kleine” f1 e: f5 is f6, J. B. f5, Th. K. f1; Nijverdal W. A. f1, L. D. f1,50, T. de J. f0,50, Jb. D. f1, W. W. f1,50, J. D. f0,50, D. J. B. f1,25; Oenkerk Ger. Kerk f10; Oldebroek Zendingscom. M. D. S. f10; Ommen N. B. F. f5, F. F. f2,50; Oosterbeek W. f1, kinderen der Ulo f10; G. S. f2,50, S. T. f5, P. V. f1, B. A. J. f2, fam. v. d. H. en B. f3, mr. H. M. J. W. v. M. f10; Oosterbierum Ds. f2,50; Oosterend (Texel) Geref. Kerk f2,50; Oostwold H. J. M. f10, J. N. f2, D. G. W. f5; Opheusden leerl. der school door A. V. f6,40; Oudega M. v. d. M. f1; Papendrecht J. A. V. f2,50; Piaam Geref. Kerk f1; Pieterburen J. B. f2,50; Putten T. v. d. B. f1; Renkum van eenige zendingsvriendinnen van huize Martha f5; Randwijk V. f2; Rietsum Ger. Kerk f3; Rinsumageest D. B. f1, J. T. f1, J. W. E. f1; Roden N. N. f2,50; Rouveen H. B. f20; Rotterdam M. J. E. f5; Rijswijk (N.-Br.) F. J. v. H. f2; Sappemeer F. K. f2,50; Serksum B. T. f2,50; Sexbierum N. N. f10; Scheemda Mej. M. H. f1; Schettens L. B. f5; Scharnegoutum F. W. f2,50; Siddeburen in c.-ll. Geref. Kerk f25, Gebr. B. f1; Silvolde Gendr. Geref. Kerk f5, J. K. f1; Smilde H. S. f2; Sneek H. K. S. f1, J. M. f21.00, Wed. Th. A. f2,50, G. f10, N. Z. f2,50 Wed. Th. O. G. f1,50; F. A. P. f2,50; Soest Zendingscomité f100, P. B. f1; Stadskanaal A. B. f5, Wed. H. N. f2,50 W. V. f1,50; De Steeg P. v. E. f5; Steenwijk Mej. J. K. v. E. f2, Ds. C. W. E. P. v. A. f5, W. v. E. f5, Wed. J. H. f5, A. K. Jzn. f1; Stroobos Gebr. B. f1; Surhuisterveen L. A. f2,50, J. F. f1; Terband R. T. f2,50; Ten Boer F. O. f1; Ten Post Wed. Ds. A. J. de B. f1,50; Tiel J. C. R. f1, D. C. f1, G. H. T. f1; Tzummarum J. W. S. f1, Uithuizen F. D. f1, G. B. f7,50, M. W. f1, H. B. f1; Uithuizermeden Geref. Kerk f10, Mej. A. C. T. f1; Ulrum F. v. T. f10; Vaassen L. V. f5; Varseveld W. R. f2,50; Velp J. v. S. f1, Wed. H. E. f2,50, J. H. f5; Visvliet L. M. f2,50, N. M. f2,50; Volenhove (Stad en ambt) Mej. N. D. f2,50, J. K. f1, Jb. L. f1,50, K. V. v. D. f5; Vorden D. J. W. f1; Voorschoten J. v. d. H. f1; Voorthuizen Mej. v. d. H. f1; Voorthuizen Mej. H. v. G. f1, W. B. f1; Vreeswijk A. v. E. f1,25; Vries H. M. f2,50, Vroomshoop K. de G. f1, gevonden in de Collecte f10; Wagenborgen J. R. f1, S. S. f1, G. H. R. f1, P. J. f1,50, S. K. f2,50, J. B. f1, H. F. S. f2,50, J. K. f2,50; Wageningen Th. v. H. f1, K. J. Z. f2,50, J. Z. f2,50; Warns D. D. f2,50; Warnsveld H. H. f5, Wed. O. f25; Westerlee F. B. f10; Wasseenaar N. N. f5; Wester Nijkerk M. B. de J. f0,94; Westerwijtwerd K. K. f4,50; Wier-

den R. W. H. f1, Geref. Kerk f2,50; Wiep Wed. A. Z. f2; Winschoten (in collecte) f2, Wed. M. v. d. E. f2,50; Winsum (Fr.) T. H. f1, B. A. S. f2, K. J. J. f1; Winterswijk J. H. S. f2,50, J. te V. f2,50, J. B. te S. f5; Witmarsum M. H. f2,50, J. B. f2; Wolfheze J. J. f10; Wommels M. T. f2; Wouterswolde W. H. f1; IJlst A. N. f1, J. S. f1, A. B. f20; IJmuiden Oost Geref. Kerk f5; Zaandam Zendingsver. f10; Zaltbommel A. J. d. J. f2,50; Zandeweer P. P. f1; Zandvoort Geref. K. (door Mej. N. H. S.) f25; Zelhem J. R. f1; Zoutkamp Geref. K. (A. S.) f4; Zuidland A. v. R. f1, fam. de H. f4; Zuid-Laren Ds. D. D. f1,50, A. K. f1, Mej. Tj. K. f2,50, Mevrouw G. T. f1; Zutphen G. S. M. f10, M. R. D. f2,50; Zuidhorn J. de V. f2,50; Zwagerveen Dames D. f1, Geref. Kerk f20; Zuidwolde R. v. W. f1, Th. D. f2; Zwammerdam N. N. f1; Zwartsluis D. de K. f1, M. V. f1, A. S. f3; Zwolle H. J. B. f2,50, H. W. B. f2,50; J. B. f1, J. V. f1, B. R. f1, Gt. M. Gzn. f1, G. H. f0,50, B. G. f2,50, J. P. f1, H. f25.

A. MERKELIJN.

Columbusstraat 256.

Gironummer 141811.

Commissie van Administratie van de Zending.

Diverse bijdragen en giften.

1929.

12 Febr. Gift van Gravin van Limburg Stirum voor Djocja door bemiddeling van Ds. Breukelaar f25.

13 Febr. Classe Zaandam: Edam f23.92½, Koog Zandijk f127.60; Krommenie f79.75; Landsmeer f79.75; Marken f63.80; Monnikendam f63.80; Nieuwendam f63.80; Nieuwendam restant 1928 f46.50; Oostzaan f15.95; Tuindorp Oostzaan f15.95; Purmerend f79.75; Wormerveer f79.75; Zuiderdorp f15.95; Oostzaan gift voor Petronella Hospitaal f10.

16 Febr. Classe Haarlem: Velsen boekj. 1928 f9; Velsen voor tekort 1927 f21.—; Hoofddorp boekjaar 1928 f84; Zandvoort f45; Beverwijk f150.

19 Maart Classe Amsterdam: Amsterdam West 1928 f520; Aalsmeer 1928 f84.37; Huizen 1928 f50; Muiden 1928 f50; Amsterdam West tekort 1927 f199.20 uit de collecte; 's-Gravenhage Oost f1; Bussum 1928 f6.20; 's-Graveland 1928 f20; Hilversum 1928 f675; Huizen 1928 f15; Nederhorst den Berg 1928 f30; Ouderkerk a. d. Amstel 1928 f24.70; Bussum tekort 1927 f199.20; Amsterdam Zuid tekort 1927 f66.40; Hilversum tekort 1927 f332.

19 Maart Classe Amsterdam: Amsterdam Zuid f630; Bussum f296; 's Graveland f40; Laren f84.37½; Muiderberg f19.70; Naarden f60; Nederhorst den Berg f30; Watergraafsmeer f405; gift van Mej. S. te Hilversum voor Med. Zending f6.

26 Maart Classe Enkhuizen: Opperdoes f140; Enkhuizen f300; Classe Amsterdam:

Gereformeerde Kerk Amsterdam remise 2e Kwartaal 1929 f3105.

10 April Dr. Scheurer's Hospitaal: remise Mej. J. H. Schut f1000.

12 April Gift van de Meisjesvereniging „Martha" Nieuwendam f5.

8 Mei Classe Zaandam: Amsterdam Nrd. Buiksloot f97.50 (1928).

10 Mei Classe Haarlem: IJmuiden f168; IJmuiden 1929 f140; Santpoort f50; Zandvoort f45; Nieuw Vennep f350; IJmuiden Oost f84; Bloemendaal f200.

Classe Alkmaar: Anna Paulouna f34.80; Bergen f17.40; Broek op Langendijk f232; den Helder f255.20. Kolhorn f11.60; Krabbendam f58; Noord Scharwoude f81.20; Oosterend f116; Schermerhorn f23.20; uit Pancras f46.40; Wieringen f11.60.

11 Mei Classe Zaandam: Amsterdam Nrd. Buiksloot f152.50 (1928).

13 Mei Classe Enkhuizen: Andijk f500; Enkhuizen f325.

16 Mei Classe Zaandam: Edam f23.92½; Koog Zaandijk f127.60; Krommenie f79.75; Landsmeer f79.75; Marken f63.80; Monnikendam f63.80; Nieuwendam f63.80; Oostzaan f15.95; Tuindorp Oostzaan f15.95; Purmerend f79.75; Wormerveer f79.75; Zuiderdorp f15.95.

25 Mei Dr. Scheurer's Hospitaal: remise Mej. J. H. Schut f1000.

3 Juni Classe Zaandam: Amsterdam-Noord Buiksloot f511.31; Zaandam f650; Amsterdam-Noord Buiksloot (Pinkstercollecte) f132.78.

Namens de Commissie van Administratie:
Ds. A. ZWEITZER.
G. DE BRUIJN.

Ontvangen van Marie en Lies van Dungen f8.13; Marie en Jannie van Leeuwen f0.96½; Dittie Funcke f2.62½; Willy Vlieg f4.95; Hans Dekker f2.42; Henk, Gé en Willy Schattenaar f5.70; Judith Bronder en Hennie Monsjou f5.54½; Eefke, Dini en Nelly Doedens f4.17; Annie Monsjou en Fenna Jongeling f5.33½; Marietje en Dirkje Harreveld f2.41½; Hans en Fientje de Ridder f4.28; Max Vuijk f5; Nico Hoekstra f1.81; Juul en Henk Felderhof f4.36½; Ali Bosma f0.70; Gretha en Annie Klaver f1.60½; Solke Last f6.85½; Betsy en Tini Haffmans f1.70½. Collecte f1.06½. Opbrengst verkocht theelood en zilverpapier f2.25. Totaal f76.25.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

6e Verantwoording van 27 Mei tot en met 24 Juni 1929.

Bijdragen, collecten en giften.

Provincie Groningen:

W. Zijlstra, Haren, 2 maand. bijdragen f50.90, gift f25 is f75.90; Mej. Graafhuis,

Haren, v. d. schoolkinderen f12.80; W. Wezeman, J.V. L. E. E. Bedum f8; Van N. N. te U. per post ontvangen: „Uit dankbaarheid" f25; F. Knigge, Nieuw Weerdinge, collecte bruiloft fam. E. f4.25; Catechisatiebus Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen f33.04; busjes Ger. Kerk, Gerkesklooster-Stroobos f59.82½; Ds. v. d. Vegte, Groningen, catechisatiebusjes f18.85, Jac. B. M. 100 h.c. f0.50 is f19.35; Ds. P. Koster, Valthermond h. st. en h.c. Eni Hoekstra f6.69, busjes kl. meisjesvereen. Valthermond f2.87, busje Jongel. vereen. f6.24, busje knapenvereen. f4.38 is f20.18; Mej. J. C. Wiersema, Bedum 1e kl. f4.12, 2e kl. f4.36, 3e kl. f6.29, 4e kl. f6.89½, 6e kl. f4.32½, Popke Boer f6, Korn Stiksma f4.95 is f44.02½; Meereveld, Zuidhorn, nikkertje 10.75; G. Weeseman, Warffum zonder omschrijving f31.53½; G. D. v. d. Veen, Ezinge, Javaantje Chr. Sch. f5; N. N. Noorderhoogebrug f1; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes Jong. Ver. f13.60 plus f5.77, zendingkas f50, busje schoolkind f7.47 is f76.84; R. Postma, Tolbert, Geref. Mannenvereen. f17.50; Onderdendam, gift kerkzakje f10; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam Zondagsschoolvereen., penn. K. Bolt f25, busjes f253.81 is f278.81; N. N. Roodeschool, gift f2.50; Ger. Kerk, Siddeburen, gev. i. d. collecte f50; N. N. Bierum, gift f60; Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, gift f2.50, Mej. E. G. 200 h.c. f1 is f3.50; F. Hindriks, Delfzijl leerlingen Ger. Sch. f51.15; Ger. Kerk Pieterburen, kerkbuses f35.52½ af 5 ct. onkosten f35.47½; J. Boot, Pieterburen, gift f2.50; Ds. P. v. d. Sluis, Onstwedde, gev. i. d. collecte f5; J. Helder Boerakker-Niebert, meisjesvereen. f5.57; Mej. C. Delhaas, Groningen, theelood en zilverpapier f25.16; J. L. Zijlma, Kommerzijl, zendingssammissie f50, kinderen K. Faber 60 h.c. f0.30 is f50.30; D. Franssen, Musselkanaal, schoolbusjes f7; J. Helder, Boerakker, zendingssammissie f20; J. Veltman, Oude Pekela, busjes f260; S. Mulder Mzn., Hoog- en Leegkerk, busjes f56.23½, bruiloft f9.74½ is f65.98; Ds. M. Stadig, Ezinge, vrije bijdrage f100; gift collecte f12.50, E. Terpstra 400 h.c. f2 is f114.50; A. Barelds, 2e Exloërmond gift f5; K. Heeres, Overschild f25; Meisjesvereen. Biddt en Werkt, Baflo f6.

Provincie Drenthe:

P. Hunze, Eursinge bij Beilen, busje knapenvereen. f8.25; H. de Groot, Nieuw Amsterdam, schoolbusjes f44.68; Ds. Smid, Dwingelo, Jongel. vereen. „Pijlbundel" busjes f10; J. Snippe, Bovensmilde, busjes meisjesvereen. f90.64; Ds. Noordewier, Westerbork, nikkertje schoolkinderen f12.90; Ds. D. van Enk, Zweelo, gift f1; Ger. Kerk, Dwingelo, gev. i. h. kerkzakje f2; H. Kremer, Nieuwlande, Manna en Jantje v. d. Vink, busjes f24.53, 25-jar. bruiloft B. v. Dijken f1.78, 40-jar. bruiloft Tj. Bos f6 is f32.31; K. Tiems, Gees, zon-

der omschrijving f2.50; R. Bovenhuis, Assen, zonder omschrijving f595; Ds. van Enk, Zweelo, 2 × gift kerkzakje à f2.50 is f5; Ds. Smid, Dwingelo, 2 × gift kerkzakje à f2.50 is f5; H. Blanken Wzn., Hooveen, giften f224.40; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gev. in de collecte f1; H. L. Smeman, Coevorden, collecte f30.80; Ds. Drenth, Zuidlaren, zendingsbusjes Borger f65.95; Ds. Drenth, Zuidlaren, 2½ cts.-stukken A. v. d. Wal, Haulerwijk f8; Ds. Drenth, Zuidlaren, gift E., Peize f1; Ds. Drenth, Zuidlaren, Begravenis fam. Zolderman, Borger f3.82½, bruiloft fam. Popkan f2.22½, bruil. fam. Sikkens f4.34, zendingsbusjes f10 is f20.39.

Provincie Overijsel:

Gift Geref. Kerk, Den Ham f5; J. Jongman, Vollenhove, gift f5; Jaarfeest Jongel. vereen. Langeslag f4.75; H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift f77; W. F. Engster, Hengelo, busjes meisjesvereen. Dorcas f8.10, saldo zendingsbladen 1e kw. f52.90 is f61; G. v. d. Veen, Vroomshoop, dankoffer gev. i. h. kerkzakje f33.50; Geref. kerk, Delden, huwelijkscollecte f25; gift Ger. kerk, Olden zaal f2.50; L. Smit, Haselt, gift kerkcollecte f5, schoolkinderen f13 is f18; Geref. kerk, De Krim, dankoffer f5; Kas Zendingsvereen. Vroomshoop, door G. v. d. Veen f55; J. J. Beukenkamp, Den Ham, gift f25.

Bentheim en Oost-Friesland:

S. Sweers, Neermoor: v. d. Ger. kerk van Bunde Mk. 126.90 à 59.30 — 20 ct. onk. is f75.05 v. d. Ger. kerk van Ihrhove Mk. 82.25 à 59.30 — 15 ct. onk. is f48.55, totaal f123.60; v. d. Ger. kerk van Campen Mk. 57.90 à 59.30 — 40 ct. onk. is f33.95; v. d. Ger. kerk van Emden Mk. 12 à 59.33 — 20 ct. onk. is f6.91; Zendingsfeest Emden Mk. 54.33 à 59.33 — 25 ct. onk. is f31.98, samen f72.84; onkosten Mk. 1.23 à 59.33 is f0.71, totaal f72.13; Ds. G. H. Schuurman, Uelsen, gift f2.50; idem gift kerkzakje Mk. 20 à 59.30 is f11.86.

Soembaweek:

Provincie Groningen:

Houwerzijl f132.20; Onderdendam f164.15.

Provincie Drenthe:

Appelscha f55.

Provincie Overijsel:

Langeslag f79.45.

Bentheim en Oost-Friesland:

Bentheim Mk. 330. — is f195.73.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen:

Haren f163.84½; Houwerzijl f103.34; Groningen (nagiften) f41.50; Mussel f25.75; Ten Boer f124.40; Aduard f296.50; Zuidhorn f195.41; Gerkesklooster-Stroobos f88.75; Garrelswear (nagift) f5; Valthermond, met inbegrip v. nagift v. f10, totaal f56.83; Uithuizen nagift f3.50; Leek f112.45; Vlagtwedde f21.76; Bedum (na-

gift) f2.50; Zevenhuizen f150; Baflo f112.62; Grootegast f356; Loppersum nagift f25; Baflo f10; Middelstum f296.76; Meeden f72.77; Onstwedde f98.35; Lutjegast f95; Onderdendam f70.24; Appingedam f267.73; Schildwolde f163.09; Bierum f199.09; Sellingeren f42; Delfzijl f309.16; Siddeburen f174.12; Hoogkerk f161.76; Groningen nagift f5; Wildervank f11; Boerakker f30.35; 't Zandt f275.10; Pietersturen f65.17½; Winschoten f300.96; Baflo nagift f5; Sappemeer nagift f13; Bedum nagift f5; Kommerzijl f60.90; Spijk f734.75; Zuidbroek f48.85; Musselkanaal nagift f2.50; Bierum nagift f20; Ulrum f159.60; Scheemda f107.41; Nieuw Weerdinge f46.15; De Wilp f21.95; Pekela f72; Nieuw Buinen f97.23; Nieuw Beerta, Nieuwe Schans f9.45; O. Pekela f89.66; Niezijl f90; Grijskerk f116.10; Ezinge f108.37; Leens f203.57; 2e Exloërmond f99.88.

Provincie Drenthe:

Gees f52.10; Emmercompascuum f80.25; Dwingelo nagift f5; Sleen f56.86; Beilen f145.99; Vledder f14.58; Westerbork f77.28; Zweeloo f41.32; Nieuw Amsterdam f281.17; Nieuwlande f52.36; Zwartemeer f12.02; Assen f222.20; Zuidwolde nagift f1; Emmen f80.60; Nijveen f70.60; Hoogeveen f245.60; Coevorden f73.52; Emmen nagift f2.50; Veenhuizen f29.63; Haulerwijk f34.41; Roden f67.69; Hoogersmilde f56.64; Borger f51.66; Vries f60.29.

Provincie Overijsel:

Bergentheim f54.19; Rouveen f206.30; Vroomshoop f218.71; Dalfsen f132; Kamperveen f5.34; Ambt Vollenhoven B. f47.30; Almelo 1e gedeelte f500; Lutten f92.52; Vroomshoop nagiften f4.50; Zwartsluis f148; Oldemarkt f20; Zalk f25.60; Delden f114.89; Den Ham f141.92; Hardenberg nagift f20; Wilsum f10.52; Almelo nagiften f141.87; Ruinerwold f364.60; Oldenzaal f27.18; Stad Vollenhove f16.96; Hasselt f49.70; Deventer B. f89.64; Wierden f43.22; Ruinerwold nagiften f10; Langeslag f25.58; Staphorst f23.80; De Krim f111.65; Steenwijk nagift f2.50.

Bentheim en Oost-Friesland:

Uelsen Mk. 94 is f55.51; Veldhausen Mk. 263.52 is f156.16; Bentheim Mk. 170 is f100.84; Wilsum Mk. 134 is f79.35; Emlichheim f389.40.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e tot en met 5e	
verantwoording van 1-1-29 tot	
en met 26-5-29	f 36849.90
6e verantwoording van 27-5-29 —	
24-6-29	„ 15731.83

Totaal vanaf 1 Januari t/m. 24

Juni 1929 f 52581.73

Hartelijk dank,

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 26 Juni 1929.

Praediniussingel 5.

Postrekening 138000 Soembazending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Mede-erfgenamen. — Van Zendingsaangelegenheden: De Zendingfamilie Bakker; De benoeming van een docent voor de Opleidingsschool; De bestemming van de vorstelijke gift; De Generale Kas. — Zending Zuid-Holland ten Zuiden: Aan de Zendingsvrienden en -vriendinnen in Zuid-Holland ten Zuiden. — De Christen-Gemeente van Bendoengan (bij de foto). — Zending Friesland: H. Bergema, Friesland's 2e missionair; De Zendingskalender. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Mede-erfgenamen.

De heidenen zijn mede-erfgenamen en van hetzelfde lichaam, en mededeelgenooten zijner belofte in Christus door het Evangelie.

Efese 3 : 6.

Als een testament geopend wordt, kunnen er eigenaardige verrassingen gevonden worden. Wat de testamentmaker schreef, was te voren niet bekend. Dat weet men eerst als het stuk geopend wordt. En dan blijkt wel eens, dat er namen in gevonden worden, die men er niet had verwacht. Aan een arme valt soms ongedacht een rijke schat ten deel.

Zoo is het niet alleen bij de uiterste wilsbeschikking van menschen, maar ook in het testament Gods. Immers is het duidelijke en klare taal als we daarvan spreken. De H. Schrift, die zelve onder den naam van Testament tot ons komt, spreekt ook onderscheidene malen van het testament Gods. En naar dit beeld wordt mede gewag gemaakt van erfgenamen en mede-erfgenamen, gelijk Paulus ook hier de heidenen mede-erfgenamen noemt.

Wij verstaan wel, dat geen testament zoo belangrijk is en zooveel bevat als het testament Gods, en dat geen erfgenaam zoo gelukkig is als die daarin tot deelgenoot wordt verklaard. 't Is een onmetelijke erfenis waarvan we de waarde niet ten volle vermogen te schatten. Wij hebben, om dit te bewijzen maar even in herinnering te brengen het woord, dat de apostel Petrus doet hooren, als hij in hooggestemden jubel roemt van een onverderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard wordt.

Maar in betrekking tot die erfenis hebben we niet uitsluitend te denken aan het groote goed dat de Heere weggelegd heeft voor de Zijnen als ze den hemel ingaan, maar evenzeer aan al die rijke weldaden, die in dit leven reeds ten deel vallen. Al die schatten van genade en barmhartigheid, vrede en blijdschap, zaligheid en heerlijkheid, die Christus voor de Zijnen verwierf en die Hij hier reeds doet genieten.

De groote erfgenaam des Vaders is 's Vaders Zoon. En het is die Zoon, door wien wij erfgenamen Gods worden, want Hij maakt al de Zijnen tot mede-erfgenamen. Al wie door een levend geloof aan Christus verbonden is, is mede-erfgenaam, door den Geest, dien Hij ons gegeven heeft en die woning maakt in onze harten.

Dat deelgenootschap maakt ons, die in ons zelve arm zijn, rijk. Een eeuwig heil is bercid, waarvan de voorpenning ons hier reeds wordt geschonken en waarop ons hart verder hopen zich richt. Het leven des geloofs is een leven der hope, dat wachtend uitziert naar het volle bezit van de ons toegezegde erfenis.

Een erfenis, want we hebben het ons niet verworven. 't Wordt uit genade, naar Gods eeuwig welbehagen zoo beschikt. God zelf schreef de namen der Zijnen als der erfgenamen, naar het kinderrecht dat de Zoon verwierf. Immers mag de gemeente des Heeren zich verheugen in die toegezegde erfenis. En het hart der geloovigen mag blijde roemen: door genade erfgenamen!

Maar nu zegt Paulus, dat de heidenen van Godswege ook recht hebben op die erfenis. „De heidenen zijn mede-erfgenamen en van hetzelfde lichaam en mededeelgenooten Zijner belofte in Christus door het Evangelie.” Dat was in de vorige eeuwen, zegt de apostel, eene verborgenheid. Het stond wel in het testament, dat ook toen al eenigermate open-

lag. Maar het werd niet verstaan. Het was den kinderen der menschen, dat is het menschelijk geslacht, nog niet geopenbaard, zooals God nu deed aan Zijn heilige apostelen en profeten, door den Geest. Niet, alsof het gansch bedekt was geweest. Het tegendeel is waar. De profeten des Ouden Testaments hebben in hunne Godspraken gewaagd van het heil dat den heidenen zou ten deel vallen. Hebben ze niet de belofte doen hooren, dat de Filistijn en Tyrier in Sion zouden geboren worden; en dat tot hen, die dusver geen volk waren, gezegd zou worden: „gij zijt kinderen des levenden Gods”. Ja, dat is zoo; eenige kennis was er van, maar het was als een omsluerde kennis. Er was toch geen rechte voorstelling van hoe de heidenen deelen konden in Israëls heil. Dat was als een verborgenheid. Dat bleek zoo duidelijk in de leer der Farizeeuwsche school in de dagen van Jezus. 't Werd ten hoogste betwijfeld of zelfs de proseliet, die zich liet besnijden en aan de Wet zich onderwierp, wel mede erven zou in 't rijk van Messias met de kinderen des huizes. Was zelfs Petrus er niet mee bevangen? Maar nu heeft God voor 't oog van zijne apostelen en profeten die bladzijde van het testament klaar opengelegd, zoodat de blijde toon gehoord wordt: „de heidenen zijn mede-erfgenamen”.

Bijzonderheden worden verder niet geopenbaard. Namen worden niet genoemd; een getal wordt niet aangeduid; de grootte van het deel der erfenis wordt niet nader omschreven. Maar dit staat vast: de heidenen erven met Israël mede; de vreemden met de zonen. Ze zijn van 't zelfde huis, en van hetzelfde lichaam; alle beloften aan Abrahams zaad gedaan komen ook tot hen. Mede-erfgenamen zijn ze.

En hoe worden ze dat? Hoe komt het deel der erfenis hun toe? Niet door de besnijdenis; niet door de onderhouding der wet; maar in „Christus”; door het Evangelie. 't Evangelie is het middel waardoor God hun dit openbaart. waardoor ze tot Christus geleid worden; waardoor ze tot de erfenis komen.

Laat dan de heidenen het Evangelie hooren, die blijde boodschap der zaligheid ook voor hen. Wij mogen niet tevreden zijn met de zekerheid dat we zelf in het testament Gods staan, maar we hebben de boodschap des Evangelies te verbreiden, dat ook de heidenen mede-erfgenamen zijn en ze te noodigen tot Christus. Dat zal niet te vergeefs uitgeroepen worden, al wordt op dien weg ook wel eens teleurstelling gevonden. Door het evangelie zal God zelf de erfgenamen oproepen en ze doen tot de erfenis komen, van de vromen, wien de vrees zijns Naams bekoort. Laat het ons een genoegzame prikkel tot den arbeid zijn, dat de Heere zelf heeft geopenbaard, dat de heidenen zijn mede-erfgenamen.

C.

F. S.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingsfamilie Bakker.

(Bij de foto).

Er zijn enkele families, die het voorrecht genieten onderscheidene leden te hebben mogen geven voor het werk der zending; zendingsfamilies, bij wie de zendingsliefde schier aangeboren is.

Onder deze staat bij ons de Familie Bakker in het eerste gelid.

Op ons dringend verzoek was men zoo vriendelijk een foto voor het Zendingsblad

af te staan, die ons de Familie Bakker laat zien, voor zoo ver zij in de Zending werkzaam is.

Deze foto is genomen kort voordat Ds. D. Bakker en Mevrouw met verlof naar Holland zijn gekomen.

Gelijk men weet heeft Ds. D. Bakker, die anders eerst in 1930 verlof zou hebben genomen, wegens minder goede gezondheid op medisch advies, zijn verlof een jaar vroegerd. Vroeger genoot Ds. Bakker doorlopend een bijzonder goede gezondheid.

Maar het laatste jaar begon zijn gezondheid wat te wankelen en zonken de krachten wat in, zoodat het noodig werd rust te nemen. Vrijdag 29 Juli is hij met Mevrouw na een voorspoedige reis in Holland aangekomen.

Hij heeft zich gevestigd te Santpoort, waar hij een huis heeft gehuurd aan de Brederode weg. De rust in het gezonde Santpoort schijnt hem bij aanvang goed te doen. Hij voelt zich zeer wel. Toch laat zijn gezondheid voorleopig nog niet toe, dat hij gaat preeken, spreekbeurten houden of vergaderingen bijwonen. En het is niet te verwachten, dat hij nog weêr naar Indië zal terugkeeren. Ook hij zelf rekent daarop niet meer. Zijn vertrek uit Indië was het afscheid van het zendingsveld, waarop hij zoo tal van jaren met zoo zeldzaam rijken zegen mocht arbeiden. Gelet op zijn weleer zoo sterk gestel leefde de verwachting, dat „Vader Bakker”, zooals men hem in Indië vaak noemt, nog wel eenige jaren in het werk der zending de gewichtvolle plaats zou blijven vervullen, die hij zoo tal van jaren heeft bekleed. Maar de weg des Heeren is anders geweest. En het past ons, hoe zwaar het ook valle, te berusten in Zijn bestel, en dat te doen met dank aan Hem voor alles, wat Hij ons in Ds. Bakker heeft gegeven voor onze Zending op Midden-Java. We doen het met instemming van alle Zendingarbeiders, als we zeggen, dat Ds. Bakker onder onze zendingsmannen op Midden-Java de eerste en de belangrijkste plaats innam. Hij heeft in den arbeid der zending een staat van dienst zooals tot nu toe niemand anders.

Reeds in 1900 ging hij als missionair predikant van Friesland naar Java. Hij heeft dus bijna dertig jaren de Zending gediend. Omstreeks zes jaar heeft hij te Keboemen gearbeid. In 1906 trad hij op als Docent in den arbeid der opleiding van helpers bij den dienst des Woords. Onder zijne leiding heeft zich de Opleidingsschool, die eerst met de Keucheniuschool was verbonden, maar later zelfstandig is geworden, ontwikkeld tot wat zij thans is.

Omstreeks 70 Goeroe's Indijl, allen werkzaam als helpers bij den dienst des Woords op ons Zendingsveld, hebben van Ds. Bakker hun opleiding ontvangen. En van deze 70 zijn er reeds vijf beroepen tot Inlandsch predikant. De vrucht van zijn arbeid heeft aller verwachting verre overtroffen. Niemand heeft het nu twintig jaar geleden durven verwachten, dat er in zoo korten tijd reeds een vijftal Inlandsche helpers tot Javaansch predikant zouden kunnen wor-

den beroepen. Dat is een zichtbaar stuk van den rijken zegen, dien de Heere op het werk van Ds. Bakker schonk. Zeer gaarne zouden we hebben gewild, dat hij nog eenige jaren dien gewichtigen arbeid had kunnen vervullen. Ds. D. Bakker zal in Indië zeer worden gemist. En dat niet alleen in den Schoolarbeid, maar ook op de vergaderingen, waar bijna steeds in moeilijke omstandigheden het bezadigde, kalme, voorzichtige woord van „Vader Bakker” den weg wees. Maar hoe gaarne we hadden gewild, dat hij zijn werk nog had voortgezet, toch is er rijke dankenstof, als we zien op den arbeid, waartoe de Heere hem heeft gebruikt.

Ook hij zelf gevoelt zich voor alles tot dankbaarheid gedrongen. Bij zijn vertrek schreef hij in het Ind. Kerkblad een kort afscheidswoord, waarin hij o.a. het volgende zegt:

„Bij het verlaten van Java denk ik als van zelf terug aan het verleden. Toen we ons gereed maakten om naar Indië te gaan, waren de tijden gansch anders dan thans.

Wat dreef ons tot dien stap? Deze gedachte vooral: Nederland had eeuwen lang de stoffelijke voordeelen van Indië ontvangen, maar zoo weinig geestelijke schatten daarvoor terug gegeven. Ik gevoelde dat ook onze Kerken een schuld hadden af te doen, ik behoorde tot het schip zendelingen dat oud-resident Esser beloofde naar Indië te zenden als antwoord op den tegenstand dien het zendingswerk in dien tijd van Gouvernementszijde ondervond.

Ik ging niet met groote verwachtingen naar Indië. Ik vreesde dat het misschien te laat zou zijn, dat Nederland de tijd voor een krachtige zendingsactie voorbij had laten gaan.

Hoe gansch anders is het uitgekomen. Het Zendingswerk op Midden-Java heeft zich krachtig ontwikkeld. God heeft hier wonderen van genade verricht. Duidelijk is gebleken dat God zich ook nog ontfermen wil over Java. Mijn pessimisme, waarmee ik naar Java vertrok, is veranderd in optimisme.

Er ligt iets pijnlijks in een werk, waarmee men samengegroeid is, te moeten verlaten, maar de droefheid over het scheiden mag toch niet de overhand hebben. Hoe ontzaglijk veel goed heeft God ons in die jaren geschonken. Dankbaarheid voor Gods groote goedheid hebbe de overhand. Wij mogen niet ondankbaar zijn. De Heere heeft alles welgemaakt.

Doch niet alleen dankbaarheid aan God vervult ons hart als we terugzien op het

verleden. Wij gedenken ook met blijdschap hen met wie we samen hebben mogen arbeiden en die door geestelijke banden aan ons gebonden waren. Hoe menigmaal is de liefde en de vriendschap van velen ons tot steun en sterkte geweest. Ook daarvoor wenschen wij bij 't scheiden onzen hartelijken dank uit te spreken."

tweede van hun kinderen, staat bij Grootmoeders andere knie.

Achter Grootmoeder staat Dr. D. Bakker, missionair-arts Directeur van „Dr. Scheurer's hospitaal" te Klaten, waar hij met rijken zegen mag arbeiden. Geheel rechts op de foto zit zijn vrouw, een dochter van Ds. Dethmers van Sneek. Zij be-

De Zendingfamilie Bakker.

Tot het vele goede, dat de Heere hem schonk behoort ook dit, dat twee van zijne zonen zijn getreden in dienst der Zending en daar zeer belangrijke plaatsen bekleeden.

Zijn oudste zoon F. L. Bakker, doctor in de Theologie, is sinds 1924 docent aan de Opleidingsschool, waar hij tot nu toe naast zijn vader heeft gearbeid, terwijl hij thans het werk alleen moet voortzetten. Hij is tevens missionair predikant van de Kerk te Amsterdam.

Op de foto staat hij met den arm geleund op den stoel van zijn vader. Zijn vrouw, een dochter van wijlen Ds. Allaart van Harlingen, ziet men op de foto zitten geheel links. Hun jongste kind, de kleine Machteld, zit bij Moeder op den schoot, Dickie, de oudste, die is genoemd naar Grootvader Bakker, staat daarnaast bij de knie van Grootmoeder, terwijl Jan, de

zitten eveneens een drietal lieve kinderen. Dr. D. Bakker houdt Henri, de jongste in zijn arm vast; de oudste, Hessel, genoemd naar grootvader Dethmers, zit bij grootvader Bakker op den arm van diens stoel; en Mevrouw heeft Dickie in haar arm, die zoo vertrouwelijk zijn kopje tegen Moeders schouder heeft gelegd.

Het geheel van deze foto laat ons de Zendingfamilie Bakker zien, zooals zij op Midden-Java bijeen was, voor het vertrek van Vader Bakker.

Het viel Ds. en Mevr. Bakker niet gemakkelijk van Midden-Java te scheiden. Maar men zag ze op Java ook zeer noode heengaan.

Treffend bleek dit uit wat Ds. Sillevius Smith van Semarang schreef in het Ind. Kerkblad en dat we hier laten volgen.

Ds. D. Bakker.

Woensdag 5 Juni a.s. vertrekt per s.s.

Grotius Ds. D. Bakker, de nestor van onze zending en ons kerkelijk leven, naar het vaderland om niet meer tot zijn levenswerk terug te keeren.

Een laatste lange blik zal zijn oog dan slaan op dat land en volk, dat hij jaren te voren met verlangen gezocht, dat hij in jaren en jaren van toegewijden en gezegenden arbeid gevonden heeft en dat hij nu niet langer vasthouden en dienen kan dan door zijn ernstig en voortdurend gebed.

Gelijk hij verkeerd heeft in ons midden, zoo gaat hij van ons weg: stil, eenvoudig, zonder eenige ophef.

Maar gelijk zijn sobere tegenwoordigheid, die in alles het kenmerk wilde dragen van eenvoud en degelijkheid, zich nochtans krachtig gelden deed in wijden kring, ver buiten het terrein van zijn eigenlijken arbeid, zo zal zich straks zijn vertrek van Java laten gelden als een groot en blijvend gemis waarvan zich nu de omvang nog niet laat overzien.

Het gaat ons diep en al onze kerken en haar arbeiders met ons zeer diep aan het hart, dat deze waardige verschijning, dat deze vader in Israël, die als van zelf sprekend en onbetwist een eerste plaats innam onder onze predikanten, genoopt is van ons, lang voor wij het dachten en hoopten, heen te gaan.

En hij zelf zou ook nog gaarne enkele jaren zijn krachten gegeven hebben aan het veelomvattend werk van kerk en zending, dat hij niet slechts deed, maar dat met hem was samengegroeid.

Maar God heeft het anders gewild. Dat zij ons genoeg. Gods wil is altijd onfeilbaar goed over al Zijne getrouwe knechten.

Daarom was en bleef er vrede en vertrouwen in het hart van Ds. Bakker, die gedurende een lange reeks van jaren zich de heilige kunst geleerd had van het zich aan God gewinnen, toen hem de wil van Zijn Zender op zoo smartelijke wijze openbaar werd.

En zouden wij dan morren, als hij stille is?

Zouden wij dan blijven vragen en klagen, als hij zelf het hoofd reeds lang gebogen heeft in vredig begrijpen.

Wij mogen en moeten danken.

Want, wat heeft God ons in dezen man een rijken zegen bereid.

Wat heeft Hij dezen fijn- en veelzijdig beïnstroomteerden mede-arbeider voor veel en velen willen gebruiken.

Dit leven is af. Hij mag terugzien op een rijken oogst, op vele vruchten.

Laten we een enkelen blik mogen werpen

in de historische ontwikkeling van zijn leven.

Nadat Dirk Bakker, geboren 11 Nov. 1865 te Heer Hugowaard, lagere school en gymnasium te Zetten had doorlopen, werd hij in 1883 als student aan de V.U. ingeschreven. Hij behoorde dus tot de oudste garde van deze hoogeschool. Na voltooiing van zijn studiën diende hij van af 1899 achtereenvolgens de kerken van Apeldoorn, Broek op Langendijk en Sneek.

In 1900 riep de kerk van Heeg hem tot haar zendingsterrein. De zoon van het barre Noorden met zijn vlakke velden voelde zich getrokken, geroepen tot de warme landen met hun weelderige groei. Zijn wakker vrouw, hoewel afgekeurd, aarzelde niet haar man in zijn roeping te volgen en heeft in haar werkzaam leven en trouwe ondersteuning bewezen, dat God niet beschaamt degenen, die op Hem vertrouwen. Ds. Bakker ging niet dan in diep en weloverwogen besef, dat hij als afgezant van onze Kerken mede een dure schuld der liefde aan dit land en volk had af te doen.

En de dagen en jaren van dit hardwerkende leven waren even zoovele penningen om Christelijk Nederland vrij te maken van wat het reeds lang te voren verschuldigd was. Hij vestigde zich te Keboemen, waar hij tot 1906 onder Gods zegen mocht werken. Toen werd hij naar Djokja geroepen.

Hij was er de man naar om met niet-loslatende vasthoudenheid en Christelijke geloofstrouw dat eene besef, dat God hem hier tot arbeid liet, dat hij wat brengen moest, dat zijn leven een spoor moest achter laten, als een telkens weer vruchtdragend zaad de jaren door te bewaren.

Nadat hij zes jaren te Keboemen onder Gods zegen gewerkt had, werd hij in 1906 naar Jokja geroepen om als docent op te treden aan de opleidingsschool. Tot 1925 heeft hij die zware taak alleen met zijn God gedragen. Hij was nog niet lang in Indië of het bleek, dat hij was en steeds meer werd de man, van God beschikt, om in de tweede periode van onze zending heel dien arbeid te leiden in de vaste banen van beginsel en methode.

Hij werd en bleef de aangewezen leider van heel ons zendingswerk. En als we zien welk een groot werk daar in Midden-Java tot stand is gekomen in luttel aantal jaren, dan is die groei ondenkbaar zonder de figuur van Ds. Bakker. Maar ik mag aan hem alleen niet denken. Hij zelf wijst heen naar God, Die den wasdom gaf. Hij zelf wijst heen naar anderen. Want deze leider wil niet boven, maar naast en bij de proe-

deren staan. En inderdaad, heel een reeks van gelijgezinden en verschillend-begaafden maakten het mogelijk, dat hij werd, die hij geworden is.

Van bijzonderen invloed op zijn leven en tot volle ontplooiing van zijn beteekenis werd zijn positie aan de opleidingsschool. Een stroom van goeroe's werd gevormd door zijn wel overwogen beschouwingen en beginselvastheid en ondergingen den weldadigen invloed van zijn nobele Christelijke persoonlijkheid. Door hen werkt hij hier op Java voort en zal hij door blijven werken lang nadat hij dit land heeft verlaten.

En het zal hem zelf een rijken troost zijn van den God van zijn leven, dat hij mag blijven doorwerken in zijn eigen kinderen, Dr. F. L. Bakker en Dr. D. Bakker, beide sieraaden van onze zending, aardend naar den vader, terwijl eerlang zijn derde zoon hier mag worden verwacht om te treden in het door hem gebaande spoor. Schooner en troostrijker kan God bij een smartelijk afscheid zijn dienaren wel niet begenadigen.

Maar niet alleen nam Ds. Bakker een leidende positie in in onze zending. Niet minder werd hij als leider erkend in onze kerkelijke vergaderingen. Toen ons kerkelijk leven zich hier ging zetten, toen belangrijke beslissingen moesten worden genomen, toen men aan moeilijke vraagstukken moest oriënteren vonden vele kerken afzonderlijk in hem een veilige gids en alle kerken te samen in hem een adviseur begenadigd met Gods Geest. Nooit had Ds. Bakker d't alles kunnen zijn en doen zonder de gaven, die God hem schonk.

Van die allen willen we er een noemen. Een, die het deel is van weinigen en die toch allen door een biddend leven kunnen deelachtig worden. We bedoelen de gave der wijsheid.

Voor alles was Ds. Bakker in ons midden een wijs man.

Daardoor kon hij zwijgen. Daardoor leerde hij spreken. Daardoor was hij teer en soepel, voorzichtig en krachtig.

Hoe schoon kwam die gave vooral uit als het wrijven ging en botsen, als het vastliep. Van zelf ging het oog dan naar de plaats waar hij gezeten was. Wat kon hij dan wachten. De wijze kent zijn tijd. Hij zat maar stilletjes weg. Af en toe greep de rustige hand naar kin en grauwendende baard.

De oogen gingen schuil, gedachten en gevoelens verbergend, achter de borstelige brauwen. Was de ziel in gebed? Totdat hij opstond en sprak. Rustig, beheerscht. Dan kwamen de woorden, de zinnen: verzorgd,

nooit versierd. Klaar, waar, ernstig was zijn betoog. In vermaning nog overredend, altijd vriendelijk. Deze wijze, die alle kracht voorbij ging, was meestal onweerstaanbaar.

Laat ik verder mogen zwijgen over wat hij geweest is op ander terrein, voor school, verenigingsleven enz.

Ach, we zullen onzen grijzen en wijzen leider missen. We zullen het missen, dat hij hier niet meer onder ons verkeert. Wat leerden de jongeren veel van hem en wat wist hij ze te begrijpen. Hoe waren jong en oud in hem vereenigd. Hoe bemoedigend was een enkele blik van die verscholen oogen: vriendelijk, helder, met een twinkeling van humor.

Ds. Bakker, we danken God voor wat Hij zending, kerk en velen in U schonk. Met Uw trouwe gade geve Hij U een voorspoedige reis en in het vaderland een gezegenden en lichtenden levensavond. Hij spare U nog menig jaar om te bidden voor hen, die in den strijd staan.

Daar is een tijd van komen en daar is een tijd van gaan. Welgelukzalig is de man, die met een vrij geweten mag bidden tot zijn God, ziende op den tijd tusschen het komen en het gaan: bevestig Gij het werk onzer handen, ja, het werk onzer handen, bevestig dat.

We eindigen met U en Uw vrouw toe te bidden, wat we U zoo graag uit onze ziel met velen in het midden van de broederen ladden willen toezingen:

De Heer zal U steeds gade slaan

Opdat Hij in gevaar

Uw ziel voor ramp bevaar;

De Heer 't zij ge in of uit moogt gaan
en waar ge U heen moogt spoeden

Zal eeuwig U behoeden.

J. H. S. S.

We zijn Ds. Sillevs Smitt dankbaar voor dit warme woord van waardeering, aan Ds. D. Bakker gewijd. Van harte stemmen we er mee in.

Op een punt gaat hij echter wel wat ver. Ds. Sillevs Smitt zegt, dat „eerlang de derde zoon van Ds. Bakker in Indië mag worden verwacht, om te treden in het spoor door zijn vader gebouwd.” Die derde zoon is nog op studie. Het is natuurlijk volstrekt onzeker of hij ooit voor het werk der zending zal worden beroepen. Maar indien dat later mocht gebeuren, zullen vader en moeder Bakker, wanneer zij dat beleven, stellig ook hun jongste zoon bereidwillig geven voor het Zendingswerk, dat hun levenswerk was.

De benoeming van een Docent voor de Op- leidingsschool te Djokjakarta.

Reeds hebben we in het vorige No. van Het Zendingsblad onder „Korte Berichten” de door Ds. K. van Dijk te Keboemen gepubliceerde mededeeling opgenomen, dat de Afzonderlijke Vergadering van missionaire predikanten op Midden Java aan de deputaten van de Generale Synode voor de Zending, Ds. A. Pos heeft voorgedragen ter benoeming tot docent aan de Opleidingsschool te Djokja als opvolger van Ds. D. Bakker.

Ofschoon het eenigszins pijnlijk is reeds nu te moeten spreken over de opvolging van Ds. D. Bakker, toch kunnen we verstaan, dat de Afzonderlijke Vergadering deze zaak in bespreking nam. Dat Ds. D. Bakker nog weer zou terugkeeren, is vrijwel uitgesloten. Thans staat zijn oudste zoon Dr. F. L. Bakker als docent alleen voor heel het werk der opleiding. Die last is voor één paar schouders veel te zwaar. Er moeten aan de Theologische school minstens twee docenten werkzaam zijn. En dat is eigenlijk nog te weinig. Drie docenten zouden ruimschoots werk vinden. Vooral ook met het oog op het schrijven van theologische studieboeken in het Javaansch, waarvoor thans schier geen tijd is te vinden, zou het wel zeer gewenscht zijn, dat er, naast Dr. F. L. Bakker nog twee docenten werden benoemd. Maar de benoeming van één docent is nu toch volstrekt noodzakelijk. En blijkens het schrijven van de afzonderlijke vergadering, is naar het oordeel der Zendingarbeiders op Midden-Java Ds. A. Pos de aangewezen man, hoezeer deze dringend heeft verzocht, dat men op hem de aandacht niet zou vestigen, wijl hij in den arbeid, dien hij thans mag verrichten volle bevrediging vindt.

Ofschoon de benoeming van een tweede docent zeer urgent is, vermoeden we toch niet, dat de deputaten der Gen. Synode tot een benoeming zullen overgaan. Over een jaar komt de Generale Synode bijeen. Zonder volstrekte noodzakelijkheid is het niet gewenscht, dat deputaten in een zoo gewichtige zaak een beslissing nemen, wijl de Gen. Synode weldra samenkomt. We verwachten dan ook, dat de deputaten de benoeming zullen overlaten aan de Generale Synode. Maar dat sluit natuurlijk geenszins uit, dat zij wel reeds eenige maatregelen kunnen nemen om de benoeming voor te bereiden.

Indien de Gen. Synode volgens advies van de Afz. Vergadering Ds. A. Pos benoemt,

zal het echter nog de vraag zijn of deze de benoeming aanvaardt. Indien hij geen vrijmoedigheid vindt om te bedanken, zal het hem toch stellig een offer wezen zijn tegenwoordig werk, dat hem zeer lief is, te moeten verlaten.

W. B.

De bestemming van de vorstelijke gift.

Reeds deelden we mede, dat bij Dr. Harrestein te Amsterdam van iemand, die onbekend wenscht te blijven, twee giften voor de zending zijn ingekomen tot een gezamenlijk bedrag van f111222. Wie de onbekende N. N. is zal men niet gemakkelijk gissen. We kunnen er alleen dit van zeggen, dat de gever een belangstellend vriend der Zending is, die uit dankbaarheid een bedrag heeft willen afzonderen voor den arbeid onzer Kerken op Midden-Java. Mij heeft aan zijn schenken de bepaling verbonden dat „dit geld moet dienen voor uitbreiding van het werk op Midden-Java door nieuwen arbeid”.

Het meest scheen hiervoor dan in aanmerking te komen het gebied van Wonosari in Djokjakarta en Wonogiri in Soerakarta.

Het gebied, waarin Wonosari ligt is een zeer uitgestrekt terrein in het Vorstenland Djokjakarta. Het omvat het Zuid-Oostelijk deel van dit vorstenland en beslaat bijna de helft van heel deze residentie. Het is een bergachtige landstreek, bijna zonder rivieren, niet zeer vruchtbaar en niet geschikt voor groote cultuurondernemingen. Het is daarom ook veel minder bevolkt, dan het overige deel van Djokjakarta. Toch wonen er nog heel wat menschen. Naar we meenen, telt deze streek tusschen de 2 à 300.000 inwoners. De bevolking in deze afgelegen, moeilijk bereikbare en weinig bevolkte streek, is nog bijna geheel heidensch. Het Mohammedanisme heeft hier nog weinig wortel geschoten. Maar hoe minder de Islam onder een bevolking ingang vond, hoe beter die bevolking vatbaar is voor de bearbeiding door de Zending.

Onze Zending heeft in dit wijd uitgestrekte gebied nog slechts enkele posten. Stellig is hier nog overvloedig gelegenheid om er een nieuwen post te vestigen. Wonosari en heel dat Zuid-Oostelijk deel van het Vorstenland Djokjakarta, behoort tot het Zendingsterrein van Amsterdam en de andere kerken van Noord-Holland.

Het gebied van Wonogiri grenst aan dat van Wonosari, maar ligt in het Vorsten-

land Soerakarta. Wonogiri is echter nog veel uitgestrekter en telt beduidend meer inwoners. Wonogiri heeft een bevolking van meer dan 500.000 zielen. Ook hier heeft de Islam nog weinig ingang gevonden. Er is tusschen Wonosari en Wonogiri in schier elk opzicht veel overeenkomst. Gelijk men weet, vormt Soerakarta of Solo, waartoe ook Wonogiri behoort, het Zendingsterrein van Delft met Zuid-Holland ten Noorden.

De vorstelijke gift zal dus verdeeld moeten worden tusschen Amsterdam en Delft. Natuurlijk gaat er 10 pCt. af voor de Generale kas. Gelijk bekend is, behoort van alle inkomsten voor de Zending 10 pCt. te worden afgedragen aan de Generale kas dier Zending.

Stellig zal men zoowel te Djokja als te Solo wel weten, hoe men dat belangrijk bedrag het best aan zijn doel kan laten beantwoorden.

De Generale Kas.

Het jaar 1928 was voor de Generale Kas een jaar van goede inkomsten, maar ook van heel veel uitgaven.

Ontvangsten:

Per 10 % van de ontvangsten der Kerken	f 44410.18
„ Saldo Zedingsblad (1927) netto	„ 15770.96
„ Giften en schenkingen	„ 4698.88
„ Effecten	„ 200.—
„ Christ. Jav. Boekenfonds	„ 75.—
„ Interest	„ 550.05
Totaal	f 65705.07

Uitgaven:

Aan Opleidingsschool Djokja	f 19935.—
„ „ Soemba	„ 9539.77
„ Keucheniuschool	„ 33898.—
„ Zendingsconsulaat	„ 2670.—
„ Zendingsbibliotheek in Nederland	„ 100.—
„ Zendingsbibliotheek Java	„ 259.18
„ Zendingsbibliotheek Soemba	„ 148.56
„ Subsidie Geref. Kerk Batavia	„ 900.—
„ Subsidie Zendings Studie Raad	„ 300.—
„ Subsidie Zendingsstudie V.U.	„ 75.—
„ Lijfrente en vruchtgebruik	„ 52.80
„ Pensioenen en wachtgeld	„ 2150.—
„ Christ. Jav. Boekenfonds	„ 500.—
„ Kosten Deputaten	„ 1900.—
„ Kosten Alg. Vergadering Java	„ 650.37
„ Kosten Alg. Vergadering Soemba	„ 100.—

„ Woning Dr. Onvlee	„ 5000.—
„ Indische Tentoonstelling	„ 400.—
„ Administratie en Beheer	„ 228.—
	f 78806.68

De 10 % van de ontvangsten der Kerken waren in 1928 bijzonder hoog. Sommige Kerken, die in 1927 nalatig waren gebleven in het storten van de 10 % hebben het achterstallige aangezuiverd, zoodat in 1928 voor twee jaar werd afgedragen. Men zou dus onjuist rekenen, indien men uit het gestorte bedrag van f44410.18 zou willen opmaken dat het gezamenlijk bedrag der ontvangsten voor de Zending van de Kerken in Holland bijna 4½ ton gouds zou zijn geweest. Toch blijven de ontvangsten zich gelukkig wel in stijgende lijn bewegen.

De uitgaven zijn bijzonder hoog gelopen, doordat voor den bouw der Keucheniuschool in 1928 f30,000 zijn betaald uit de Generale Kas.

De Generale Kas heeft ruim f13000 meer betaald dan ontvangen. Daardoor is de reserve bijna tot nul gedaald.

S. 24 Juli '29.

W. B.

Rectificatie.

In ons stukje over Ds. D. K. Wielenga, opgenomen in Het Zendingsblad van Juni, is een fout ingeslopen, die we willen herstellen. Op regel 30 van boven bladz. 111, zijn uitgevallen de woorden, „die predikant werd”. Nu staat er dat Ds. G. Wielenga de oudste zoon van Prof. D. K. Wielenga was. Dat is niet juist. De oudste zoon van Prof. Wielenga is een bouwkundige en woont te Bennebroek.

Zending Zuid-Holland ten Zuiden.

Aan de Zendingsvrienden en Vriendinnen in Zuid-Holland ten Zuiden.

Zeër geliefde Broeders en Zusters,

We staan voor het verblijdende feit, dat onze hoofdgemeente Poerbolinggo tot de beroeping van een eigen predikant is overgegaan. Op Paasch-Zondag (31 Maart) werd de beroeping uitgebracht. De keuze viel op Mas Soedarmadi, uit de afdeeling Poerbolinggo geboortig. De beroepene werd in der tijd door Ds. Ruysenaers uit de berggemeente Pengaloesan, waar nog zijn Vader woont, meegenomen. In huis zijnde bij Ds. Ruysenaers, volgde hij het onderwijs op onze school te Kandang-Campang (Poerbolinggo). Toen ik in Indië kwam (1908) was hij al op de Keucheniuschool. Na die school met goed gevolg doorloopen

te hebben, werd hij in 1912 onderwijzer en was als zoodanig op onderscheidene onzer scholen werkzaam. Later bezocht hij den theologischen cursus van Ds. Bakker te Jogjakarta en is nu sedert Mei 1921 goeroe-indjil (inlandsch Evangelist) te Poerbolinggo.

Wij waren van harte blij, dat wij reeds 7 April aan de gemeente konden mededeelen, dat de beroepene de keuze -van de gemeente, met groote meerderheid van stemmen uit het gestelde drietal op hem gevallen, in Gods kracht hoopte op te volgen.

Mogen wij niet een bizonderen zegen des Heeren in dezen gang van zaken opmerken? Is het niet in zekeren zin de kroon op het werk der Kerkstichting dat de Heere ons in het midden dezer Mohammedaansche Maatschappij heeft opgedragen?

Immers met dezen eersteling is nu onze Hoofdgemeente tot zelfstandige volwassenheid uitgegroeid.

Wel zal zij nog steun en advies der Zending behoeven. Immers een bevestigd Kerkverband, uitgegroeid in meerdere vergaderingen, waar wijze en ervaren menschen leiding kunnen geven aan het geheel, ontbreekt nog. En we weten van hoe vèr strekkende beteekenis dat is. De jongste kerkelijke troebelen in Holland hebben dat nog zoo kort geleden bewezen.

Er is dan ook geen kwestie van, dat de Zending zich al van onze Hoofdpst zou terugtrekken. Dat zou al allermïnst de wensch noch van de gemeente zelf noch van haar beroepen predikant zijn.

Maar al blijft onze hoofdpst te Poerbolinggo gevestigd, en daarmee vanzelf ook een zeker contact en verband tusschen de Inlandsche gemeente en de Zending behouden, toch treedt zoo spoedig Ds. Soedar-madi in zijn Heilig Ambt bevestigd is, de gemeente zelfstandig op. Want een blijven-de verhouding van een afhankelijkheid tusschen dochter en moederkerk kent ons Gereformeed kerkrecht niet. Wij twifelen niet, of al onze Broeders en Zusters in Holland zullen zich met ons verblijden in dezen belangrijken stap, die gedaan is. Wij houden ons ook overtuigd van Uw harte-lijk meelevens en liefde, waardoor gij Poerbolinggo's gemeente en haar eerste predikant een blijvende plaats in uw voorbede wilt inruimen. Ik hoop, dat hij ook zelf door persoonlijke berichten over zijn werk en gemeente in de Hollandsche Kerkelijke pers de belangstelling voor zijn persoon en arbeid moge levendig houden.

Voor de zendingskas is het ook een groote verlichting, dat zij op den duur voor

de verzorging der gemeente alhier geen gelden meer behoeft beschikbaar te stellen, al spreekt het van zelf dat de Zending met het oog op het belangrijk zendingswerk dat hier in verband met ziekenhuis en colportage wordt verricht, haar twee andere goeroes-indjil niet zal kunnen terugtrekken. Tot nu werkten hier drie, die alle drie voor hun salarïering en verdere betaling van de onkosten, die hun arbeid meebracht, op de Zendingskas waren aangewezen.

Eén van dat drietal komt dus nu als Inlandsch predikant met zijn arbeid voor rekening van de Inlandsche gemeente alhier.

Dat spaart zijn salaris, zijn huishuur, zijn reïskosten enz.

De gemeente, die buiten dien toch al op hooge kosten zit doordat zij in 1926 een mooie groote kerk bouwde, die nog niet schuldvrij is, en ook de Diaconie met be-deelden rijkelijk gezegend is, kan natuurlijk niet plotseling den grooten sprong doen tot algeheele financieele zelfstandigheid. Wij maakten echter een finantieel plan volgens welke zij in hoogstens 14 jaar aan alle financieele hulp der zending ontgroeid kan zijn. Reeds dadelijk echter zal de zendingskas voor salarïering huishuur en reïskosten tot een niet onbelangrijk bedrag elk jaar ontlast worden. En elk der 14 jaar wordt dit dan, als 't gaat zoo als wij ons voorstellen, f25.— minder dat de zending behoeft te betalen.

Intusschen zal de Inlandsche predikant zeker ook genegen zijn de zending op allerlei wijze hulp te bieden o.a. door het bedienen der Sacramenten op de buitenposten, waar tot nu de Miss. Predikant alleen voor stond.

Om echter de gemeente haar lasten niet te onoverkomelijk zwaar te maken, had ik gedacht: „als de Broeders en Zusters in Holland ééns de pastorie voor de beroepen predikant cadeau deden!” Er is daarmee hoogstens een f3000.— gemoeid. Als men denkt dat op andere plaatsen als Jogja, Magelang, Keboemen, waar men ook Inlandsche predikanten heeft, kerk en pastorie uit zendingsgeld gebouwd zijn, dan lijkt onze hoop toch niet te buitensporig. Immers de kerk is door de gemeente zelf bekostigd.

De mocilijkheid echter is maar, dat de zwaar belaste Zendingskas een aderlating van f3000.— op dit oogenblik niet kan doorstaan.

Maar wanneer het dan niet uit de gewone middelen kan, zou dan niet door speciale giften, voor dit doel bijeen gebracht, deze groote wensch kunnen vervuld

worden? Ik herinner mij niet, dat gedurende de bijna 28 jaar, dat de Kerkelijke zending in Banjoemas bestaat, nog ooit gevraagd is om voor een buitengewoon doel op het zendingsterrein een extra bijdrage te storten. Maar zou het dan nu, nu de Poerbolinggosche gemeente zelfstandig

komt U en ons allen hier verblijden.

Uw dw. br. in Christus,

B. J. ESSER.

Poerbolingo, Mei 1929.

Postrekening Holland:

Nr. 147815, Dr. B. J. Esser.

De Christen-Gemeente van Bendoengan.

wordt, niet een uitgezochte gelegenheid zijn om de liefde tot en de belangstelling in het werk alhier te toonen in een extra bijdrage. Mij dunkt over velen verdeeld zal het niet een onmogelijkheid zijn om die f3000 zóó tijdig bij elkaar te krijgen, dat wij bij de bevestiging en intrede van onzen dominée een behoorlijk huis met een net erf de gemeente kunnen aanbieden. Tenminste als het ons lukt een reeds bestaand huis te koopen. Maar dan moet men haast maken. Want ook al koopen wij huis en erf, dan gaat er toch de noodige tijd heen met opknappen, verven enz.

De bevestiging zou, als alles gaat zooals wij ons voorstellen, eind Augustus plaats hebben. Willen wij vóór dien tijd klaar komen, dan is er heusch geen tijd te verliezen.

Schenke de Heere bereidvaardigheid en kordate doortastendheid. En moge de uit-

De Christen-Gemeente van Bendoengan.

(Bij de foto).

Het gebeurt niet vaak, dat het „Zendingblad” eens een kiekje kan geven van het zendingsterrein Wonosobo. Ditmaal kunnen we dat echter eens doen.

We zien op deze mooie foto de Christen-Gemeente van Bendoengan. Wonosobo heeft maar een paar posten waar geregeld gewerkt wordt. Bendoengan is er één van. En het werk is hier den laatsten tijd zeer gezegend. Men kan het zien op de foto, dat het aantal Christenen hier niet zoo heel klein is. Moge Wonosobo's terrein maar spoedig krachtiger worden bearbeid, dan de laatste jaren kon geschieden. W. B.

Zending Friesland.

H. Bergema, Friesland's 2e missionair.

Den 10en Juli was het voor de Friesche Kerken, en voor den Heer Bergema in het bijzonder, een zeer gewichtige dag. Toen had voor de Classis Workum zijn peremptoir examen plaats en daarna het examen in de verschillende missionaire vakken naar Art. 7 der Zendingsorde. Dit laatste examen werd afgenomen door Deputaten, door de Generale Synode daarvoor aangewezen. Aanwezig waren de professoren Bouwman, Van Gelderen, Hoekstra en Ds. Breukelaar.

Beide examens hadden een zeer gunstig verloop. Zoowel Gen. Dep. als Dep. naar art. 49 adviseerden tot toelating. Met volle vrijmoedigheid besloot de classis daartoe.

D. V. zal nu over enkele weken de bevestiging en intrede, alsmede de uitzending van den Heer Bergema plaats hebben. De bevestiging zal geschieden door Ds. G. M. van Rennes, den Dienaar des Woords der Zendende Kerk van Heeg. Half October denken de Heer en Mevr. Bergema van Genua naar Java te vertrekken met de Christiaan Huygens, die 8 October van Amsterdam uitvaart.

Wij wenschen den Heer Bergema ook in ons blad met de bekroning van zijn studie van harte geluk.

De Zendingskalender.

Zeer gewaandeerde Vrienden, helpers en helpsters in den dienst der Zending.

Een enkel woord over onzen *Zendingskalender* voor het jaar 1930.

Als te voren komen wij Uw hulp inroepen voor de verspreiding van onzen *Zendingskalender*.

De oplaag is weer wat omhoog gegaan; zou 't niet mogelijk zijn, dat het komend jaar nog een paar duizend exemplaren meer geplaatst werden? Als in alle plaatsen in elk gezin de *Zendingskalender* aan den wand kwam, dan zeker wel!

De bate voor de Zending, (medegedeeld onder de giften voor de Generale Kas in het April- en Mei-nummer van het *Zendingsblad*), was over 1928 in totaal f 2534.70; een vreugde zou 't ons zijn, zoo dat bedrag zou kunnen stijgen. De prijs is f 11.— per 100 exemplaren en bij bestelling na 1 November f 12.—.

Deze prijs geldt voor alle getallen. Een exemplaar kost evenwel f 0.20.

Bestellingen aan G. F. Hummelen's Boekhandel en Electr. Drukkerij N.V. te Assen.

Op Gods zegen en Uw aller medewerking hopen,

Gaarne Uw vriend en mede-arbeider in de Zending:

Ds. D. POL.

Rijsoord, Juni 1929.

Suriname.

„Zoo hebt gij dit Mij gedaan.”

Dit bekende woord van den Heiland, dat 't geen aan één van Zijn minste broederen gedaan werd, door Hem geacht wordt als aan Hemzelf bewezen. Mogen de vele Geref. Kerken e. a. milde gevers zich met dankbaarheid herinneren, als zij hier onder de mooie lijst van giften ook de hunne verantwoord zien. God zegene de blijmoedige gevers, en de Broeders ambtsdragers of leden eener Zendingscommissie die — zelf vaak voor eigen Zending met tekorten kampen — toch het Stiefkind Suriname niet ledig heen wilden zenden. En moge de harten van hen, die het „Ga heen, wordt warm” reeds op de lippen dragen alsnog geneigd worden om het voorbeeld van onderstaande gevers te volgen:

Ontvangen de volgende jaarcontributiën: Van de Geref. Kerken van Oldekerk, Doeburg, Munnekezijl, Heinkenszand en Warns elk f5; Andel en St. Lourens f2.50; Den Ham, Tzum, Winsum en 't Zandt f10; Voorts de volgende giften in eens: van de Ger. kerken te Hoogersmilde, O. en N. Bildtzijl, Klundert, Westkapelle, Leidschendam, Ten Post, Serooskerke, Brouwershaven, Oldebroek, Koudekerk, Gaastmeer, Rottevalle en Aarlanderveen en van Mej. S. H. Hilversum, P. v. d. H., Hilversum, 1e en 2e klasse Chr. School Axel, Ds. J. B. te O., J. H. W. Oosterend en E. N., den Haag f2.50; van de Geref. Kerken te Yerseke, Anjum, Halfweg, Breda, Baarland, Delfshaven, Geldermalsen, Westerlee, Westzaan, Witmarsum, Voorthuizen, Marum, Oudshoorn, Sauwerd, Kollumerpomp, Tzummarum en Silvolde en van Mej. S. E. H. Scherpenzeel, Chr. School 's Gravenzande, J. v. K. R'dam, Wilh. School Hilversum en J. J. Landsmeer f5. Van de Geref. Kerken te Nieuwdorp, Stad a. h. Haringvliet, Loppersum, Stadskanaal, Colijnsplaat, Hollum (Ameland), Nijverdal en Axel en van H. J. van W. Rotterdam en J. J. v. L. Amsterdam f10; van de Ger. Kerken te Domburg en Wierum en van Wed. H. E. Velp; N. N. te T. en L. Schutz te Z. (bloempjesverkoop) f1; van de Ger. Kerken te Eernerwoude, Woldendorp en Wolphaertsdiijk en van Mej. H. Vlissingen

en E. G. Schiedam f2; van de Ger. kerk te Enkhuizen en van P. P. Aarlanderveen f25; M. H. M. den Haag f2.25; Ds. J. D. W. Franeker f3.05 (catechesatiebusje); G. K. Hilversum f2.50 (gevonden in collecte); Ger. Kerk Hindeloopen f1.50; J. K. Wijk aan Duin f8.50; Zend. Comm. Kamperland f6.50; Pers. Groen van Pr. School, IJmuiden f3.50; Geref. Kerk, Bergambacht f5 en toez. jaarl. coll.; J. M. v. R. Hilversum f3.72½ (busje); Chr. School, 's Gravzande nog eens f4.50; Mej. J. B. Vroomshoop f12.60; Ds. v. R. Sleeuwijk f20 (van zuster der gem.) en voorts nog toezegging van jaarl. gift van f 25 van Geref. Kerk van Nijkerk en van een jaarl. coll. door Geref. Kerk van Rijsoord.

Allen zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

In den gezondheidstoestand van Dr. J. Hania kwam de laatste weken geen verandering. Hij blijft steeds lijdende en is zeer zwak. In stille berusting kan hij zich vereenigen met het bestel des Heeren.

Ds. F. A. Keuchenius.

Ds. F. A. Keuchenius, predikant in de Geref. Kerk te St. Jacobi Parochie, is door de Kerk te Utrecht beroepen tot missionair predikant en heeft die beroeping aangenomen. Ds. Keuchenius is in Indië, waar zijn Moeder nog woont, geboren en opgevoed. Zijn grootvader was een broeder van den bekenden Christen Staatsman Mr. Keuchenius.

Ds. J. Wiepkema.

Ds. J. Wiepkema, predikant te Needer-Rekken, die was beroepen door de Geref. Kerk te Appingedam tot missionair predikant voor Soemba in de plaats van Ds. Colenbrander, en die deze beroeping had aangenomen, kan niet naar Soemba gaan.

Mevrouw Wiepkema is voor verblijf in de tropen definitief afgekeurd. Ds. Wiepkema is ontheven van de opvolging dezer beroeping.

Mej. J. M. Beijen.

Mej. J. M. Beijen, onderwijzeres aan een Christ. School te Haarlem, is benoemd tot onderwijzeres bij het bijzonder onderwijs te Solo. D. V. zal zij met de „Prins der Ne-

derlanden", die 24 Sept. a.s. uitvaart, vertrekken naar de plaats harer bestemming.

Dr. N. A. C. Slotemaker de Bruïne.

De Zendingsconsul, Dr. N. A. C. Slotemaker de Bruïne, zal als afgevaardigde van den Ned. Ind. Zendingsraad, deel nemen aan de vergadering van het Comité van den Internationalen Zendings-Raad te Williamstown in America. Hij maakt heen en terug de reis over Nederland.

Aan de Zendingsskringen in Nederland wordt gelegenheid gegeven tot bespreking van Zendingssangelegenheden met hem.

Ds. M. Meijering.

Ds. M. Meijering te Delfzijl, die 27 jaar deputaat is geweest voor de Zending op Soemba, en de laatste jaren de voorzitter van deze deputaten was, heeft dit deputaatschap neergelegd. De Soemba-deputaten zullen hem zeer missen. Ds. Meijering, die met de zaken van de Soemba-Zending zoo goed op de hoogte was en er zoo warm voor voelde, was een zeer bekwaam en door allen gewaardeerd voorzitter.

Een mooi legaat.

De Geref. Kerk te Utrecht — zoo lazen we — ontving voor haar Zendingswerk een legaat van f2000. Het moest in onze Kerken wat meer gebeuren, dat men bij het maken van een testament ook aan de Zending dacht.

Nog een legaat.

Aan het „Christ. Comité voor Indië", dat werkzaam is om de cultiveering van Indië in christelijke geest te bevorderen inzonderheid door te arbeiden tot versterking van het Christelijk element onder de Europeanen in onze koloniën, is eveneens f2000 gelegateerd.

Zuster H. F. ten Kate.

Met bijzonder veel genoegen lezen we veerd, Zuster H. F. ten Kate, hoofdverpleegster Zendingshospitaal te Keboemen. Wij wenschen haar een aangename rust toe. Voorloopig is haar adres Voorheuvel 13, Zeist.

Het twaalfde Hulphospitaal bij het Petronella-Hospitaal.

In tegenwoordigheid van Z. M. den Sultan van Djokjakarta, de Gouverneur, de Resident, Prins Pakoe-Alam e.a. is 19 Juni j.l. te Tjobongan het twaalfde Hulphospi-

taal van het Petronella-Hospitaal in gebruik genomen. Naar den oprichter der Suikerfabriek aldaar, die dit hulphospitaal heeft gesticht, is het genoemd Gerhardus Frederik Enger Hospitaal.

Bij de opening werd het woord gevoerd door den Heer Hombrink, vertegenwoordiger der Directie, Dr. Offringa en de Gouverneur. Dit hulphospitaal telt 48 bedden.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij den heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan den Heer M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Zilverpapier.

Voor de Zending verzameld zilverpapier, theelood en gebruikte postzegels zende men aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Kuyper-Biografie, door J. C. Rullmann. Deel II (1879—1890), bij Kok te Kampen f 4.90, gebonden f 5.90.

Rullmann is een nauwgezet historicus, die Kuyper en zijn geschriften kent zooals bijna niemand. Hij heeft ons in dit boek uitnemend werk geleverd. Voor de kennis van Kuyper schier onmisbaar.

Schrift en Historie.

De N.V. J. H. Kok te Kampen deed een voortreffelijk werk door van dit prachtboek een volksuitgave in het licht te geven. De eerste uitgave kostte f10.—. Deze uitgave is gebonden verkrijgbaar voor f 3.75. Hoe gewenscht zou het wezen, dat dit Gedenk-

boek der Ant. Partij, dat van blijvende waarde is, kwame in elk Antirevolutionair gezin. Vooral onze jonge menschen moeten dit boek lezen.

Internationaal Calvinisme, door Prof. Dr. F. Hepp, bij Oosterbaan en Le Cointre te Goes f 0.75.

Een krachtig pleidooi voor Internationaal Calvinisme, goed gedocumenteerd. Zeer waard, dat het in breeden kring ernstig worde overwogen. Moge het weerklink vinden.

In 1925 heeft Prof. Hepp dit onderwerp behandeld in de Reformatie. Hier vinden we eene omwerking en uitwerking van de toen bepleite gedachte.

Van 's Heeren wegen, Rede uitgesproken bij het 75-jarig jubileum van de Theol. School te Kampen door Dr. H. Bouwman, bij Kok f 0.50.

Prof. Bouman, de Historicus onzer Theol. School, heeft onze Kerken aan zich verplicht door de uitgave van deze uitnemende rede, waarin hij de historie en de betekenis der Theol. School voortreffelijk weergeeft. Kome deze rede in al onze gezinnen.

In het Legioen, door M. v. d. Duin, bij Kok te Kampen f1.90 geb. f2.65.

Dit goed geschreven verhaal verschijnt als deel 3 in de uitgave over 1929 van de Ver. v. Christ. Lectuur. Het is van goede strekking en zal zijn lezers wel vinden.

Gereformeerd Kerkblad voor Drenthe en Overijssel, onder redactie van Ds. H. W. Laman en Dr. C. Bouma.

Met bijzonder veel genoegen lezen we dit smakelijk geredigeerd Kerkblad, dat een beduidende uitbreiding ontving en onder onze Kerkbladen door zijn dikwijls zeer interessante artikelen een voornaame plaats inneemt.

Slotwoord over den Heiligen Doop II, door H. W. v. d. Vaart Smit. N.V. De Graafschap, Aalten.

Een overdruk van een Artikel uit het Geref. Theol. Tijdschrift. Tegenover de brochure „Zoo haast men de bediening des-zelven hebben kan”, bepleit de schrijver de

tegenwoordigheid der Moeder bij den Kinderdoop. Hij doet dit niet onverdienstelijk. Men leze en oordeele.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door J. A. Blaak uit het busje van de Chr. Nat. Sch. te Varsseveld f10. Door P. J. Schreuder te Rotterdam voor theelood enz. f3. Door Jonkv. C. C. v. d. Poll van de Zendingskrans Kersbergen te Zeist f50. Door D. Heek van Fraternitas te Nijmegen f5. Door Mej. C. Leene te Elburg f6.50. Door J. Vreeke van de leerlingen eener Chr. Sch. te Goes f4.25. Van N. N. te St. Pancras f100.

W. BREUKELAAR.

Santpoort 23 Juli '29.

Postrekening No. 32806.

Van de Geref. Kerk te Broek op Langendijk voor den Kerkbouw te Djokja f100. Van N. N. f24.88.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

7e Verantwoording van 25 Juni tot en met 20 Juli 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften:

Provincie Groningen:

Gift kerkzakje Ger. kerk, Groningen f2.50. Door J. Duisterwinkel, Oldehove, halfj. contributie f90.80; Mej. Haan, Groningen, 3 maandelijksche opbrengst busjes kinderzendingenvereniging (April, Mei en Juni) f310; Br. van Dijken, Groningen, gift gev. i. d. kerkcollecte f1 en f3 is f4; R. Oosterhuis, Zuidwolde f10; M. v. d. Veen, Hoofd Chr. Sch. Houwerzijl nikkertje, f25, 150 halve centen v. Hendr. Huizinga en Fam. Veenwijk f25.75; Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen, gev. i. d. brievenbus f2.50; G. Mul, Garrelsweer, schoolnikkertje f25; Delhaas, Nieuw Buinen, giften f40, busjes Jonged.verein. f10 is f50; Collecte gehouden op een bruiloft te Warffum f2.75; Ds. R. Heidema, Zuidbroek, gift kerkcollecte f1; Ds. J. H. Lammertsma, gev. i. d. collecte Ger. Kerk Appingedam f5; Ds. U. Postma, Veendam, giften f2.50, f2.50, f5, f2, f20, f200 is f232; J. Wildvank, Delfzijl, gift kerkzakje f10; K. Bosma Jr., Middelstum, nikkertje J.Ver. A. f1.92½, B. f1.36½, C. f5.35, zending-comm. f130 is f138.64; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje St. v. Weerden f10.36; A. Jansma, Marum, zonder omschrijving f1.96; H. J. Doff, Ten Post, van de zendingenvereniging f30; Ds. H. H. Schoemaker, Enumatil, dankoffer van N. N. f25; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busje Frouws schoolkinderen f8.26; D. A. Koebrugge, Onstwedde, jongedochtersvereniging f6.20; E. Ronner, Winschoten, zendingbusje Geref. kerk, Winschoten f200.—.

Provincie Drenthe:

G. Lanting, Zweelo, Ger. M. Ver. Tabitha f30; K. Tiemas, Gees, van een dankbare broeder en zuster f10; W. van Veen, Beilen, zilveren bruiloft f7.28; Jan Snippe, Smilde, zonder omschrijving f72.24; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, giften: f1, f2.50, f1, f2 en f1 is f7.50; Ds. van Enk, Zweelo, gift f2.50; P. van Rotterdam, Klazienaveen, gift zendingscollectie f16.50; L. Matter, Havelte, kerkzakje Ger. Kerk, Nijeveen, gift f10; Ds. Noordewier, Westerbork, zonder omschrijving f5; Mej. J. Mulders, Meppel, catechisatiebus f15.50, giften f1 en f1 en f10 min onkosten 5 ct. is f27.45; G. Buist, Erica, schoolkinderen f5; S. Kats, Hollandsche Veld, busjes f75; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, gedeelte zendingsbuses f15; Ds. W. J. Smidt, gevonden in de collecte f2.50; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busjes E. B. de W. Oosterwolde f9.36; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, collecte dubbele bruiloft Zuidlaren f3.65.

Provincie Overijsel:

Ds. J. Sybesma, Dedemsvaart, v. d. Ger. Kerk f200; D. de Vries, Steenwijk, busjes f50.74; D. de Vries, Steenwijk, busjes bruiloft f10.99; zend.verein. f10.91, gift f5 is f26.90; S. Malda, Lutten, bijdragen Mei en Juni f50; Fr. Joh. Weening, Nieuwleusen, zendingscollectie f84.45; R. van Dieren, Wilsum, kerkbusjes f52.04; H. J. Steenbergen, Genemuiden, zendingenbladen f2.06; Zendingscollectie Deventer A. gift f200; Ds. G. Bax, Holten, gift u. h. busje Chr. Sch. f25; 2 coupons Groninger Hypotheekbank f45.

Bentheim en Oost-Friesland.

S. Sweers, Neermoor, jongedochtersveren. Mk. 10, Ger. kerk Brandlecht Mk. 22, Ger. kerk Neermoor Mk. 48, busjes Ger. kerk, Campen Mk. 15.10 is Mk. 95 à 59.30, netto f55.65; Ds. Bronger, Bentheim, Ger. kerk, Bentheim Mk. 20.— is f11.84.

Soembaweek.

Provincie Groningen:

Gereformeerde kerk, Midwolda f134.

Provincie Overijsel:

Gereformeerde kerk, Rijssen f100; Geref. kerk Vriezenveen f92.50; Geref. kerk Nieuwleusen f23.68.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen:

Oldehove f154.92½; Kiel-Windeweer f85; Oldehove nagift f1; Ten Post nagift f0.50; Wetsinge Sauwerd f104.60; Winsum Obergum f247.69; Westerlee nagift f10; Harkstede f15.55; Appingedam nagift f2; Oldekerk f110.20; Veendam f222.67; Wetsinge-Sauwerd nagift f2.50; Nieuwolda f46.81; Roodeschool f277.83.

Provincie Drenthe:

Bovensmilde f149.59; Meppel f383.67; Roden nagift f2.50; Appelscha f27.06;

Nieuw Dordrecht f44.64; Oosterwolde f13.60; Een f25.75; Zuidlaren f61.39½; Gasselternijeven f101.00½.

Provincie Overijssel:

Gramsbergen f31.10; Lemelerveld f24.63; Steenwijk nagift f2.59; Holten f173.46; Avereest f58.70; Ambt Vollenhove A. f32.77; Blokzijl f53.56; Genemuiden f68.34; Deventer A. f132.03; Haaksbergen f30.26; Olst f71.61; Wijhe f101.52; Mariëenberg f60.85; Hengelo f112.79.

Diversen:

Collecte Radio-uitzending afscheid Ds. J. F. Colenbrander van de Gereformeerde kerk van Appingedam f60; Zendingsfeest te Slochteren in het bosch van Freaylema-borgh f60; Comité Java-Soemba Film f4604.

Recapitulatie:

Ontvangen: 1e tot en met 6e	
verantwoording 1.1.29 tot en	
met 24.6.29	f 52581.73
7e verantwoording van 25.6.29	
tot en met 20.7.29	„ 10349.21½

Totaal van 1 Januari tot en met 20 Juli 1929 f 62930.94½
Enkele kerken zonden nog niet de Pinkstercollecte. Daar de kas leeg is, vertrouwen we, dat ze in Juli alle binnenkomen zullen!

Wacht nu niet langer! Samenwerking zij ons aller doel!

Bij voorbaat dank.

JURRIEN VELDKAMP,

Groningen, 22 Juli 1929. Quaestor.
Praediniussingel 5. Giro 138000.

Met hartelijken dank verantwoord ik de volgende bijdragen voor 't Zendingsziekenhuis te Magelang:

Aerdenhout T. H. v. E. f25; Ambt-Vollenhove L. v. B. f2.50; Amersfoort J. M. H. f2.50; Apeldoorn Wed. K. K. f2.50; Arnhem Mevr. Gravin v. L. S.-W. f25, mr. S. Baron v. H. f25; Assen Ds. H. W. L. f2.50; Bennebroek Ds. W. W. S. f2.50; Barendrecht Red. Onze Zending f3.75; Groek op Langendijk T. K. f1, G. G. f1; Dedemsvaart Gez. O. f10; Dantumawoude P. B. B. f10; De Krim A. K. f2.50; Den Hulst H. P. f1; Dirkshorn W. J. D. f1; Dokkum K. A. f1; Wed. F. S. O. f10; Enschede H. A. f1; Enkhuisen S. G. Smzn. f10; Driebergen A. v. 't Hof f2.50; Driesum G. G. K. f1.50; Ermelo Fr. D. f2.50, H. B. f2; Erica kinderen Chr. School f1; Franeker J. W. f2; 's Gravenhage Mej. A. S. f10, Zendingbusje Eloutschool f25, Mej. D. W. f1, H. J. de B. f2.50, de H. f5, Mej. N. N. f2.50, H. H. M. f3, R. v. d. T. f10, Mej. J. v. 't H. f5; Gorredijk wed. J. v. D. f2.50; 's Gravenzande A. A. f1, Groningen B. f2.50; Harlingen Y. N. f25; Hattum-G. W. v. T. f1, J. v. R. f1, J. V. f1, J. M. W. f2, C. M. f2.50; Hilversum J. H. M. f1; Heerenveen B. L. f5; Heemstede D. K. f5;

Hardinxveld R. v. d. B. f1.50; Hoogeveen J. S. f1; Hoogkerk B. K. f2.50; Hoogeveen T. K. f1; Hollandsche Veld W. F. f1; Hoorn A. B. f5; Huizum W. V. f2.50; Kolhum Ds. D. J. B. A. f2.50; Kolhorn J. A. S. f4; Kampen Ds. J. J. E. f10, fa. J. S. f2.50; Krabbendam Kinderen Chr. Sch. f3; Laren Mej. A. J. B. f2.50; Leeuwarden D. H. f1; Lochem W. B. f3; Loppersum T. K. v. E. f2.50; Luinjeberd Wed. H. K. f2.50; Maasland Zendingcom. f15; Marrum W. P. f1; Meteren J. v. E. f2.50; Middelstum F. v. M. f2.50; Monster G. J. E. f1; Nieuw Leusen Zendingcom. f1.75; Noordeloos G. v. S. f1.75; Nijkerk S. L. f5, Dames v. E. f10, A. M.—de J. f2.50; Nijmegen Zendingcom. f10; Nijverdal G. H. P. f1, H. K. f2.50; Nunspeet Mej. J. v. P. f1; Oldemarkt Ds. J. V. f2; Oosterbeek Zendingcom. f10; Oosterend P. V. f3; Oude-Pekela K. J. de R. f5; Paramaribo Dr. R. f20; Pingjum A. H. f5; Putten J. B. f2, G. J. f2.50, B. v. d. Z. f1; Ruinerwold A. K. f1; Rotterdam Dr. A. Kuyperschool f5; Reeuwerd (Dronrijp) A. T. de J., G. G. f4; Sassenheim H. v. S. Wzn. f20, J. W. K. Pzn. f10; Sexbierum S. J. f1.50; Silvolde Wed. D. J. K. f1; Sandeburen (Gem. Roden) H. P. f15; Schouwerzijl Geref. Kerk f2.60, Chr. School f3.23; Steenwijk P. H. f3; Slagharen G. Z. f2; Ten Post H. P. f1, Zendingsc. f5; Tiel S. V. Bzn. f1; Tzum Ds. G. H. de J. f10; Uithuizen J. v. V. f1, J. V. f5, Geref. Kerk f10, E. K. f1; Utrecht A. P. S. f25; Varsseveld E. J. K. f2, J. K. f5; Veendam N. N. f100; Velp Geref. Kerk f15; Voorburg W. P. M. f10; Voorthuizen M. H.-H. f5, Zendingcom. f5; Vlaardingen Joh. v. R. f2.50; Winterswijk H. J. W. f2; Wolfhezen F. J. H. f10, S. W. f2; Warnswerd J. R. P. f2.50, Warns J. H. B. f2.50; Warfum Mej. E. B. f5; Westerlee Erven Nieuwold f2.50; Westeremede Fam. N. f4; Westenesch bij Emmen J. B. f2.50; Workum H. P. N. f5; Woudsend W. H. de V. f1.750; IJzerlo J. H. f5; Zaandam Zendingsc. f15; Zalk A. t. K. f1; Zaltbommel J. A. de J. f2.50; Zeist H. D. f25, G. H. f5; Zoutkamp I. M. f1; Zuid-Laren G. F. f1; Zwolle L. P. f1, K. B. f5, R. R. f2.50, H. S. f5; Leiden H. M. f40; Sassenheim H. J. A. f10, A. F. Jr. f100; Vianen D. v. da B. f2.50; Arnhem J. W. f10, Ad. v. A. f2.50; Ten Boer A. D. f2.50; Zelhem Ch. F. f1.50; Den Haag v. Vl.-O. f2.50, H. v. d. B. f5; Dokkum Mej. I. D. f2; Apeldoorn D. G. f10; Hengelo Mevr. A. W. f2.50; Vollenhove J. J. f2.50; Utrecht Mevr. Wed. W. A. V.-L. f2.50, W. C. R. f10; Dokkum H. E. S. f2.50; St Anna Parochie Dr. K. V. f2.50. Rectificatie van vorige verantwoording: Soest: M. V. f2.50 moet zijn f25.

Deze verantwoording loopt tot Woensdag 26 Juli 1929.

A. MERKELIJN.

Columbusstraat 256.
Gironummer 141811.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Nog andere schapen. — Van Zendingsaangelegenheden: Zending onder de Chinezen op Midden-Java; Jubileum Ds. D. Bakker; Wonosobo; De Java-Soemba Film. — Zending Zuid-Holland ten Zuiden: Driemaandelijksch verslag. — Zending Zuid-Holland Noord: Mej. M. Baan. — Zending Noord-Holland: Een brief van Ds. A. Pos; De keuken van het Petronella Hospitaal; „Bevorderd tot heerlijkheid”. — Zending Utrecht en Gelderland: Brief Ds. Netelenbos. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Een brief van Ds. Merkelijn. — Zending Friesland: Begroting 1929—1930; De Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Java-Soemba Film. — Geref. Kinderzendingsvereniging te Hoogeveen. — Voorstel Ds. v. Helsdingen. — Korte berichten. — Leestafel. — Suriname. — Giften.

Nog andere schapen.

Ik heb nog andere schapen — deze moet Ik ook toebrengen.

Joh. 10 : 16.

Wonderschoone beeldspraak wordt door den Heere Jezus gebruikt om ons te vertolken Gods gedachte inzake de verlossing van zondaren uit heel het menschelijk geslacht. Gods gedachte, die in Zijn eeuwigen raad was neergelegd, in Gods Woord is Schrift geworden en in den Christus vleesch geworden is. Het beeld van den herder en zijne schapen is bekend, en werd door elken Israëliet verstaan. De Heere Jezus gebruikt hier dit beeld vooral om aan te geven de innige verhouding van herder en schapen. De goede herder heeft, als het moet, zijn leven over voor de schapen; en anderzijds zijn de schapen zóó aan hun herder verbonden, dat zij oogenblikkelijk luisteren naar de stem van hun herder, terwijl ze naar een vreemde niet hooren. Die liefdesverhouding bereikt haar hoogtepunt bij den grooten, goeden Herder, onzen Heere Jezus Christus en Zijne schapen. De uitverkorenen uit gansch de menschheid worden Jezus' schapen genoemd omdat hen de Vader aan Hem heeft gegeven (Joh. 17 : 2), opdat Hij hen het eeuwige leven, d.i. de volle gelukzaligheid zou schenken. Ze zijn voorts Zijne schapen, die Hem rechtens toebehooren, omdat Hij ze door Zijn bloed heeft gekocht. Waren ook de uitverkorenen met heel 't menschelijk geslacht als straf op de zonde overgegeven aan den overste der wereld, zoo heeft de Zone Gods als vleeschgeworden Woord al hun schuld volkomen betaald, zoodat zij nu Jezus' eigendom zijn. En nu is het Zijn werk om die allen, die Hem met name bekend zijn, door Zijn Woord en Geest toe te brengen, hen door wedergeboorte, roeping, geloof en bekeering tot Zijne schapen te maken, en voorts door rechtvaardiging en heiligmaking hen gereed te maken om als ééne kudde onder éénen Herder in te gaan in de eeuwige gelukzaligheid. En ziet, daarin is kortelijk aangeduid heel 't verlossingswerk, dat de Christus in den loop der eeuwen te midden van, en door middel van Zijn kerk hier op aarde door Zijn almacht teweegbrengt. Daarin ligt dus besloten al het zaligmakend werk van Christus in Zijn wereldkerk, als ook wat door de Zending onder de volkeren wordt gedaan. Zoo brengt de Heere Jezus al Zijne schapen toe en maakt hen allen tot ééne kudde, bruine en blanke schapen, uit alle volken en uit alle rassen en geslachten, zijnde allen schapen van den éénen grooten, goeden Herder, onzen Heere Jezus Christus.

Nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn. De Heere Jezus heeft hier op aarde een stal voor Zijne schapen, de gemeente des Heeren, het geheiligd erf dat door den H. Doop van de wereld is afgescheiden. Deze gemeente was van af Abraham tot aan den pinksterdag beperkt tot het volk van Israël. Onder de O. T. bedeeeling had de goede Herder Zijne schapen alleen onder 't vleeschelijk zaad van Abraham. Echter breekt, als Jezus dit zegt, de tijd aan, dat in dezen stal ook zullen opgenomen worden de schapen van Jezus uit de heiden-wereld, en de muren van dezen stal zullen uitgezet worden onder alle volken. Met verlangen ziet de Christus uit naar dien tijd. Immers ook die schapen zijn Hem van den Vader gegeven. Ook voor hen zal Hij Zich overgeven tot in den dood des kruises. Ook hen heeft Hij

lief met Zijn Goddelijke liefde. Ook die andere schapen moet Hij toebrengen, opdat ook zij in den stal, in de kerk van Christus, in de gemeente des Heeren komen, vormende met de reeds aanwezige Israëlitische schapen ééne kudde, behoorende tot en staande onder één Herder.

De toebrenging dier andere schapen uit alle volken en geslachten, die pas voltooid zal wezen met Jezus' wederkomst op de wolken, geschiedt door middel van Christus' kerk, die hare dienstknechten en dienstmaagden naar het bevel van Christus uitzendt naar alle einden der aarde om door Gods Woord en Geest overal de banier des kruises te planten, opdat de vermoeiden daar hun rust en vrede mogen vinden. Laat dan de zaaiër van het zaad des Woords voortgaan in de kracht van den verheerlijkten Middelaar, opdat de liefde van den goeden Herder zich uitstrekke naar al Zijne schapen, die Hij door middel van Zijn Woord bij name roept, opdat ook zij Zijn heil, door Zijn bloed verworven, deelachtig worden en eenmaal heel de schare der verlostten moge ingaan in het eeuwige leven. Want dan zal in vervulling gaan het woord des Heeren: „Mijne schapen hooren Mijne stem, en Ik ken dezelve en zij volgen Mij.” Zij allen zullen Hem hier volgen door dit jammerdal, ja ook door den Jordaan des doods om eenmaal met Hem in te gaan in het nieuwe Jeruzalem waar niet één hunner zal worden gemist. Behoort ook gij, mijn lezer en lezeres, tot die ééne groote kudde? Welgelukzalig de mensch, die Zijn woord hoort en doet.

Z.

V.

Van Zendingaangelegenheden.

Zending onder de Chineezzen op Midden-Java.

Op het zendingsterrein onzer Kerken op Midden-Java wonen thans omstreeks 50000 Chineezzen. Men onderscheidt onder hen de volbloed Chineezzen, die in China zijn geboren en van daar naar Ned.-Indië emigreerden en de Chineezzen, die in Indië zijn geboren en opgevoed. De eersten noemt men gewoonlijk Sinkehs en de laatsten Paranakans. Op Java zijn de Paranakans verreweg het grootst in getal. Ondanks het feit, dat de Chineesche Paranakan-bevolking op Java voor een groot deel is voortgekomen uit een geslacht, dat veel Javaansch bloed in zich op nam, heeft zij toch altoos haar echt Chineesch karakter bijna geheel behouden. Tusschen Chineezzen en Javanen blijft steeds een diepgaand verschil. De Chineezzen blijven Chineezzen. Het is dan ook niet wel mogelijk, dat dezelfde missionaire predikant, die onder de Javanen werkt, ook tegelijk de Chineezzen zou kunnen bearbeiten. Om onderscheidene redenen, die vroeger in dit blad meermalen uiteengezet zijn, eischt een goede bearbeiding van de Chineezzen ook een eigen dienaar des Woords,

die al zijn tijd en kracht aan dat werk geeft. Reeds de Synode van 1914 te den Haag heeft dit uitgesproken en een flinke subsidie in uitzicht gesteld, als er een Kerk of een groep Kerken kwam, die voor dit werk een dienaar des Woords wilden beroepen. Elke volgende Generale Synode voteerde een bedrag voor dit zoo noodige werk. De l.g. Generale Synode stelde hiervoor f4500 per jaar beschikbaar. Maar tot heden was er geen Kerk, die dezen arbeid durfde aanvaarden. Reeds vijftien jaar lang is er gewacht, maar er kwam geen schot in deze zaak.

Thans schijnt er verandering te zullen komen.

De Geref. Kerken der Classis Batavia zijn 4, 5 en 6 Juni te Bandoeng vergaderd geweest. Onderscheidene belangrijke besluiten zijn daar genomen, ook wat betreft het werk der Zending. Door eene daartoe aangewezen commissie, bestaande uit de predikanten J. G. Fernhout en J. H. Sillevius Smith was een rapport ingediend over de vraag, hoe de Kerken dezer Classis zich het best zouden kunnen kwijten van hare roeping inzake de verkondiging van het Evangelie.

Bij de behandeling van dit zeer belangrijk rapport, werd breedvoerig gesproken over de vraag, of de Classis een gemeenschappelijke Zendingstaak zal aanvaarden en zoo ja, of de Classis zich kan vereenigen met het voorstel van Deputaten: Beroeping van een Miss. Predikant voor den arbeid onder de Chineezzen op de Zendingsterreinen der Gereformeerde Kerken op Midden-Java.

In de eerste plaats werd uitgesproken, dat, indien de Classis een gemeenschappelijke taak aanvaardt, deze taak zal liggen onder de Chineezzen van Midden-Java.

In de tweede plaats werd besloten, dat de Classis deze taak zal aanvaarden, tenzij bij een door deputaten nader in te stellen onderzoek mocht blijken, dat de kosten het kunnen der Kerken te boven gaan.

Voorts machtigde de Classis de deputaten voor deze zaak zich te verstaan met al de kerken van de classis om te geraken tot een bevredigende verdeling der kosten volgens te fixeren verhoudingsgetallen; of ook, indien deputaten dit niet tot het genoegen van alle kerken gelukken mocht, met een voorstel ten dezen te komen op de volgende classisvergadering.

Voorts werd nog besproken de vorming van een classicaal fonds, waarin de Kerken jaarlijks f 4000.— storten tot aan de ambtsaanvaarding van den te beroepen Dienaar des Woords. Indien met de Kerken overeenstemming kan worden bereikt over de verdeling der kosten, dan zal met de vorming van dit fonds begonnen worden, bijv. per 1 Januari 1930.

De Classis Batavia maakt dus ernst met deze zaak, die zij met kracht wil aanvatten. We verblijden ons daarover zeer. Sinds lang reeds riep de dringende behoefte aan een degelijke bearbeiding der Chineezzen op Midden-Java om een eigen dienaar des Woords voor dit werk. Maar er was geen uitzicht op, dat er in Nederland nog eene Kerk of groep van Kerken kon worden gevonden, die dit werk voor haar rekening kon nemen. De Kerken in Nederland hebben allen de handen vol. De Classis Batavia was de eenige, die nog geen „eigen Zending” had.

Bovendien hadden reeds sommige Kerken dezer Classis, zooals de Holl. Kerk te Djokja, den arbeid onder de Chineezzen in eigen omgeving ter hand genomen.

Het lag dus wel voor de hand, dat de Classis Batavia, als zij een eigen Zending wilde beginnen, haar oog zou richten op de bearbeiding der Chineezzen.

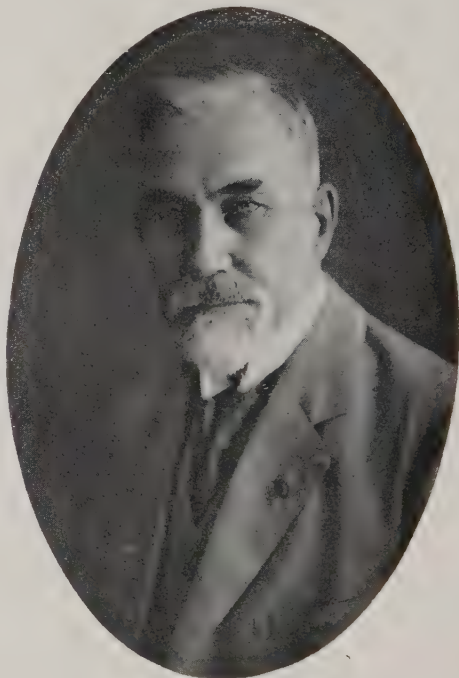
Van harte hopen we, dat de Heere de

voorgenomen plannen met een gunstigen uitslag bekronen moge.

Jubiläum Ds. D. Bakker.

(Bij de foto).

Weldra zal Ds. D. Bakker zijn veertigjarig ambtsjubiléum mogen vieren. Den 29sten Sept. a.s. zal het veertig jaar zijn

Jubiläum Ds. D. Bakker.

geleden, dat hij te Apeldoorn in de Geref. Kerk werd bevestigd als dienaar des Woords.

Van Apeldoorn vertrok hij naar Broek op Langendijk, waar hij 17 Juli 1892 zijn dienstwerk aanvaardde. In deze kerk, die toen vaak met moeilijkheden te worstelen had, gedenkt men nog steeds met dankbaarheid den gezegenden arbeid van Ds. D. Bakker, die met veel voorzichtigheid en tact de Gemeente wist te leiden. Reeds toen traden zijn bijzondere gaven aan het licht, die later zijn Zendingarbeid op Java in zoo rijke mate kenmerkten.

Van Broek ging hij naar Sneek, waar hij 9 Jan. 1899 zijn arbeid begon. Sneek heeft echter maar kort van zijn dienst mogen genieten. Enkele maanden later werd hij beroepen voor het werk der Zending en reeds 1 Oct. 1899 werd hij te Heeg bevestigd als Missionair predikant.

In het vorige No. van ons blad is een en

ander van zijn arbeid in de Zending medegedeeld. We zullen dit natuurlijk nu niet herhalen. Slechts met een enkel woord willen we herinneren aan het jubileum, dat Ds. Bakker weldra zal mogen vieren.

Gaarne zou hij de gedachtenis van zijn veertigjarigen dienst hebben gevierd in Indië, waar zijn levenswerk lag. En stellig zouden daar heel de Zendingskring en al de Inlandsche Gemeenten en de Holl. Geref. Kerken den 29 Sept. hebben gemaakt tot een onvergetelijken feestdag. Maar dat heeft niet zoo mogen zijn. Zijn gezondheidstoestand noopte Ds. Bakker zijn zoo geliefden arbeid te verlaten en naar Holland te komen.

Het is zijn uitdrukkelijk verlangen, dat de gedachtenisviering van zijn veertigjarige ambtsbediening thans in stilte geschiede. Het spreekt van zelf, dat wij dien wensch eerbiedigen. Geheel zwijgen mocht het Zendingsblad echter niet. We danken God voor de uitnemende gave, die Hij in Ds. Bakker aan de Zending onzer Kerken schonk en we bidden „Vader Bakker” toe, dat de Heere hem een lichtenden levensavond bereiden moge.

Wonosobo.

In het Juni No. van dit blad schreven we een stukje over Wonosobo, waarin we o.a. mededeelden het besluit van Zuid-Holland ten Noorden om tot de a.s. Generale Synode „de bearbeiding van Wonosobo voort te zetten en op dit terrein alles te doen wat zal blijken noodzakelijk te zijn.” Tevens spraken we als onze verwachting uit, dat nu het kleine ziekenhuis, dat daar door de Vereeniging „Ziekenzorg” onderhouden wordt, wel door de Zending zou worden overgenomen. Deze Vereeniging, die op neutraal standpunt staat, heeft onderscheidene jaren te Wonosobo een ziekenhuis geëxploiteerd. Gedurende geruimen tijd heeft Dr. H. A. Prins in dit ziekenhuis gearbeitet. Thans werkt daar een Inlandsch arts. De Vereeniging „Ziekenzorg” had echter haar voornemen te kennen gegeven, dat zij dit ziekenhuis zou sluiten, als het niet overgenomen werd.

Nu is naar het oordeel der Broeders op Midden-Java voor den Zendingsarbeid te Wonosobo beslist noodzakelijk, dat men daar een ziekenhuis hebbe. Voor de voortzetting van het Zendingswerk was derhalve de overname van dit ziekenhuis volstrekt noodig.

Tot onze blijdschap vernemen we thans dat die overname een feit is geworden. Naar

ons bericht werd hebben Dr. H. A. van Andel en Ds. K. P. Groot namens de Kerk te Delft Zaterdag 20 Juli van de Vereeniging „Ziekenzorg” het hospitaal te Wonosobo overgenomen. Het Bestuur van „Ziekenzorg” sprak daarbij den uitdrukkelijken wensch uit, dat de Zending een behoorlijk hospitaal zou bouwen. Ook de aanwezige contanten voor den bouw van een ruim ziekenhuis, zijnde een niet onbeduidend bedrag, werden overgedragen.

De dokter djawa, die thans in het hospitaal te Wonosobo werkzaam is, zal daar nog blijven tot 1 Januari. Dan moet er een missionair Arts komen, die het werk overneemt. We hopen zeer en verwachten ook wel, dat er iemand gevonden zal worden, die bereid is naar Wonosobo te gaan. Maar dan komt nog de groote vraag of de a.s. Generale Synode een weg zal vinden waardoor voor de verzorging van Wonosobo een afdoende regeling tot stand komt. Gelijk men weet, heeft de Regeering voor den bouw van een Zendingshospitaal te Wonosobo subsidie toegezegd. Aangezien er reeds een aanzienlijk bedrag voor den bouw van dit hospitaal aanwezig is en op de Regeeringssubsidie mag worden gerekend, zal het bedrag, dat de Zending voor den bouw nog bijeenbrengen moet, niet zoo heel groot zijn. Maar de exploitatie van dit hospitaal en de geheele verzorging van dit terrein zal toch geen geringe finantieele offers vragen. Het zou echter onverantwoordelijk zijn als onze Kerken dit terrein loslieten. En de eere onzer Kerken eischt, dat Wonosobo ook eene behoorlijke verzorging ontvange.

De Java-Soemba Film.

Het Comité voor de Java-Soemba Film zond ons zijn verslag, waaruit we het volgende willen mededeelen.

Onder leiding van den Voorzitter Ds. D. Pol werd de Film den 29sten Oct. 1928 in het Koloniaal Instituut te Amsterdam voor een kring van genoodigden officieel het eerst vertoond.

Tegen entrée had de eerste vertooning plaats 31 Oct. te Groningen, waarna 545 voorstellingen volgden.

In 222 van de 724 Gereformeerde Kerken in Nederland is de Java-Soemba-Film geprojecteerd, zoodat in 502 kerken de film nog niet werd vertoond. Van de 54 Classes werd in 52 de film vertoond, en werd slechts niet geprojecteerd in de Cl. Almkerk en in de Cl. Klundert.

Ook is een voorstelling gegeven in Emden (O.-Friesl.), welke daar door de Gemeente

op hoogen prijs werd gesteld.

Het totaal aantal betalende bezoekers bij de 546 voorstellingen bedroeg 173,618, waarvan 89,971 volwassenen en 83,647 kinderen.

Hierin zijn ook begrepen de voorstellingen, die zijn gegeven in enkele gestichten als Veldwijk enz.

Verdeeld over de verschillende groepen van in de Zending saamwerkende Kerken waren er betalende bezoekers in Groningen, Drenthe en Overijssel 47575, Friesland 20575, Gelderland en Utrecht 23887, Noord-Holland 27554, Zuid-Holland Noord 24425, Zuid-Holland Zuid 20581, en Zeeland, N. Brabant—Limburg 9021.

De nettowinst was f26687.34½. Hiervan is f5687.34½ gereserveerd voor verdere exploitatie. f21000 is afgedragen voor de Zending. Dit laatste bedrag is verdeeld naar den maatstaf van wat de Film in elke groep van samenwerkende Kerken heeft opgebracht, terwijl de Generale Kas vooraf f4200 heeft ontvangen.

Aan de drie Provinciën Groningen, Drenthe en Overijssel is afgedragen 4604; aan Friesland f1990; aan Utrecht—Gelderland f2312; aan Noord-Holland f2665; aan Zuid-Holland Noord f2364; aan Zuid-Holland Zuid f1992; aan Zeeland c.a. f873.

De Film heeft dus een flinke financiële bate voor de Zending geleverd.

Voor de verdere exploitatie heeft het Comité een andere regeling vastgesteld.

In het afgelopen exploitatiejaar werd voor elke vertooning een garantie van f150 gevraagd, welke nu voor het seizoen 1929 1930 door de volgende bedragen zal worden vervangen:

Voor Kerken met een zielental van:

250 en daar beneden	f 50	per filmvert.
250 tot 500	„ 75	„ „
500 tot 750	„ 85	„ „
750 tot 1000	„ 100	„ „
1000 en daar boven	„ 150	„ „

Ook de kleinere Kerken zullen dus gelegenheid krijgen om de Zendingfilm te laten vertoonen.

Voorts verwijzen we naar het stukje van Ds. D. Pol dat in dit No. geplaatst is.

S. 24 Aug. 29.

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Zuiden.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingarbeid in de voormalige Residentie Banjoemas (1 April—30 Juni 1929).

I.

Dit verslag mag wel staan onder het

teeken van het heuglijke feit, waarmede dit verreeljaars is begonnen: de beroeping van een eigen predikant door de gemeente te Poerbolingo.

Op 1sten Paaschdag, 31 Maart, werd ten gevolge van de keuze der gemeente uit een drietal de goeroe-indijl Soedar-madi, tot nu in Zendingdienst aldaar, tot predikant beroepen, en de volgende week 7 April gaf ik uit zijnen naam aan de gemeente kennis, dat hij het beroep had aangenomen.

Wij verblijden ons buitengemeen in deze gebeurtenis, voor de gemeente en den Kerkeraad in Poerbolingo. Moge de plaatselijke Kerk onder leiding van haar eigen predikant tot energieke ontwikkeling komen en de vruchten van 's Heeren inwonende genade en medewerkende kracht in een rijkere ontplooiing van een nieuwen levenswandel openbaar worden!

Wij verheugen ons met den beroepene. Moge hij hierin zien de rijke gunste zijns Heeren, die hem onder veel leed heeft willen bijstaan en bekrachtigen tot zijn werk en hem ook verder niet zal begeven.

Zeker, zijn kennis is nog te beperkt. Hij is nog van de oude school. D.w.z. hij heeft de Keucheniuschool doorloopen zooals die was ingericht in den eersten tijd van den Heer Koelewijn. Sedert is ook deze school gereorganiseerd. Een voordeel is echter, dat, toen hij de school bezocht, er wat Hollandsch onderwezen werd, wat bij de latere reorganisatie weer werd afgeschaft. Naderhand den theologischen cursus van Ds. Bakker volgend, legde hij zich nog weder toe op de bestudeering van onze taal. Toch klaagt hij er telkens over, dat zijn kennis van het Hollandsch nog niet zóó ver gevorderd is, dat hij in staat is theologische boeken te lezen, die hij zoo zeer noodig heeft om op peil te blijven. Maar misschien wordt er wel wat op gevonden om hem te helpen in verdere studie.

Blij zijn wij om deze beroeping ook met het oog op de Zending en de Zendingsgemeente in Holland. Bij de zware financiële lasten, die somtijds in staat zouden zijn te doen zuchten, als wij even vergaten het heerlijke, waartoe de Heere ons verwaardigt, is het een bemoediging als de eerste gemeente zelfstandig wordt en dus een deel der lasten, die vroeger de Zending voor haar droeg, op zich nam.

Maar het financiële mag niet de grootste plaats in de gedachten, noch bij de Inlandsche gemeente alhier, noch bij de Zendingsgemeente in Holland, innemen.

Veel meer weegt de geestelijke zegen, die er in spreekt. Welke perspectieven worden niet door het langzamerhand opwassen van een zelfstandige Inlandsche Kerk geopend! Want het kan niet blijven bij één plaatselijke kerk. Als er één is dan volgen er meer, óók op ons arbeidsveld.

De organisatie onzer Inlandsche gemeenten in meer uitgroeid kerkverband (classis- en synodevorming) was dan ook een punt, waarover de in de eerste week van April gehouden vergaderingen van Zendingsarbeiders zich bezonnen. Een commissie bestaande uit de H.H. van Andel en van Dijk werd benoemd om op een volgende bijeenkomst meer gespecialiseerde voorstellen te doen in die richting.

Deze ieder jaar gehouden April-vergaderingen hadden ditmaal een bijzonder karakter, ook door wat er aan vóóraf ging en er op volgde.

Het afscheid van den ouden Ds. D. Bakker maakt ze ons onvergetelijk. Hoe zeer zullen wij hem, tegen wien wij allen met zooveel liefdevolle piëteit opzagen, missen voor heel het werk, maar niet het minst op onze vergaderingen!

Aan onze gewone vergaderingen ging vóóraf een groote bijeenkomst met Zendingsarbeiders en arbeidsters van Midden-Java, in den breeden zin van het woord. Vooral denk ik daarbij aan het uitgebreide personeel der Christelijke scholen, welke wel niet rechtstreeks in dienst der Kerken staan, maar toch zoo nauw contact hebben met onzen kerkelijken Zendingsarbeid.

Op die vergaderingen werd vooral gesproken over de propaganda, zoowel in verband met school-, colportage- en hospitaalwerk, alsook over die, welke voortaan van de Inlandsche gemeente uitgaat. Het laatste in nauw verband met de leiding, het onderwijs en de opvoeding, die deze gemeenten ontvangen van onze Inlandsche medewerkers. Onwillekeurig dwaalden mijn gedachten dan ook af naar Poerbolingo, waar juist de beroeping van Soedarmadi geschied was.

Wij voelden, dat wij aan het begin van een nieuwe periode staan. En toen nu de oude Ds. D. Bakker van ons afscheid nam, was het, alsof met zijn vertrek de oude periode ook zichtbaar werd afgesloten.

Ik kan er hier in dit verslag, dat handelt over het werk in Banjoemas, natuurlijk niet te diep op ingaan. Laat mij alleen dit zeggen, dat in vroegeren tijd onze beste Christengezinnen het een eer zich achtten

als hun zoons tot onderwijzers werden opgeleid op de Keucheniusschool. Uit die onderwijzers werden dan de meest beproefden gekozen om nader opgeleid te worden op den Javaanschen cursus van de beide Bakkers tot goeroes-indjil. In de laatste jaren gaan bijna al de kinderen naar Hollandsche scholen. Een klein deel er van komt dan via de Kweekschool in Solo als onderwijzer terug op die Hollandsche scholen. Maar het meerendeel verdwijnt in de maatschappij in allerlei betrekking. Voor de opleiding tot onderwijzer aan onze Zendingsscholen laat zich slechts 'n enkele vinden.

Het beste Zaadkoren voor goeroe-indjil (en dus ook voor Inlandschen predikant), ontgaat ons voor een groot deel dus. Dit en nog zooveel meer, dat met de opleiding voor Helper tot den Dienst des Woords in verband staat, moet ernstig onder de oogen gezien worden. In April was er echter geen voldoende tijd voor. De Zendingsdominees spraken daarom af nog eens te zamen te komen om na voorafgaande bestudeering speciaal over deze zaak zich kalm te kunnen beraden.

Na bedoelde vergadering werd nog een bijeenkomst gehouden van de Midden-Java afdeeling onzer Christelijke politieke partij. De Inlandsche Christenen hadden ook diezelfde week hun politieke vergadering te Jogja gehouden.

Het was hoog tijd, dat er leven kwam in de politieke brouwerij. Want in de volgende maand zouden de z.g. „kiesmannen” gekozen worden.

Dit hangt samen met een heele reorganisatie van het Bestuur op Java, die bedoelt aan de bevolking meer invloed en medewerking te geven. In West- en Oost-Java is deze nieuwe bestuursinrichting al ingevoerd.

In Midden-Java (behalve in de Vorstenlanden: Jogja en Solo) is men er thans druk mee bezig.

Op alle 500 manlijke meerderjarige ingezetenen wordt door hen, die naar den maatstaf van belastingaanslage en positie er toe bevoegd worden geacht, één „kiesman” gekozen. De gezamenlijke „kiesmannen” van een district wijzen hun vertegenwoordigers aan in den „Regentschapsraad”. De Regentschapsraden kiezen den „Provincialen Raad van Midden-Java”. En de Provinciale Raden kiezen den „Volksraad”, het parlement van Ned.-Indië. Zóó is in groote trekken de constructie.

Om invloed te oefenen gaat het er dus allereerst om te trachten van onze mannen gekozen te krijgen onder de „Kiesmannen”.

Daartoe moest in April gewerkt worden. De politieke vergadering in Jogja wees onzen dokter aan om voor ons ressort de leiding te geven.

Nu hebben wij elken maand in de hoofdgemeente een vergadering van gemeentelieden, waarop verschillende onderwerpen behandeld worden. Zóó kreeg dan de dokter op de Vergadering van 6 April (dus vlak na de Jogjasche vergaderingen) gelegenheid onze menschen eenigszins in te leiden op het nog zoo vreemd aandoende, politieke gebied.

Het resultaat van de verkiezingen in het regentschap Poerbolinggo was overigens niet zeer bemoedigend. Wij kregen daar slechts een paar onzer mannen verkozen.

Beter ging het in Poerwokerto, waar in de stad drie onzer menschen het vereischte aantal stemmen kregen.

Ook elders b.v. in Adiredja en zelfs in Sidoredja kwamen wij er beter af dan in de kota Poerbolinggo, waar toch de meeste geestverwanten wonen!

Gelukkig dat de Gouverneur het recht heeft een deel der leden van de Regentschappen te benoemen. We hopen nu maar, dat enkele onzer menschen door benoeming in de verschillende raden zullen komen.

De maand April zal mij ook in gedachten blijven, omdat het de tweede maal in mijn leven is geweest, dat ik in de droeve noodzakelijkheid kwam om de Christelijke Ban uit te spreken. In het begin van mijn werkzaamheid op Java — in meen in 1910 — moest ik te Poerbolinggo een Chinees, die zijn vrouw verlaten had en met een ander leefde, uit het Koninkrijk Gods uitsluiten. Nu gold het in Poerwokerto een nog ernstiger geval.

Er was een gezin, dat uit West-Java tot ons overgekomen was. Helaas, bleek de man reeds jaren met de voor dochter zijner vrouw in ongeoorloofde betrekking te leven, waaruit twee kinderen geboren waren.

Geen vermaningen baatten. Zoodat eindelijk, na het oordeel ingewonnen te hebben van de Vergadering der Afgevaardigden onzer kerkeraden met de goeroes-indijl, de Kerkeraad van Poerwokerto er toe moest komen om heel het gezin in den naam van den Koning der kerk uit de gemeente te zetten. Het was een aangrijpende bijeenkomst, dien Zondagmorgen 14

April. Aangezien het tegelijk Doop was van enkele volwassenen en kinderen kreeg ik de gelegenheid, naar aanleiding van Deuter. 30 : 19b en 20a, de gemeente het leven en den dood, den zegen en den vloek voor te stellen. Mogen zij den ontzaglijken ernst er van verstaan hebben!

De gemeente te Poerwokerto werd diezelfde maand teleurgesteld doordat het bericht inkwam, dat de Heer R. O. Simeon, ouderling der gemeente en door stand en ontwikkeling van zelf als leider aangewezen, naar Cheribon overgeplaatst zou worden. Begin Mei volgde verhuizing daaraan. Op het verzoek van den Kerkeraad trad de Heer Simeon echter nog niet af als ouderling.

Aangezien hij als Opzichter-machinist van de Staatsspoor dikwijls in Poerwokerto moet wezen, kan hij, al is het dan niet elken Zondag, de godsdienstoefening in Poerwokerto bijwonen en hoopt hij in staat te zullen zijn zijn werk als ouderling te kunnen voortzetten.

Ons Hemelvaartsfeest werd dit jaar met bijzondere opgewektheid gevierd. Nog nooit hadden wij zóóveel menschen in de kerk. En het aantal gasten, dat bleef eten beliep 430!

Terwijl wij in de kerk zaten, had volgens de almanaks de zonsverduistering plaats, waarvoor tal van wetenschappelijke expedities naar Ned.-Indië gekomen waren.

Helaas konden wij er weinig van zien door de zeer bewolkte lucht. Wel werd het wat donkerder. Maar ik ben overtuigd, dat de meesten het slechts aan de wolken toeschreven.

De zoon van onzen gepensioneerden goeroe Mesach, Soemarta, was net met diploma eind-examen van de gereorganiseerde Kweekschool in Solo gekomen. Men leert daar voor de nieuwe acte, eenigszins zooals in Holland tegenwoordig.

Niet alleen Hollandsch in de perfectie, maar ook Engelsch (behalve het Javaansch en Maleisch) moeten die jongelui leeren.

Dus heele bolleboozen, waar tegen wij allen hoog op zien!

Nu, zijn geleerdheid konden wij dadelijk benutten door hem een uitlegging te vragen over de zonsverduistering.

De Javanen meenen van ouds, dat zij veroorzaakt wordt doordat een groote draak de zon wil opslokken. Die draak moet verdreven worden door het slaan op de rijstblokken. Aangezien door de bewolk-

te lucht de kampong-bevolking het bij hel-der weer anders zoo imposante verschijn-sel, niet kon opmerken, werd ditmaal geen geklop op de rijstblokken vernomen. Moge de uiteenzetting van Soemarta er toe bijgedragen hebben het duister van bijgeloof en onwetendheid te doen opklaren!

Ik kreeg de gelegenheid er op te wijzen, dat net als de zonsverduistering ontstaat, doordat de maan zich vóór de zon plaatst, evenzoo de Zon der Gerechtigheid, Christus verduisterd is op Java door dat de Islam Mohammed tusschen den Hemel en de menschen geplaatst heeft.

(Wordt vervolgd).

Zending Zuid-Holland Noord.

Mej. M. Baan.

(Bij de foto).

De vorige maand is er weer een jonge kracht uitgegaan in den dienst onzer Zen-ding op Midden-Java.

Mej. M. Baan is den 23en Augustus met de „P. C. Hooft” van Genua vertrokken naar Solo om daar in het Zendingshospitaal als hoofdverpleegster werkzaam te zijn. Het was reeds sinds lang de begeerte haars harten om den Heere in den arbeid der Zen-ding te mogen dienen. En thans wordt haar hare bede gegeven. Mej. M. Baan is in 1896 te Middelburg geboren. Haar loopbaan als verpleegster begon zij in 1920 aan de Psy-chiatrische-Neurologische Kliniek te Am-sterdam aan het Valeriusplein. In deze in-richting is zij vier jaar werkzaam geweest en heeft zij het diploma B gehaald. Daarna heeft zij gewerkt in het Binnen-Gasthuis en in het Wilhelmina-Gasthuis te Amster-dam, waar zij het diploma voor zieken- en kraamverpleging verwierf.

In den tijd harer opleiding werd in haar hart reeds de begeerte levendig om in de Zending te mogen arbeiden. Maar het scheen, dat die begeerte niet zou worden vervuld. In 1925 werd zij zeer ernstig krank en kwam zij aan den rand van het graf. Drie maanden lang was zij gekluisterd aan haar ziekbed en het scheen, dat zij zou heengaan. Maar de Heere verhoorde hare gebeden en richtte ze weder op uit haar doodelijke krankheid. Na dien tijd van krankheid leefde des te krachtiger in haar de begeerte op om in de Zending te mogen arbeiden. En haar doel werd aanvankelijk bereikt. In Juni j.l. werd Mej. M. Baan door de Kerk te Delft benoemd tot hoofd-verpleegster voor den arbeid in Soerakarta. Gelukkig werd zij voor verblijf in Indië

goedgekeurd. Met groote opgewektheid heeft zij de reis naar het verre Oosten aanvaard. Bezielde door warme liefde voor het groote werk der Zending en sterk in haar geloofsidealisme, is zij vol moed uit-

Mej. M. Baan.

gegaan tot den arbeid, die haar wacht.

En daarbij sprak zij hare begeerte uit, dat de Kerken ook harer gedenken in den gebede. En dat zullen de Kerken doen.

Op ons verzoek stond zij een foto af voor het Zendingsblad. We zeggen haar daarvoor dank.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Een brief van Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos schreef aan den Kerkeraad te Amsterdam een brief, waaraan het vol-gende ontleend is:

Ik heb Siswara, den goeroe indjil van Tjandisewoe, een meer algemeene taak ge-given, om de verschillende posten in de residentie te bezoeken, daar met de ge-meenten te spreken over het werk, dat elke gemeente voor de zending doen kan, en met de goeroes indjil ter plaatse er op uit te gaan om allerlei menschen te bezoeken

om daardoor Zendingsmethode aan hen te leeren. Hij is sinds 1 Mei zijn taak begonnen. Het spreekt vanzelf, dat omtrent de resultaten daarvan thans nog niet veel te zeggen valt.

In de maand Juni heb ik enkele weken doorgebracht in drie desa's, namelijk in Wonosari, Wates en Tjandisewoe.

Ik geloof, dat Wonosari, indien we daar behoorlijk de gelegenheid hadden om de afdeeling intensief te bewerken, een gezeegend terrein zou worden. Het is nog zoo goed als niet Mohammedaansch, maar nog echt animistisch en Hindoeïstisch oud-Javaansch. Mohammadyah werkt er niet. De Roomsche missie is hier eigenlijk nog niet gekomen. Er is nog een geweldige achterstand aan desascholen. Wanneer we eens met volle kracht op schoolstichting ons wierpen, zouden we hier den achterstand kunnen inhalen dien we overigens op schoolgebied in Djokja hebben. Hier zijn nog vele desascholen op te richten. Het zou dan wenschelijk worden nog een paar colporteurs en goeroes indjil verspreid door de afdeeling te laten wonen, terwijl het hospitaal bij de snelle verbetering der wegen enkele polikliniekauto's zou kunnen laten loopen. Misschien dat bij belangrijke uitbreiding van het aantal scholen in deze afdeeling het Gouvernement ook bereid zou zijn ons een H. I. S. in Wonosari toe te staan. Zoo zou voor Wonosari misschien een nieuwe toekomst kunnen dagen.

Ik bracht ook een bezoek aan Djepitoe in het verre zuiden van het Duizendgebergte, waarover nog weinig te melden valt. Overigens breng ik thans elke maand een bezoek aan Wonosari om daar vergadering te houden met het zendingspersoneel.

Zoo is thans ook in Wates de zaak geregeld. Het zendingspersoneel van de afdeeling Koelon Praga komt niet meer naar Djokja, maar elke maand breng ik een bezoek in Wates om daar alle zaken gemeenschappelijk te bespreken. In Juni bracht ik ook een bezoek van enkele dagen aan Wates en de afdeeling Koelon Praga.

De nieuwe in Maart opgerichte school in Sela mag zich in grooten bloei verheugen.

Ook in deze afdeeling komt op vele plaatsen uitbreiding. Ik bracht een bezoek aan verschillende desa's, Koetagiri, Wonogiri en Karangwoeni, waar verschillende mensen om onderwijs gevraagd hadden.

Ook Tjandisewoe heb ik wederom een aantal dagen bezocht. Een groot aantal nieuwe mensen bezoekt elken Zondag de koempoelan, op vele plaatsen geeft de goe-

roe indjil daar catechisatie. Wanneer God de prediking van het Evangelie blijft zegenen, is hier veel vrucht te wachten.

In een reeks desa's tegen de helling van den Merapi heb ik bezoeken gebracht, en het viel mij overal op met hoeveel blijdschap de mensen ons hier ontvingen, en hoe groot hier de behoefte is om te praten over het Evangelie en om onderwijs te ontvangen. De wijze waarop de goeroe Kizam het Evangelie brengt, is in veel opzichten gelijk aan Siswara. Hij doet het met denzelfden ernst en denzelfden beeldenrijkdom. In Siswara en Kizam bezitten wij een paar predikers, die het Evangelie verstaanbaar maken voor het Javaansche volk.

Wij moeten niet vergeten, dat de portee van het Evangelie pas door voortgezet onderwijs aan deze mensen duidelijk wordt. Alles is hier nieuw. Het is me telkens weer duidelijk bij deze bezoeken, dat om een plaats voor het Evangelie te bereiden, we moeten beginnen in het dagelijksche leven van deze mensen, in het voor hen bekende, om daarin en daardoor duidelijk te maken wat het Evangelie voor hen betekent. Men kan er zich geen voorstelling van maken, hoe vreemd de mensen opkijken bij het hooren van den naam Jezus, bij het hooren van zonde en schuld, vergeving, heiliging, in den zin zooals het Evangelie dat bedoelt. Geduldige herhaling van de gedachten van het Evangelie in de eenvoudigste beelden is noodig om de mensen te laten zien, wat het Evangelie eigenlijk bedoelt. Ik heb van deze bezoeken aan tientallen mensen in deze laatste weken weer heel veel geleerd van zendingsmethode. Ik kan het alleen maar betreuren, dat ik dit werk niet eens een tijdlang ongestoord kan doen. Ik voel hoezeer dit werk ook voor mijzelf groote betekenis heeft om het Javaansche leven telkens beter te verstaan en de wijze om het Evangelie tot het hart van den Javaan te brengen.

In Kaliaden, Wonogiri, Krotjo, Degolan, Bedaja en andere plaatsen, vond ik overal belangstellende mensen. Het viel mij ook op, met welk een ijver de gemeente hier zelf bezig is, en welke groote afstanden ze afleggen om anderen te bezoeken. Intensieve bearbeiding ook van deze streek zou echter een veel grooter aantal goeroes indjil eischen.

In verschillende gemeenten mocht ik den laatsten tijd volwassenen doopen. Ik maak alleen in het bijzonder melding van vier oud leerlingen van de Kon. Wilh. School, nu in het internaat van juff. van Schelven, die de eerste oud leerlingen van deze school

zijn, die in Djokja gedoopt werden. Het was voor haar, voor de Jav. gemeente en voor ons allen een dag van vreugde. Als u bedenkt, dat al deze meisjes tegen den wil van ouders en familieleden deze keuze gedaan hebben, en vaak tegen veel bestrijding in, volhard hebben in het volgen van den Heiland, dan verstaat u ook wel, welk

De heer Pluiter is bezig met een uitgewerkte teekening en begroting te maken voor de nieuwe kerk in Djokja. De Javaansche gemeente, die f10.000 uit het Kerkbouwfonds hoopt te krijgen, is bezig f15.000 te leenen. Voor aflossing en rente daarvan geeft de Holl. zendingskring maandelijks f 75.

De keuken van het Petronella Hospitaal.

een bijzondere dag dit voor hen en ons geweest is.

Over kerkbouw heb ik op 't oogenblik slechts het volgende te melden, dat de kerk van Patalan gereed is, en over enkele weken zal geopend worden. De kosten daarvan bedroegen f3000. De gemeente nam op zich om f1500 plus rente aan het Kerkbouwfonds terug te betalen.

De kinderzendingsvereniging „Constantia" heeft bij haar 40-jarig bestaan een feestgave aangeboden aan de Jav. kerk in Djokja, bestaande in een luidklok van ongeveer f600 ten behoeve van de nieuwe kerk.

Evenzoo ontving ik van een zuster der gemeente in Amsterdam een gift van f250 om iets te koopen ten behoeve van de nieuwe kerk, waarover nog nader overleg zal worden gepleegd.

Het warme meeleven met deze zaak, dat inzonderheid ook in Amsterdam is, heeft ons en den Javaanschen kerkeraad zeer verkwikt.

De keuken van het Petronella Hospitaal.

(Bij de foto).

Dit kiekje geeft ons een kijkje in de keuken van het Petronella-Hospitaal te Djokja. De groote potten, pannen en ketels zeggen ons dat er in deze keuken elken dag heel wat gebeuren moet. Natuurlijk zien we hier maar een stukje van de keuken. In deze keuken wordt behalve voor het inwonend personeel voor omstreeks 400 patienten elken dag het eten gekookt. Alles is hier naar de eischen des tijd ingericht.

W. B.

„Bevorderd tot heerlijkheid.”

Mijn oude vriend Pak Soekawidjaja in Toengkak is gestorven. Hoewel we het reeds lang verwachtten, is hij toch nog plotseling heengegaan. Niet onvoorbereid, want reeds jaren lang was het zijn begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Hij verlangde zoo naar de wederkomst

van Jezus. Nu mag hij Hem zien in zijn heerlijkheid.

Zijn laatste wensch voor de aarde, om de nieuwe kerk in Toengkak te zien, is niet vervuld. Maar zal hij, die de heerlijkheid van God mag zien, nu nog iets missen van de aarde? Zal hij die gemeenschap mag hebben met God in dien tempel van den almachtigen God en het Lam, nog begeerte hebben naar de kerk van Toengkak?

Wij beklagen hem niet, wij benijden hem de heerlijkheid des hemels ook niet, maar wij verblijden ons met hem, en verlangen ook naar dat betere leven in Gods heerlijkheid. Tot weerzien, Pak Soekawidjaja.

Djokja.

A. POS.

Zending Utrecht en Gelderland.

Brief Ds. Netelenbos.

Ds. L. Netelenbos zond aan den Kerkeraad te Utrecht een schrijven, waarin hij o.m. het volgende mededeelt:

Ik heb n.l. Zondag (24 Maart) voor het eerst Doop en Avondmaal te Klebén bediend. Zaterdagmiddag had ik een samen-zijn met de volwassenen, die geloofsbelijdenis wenschten af te leggen. De leiding van het onderzoek liet ik gaarne aan Toegiman over; en tot mijn vreugde mag ik uitspreken, dat de kennis van het Evangelie over het algemeen zeer bevredigend was. Toegiman heeft goed gecatechiseerd, en de menschen hebben blijkbaar met belangstelling het onderwijs in zich opgenomen. Wel, ik heb geleerd en leer nog telkens, dat ik voorzichtig moet zijn. Doch ik zou toch willen zeggen: bij deze menschen staat de deur van het hart open. Anders hadden ze moeilijk zoo kunnen antwoorden, als ze dien middag gedaan hebben. Ook voor Toegiman was het een verheugend samen-zijn. Hij is zulk een betrouwbare, ernstige medearbeider. Het was voor hem inderdaad een offer, toen hij naar dit afgelegen dorp verhuisde; vèr van de andere gemeenten af. In de bergen, waar het koel en regenrijk is; en de steile wegen hem, met zijn ietwat asthmatischen aanleg, allerlei moeilijkheden brengen. Doch hij heeft er zich met opgewektheid voor gegeven. En ik kon hem zoo van harte den dank der zending betuigen voor zijn degelijken arbeid.

's Zondags werden toen 15 volwassenen gedoopt en 7 kinderen. Het was voor ons een groote, rijke dag. Soegondo was meegegaan als vertegenwoordiger van de gemeente te Poerworedjo. Verder waren als

Christenen tegenwoordig: Toegiman en echtgenoot, als ook de onderwijzer en onderwijzeres aan te school te Klebén. Een ouderling van hier, die ook mee zou gaan, was door plotselinge ongesteldheid van zijn vrouw, daarin verhinderd.

Het is in mijn zendingsleven maar uiterst zelden voorgekomen, dat ik aan zoo velen tegelijk het Heilig Bondszegeel mocht bedienen. En daarom te meer konden we ons met elkaar zoo van harte verblijden in het werk Gods, dat we in die ure aanschouwen mochten.

Daarna herdachten we met elkander bij brood en wijn den dood des Heeren, in Wien ons leven is. Voor het eerst in deze omgeving de viering van het Heilig Avondmaal! Welk een verheffende werkelijkheid van genade, zoekende liefde, harten-trek-kende ontferming.

De Heere zegene deze nieuwe gemeente met Zijn gunst, en voege velen aan haar toe. En zijn nog enkelen, die de catechisatie bezoeken, en die we mettertijd ook tot de gemeente hopen te zien toetreden. En Hij schenke dan nieuwen belijders van Zijn Naam de genade, om standvastig te blijven, en de opgewektheid, waarmede ze zich onder de gehoorzaamheid aan Christus schikten, tot het einde toe te bewaren.

18 Maart werd te Klebén een volksschool geopend. De gouverneur van Djokja berichtte me, naar aanleiding van mijn verzoek om daar een school te mogen oprichten, dat hij zijn goedkeuring wilde verleenen, mits de school minstens 3 à 4 K.M. verwijderd was van reeds bestaande volkscholen.

De plek, door Toegiman en den loerah als 't meest geschikt uitgekozen, beantwoordt aan die voorwaarde, zoodat we met vrijmoedigheid daar een school begonnen zijn. 's Maandags ben ik eens gaan kijken, hoe de zaak marcheerde. Ik vond er 90 leerlingen, saamgeperst in 15 banken, in een gehuurd desa-huis. De lokaliteit is primitief, maar — we zullen eens zien, hoe het gaat. De ervaring leert, dat de toeloop, in het begin dikwijls aanzienlijk, allengs vermindert. Ik reken dan ook op gemiddeld 80 leerlingen, zoodat we voor 2 onderwijzers subsidie kunnen aanvragen. (1 onderw. per 60 leerlingen. Niet royaal). Ik heb nog maar 5 nieuwe banken besteld; dan kunnen 80 leerlingen 'n behoorlijke plaats krijgen.

Zending Zeeland N.-Brabant en Limburg.

Een brief van Ds. Merkelijn.

27 Juli 1929.

Amice,

Aan boord van de Johan de Witt kom ik U even een vaarwel toeroepen. Gisterenmiddag om half één voeren we langzaam van Genua weg en het duurde niet lang of de boot maakte zulke eigenaardige bewegingen dat het grootste deel der passagiers zeeziek werd. Het duurde gelukkig maar kort en tegen den avond waren ze zoowat allen weer geheel hersteld. Men kon echter goed merken, dat de passagiers van de treinreis Holland—Genua zeer vermoeid waren en ze behoefte hadden om vroeg te gaan rusten.

Vanmorgen was de stemming geheel anders; de slaap had verkwikking gebracht en er was een opgewekte stemming. Zoo'n zeereis is echter in vele opzichten 'n kwelling. Ge verkeert temidden van de wereld; de gesprekken, die ge opvangt zeggen het U; de kleeding maakt het duidelijk, de vermaken zijn wereldsch en terwijl ik dit zit te schrijven dringt de dansmuziek tot me door en is de eerste avond na den dag van vertrek reeds een dansavond. Zijn er dan veel geestverwanten aan boord, dan voelt ge dat alles zooveel minder, maar dat getal is op deze boot maar gering. Hoeveel er echter zijn, weet ik niet; ik meen, dat ik met allen, die in de 2e klas reizen, kennis heb gemaakt, maar het getal kan nog meevallen; dat zal morgen blijken als ik in de eetsalon der eerste klas godsdienst-oefening houd.

Zoo'n godsdienstoefening is een mooi middel om de geestverwanten bij elkaar te krijgen en om een woord te spreken tot bemoediging en om aan te sporen om den naam des Heeren te belijden. De maatschappij is zeer toeschietelijk om een zaal voor de godsdienstoefening af te staan; er reizen tegenwoordig ook zooveel Christenen naar Indië, dat de maatschappij terwille van hen een zaal voor godsdienstoefening inricht, en deze dienst wordt zelfs door den kapitein van 't schip bijgewoond.

Maandag 29 Juli.

Gisterenmorgen hebben we godsdienst-oefening gehad aan boord; de eetzaal van de eerste klas was daarvoor gereserveerd, de kapitein had alles in orde laten maken; er stond een net lessenaartje, waarop een mooie bijbel, terwijl een aantal psalmboekjes evenzoo van de maatschappij aan de

bezoekers konden worden uitgereikt.

Niemand van de bezoekers was vaardig genoeg op de piano, om het gezang te kunnen begeleiden, maar de dirigent van het muziekgezelschap, dat iederen dag in de verschillende klassen enkele uren speelt, verklaarde zich bereid om ons gezang met pianomuziek te begeleiden.

Een orgel is er niet en we moesten het er mee doen. Ongeveer een 40 bezoekers namen aan de godsdienstoefening deel, waarvan 10 Gereformeerden.

Het was een aangenaam oogenblik. Wanneer ge den geheelen dag verkeert in het onrustige, roezemoezige, ijdele leven aan boord, dan is het heerlijk om eens andere klanken te hooren en in psalmgezag God te verheerlijken en de gelegenheid te hebben Zijn Woord te doen hooren en ons in gebed te vereenigen. Ik sprak over Jakobs reis naar Paddan-Aram en den troost, dien God hem te Bethel schonk, over de belofte: Zie ik ben met U en zal U behoeden overal waar gij gaan zult en trachtte dit toe te passen op de omstandigheden waarin wij allen verkeerden.

De Maatschappij werkt sterk mee om de godsdienstoefening een rustig verloop te doen hebben. Toen ik in 1912 de eerste maal naar Indië reisde, was dat geheel anders. Ook toen hield ik godsdienstoefening aan boord, maar ongestoord konden toen sommigen trachten het spreken te bemoeilijken door over de leuning van de trap, die naar de eetzaal liep, telkens te roepen: „aannemen Jan”, en „ik lust er nog wel eentje”.

Nu hing er een bord, waarop stond: stilte, godsdienstoefening. We zijn dus wel vooruitgegaan en ongetwijfeld staat dit in verband met het grooter aantal Christenen, dat naar Indië vertrekt, en dat de begeerte had om Zondags bijeen te komen.

Vanmorgen (Maandagmorgen) hebben we onze eerste samenkomst gehouden, waarin ik een gedeelte uit Gods Woord lees, een kort woord spreek en in gebed voorga. Het is de bedoeling om dit iederen dag te doen; de rooksalon van de eerste klas werd ons daar gewillig voor afgestaan, des morgens om half acht komen we bij elkaar ongeveer een kwartier. Dat daar niet zooveel menschen komen als Zondagsmorgens, zult ge wel begrijpen. Zondags komen ook de nieuwsgierigen en menschen, die „zoo'n beetje aan godsdienst doen”, maar in deze bijeenkomsten alleen zij die behoefte hebben om Gods Woord te hooren en die het prettig vinden om gezamenlijk Gods aangezicht te zoeken. Vanmorgen waren er slechts 9; dat getal zal nog wel wat

groeien, want het is iets ongewoons; de menschen moeten ook nog al vroeg er voor uit bed; maar we willen volhouden en trachten meerderen ertoe te bewegen.

Aangenaam is het ook, dat een paar heeren uit een gezelschap van leeraren en directeurs van H.B.S. scholen en Lycea, deze samenkomsten bijwonen en er een eere in stellen zich als belijders te doen kennen en die door hun optreden, door hun bijwonen van de godsdienstoefeningen mede een stoot geven tot de algemeene opinie, waarin de wereldsche toon zoo sterk overheerscht.

Hier ga ik mijn brief afbreken; in Port-Said moet deze brief naar Holland gezonden worden. In Columbo hoop ik nog wat meer over onze reis te vertellen.

Met hartelijke groeten en beste wenschen
t.t.

A. MERKELIJN

Zending Friesland.

Begrooting.

Voor de Friesche Zending zijn de hoofdcijfers der begrooting over het boekjaar 1 Aug. 1929 tot 31 31 Juli 1930 aldus vastgesteld.

Hoofd- en Schooldienst.

Uitgaven:

A. In Indië.	
1. Hoofddienst	f 21870
2. Schooldienst	„ 12800
B. In Nederland	„ 7100
	<hr/>
Totaal	f 41700

Ontvangsten:

A. In Indië	f 10670
B. In Nederland	„ 31100
	<hr/>
Totaal	f 41700

Med. dienst.

Uitgaven:

A. In Indië	f 106909
B. In Nederland	„ 8263
	<hr/>
	f 115172

Ontvangsten:

A. In Indië	f 94172
B. In Nederland:	
1. Van de Kerken	„ 19000
2. Van het Zend. Comité ..	„ 2000
	<hr/>
	f 115172

Van de Friesche Kerken zal dus dit jaar gevraagd worden voor den Hoofd- en Schooldienst f 31100 en voor den Med. dienst f 19000 te samen f 50100.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

I.

Door Br. M. Meijerink, de directeur van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is aan de deputaten van de Generale Synode van de Zending een belangrijk schrijven gezonden, waaraan het volgende is ontleend.

„Bij het overzien van dit geheele jaar valt allereerst op de groote zegen des Heeren, dien we kennelijk hebben ondervonden in uitgroei, bloem en vrucht van het Kweekschoolwerk. En dan ligt die zegen niet alleen en niet in de eerste plaats in het resultaat van de examens, — want goed resultaat is nog niet steeds een bewijs van zegen, — maar veelmeer in de bewaring van den geest van onderlinge vriendschap en liefde tusschen leeraren en leerlingen en in de gezindheid des harten van allen om het leven en het werk te richten op het eene doel, de komst van het Koninkrijk Gods in deze landen..

Er is zoo veel in het dagelijksch werk, dat dit centrale doel telkens weer dreigt te verdringen en dit gevaar is zooveel grooter geworden, nu we uitgedijd zijn tot een 7-klassige inrichting met 130 interne leerlingen. De zorg voor het gewone levensonderhoud, voor voeding, kleeding, woning, meubilair e.a. eischt meerdere aandacht. Het technische deel van het onderwijs, dat aan de Hoogere Kweekschool veel verder gaat dan aan de 4-jarige kweekschool, vraagt bijzondere verzorging. De organisatie van het internaatsleven, wat betreft de aansluiting van het leven der leerlingen aan elkander kost meerdere bemoeiing. En dan is er nog een financieele kant aan onze inrichting, die wel geen bijzondere zorg baart op dit oogenblik, maar toch wel zeer veel werk geeft.

Nu voel ik dit steeds als de grootste moeilijkheid, om bij al die beslommeringen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, toch aan onze inrichting als geheel een geestelijke instelling te geven gericht op het ééne doel.

Daarbij komt nog de telkens weer terugkeerende verleiding om aan de eindexamens een te grooten invloed toe te kennen op den geheelen gang van het Kweekschoolwerk. Immers, als de examenuitslag gunstig is, wordt de Kweekschool door examencommissie, inspectie en ook door de menschen, die buitenstaan, geroemd, dan heeft de school „een goeden naam”. En nu wil ik niet zeggen, dat ik daar ongevoelig voor ben, hoe de school bekend staat, maar

toch, ik zie in die gevoeligheid ook het groote gevaar, dat de examens dan onbewust mee zullen werken aan de doelbepaling van onze opleidingsinrichting.

Het doel ligt geheel buiten de Kweek-school; ver over de eindexamens heen, in de Chr. School en omgeving, waar onze leerlingen later als onderwijzer zullen werkzaam zijn en in de Kerk, waarvan zij later lidmaat zullen zijn. Voor de doelbepaling en de geestelijke instelling kunnen en mogen de examens geen aanwijzing geven; wel het werk, dat het leven achter de examens van de leerlingen vragen zal.

Eenigszins omlind zou ik dit verdere doel aldus willen omschrijven: opvoeden tot een krachtig, overtuigd, innig geloofsleven, vol blijdschap, dat moet uitkomen in een leven van dienende liefde.

Vaste overtuiging, blijdschap over de verlossing door Christus, en een leven van dienen, dit zijn drie trekken van het Chr. leven, die zeker overal en ten allen tijde hoofdkennmerken zijn, maar die toch in het werk der opvoeding telkens weer op den achtergrond dreigen te geraken. Ook, en in het bijzonder geldt dit voor het Christelijk onderwijs in Indië, omdat hier zooveel andere vraagstukken zijn, die de aandacht gespannen houden en aftrekken van het ware doel der Chr. opvoeding; vraagstukken, die op zich zelf van uitnemend belang zijn, doch die m.i. een te zwaar accent verkregen hebben.

Het is zeer noodig, dat we ons de doelstelling telkens weer klaar voor oogen stellen, want de omstandigheden zijn niet gunstig. Het kerkelijk leven is nog zeer zwak; de maatschappij wordt niet gedragen door de Chr. gedachte: de traditie is of heidensch, of Mohammedaansch, of heeft zich gevormd uit de levenspraktijk; het innerlijk geestelijk leven treedt niet in levensopenbaring klaar naar buiten en het vermag nog niet veel voort te brengen. Er zit nog geen lijn in het denken wegens het tekort aan scholing en de hoofdlijn, die in het streven te ontdekken valt, is die der zelfzucht.

Onze Chr. jonge mannen en vrouwen hebben het in den tegenwoordigen maastroom wel zeer moeilijk om koers te houden, en daartoe is voor hen noodig een gefundeerde overtuiging omtrent de Bijbelsche waarheid in haar enkelvoudigheid.

De eerste Christengemeenten hadden bij de chaotische verwarring in hun dagen ook behoefte aan een enkelvoudige formuleering, en die vastheid en blijdschap des geloofs brak toen uit in den jubel van onze

klassieke apostolische geloofsbelijdenis. Daartoe zal het in de Inlandsche Christengemeenten in Indië eveneens moeten komen, doch voor dat deze belijdenis in klaren vorm kan doorbreken, moet de moed tot het belijden bij de afzonderlijke Christenen krachtig opleven en het nieuwe Chr. beginsel van uit het hart in denken en streven bewust doorwerken.

Die vaste overtuiging zal niet alleen den moed wekken tot een krachtig belijden, maar ook tot een leven van dienen, van overgave, van zich zelf willen verliezen. Dit laatste is wel de moeilijkste les om te leeren. Dit nieuwe gebod, dat het Christendom aan de Indische volken brengt, vraagt een geheel nieuwe instelling op het leven en hierin heeft de opvoeding in school en internaat misschien wel haar belangrijkste taak.

Die taak in de opvoeding wordt ten opzichte van onze jonge studeerende menschen nog verzwwaard door de omstandigheid, dat zij nog voor de poort van het leven staan en „hun carrière nog moeten maken”, dus allerlei kennis en kundigheden naar zich toe moeten halen om straks als onderwijzer in de maatschappij te staan. Ze leven dus meer bij het nemen, dan bij het geven. Hier is alleen resultaat te bereiken, indien de liefde van Christus de stuwkracht wordt in het leven der leerlingen.

Examens:

Ook dit jaar werd door de Solosche Kweekschool een groep jonge mannen en vrouwen afgeleverd voor de Chr. School, die in hun studietijd blij gegeven hebben iets te beseffen van de ernstige roeping, om als Chr. onderwijzer met blijdschap te getuigen van hun Heiland. Of allen in het belijdend geloof en de dienende levenshouding zullen volharden, zal eerst later blijken; wij hebben ze met vrijmoedigheid laten gaan, vertrouwend, dat God Zijn werk zal voltooien.

Het was in 1929 voor de eerste maal, dat een Hoogere-Kweekschoolklasse door onze inrichting werd afgeleverd. Dit gaf vanzelf eenige spanning, omdat we, gelijk ik U vroeger wel geschreven heb, volgens een geheel ander leerplan gewerkt hebben dan de beide Openbare H. K.-scholen, terwijl toch een zelfde examen zou worden afgenomen. De uitslag bewees, dat de candidaten ondanks onze bijzondere werkwijze, die meer op de eigen Chr. scholen was gericht, toch ruimschoots konden voldoen aan de eischen van het officieele examen.

Alle veertien kandidaten slaagden met voor alle vakken voldoende cijfers. Enkele dagen na het examen waren allen ook reeds geplaatst aan de Christelijke scholen (H. I. S., H. C. S. en Schakelscholen).

De 4e klasse, die eindexamen deed, telde 15 kandidaten, van wie er elf slaagden. Het examen was in zooverre bevredigend, dat ook juist de vier zwaksten werden afgewezen. Voor hen zelf en voor de scholen is het ook beter, dat zij nog een jaar blijven studeeren. Dit geslaagde elftal vond ook dadelijk plaatsing bij het Chr. onderwijs.

De examens van de 3e Hoogere K. S. klasse en de 4e klasse Kweekschool, die zoo kort na elkander vielen, gaven wel een duidelijk beeld van het verschil in rijpheid dezer beide groepen. Wanneer de geslaagden der 4e klasse ons verlieten, hadden we steeds het gevoel, dat ze nog niet rijp waren, maar we konden er niets aan doen; volgens de bestaande regelingen waren ze bevoegd om als onderwijzer op te treden, hoewel wij aan sommiger bekwaamheid wel twijfelden.

De Hoogere K. S.-ers daarentegen konden we met vrijmoedigheid laten gaan; die waren rijp voor de pluk. Wat hun onderwijs-capaciteiten betreft, kunnen zij wel met een onderwijzer met hulpacte op één lijn gesteld worden. Een der geslaagden deed in Mei dan ook met goed gevolg examen voor de Holl. acte.

De 25 geslaagden van dit jaar meegerekend heeft de Solosche Kweekschool in haar 10-jarig bestaan (ze werd 29 Aug. 1919 geopend) juist 100 onderwijzers afgeleverd, van wie er

- 2 zijn overleden,
- 2 meisjes zijn gehuwd,
- 3 in opleiding zijn voor predikant of zending,

4 het onderwijs hebben verlaten,

89 werkzaam zijn bij het Chr. Onderwijs.

Deze 100 geslaagden zijn afkomstig uit 6 jaarklassen (1919 t/m. 1925), terwijl er van deze 6 jaarklassen op het oogenblik nog 24 leerlingen doorstudeeren aan de H. K. S. Bij een gemiddelde aanneming van 25 leerlingen per klasse behalen er dus ongeveer 20 het einddiploma, met een verloop van p.l.m. 20 pCt.

Zeer verblijdend is, dat zulk een groot getal van onze leerlingen bij het Chr. onderwijs gebleven is, terwijl hun acte hen ook bij het openbaar of z.g. neutraal onderwijs benoembaar maakt.

Toen mij onlangs door het Dep. v. Onderwijs werd gevraagd een lijst der abiturien-

ten op te zenden met opgave van de soorten scholen, openbare, neutrale of Christelijke, waaraan zij werkzaam waren, rekende ik het me tot eer, bovenstaand overzicht te kunnen overleggen met de mededeeling dat voorzooverre bij het onderwijs werkzaam, allen aan Chr. scholen geplaatst waren.

(Wordt vervolgd).

Java-Soemba-Film.

De vertooningen van de Java-Soemba-film zullen in het komend seizoen voortgezet worden.

Niettegenstaande drie operateurs het land zijn doorgetrokken, kon aan alle aanvragen onmogelijk voldaan worden. Uit meerdere plaatsen kwamen reeds verzoeken voor een volgende campagne binnen.

Ongetwijfeld zullen nog zeer vele een vertooning van de Java-Soemba-film begeeren.

Bij deze overwegingen heeft het Comité ook in aanmerking genomen de groote waardeering van verschillende zijden ontvangen, niet 't minst in den vorm van zeer vele brieven, die in onderscheiden toon den lof van de Java-Soemba-film bezongen.

Algemeen bleek de overtuiging dat deze film de Zending op Midden-Java en Soemba ons volk naderbij bracht en uitnemend dienst deed voor vermeerdering van de Zendingsbelangstelling. Herinnerd mag hier wel worden aan de verklaring van Ds. Velders van Rotterdam: „De film is een zeer goed geslaagde onderneming. Niet om het finantieel succes, maar om het aangenaam-instructieve. Op de Catechisaties was te merken hoe onderwijzend de film had gewerkt.”

Omdat de kosten thans aanmerkelijk minder zullen zijn, kunnen de entree-prijzen verlaagd en de condities heel wat gemakkelijker gemaakt worden.

Inlichtingen daarvoor worden gaarne verstrekt.

De verwachting leeft, waar het toch gaat om de groote zaak der Zending, dat de aanvragen zullen binnenstroomen bij het Secretariaat van het Java-Soemba-Film-Comité, Verlengde Loedewijkstraat 6a te Groningen.

Namens het Comité:

Ds. D. POL, Voorzitter.

Gereformeerde Kinderzendingsvereniging „Excelsior” te Hoogeveen.

(Bij de foto).

Deze vereniging werkt onder leiding van het Bestuur der Zendingscommissie

van de Geref. Kerk ter plaatse. „Excelsior” bestaat thans acht jaar en in dien tijd hebben de ijverige kindercollectanten met het wekelijksche collectebusje voor de Soembazending een bedrag van f 4178.27 bijeengebracht. Zittend van links naar rechts het Bestuur der Z. C. de heeren

ons Generale Zendingsblad komt, (naar we hopen dus in elk huisgezin). 2e. 't Generale Zendingsblad wordt er niet door verdrongen, zooals nu reeds op sommige plaatsen geschiedt, (waarover men terecht klaagt) en het batig slot daarvan, van een kleine f 20.000.—,

Gereformeerde Kinderzendingsvereniging „Excelsior” te Hoogeveen.

G. Elbrecht, H. Blanken Wz., penningmeester, R. Loopers, voorzitter, H. Bouwmeester Bz., secretaris en Kl. Hartman.

Op daartoe strekkend verzoek wordt deze foto in het Zendingsblad geplaatst. Zij kwam te laat om in het vorig No. te worden opgenomen. W. B.

Geachte Redactie,

Vergun ons s.v.p. een plaatsje in Uw blad om, naar aanleiding van Uw laatste stukje over „Het Zendingsblad” nog eens terug te komen op 't reeds meer door ons bepleite idee, n.l. om alle gewestelijke zendingsbladen te doen verschijnen als omslag voor het Generale Zendingsblad voor zoo ver 't het eigen gewest betreft.

Dit toch heeft een dubbel voordeel.

1e. 't Gewestelijke Zendingsblad, o.i. van o, zoo groot belang om 't contact met den eigen Missionairs te bevorderen en met 't eigen zendingswerk te doen meeleven, komt dan overal waar ook

loopt zoo geen gevaar.

Daarbij is het oeconomischer dan het exploiteeren van twee afzonderlijke zendingsbladen (besparing vracht, enz.).

Te wachten tot men in Fr., Ov., Gr. en Dr., Utr., G. en Z.-H. tot overeenstemming gekomen is, zou echter zijn een „op-de-lange-baan-schuiven” van de zaak.

Elk ressort zou alvast er mee kunnen beginnen en in contact kunnen treden met de uitgever Vada..... als de Generale Deputaten er n.l. geen bezwaar tegen hebben!

Zouden ze er bezwaar tegen kunnen hebben?

Welk bezwaar of welke bezwaren zouden het kunnen zijn?

Stel Z.-Holl.-Zuid, (ik heb reeds een voorstel hiertoe ingediend) wendt zich tot „Vada” om ± 10.000 ex. uit Poerbolingo als omslag te krijgen op gekleurd papier. Dit zou haar, naar de inlichtingen, die ik ontving op ± 1 cent verhooging komen per exemplaar.

Dit wordt door de plaatselijke zendingscommissie zoo maar betaald. En nu kan niet alleen onze Missionairs telkens weer de gemeente warm maken voor 't werk Gods, dat hij in haar naam daar verricht, maar

ook Zende Kerk en Dep. kunnen allen, die dien arbeid mee hebben te steunen, bereiken. Hun stem reikt nu verder, dan de Kerkeraden (via de classis) en verder, door het toch altijd beperkte aantal abonné's van „Uit Poerbolingo”.

Fr., Gr., Dr., Ov., G. en U., en ook de andere ressorten kunnen dus opgewekt worden 't zelfde te doen.

Tenslotte kunnen al die omslagen tezaam gevoegd beschikbaar gesteld worden voor Zendingstudiebelangen.

Zou U, als U hiertegen eenig bezwaar weet, dat hiertegen bij de Dep. zou kunnen rijzen, dit s.v.p. in een onderschrift willen vermelden?

Bij voorbaat hiervoor onzen dank en evenzoo voor de plaatsing hiervan.

H.-I.-Ambacht. W. F. C. v. Helsdingen.

Gaarne gaven wij aan het bovenstaande een plaats in het Zendingsblad. Uit een redactioneel oogpunt hebben we tegen het voorstel van Ds. van Helsdingen geen overwegend bezwaar. We vreezen echter wel, dat de kosten der uitvoering van dit plan nog niet zouden meevallen. Hoe de deputaten over dit voorstel denken, weten we niet. Mocht dit voorstel in de kerken bijval vinden, dan zou er een proef mede genomen kunnen worden.

Het Zendingsblad is het zendingsorgaan van alle kerken en zal zich gaarne naar den wensch der kerken schikken. Tot nu toe bleek niet, dat de reeds meer uitgesproken gedachte van Ds. van Helsdingen bij de kerken veel ingang vond. W. B.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

In den toestand van Dr. J. Hania is weinig verandering gekomen. Hij blijft zeer zwak. Gelukkig is hij nog al opgewekt.

D. Kraaij.

De heer D. Kraaij, onderwijzer te Driebergen is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. onderwijs in Soerakarta. Hij hoopt te vertrekken met de „Grotius”, d.d. 28 Sept. a.s. van Genua.

N. J. Haisma.

Tot onderwijzer aan eene Christ. School

te Medan is benoemd de heer N. J. Haisma te Oostrum. Hij zal D.V. eveneens met de Grotius 28 Sept. van Genua vertrekken.

Eene Christ. Maleisch-Chineesche School.

Den 1sten Juli j.l. is te Djokja eene Christelijke Maleische Chineesche School geopend. Dit is, voor zoover we weten, de eerste Christelijke school van dat soort op Java. Het is een school voor Chineesche kinderen. Het onderwijs wordt gegeven met Maleisch als voertaal, wijl vrijwel alle Chinezen de Maleische taal enigszins kennen. Er zal aan deze school ook onderwijs gegeven worden in het Chineesch.

H. Bergema.

Zoo de Heere wil zal de heer H. Bergema, beroepen Missionair predikant voor Friesland, Woensdag 18 Sept. a.s. door Ds. G. M. van Rennes worden bevestigd en zijn dienst aanvaarden in de Geref. Kerk te Heeg.

Zuster H. F. ten Kate.

(Verbeterd bericht).

Met verlof is in Nederland gearriveerd Zuster H. F. ten Kate, hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen. Haar adres is Voorheuveld 13, Zeist.

Leestafel.

Vertroosting. Een bundel overdenkingen door H. W. Laman, bij N. V. Uitg. Mij. Kok te Kampen, f 2.25, geb. f 2.90.

Met zeldzaam genot lezen we eenige stukjes van de 53 overdenkingen, die Ds. Laman in dezen bundel ons biedt. In dit boek vindt men juweeltjes van zeer bijzondere schoonheid. Laman weet uit de Schrift te delven, zooals slechts weinigen.

Ons bestek gedooft het niet, anders zouden we een paar voorbeelden noemen.

Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen den Apostel der Batakkers, door J. H. Hammers.

Deze schetsen zijn eerst verschenen in de „Banier”. Zij vonden zeer veel bijval en zijn thans gebundeld verschenen. Warm wordt dit mooie Zendingsboek aanbevolen door Dr. J. H. Bavinck, Dr. W. G. Harrenstein en Dr. J. Warneck. Een echt Zendingsboek, dat niet alleen telkens ons de warme Zendingsliefde van den schrijver laat voelen, maar ook treffelijk ons den

grooten Apostel der Batakkers leert kennen en de lezers schier dwingt om de Zending lief te hebben.

Suriname.

Ontvangen voor den arbeid der Broedergemeente in Suriname: Van de leerl. der Boschdriftschool te Hilversum f25; Geref. Kerk te Workum f10 (jaarl.); Werken-dam f10; Bunschoten B f5; Arum f5; Bleiswijk f10; IJmuiden (O) f5; Kielwin-derweer f25; O. en N. Wetering f5; Olden-hove f2.50; Zevenhuizen (Z.-H.) f2.50; Scharnegoutum f5; Ee f2.50; Sneek f25 (jaarl.); Capelle a. d. IJsel f2.50; Herwij-nen f5 (jaarl.); H. I. Ambacht f2.50; Onstwedde f10 (jaarl.); Gaast f2.50 (jaarl.); Meliskerke f5; Hommerts f5; N. Weerdingen f2.50; C..... (onleesbaar) f2.50; Zalt-Bommel f10; Koog-Zaandijk 10; Bolsward f2.50; Ooltgensplaat f2; Abcoude f10; Winsum (Fr.) f7.50; Nieuw-lande Zwindersche veld f2.50; Santpoort f10; Roermond f2.50; Zuidwolde f2.50; Scheveningen f25 (jaarl.); Nijkerk f25 (jaarl.); Mildam (Fr.) f2; Hoofddorp f5; Andijk (Oost) f10; IJlst f2.50; Zwammer-dam f2.50; Elburg f10; Meeden (Gr.) f2.50; Oosthem f2.50; Scheemda f5; Opende f5; Ottoland f2.50; Zuidbroek f2.50; Moerdijk f5; Oudeschool f5! Hil-versum f5; Bolnes f10 (jaarl.); Ulrum f2.50; Kockenge f3; Heemse f5; Wilder-vank f5; E. M. N. den Haag f2.50 (Saron); K. v. K. Wageningen f6 (kaarten); J. G. Vrouwenpolder f5; A. B. de J. Maassluis f30 (kaarten); Ds. H. Gaast f1 (jaarl.); Mej. B. te H. f1; C. v. N. Gr. Ypolder f10; Mej. P. T. Zegevaart f2 (H. Mij); Wed. Ds. H. te V. Zw. f2.50 (jaarl.); Mej. A. A. J. Bovenkerk f3; Leerl. 1e en 2e klas Asal f2.50; W. G. J. K. Groot-schermer f3; J. V. Andel f5; P. A. V. B. o. Z. f1; F. B. Wagenborgen f5; H. A. te B. Ymuiden f10; C. V. Haarlem f3.50; E. P. Lutjegast f2.50; A. N. B. IJselstein f2.50; J. R. te G. f1 (H. Mij); J. E. van B. Delfzijl f10; H. J. D. Beetgum f10.

Voor al deze heerlijke blijken van mede-leven zeer hartelijk dank. Moge het een aansporing zijn voor de Kerkeraden, die de zaak nog eens „in beraad” wenschten te houden. De sympathieke medewerking van Gereformeerde zijde is den Broeders in Zeist een groote bemoediging bij hun moeilijke taak.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door W. B. de Bruin te Groningen een deel van de opbrengst van de Java-Soem-ba-Film f4200. Door W. Zeijl en Zoon te Sneek 10 % van de ontvangsten voor de Zending in Friesland, over 1927—1928 f4136.17 en op rekening van de storting der 10 % over 1928—1929 f4000. Door J. G. Smid, deel der collecte Noordelijk-Evang.-Zendingsfeest f23. Door S. de Jong van de leerl. der Chr. Nat. Sch. te Voor-burg f15. Van H. Smit Schokland f15. Door G. Hoogeweg te Marken uit de schoolkas f10.58 en verzamelde halve cen-ten van Neeltje, Grietje en Geertje Dor-land Ad. f4.25, Ariaan Kaars Jz. f1.25, Jente Visser Hd. f1.25, Jan Commandeur Pz. f0.75, Lijsje de Groot Dd. f0.75, Klaas Visser Cz. (Bunt) f0.75, Jaap Schipper Tz. f0.50, Jaap Visser Jz. f0.50, tesamen f20.58. Door H. Hoogeweg van de kinde-ren der Christ. Sch. te H. I. Ambacht f18.60. Door Hondius en Zoon, 2e storting 10 pct. van de ontvangsten voor de Zen-ding in Zeeland, N.-Brabant en Limburg over 1928 f1300. Door S. v. d. Berg uit de Zendingsbus van de Chr. M. U. L. O. Sch. te Voorburg f12.16. Van Huiberdina en Maarten Kamper te Hoofdvart Haarlem-mermeer f3.20.

Santpoort, 23 Aug. '29.

W. BREUKELAAR.

Postrekening No. 32806.

Voor Kerkbouw in Djokjakarta.

Ingekomen bij Ds. A. Pos: K. P. G. te S. f200; T. G. v. M. te B. f100; S. D. te A. f50; D. T. te H. f25; J. F. H. S. te A. f100; Mevr. v. P. te A. f250; D. B. te K. f100; G. de V. te T. f15; M. S. te A. f15; J. J. L. te A. f10; Kerk K. Z. f62.11; C. de J. te E. f5; Door bemiddeling van Ds. B. v. H. te E. f2; H. J. M. te M. f1.50; W. A. S. te L. f2.50; En ingekomen bij Ds. W. Breu-kelaar te Santpoort: Door Zust. Netelen-bos van de Zendingskrans te Halfweg f8 en door H. J. Laman, gevonden in de col-lecte te Lochem f10.

Ontvangen van Betsy en Tini Haff-mans f0.93; Tjeerd van Dijk f1.60; Eefke, Dini en Nelly Doedens f2.78; Gretha en Anni Klaver f2.63; Dittie Funcke f1.71½; Henk en Hans Burggraaff f2.41½; Nico Hoekstra f1.59; Gé, Henk en Willy Schaf-tenaar f4.72½; Jopie en Herman de Vries f2.40; Hennie Monsjou en Judith Bronder f2.65; Marie en Dirkje Harreveld f2.47½; Marie en Lies van Dungen f6.20; Annie Monsjou en Fenna Jongeling f4.48; Hans Dekker f1.45; Hans en Fientje de Ridder f3.56½; Riek en Lies van Roemburg f7.10½; Ali Bosma f0.80; Willy Vlieg

f2.47; Solke Last f4.50 en Max Vuyk f3.31. Totaal f59.79½.

Juli. Ontvangen van Tjeerd van Dijk f0.56½; Betsy en Tini Haffmans f5.06; Fenna Jongeling en Annie Monsjou f4.12; Hennie Monsjou en Judith Bronder f2.20; Annie en Gretha Klaver f1.42; Dirkje en Marie Harreveld f1.95; Gè, Henk en Willy Schaftenaar f5.25; Dittie Funcke f1.96; Hans en Henk Burggraaff f3.26; Marie en Lies van Dungen f6; Nico Hoekstra f1.71; Eefke, Dini en Nelly Doeden f3.23; Hans Dekker f2; Willy Vlieg f3.52; Solke Last f5.45; Rein Renes f1.52½; Max Vuyk f8.80; Ali Bosma f0.46; Collecte f0.47. Totaal f58.95½.

Mej. M. VAN NORREN.

Gooiberg 36, Bussum.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

8e Verantwoording van 21 Juli tot en met 22 Augustus 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

Br. v. Dijken, Groningen, gift i. d. coll. f1 en f12.50 is f13.50 Jac. Bouma, Zuidhorn, busjes 2e en 3e kl. f4.46½, Fr. de Jong, Noordh. f2.24½, busjes 4e en 5e kl. f7.15 af porto 11 ct. is f13.75; J. K. Groen, Groningen, 205 h. c. is f1.02½; W. Brons, Ten Boer, schoolnegertje f25.27½; N. N. Ten Boer f2.50; Ger. Kerk, Groningen, gev. i. h. kerkzakje f37.50; P. Pilon, Stedum, zendingsvereniging f59.45; J. K. Groen, Groningen, 246 h. c. f1.23; N. N. Ten Post f20; H. v. Hoogen, Leek, gift van N. N. f11; K. E. Helder, Siddeburen, nikkertje Ger. School f17.80; Tj. Feddema, Pieterburen, nikkertje f9.12½, H. Buurma 100 h. c., K. Dekker 125 h. c. en K. Klunder 150 h. c. samen f11; Busje A. Moorlag f8.64, busjes K. Groenwold f15.28, Fam. feest f6.05, knapenvereen. f5.58 is f35.55; Mej. A. A. Volhand, Nieuwolda, nikkertje Ger. Sch. f5; A. Barelds, 2e Exloërmond, busje E. v. d. Vinne en E. Gnodde f11.70; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f50; A. Visscher, Zijldijk, Javaantje, hoogste klassen f4.05; W. Paarl, Marum, zendingsbusjes f50; G. Potma, Gerkesklooster-Stroobos, schoolnegertje C.N.S. f37.50; A. Kaspers, Winsum, zendingscommissie f100; J. de Boer, Grootegast, zonder omschrijving f20; Geref. kerk, Musselkanaal f25.90.

K. v. d. Kooi, Winsum, Javaantje f14; J. Top, Roden, 3e en 4e kl. Chr. School, De Leek (Oost-Indië) f4.95; Mej. W. G. Dop, Westerlee, nikkertje Chr. Sch. f5; J. W. Zwartsenberg, Sauwerd, kerkbusjes f43.75, van lijdende zuster f5 is f48.75; H. Wegener, Wildervank, 1e halfjaar contributie f100; T. Visser, Gerkesklooster-Stroobos, zendingsbladen f60; A. Kaspers, Winsum, gift gev. i. d. collecte f2.50; K.

ter Laan, Schildwolde, zendingscontributie f200.

Provincie Drenthe:

Ds. Drenth, Zuidlaren, zendingsbusjes 2e gedeelte (samen f100) f85; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift gev. i. d. coll. f1; H. Kremer, Nieuwlande, rondgang busjes f32.42; B. Roosjen, Diever, nikkertje f20; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift collecte f1; Ds. D. van Enk, Zweelo, gift collecte f5; R. Tiemens, Gees, gift kerkzakje f2.50; H. L. Smeman, Coevorden, opbrengst zendingscollecte f36.22; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busjes K. H. f11.83, E. H. f8.56 is f20.39; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift gev. i. d. coll. f2.50; idem idem f3.50; Mej. J. Mulders, Meppel, schoolbusjes f20, catech. busjes f6.50, af porto 5 ct. is f26.45.

Provincie Overijssel:

Geref. kerk, IJsselmuiden—Grafhorst f18.92; Ds. J. F. Colenbrander, Vriezenveen, busjes Chr. Sch. Oosteinde f25; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Leentje Sneep f8.79; J. Pals, Dalfsen, v. d. Chr. Sch. f2.

Bentheim en Oost Friesland:

Pastor Bronger, Bentheim, gift van N. N. Mk. 10 is f5.93.

Soembaweek:

Provincie Groningen:

Oldekerk f135.02; Delfzijl f344.25; Grijskerk f119.60.

Provincie Overijssel:

Lemele en Lemelerveld f51.42; Bergentheim f76.50; Bergentheim nagift f12.75; Stad Vollenhoven f29.05.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen:

Stadskanaal Pekelderweg f36.20; idem nagift f2.50.

Provincie Drenthe:

Hollandsche Veld f40.87.

Provincie Overijssel:

Kampen, inclusief nagiften f612; Glanerbrug f59.52.

Diversen:

J. E. Smid, Winschoten, van het 59e Noord Evangel. Zendingsfeest, gehouden 10 Juli '29 te Leeuwarden f23.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 7e verantwoordings, van 1-1-29 t/m. 20-7-29 f 62930.94½
8e verantwoordings vanaf 21 Juli tot en met 22 Aug. '29 „ 2828.23

Totaal vanaf 1 Jan. tot en met 22 Aug. 1929 f 65759.17½
Hartelijk dank voor toezending van het bovenstaande.

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 24 Augustus 1929.

Praediniussingel 5.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

„Een handvol koren op de hoogte der bergen”. — Van Zendingsaangelegenheden: De Maleische Geref. Kerk te Batavia; De Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal; Het Javaansche Psalmboek van Ds. v. Dijk; Alg. Zendings-Conferentie; Week van Gebed, Toewijding en Offer. — Zending Friesland: Ds. en Mevr. Bergema—de Jong. — Zending Zuid-Holland ten Zuiden: Driemaandelijksch verslag; Vergelijkende statistiek van den Colportage-Boekhandel. — Zending Noord-Holland: Eenzaamheid; Een ziekenauto (bij de foto). — Scholen: Christ. Holl. Inl. Kweekschool II. (Vervolg); Opleidingsschool Soemba; Keucheniuschool. — Dr. Henry Beets. — Kort verslag van de Alg. Vergadering van Zendingssarbeiders op M.-Java. — Loda. — Korte berichten. — Leestafel. — Suriname. — Giften.

Een handvol koren op de hoogte der bergen.

Is er een handvol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruischen als de Libanon.

Ps. 72 : 16a.

Ps. 72 is een koningspsalm. Hij zingt van Salomo, Israels vrededorst. Maar in Salomo straalt de lichtende gestalte van den Meerdere dan Salomo, van den echten Vrededorst Jezus Christus. Door Salomo heen zingt deze Psalm van Hem.

Eén der treffendste kenmerken van zijn wondere regeermacht is geteekend in dit woord: „Is er een handvol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruischen als de Libanon.”

„Een handvol koren in 't land”, en dat nog wel „op de hoogte der bergen”, daar is naar menschelijke berekening niets van te verwachten. Een „handvol koren” is niet veel. De landman telt het schier niet. En dan „een handvol koren” in heel „het land” dat is de onbeduidendheid zelf. En die handvol uitgezaaid, niet in een vruchtbaar dal, maar op de dorre hoogte der bergen, voor graanoogst totaal ongeschikt, daarvan iets te verwachten zou de dwaasheid zelf wezen. Van „een handvol koren op de hoogte der bergen” is op zich zelf niets te hopen.

En toch is dat nu het sprekend beeld hoe het gaat in het Koninkrijk van den Vrededorst.

„Een handvol koren in het land”. Dat teekent de geringe omvang van den arbeid in het Koninkrijk Gods.

Bij het koren denkt gij als van zelf aan het Evangelie van Christus. En terecht. Dat is de echte tarwe Kanaans. Uitnemend in kiemkracht. Maar van dat koren „een handvol in het land” — dat is heel weinig.

En toch — zoo is het. Vergelijk eens den tijd, den arbeid, de kosten, die besteed worden aan de dingen van het aardse leven en den tijd, den arbeid, de kosten, die besteed worden aan de verbreiding van het Evangelie, aan het uitzaaien van de tarwe Kanaans, dan is het laatste maar een handvol — een handvol slechts, ook wat b.v. onze kerken doen onder de millioenen van Midden Java.

En die handvol uitgezaaid „op de hoogte der bergen.” Hoe ontroerend is die beeldspraak. Alle zaaiveld in deze zondige wereld — onvruchtbaar en dor — als de hoogte der bergen. Ons eigen hart van nature onvruchtbaar en dor; de menschelijke samenleving onvruchtbaar en dor; alle evangelisatieterrein en alle zendingsveld onvruchtbaar en dor — aan de hoogte der bergen gelijk, voor zaaiveld totaal ongeschikt. Wat valt er te verwachten van die „handvol koren”, gezaaid „op de hoogte der bergen”? Naar menschelijke berekening niets.

En toch — de vrucht daarvan zal ruischen als de Libanon.”

In het noorden van Kanaan ligt het hooge gebergte van Libanon, dat oudtijds met reusachtige cederwouden was overdekt. En als dan des winters de storm over den Libanon woei, dan ruischten die cederwouden majestueus en geweldig. En dat ruischen werd gehoord wijd en ver.

Dat nu is hier de beeldspraak, die ons zegt hoe de vrucht zal zijn

van die „handvol koren op de hoogte der bergen”. Dit: een korenveld, zwaar beladen, en de golvende halmen ruischend als het ruischen van den Libanon.

En zoo is metterdaad de vrucht.

Als het zaad des Evangelie's bij ons maar waarlijk ontkiemt en opgroeit, dan wordt de dorre berghoogte van ons leven een ruischend tarweveld. En de Engelen in den hemel hooren dat ruischen en zij verheugen zich en verheerlijken God.

Als de handvol koren, die, waar dan ook, gezaaid wordt, maar ontkiemt en opgroeit, dan wordt elke berghoogte, hoe dor en onvruchtbaar zij ook ware, een ruischend korenveld, waar tarwe voor den hemel groeit en rijpt.

Ook op Java en Soemba wordt het koren gezaaid. Het is maar „een handvol op de hoogte der bergen”. Maar het begint reeds te worden een korenveld, waarvan het ruischen der halmen heerlijk gehoord wordt.

Hier is profetie, teekening van wat het Evangelie in eigen leven, en onder de volken uitwerken zal. Die handvol koren op onzen levensakker — nu nog, helaas, met zooveel distelen en doornen vaak bedekt — zal worden tot een korenveld, ruischend als de Libanon.

Ook op den zendingsakker, — nu nog, helaas, met allerlei distelen en doornen overdekt — zal het worden een korenveld ruischend als de Libanon. Dat is de troostvolle belofte dezer profetie:

Eerlang gedenkt hieraan het wereldrond,
Haast wendt het zich tot God met hart en mond
En waar men ooit de wildste volken vond,
Zal God ontvangen.

Aanbidding, eer en dankbre lofgezangen.

„Een handvol koren op de hoogte der bergen” en de vrucht daarvan ruischen als de Libanon. Hoe is dat mogelijk? Van „een handvol koren op de hoogte der bergen” is geen verwachting. En de vrucht daarvan toch „ruischen als de Libanon” dat is majestueus — dat is geweldig. Dat kan alleen door goddelijke wondermacht.

Wonderen alleen kunnen dorre berghoogten herscheppen tot ruischende korenvelden. Dat nu zijn de wonderen, die gebeuren onder den scepter van den Vrededorst. Ja, waar Jezus komt met Zijn woord, daar gebeuren wonderen; wonderen in ons eigen hart en leven, en wonderen rondom ons, en wonderen in de Heidenwereld. Dorre berghoogten herschapen tot ruischende korenvelden. Maar 't is Zijn werk, Zijn werk alleen.

Doordringen we ons daarvan diep, opdat we, als het koren gezaaid wordt, in de prediking van 't woord, in de opvoeding der jeugd, in den arbeid van Evangelisatie en Zending, nooit denken, dat wij het wel kunnen, maar telkens weer de handen vouwen en bidden: Heere, doe Gij het; het wacht op u.

En als het zaad ontkiemt en opgroeit en begint te ruischen, dan zullen we eeren — niet dien akker, die van een dorre berghoogte een vruchtbaar veld werd, en niet den zaaier die het zaad uitstrooit, en zelfs niet het zaad, dat gezaaid werd, maar alleen Hem, die van „een handvol koren op de hoogte der bergen de vrucht doet ruischen als de Libanon.”

Van Zendingsaangelegenheden.

De Maleische Gereformeerde Kerk te Batavia.

In het „Kerkblad van de Geref. Kerken in Ned. Indië” lezen we een verblijdend bericht. De Kerkeraad van de Geref. Kerk te Batavia heeft besloten tot institueering van de Maleische Gereformeerde Kerk te Batavia. Zondag 11 Augustus j.l. zou de bevestiging der Ambtsdragers plaats hebben, wat dus thans wel zal zijn geschied.

Ook hierin mogen we een heerlijke vrucht zien van den arbeid der Zending.

Reeds tientallen jaren heeft de Holl. Geref. Kerk te Batavia Zendingsarbeid verricht onder de Inlandsche bevolking aldaar. De vroegere predikanten Haan en Huysing dienden Batavia's Kerk ook in dezen missionairen dienst. Later is Ds. L. Tiemersma beroepen als tweede predikant van Batavia met de bijzondere opdracht om haar zendingswerk te verzorgen. Vanaf 7 April 1912 tot Augustus 1921 heeft Ds. Tiemersma de Kerk van Batavia in dezen arbeid gediend. In 1921 is hij echter als missionair predikant geëmeriteerd en wordt de arbeid alleen door Inlandsche helpers verricht, onder leiding van den Kerkeraad.

Met het oog inzonderheid op dit werk is de Kerk van Batavia door de Kerken in Holland geregeld gesteund. Tot den huidige dag wordt deze kerk voor haar Zendingswerk volgens besluit der Generale Synode gesubsidieerd uit de Generale Zendingskas. Elken Zondag wordt in de Maleische taal, die door alle inwoners, al zijn ze van verschillende landaard, verstaan wordt, het Evangelie gepredikt in de Kwintangkerk, waar ook de Holl. Gemeente hare samenkomsten heeft. De kring der Inlandsche Christenen breidde in den loop der jaren zich steeds meer uit. Bij het begin van het jaar telde de Maleische Gemeente 143 belijdende leden en 81 doopleden.

Sinds lang reeds was de institueering dezer Gemeente in voorbereiding. Het was de gebleken begeerte der Gemeente om een eigen Kerkeraad te bezitten. De Kerkeraad van de Holl. Geref. Kerk, die daarmee instemde, heeft zich toen gewend om advies tot de vergadering van de Missionaire dienaren des Woords op Midden-Java. Deze adviseerde om tot institueering over te gaan. Daarna is er eene regeling ontworpen en vastgesteld voor de verhouding van de Maleische Gereformeerde Kerk en de Holl. Geref. Kerk. En nu heeft Ba-

tavia naast de Geref. Kerk, die de Holl. taal in haar diensten gebruikt, ook een Geref. Kerk, die zich in haar diensten van de Maleische taal bedient, en die nu zelfstandig is geworden, ook al zal zij den eersten tijd nog wel eenige hulp behoeven.

Wij verblijden ons hierover, want we mogen hierin zien een kostelijke vrucht van het werk der zending van onze Kerken. Zoodra het zoover is, dat de Zending een kring van geloovigen heeft vergaderd, die door institueering komen tot een eigen zelfstandig Kerkelijk leven, dan is het naaste doel bereikt. En zoover is het nu te Batavia.

Moge nu de Maleische Gereformeerde Kerk te Batavia maar spoedig ook een eigen dienaar des Woords ontvangen!

De Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal.

Deze Vereeniging zond ons haar drie-en-dertigste jaarverslag, dat van rijken zegen getuigt op het werk der dienende liefde, dat deze Vereeniging verricht. Al wat zij bijeenbrengt, draagt zij af aan den Kerkeraad ten behoeve van het bekende Petronella-Hospitaal, zonder dat zij ooit voor zich zelf eenige zeggenschap vraagt over het werk der Zending.

De Vereeniging ontving aan	
contributies	f 6.032.10
Aan giften	„ 1.773.10

Totaal	f 7.805.20
De uitgaven bedroegen	„ 165.09

Aan den Kerkeraad werd afgedragen	f 7.640.11
---	------------

Metterdaad een mooi bedrag, vooral als men in het oog houdt, dat de contributies buiten Noord Holland geregeld dalen, wijl men overal voor de eigen Zending verzamelen moet.

De Vereeniging voert propaganda o.a. ook door het beschikbaar stellen van lantaarnplaatjes en een film van het Hospitaal te Djocja. Bij de vertooning van de film heeft de heer H. v. d. Brink, theol. student, onderscheidene malen de noodige toelichting gegeven.

In de plaats van wijlen Dr. J. G. Scheurer is Dr. W. G. Harrenstein opgetreden als adviseur der Vereeniging. Het Bestuur bestaat uit Mevr. C. v. Eeghen—v. Marle, Aerdenhout, Presidente; Mej. N. P. de Gaaij Fortman, Marconistraat 13, den Haag, Secretaresse; Mej. J. H. Schut, Am-

steldijk 84, Amsterdam, Penningmeesteresse; Mevr. U. H. Ubbink—Woltjer, Zevenhoven, 2e Secretaresse; Mevr. de Wed. E. Breen Neijens; Mevr. A. Anema—Gertzen; Mevr. C. Harrenstein—Fernhout en Mej. H. Penaat.

Het Javaansche Psalmboek van Ds. K. v. Dijk.

In het Zendingsblad van April schreven we een stukje getiteld: „Meer licht gewenscht. Hoe staat het met het Javaansch Psalmboek”.

In dit stukje namen we een groot deel over van een artikel, door Ds. K. van Dijk geschreven in „Uit Keboemen”, waarin hij zich beklagt over de houding van de Afz. Vergadering van Miss. predikanten op Java tegenover het door hem uitgegeven Javaansche Psalmboek.

Een enkele opmerking voegden we er bij, inzonderheid om meer licht in die zaak te ontvangen.

In het Augustusnummer van „Uit Keboemen” komt Ds. van Dijk tegen enkele dingen, die wij schreven, in verzet.

Vooreerst komt hij er tegen op, dat we het beter hadden geacht, dat hij zijn bezwaar tegen de Afz. Verg. van Miss. predikanten niet in de pers, maar alleen in den Kerkelijken weg aan de orde had gesteld. Ds. v. Dijk beweert nu, dat „de Kerken er recht op hebben te weten wat in hare zaken door hare Dienaren behandeld en besloten wordt.”

Het komt ons echter voor, dat men bezwaren tegen wat in de vergadering der Kerken of van hare deputaten is besloten niet moet luchten in de pers, maar dat men deze in den kerkelijken weg bij de meerdere vergaderingen aan de orde behoort te stellen. Dan juist bereikt men de Kerken. Maar al te vaak komt het voor, zeer tot schade van een gezond kerkelijk leven, dat men bezwaren tegen de uitspraak van een kerkelijke vergadering of van hare deputaten, brengt voor de vierschaar der publieke opinie, inplaats dat men zich met zijn bezwaren wendt tot de meerdere vergaderingen, die daarover hebben te oordeelen.

En nog altoos doet het ons leed, dat Ds. v. Dijk zijn scherpe aanklacht tegen de Vergadering van Miss. predikanten op Midden Java in de pers heeft gepubliceerd, in plaats van alleen den gewonen kerkelijken weg te bewandelen.

Indien hij het laatste gedaan had, zou er wellicht veel minder stof zijn opgejaagd.

Voorts heeft Ds. v. Dijk er nog al bezwaar tegen, dat we schreven: „stellig heeft de vergadering van Missionaire predikanten ernstige redenen gehad om zijn (Ds. v. Dijk's) verzoek te weigeren”.

We kunnen echter, ook na de lezing van wat Ds. van Dijk hiertegen schrijft, niet inzien, dat we hiermede iets verkeerd hebben gezegd.

De Missionaire predikanten van Midden Java zijn allen in ons oog hoogstaande, ernstige mannen. Als op hunne vergadering een ernstig verzoek van één hunner door de meerderheid wordt afgewezen, gelijk is geschied toen Ds. v. Dijk verzocht zijn Psalmboek te onderzoeken, dan moeten we veronderstellen, dat men daarvoor stellig ernstige redenen heeft. Het is best mogelijk, dat in het gegeven geval de meerderheid zich heeft vergist, maar dat zij voor hare beslissing ernstige redenen had, staat ook nu nog voor ons vast, ondanks het betoog van Ds. van Dijk.

Voorts meent Ds. van Dijk nog, dat we hem te kort deden door te schrijven: „Gelijk men weet is onder de leiding van Ds. K. v. Dijk eene Javaansche Psalmberijming tot stand gekomen.” Deze uitdrukking zou naar het oordeel van Ds. v. Dijk uitsluiten, dat hij zelf de meer dan 70 psalmen berijmde, die in de berijming van Jans niet voorkwamen. En aangezien Ds. van Dijk zelf die meer dan 70 psalmen heeft berijmd, hebben we naar zijn oordeel een onjuiste voorstelling gegeven en daardoor hem te kort gedaan. Ofschoon we over de beteekenis van de door ons gebruikte uitdrukkingen wel wat anders denken, dan Ds. v. Dijk, willen we over woorden niet twisten. Het was allerminst onze bedoeling te kort te doen aan de eer, die Ds. van Dijk toekomt. Metterdaad meenden we, dat hij ook eenig gebruik had gemaakt van de bewerking der Psalmen, die door den Inl. helper Soesena was ontworpen, wijl het ons bekend was, dat deze die bewerking aan Ds. v. Dijk had toegezonden. Ds. v. Dijk verklaart echter, dat hij van die bewerking geen gebruik heeft gemaakt. Natuurlijk geven we gaarne aan Ds. v. Dijk de eere, die hem toekomt. En daarom willen we aan de lezers van het Zendingsblad mededeelen, dat de berijming der meer dan 70 psalmen, die in het Jav. Psalmboek van Jans ontbraken, geheel en alleen het werk van Ds. van Dijk is geweest.

Algemeene Zendings-Conferentie.

Deze Conferentie wordt D.V. dit jaar van Maandag 21 tot Woensdag 23 October te

Amsterdam gehouden, in het gebouw van de A.M.V.J. (Leidsche Boschje). Het hoofdthema zal zijn: de Zending in Ned. Oost- en West-Indië als deel van het wereldgeheel.

Omtrent het program kan het volgende worden meegedeeld: Director Schmidt van de Rijnsche Zending te Barmen hoopt op Maandagavond een en ander te vertellen omtrent de Batak-kerk op Sumatra, die hij pas bezocht. Ds. Joh. Rauws zal, evenals andere jaren, het jaar-overzicht uitbrengen.

Dr. H. Kraemer hoopt Dinsdagmorgen het hoofdthema in te leiden met een voordracht over de Nederlandsche Zending als deel van het wereldgeheel.

Dr. K. J. Brouwer zal in aansluiting daaraan des namiddags mededeeling doen omtrent de indrukken, die hij persoonlijk op zijn reis door Indië ontvangen heeft.

Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam zal verslag uitbrengen omtrent hetgeen besproken is in de vergadering van de Commissie van den Internationalen Zendingsraad te Williamstown. Dinsdagavond wordt de Duitsche Mentawei-film vertoond.

Op Woensdagmorgen spreekt Dr. J. H. Bavinck, beroepen Miss. predikant voor Solo, over het Jeugdwerk in Indië als deel van het wereldgeheel.

Mej. A. E. Adriani hoopt te spreken over het werk voor vrouwen door vrouwen.

Woensdagmiddag zal Director Steinberg van Zeist spreken over het werk in de West. De voorzitter, de Heer L. J. van Wijk zal daarna het slotwoord spreken.

Week van Gebed, Toewijding en Offer.

De Hoofdbesturen van de zeven Zendingscorporaties, die het middelpunt van hun samenwerking hebben in het Zendingsbureau te Oegstgeest, hebben door dat bureau bepaald, dat de z.g. „Zendingsweek”, die bestemd is als week van Gebed, Toewijding en Offer, zal worden gehouden van Zondag 3 tot en met Zondag 10 November a.s.

In onderscheidene bladen is dat besluit reeds bekend gemaakt. O.a. lezen we hiervan in de Standaard het volgende:

„Bekend geacht mag worden, dat het de bedoeling van genoemde Besturen is, dat Christelijk Nederland zich in die week opmake tot Gebed, Toewijding en Offer. Ongetwijfeld gaat 't er om dat gansch Christelijk Nederland deelneemt aan deze Zendingsweek.

De organisatie werd daartoe reeds nu

door het Zendingsbureau ter hand genomen. Allerwege worden H. H. Predikanten, Evangelisten en Godsdienstonderwijzers, Hoofden van Onderwijsinrichtingen etc., en allen die een kring achter zich hebben, opgeroepen om eendrachtiglijk samenwerken te komen tot het gewenschte resultaat.

In rondschrijvingen en circulaires dringen de Zendingsbesturen er op aan, dat men genoemde data noteere, dat iedere Gemeente deelname aan deze week, dat reeds thans in de groote gemeenten commissies gevormd worden voor het voorbereidende werk, dat men zich overal reeds nu ga instellen op de Zendingsweek welke en om de verlangde voorbede, en om de gevraagde toewijding en om het noodige offer voor het geheel van den Zendingsarbeid van de grootste betekenis geacht moet worden.”

Het komt ons voor, dat eenige toelichting hierbij niet ongewenscht is.

Wie dit bericht leest, krijgt nog al sterken indruk, alsof vrijwel de gansche Protestantsche Christelijke Zending van Nederland bij die Zendingsweek is betrokken.

Onderscheidene malen is ons trouwens gebleken, dat velen meenen, dat de oproep tot het houden van de „Zendingsweek” uitgaat van de gezamenlijke Protestantsche Zendingen en dat de opbrengst daarvan ook aan alle Prot. Zendingen in Nederland ten goede komt.

Deze voorstelling is echter geheel onjuist.

We laten thans in het midden of het niet gewenscht zou zijn, dat alle Protestantsche Christelijke Zendingen in deze zaak samenwerkten. Op zich zelf zou het, bij alle verdeeldheid, die er helaas is, wel heel mooi zijn, indien alle Zendingen te samen alle Christelijke kerken en kringen in ons land opriepen om overal eenzelfde week te bestemmen tot week van „Gebed, Toewijding en Offer” voor de Zending, en dat dan ook alle Zendingen deelden in de opbrengst daarvan. Voorzover ons bekend is, heeft echter het Zendingsbureau te Oegstgeest de andere Zendingen, die niet bij het Bureau zijn aangesloten, nooit uitgenoodigd tot samenwerking in deze zaak en is ook nooit van elders een poging aangewend om daartoe te komen. We laten dit echter thans rusten.

Ons doel is alleen om het veelvuldig voorkomend misverstand te helpen weg nemen, alsof alle zendingen zijn betrokken bij de Zendingsweek en ook een deel van de opbrengst ontvangen. De Zendingsweek gaat uit alleen van de zeven corporaties, die bij het Zendingsbureau te Oegstgeest

zijn aangesloten en de opbrengst komt voor zoover we weten ook alleen aan die corporatie's ten goede. Maar die zeven corporatie's, ofschoon zij een groot deel van de Nederlandsche Zending omvatten, zelfs aanmerkelijk meer nog dan de helft, vertegenwoordigen toch geenszins de geheel Protestantische Zending van Nederland. Onderscheidene Zendingen staan er geheel buiten, zooals de Zending van den Geref. Zendingsbond, de Zending van de Christ. Geref. Kerk en de Zending van onze Kerken. Wie dus meent, dat ook onze Zending deelt in de opbrengst van het „Offer" der Zendingsweek, vergist zich.

Het spreekt van zelf, dat we dit geenszins zeggen, omdat we er bezwaar tegen hebben zouden, dat ook wij Gereformeerden mée offeren voor het Zendingswerk van de zeven samenwerkende corporatie's.

Ofschoon onze eigen Zending veel noodig heeft en onderscheiden takken daarvan wel vaak met een tekort worstelen, zien we toch gaarne, dat er heel veel inkomt voor de genoemde corporatie's. Het is kostelijk Zendingswerk, dat zij verrichten. Wat daarvoor gegeven wordt, is wel besteed.

Het is ons er alleen om te doen, dat onze lezers duidelijk weten, dat de Zendingsweek niet mede van wege de Zending der Geref. Kerken is uitgeschreven, en dat deze ook niet deelt in de opbrengst.

S. 24 September '29.

W. B.

Zending Friesland.

Ds. en Mevr. Bergema de Jong.

(Bij de foto).

Het getal onzer Missionaire predikanten op Midden Java wordt D.V. weldra weer met één vermeerderd.

Frieslands tweede Dienaar des Woords voor den arbeid der Zending, Ds. H. Bergema, staat gereed om naar Java te vertrekken. Met dat feit wenschen we de Friesche Kerken van harte geluk. Een jong, rijk begaafd en wel toegerust dienaar gaat heen om op haar Zendingsterrein naast haar eerste missionaire predikant Ds. K. van Dijk, het Evangelie van Christus te prediken.

Ds. H. Bergema is nog jong. Hij werd geboren te Leeuwarden den 7den Jan. 1902. Zijn gymnasiale opleiding genoot hij aan het Willem Lodewijk Gymnasium te Groningen. In Sept. 1922 werd hij student aan de Vrije Universiteit, waar hij in Juli 1927 met gunstig gevolg zijn candidaatsexamen aflegde. In dezelfde maand deed hij ook zijn

praeparatoir examen, dat hem vrijheid gaf om in de Geref. Kerken te staan naar den dienst des Woords. Het was echter niet zijn doel de Kerken in Nederland te dienen. Reeds tijdens zijn studie aan de V. U. hebben de deputaten voor de Zending op Soemba met hem gecorrespondeerd om op dit eiland de Zending te dienen. Later heeft de Friesche Zending zich tot hem gewend met het gevolg, dat hij in October 1927 door de Kerk te Heeg werd beroepen tot Missionair predikant.

Deze beroeping nam hij aan, waarna hij in November van dat jaar zich ging vestigen te Leiden om aan de Hoogeschool aldaar in Javaansch, Maleisch, Arabisch en Oud-Javaansch te studeeren. Intusschen bekwaamde hij zich ook in de andere zendingsvakken. Heel zijn studie te Leiden was gericht op de voorbereiding voor den hem wachtenden Zendingsarbeid.

Tijdens zijn studie te Leiden, trad de Heer Bergema den 13 April 1928 in het huwelijk met Mej. Jitske de Jong geb. te Groningen 18 Dec. 1903, een dochter van den bekenden zilverfabrikant de Jong. Ook Mevrouw Bergema de Jong mag graag actief deelnemen aan den arbeid tot bevordering van de Zending. Gedurende haar verblijf te Leiden heeft zij daar een dameszendingskring geleid en meegewerkt in den arbeid der Evangelisatie. Ook de heer Bergema zelf nam te Leiden deel aan den Evangelisatie-arbeid en heeft daar de leiding van een Zendingskring onder de Geref. studenten waargenomen.

Door zijn bijna tweejarige studie te Leiden heeft de heer Bergema zich voortreffelijk bekwaamd voor den arbeid der Zending. Dit bleek wel, toen hij den 10en Juli j.l. na het gewone peremptoir examen zeer loffelijk examen deed in de zendingsvakken.

Woensdag 18 Sept. had in de Geref. Kerk van Heeg, onder zeer groote belangstelling zijn bevestiging plaats, nadat de Dienaar des Woords van Heeg het Woord bediende uit 2 Cor. 5 : 20, sprekende over het ambt van den Dienaar des Woords en achtereenvolgens nagaande:

1 de hooge plaats welke hij bekleedt, 2 wie hem tot het ambt roept en 3 de heerlijke boodschap, welke hij heeft te brengen. Aan de handoplegging namen deel behalve de bevestiger een 5-tal Deputaten, n.l. ds. Klaarhamer, ds. Hangelbroek, dr. Goslinga, ds. Langhout en ds. Prins en de beide afgevaardigden van de Classis Workum, ds. Boersma en ds. Zwart. Het aantal aanwezige predikanten was zoo groot, dat het

onmogelijk was allen aan de handoplegging te doen deelnemen.

Des middags deed ds. Bergema in een stampvolle kerk zijn intrede. Hij bediende het Woord uit Joh. 1:41—43a en sprak over den Christus der Schriften in de historie der eerste discipelen met name van

8 Oct. van Amsterdam vertrekt.

Verhoore de Heere de gebeden, die, inzonderheid uit de Kerken van Friesland, voor dit jonge echtpaar worden opgezonden. Beiden gaan heen met blijdschap des harten en in overgave aan het werk, dat hun wacht. In zijn laatsten brief schreef

Ds. en Mevr. Bergema—de Jong.

Andreas. Hij besprak: 1 het zoeken naar den Christus der Schriften, 2 het vinden van den Christus der Schriften en 3 het leiden naar den Christus der Schriften.

Na de gewone toespraken tot ouders, afgevaardigden, Deputaten, Kerkeraad en Bevestiger, werd de nieuwe predikant gelukgewenscht namens de kerk van Heeg door den Voorzitter van den Kerkeraad, namens de Classis door ds. Boersma, namens Deputaten der Friesche Zending en Generale Deputaten door ds. Klaarhamer.

Uit het groot aantal aanwezigen van tal van plaatsen in Friesland, bleek het wel, dat de liefde voor de Zending in deze provincie niet gering is.

D.V. zullen de Heer en Mevrouw Bergema—de Jong 18 Oct. a.s. te Genua aan boord gaan van de „Christ. Huygens”, die

Ds. Bergema ons: „Nog maar korten tijd, en dan zal, zoo God wil, onze arbeid op M. Java aanvangen. Wij hebben er beiden zeer naar verlangd, al zien we ook wel tegen het afscheid op.”

Brenge de Heere ze in welstand aan de plaats hunner bestemming, en worde hun arbeid daar rijkelijk met zijn zegen gekroond!

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Zuiden.

Driemaandelijksch verslag van den Zendingsarbeid in de voormalige Residentie Banjoemas (1 April tot 30 Juni 1929).

(Vervolg).

II.

De maanden April en Mei brachten ons ook zeer gewaardeerd bezoek uit Holland.

Freule C. van Limburg Stirum uit Arnhem, die lieve, trouwe zendingsvriendin, deed ons de eer aan een paar dagen onze gast te zijn. Hoe heerlijk en bemoedigend is het levendige belangstelling te ontmoeten, die niet verzadigd wordt zoowel groote als kleine dingen van den arbeid te vernemen en in alle vreugde en zorg te deelen! Wij zijn deze zuster in den Heere zeer dankbaar voor wat zij reeds door haar persoon alleen ons schonk!

Niet minder was het ons een vreugde Ds. Fernhout van Vreeland, die zijn acht kinderen in Indië kwam bezoeken, ook in ons huis te mogen ontvangen! Hoe genoten wij er van dezen hooggeschaten vriend uit het ouderlijk huis op de Keizersgracht 192 te ontmoeten. Het hart was ons vol herinneringen. Zijn warme belangstelling was ons als die van een Vader.

Met Juni beginnen voor Midden- en West-Java de groote vacaties. Oost-Java verkiest met het oog op den maaltijd van de vele suikerfabrieken aldaar zijn vacantie in November te hebben.

Vóór den aanvang der vacantie hadden wij 27 Mei een goed geslaagde ouderavond op de H. C. School te Poerbolinggo, waar ook gelegenheid gegeven werd kennis te nemen van het werk der leerlingen.

Wij hadden op dien avond een verrassing, doordat een Chineesche vriend uit Banjoemas ons vergastte op een filmopname van het uitgaan der School en van de aankomst van de familie Hildering op het station te Poerwokerto. Vooral de eerste opname pakte. De tweede was vermoedelijk door het gedempte licht onder de stationsoverkapping iets minder duidelijk.

Het denkbeeld rees tengevolge van deze aardige rolprenten, of niet met veel minder onkosten dan de Java-Soembafilms meebracht, op kleiner schaal veel te bereiken is, wat van waarde is voor Holland en voor Indië beide.

Gesteld men schafte zich twee zulke filmtoestellen, berekend op een niet al te groote zaal, aan: één voor Holland, en één voor Indië. Naar ik hoor, kost het niet veel meer dan een f 400,— per stuk. Wij in Indië maken dan opnamen van alles wat Holland kan interesseeren. Hoe zou b.v. de school van den Heer Adriaanse in Maassluis het waardeeren als de ontvangst van de familie Hanskamp was vastgelegd op de rolprent. Of hoe zou in IJselmonde genoten worden, als de kleine Noordhoek ten tooneele verscheen!

Omgekeerd zou men in Holland opnamen kunnen maken, waarvan hier veel nut ge-

trokken kan worden. Wij hebben reeds drie scholen, waar, door het Hollandsch onderwijs, de leerlingen telkens over Nederland hooren. Hoe heerlijk en aantrekkelijk zou het voor hen zijn trilbeelden uit Holland, b.v. over het lossen der schepen in de drukke havens van Rotterdam, te zien. Ik denk, dat onze Schoolvereeniging ook wel bereid zou zijn er wat geld in te steken.

Wat denken de lezers van dit voorstel? Als men er wat voor voelt, zullen de ter zake kundigen onder onze menschen hier zich graag met deskundigen in Holland in verbinding stellen.

Nu ik het toch over onze Schoolvereeniging heb nog iets over onze Scholen met Hollandsch als voertaal (Holl. Chin. te Poerbolinggo), Holl. Inl. te Poerwokerto en idem te Tjilatjap). Op tweeden Paaschdag kwam de familie Hildering van verlof uit Amsterdam terug. De Heer en Mevrouw Hildering namen sedert de plaats, die ze vroeger bij ons hadden ingenomen: leiding van internaat voor Chineesche jongens in Poerbolingga, weer in. Wij danken den Heer en Mevrouw Noordhoek voor de toewijding gedurende het verlofjaar van den Heer Hildering in de zorg van het kosthuis betoond.

In Poerwokerto verlieten ons eind Mei de familie de Bie en de tijdelijke onderwijzeres Mejuffrouw Vitalis. Zij gingen naar Oost-Java bij het Christelijke onderwijs te Malang en te Soerabaja. Daarentegen kwam de Heer Verhoef (in 1927 uit Brandwijk tot ons overgekomen), na een jaar militairen dienst, weer terug in Poerwokerto.

Wij hebben nu nog één vacature aan de school te Poerwokerto, waarover naar Holland getelefoneerd is. Geve de Heere ons spoedig de rechte menschen voor het belangrijk werk, dat te Poerwokerto te doen is!

In Juni was er de vergadering van de classis Batavia, de hoogste vergadering onzer Hollandsche Kerken op Java. Men moet de organisatie der Hollandsche Kerken niet verwarren met die der Inlandsche gemeenten, door de Zending onzer Kerken vergaderd.

Op die classisvergadering (ditmaal te Bandoeng gehouden) hebben de Missionair-predikanten zitting als adviseerende leden.

De classisvergadering van dit jaar nam op Zendingsgebied een bijzonder belangrijk besluit. Indien de finantiën het toelaten, zullen de Indische Hollandsche Kerken een

gemeenschappelijke Zendingsarbeid onder de Chinezen op Midden-Java ten Zuiden beginnen.

In Hollandschen kring in Poerbolinggo zal dit besluit met bijzondere voldoening vernomen worden. De Holl. Chineesche Zendingschool ter plaatse wekte van zelf bijzondere belangstelling voor de Chineesche bevolking.

Men is dan ook al begonnen om gelden te verzamelen om een meer geprononceerden arbeid onder hen te beginnen. Prachtig, als dit kan geschieden onder de deskundige leiding van een missionair predikant, die speciaal voor dat werk is opgeleid.

Onder het jongere geslacht, dat de bedoelde school bezoekt, komt hoe langer hoe meer belangstelling voor het Evangelie op. De laatste maanden worden de Hollandsche bijeenkomsten des Zondagsavonds te Poerbolinggo in steeds klimmende mate door jongens en meisjes der school bezocht, zoodat het aantal hoorders wel over de 50 loopt. Welk een onderscheid met 12 jaar geleden, toen ik wel eens voor maar twee menschen in het Hollandsch aldaar gepreekt heb! Dat echter, als de meerderheid van het gehoor bestaat uit kinderen van 10 tot 15 jaar, die bovendien het Hollandsch slechts gebrekkig verstaan, er bepaalde eischen aan de prediking gesteld worden, spreekt van zelf.

Make de Heere al den arbeid onder Javaan, Chinees, Hollander en Christenen uit de Buitengemeente afkomstig, vruchtbaar.

Bij het laatste denk ik niet alleen aan Tjilatjat met zijn vele Christen-Amboneezen, enz., wier kinderen onze Holl. Inlandsche School bezoeken, maar ook aan Poerwokerto. Dezer dagen kreeg is juist de Statuten van den kring van Protestanten te Poerwokerto. Het is een Vereeniging van Maleischsprekende Christenen, onder voorzitting van genoemden Heer R. O. Simeon opgericht. Behalve onderlingen financieelen steun, willen zij ook godsdienstige bijeenkomsten houden, waar in de Maleische taal wordt voorgedaan, maar niet des Zondags op het uur, dat gemeenlijk voor de kerkelijke samenkomsten bestemd is.

Vele leden zijn lid der Gouvernements Protestantsche kerk. Enkele ook van onze Javaansch gemeente. De Vereeniging is geheel spontaan buiten onze zendingsactie opgekomen. Wij staan er dus buiten. Maar slaan toch met belangstelling dit teeken van geestelijk leven gade en willen ook gaarne, voorzooover dit te rijmen is met ons

kerkelijk beginsel, steun bieden, waar die gevraagd wordt.

Poerbolinggo, 1 Juli 1929.

Ds. B. J. ESSER.

Vergelijkende statistiek van den Colportage-Boekhandel.

Bijbels en Bijbelgedeelten	1e halfjaar		
	1927	1928	1929
Javaansch	650	1368	1394
Maleisch en andere			
Oost. talen	37	35	65
Hollandsche en Engelsche platen en teksten	36	62	82
totaal aantal stuks	723	1465	1541
Boeken en geschriften.			
Javaansch	909	1415	1474
Maleisch en andere			
Oost. talen	335	562	472
Hollandsch, platen en teksten	1190	1246	836
totaal aantal stuks	2434	3223	2782

Zending Noord-Holland.

Eenzaamheid.

Toen ik naar Wonosari klom, zag ik overal tegen de hellingen der bergen het wonder van de sawahs, die den hemel weerspiegelen in hun water. Ze liggen daar alsof het groote kathedraalramen waren met glas in lood. Ik zag de veelkleurigheid van het berglandschap met zijn roode aarde hier, met zijn donkergroen geboomte en het bleeke groen der jonge rijstvelden.

Maar nu in Wonosari, in de vlakte achter de hooge ruggen van het Zuidergebergte en voor het Duizendgebergte begint, is het alles somber en zwart. De rijst groeit hier enkel in den regentijd op conditie van veel regen op dezen drogen onvruchtbaren grond. Hier schijnt schoonheid en vruchtbaarheid geëindigd.

Als ik in dezen verlaten uithoek der wereld in den avond wandel, dan zie ik boven het dak van de breede, wijdvertakte regenboomen Gods sterren lichten en schitteren, en het is mij tot troost, dat in deze eenzame plaats, in het onvruchtbare en majesteit en grootheid is. Hier schijnt toch ook op den dag Gods Zon. Hier groeien toch ook Gods boomen. En wie doet hier te midden van al die hooge en sombere steenhoopen in het Duizendgebergte het schaarsche gewas van katela groeien dan God, die zoo ook hier Zijn menschenkinderen spijzigt?

Niemand ziet God echter hier. Hier in Wonosari buigt men zich nog voor een boom en een steen. Gods majesteit beseft men niet. Wel leest men ook hier in boeken van elmoe djawi, van Javaansche wijsheid of geheimleer, en leert de goeroe elmoe op eenzame avonden in geheimzinnige duisternis zijn onderwijs aan hem die betaalt, maar het biedt woorden zonder zin en geeft ijdele dingen. Gods grootheid heeft deze elmoe djawi niet gezien, Gods wijsheid niet gevonden, Gods genade niet verstaan.

Ik heb een bezoek gebracht aan Djepitoe, in het hart van het Duizendgebergte. Nog een dag loopen van Wonosari ligt het daar tusschen doodsche heuvels, temidden van een zeer schaarsche bevolking. Daar is een Inlandsche school. Twee onderwijzers zijn er aan verbonden. Eens in de drie maanden komen ze naar Wonosari om daar avondmaal te vieren. Eens in het jaar met de groote vakantie komen ze naar Djokja. Beseftte ge de eenzaamheid van deze menschen? Wat moeten deze menschen een genade ontvangen van God om hier geestelijk te blijven leven, en met opgewektheid te prediken het Evangelie, waar men zich voor boomen en beelden buigt en in bijgeloofige vrees huivert voor allerlei machten, en God niet ziet in Zijn majesteit, die zich toch ook hier openbaart in al de wonderen van dag en nacht.

In dit woeste, sombere, geestelijk donkere gebied zoo groot als Noordholland boven het Y zitten deze twee menschen in een verloren uithoek van het heelal. Zoo ver en vreemd en verloren kunt ge u hier voelen, ver van de verkwikking en verheffing, die het samenleven met andere broeders en zusters brengt in de gemeenschap der heiligen, die voor hen zoo zeldzaam is. Bidt ge wel eens voor de eenzame arbeiders in het koninkrijk Gods? Wanneer zullen deze arbeiders in de desa's om hen heen medearbeiders krijgen?

Maar het is ook heerlijk, benauwend heerlijk om hier met het Evangelie van Jezus Christus, met dat volle, rijke, onuitsprekelijk heerlijk Evangelie te mogen staan. Elken morgen mogen ze daar in de school vertellen, en elken Zondagmorgen in een samenkomst met een vijftal belangstellenden, die naar het Woord Gods willen luisteren, dat Jezus Christus in de wereld kwam om ook de zondaren in het Duizendgebergte te zoeken en zalig te maken. Zoo is het ook wel een heel bijzondere genade om hier te mogen arbeiden. God legt hier in de eenzaamheid het fundament van

een gemeenschap der heiligen.

Djocja.

A. POS.

Een ziekenauto.

Dit kiekje laat ons zien een ziekenauto van het Petronella-Hospitaal te Djocja.

Een ziekenauto.

Het spreekt van zelf, dat een goed ingericht ziekenhuis ook een ziekenauto moet hebben om zeer ernstige zieken te kunnen vervoeren.

W. B.

Scholen.

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

(Vervolg).

II.

Overgangsexamens:

De overgangsexamens leverden dit jaar ook een bevredigend resultaat. De belangrijkste factoren, die dit gunstig gevolg beïnvloeden, zijn: de scherpe selectie, die bij de aanneming wordt gehouden, de voorbeeldige ijver en ernst, waarmee gestudeerd wordt en de regelmatige studie, die door een stipte dagverdeeling in een internaat mogelijk is.

De uitslag van alle examens was als volgt:

Klasse I 24 leerl., bevorderd 24;

Klasse II 25 leerl., bevorderd 24, (1 ontslag);

Klasse III 28 leerl., bevorderd 25, 3 ontslag);

Klasse IV 15 leerl., gesslaagd 11, (4 blijven zitten).

H. K. S. I 15 leerl., bevorderd 14;

H. K. S. II 9 leerl., bevorderd 9;

H. K. S. III 14 leerl., geslaagd 14.

Aan de 3 niet-bevorderde leerlingen uit klasse III moest ontslag worden verleend, omdat de daarop volgende IIIe klasse vol-

gens een ander leerplan gewerkt heeft, n.l. van de Kweekschool 6-jarigen cursus. Dit drietal vertoonde bovendien weinig geschiktheid voor onderwijzer.

De 25 leerlingen uit de IIIe klasse worden gesplitst in twee groepen, die resp. naar de 4e Kl. en 1e H. K. S. gaan. Voor de 1e H. K. S. zijn nog enkele leerlingen aangenomen, die dit jaar het einddiploma der Mulo behaald hebben. Voor de nieuwe Kl. der Kweekschool zijn 26 leerlingen aangenomen.

De klasseformatie zal per 1 Juli dus vermoedelijk aldus zijn:

Klasse I Kweekschool 6-jarigen cursus 26 leerl. (6 meisjes);

Klasse II Kweekschool 6-jarigen cursus 24 leerl. (4 meisjes);

Klasse III Kweekschool 6-jarigen cursus 24 leerl. (2 meisjes);

Klasse IV Kweekschool 4-jarigen cursus 14 leerl. (2 meisjes).

Klasse I Hoogere Kweekschool 24 leerl. (3 meisjes);

Klasse II Hoogere Kweekschool 14 leerl. (2 meisjes);

Klasse III Hoogere Kweekschool 9 leerl. (1 meisje);

Totaal..... 135 leerl. (20 meisjes).

Het is dit jaar de laatste maal, dat de derde klasse in een 4e klasse en een 1e H. K. S. Klasse gesplitst kan worden. De 3e klasse van de cursus 1929/1930 behoort tot de Kweekschool nieuwe formatie en moet in haar geheel den 6-jarigen cursus doorloopen.

In 1930 zal voor 't laatst een 4e klasse afgeleverd worden en daarmee zal de kweekschool van den 4-jarigen cursus uitsterven. Aan de kweekschool van de nieuwe formatie zal voor 't eerst in 1933 examen worden afgenomen. De reorganisatie van de kweekscholen brengt dus een hiaat in de opleiding van twee jaren, waarin nu de Hoogere Kweekschool, die wel in 1931 en 1932 aflevert, eenigszins kan voorzien. Indien we hadden toegegeven aan de onverstandige en onverkwikkelijke actie, die indertijd door den heer Crommelin is ingezet, zou de oprichting der Chr. Hoogere Kweekschool zijn uitgesteld, — en ook afgesteld — en hadden in de jaren 1931 en 1932 geen leerkrachten voor de Chr. Scholen kunnen worden afgeleverd.

De gretige wijze, waarop onze geslaagden telken jare in de Chr. scholen worden opgenomen, toont wel welk een achterstand er in de opleiding is. Ik verwacht in de volgende jaren een toenemend tekort aan personeel, tot de twee Chr. Kweek-

scholen nieuwe formatie beide volgroeid zijn.

Gezondheidstoestand.

In het afgelopen jaar was de gezondheidstoestand van de leerlingen over het geheel gunstig. Een der Bataksche leerlingen is langen tijd wegens typhus in het hospitaal verpleegd, doch nu weer geheel hersteld. Kort voor de vakantie kreeg een Jav. leerling een longaandoening en werd in het hospitaal opgenomen.

Ook nu moet ik met dankbaarheid vermelden de goede zorg, die we van de zijde van het Zendingshospitaal ondervinden. Verblijvend opvallend is het groote vertrouwen der leerlingen in de doctoren van het Solosche ziekenhuis, misschien voor de dokters wel eens wat lastig door het frequente bezoek, maar voor de Kweekschool van groote beteekenis."

Tot zoover het rapport van Br. Meijerink. Het gaat heel goed met onze Christ. Holl. Inl. Kweekschool en de aan haar verbonden Hoogere Kweekschool afdeling. In de tien jaren van haar bestaan heeft zij rijke vrucht afgeworpen voor de Zendingsactie op Midden-Java. W. B.

Opleidingsschool Soemba,

De docent der Opleidingsschool op Soemba, Ds. L. P. Krijger, deelt in een schrijven aan de deputaten der Generale Synode het volgende mede:

„Het verheugt mij zeer, dat ik U weer goede berichten mag zenden over onze Opleidingsschool. Van 2—4 Juli werd met 8 leerlingen het eindexamen gehouden, ten overstaan van drie afgevaardigden van de Bijzondere Vergadering, Ds. W. van Dijk, Ds. P. J. Lambooy en Dr. L. Onvlee. Allen mochten met een goed cijfer het diploma verwerven. De uitslag was in cijfers uitgedrukt nog iets gunstiger dan in 1926. Was toen het gemiddeld resultaat iets minder dan 70 %, thans was het iets daarboven. De verhouding der cijfers der leerlingen onderling was ook ongeveer dezelfde als in 1926. De minste behaalde gemiddeld $6\frac{1}{2}$, de beste haalde bijna 8.

Zooals ik in mijn vorig verslag schreef, hebben we gedurende den laatsten Westmoesson veel met dysenterie te kampen gehad, zoodat verscheidene leerlingen wekenlang de studie moesten onderbreken. Des te meer moeten wij ons over deze uitkomst verblijden en past ons dank aan onzen God, die ons de moeilijkheden deed overwinnen, ons allen spaarde en Zijn Gunst

ens tot het einde toe zoo rijk deed onder- vinden.

Ik moet er echter aan toevoegen, dat ik in de gegeven omstandigheden genoopt was, de laatste weken meer aandacht aan het examen te besteden dan ik anders zou gedaan hebben, meer dan b.v. bij den eersten cursus het geval is geweest. Dit heeft den goeden uitslag natuurlijk wel eenigszins beïnvloed, zoodat daaruit niet mag afgeleid worden, dat deze leerlingen beter waren dan die van den eersten cursus. Ik heb den indruk, dat over het algemeen de vorigen het in inzicht van de laatsten wonnen, maar ik kan me vergissen. Men zegt, dat het een algemeene ervaring is, dat men onwillekeurig tot zulk een oordeel geneigd is, door de voorliefde die men altijd voor zijn eerste leerlingen heeft. Hoe het zij, ik ben tevreden en de commissie was het ook en zoo vertrouw ik, dat U het ook zult zijn.

Na de vacantie hoop ik de lessen met de vier overblijvende leerlingen, waarvan één behoorder, voort te zetten.

Een van de geslaagde leerlingen, een van de besten wat zijn kennis betreft, studeerde voor eigen rekening. Het staat nog niet vast, of hij een aanstelling als goeroe-Indjil zal ontvangen. De Verg. moet daarover beslissen. En dan viel er een droeve schaduw over het examen, doordat een van de leerlingen en nog wel een getrouwde, kort voor het examen door zijn gedrag ernstige aanstoot in de gemeente heeft gegeven. Tot het examen werd hij nog wel toegelaten, maar hij zal in afzienbaren tijd nog wel niet het werk van een Goeroe-Indjil mogen doen. Deze zaak zal ook in October a.s. door de Vergadering moeten behandeld worden.

De anderen zullen spoedig hun bestemming volgen. Een in Oost-Soemba, twee in M.-Soemba en drie in West-Soemba."

Tot zoo ver het schrijven van Ds. Krijger. Wat hij ons mededeelt stemt ons veelszins tot blijdschap en dank. W. B.

Keucheniuschool

De directeur der Keucheniuschool zond ons een schrijven, waarin hij een kort verslag geeft van de in gebruikneming der nieuwe gebouwen waarin thans de Keucheniuschool is gevestigd.

Het luidt aldus:

„In mijn laatste brief meldde ik, dat de opening der nieuwe gebouwen zou plaats hebben op 2 Juli, onvoorziene omstandigheden voorbehouden. Hoewel zich geen bepaalde onvoorziene omstandigheden hebben

voorgedaan, was de opening op dien dag toch niet mogelijk. In de laatste maanden van het eerste halfjaar is met zoo weinig werkvolk doorgewerkt (in vergelijking tot de meer dan 500, die er in de drukste periode aan het werk waren) dat het werk bijkans niet vorderde. En bovendien treden bij de afwerking zoo'n groot aantal kleinigheden aan den dag, dat zelfs een architect er telkens weer verwonderd over staat. Dus wachten we tot heden (en misschien nog wel een maand na dezen) op inventarisartikelen voor de gymnastiekzaal, waarvan ik de levering heb opgedragen aan een paar landsgevangenen, die voor zulk werk bijzonder zijn ingespannen. En ten slotte: het sportterrein is op 't oogenblik één der stoffigste plekjes van Java. En dat zegt wat! Het in orde brengen van dit terrein moet noodzakelijk wachten tot den aanvang van den regentijd. Zoo blijft er altijd nog wat werk aan den winkel. Toch, de laatste dagen van Mei hebben alle onderwijzers hun respectieve woningen kunnen betrekken, en is ook de school verplaatst naar haar nieuwe behuizing. In Juni, toen de leerlingen met een maand vacantie naar huis waren, hadden we toen mooi gelegenheid, alles op orde te stellen, voorzooover de vorderingen van den bouw zulks toelieten. Op 2 Juli zijn we toen de lessen in de nieuwe school begonnen zonder eenige officiële plechtigheid. De opening moest minstens een maand uitgesteld worden, we hebben ze toen maar bepaald op 7 Augustus, bij gelegenheid van de gewone viermaandelijksche vergadering van Zendingsarbeiders. Velen konden toen gelegenheid vinden, de opening bij te wonen. Een tachtigtal belangstellenden uit de Zendingswereld, nevens enkele officiële personen hadden aan de uitnodiging tot bijwoning gevolg gegeven. Namens Uw College heb ik toen een toespraak gehouden, en de school daarbij geopend.

De dienstdoende Gouverneur, die den Gouverneur verving, sprak hierna een woord van gelukwensch en dank voor de gezonden uitnodiging, mede namens Z. M. den Sultan, evenzoo de Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, die mede den Directeur van O. en E. vertegenwoordigde. Bij den rondgang door de gebouwen, welke hierop volgde, mocht ik het genoegen hebben, den Sultan te begeleiden. Het was me inderdaad een genot op te merken, met welk een interesse Z. H. kennis nam van wat er viel te zien, en hoe hij belangstellend informeerde naar allerlei, dat met de inrichting in verband stond. Na dezen rondgang spraken nog R. Samuël namens de

Chr. Inl. onderwijzers, de Heer Van der Veen namens de Salatiga-zending en Dr. Esser namens de Algemeene Vergadering van Zendingssarbeiders op Midden-Java.

En hiermede was deze voor de Keuchniusschool zoo belangrijke dag voorbij; thans zitten we definitief in de nieuwe gebouwen.

Allereerst past me nog wel een woord van zeer grooten en zeer hartelijken dank aan U, Heeren Deputaten, niet alleen voor het groote vertrouwen, dat gij in mij hebt gesteld, toen gij de behandeling dezer geheele zaak geheel en al in mijn handen steldet, doch meer nog voor de mildheid, waarmede gij dit geheel ons hebt geschonken. Want inderdaad als een geschenk beschouw ik en de school en het geheele internatenstelsel, en onze eigen woning. We hebben ons tot nog toe in alle deze van dag tot dag verheugd, en het zal, vermoed ik, nog lang duren, voor we aan dit alles zóózeer gewoon geraakt zijn, dat we het mooie, doelmatige en gerieflijke der eigen gebouwen niet meer zouden zien en genieten."

Dr. Henry Beets.

Het Zendingsblad is op ons verzoek in de gelegenheid gesteld een foto op te nemen van Dr. Henry Beets en iets van zijn leven mede te deelen. We zijn daarvoor dankbaar. Want Dr. Beets is in Nederland geen onbekende. Reeds tot driemaal toe heeft hij de Christ. Geref. Kerk van Noord-Amerika, die van alle Buitenlandsche Kerken wellicht wel het meest met onze Kerken meeleeft, vertegenwoordigd op onze Generale Synode. En in heel wat kerken blijft de herinnering bewaard aan de boeiende prediking, door Dr. Beets daar gehouden.

Van oorsprong is Dr. Beets een Hollander. Zijn wieg heeft gestaan in het Noord-Hollandsche dorp Koedijk bij Alkmaar, waar hij 5 Jan. 1869 is geboren. De Ned. Herv. Kerk te Koedijk, waartoe zijn vader behoorde, was toen reeds geheel gemoderniseerd. De jonge Beets is als kind en knaap opgegroeid in een schier geheel godsdienstloze omgeving. Toch had hij reeds van zijn prilste jeugd indrukken van de eeuwige dingen. Hij zelf schrijft dit toe aan Gods verbondstrouw. Een oom van hem, naar wien hij genoemd is, was in vroeger jaren in de gemeenschap der destijds Christ. Geref. Gemeente te Broek op Langedijk voor eigen ziel gekomen tot licht en ruimte en was het middel geworden waardoor zijn Grootmoeder tot bekeering kwam

en ook zijn Moeder voor de Waarheid gewonnen werd. Die Moeder is Psalmzingend gestorven en naar den hemel gegaan, toen haar kleine Hendrik nog slechts twaalf dagen oud was. Zij heeft op haar zoon geen invloed kunnen oefenen, maar toch heeft zij veel voor hem gedaan. Zij heeft voor hem gebeden. En hare gebeden zijn verhoord. Ofschoon opgroeiend in een omgeving waar de geest van ongelooft en revolutie hoogtij vierden, bleef de jonge Hendrik toch bewaard voor een uitbreken in de zonde. Op zeventienjarigen leeftijd, in 1886, vertrok hij naar Noord-Amerika. Daar kwam hij in aanraking met Godvreezende mannen en vrouwen, waaronder vooral moet genoemd Ds. en Mevr. Scholten te Kansas, die veel invloed op hem hebben geoefend, gelijk ook zijn oom Peter Smit, een broer van zijn Moeder.

Inzonderheid het Zondagsschoolonderwijs werd voor hem het middel, waardoor hij kwam tot een ernstig onderzoek van Gods Woord. Dit bracht hem tot diepe overtuiging van zondeschuld en tot veel weenend worstelen aan den troon der genade om het bezit van het ware geloof.

Door bangen strijd heen, kwam de jonge Beets tot een volstrekt aanvaarden van de H. Schrift als Gods Woord en tot een vaste geloofsovertuiging.

Van onderscheidene zijden werd hij in die dagen gedrongen om te staan naar de bediening van het Woord. En dit was ook zijn eigen begeerte geworden. De Classis Iowa opende hem de gelegenheid om te gaan studeeren. En in 1895 werd hij aan de Theol. School van de Christ. Geref. Kerk candidaat in de Theologie.

Zijn eerste Gemeente was Sioux Center in Iowa, die in hem haar eersten dienaar ontving. Hier heeft hij met rijken zegen mogen arbeiden tot 1899, toen hij het beroep aannam naar de oudste en eerste Engelsch sprekende Gemeente van de Christ. Geref. Kerk, n.l. die van Lagrave Ave te Grand Rapids. In deze Gemeente heeft hij 16 jaren lang met rijke vrucht het Woord mogen bedienen. In 1915 aanvaardde hij een beroep naar de Gemeente te Burton-Heights, eveneens in Grand-Rapids, waar hij werkzaam is geweest tot 1920, toen hij door de Generale Synode der Christ. Geref. Kerk werd benoemd tot Zendingsdirecteur.

Voor al door zijn persarbeid is Dr. Henry Beets zeer bekend geworden. Met Ds. Bosma te Grand Rapids schreef hij een serie catechisatie-boekjes in de Engelsche taal, die in Amerika veel worden gebruikt.

Voorts verscheen van zijn hand een

groote en kleine verklaring van het Kort Begrip, die meermalen zijn herdrukt.

Ook bewerkte hij in de Holl. taal een levensbeschrijving van de Presidenten Lincoln en Mc. Kinley. En in 1918 gaf hij uit zijn bekende boek „De Christelijke Gereformeerde Kerk in America, zestig jaren van strijd en zegen”, waarvan ook eene Engelsche uitgave verschenen is.

Nog meer bekend is wellicht zijn boek: „Triumfen van het kruis”. Voor de tweede uitgave schreef Dr. H. Bavinck een voorrede. Dit mooie zendingsboek heeft ook in Holland veel aftrek gevonden. En terecht.

Sinds 1920 wijdt Dr. Beets schier al zijn tijd en kracht aan het werk der zending. Dit heeft hem ook genoopt om in 1928 de Generale Synode te verzoeken hem te ontheffen van de hoofdredactie van het blad „The Banner”. Sinds 1904 was Dr. Beets van dit zoo bekend geworden blad de bekende hoofdredacteur. Van een klein maandblaadje, dat slechts 300 intekenaars had, is dit blad onder zijn leiding uitgegroeid tot een weekblad van 16 soms 24 pagina's en omstreeks 12000 abonné's. Het was voor Dr. Beets een offer, dat hij door het steeds meerder wordend Zendingswerk genoodzaakt was de redactie van „The Banner” neder te leggen.

Met Ds. S. v. d. Werf is Dr. H. Beets eigenaar en hoofdredacteur van een Zendingsmaandblad, dat vroeger alleen in het Hollandsch verscheen onder den naam: „de Heidenwereld”, maar dat thans uitgegeven wordt onder den titel „Missionary Monthly” en voor de helft in het Engelsch en voor de helft in het Hollandsch is geschreven. Opmerkelijk is dat dit mooie, rijk geïllustreerde en veel biedende Zendingsblad zoowel de zending van de Reformed Church als van de Christ. Geref. Kerk dient. In dit Zendingsblad schrijft Dr. Beets menig artikel. Hij is de Zendingsman van de Christ. Geref. Kerk in Amerika.

Naar het voornemen was zou Dr. H. Beets in September naar China vertrekken om de Zending van de Christ. Geref. Kerk in dat land te inspecteeren, alsmede de Zending van de Reformed Church te Amoy. Bij die gelegenheid hoopt hij in Januari 1930 ook de Zendingsarbeiders op Midden-Java te bezoeken en kennis te maken met het Zendingswerk onzer Kerken aldaar.

Voorts is het dan zijn plan over Holland naar America terug te keeren.

In zijn veelvuldigen arbeid wordt Dr. Beets steeds trouw bijgestaan door Mevr. Beets, die zelf in Amerika is geboren, maar wier grootvader van moederszijde één der ondertekenaars was van de „Acta van

Afscheiding” in 1834 te Ulrum.

Dr. en Mevr. Beets zijn beiden in merg en been Christelijk Gereformeerd, in de lijn van 1834. Maar tegelijk is Dr. Beets een man van breed blik, die warm voelt voor allen arbeid in het Koninkrijk Gods, al

Dr. Henry Beets.

gaat die uit van een ander Kerkgemeenschap, dan waartoe hij zelf behoort.

Moge de Heere dezen sympathieken, bewakemen Zendingsman nog vele jaren sparen en sterken tot zijn veelomvattenden arbeid, waarvan we slechts iets hebben aangestipt.

W. B.

Kort Verslag van de Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders, gehouden te Djogja 6—7 Aug. '29.

I.

Een heugelijk feit, dat we gedurende deze vergadering hebben meegemaakt, en dat in de allereerste plaats vermelding verdient, is de officieele opening van de gebouwen der nieuwe Keucheniuschool, de school voor opleiding van de Inlandsche onderwijzers in dienst der Zending.

Langen tijd was er naar verlangd, dat die school een behoorlijk onderdak zou hebben. Vooral de heer Koelwijn heeft zich de laatste jaren van zijn verblijf in Indië veel moeite daarvoor getroost. Ook

is die moeite niet vergeefs geweest, maar wat hij bedoelde bereikte hij toch niet. Het gelukte hem voor de school de beschikking te krijgen over gebouwen, die voor een dergelijk doel door de Regeering waren opgericht. Mooie, ruime gebouwen. Toch bevestigden ze ons niet ten volle. En dit lag vooral aan de huisvesting der leerlingen. Daarvoor was behoorlijk gezorgd, maar — volgens een systeem, dat ons op den duur hoe langer hoe minder kon voldoen. Er was een groot internaat, waarin alle jongens (een 80) bij elkaar woonden, en waarin zij een apart gezin vormden, buiten verband met de gezinnen hunner onderwijzers.

Bij de kweekschool te Solo was een ander systeem gevolgd. Daar werd het internaat verdeeld over al de leeraren der school. De jongens wonen bij hen in. Zoo is niet alleen het toezicht veel gemakkelijker, maar ook kan op die wijze de vorming en opvoeding der leerlingen veel beter tot haar recht komen.

Toen nu de Gouvernementsgebouwen niet langer beschikbaar zouden zijn, en de Regeering daarvoor in de plaats subsidie voor nieuwe gebouwen wilde verleenen, konden die gebouwen meteen worden ingericht naar de eischen, die wij op grond van jarenlange ervaring daaraan meenden te moeten stellen. De Regeering kwam ons daarbij welwillend tegemoet. Zij steunde met een bedrag, dat zij zou uitkeeren voor gebouwen, zooals ze volgens hare opvatting moesten wezen, en gaf ons voorts de noodige vrijheid wat de inrichting der gebouwen betreft overeenkomstig onze wenschen. Ook de Gen. Deputaten voor de zending stelden royaal een flink bedrag beschikbaar, waarmee de Regeeringssubsidie moest worden aangevuld. En zoo hebben we voor onze Zendings-Normaalschool, op een mooi terrein, gunstig gelegen, een complex gebouwen gekregen, waarmede wij voor den dag kunnen komen.

Het geheel bestaat uit een hoofdgebouw met 4 schoollokalen en een ruime zaal voor vergaderingen en andere doeleinden, en daarachter nog een ruim teeken-lokaal en een kantoor. Verder is er de woning van den Directeur, en vier woningen voor Inlandsche onderwijzers, alle met ruime gelegenheid voor internaat, n.l. een pendopo (achtergalerij) voor eetzaal en werkgelegenheid voor de jongens, en verder de noodige slaapkamers en bijgebouwen. Voorts is er een centrale keuken, en verder een mooie tweedeklasse school (met 200 leerlingen) die den kweekelingen voor leer-school dient.

Bij de plechtige opening was de Sultan zelf, met sommige prinszen; voorts de Resident als vertegenwoordiger van den Gouverneur van Djogja (die zelf door ziekte was verhinderd); de Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, de Heer Schalken, en andere autoriteiten. Allen prezen de schoone gebouwen, en de voortreffelijke inrichting en getuigen van hunne warme belangstelling voor den arbeid, die de Zending wijdt aan de ontwikkeling van het Javaansche volk.

De plechtigheid was georganiseerd, en werd geleid door den Heer Wiggers, die in een keurige rede de lotgevallen van de school, sedert het armoedige begin te Poerworedjo in 1888, tot op heden, in herinnering bracht, en de dankbaarheid der Zending Kerken vertolkte voor al de hulp, die ons van verschillende zijde was verleend, om te bereiken, wat nu onze harten vervulde met groot blijdschap; terwijl hij er met nadruk op wees, dat wij hierin opmerkten de goede hand Gods over ons, en dat wij voor al den arbeid der school op Zijn zegen bleven hopen, zonder welke al ons pogen ijdel is.

Inderdaad, onze Keuch-school is nu uitgegroeid tot een prachtige inrichting in haar soort even voortreffelijk als de Hoogere Kweekschool, die wij te Solo hebben voor de opleiding van onze Hollandsch sprekende onderwijzers.

Laat nu vooral het gebed onzer Kerken den arbeid aan die inrichtingen vergezellen, die van zoo enorme beteekenis voor onze Zending zijn, omdat daar de jonge mannen worden opgeleid, met wie wij werken voor de verbreiding van het Evangelie, en die straks ook de voorgangers en de steunpilaren zullen zijn der zich ontwikkelende Inlandsche Kerken. Waar het vooral op aankomt is, dat daar jonge mannen gevormd worden, die hunne roeping als Christenen verstaan. En dit is meer, dan de beste opleiding hun geven kan, als niet daarbij de Geest van God Zijn werk in hunne harten doet.

Het doel onzer scholen ligt, zooals de Heer Meijerink van Solo in zijn verslag over de Solosche Kweekschool opmerkte, niet in het onderwijs zelf, en niet in de voorbereiding voor het eindexamen, maar — daarachter, in den arbeid, die de menschen, aan wier vorming wij arbeiden, in het leven zullen praesteren, als Christus' dienstknechten.

De School te Solo heeft dit jaar voor het eerst onderwijzers afgeleverd, wier diploma hun dezelfde bevoegdheid geeft als de onderwijzers, die komen van de Hoogere

Kweekschool van het Gouvernement. Al de 14 kandidaten voor dat eindexamen mochten slagen. Bovendien werden nog 11 onderwijzers afgeleverd met het eindexamen diploma van de gewone Holl. Inl. Kweekschool.

Deze kweekschool telt nu in hare beide afdeelingen 126 leerlingen. Na 1930 zullen geen onderwijzers meer worden opgeleid voor het gewone diploma. Dan blijft alleen de Hoogere Kweekschool over.

Onze vergaderingen hebben zich natuurlijk ook in te laten met de zaken der Opleidingsschool, waaraan de naam van Ds. Bakker zoo nauw verbonden is. Door het heengaan van Ds. Bakker waren we zelfs gedwongen ons te beraden over de toekomstige inrichting dier school. Dr. F. Bakker kan niet alleen voor de geheele opleiding zorgen, vooral niet wanneer, gelijk reeds eenmaal geschied is, ook Hollandsch sprekenden tot Helpers bij den dienst des Woords zullen worden opgeleid.

Op dit oogenblik is er aan de school alleen een Javaansche cursus, omdat nadat verleden jaar de eerste Hollandsch sprekende kandidaten waren afgeleverd, voor een nieuwen Hollandschen cursus niet dadelijk nieuwe leerlingen zijn aangenomen. Daar zal in ieder geval mee gewacht worden totdat in 1932 Dr. Bakker van verlof terug zal zijn. Onze vergadering stelt zich voor, dat er dan behalve Dr. Bakker nog twee leeraren moeten wezen. Alvast is Ds. Pos ter benoeming voorgedragen. De derde zal in Holland gevonden moeten worden.

Zoo zijn de voorloopige plannen, die zeker nog nadere uitwerking behoeven.

Er is een Commissie benoemd, die de toekomstige inrichting der Opleidingsschool in studie zal nemen.

(Wordt vervolgd).

Loda.

Dezer dagen bereikte me een leesboek voor school en huis, getiteld: „Loda, het Soembaneesche weesmeisje”, geschreven door den voor die taak alleszins bekwamen Ds. D. K. Wielenga; en dat, uitgegeven onder redactie van den heer J. C. Wirtz Cz., ond-Inspecteur van het lager-onderwijs, verschijnt bij de N.V. H. ten Brink's uitg. Mij te Arnhem.

Met klimmende belangstelling en hartelijke ingenomenheid las ik dit voor kinderen zoo vlot en tegelijk zeer begrijpelijk geschreven leesboek, dat verdeeld in XI hoofdstukken en voorzien van interessante plaatjes, eene rijke aanwinst mag worden genoemd voor onze Gereformeerde scholen. Juist zulk een boek werd door ons als

Zendingsdeputaten vurig begeerd.

Hoe geschikt mag het geacht om bij de kinderen belangstelling voor Soemba op te wekken en hun eene voorstelling te geven van de droeve, heidensche leefwijze, die aldaar wordt gevonden. Tegen welken donkeren achtergrond zoo kennelijk naar voren treedt de gezegende invloed van het Evangelie en het kostelijk werk met name van den Medischen hulpdienst op Soemba. Hoezeer zal dit zendingsverhaal gaarne door de kinderen worden gelezen en in hunne harten doen ontvonken liefde voor de Zending.

Een onderwijzer, door ons geraadpleegd, roemde het na inzage in de volgende bewoordingen: doorzichtige, klare stijl; gemakkelijk te begrijpen; vol gezonde romantiek; kostelijke plaatjes; verdient warme aanbeveling. Eén wensch vervult ons dan ook; deze n.l. dat zoodra mogelijk alle Geref. Scholen in de provinciën Groningen, Drenthe en Overijsel dit boekje als leesboek aanschaffen en gebruiken.

De Soemba-Zendingsdeputaten zijn den Schrijver, Redactie en Uitg. Mij. er zeer dankbaar voor.

GERBER.

Met bovenstaande aanbeveling van het mooie Zendingsleesboek voor „school en huis”, die ons ter plaatsing in het zendingsblad gezonden werd, stemmen we geheel in. Alleen hopen we, dat het ook buiten de drie genoemde provincies veel aftrek vinde, want dat is het waard. De prijs is slechts f0.90.

W. B.

Korte Berichten.

Mej. Dr. G. J. Dreckmeier.

Naar luid van de berichten heeft Mej. Dr. G. J. Dreckmeier, die werkzaam is als miss. arts in het Hospitaal te Poerworedjo bij den Raad der Geref. Kerk te Utrecht een verzoek ingediend om ontslag uit den dienst der Zending van Utrecht en Gelderland.

De Kerkeraad heeft besloten aan haar verzoek te voldoen en haar eervol ontslag te verleenen ingaande 1 Maart 1930. Naar we vernamen zal zij wellicht elders onze Zending dienen.

L. Lips.

Tot onderwijzer aan de Christ. Holl. Chin. School te Poerworedjo is benoemd de heer L. Lips, onderwijzer te Rijnsburg. Het is zijn voornemen te vertrekken met de „Sibajak” d.d. 6 Dec. a.s. van Marseille.

S. Brouwer.

De heer S. Brouwer, onderwijzer te Hilversum, nam eene benoeming aan tot onderwijzer bij het Christ. onderwijs te Magelang. D.V. vertrekt hij van Genua 27 Dec. a.s. met de „J. P. Coen”.

J. Gils.

Voor het Christ. onderwijs te Solo is benoemd de heer J. Gils te Beilen.

O. H. Mollema.

Tot onderwijzer aan de Christ. M.U.L.O. School te Solo is benoemd de heer O. H. Mollema te Zaandam, die deze benoeming heeft aangenomen. De datum van zijn vertrek is nog niet bepaald.

Ds. P. J. Lambooy.

Uit Indië kwam bericht, dat de bekende Missionaire predikant Ds. P. J. Lambooy te Pajeti op Soemba door een ernstig auto-ongeluk is getroffen. Naar verluidt zijn daarbij drie ribben en een sleutelbeen gebroken. Ofschoon zijn toestand ernstig was, werd deze toch niet levensgevaarlijk geacht.

Een tweede predikant te Medan.

Het Ind. Kerkblad meldt, dat er te Medan ernstige plannen beraamd worden om te komen tot het beroepen van een tweeden predikant, wyl de bearbeiding der Gemeente en het werk onder de verstrooiden voor één predikant te zwaar wordt.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan den Heer M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn verkrijgbaar bij den Heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Leestafel.

Door Kracht van Boven, door Regina, bij N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen, f1.50, geb. f2.25.

Dit boek behandelt enkele huwelijksvragen in den vorm van een verhaal. Een wel wat versleten thema. Maar de voorstelling is boeiend en de strekking zeer goed. Metterdaad een Christelijk boek, dat aanbeveling verdient.

Christelijke Wereldbeschouwing, door Dr. H. Bavinck, derde druk. N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. f1.75, geb. f2.50.

Van dit prachtwerk van den grootmeester Dr. H. Bavinck verscheen een derde druk. Het is een goed teeken, dat van dit weleer zoo voortreffelijk gerecenseerd werk een derde druk noodig werd. Alle aanbeveling onzerzijds is overbodig.

Olie en Wijn in de Wonden. Beschouwingen over het Diaconaat door H. Hoekstra, N. A. de Gaay Fortman en W. v. d. Bergh. Derde uitgave. N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. f1.25, geb. f1.90.

Dit uitnemend boekje over het diaconaat is opgesteld op last van het Synodaal convent, in 1887 te Rotterdam gehouden, is voor het eerst uitgegeven in 1888 en bij de derde uitgave voorzien van een voorwoord van Mr. A. J. L. van Beeck Calkoen en Dr. J. C. Rullmann, behelzend o.a. een korte levensschets van de drie schrijvers.

Bileam. Toepasselijke verklaring zijner Profetiën, door J. J. Knap Czn. N.V. Uitg. Mij. Kok. f3.25, geb. f4.25.

Wêer een mooi en leerzaam boek van Knap. Een verrijking van onze Christelijke lectuur. Knap leert ons Bileam kennen, en verstaan. Kok zorgde voor een goede uitgave in sierlijken band.

SURINAME.

Ons aller plicht.

Het altijd weer aantrekkelijke Zendingsfeest der Broedergemeenten in het vriendelijke, met bloemen versierde kerkje op het Zusterplein te Zeist ligt weer achter ons. De verzoeking is groot om te trachten van al de mooie en treffende momenten van dien dag een verslag te geven. Doch ik zie reeds den waarschuwendenden vinger van on-

zen Redacteur: „Denk om de plaatsruimte. Wij zullen dus maar hopen, dat al de lezers van het Zendbl. met belangstelling het verslag in de Standaard of een onzer andere bladen gevolgd hebben.

Toch zij het mij vergund een enkel moment in de herinnering terug te roepen. 't Was aan den gemeenschappelijken maaltijd, dat Ds. Verhoef, geref. pastor van Zeist, opstond en o.m. deze woorden sprak: „*We hebben de Herrnhutters jaren lang laten tobben; het is ons aller plicht, thans ook voor Suriname te gaan zorgen.*”

Dat, dank zij de medewerking van Ds. Verhoef e.a. Zendingsdeputaten de belangstelling in het schoone maar moeilijke werk der Broedergemeente zich ook deze maand weer op velerlei wijze heeft geuit, wij zijn er oprecht dankbaar voor. Ook het hartelijk medeleven van onze vrienden op Java was ons opnieuw een blijde verrassing (zie de gift van den Heer Kok uit Solo). Hem en alle andere gevers en geefsters hartelijk dank.

Wij ontvingen voor de Zending of voor de scholen en kinderhuizen van Zend. Comm. Woerden f10; Geref. Kerk A'dam West f5; G. K. Utrecht f40 (overschot classicale Zendingsdag); ter navolging aan andere classes O. en W. Souburg f5; C. K. Leerlam f1.25; Mevr. A. I.—R. Utrecht f15; G. K. Stedum f5; C. K. Vriezenveen f5 (jaarl.); G. K. Praams f8.08; Baron R. T. C. B. den Haag f10 (contr. H. Mij.); G. K. Gorredijk f5; Eibergen f10; Rossum f2.03; Gees f2.50; D. M. Dokkum f4.50; Mej. P. Workum f2.50; D. K. te H. f100; R. O. Zuidwolde f3; G. H. v. K. Ermelo f2.50; M. F. B. van D. B. de Steeg f5; Mej. B. B. St. Pancras f12.50 (voor Saron); D. J. Akmarijp f2.30; Mej. A. R. Amsterdam f5 (halfjaarl.); Geref. School Vaartweg H. f6.50; D. F. Musselkanaal f3.75; W. Kok Solo f300 (Oogst voor Werk); A. C. D. K. Utrecht f25; Afd. Wonseradeel Chr. ond. f1.20; D. F. D. Sasegahuzum f3; Ds. O. d. R. Rinsumageest f10; Geref. Kerk Boornbergum f5; Sappemeer f5; Kapelle Biezelinge f5; Rozenburg (Zend Comm.) f15 (jaarl.); Vorden f5; Gramsbergen f5; Hoogkerk f5; Zwijndrecht f5; Naaldwijk f5; Smilde f5; Ferwerd f5; Eindhoven f5; Katwijk a. Zee f20; IJsselmonde f5; Groningen f15; Eibergen f10; N. Helvoet f2.50; Schoonrewoerd f2.50; Epe f10; Lisse f10; Edam f2.50; J. v. D. Delfts f2.50.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door B. J. van Maare Jr. H. Chr. Sch. Loenen a. d. Vecht f15.95. Van B. S. te Bergum f0.55. Door P. Davelaar 10 pCt. van de ontvangsten voor den Med. dienst te Utrecht f88.48. Door Ds. v. d. Leek v. d. Chr. School te Zalt Bommel f10; Door Ds. B. Alkema 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Amersfoort f460. Door Mej. L. den Hartigh van de Chr. School te Klaaswaal f7.25. Geref. Kerk Semarang f6.40.

Santpoort, 4 Sept. '29.

Postrekening No. 32806.

W. BREUKELAAR.

Voor Kerkbouw te Djokja van de Geref. Kerk te IJmuiden Oost f33.65. Geref. Kerk Wieringen f11.10.

W. BREUKELAAR.

Voor het Hospitaal te Magelang.

A. J. Angelino, Amsterdam (West) f25; J. Bernhard, Rotterdam f2.50; K. Brug, Leiderdorp f2.50; S. v. d. Craats, Stampersgat (N.Br.) f5; J. Duijst Jr., Spakenburg f2; H. Geertsema, Onderdendam f1; Geref. Kerk Zwartenbroek (Gld.) f2.50; Gereform. Zendingsveren., Epe f5; Dr. A. Noordzij, Driebergen f5; T. Posthuma, Dronrijp f5; P. Teune, Onderdendam f10; Mej. E. Venema, Meppel f1.20; Mej. T. Vellinga, Wolfheze f2.50; O. Bosma, St. Nicolaasga f2.50; Zuster M. Bolkema, Zuidlaren f5; T. Bouma, Harderwijk f25; R. Baas Szn., Bloemendaal f5; D. J. Brouwer, Nijkerk f2.50; M. v. Brakel, Zuilichem f4; Bs. Groningen f1; W. van Egmond, Utrecht f1.25; Mej. M. G. Essen, Zeist f5; R. Eringa, Haren (Gr.) f1; H. de Goede, Zwartsluis f1; Geref. Kerk, Surhuisterveen f5; Geref. Kerk, Mildam (Fr.) f3; Geref. Kerk Sexbium f15; uit 't Javaantje, Geref. School, Winsum Obergum f5; Geref. Kerk, Hindeloopen f1.50; Geref. Kerk, Thesinge f10; H. Heckman, Nijkerk f2.50; J. Huisman, Buitenpost f15.45; W. Jansen, Vorden f2.50; A. Kuperus, Drachtster Com. ie. f1; fam. Legermaat, Driebergen f3; P. Mantel, Schermhoren f5 (waaronder f2.50 van de Geref. Diaconie); S. Mantel, Bussum f10; Mej. S. Moerland, Wolfheze f5; A. de Mooker, Haarlem f2.50 H. W. van Marle, Amsterdam f200; B. v. der Mik, Arnhem f2; Dr. J. A. Nederbracht, Haag f2.50; Joh. Nijmegen, Kokange f2; J. Ossenberg, Nunspeet f10; A. A. Oosterbrink, Heemse f10; A. Oosterheerd, Utrecht f1; C. Oussooren, Monnikendam f10; R. Oosterhuis, Zuidwolde f10; G. Ploos van Amstel, Oppenhuizen (Fr.) f2.50; J. Pluister, Broek op Langedijk f2; A. Scheeper, Langerak a. d. Lek f1; G. Schuf, Arnhem f10; Dr. L. Schut, Scheveningen f10; C. W. C. Schenthout, Driebergen f5; Gez. Sterk, Legbroek f2.50; C. Vasse, Heemre f2; G. Vroom, Schoonoord (Dr.) f2.50; G. Veen-

stra, Zwolle f1; S. de Wreede, Sassenheim f10; J. Wagter, Utrecht f2.

Postrekening No. 141811.

Voor „Blondo”.

Geref. Kerk Santpoort f5; I. Pelle (Zendingsvereen. Geref. Kerk) Soest f10.

Ontvangen van Tjeerd van Dijk f0.52½; Solke Last f6.43½; Dittie Funcke f3.34½; Rein Renes f0.21; Henk, Gé en Willy Schaftenaar f5.20½; Hennie Monsjou en Judith Bronder f9.60; Annie Monsjou en Fenna Jongeling f8.19; Nico Hoekstra f2.03½; Marie en Lies van Dungen f15.75; Heeman en Jopie de Vries f1.42; Betsy en Tini Hafmans f4.87; Hans Dekker f3.35; Hans en Fientje de Ridder f5.05; Hans en Henk Burggraaff f2.73; Marietje en Dirkje Harreveld f3.49; Juul en Henk Felderhof f4.69½; Eefke, Dini en Nelly Doedens f5.64½; Max Vuijk f0.80; Riek en Lien van Roemburg f7; Bob Stegenga f3.86. Collecte f0.80. Totaal f95.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

9e Verantwoording van 23 Aug. tot en met 24 Sept. 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

Mej. Graafhuis, Haren, van de schoolkinderen f9.72½; W. Zijlstra, Haren, 2 maandelijksche bijdrage f36.90, busjes jongelingsver. f15.39 is f52.29; Br. v. Dijken, Groningen, gev. i. d. collecte f2.50; R. Oosterhuis, Zuidwolde, gev. i. h. kerkzakje f10; Mej. J. C. Wiersema, Bedum, 1e kl. f3.89½, 2e kl. f3.42½, 3e en 4e kl. f6.48, 5e kl. f6.89½, 6e kl. f4.32½, plus 300 h.c. v. Jelske Mosselman en f9.40 van Grietje Reitsma en Sara Sliep is f35.92; A. Boot, Groningen van verschillende leerlingen f15.30; Mej. de Noord, Aduard, opgehaald door G. D. en J. E. f32.50; Ds. Gispén, Groningen, gev. i. d. brievenbus f2; Fennema, Houwerzijl, zendingsvereeniging f100; A. Barelds, 2e Exloërmond, busjes H. Wind f7.04 en F. Knigge f9.51 is f16.55; Mej. B. Koning, Oostwold Old. gift f6.25; Ds. M. Stadig, Ezinge, zendingsvereeniging f70; N. N. Ulrum, gift f2.50; A. Donkerbroek, Niezijl, zendingscommissie f40; J. Tos, Vlachtwedde, collecte voor Soemba f7.56; Ds. J. Schelhaas, Roodeschool, gift in het kerkzakje f100; Ds. N. Postema, Veendam, gift kerkzakje f2.50, gift zuster f2.75 is f5.25; Ds. H. de Zwart, Warffum busje van P. Huisman f6.46; P. Ritzema, Bedum, gevonden in het kerkzakje f1; Mej. H. J. Koster, Oude Pekela, opgebr. door schoolkind. Chr. Sch. f10; Ds. J. Gispén, Groningen, gev. in de brievenbus f2.50; Mej. C. Delhaas, Korreweg, Groningen, theelood, zilverpapier, halve centen en zendingsbladen f34.41; Meisjesvereen. Bidt en

Werkt, Zevenhuizen f8.60; J. Wildvank, Delfzijl, giften kerkzakje f10, f5 en f2.50 is f17.50.

Provincie Drenthe:

G. Buist, Erica, J. G. Booy f1.57, March. Reiber f2.74, A. Doornbosch f3.88, H. Jagt f1.28, Nikk. Chr. sch. f25.35 is f34.82; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift f1 en f2.50 is f3.50; idem, gift f1 en f2.50 is f3.50; H. L. Smeman, Coevorden, collecte Ger. Kerk f35.74; R. Tiems, Gees, kerkzakje 2 × f2.50 is f5; Ds. D. van Enk, Zweelo, gift gev. i. h. kerkzakje f1; Mej. J. Mulders, Meppel, uit de zendingskas f150 af onk. 5 ct. is f149.95; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, giften f1 en f1 is f2; Ds. N. Duursema, Nieuw Amsterdam, gev. i. h. kerkzakje f25, bruiloft D. D. f7 is f32.

Provincie Overijssel:

D. de Vries Jr., Steenwijk, gift f25, bruiloft busje A. de B. f3.32½, kasg. zendingscomm. f29.50½ is f57.83; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje G. en A. van Buiten 't Paasloo f9.25; Ds. P. de Feyter, Zwartsluis, gift v. e. zuster f10; S. Malda, Lutten, tweemaandelijksche bijdrage Juli en Aug. f50; Tj. v. d. Veen, Beerzerveld, zendingscommissie Marienberg f50; J. Pals, Dalfsen, zendingsbusjes van G. Zielman en S. Pals, D. Lucas en B. Evertse, U. en A. Post, A. Ophof en Y. Bosman, J. Enderman, G. Brinkman en H. Hogenkamp, G. W. v. Keulen, J. Timmerman en A. Stolte f75.

Bentheim en Oost-Friesland:

S. Sweers, Neermoor, van N. N. Ihrhove Mk. 20 is f11.80; Ds. E. Kolthoff, Veldhausen, classieke zendingsdag Veldhausen 28 Aug. Mk. 280 is f166.17; Ds. J. E. Goudappel, Emlichheim, giften Mk. 50 en Mk. 5 is Mk. 55 is f33.

Soembaweek:

Provincie Groningen:

Ten Boer f188; Vledder f14.64.

Provincie Drenthe:

Coevorden f93.65.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen:

Zoutkamp f69.02.

Provincie Overijssel:

Vriezenveen f32.64½.

Diversen:

Legaat van wijlen Mevr. de Wed. K.—K. te G. f50.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 8e	
verantwoording van 1-1-29	
tot en met 22-8-29	f 65759.17½
Ontvangen 9e verantwoording	
v. 23-8-29—24-9-29	„ 1767.33

Totaal ontvangen vanaf 1 Jan. tot en met 24 Sept. 1929 f 67526.50½
Hartelijk dank.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 26 Sept. 1929.

Praediniussingel 5.

Giro 138000 Soembazending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De triomf van het Evangelie. — Van Zendingsaangelegenheden: Een Nederlandsche Zendings-Raad; Onderwijskrachten voor Indië. — Zending Noord-Holland: Dr. en Mevr. Muller—Koetsier; Licht en schaduw; Het Petronella Hospitaal verlicht. — Zending Zuid-Holland Zuid: Bevestiging van een Inl. Predikant te Poerbolinggo. — Zending Utrecht—Gelderland: Onze Hollandsche Chin. School; Keuchenius-School. — Kort verslag van de Alg. Vergadering te Djokja. (Vervolg). — In Memoriam: A. Smit. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

De triomf van het Evangelie.

Hab. 2 : 12—14.

Aan de kennis van den levenden God hangt voor mensch en menscheid het waarachtige geluk.

Dat zegt ons Gods Woord, zoo spreekt onze Heiland en het is in overeenstemming daarmee, dat ook het geloovige hart zoo getuigt.

Welk een verheven taak hadden de profeten en apostelen om onder Israël en de volkeren uit te roepen, dat Jehova alleen God is.

De profeten en de apostelen.

Ook de apostelen.

De prediking van het Evangelie van Christus is toch naar zijn wezen van gelijken inhoud.

Christus is toch gekomen opdat in 't eind God alles in allen zal zijn.

En zegt Hij het zelf niet „dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God”?

Met de prediking, dat de Heere alleen God is en een heerlijk God stond en staat het profetische woord tegenover den mensch.

Tegenover den mensch in zijn grootste machtsontplooiing, in zijn stralendste grootheid.

Daarmee verhief zich oudtijds de profeet des ouden Verbonds tegenover de machtigste menschen.

Daarmee stonden de apostelen eens in de gemeenschap der menschen tijdens de Romeinsche overheersching.

En sedert bracht de Kerk van Christus die prediking al verder en verder. Ook in onze dagen doet zij dezelfde verkondiging uitgaan. En onze Gereformeerde Kerken mogen er mee door Gods genade hun deel aan hebben, dat over de aarde wordt uitgedragen de waarheid, dat de Heere alleen God is.

In de uitvoering van de taak om het evangelie te prediken aan alle creaturen mag de Kerk van Christus zich weten in den weg van God, die Zijn Koninkrijk zal doen komen.

Stil en zonder veel rumoer is zij werkzaam en bouwt zij voortdurend aan het huis des Heeren.

Achter al dien arbeid staat de Heere zelf met zijn genade en kracht.

En voor het komende Godsrijk zullen de wereldrijken plaats moeten maken.

Hoe groot was Babels macht niet in de dagen van den Profeet Habakuk.

Het was dat in den weg van onrecht, wreedheid en tyrannie.

Het heeft zich echter afgetobd voor het vuur en zich moe gemaakt voor niets.

Babel ging smadelijk onder, en over de aarde is verbreid de kennis der Heerlijkheid van Jehova, die zijn woord over Babel vervulde.

Machtig en geweldig was eeuwen daarna het Romeinsche wereldrijk.

En het was op een tijdstip in de geschiedenis van dat rijk, dat onze Heiland eens stond voor Pilatus, den Romeinschen Stadhouder.

Pilatus gaf Jezus over om gekruisigd te worden.

Maar het profetische woord, dat de Heere alleen God is, zweeg daardoor niet.

Christus stond op uit de dooden.

Hij zond zijn discipelen uit over de wereld.

De Kerk des Heeren breidde zich uit meer en meer in hetzelfde gebied waar de Romeinsche heerschappij regeerde, ondanks vervolging en vijandschap.

De Romeinsche heerschappij is niet meer.

Over de aarde wordt gepredikt, dat de Heere God is, en dat de kennis van Hem alleen zalig maken kan.

De kennis van Hem door het geloof in Jezus Christus.

De worsteling duurt voort.

Thans veelal in geheel andere vormen.

De mensch maakt zich groot tegenover God.

Aan zijn zijde staat de rumoermakende macht van wetenschap en techniek, van maatschappelijke organisatie en het kapitaal. Hij werkt aan het denkbeeld om den hemel op aarde te brengen en zonder het altijd te zeggen strijdt hij met God en hij lacht om de Kerk des Heeren.

En daarnaast, en daartegenover gaat de prediking uit van het Evangelie van Christus, een rustige, geestelijke, onvernietigbare macht.

En deze prediking zal het winnen.

De menschen tobben zich af voor het vuur en maken zich moe voor niets.

En het slot zal zijn, dat de aarde vol zal worden van de kennis der heerlijkheid van onzen God, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.

Gods Koninkrijk is het eeuwige, blijvende Koninkrijk.

Daarom arbeiden wij niet voor het vuur en sloven ons niet af voor niets.

Het woord des Heeren toch zal bestaan.

En het is het Woord des Heeren, dat alzoo spreekt.

Dat zegt: De Heere is God en een heerlijk God.

De kennis van onzen God en van Zijne heerlijkheid over de aarde verbreiden, ziedaar waarvoor wij arbeiden mogen.

En die arbeid is van te voren zeker van de gunst van onzen God.

De Heere onze God zal het ons doen gelukken.

Moogt gij zoo door uw gebed en uw gaven medearbeiden aan de uitbreiding van het rijk van Christus, het rijk van onzen God?

Gij zult bevestigend kunnen antwoorden, als gij door het geloof moogt weten, dat de kennis van den eenigen en waarachtigen God en van den Heere Jezus Christus het leven is, het eeuwige leven, uw leven tot in eeuwigheid.

Gij zijt dan ook dankbaar, dat gij door de gaven, die God u schonk, moogt medewerken aan de uitbreiding van 's Heeren zalig Koninkrijk.

Het is u dan niet licht te veel, gij durft niet te spreken van offers, veel eer zult ge vreezen altijd te weinig te doen en milder worden, steeds milder en God danken, dat gij op uw wijze ook mee moogt doen aan alles, wat er toe strekken kan om op de aarde te verbreiden de waarheid, dat de God van Israël, de Vader van onzen Heere Jezus Christus alleen God is en dat het leven en de zaligheid der menschen uitsluitend hangt aan de kennis van Hem in Christus Jezus.

En uw gebed zal gestaag den arbeid dragen, die over heel de aarde wordt gedaan om het Evangelie te prediken aan alle creaturen.

Ps. 95 : 2.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een Nederlandsche Zendings Raad.

In de geschiedenis van de Nederlandsche Zending zal de 10de October 1929 worden aange teekend als een belangrijke dag. Op dien dag zijn in het Bijbelhuis te Amsterdam afgevaardigden van bijna alle Christelijke Protestantsche Zendingen in Nederland te zamen geweest om te spreken over de oprichting van een Nederlandsche Zendings Raad. Reeds waren er statuten in concept ontworpen en door de verschillende Zendingen in hare vergaderingen besproken. Met algemeene stemmen zijn die statuten goedgekeurd en is tot de oprichting van een Nederlandschen Zendings Raad besloten.

Reeds tal van jaren is dit onderwerp aan de orde. Eenerzijds werd telkens de behoefte gevoeld aan meer onderling overleg en samenwerking tusschen de verschillende Zendingen. Maar anderzijds rezen er telkens zoo veel bezwaren op, dat van alle poging tot stichting van een Zendings Raad moest worden afgezien. Het was vooral de vrees, dat de Zendings Raad zou komen te staan als een soort algemeen Bestuur boven de verschillende Zendingen, die de onderscheidene Zendingen schuchter maakten tegenover het denkbeeld van een Zendingsraad. Men dachtte, dat men een deel van zijn vrijheid en zelfstandigheid zou inboeten als er een Algemeene Zendings-Raad kwam.

Thans is die vrees schier algemeen geweken.

Behalve de Zending van de Gereformeerde Kerken hebben alle Protestantsche Zendingen van Nederland eenparig besloten om toe te treden tot den Zendings-Raad, die zal worden opgericht. Het is gelukt statuten te ontwerpen, waarmede allen konden medegaan.

De belangrijkste artikelen luiden aldus:

Art. 1.

Er bestaat een Nederlandsche Zendingsraad, gevestigd te Amsterdam.

Art. 2.

Het doel van den Nederlandschen Zendingsraad is:

a. de bevordering der onderlinge gemeenschap en der eendrachtige samenwerking tusschen de aangesloten lichamen, met volkomen eerbiediging van elks geheele zelfstandigheid en vrijheid;

b. de aangesloten lichamen te dienen van advies bij de behartiging van algemeene zendingsbelangen, met bevoegdheid om van

deze adviezen kennis te geven aan de Regeering en andere lichamen;

c. bij de behartiging van bijzondere belangen der aangesloten lichamen deze op daartoe strekkend verzoek hulp te bieden;

d. de Protestantsche Nederlandsche Zending te vertegenwoordigen in internationale zendingsorganisatie's.

Art. 3.

De Nederlandsche Zendingsraad staat op den grondslag der Heilige Schrift, die hij erkent als het Woord van God, en mitsdien als regel van geloof en leven, terwijl hij instemt met de Apostolische geloofsbelijdenis.

Art. 4.

Leden van den Nederlandschen Zendingsraad zijn de afgevaardigden van de bij dien Raad aangesloten Protestantsche Zendingslichamen, welke zich ten doel stellen zendingsarbeid te verrichten onder Heidenen en Mohammedanen.

Art. 12.

De Raad heeft tegenover de aangesloten lichamen geen andere dan adviseerende bevoegdheid. Hij mengt zich niet in hun bijzondere aangelegenheden tenzij zijn medewerking uitdrukkelijk is gevraagd.

Art. 13.

De Raad beraadslaagt over de vraagstukken wier oplossing beteekenis kan hebben voor de geheele Nederlandsche Zending. De Raad kan in zulke gevallen slechts het gevoelen der geheele Nederlandsche Zending weergeven, indien alle aangesloten lichamen hem daartoe uitdrukkelijk hebben gemachtigd.

In andere gevallen kan de Raad slechts weergeven het gevoelen van die aangesloten lichamen, die zich met zijn advies hebben vereenigd, en is hij gehouden tevens mededeeling te doen van het gevoelen van die aangesloten lichamen, die zich met zijn advies niet hebben vereenigd.

Art. 14.

De Raad geeft van zijn optreden officieel kennis aan den Minister van Koloniën.

Art. 15.

De Raad treedt als lid toe van den Internationalen Zendingsraad. Hij benoemt een of meer personen tot zijn vertegenwoordigers in de vergaderingen van den Internationalen Zendingsraad en betaalt het aandeel in de algemeene kosten benevens de kosten der afvaardiging, een en ander overeenkomstig de bepalingen hieromtrent van den Internationalen Zendingsraad.

Art. 17.

De besluiten van den Raad verbinden de aangesloten lichamen slechts voor zoover zij er hun goedkeuring aan gehecht hebben.

Van hen wordt verwacht, dat zij geen besluiten in algemeene zendingsbelangen en aangelegenheden zullen nemen zonder het advies van den Raad te hebben ingewonnen, en dat zij diens advies zullen beschouwen en behandelen als ernstige raadgevingen gegrond op nauwkeurige kennis van zaken en ernstig overleg.

Artikel 18.

De aangesloten lichamen zijn te allen tijde bevoegd zich af te scheiden. Verwacht wordt dat zij hun voornemen daartoe ten minste zes maanden vooraf met opgaaf van redenen ter kennis van den Raad brengen.

De andere artikelen der statuten zijn meer van huishoudelijken aard en hebben minder beteekenis.

De zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland staat nog geheel vrij ten opzichte van den Zendingsraad. Wel is deze zaak ook in de vergadering van de deputaten der Generale Synode besproken, maar terecht hebben zij besloten zich hierover niet uit te spreken en geen beslissing te nemen, maar dit geheel over te laten aan de e.k. Generale Synode. Wel zijn Ds. D. Pol en schrijver dezes uitgenoodigd om de vergadering van den 10den Oct. bij te wonen, waaraan zij hebben voldaan. Maar zij hebben uitdrukkelijk uitgesproken, dat de deputaten niet bevoegd waren om over de toetreding van de Zending der Geref. Kerken eenige beslissing te nemen en ook niet konden zeggen, wat de Generale Synode te dezer zake zal beslissen.

De Zending van de Geref. Kerken staat er dus nog geheel buiten. Eenerzijds zijn er tegen toetreding van onze zending tot den Zendings-Raad heel wat bezwaren in te brengen, die van veel gewicht zijn, maar anderzijds is er ook heel veel te zeggen, dat voor aansluiting pleit. We gaan daar thans echter niet op in. Mogelijk komen we er later nog wel eens op terug. Wat onze zending betreft zal de Generale Synode het voor en tegen hebben te overwegen, om daarna een beslissing te nemen.

In elk geval was zeker de 10 October i.l. voor de Protestantse Zending van Nederland een gewichtige dag.

Onderwijskrachten voor Indië.

Uit bijna alle provincies van ons land vraagt men ons gedurig om inlichtingen

betreffende het gaan van onderwijzers en onderwijzeressen naar Ned. O. Indië om daar het Christelijk onderwijs te dienen. Wellicht is het daarom wel goed ook in „Het Zendingsblad” hiervan eens iets te zeggen.

Naast de gewone Christelijke Europeesche scholen bestaan er in Indië, niet het minst op het Zendingsterrein onzer Kerken op Midden-Java, ook Christ. Hollandsche Javaansche en Christ. Hollandsche Chineesche scholen waar aan Javaansche en Chineesche kinderen Christelijk onderwijs gegeven wordt, en waarbij het Hollandsch de voertaal van het onderwijs is. Van dit soort scholen bestaan er op Java, alleen op het zendingsterrein onzer kerken, niet minder dan 29 met meer dan 6000 leerlingen. Sterke uitbreiding van het getal dezer scholen is niet te verwachten. Er zijn er nu ook vrijwel genoeg. Wel is er voor enkele scholen nog wel plaats, maar toch niet meer voor een groot getal. Het is niet gewenscht dat er al te veel kinderen Hollandsche onderwijs ontvangen, want dan dreigt het gevaar, dat zij later geen geschikt arbeidsterrein kunnen vinden, waar hun kennis van het Hollandsch productief kan worden gemaakt. Ontevredenheid zou daarvan het gevolg zijn. De Regeering is dan ook slechts zeer schaarsch met de toezegging van subsidie voor nieuwe Christ. Holl. Javaansch of Christ. Chineesche scholen.

Aan dit soort scholen nu wordt het onderwijs in hoofdzaak gegeven door Hollandsche onderwijzers. Inlandsche onderwijzers, die het diploma bezitten van een Holl. Inlandsche Kweekschool mogen ook aan deze scholen werken. Maar Christ. Inl. onderwijzers, die dit diploma hebben, zijn er nog niet veel. En aan het hoofd van deze scholen moet toch steeds een Europeesche onderwijzer staan.

Deze scholen gaan meestal niet rechtstreeks uit van de Zending. Zij worden gesticht en instandgehouden door opzettelijk daarvoor bestaande Vereenigingen.

Toch hebben deze scholen voor de Zending groote beteekenis. Het zijn wel terdege Zendingsscholen, die mooi zendingswerk verrichten, ook al gaan zij niet rechtstreeks van de Zending uit.

Het spreekt daarom van zelf, dat voor deze scholen alleen onderwijzers kunnen worden gebruikt, die warm voelen voor de Zending. Zij moeten zijn van het hout, waaruit men zendelingen snijdt. Wie geen warm hart voor de Zending heeft en om andere redenen naar Indië wil dan om de

Zending te dienen, doet beter in Holland te blijven. Aan menschen, die het slechts te doen is om een mooie positie of om een flink salaris en later een hoog pensioen, heeft Indië geen behoefte.

Ook ligt het voor de hand, dat alleen flinke, bekwame onderwijzers in aanmerking kunnen komen voor het Christ. onderwijs in Indië. Het zendingsterrein is geen afzetgebied voor brekebeenen, die het in Holland niet redden kunnen. Indië heeft behoefte aan eerste klas krachten.

Onderwijzeressen zijn slechts zelden noodig. De Regeering kan voor de openbare lagere scholen in Indië zelf genoeg onderwijzeressen krijgen. Daarom geeft de Regeering ten behoeve van onderwijzeressen, die naar Indië willen gaan, geen subsidies voor uitrusting en overtocht, tenzij de Indische Regeering in elk voorkomend geval toestemming heeft verleend, dat men voor de vervulling eener vacature eene onderwijzeres uit Holland mag laten overkomen. Die toestemming wordt in den regel alleen verleend, wanneer het Bestuur in Indië kan aantonen dat men te vergeefs getracht heeft in Indië zelf eene onderwijzeres te vinden ter vervulling van de bestaande vacature. En als de Regeering geen subsidie verleent, wordt het veel te duur om onderwijzeressen uit Holland te laten komen.

Onderwijzers, die naar Indië willen gaan, moeten in het bezit van de hoofdakke zijn. Uitzending van onderwijzers zonder hoofdakke is wel niet bepaald verboden, maar toch zeer beslist te ontraden, al was het alleen maar reeds omdat hun salaris voor een redelijk bestaan veel te laag is, althans wanneer zij een gezin hebben. Zonder hoofdakke moet er geen onderwijzer over denken om naar Indië te gaan.

Ook is het zeer te ontraden om ongehuwd uit te gaan naar Indië. Een enkele maal worden wel eens ongehuwde onderwijzers uitgezonden, maar dit is toch om onderscheidene redenen ongewenscht.

De meest geschikte leeftijd om als onderwijzer naar Indië te gaan is tusschen de 25 en 30 jaar. Men heeft dan in Holland reeds eenige ervaring verkregen en is toch nog jong genoeg om zich aan Indië te geven.

Tenzij dit bedrag door meerdere dienstjaren of het bezit van bijacten nog wat verhoogd wordt, ontvangt een gehuwd onderwijzer voor uitrusting f1800. Bovendien verleent de Regeering, om het gaan naar Indië aan te moedigen, nog een extra toelage van f2400. Ook onderwijzers, die voor

het bijzonder lager onderwijs worden uitgezonden, ontvangen die extra toelage. Aangezien echter de onderwijzers, die voor U.L.O. scholen worden uitgezonden, dadelijk f100 per maand hooger salaris genieten, ontvangen deze die extra toelage niet. Ook de onderwijzers, die uit 's Lands kas de toelage van f2400 voor de hoofdakke studie ontvingen, derven die extra toelage.

Deze extra toelage draagt een tijdelijk karakter. Naar we echter van het Ministerie van Koloniën vernamen zal ook in 1930 deze extra-toelage nog worden verstrekt.

Tot een beperkt getal stelt de Regeering ook beurzen van 2 maal f1200 beschikbaar voor onderwijzers, die studeeren voor de hoofdakke, en later het bijzonder onderwijs in Indië willen dienen. Zulk een beurs moet dan aangevraagd worden door eene vereniging, die in Indië één of meer scholen verzorgt.

Hier tegen bestaan echter nog al bezwaren. Vooreerst weet men een paar jaar te voren niet of er, als de onderwijzer, voor wien men de studietoelage aanvraagde, de hoofdakke bezit, wel een vacature zal zijn. En als hij dan niet zou kunnen worden uitgezonden, dan zou de toelage met rente moeten worden gerestitueerd. Ook is het moeilijk om te beoordeelen of iemand, die nog maar 18 of 19 jaar is, later geschikt zal zijn voor het Christ. onderwijs in Indië.

De onderwijzers, die naar Indië gaan, zijn niet te beklagen. Zij genieten een behoorlijk inkomen, dat bij vermeerdering van dienstjaren sterk stijgt. En het is heel mooi werk, dat zij in Indië mogen doen. Echt zendingswerk.

S. 25 Oct. '29.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Dr. en Mevrouw Muller—Koetsier.

Terwijl we dit schrijven staat Dr. M. G. Muller gereed om met zijn gezin weer terug te keeren naar Java en daar aan het Petronella-Hospitaal te Djoeja zijn arbeid als eerste Geneesheer te hervatten.

Dr. M. G. Muller is geboren te Utrecht 24 Augustus 1894. Hij was de twaalfde in het prachtig gezin van het echtpaar Muller. Zijn geboorteplaats Utrecht was tevens de stad, waar hij zijn opleiding genoot. In den zomer van 1912 verkreeg hij het einddiploma der H. B. School. Daarna liet hij zich inschrijven als student in de Med. Faculteit. In November 1919 deed hij met gunstig gevolg zijn arts-examen, waarna hij bijna twee jaar practisch werk-

zaam was, meestal door voor een ander arts de practijk eenigen tijd waar te nemen.

Toen de Kerk te Amsterdam in 1921 een arts noodig had voor het Petronella-Hospitaal, verklaarde de jonge dokter Muller zich bereid om de Zending als arts te dienen. Na zijn benoeming trad hij 5 Oct. 1921 in het huwelijk met Mej. J. Koetsier uit Assen, geb. 20 Januari 1898.

Voor zijn vertrek naar Indië heeft Dr. Muller den z.g. tropencursus te Amsterdam gevolgd, welke studie omstreeks zes maand in beslag nam.

Aan den avond van den 13den Maart 1922 nam Dr. Muller in de Keizersgracht-Kerk te Amsterdam afscheid van de Zending Kerk en de met haar medewerkende Kerken van Noord-Holland, waarbij behalve door Dr. Muller zelf het woord o.a. werd gevoerd door Ds. de Gaay Fortman, die hem namens de Kerken toesprak. Nog diezelfde week is het echtpaar Muller—Koetsier op reis gegaan via Genua naar de plaats der bestemming.

Den 29sten April 1922 aanvaardde Dr. Muller zijn arbeid in het Petronella-Hospitaal te Djocja. Onder de leiding van den directeur Dr. J. Offringa heeft hij eerst daar gewerkt met de Hongaarsche artsen Szasz en Kiss.

Na het vertrek van deze heeren stonden Dr. Offringa en Dr. Muller korten tijd alleen voor het veelomvattend werk in dit groote Hospitaal. Weldra kwam echter de jonge Dr. D. Bakker en later kwamen de dokters Zwaan en Veldstra.

Tijdens het laatste verlof van Dr. J. Offringa was Dr. Muller met de waarneming der directie belast. Van April tot December 1928 fungeerde hij tot algemeene tevredenheid als waarnemend directeur van het Petronella-Hospitaal en van de breede rij der hulphospitalen in het vorstenland Djokjakarta.

Na de terugkomst van den directeur brak voor Dr. Muller de tijd aan om na zijn zeer drukken arbeid een welverdiend verlof te nemen. In Januari van dit jaar kwam hij met zijn gezin naar Holland. Op reis, kort voor de aankomst te Marseille, werd Mevrouw echter ernstig ongesteld. Zij moest te Marseille in een ziekenhuis worden opgenomen tot het ondergaan van een operatie. Dat waren zeer spannende dagen. Maar de Heere verhoorde de gebeden. Na enkele weken kon Dr. Muller met Mevrouw de reis naar Holland voortzetten,

Dr. en Mevrouw Muller—Koetsier verheugen zich in het bezit van een flinken jongen, Marinus Gerard, geboren 7 Augustus 1922.

Tijdens zijn verlof heeft Dr. Muller niet stil gezeten. Spreekbeurten houden deed hij bijna niet, maar hij heeft zijn tijd aan de studie gewijd en zijn verlof gebruikt om een academisch proefschrift te schrijven getiteld: **Over de enterogene B-Avitaminosen in het bijzonder over de enterogene Beriberi**. Na een glansrijke verdediging van dit proefschrift heeft hij den 18 October den doctorstitel verworven aan de Universiteit van Amsterdam.

Het was voor hem en Mevrouw een rijke dag, maar niet minder voor zijne Moeder, die reeds tien jaren het weduwekteed draagt maar in hare kinderen rijk gezegend is en nu mocht beleven, dat één van haar zoons tot doctor promoveerde.

Ongetwijfeld heeft deze promotie ook voor het Zendingswerk haar beteekenis en waarde.

Dr. Muller is met zijn gezin 1 November te Genua aan boord gegaan van de „Johan de Wit” om naar Java terug te keeren.

Dr. en Mevr. Muller—Koetsier verlangen beiden zeer naar Djokja om den arbeid in dienst der Zending te hervatten.
W. B.

Licht en Schaduw.

In een brief aan den Kerkeraad te Amsterdam doet Ds. Pos eenige mededeelingen van het Zendingsveld.

Licht en schaduw wisselen elkander af. Hij vertelt het volgende:

In den loop van de maand Juni is de school in Kemirisewoe in de afdeeling Koelon Praga opgeheven. Deze school heeft een merkwaardig verloop gehad. In 1925 is deze school opgericht, en had aanvankelijk een leerlingenaantal van meer dan 120. Bij de onderwijzers die aan deze school werkten heb ik ook een colporteur geplaatst. Het was een plaats, waar aanvankelijk wel eenige verwachting van was. Langzamerhand is daar echter de Moh. actie opgeleefd. Naarmate de bevolking meer begreep dat ze met een Chr. school te doen had, is de belangstelling achteruit gegaan, en verkeerd in vijandschap. Bij mijn terugkeer van verlof kon ik niet anders dan een totale omkeer constateeren. Nu was er tenslotte in het geheel geen leerling op de school meer over.

Ik heb thans den onderwijzer te werk gesteld in Ngenta-enta, de nieuwe gemeente ten Westen van de stad. De Christenen hadden daar het verlangen uitgesproken om daar in dien omtrek de gelegenheid te ontvangen hun kinderen naar een Christelijke school te zenden. De school begint 1 September met 30 leerlingen.

In de tweede plaats moet ik U wijzen op het eigenaardig verschijnsel, dat de hoeveelheid boeken, die door de colporteurs verkocht worden, belangrijk teruggelopen is. Dit is niet slechts bij enkelen het geval, wat misschen aan een verslappen van den ijver zou kunnen worden toegeschreven, maar ongeveer bij allen. Allicht houdt het ook eenig verband met het feit, dat een aantal kleine, goedkoope boekjes momenteel uitverkocht zijn, maar het is niet onmogelijk, dat hier ook vooral in Koelon Praga, Moh. actie achter schuilt. Met blijdschap mag geconstateerd, dat in de afdeling Wonosarie de boekenverkoop juist toeneemt.

In aansluiting aan dit laatste deel ik u nog eens mee, welk een opleving aan het werk in Wonosari de komst van Adam Thomas, als goeroe indjil en Asmawyaso als colporteur daar gegeven heeft. Uit verschillende soms ver verwijderde desa's komen thans een aantal belangstellenden in de koempoelan. De beide goeroes geven op verschillende plaatsen catechisatie. De vrouw van den verpleger in Wonosari heeft een drukke verloskundige practijk. Elken keer als zij op reis gaat daarvoor, gaat Adam Thomas mee, die dan de menschen in die desa samenroept om aan hen het Evangelie te prediken.

In den loop van de maand Augustus heb ik met den Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs uitvoerig gesproken over de Schoolzaken. In de eerste plaats over de beide scholen in Wonosari en Wates, die nog altijd geen subsidie ontvangen. Deze scholen zijn in 1925 opgericht, juist voor de nieuwe subsidieregeling in werking trad. Ik had de hoop, dat ze als standaardscholen erkend kunnen worden. Sindsdien heb ik daarvoor voortdurend pogingen in het werk gesteld, maar steeds is dat geweigerd ook bij de laatste door Dr. Bakker ingediende verzoeken in 1927 en 1928. Het is thans wel duidelijk gebleken, wat mij in deze bespreking met den Inspecteur nog eens nadrukkelijk bevestigd werd, dat waar de verhouding tusschen het aantal standaardscholen en volksscholen in de Vorstenlanden buiten alle evenredigheid ten voor-

deele van de standaardscholen is, het Departement van O. en E. geen subsidie meer verleent voor nieuwe standaardscholen. In overleg met den Inspecteur heb ik thans besloten deze beide scholen aan te vragen als volksscholen, opdat we voor de eerste drie klassen althans eenige tegemoetkoming ontvangen. De Inspecteur ried aan de scholen vijfklassig te laten voortbestaan, en dan te trachten het aantal leerlingen in klas IV en V zoo hoog op te voeren, dat de noodzakelijkheid van deze twee klassen als vervolgschool kan erkend worden.

Dit is de eenige oplossing om uit deze moeilijkheid uit te komen. Ook dan blijven deze scholen voorloopig nog heel wat geld kosten, maar wij ontvangen toch althans eenige tegemoetkoming, terwijl er in de toekomst eenige kans bestaat om ook de ander klassen als vervolgschool gesubsidiëerd te krijgen.

Omtrent de school die in Maart in Sela werd opgericht heb ik tevens een verzoekschrift ingediend om die voor subsidie in aanmerking te doen komen van 1 April af.

Omtrent de mogelijkheid van het oprichten van standaardscholen moet ik U nog mededeelen, dat de Inspecteur wel bereid bleek om mede te werken, dat wij een standaardschool konden oprichten in de stad Djokja. Ik heb een dergelijk verzoek ingediend voor Soerjataroenan, een wijk in het Zuidwesten van de stad.

Met groote belangstelling heb ik uit particuliere berichten en uit de bladen vernomen van een belangrijke gift, die bij U inkwam voor de Zending en wel bepaaldelijk voor uitbreiding van het werk in Wonosari. Gaarne wacht ik daarover nader Uw bericht af. Het verheugt mij zeer dat er voor Wonosari zoo geheel nieuwe mogelijkheden worden geopend. Moge de Heere Jezus zelf ook door middel van dit alles Zijn Koninkrijk bouwen in Wonosari.

In verband daarmee zou ik U willen voorstellen om het volgend jaar drie volksscholen te openen in Wonosari."

Tot zoover het schrijven van Ds. Pos.

De groote gift voor de uitbreiding van den arbeid door nieuw werk in Wonosari is juist op tijd gekomen. Wel zeer opmerkelijk.

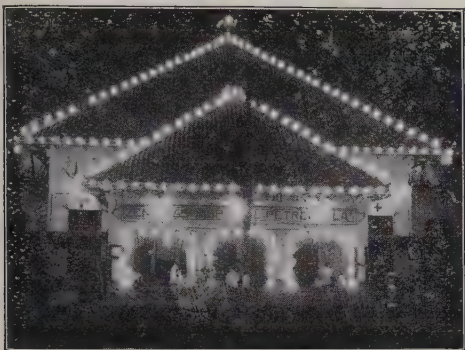
W. B.

Het Petronella Hospitaal verlicht.

(Bij de foto).

Ook op Java houdt men bij feestviering van mooie verlichting. Misschien nog meer als bij ons. En men heeft er ook wel ver-

stand van. Dat laat ons dit aardige kiekje heel mooi zien. Bij gelegenheid van het bezoek van den Gouverneur-Generaal was

Het Petronella Hospitaal verlicht.

het Petronella Hospitaal te Djokja 's avonds schitterend verlicht. Deze foto, die natuurlijk bij avond genomen is, laat ons zien hoe het hoofdgebouw was geillumineerd. Al de hoofdlijnen zijn verlicht, en boven de portiek kan men den naam lezen: Zendings-hospitaal Petronella.

W. B.

Zending Zuid-Holland-Z.

Bevestiging van een Inlandschen Predikant te Poerbolinggo.

Op Dinsdag en Woensdag 27 en 28 Augustus 1929 legde Mas Soedarmadi, goeroe-indijl te Poerbolinggo, in het midden der provisioneele classisvergadering der Inlandsche Kerkeraden in het ressort Banjoemas met goed gevolg het kerkelijk examen af. Onder presidium van Ds. K. van Dijk werd het examen afgenomen door Dr. F. L. Bakker en Dr. B. J. Esser. Het verliep tot aller bevrediging. De uitgebreide stof bleek de examinandus zich goe toegeëigend te hebben.

Dinsdag 3 September had daarop de bevestiging plaats. De bevestiger Dr. B. J. Esser had tot tekst genomen Mattheus 16 : 15—18. Aan de handoplegging namen de Inlandsche predikanten van Jogjakarta, Tlepok en Magelang deel, die op het eind van den dienst den nieuwen predikant ook hartelijk toespraken.

De bevestigde verbond zich aan de gemeente met het uitspreken eener predikatie over Psalm 23 : 1.

Voor het arbeidsveld van de Geref. Kerken van Zuid-Holland ten Zuiden is deze bevestiging van groote beteekenis. Stelle

de Heere den jongen predikant tot rijken zegen en moge deze eersteling straks door anderen gevolgd worden!

P.

E.

Zending Utrecht—Gelderland.

Ds. Netelenbos, de Miss. predikant van Utrecht en Gelderland te Poerworedjo, schrijft het volgende:

Onze Hollandsche Chin. School.

'k Wil U even mededeelen, dat ze na de vacantie sterk in leerlingen-tal is vooruitgegaan. Dat is tot bijzondere bemoediging. Met stoere volharding heeft de heer Hooisma met zijn staf zich gegeven voor deze school. Doch, ze wilde maar niet vol loopen. We hebben hier óók nog een echte Chineesche School, d.w.z. met Chineesche onderwijzers; en met het Chineesch als voertaal. En dat was altijd een lastige concurrent. Waarbij nog komt, dat onze Chineesche stadgenooten niet zoo'n sterken drang naar Westersch onderwijs schijnen te kennen als de Javanen. Vandaar, dat onze school inderdaad te strijden had om langzaam vooruit te komen.

Doch dit jaar was er een ongedacht groote toeloop van nieuwe leerlingen. Waaruit dit te verklaren is? Misschien weet de heer Hooisma het, en wil hij er eens iets van vertellen.

In ieder geval, het is een verblijdend gebeuren, en ik haast me, U een brenger van goede tijding te zijn.

Natuurlijk er is een kleine schaduwzijde aan. Het personeel moet uitgebreid worden. U weet, dat zulks niet van zelf gaat. We hebben al in de Hollandsche bladen geadverteerd; doch tot dusver zonder succes.

Dus behelpen we ons met tijdelijke leerkrachten. We zijn dankbaar, dat we ze konden vinden. Maar het is een ongezonde toestand, als aan een Christelijke School 3 onderwijzers verbonden zijn, die aan den geest van het Christelijk onderwijs vreemd zijn. Waarmee op hun ijver en bekwaamheid natuurlijk niets wordt afgedongen.

Intusschen, we denken liever aan de lichtzijde van de zaak, en verblijden ons over den groei van onze school.

'k Moet toch nog even vertellen, dat we met 1 Juli een Christen-Chinees, afkomstig uit Poerwokerto zelf en opgeleid aan de kweekschool te Solo, als onderwijzer aan onze school konden verbinden. Een buitengewoon sympathieke gebeurtenis.

Tot zoover Ds. Netelenbos.

We voegen er aan toe, dat weldra voor deze school een onderwijzer zal uitgaan n.l. de heer L. Lips die D.V. 6 Dec. van Marseille vertrekt naar Poerworedjo. W. B.

Keucheniusschool.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons een gedeelte zien van het publiek, dat tegenwoordig was bij de officieele plechtigheid der opening van de nieuwe gebouwen, waarin thans de Keucheniusschool is gevestigd. Deze plechtigheid had plaats den 7en Aug. l.l. De foto is genomen voor den ingang van het hoofdgebouw.

Van links naar rechts ziet ge staan in de portiek Mevr. Wiggers, de heer Wiggers zelf, Z. H. den Sultan, de Gouverneur van Jogjakarta; de heer Zuidema; Ds. K. v. Dijk en Dr. Esser. Iets naar achteren tusschen Mevr. Wiggers en de heer Wiggers staan de heer Pluyter, die de architect is geweest en Ds. Pos. Tusschen den heer Wiggers en den Sultan ziet men den Inspecteur van het Inlandsch onderwijs en verder in de tweede rij Ds. L. Netelenbos en Dr. H. A. van Andel. De man, die links voor het muurwerk staat, is een dienaar van den Sultan, die Z. H. ten allen tijde volgt met de „gouden pajoeng” (zonnenscherm) één der vele emblemen zijner vorstelijke waardigheid.

Het was dus wel een illuster gezelschap, dat de openingsplechtigheid heeft bijgewoond.

Door Br. J. A. Wiggers is bij die gelegenheid een belangrijke rede gehouden, waarin hij ook in korte trekken de geschiedenis der Keucheniusschool herinnerde.

Dit gedeelte zijner toespraak laten we hier volgen:

Reeds in 1891, thans dus 38 jaar geleden, werd als één der eerste Christelijke scholen op Java door de Nederlandsche Geref. Zendingsvereniging te Poerworedjo een school opgericht, welke later den naam verkreeg van „Keucheniusschool”, om daarin den man te eeren, die èn in Indië, èn in Holland, èn als lid van den Raad van Indië, èn als lid van de Tweede Kamer, èn als Minister van Koloniën, zooveel gepleit had en zooveel gewerkt had voor de belangen van het Javaansche volk, in het bijzonder ook, voorzover deze in verband stonden met de ontwikkeling en de kerstening dezer landen.

Deze Keucheniusschool nu was nog wel niet aanstonds de Normalschool in haar

tegenwoordigen vorm. Maar toch, haar doel was gelijk aan dat, hetwelk ook thans nog wordt nagestreefd: het opleiden van Inlandsche jongelieden tot onderwijzers, die zouden werkzaam zijn aan de door de Zending hier op Midden-Java opgerichte en op te richten Christelijke scholen voor de Javaansche jeugd, en dat alles op den Grondslag van Gods Woord naar Geref. belijdenis.

Toen in 1891 de school werd geopend, was er van leerlingen, die behoorlijk onderwijs hadden ontvangen op dessa- of tweede-klas-school nog zoo goed als geen sprake. Het moet den eersten directeur, den heer Zuidema, wel bijzondere inspanning gekost hebben, om op zulke zwakke grondslagen verder te bouwen. Toch, zijn bouwen werd bekend, beroemd. En het zal ook voor den heer Zuidema wel een dag van groote blijdschap zijn, nu hij, in ons midden thans vertoevend, getuige mag zijn, dat het werk, 38 jaar geleden in Poerworedjo begonnen, zich tot den huidigen dag heeft kunnen handhaven niet alleen maar ook ontwikkelen, ja zelfs mag staan aan het begin van een periode, waarvan gehoopt mag worden, dat ze verderen groei en ontwikkeling zal brengen.

Het is hier niet de plaats, noch ook de tijd, om al ware het slechts in vogelvlucht, een beeld te schetsen van hetgeen de K. S. in haar 38-jarig bestaan zooal heeft beleefd. De toenmalige stand op het gebied van het Inlandsch onderwijs vertoont met den huidigen stand van zaken een verschil zoo groot, dat het in enkele woorden zelfs niet samen te vatten is. Laat ik in het kort slechts enkele punten mogen noemen.

In 1903 werd de K. S. overgeplaatst naar Jogjakarta, waar door de gunstige beschikking van den Sultan, geheel kosteloos een terrein voor nieuwbouw werd verkregen, gelegen ten Zuiden van het U allen welbekende Petronella-hospitaal. Twee woningen voor het Europeesch personeel, drie voor het Inlandsche, en een klein schoolgebouw met internaatskamers in een hoefijzervormigen boog daaromheen werden daar gebouwd.

Men werkte in dien tijd aan de K. S. nog met kleine klassen, een maximum aantal leerlingen van 40 à 50 werd meer dan voldoende geacht. Daarop dan ook werd de capaciteit van school en internaat ingesteld.

Nadat de gebouwen waren voltooid, werd ook het onderwijs gereorganiseerd. Een onderwijzer met de Holl. hoofdtake, de heer Koelewijn, werd door de Zending uitgezon-

den, om de leiding op zich te nemen. Voor het eerst in 1903 namelijk, dus nadat de school reeds 12 jaren lang geheel uit eigen zendings-middelen was bekostigd geworden, werd aan de K. S. van Gouvernementswege een subsidie toegekend, en door het aanvragen dier subsidie, eerst voor den bouw, daarna ook voor de exploitatie, nam de Zen-

een dertigtal, in den loop der jaren steeg het voortdurend, tot het een jaar of tien geleden vrij stationair bleef op ongeveer 80, verdeeld over vier jaarklassen en een voorklas. Deze voorklas bleek noodig, gezien de veelal geringe ontwikkeling der leerlingen bij hun komst.

Toch...., ook daarin kwam verandering.

Keuchenius-School.

ding ook den plicht op zich, met alle beschikbare krachten en middelen te zullen streven naar de verdere ontwikkeling der school.

Welnu, de Zending heeft zoo ernstig mogelijk getracht daaraan te voldoen. Ook in den tijd, dat de Gouvernements-subsidie nog niet dat hooge procent der totale kosten bereikte, als dat waarin we ons thans, door milde subsidiebepalingen, mogen verheugen, in dien tijd heeft de Zending niet geschroomd om 15 jaar lang, naast den heer Koelwijn als directeur, nog een tweede Europeesche leerkracht aan de K. S. te verbinden, voor een zeer groot deel op eigen kosten; eerst den heer Zuidema, daarna, zeven jaren lang, den heer Dijkema.

Het aantal leerlingen klom ondertusschen regelmatig. Waren er in 1906 nog slechts

Nadat in 1921 de heer Dijkema met verlof ging, en niet meer naar de K. S. terugkeerde, werd de vacature niet aangevuld, en bleef het personeel sindsdien bestaan uit één Europ. hoofd, bijgestaan door vier Inlandsche onderwijzers. Dit bleef ook zoo, toen langzamerhand de voorklas kon vervallen, doordat er zich steeds meer candidaten aanmeldden voor het toelatingsexamen tot de eerste klas. Eenige scherpere selectie werd hierdoor mogelijk, en in 1923 voor het eerst werd gewerkt zonder voorklas. Deze personeelsformatie bleef evenzeer onveranderd, toen ongeveer terzelfder tijd de school de gelijkstelling verkreeg met de Gouvern. Inlandsche Normalscholen en het einddiploma den bezitter dus ook benoembaar maakte tot onderwijzer aan een Gouv. Inl. school der tweede klasse.

Naarmate evenwel het aantal leerlingen steeg, nam de zorg voor een behoorlijke huisvesting meer en meer toe. School en internaatgebouwen werden te klein. Dankbaar was de Zending dan ook, toen ze mocht vernemen, dat ook het Gouvernement zulks oordeelde; in die erkenning werd de wenschelijkheid uitgesproken tot het oprichten van nieuwe gebouwen. En stellig zou dit in dien tijd reeds geschied zijn, wanneer er in de jaren 1922 tot '24 niet zoo veel remmende factoren waren geweest, welke de uitvoering van plannen tot nieuwbouw in den weg stonden. 't Waren niet de meest gelukkige jaren voor 's lands schatkist! Ook de K. S. ondervond van deze malaise de gevolgen.

Bovendien had ook het Gouvernement in dien tijd reeds goedgekeurd de oprichting van een tweede zendingsnormale school te Solo, een erkenning, welke òn voor het Gouvernement, èn voor de Zending zware financiële consequenties inhield. In deze omstandigheden kwam het Gouvernement met een geheel andere oplossing: het stelde voor de leegstaande gebouwen der Voorbeleidende Afdeeling van de Kweekschool, op Djétis, ter beschikking der Zending te stellen, wanneer de Zending afstand wilde doen van de toezegging van subsidie voor den bouw van een Normalschool te Solo.

Na eenig overleg werd dit voorstel aangenomen, de gebouwen op Djétis waren bij den toenmaligen opzet van het internaat buitengewoon geschikt, en de huurprijs mocht billijk geacht worden.

Midden 1925 verhuisde de K. S. naar Djétis. Nog één jaar mocht de heer Koelewijn genieten van de nieuwe behuizing, toen, in 1926, na 20 jaren, vaak onder zeer moeilijke omstandigheden gewerkt te hebben, repatriëerde deze, en kwam de leiding aan ondergeteekende.

't Was een blijde verrassing, de oude gebouwen op Klitren vervangen te zien door de nieuwe op Djétis. Toch,... die blijde stemming en de bekoring van het nieuwe was tegen de praktijk van het dagelijksch leven en werken op den duur niet bestand.

De inrichting van het internaat was daarvan de oorzaak. De zorgen, welke door het onderwijzend personeel aan de 80 leerlingen in het internaat konden worden besteed, gingen te zeer op in materiële dingen. Het persoonlijk, intieme, geestelijke contact met de leerlingen was te gering. En toch,... als Christ. Normalschool moest de K. S. juist veel aandacht schenken aan de zedelijk-godsdienstige opvoe-

ding der leerlingen, en hun opleiding tot Christ. onderwijzers.

Hierin nu schoot de toenmalige inrichting te kort. En dit te meer, waar de leerlingen uit het milieu, waaruit ze stamden, nog zoo weinig meebrachten, wat gerekend kon worden tot waardevolle grondslagen voor verderen opbouw, of in andere woorden, daar deze Inlandsche leerlingen nog zoo veel misten, wat leerlingen van anderen landaard vaak bezitten door het opgroeien in een gezin en een maatschappij met gevestigde overtuigingen en tradities.

En dat verschil sprak nog te sterker voor wie als vanzelf het oog richtte naar de (ook van de Zending uitgaande) in 1919 te Solo opgerichte Chr. Kweekschool. Daar waren de leerlingen klassegewijs ondergebracht in de woningen der leeraren, daar vormden de leeraren-leiders der internaten inderdaad het gezin, waarin de leerlingen als kinderen werden opgenomen en verzorgd. Telkens en telkens weer mocht men van verschillende zijden zeer waardeerende uitspraken hooren over den gang en de resultaten van het werk, dat in die internaten werd verricht. Laat ik slechts één oordeel mogen aanhalen, het oordeel van een o.i. tot oordeelen alleszins bevoegde, Dr. H. C. Rutgers, die in zijn ten vorigen jare verschenen reisverhaal over de Solosche Kweekschool o.a. dit schreef: „Deze Kweekschool beantwoordde wel bijna aan het ideaal, dat ik mij van een dergelijke inrichting stel. Het systeem van kleine gezinsvormige internaten voldoet zeer goed, en bij ieder bezoek vond ik er een prettige geest, die tot een telkens terugkeeren noodde.”

Niet het schoolgebouw, niet het onderwijs, maar juist het internaatleven op de K. S. deed me dan ook in het laatst van '27 in een artikeltje over de K. S. de verzuchting slaken: Mochten toch ook de leerlingen der K. S. eens ondergebracht kunnen worden in internaten, zoals aan de Kweekschool te Solo. Het doel immers was, mutatis mutandis, gelijk, en de middelen, daar in de praktijk aangewend met volledig succes, mochten dan ook ten opzichte der K. S. als wenschelijk worden aangemerkt.

Ik zei niet „den wensch uiten” doch „de verzuchting slaken”. Het leek er immers niet op, dat de Zending zoo maar die gebouwen zou kunnen verlaten, nu die voor minstens 25 jaren waren toegezegd. En waar zou het geld vandaan moeten komen voor eventueelen nieuwbouw.

En toch, drie maanden later, Februari

1928, kwam daar plotseling dat schrijven van het Departement, waarbij de huur der gebouwen werd opgezegd tegen eind Mei 1929. 't Leek ongelooflijk, 't leek, (men vergeve mij dit woord, wanneer het profaan mocht klinken) 't leek een gebedsverhooring.

Gelukkig verklaarde het Gouvernement zich dadelijk bereid tot het verleen van financiëlen steun bij de oprichting der nieuwe gebouwen.

Een geschikt bouwterrein, ruim 25000 M². groot, was spoedig gevonden en afgekocht. Een jaar geleden was het nog dichtbevolkte kampong, thans huist de K. S. er reeds langer dan een maand. Het opmaken der bouwplannen, het overleg met Holland, het ramen der kosten en de daarmee samenhangende besprekingen omtrent het door het Gouvernement te verleen subsidiebedrag, het sluiten van een hypotheekakte, om die subsidiegelden te kunnen ontvangen, en dan de bouw zelf, waarbij, om slechts dit eene getal te noemen, 4000 M². tegeloppervlak gelegd moest worden, een oppervlakte dus gelijk met die van 80 behoorlijk ruime schoollokalen, dit alles moest geschieden en is geschied in den betrekkelijk zeer korten termijn, welken gesteld was.

Kort verslag van de Algemeene Vergadering van Zendingarbeiders gehouden te Djokja 6—7 Aug. '29.

(Vervolg):

II.

Een belangrijk onderwerp, al zal het niet alle lezers van het Zendingsblad even sterk interesseeren, was een Rapport, dat door een Commissie werd uitgebracht over enkele noodzakelijke wijzigingen in onze Zendingssorde.

Dat sommige wijzigingen noodzakelijk geacht werden, houdt vooral verband met de ontwikkeling van het kerkelijk leven in Indië. Toen onze Zendingssorde werd opgesteld, waren op het Zendingsterrein nog geen Inlandsche Kerken geïnstitueerd (behalve die te Temon en Poerworedjo, die als zoodanig stamden uit een vroegere periode onzer Zending) en — van Europeesche Ger. Kerken op het zendingsterrein was nog geen sprake. De Hollandsche zendingarbeiders werden beschouwd als leden van de Zendende Kerken, op wier terrein zij arbeidden.

Sommige zaken, die nu de hier geïnstitueerde Kerken kunnen en moeten doen,

moesten vroeger door de zendende Kerken behartigd worden. Daarvoor werden in de Zendingssorde sommige regelingen getroffen. B.v. was geregeld, hoe de Zendende Kerken hadden vast te stellen, wat in de Inlandsche Kerken gezongen zou worden, welke formulieren en welke Bijbelvertaling in hare Diensten gebruikt zouden worden. Ook stelden de Zendende Kerken vast, wanneer een Kerk op het Zendingsterrein rijp geacht mocht worden voor institueering. En wat de Europeesche Christenen betreft, het kerkelijk opzicht en de kerkelijke tucht over hen moest vroeger door de Zendende Kerken geoeft worden, gelijk ook hunne geestelijke verzorging voor hare rekening kwam. Het spreekt vanzelf, dat nu de Hollandsche Kerken op het zendingsterrein, waarvan onze zendingarbeiders lid zijn, die verzorging en dat opzicht en tucht voor hare rekening krijgen.

Een andere kwestie die verband houdt met den groei van het kerkelijk leven op het zendingsterrein is de vraag hoe het kerkverband tusschen de verschillende groepen van Inlandsche Kerken zal zijn te regelen. Besloten werd, dat wij aan het ontwerpen eener regeling vooraf zullen laten gaan het publiceeren van een zoo duidelijk mogelijke uiteenzetting van de eerste beginselen, die bij de regeling van het kerkverband ter sprake komen. Een van de missionaire predikanten wordt voor het geven van zulk een uiteenzetting aangewezen, en de manier van publicatie vastgesteld.

Voor publicaties is geld noodig. En toch mogen wij ons aan den plicht niet onttrekken om te zorgen, dat onze Christenen boeken krijgen, die hen verder kunnen brengen in de kennis van de Waarheid, waarop hun geloof moet steunen, en waarvan zij in alles hun leven hebben te richten.

Er zijn sommige werkjes, die op publicatie wachten, maar de middelen ontbreken om zulks te bekostigen, omdat wij al de beschikbare inkomsten noodig hebben voor onze evangelisatiecultuur, die we niet mogen verminderen. Daarom hebben we nu besloten om van elk der Zendende Kerken het volgend jaar een bedrag van f500 te vragen, en van de Gen. Deputaten een bedrag van f3000. Daarmede zou voorloopig ons drukfonds genoeg voorzien zijn om eenige noodzakelijke uitgaven te bekostigen.

Namens de Verg.

K. VAN DIJK.

In Memoriam.

A. Smit.

Smit is niet meer. Zoo klonk het van mond tot mond, Zaterdagavond 21 September. Veertien dagen was hij ziek geweest, hard ziek geweest, hooge koortsen hadden het lichaam geteisterd. Toen gaf het hart den kamp op.

Hij, de lichamelijk sterke, die nooit ziek geweest was, zoo jong door den dood besprongen. 34 jaren waren zijn dagen gesteld. Een handbreed. Een korte spanne tijds. God nam hem weg.

Nog maar kort arbeidde hij in ons midden, aan de Chr. M. U. L. O. alhier.

Niet langer dan 15 maanden. Zijn taak was hier afgeloopen. De eeuwigheid zal openbaren de beteekenis van zijn leven en..... sterven. Hartelijk collega, ijverig onderwijzer, zoo kennen, zoo gedenken wij hem.

Hoe ernstige sprake gaat er van dit sterven uit voor collega's en leerlingen. Te werken zolang het dag is, bereid te zijn, altijd bereid.

Ruim 6 jaar heeft collega Smit het onderwijs gedien!

Eerst op lateren leeftijd werd hij onderwijzer en behaalde na de hoofdakke vlug achter elkaar te akten Fransch en Duitsch. In Holland diende hij de Chr. School te Leiderdorp.

Trooste en sterke de Heere de diepbedroefde weduwe en haar twee nog zoo jonge kinderen.

Solo, 22-9-'29.

W. KOK.

Suriname.

Als allen meedoen....

De verblijdende belangstelling — meer malen zou zelf het woord offervaardigheid op zijn plaats zijn — en de medewerking onzer Geref. Kerken in zake Suriname opent perspectieven, die tot voor kort tot de onmogelijkheden schenen te behooren. Telkens nog komen er giften binnen, die van medeleven en sympathie getuigen, en als het zoo door mag gaan en alle kerken aan de roepstem uit de West gehoor geven, lijkt het ons gansch geen onmogelijke zaak meer, dat het tekort van de zending der Broedergemeente grootendeels door de Geref. Kerken zou worden gedekt. Het zou een heerlijke triomf zijn voor het beginsel, dat aan onze zendingsgedachten ten grondslag ligt, wanneer dat ideaal eens werkelijkheid mocht worden. Laten de Kerkera-

den, die de circulaire voorloopig ter zijde legden, die nog eens ernstig overlezen en zich afvragen of het toch nog niet mogelijk zou zijn, dit werk, dat onze hulp zoozeer behoeft, met een kleine of groote bijdrage of zelfs met de opbrengst van een speciale collecte te steunen.

Sinds de laatste verantwoording ontvingen we van de Geref. Kerken of Zendingscommissies te Westerbork f5, Hardenberg f10, Zuidlaren f2, Hillegersberg f5, Bedum f10; Nunnerstga f22, Grijskerk f2.50, Moordrecht f5, Oostwold f20, Zutphen f10, Driebergen f5, Zoutkamp f5, 's Gravenhage (West) f25, Boksum f2.50, 2e Exloërmond f2.50, Delfshaven f1 (gev. in coll.), Alphen a. d. Rijn f40 (jaarl.), Sellingen f2.75, Zandvoort f5, Raamsdonksveer f2.50 (jaarl.), Arnhem f10, G. K. Rudolphstichting Achterveld f10, Hoogeveen f10, Nieuwendijk (N.-B.) f10, Oosterbeek f10 (jaarl.), Delft f25 (jaarl.), Beilen. f5.

Voorts van: J. v. d. G. Soest f1, Dorcas Rinsumageest f4. Van: J. D. H.H. Schiebroek f1.50; Pers. Ger. School Vaartweg, Hilversum f2.50; D. F. Dijkstra, Idsegahuizem f1.30; (afd. Wonseradeel en f5 (Kaartverkoop); Leerl. Chr. School, Den Andel (Gr.) f5; N. B. Monster f5; T. v. P. IJmuiden f5 en last not least van G. v. d. W., Dordrecht f259.08 (collecte Geref. Kerk Dordrecht).

Allen hartelijk dank.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

De toestand van Dr. J. Hania nam weér een zeer ongunstige wending. De laatste maanden gaf de Heere weer wat meer hoop op herstel. Thans is die hoop schier afgesneden. De Heere, die het overigens zeer wel met hem maakt, blijft echter de machtige.

Dr. R. Brummelkamp.

Dr. Brummelkamp, geneesheer aan het Zendingsziekenhuis te Keboemen, is benoemd tot assistent van Prof. Lesk aan de Hoogeschool te Weltevreden. Hij heeft deze benoeming aangenomen. Met 1 Jan. 1930 hoopt hij in functie te treden.

Ds. P. J. Lambooi.

Met blijdschap en dank kunnen we be-

richten, dat Ds. P. J. Lambooi te Pajeti, die door een ernstig ongeval was et roffen, weer bijna genezen is.

Ned. Geref. Zend. Ver.

De Ned. Geref. Zendings-Vereeniging zal D.V. hare jaarvergadering houden **Maandag 25 Nov. a.s.**, 's namiddags 2 uur, Kerkstraat 109, Amsterdam.

Ds. W. G. Harrenstein, Voorz.
en L. Berk, Secr.-Penningm.

Het Christendom in Britsch Indië.

Volgens een statistiek, die we daarover lazen zijn er in Britsch Indië 5885702 Christenen, waarvan 287069 Europeanen 400000 Syrische Christenen, 1847642 Roomsche Katholieken en 2350991 Protestanten.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan den Heer M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn verkrijgbaar bij den Heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zende dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

De Christus-Regeering door Ds. A. M. Berkhoff, bij J. H. Kok te Kampen f3.90, geb. f4.90.

Ds. Berkhoff zegt in dit boek veel goeds. De Zendingsgedachte is ook niet vergeten. Maar met zijn opvatting van Openb. 20 kunnen we ons niet vereenigen. Evenwel

een boek, dat zeer waard is gelezen te worden.

Een Regentzoon, door Van Die-men de Jel, bij Kok te Kampen. f2.75, geb. f3.60.

Van Diemen de Jel kan heel mooi vertellen en weet boeiend te schrijven. Ook dit boek pakt wel. Maar onder zijn vroegere werken zijn er toch, die dit overtreffen. Wat meer accuratesse kon ook geen kwaad.

Zondagsschool-uitgaven.

H. ten Brink te Arnhem gaf de volgende nieuwe Zondagsschoolboekjes uit:

No. 116. **Brammetje Durf** door W. Blomberg-Zeeman. f0.75.

No. 117. **Met z'n Achten** door W. Blomberg-Zeeman. f1.—.

No. 118. **Mientje** door Cath. Bronsveld. f1.—.

No. 119. **De Schildwacht en zijn Vriend** door P. de Zeeuw. f0.60.

No. 120. **Kees van den Dokter** door J. H. Huisman Schipper.

Mooie Zondagsschoolboekjes. Gaarne aanbevolen. De heer Ten Brink heeft op dit gebied een rijke catalogus, die veel keus biedt.

Scheurkalender Maranatha 1930, bewerkt door Ds. J. J. Knap C.v. f0.90, met Premieboek: **Overwonnen**, door Johannes. f1.50.

Kok is er al met zijn scheurkalender. En zijn kalender is wel één van de allerbesten. Het schild stelt voor: Jezus voor den Joodschen Raad.

De Maranatha-Kalender behoeft geen aanbeveling meer. Hij is er in.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Mej. N. H. Lukey te Zandvoort saldo Zendingsblad f7.79. N. N. te H. H. W. f2.50. Van E. P. te 's Gr. f10. Uit het busje van de Sch. v. Christ. Volksond. te Zaandam f16.80. C. H. Zonneveld $\frac{1}{2}$ collecte in Lugano Ned. Chr. R. V. f11.05. Door P. J. Schreuder van Mej. Wed. Grunbauer f4 en voor Theelood enz f4.10 Deel saldo Zendingsfeest in 't Gooi f25. Van Jan, Willem en Jacob Hiemstra te Kollum f1.50.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 Oct. '29.
Giro No. 32806.

Voor Kerkbouw Diokja van de 88-jarige wed. van Andel te Halfweg f7.50.

Ontvangen van Willy Vlieg f2.61, Hans Dekker f1.46, Solke Last f4.20, Clara en Mientje 's Gravenmade f1.30½, Nico Hoekstra f1, Ali Bosma f0.90, Dittie Funcke f2.04, Herman en Jopie de Vries f0.96, Juul en Henk Felderhof f2.56, Marie en Dirkje Harreveld f2.27½, Betsy en Tini Haffmans f1.50, Henk en Hans Burggraaff f3.29½, Judith Bronder en Henny Monsjou f4.92; Eefke, Dini en Nelly Doedens f2.96; Marie en Lies van Dungen f7.75; Hans en Fientje de Ridder f3.02½; Annie Monsjou f5.14; Henk, Gé en Willy Schaffenaar f4.06½; Riek en Lien Roemburg f3.26½; collecte f0.42½. Verkocht Theelood f3. Toetaal f58.60½.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

10e Verantwoording van 24 September tot en met 23 October 1929.

Bijdragen, collecten en giften:

Provincie Groningen: Meisjesvereen. „Wees een zegen”, Groningen f7.31; Zending commissie Enumatil f235; busje Ger. Jong. Ver. Onesimus, Sappemeer f3.79; Mej. G. Haan, Groningen, tweemaandel. bijdrage kinderzendingenvereen. 6 Juli—11 Sept. f200; door br. Nimeijer van een zieke broeder f2.50, G. v. d. Zee, 1e klas Mulo-school, Groningen f11; N. N. Roodeschool, gift f2.50; Mej. Graafhuis, Haren, van de schoolkinderen f11; door W. Zwartsenberg, Sauwerd, van een lijdende zuster f2.50; P. Pilon, Stedum, Zendingenvereen f14.20, schoolkind. f13.55, meisjesvereen. f6.50 is f34.25; Mej. J. Bosman, Nieuw Weerdinge, gift f10; K. D. v. d. Kooi, Winsum, Javaantje Chr. Sch. f9.14; S. v. d. Zwaag, Den Andel, nikkertje Chr. Sch. f5; Joh. Noordhof, Grijpkerk, busje Meisjesvereen. f104; Ds. Middelveld, Hoogkerk, 106 h.c. van Jac. B., giften gev. i. d. coll. f10, f1, f2.50, f1, f2.50, f1, f1.50 is f20.03; A. Barelds, 2e Exloërmond, meisjesvereen. Eben Haëzer f18.28, busje E. Barelds f8.77 is f27.05; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f60; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes van D. A. Koebrugge f5.86, Mej. Huisman f4.75 en Knapenvereen. f7.29 is f17.81; Mej. N. Werkman, Ulrum, zendingenbusjes H. de Cock-School f60; K. Bosma, Middelstum, nikkertje J. Mekkes f5.50; P. Ritsema, Bedum f2.50; S. Mulder Mz., Hoogkerk, busjes f56.06, busjes bruiloft f9.39 is f65.45; E. Delhaas, Nieuw Buinen, coll. gift f10, busjes f17, busjes meisjesvereen. f5.91 is f32.91; J. M. Wagenaar, Stadskanaal, gift i. d. collecte Stadskanaal-P. W. f2.50; A. Algra, Stadskanaal, gift Ger. Kerk f150; F. Klassen, Sappemeer, kerkzakje-gift f4.50; Ds. J. Schelhaas, Roodeschool, gev. i. d. kerkcollecte 20 Oct. f6; A. Visscher, Zijldijk, zendingenbusje H. Kuiper f3.13; A.

Achterhof, Zuidbroek, batig saldo Java-Soemba-avond f27.15.

Provincie Drenthe: M. Helsloot, Koekange, Ger. Jonged.vereen. f3.74; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, zendingen dag f57.75, gift kerkzakje f10 is f67.75; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, gift wed. O., Hoogersmilde f10, nikk. school Appelscha f14.35 is f24.35; H. Kremer, Nieuwlande, zendingenbusje f28.90; St. Kats, Hollandsche Veld, busjes zendingencomm. f58.60; St. Kats, Hollandsche Veld, gift kerkcollecte f10; W. v. Veen, Beilen, collecte gift f1, N. N. f1 is f2; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, gift kerkz. Borger f10, busje E. B. de W. Oosterw. f9.50 is f19.50; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift gev. i. d. coll. f2.

Provincie Overijsel: H. ten Tooren, Ommen, gift kerkzakje f10; G. Sloot, Kampen, saldo 1928 f659.43; W. F. Engsterm, Hengelo, zendingenbladen 2e kwartaal f48; F. J. Weenink, Den Hulst, 1 gift van N. N. f300; H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift f88.66; Geref. Kerk, Blokzijl f60.46; Ds. J. Sybesma, bijdrage Ger. Kerk, Dedemsvaart f250; Ger. Kerk, Hardenberg, catech. busjes f61.45, gift f10, gev. i. coll. f71.45; Zendingenvereniging, Bergentheim f50; J. v. Dalen, Ambt Volenhove, busje Jong. Ver. Bartimeüs f5.17; W. H. de Jong, Deventer, schoolbusjes f12; C. Breukelman, Hardenberg, spreekbeurt Ds. Colenbrander f27; idem, gift gev. i. dd. coll. f20.

Bentheim en Oost Friesland: S. Sweers, Neermoor, Mk 75 is f44.10.

Soembaweek:

Provincie Groningen: Kommerzijl f123.70; Zuidwolde f239.10; Delfzijl (nagekomen) f2.50; Winsum f284; Lutjegast f90; Middelstum f230.66; Ulrum f222.

Provincie Drenthe: Hoogetveen f104.64; Emmer-Compascuum f130.85; Nieuwlande f109.20.

Provincie Overijsel: Zwartsluis f101.34; Heemse f49.68.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen: Enumatil f186.41.

Provincie Overijsel: Heemse f107.80.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 9e	
verantwoording van 1-1-29	
tot en met 24-9-29	f 67526.50½
Ontvangen 10e verantwoor-	
ding van 25 Sept. tot en met	
23 Oct.	„ 4967.51

Totaal ontvangen vanaf 1 Jan.	
tot en met 23 Oct. 1929	f 72494.01½

Hartelijk dank voor bovenstaande bedragen en verder beleefd aanbevelen.

JURRIËN VELDKAMP,
Quaestor.

Groningen, 25 October 1929.

Praediniussingel 5.

Giro 138000 Soembazending.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR 10.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. 10.72 FR. P. P.

INHOUD:

Ziet Uw heil komt. — Van Zendingsaangelegenheden: Mohammadjah; Christelijk Comité voor Indië. — Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag; Het tienjarig bestaan der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. — Zending Noord-Holland: Dr. Muller en gezin; De begroting voor 1930. — Zending Zuid-Holland Noord: Dr. J. H. Bavink; Mej. H. Grondsma. — D. L. J. Nommensen. — Feng. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften. — Register.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Zie, Uw heil komt!

Jes. 62 : 11. Zie, de Heere heeft doen hooren tot aan het einde der aarde: Zegt der dochter Sions: Zie, uw heil komt! Zie, zijn loon is met Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn aangezicht!

In de laatste maand van het jaar beluisteren we uit al nader komende verte dubbel klokken-geklank. Hoog springen op de blijde tonen der Kerst-klokken, vol jubelenden klank predikend van den zaligen nacht, waarin Christus Jezus op aarde is geboren. En diep luiden daaronder-door de Oudejaars-klokken, met indringenden ernst getuigende van den grooten dag van het Maranatha, waarop de Heere ten tweeden male op aarde zal gezien worden. Daarom is het de maand van den Advent, herinnerend aan zijn eerste en heenwijzend naar zijn tweede komst: de maand der profetieën, die beide verschijningen des Heeren samenvatten.

Zie! zie! zie! — Tot driemaal toe herhaalt Jesaja zijn opwekking. Opdat het volk van God in zijn ballingschap, in al zijn benauwing en moedeloosheid het door smart neergebogen hoofd toch opheffe, en de door droefheid toegevalen oogen weer opene. Opdat ze zien, wat de God der openbaringen zijn profeet doet aanschouwen en door dezen voor het geloofs-oog van al zijn knechten wil onthullen.

Zie, daar komen de boden van den Koning! Zie, daar verschijnt de Heils-koning zelf! Zie, daar schitteren zijn gaven in zijn koninklijke hand! Hoe langer ge ziet, en hoe nauwkeuriger ge opmerkt, des te meer valt u in het oog, en des te beter gaat ge onderscheiden, wat de toekomst brengt.

Zie, de boden van den Heiland! De Heere heeft doen hooren tot aan het einde der aarde: Zegt der dochter Sions. Daar gaan zijn herauten naar alle kanten uit, door de landen aller volken. Ze hebben een boodschap voor Sions dochter, voor het overal verstrooide volk van God. Ze brengen aan alle uitverkorenen, die naar Gods eeuwigen raad behooren tot zijn geestelijk Israëel, het Evangelie der genade. Ze prediken overal de nieuwe bedeeing van het verbond der genade, dat nu niet meer binnen Kanaäns enge grenzen zal besloten zijn, maar zijn troost en hoop zal uitzenden tot aan het einde der aarde.

Zie, de Heiland zelf volgt zijn gezanten! Ze mogen der dochter Sions zeggen: Zie, uw heil komt! — Nu is het niet meer, gelijk in de prediking der Profeten des Ouden Verbonds, een bediening van beloften, die in verre toekomst zouden worden vervuld, en daarom slechts in wazige vormen den inhoud der hoop van Gods volk konden teekenen.

Nu worden die beloften vervuld. Wat Israëel de eeuwen door had verwacht, en waardoor het zich aan zijn God had vastgehouden, zelfs ook toen de groote massa het verbond des Heeren had losgelaten en de paden der heidenen was gaan bewandelen; dat wordt nu werkelijkheid. Nu komt hun heil! Nu daagt redding uit allen nood!

Hij komt, die Israëls heil is. Het zijn maar niet minder of meer rijke heilsgaven, die God zijn volk te genieten geeft. Nu geeft Hij zichzelf.

In den Kerstnacht is Hij gekomen, Israëls Heere en God, der verkorenen Heiland. Toen is Hij gekomen als het heil voor zijn volk; niet in den donder van Sinaï, hen verschrikkend door zijn heiligheid met den dood-

dreigenden eisch der wet; maar in de gestalte van het Lam, dat hun zonden draagt en hun dood ondergaat, om hun gerechtigheid en leven te schenken uit louter genade.

En waar zijn boden het Evangelie zijner genade prediken, daar komt Hij zelf, Christus Jezus, om zich door zijn Heiligen Geest te geven aan de zielen der zijnen, opdat ze in Hem hun heil genieten.

Want zie, in zijn handen zijn de schatten van zaligheid! Zijn loon is met Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn aangezicht!

Nu zal zijn volk Hem niet meer tevergeefs zoeken en dienen. Daar is loon voor hun werk, een loon uit genade, als vrucht van zijn werk. Daar is vergelding voor de trouw, waarmede ze vasthouden aan zijn verbond; voor den strijd, waarin zij worstelen voor zijn zaak; voor den smaad, dien ze verdragen om zijn Naam.

Aan allen, die de boodschap zijner gezanten aanvaarden en in geloof des Evangelies den Heiland zoeken en Hem laten inkomen in hun hart en leven, deelt Hij uit zijn geestelijke gaven van leven en vrede, van vreugde en troost. Hij maakt ze los uit de slavenboeien van wereld en zonde; Hij brengt ze over in zijn rijk van genade en licht.

En als ze door zijn kracht getrouw geweest zijn tot den dood, schenkt Hij hun de kroon des eeuwigen levens; als ze onder zijn hoede volharden tot het einde, worden ze de hemelsche zaligheid binnengeleid.

Christus, de Heere, die in den Kerstnacht gekomen is, om het heil voor zijn volk uit alle landen te verwerven door zijn wijding ten offer voor hun zonden; blijft komen in de bedeeling des Nieuwen Verbonds overal, waar de oproep zijner boden weerklank vindt in ellendige harten, zoodat ze vragen naar zijn heil.

En de dag nadert, waarop Hij zal komen in voor aller oog zichtbare gestalte, als de wolken des hemels zijn wagen zullen zijn en de bazuinen der engelen zullen klinken over de aarde. Dan zal Hij het heil der dochter Sions volmaken, als Hij alle uitverkorenen des Vaders, geroepen en vergaderd uit alle volken tot aan het einde der aarde, zal verlossen uit alle lijden en strijd, en zal doen wonen op de nieuwe aarde, waar God hun licht en het Lam hun kaars zal zijn.

Hoort ge de Kerstklokken klinken vol jubel over Jezus' komst? Hoort ge de Oudejaars-klokken luiden vol hoop op Jezus' komst? Stemmen ze u ook tot dankbare vreugde en tot blijde verwachting, omdat gij ook behoort tot die kinderen van Sion, die door geloof des Evangelies den Heiland hebben aangenomen en zijn gaven genieten?

Laat het u dan ook dringen, om de blijde boodschap te doen hooren aan de kinderen Sions, die hun Heiland nog niet zien; om den uitverkorenen, die nog neerliggen in den nacht des heidendoms, te zeggen: Zie, uw heil komt!

N.-A'dam.

DUURSEMA.

Van Zendingsaangelegenheden.

Mohammadijah.

De laatste jaren is er een sterke beweging gaande in de Islamitische wereld. Weleer was er onder de Mohammedanen

een starre onbeweeglijkheid. De Mohammedaansche wereld was voor de Christelijke Zending schier geheel gesloten. Dat was ook op Java zoo, zij het dan ook niet zoo sterk als in andere Mohammedaansche

landen. Maar dat is veranderd. Er is een beweging gaande geworden onder de Islamitische volken. Die beweging is begonnen in Britsch Indië en in Egypte en is doorgedrongen ook in Ned. Indië. Ook op Java is die beweging zeer merkbaar. Eerst al in de stichting en de activiteit van den Sarikat Islam en later in de actie, die de uitgebreide Vereeniging Mohammadjah voert. Het Mohammedanisme waakt op en ontwikkelt de laatste jaren een sterke activiteit. Zeer opmerkelijk is daarbij dat men de Christelijke Zending bestrijdt door haar na te volgen. Mohammadjah sticht, in navolging van de Zending, ook scholen, ziekenhuizen en armen-inrichtingen, maar dan natuurlijk **Mohammedaansche** scholen; **Mohammedaansche** ziekenhuizen en **Mohammedaansche** armenhuizen.

In die navolging van de Zending ligt de erkenning van den machtigen invloed, die de Zending met haar scholen, hospitalen en stichtingen van barmhartigheid heeft. Tegen dien invloed wil men zich wapenen door de stichting van eigen scholen, hospitalen en armenhuizen. De Islam gaat zich al meer aanpassen aan de tegenwoordige ontwikkeling en de Europeesche beschaving.

Wellicht zal die beweging, ofschoon zij de Zending poogt tegen te werken en haar concurrentie aan te doen, toch de Zending ten goede komen.

Eenerzijds werkt de actie van Mohammadjah de Zending ongetwijfeld tegen. En die tegenwerking is ook op Midden Java heel goed merkbaar vooral in de Vorstenlanden. Bijna zeker worden door den invloed van de Mohammadjah-beweging kinderen onttrokken aan de Zendingsscholen of teruggehouden om naar de Zendingscholen te gaan. Maar anderzijds opent die beweging voor de Zending de gelegenheid om veel meer dan voorheen met de Mohammedaansche bevolking en hare leidslieden in aanraking te komen. Vroeger waren de ijzervaste onbewegelijkheid van den Islam en zijn trotsche gevoel van verhevenheid boven alle andere religies, voor de Zending de grootste hinderpalen om onder een Mohammedaansche bevolking te werken. Maar thans zijn die hinderpalen aan het wankelen geraakt. Men heeft gevoeld, dat het Christendom geestelijke waarden bezit, waarvan de Islam misschien nog wel wat leeren kan.

Dr. Kraemer, die van nabij de beweging in de Mohammedaansche wereld gadesloeg en Indië kent zooals slechts weinigen,

acht de Mohammadjah-beweging niet slechts belangrijk, maar is ook van oordeel, dat zij aan de Zending voor haar arbeid gelegenheden opent, die weleer niet bestonden. Moge het voor de Christenheid in Nederland en ook voor onze Kerken een spoorslag zijn om de activiteit in den arbeid der Zending te verhoogen. Er is in onze dagen zoo heel veel voor de Zending te doen. De Heere ontsluit al meer de deuren voor het Evangelie, ook op Midden Java. En Zendingszegen is allereerst dit, dat de Heere de gelegenheden opent voor den arbeid met Zijn Woord.

We gelooven, dat onbedoeld ook die machtige, breed vertakte Mohammadjah-beweging daartoe mede werkt.

Het Christelijk Comité voor Indië.

Het is thans juist twintig jaar geleden, dat de Vereeniging is opgericht, wier naam hierboven is vermeld. Onderscheidene malen is ons gebleken dat het bestaan, het doel en den arbeid van deze Vereeniging slechts weinig bekend is. Daarom willen we er iets van zeggen in het Zendingsblad.

Het Christelijk Comité voor Indië stelt zich ten doel de cultiveering van Indië in Christelijken geest. En het tracht dit doel te bereiken door te arbeiden tot versterking van het Christelijk element in de Nederlandsche Koloniën. Vooral wordt getracht te bevorderen, dat flinke, beslist Christelijke, en goed ontwikkelde jonge menschen het oog naar Indië richten om daar een levenspositie te zoeken. In het belang daarvan wordt een Informatie-bureau onderhouden, dat kosteloos allerlei inlichtingen verstrekt omtrent betrekkingen in Indië, inzonderheid ook omtrent betrekkingen in dienst van de Regeering. Secretaris van dit Bureau is de heer J. J. Kraan, een ambtenaar aan het Ministerie van Koloniën, die door zijn arbeid met de Indische zaken goed op de hoogte is. Bij honderdtallen worden elk jaar door het Informatie-bureau inlichtingen gegeven betreffende het gaan naar Indië. Het adres van het Informatie-bureau is Loosduinsche kade 111, den Haag.

Ook verleent het Christ. Comité voor Indië steun aan jongelieden, die willen studeeren voor den Indischen dienst, en daarvoor finantieele hulp noodig hebben. Deze steun wordt verstrekt in den vorm van een studie-voorschot, dat later moet worden terugbetaald.

Voorschot voor studie wordt verstrekt

aan Christelijke Europeesche of Indische jongelieden, die

1. goede getuigenis hebben betreffende hun belijdenis en leven en naar het oordeel van het Comité verwachting bieden, dat zij later het Christelijk element in Indië zullen versterken;

2. blijk hebben gegeven ten genoegen van het Comité, dat zij goeden aanleg voor studie bezitten;

3. duidelijk kunnen aantonen, dat steun beslist noodig is;

4. blijkens verklaring van een door het Comité aangewezen Medicus voor verblijf in Indië geschikt zijn;

5. desgevorderd zich onderwerpen aan een onderzoek, ingesteld door eene Commissie, daartoe aangewezen door het Comité;

6. zich verbinden:

a. tot het sluiten eener levensverzekering als waarborg voor het te verstrekken kapitaal;

b. tot terugbetaling van het voorschot op zoodanige wijze, als in elk voorkomend geval zal worden bepaald; en zulks met bijberekening eener rente van 5 pct. 's jaars, ook over den studietijd;

c. tot directe terugbetaling van voorschot en rente, wanneer men deze studie afbreekt, niet naar Indië gaat of uit Indië terugkeert voordat men het genoten voorschot heeft terugbetaald, tenzij het Comité dispensatie verleent;

d. tot directe terugbetaling van voorschot en rente, wanneer men betreffende belijdenis en leven geen goede getuigenis meer heeft;

terwijl bij minderjarigheid van wie voorschot ontvangt diens vader of voogd zich contractueel moet verbinden voor de richtige nakoming van het in sub. 6 genoemde.

Enkele jaren geleden, toen de studietoelagen, die de Regeering verstrekt, veel lager en minder talrijk waren dan thans, heeft het Comité aan tal van jonge menschen de gelegenheid geopend om te studeeren voor den Indischen dienst. Onderscheidene Christelijke mannen, die thans in Indië invloedrijk en uitnemend gesalarieerde betrekkingen bekleeden, zijn door bemiddeling van het Christ. Comité voor Indië geholpen om naar Indië te kunnen gaan.

Het spreekt van zelf, dat hierdoor het Christelijk element in Indië beduidend versterkt is en dat dit ook aan de Zending ten goede is gekomen.

Tegenwoordig verleent de Regeering

schier voor alle betrekkingen in Gouvernementsdienst in Indië aan daarvoor studeerende jongelieden behoorlijke studietoelagen, die meestal wel voldoende zijn.

Het Christ. Comité voor Indië behoeft daarom tegenwoordig niet zooveel financiële steun meer te verleen als vroeger. Maar toch gaat ook dit werk nog steeds voort, want er zijn nog altoos gevallen, waarin finantieel hulp noodig is.

Voorts tracht dit Comité te bevorderen, dat er gearbeid worde onder de Indonesiërs, die bij tientallen aan verschillende onderwijsinrichtingen hier te land studeeren. Bijna alle Indonesiërs, die in Holland studeeren, zijn Mohammedaan of Heiden. Er is onder hen slechts een enkel, die Christen is of eenige genegenheid tot het Christendom gevoeld. Het springt in het oog hoe gewenscht het is onder die Indonesiërs, die nu hier studeeren en straks in Indië onder de Inlandsche bevolking de eerste plaatsen zullen bekleeden, te arbeiden en hen in aanraking te brengen met het Christendom. Maar die arbeid is uiterst moeilijk. Bijna alle Indonesiërs mijden elke aanraking met het Christendom. Tot nu toe hebben de pogingen om bij hen eengingang te vinden nog weinig resultaat. Het Christelijk Comité voor Indië dat werkzaam is onder de leiding van Excellentie A. W. F. Idenburg als voorzitter, poogt echter een weg te vinden om ook door bearbeiding van de hier studeerende Indonesiërs het uitnemend doel te bevorderen, dat dit Comité zich heeft gesteld.

S., 23 Nov. 1929.

W. B.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingenarbeid in de Voormalige Residentie Banjoemas. 1 Juli—30 September 1929.

De drie maanden, die achter liggend, overziende, denk ik allereerst aan de groote zorg, die onzen kleinen kring Europeesche arbeiders alhier trof.

Begin April was de Heer Hildering, eerste onderwijzer aan de Holl. Chineesche Zendingsschool alhier, tevens hoofd van het eerste Internaat van Chineesche (kinderen) jongens van verlof uit Holland terug gekomen. Helaas, werd Mevrouw Hildering eind Juni zeer ernstig ziek. Ontijdig is zij bevallen van een zontje, dat, niet-tegenstaande alle zorg, die besteed werd, geen levensvatbaarheid bleek te hebben.

Na vier weken werd het weggenomen. Het overleed in ons huis, terwijl de doodzwakke moeder bij den dokter een liefderijke verpleging vond. Gelukkig is Mevrouw Hilderling weer hersteld en na een korte poos in de bergen geweest te zijn, kon zij eind September tot haar gezin en werk terugkeeren.

Zóó mag de familie Hilderling, na ernstige beproeving, toch roemen in 's Heeren bewarende en sterkende genade. Moge Mevrouw toenemende krachten ontvangen voor haar moeilijke positie om naast een druk gezin nog een 13-tal Chineesche jongens van 8 tot 15 jaar te verzorgen.

Waarlijk, dat valt niet mee!

De vele zorgen, die zulk een internaat veroorzaken, worden nu ook ondervonden door de familie Bullema. De Heer Bullema kwam het vorige jaar uit als onderwijzer van genoemde school. De Heer en Mevrouw Bullema hebben geen kinderen en voor het huishouden wordt Mevr. bijgestaan door haar zuster. Dus wat dat betreft, staat Mevrouw Bullema er heel wat gemakkelijker voor dan Mevrouw Hilderling, die voor de huishouding alleen staat en bovendien de zorg heeft voor haar eigen drie kinderen. Toch was het voor de familie Bullema een heel ding om in Juli bij het begin van den nieuwen cursus het tweede internaat voor Chineesche jongens te beginnen. Zij hadden het geluk beslag te kunnen leggen op een in vele opzichten geschikt huis, gelegen midden in de Chineesche wijk. Het is wel een eigenaardige woning: een huis met een verdieping! Beneden is een groote winkelruimte, die best te pas komt gedeeltelijk voor bergruimte, gedeeltelijk als speelkamer. Naar boven leidt een steenen trap, die buiten de woning is aangebracht. Eigenlijk was het eerst zóó, dat als het regende, men op die trap doornat werd. Maar een afdakje heeft daarin een verbetering gebracht. Het huis is voor tijdelijke noodhulp zeer geschikt. Wij zullen ons echter met de familie Bullema verheugen, als het nieuwe gebouw, dat de Schoolvereniging aan den grooten weg, dicht bij de school, laat bouwen, gereed is.

Ook dit internaat belooft een succes te worden. Al dadelijk waren er 11 pupillen!

Wat de Inlandsche gemeenten betreft: in de afgelopen maanden vierden wij voor het eerst Avondmaal te Sidoredja in een eigen kerkje, van zéér tijdelijk materiaal door de gemeente aldaar opgericht. Het

toont nog wel niet veel voor het oog. Maar ik was toch blij om den vooruitgang en de liefde, die er uit bleek. Voorheen kwam de gemeente samen in de voorgalerij van het door de Zending aldaar gehuurde huis van den goeroe. Deze heeft echter, geholpen door familie, zelf een terrein aangekocht en een eigen woning daarop gebouwd. Op zijn erf nu trok de gemeente het genoemde kerkje op.

Ik ben blij met dezen gang van zaken. Het huis en erf, waar de goeroe nu woont, waren wel zeer minderwaardig, een bron voor ziekten in het ongezonde Sidoredja. Nu hij zelf er in voorzien heeft, spaart het mij al de zorgen aan bouwverij, met name op zulk een afstand, verbonden.

Die zorgen zijn nu ook achter den rug in de gemeente Karangsari. De bouw van de goeroewoning in de genabuurde desa Bangsa is voltooid en in de voorgalerij der goeroewoning hield ik in Augustus al Avondmaal. Het huis is gunstig gelegen aan de groote heirbaan, die naar het Oosten (Keboemen enz.) voert. Wij zullen voortaan deze gemeente dus maar aanduiden naar de plaats, waar ze vergadert: *Bangsa*. Zij hebben plannen om op het erf een Kerkje op te richten. Van den bouw der woning is nog overtollig materiaal als b.v. een partij pannen daarvoor beschikbaar.

In Augustus is het op ons stille plaatsje een veertien dagen een groote drukte geweest, doordat er op de aloon-aloon (het groote grasplein in het midden) een vee- en nijverheidstentoonstelling met jaarbeurs (en de noodige gemakkelikheden natuurlijk) gehouden werd.

Onze colportage boekhandel was er vertegenwoordigd met een mooie stand. *Verkocht* werden:

Bijbels en Bijbelgedeelten:

Javaansch	53 ex.
Maleisch	7 ex.
Chineesch	6 ex.
Hollandsch	26 ex.
	<hr/> 92 ex.

Inlandsche boeken:

Javaansch	30 ex.
Maleisch	15 ex.
Chr. Jav. Wandkalender	90 ex.
	<hr/> 135 ex.

Hollandsche boeken, teksten en platen:

Leesboeken	34 ex.
Prentenboeken	22 ex.
Teksten en Platen	78 ex.
	<hr/> 134 ex.

Schrijfbehoefden ..... 234 ex.

Voorts werd *uitgedeeld*:

± 743 platen.

3000 Jav. traktaat Lat. Letter.

2250 Jav. traktaat Jav. Letter.

950 Penaboer (Mal. Maandblad).

57 Mal. traktaat.

1600 Mardi Rahardja (Javaansch
[Maandblad]).

In Poerbolingo:

8600 stuks.

In Tjilatjap:

1750 Jav. traktaat met Jav. letter.

Samen 10350 stuks.

In onze tent hadden wij ook een kast met meishandwerken, afkomstig van de handwerkscursus, die door een comité werd opgericht, waarvan de vrouw van den Regent (een dochter van den Soenan van Solo) de presidente en mijn vrouw de secretarese en penningmeesteresse is.

Door deze connectie deden de prijajidames ons ook de eer aan haar kast met eigengemaakte lekkernijen ten verkoop aan onze tent toe te vertrouwen. De opbrengst van dit lekkers komt voor de helft aan die handwerkscursus, voor de helft een volgende jaarmarkt ten goede.

De Javaansche handwerkonderwijzeres — een meisje afkomstig van de Kweekschool in Solo — is sedert Juli onze huisgenote.

Mejuffrouw Stoett en zij, dapper bijgestaan door een 25-tal vrijwilligers uit de Javaansche gemeente, hebben zich op bedoelde tentoonstelling zeer gewerd. Op kosten der Javaansche gemeente werd ook in 3000 exemplaren een Javaansch traktaat verspreid, opgesteld door Ds. Soedarmadi (hierboven bij de uitdeelingsopgave genoemd).

Eigenlijk mag ik dat Ds. er in dat verband nog niet voorzeten. Want toen hij 't tractaatje schreef, was hij nog beroepen predikant. Sedert werd hij op 27 en 28 Aug. in een buitengewone vergadering der provisioneele classis kerkelijk geëxamineerd. Als examinatoren traden op Dr. F. L. Bakker en de Missionair-predikant ter plaatse, terwijl Ds. van Dijk presideerde. Het examen liep zeer bevredigend af: de examinandus gaf voldoende blijken de uitgebreide stof zich te hebben toegeëigend. Op 3 September daaraanvolgend had de bevestiging en intree plaats. Aan de handoplegging namen deel de Inlandsche predikanten van Djogjakarta, Tlepek (Poerworedjo) en Magelang.

Onze nieuwe dominee is al met opgewekten ijver begonnen zijn werk in het midden der gemeente te verrichten. Wij zijn allen zoo dankbaar ook voor de liefdevolle belangstelling uit Holland, die ons in staat stelde, een erf en huis aan den grooten weg te koopen, slechts één huis van de kerk verwijderd. Het zal een vreugde zijn als de jonge predikant de eigen pastorie kan betrekken.

In het vorige driemaandelijksch overzicht werd ook over de politiek en de te vormen Regentschapsraden gesproken. Het grootste deel der Inlandsche leden wordt gekozen door de door de Bevolking aangewezen „kiesmannen”, een klein deel der Inlandsche en de paar Europeesche en Chineesche leden worden door den Gouverneur van Midden-Java aangewezen. Sedert zijn verkiezingen en benoemingen geschied. Geen der onzen werd dadelijk gekozen. Maar wel werd in den Regentschapsraad van Poerbolingo de oud-verpleger Benjamin benoemd en in dien van het regentschap Banjoemas de Voorzitter van de afdeling onzer politieke partij in ons ressort: Mr. W. G. Koster. Ik hoop, dat zij in staat zullen zijn om nog iets goeds voor onze beginselen te verkrijgen.

B. J. ESSER.

Poerbolingo, 30 September 1929.

Het Tienjarig Bestaan der Chr. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

(Bij de foto).

Op den avond voor Koninginnedag werd door Personeel, Leerlingen en Oud-leerlingen dit feit op feestelijke wijze gevierd. In de versierde aula der school waren op den avond van den 30en Augustus aanwezig: de Directeur en de Leeraren met hun gezinnen, 126 leerlingen en ongeveer 50 oud-leerlingen, het Personeel der Leerschool, en enkele belangstellende Zendingsarbeiders, waaronder beide Missionaire Predikanten en de Doktoren van het Zendingsziekenhuis.

Dat de oud-leerlingen zich nog niet los voelen van hun school, bleek duidelijk. Velen hadden er een flinke reis voor over gehad, om dit feest mee te vieren. Van Djokja, van Semarang, Poerworedjo, Keboemen, van alle kanten kwamen ze toegestroomd. Zelfs arriveerden een half uur na den aanvang der bijeenkomst Soeradi en Karel per motorfiets. Ze hadden den afstand Bandoeng—Solo per motor afgelegd. Een flinke prestatie, als men weet,

dat de express voor dat traject 10 uur noodig heeft.

De Heer Meijerink gaf een kort overzicht van de geschiedenis der school. Trefend bleek, hoe onze God in moeilijke tijden uitkomst gegeven had, en hoe Hij den arbeid heeft gezegend. De vier groote huurhuizen op Djebres, die als woning,

digd door enkele leerlingen der school onder toezicht van den H.H. Bosman en Beekman.

Saroin-song kwam met een rijmkroniek, waarin vooral enkele leeraren met der-zelfer zwakheden 't ontgelden moesten; Javaansche en Maleische zang, voordrachten en een gezellige pauze brachten de

Het tienjarig bestaan der Chr. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

internaatsgebouw en schoollokalen tegelijk dienst deden, werden met eenigen weemoed herdacht. Dank werd in 't bijzonder gebracht aan Dr. en Mevr. van Andel, die altijd bereid waren, met raad en daad ter zijde te staan; dank ook aan de doktoren, wier hulp voor onze inrichting van onschatbare waarde bleek. De heer Meijerink eindigde met een aansporing tot collega's, oud-leerlingen en leerlingen, om in 's Heeren kracht voorwaarts te gaan, en om den zegen op den arbeid van Hem alleen te verwachten.

De voordrachten-wedstrijd, waaraan van elke klas één leerling deelnam, verwekte nogal eenige hilariteit. De jury, bestaande uit de h.h. In 't Veld Nomes en De Koomen, had geen gemakkelijke taak, maar wist zich daarvan toch te kwijten tot elks genoegen.

Namens de oud-leerlingen bood de heer Pandegirot de school een radiotoestel aan. Dit hyper-moderne leermiddel was voor rekening van de oud-leerlingen vervaar-

noodige afwisseling. Het was tegen twaalfen, toen de heer Bosman de gezellige vergadering met dank aan God sloot.

Den volgenden morgen begonnen de sportwedstrijden om half acht, nadat eerst in de aula door den heer In 't Veld gewezen was op de beteekenis van den 31en Augustus ook voor Indië.

Het was een vroolijke drukte op het terrein achter de school, waar de leerlingen hun prestaties in korfbal, estafette-loop, zakloopen, fietsrijden met hindernissen enz. lieten bewonderen, en waar de oud-leerlingen elkaar bekampten in een korfbalwedstrijd. Overal wapperde vroolijk de driekleur, en op de schaduwrijke plekjes onder de tjemara's was het een bont gewirwar van witte japonnetjes en toetoeps, kleurige sarongs en kabaja's.

Om half elf verzamelden allen zich weer in de school, waar de prijzen werden uitgereikt, en nog een klein restant van het programma van den vorigen avond werd afgewerkt, waarop de feestelijkheden met

gebed door den heer Vermolen besloten werden.

's Middags vereenigden de oud-leerlingen zich aan een feestmaaltijd in de aula, die ongeveer twee uren duurde; mochten de goede wenschen voor de school, die

Begrooting 1930.

De begrooting voor den voor den Hoofddienst en den Schooldienst van de Zending der Noord-Hollandsche Kerken over 1930 is aldus vastgesteld.

Dr. en Mevr. Muller—Koetsier.

daar in de vele speeches geuit werden, in vervulling gaan, dan gaat onze school een gulden toekomst tegen.

Bijgaande foto biedt een kiekje van alle aanwezigen, die aan het feest hebben deelgenomen. de K.

Zending Noord-Holland.

Dr. en Mevr. Muller—Koetsier.

(Bij de foto).

De foto van Dr. Muller en zijn gezin kwam te laat in ons bezit om opgenomen te worden in het vorige No. van het Zendingsblad.

In verband met den terugkeer van Dr. Muller naar Djokja ter hervatting van zijn arbeid in het Petronella-Hospitaal hebben we in het vorige No. één en ander van hem en zijn gezin medegedeeld. Thans plaatsen we de foto, die zeer goed is geslaagd.

W. B.

Uitgaven in Holland:

Pensioenen en kindergelden	f	4100.—
Aflossing renteloze leening	„	1695.—
Toelage aan de Kerk te Delft	„	3000.—
Storting Pensioenfonds	.... „	1000.—
Storting Repatriatiefonds	.. „	500.—
Subsidie Zendingen Studie-		
Raad	„	350.—
Subsidie Zendingenactie Studenten V. U.	„	50.—
Bijdrage Generale Kas	..... „	5000.—
Afschrijving Automobielen in Indië	„	500.—
Algemeene onkosten	..... „	450.—
Geldzending naar Indië	.... „	46200.—

Totaal f 62745.—

Ontvangsten in Holland:

Bijdrage kas Medische dienst	f	3000.—
Giften en legaten	„	1745.—
Bijdrage van de Kerken in Noord Holland	„	58000.—

Totaal f 62745.—

De post bijdrage kas Medische Dienst is de samenvatting van wat de kas van den Medischen dienst heeft bij te dragen voor de toelage aan Delft, de aflossing der rentelooze leening, de algemeene onkosten enz. enz.

Uitgaven in Indië

1 Salarissen:	
a. Tract. Miss. Pred.	f 6500.—
b. „ Helpers	„ 10800.—
c. Pensioenen	„ 2190.—
d. Onderwijzers	„ 16200.—
2 Huishuren	„ 3000.—
3 Extra toelagen	„ 1300.—
4 Reiskosten	„ 3400.—
5 Colportage:	
a. Salarissen ..	f 3300.—
b. Ink. Boeken ..	„ 2500.—
„ Proc. Reisk. ..	„ 1500.—
d. Mardi-Rahardja ..	„ 1000.—
e. Extra bijdrage	
Lectuurfonds ..	„ 500.—
	„ 8800.—
6 a. Onderhoud gebouwen ..	„ 1200.—
b. Grondlasten	„ 300.—
c. Verzekering	„ 150.—
7 Schoolbehoeften:	
a. Leermiddelen	„ 2500.—
b. Oprichtingskosten nieuwe scholen	„ 2000.—
c. Schoolgebouwen	„ 1200.—
8 Lesgelden:	
a. Opleidings-	
school f 1800.—	
b. Keuchenius-	
school „ 300.—	
	„ 2100.—
9 Administratie	„ 660.—
	f 62300.—

Ontvangsten in Indië:

1 Geldzending Amsterdam ..	f 46200.—
2 Colportage:	
a. Verk. boeken f 2000.—	
b. Contrib. en	
giften „ 2000.—	
	„ 4000.—
3 Schooldienst:	
a. Subsidie sal. f 10000.—	
b. „ geb. „ 300.—	
c. „ school-	
gelden „ 1300.—	
	„ 11600.—
4 Voor lessen aan de M. U.	
L. O. school	„ 500.—
	f 62300.—

Deze begrooting betreft alleen den Hoofddienst en den Schooldienst. De begrooting voor den Medischen dienst wordt in Indië opgemaakt. Hoe die begrooting zal zijn, weten we nog niet.

Van de Kerken in Noord Holland zal, behalve wat zij afdragen voor het Petronella-Hospitaal, f58000 worden gevraagd. Dat is hetzelfde bedrag, dat ook voor 1929 op de begrooting stond. Elke Kerk weet natuurlijk wel hoeveel zij dit jaar als haar aandeel voor de Zending moest storten. In 1930 wordt op datzelfde bedrag gerekend. Bijna elk jaar moest er met het oog op de stijging der uitgaven meer van de Kerken worden gevraagd dan een vorig jaar. Ditmaal is dit echter niet het geval.

Indien er door onvoorziene omstandigheden geen extra-uitgaven noodig zijn en de post: giften en legaten, die uit den aard der zaak geheel onberekenbaar is, niet te zeer tegenvalt, mag verwacht, dat al de noodige uitgaven in 1930 kunnen worden gedekt, als deze Kerken evenveel offeren als zij dit jaar doen.

W. B.

Zending Zuid-Holland Noord.

(Bij de foto).

Dr. J. H. Bavinck.

Ten tweeden male staat Dr. J. H. Bavinck gereed om naar Indië te gaan. Tien jaar geleden in 't laatst van 1919 ging hij naar Medan op Sumatra om als hulpprediker Dr. W. G. Haarenstein te helpen. Omstreeks anderhalf jaar heeft hij op Sumatra gearbeid. In 1921 werd hij door de Geref. Kerk te Bandoeng beroepen tot dienaar des Woords. Dr. Bavinck nam dit beroep aan en vertrok van Sumatra naar Java, waar hij 3 Juli 1921 te Bandoeng werd bevestigd. Met rijken zegen heeft hij in de kleine Gemeente te Bandoeng, die in hem haren eersten dienaar had, mogen arbeiden. In het voorjaar van 1926 was voor hem de tijd van verlof gekomen en kwam hij naar Holland.

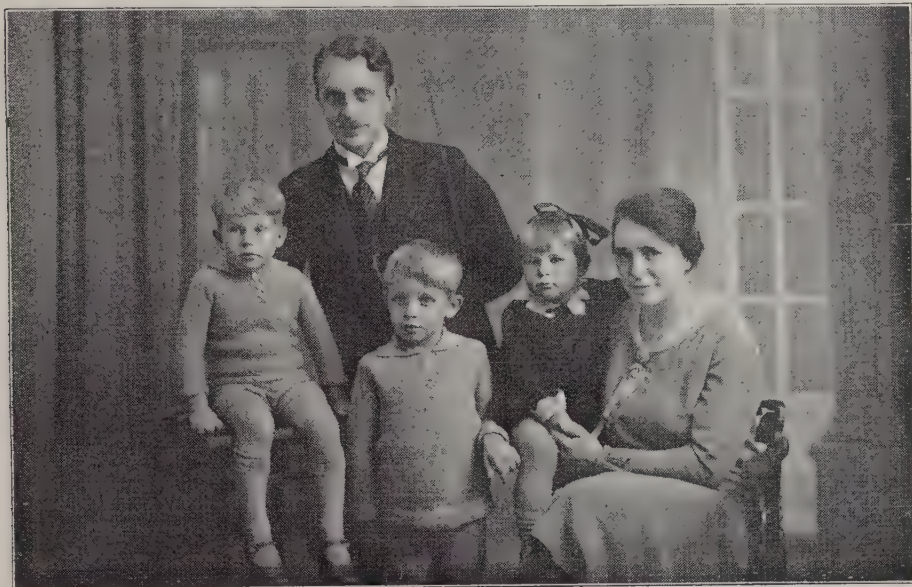
Liever dan weer naar Indië terug te keeren om daar een Hollandsche Gemeente te dienen, wenschte hij in Holland als predikant werkzaam te zijn. De bloeiende Kerk te Heemstede begeerde den jongen Dr. Bavinck tot haren dienaar. Deze gaf gehoor aan haar roepstem en werd 9 Januari 1927 in haar midden als dienaar des Woords bevestigd. Heemstede's Gemeente heeft echter de schitterende prediking van dezen

rijk begaafden prediker niet lang mogen genieten.

In Indië kende men Dr. Bavinck en hij kende Indië. Solo liet hem geen rust maar trachtte met krachtigen aandrang hem te bewegen om zich te geven voor het werk der Zending, meer bepaaldelijk voor den

hij in Duitschland zijn studie voortgezet en is hij te Erlangen gepromoveerd tot docter in de wijsbegeerte.

De Zending op Midden-Java mag met de komst van Dr. Bavinck wel in bijzondere mate worden gelukgewenscht. In hem ontvangt de Zending een man van hooge

Dr. J. H. Bavinck.

jeugdarbeid. Eerst weigerde hij, maar eindelijk, na herhaald verzoek, verklaarde hij zich bereid om naar Solo te gaan. De Kerk van Delft beriep hem ten tweeden male voor den dienst der zending en Dr. Bavinck nam dit beroep aan.

In Januari 1924 nam hij afscheid van de Kerk te Heemstede, die zeer noode hem zag heengaan. Reeds den 2en Mei l.l. deed hij met gunstig gevolg het z.g. zendings-examen in de classe den Haag. Intusschen heeft Dr. Bavinck zijn studie ter voorbereiding voor het hem wachtend werk voortgezet. En thans zal hij weldra met zijn gezin vertrekken naar Java. Het is het voornemen, dat hij naar Indië zal gaan met de „Christ. Huijgens” die 14 Januari a.s. van Amsterdam vertrekt. Men denkt 24 Januari te Genua aan boord te gaan.

Johan Herman Bavinck is een zoon van den bekenden Rotterdamschen predikant Ds. C. B. Bavinck. Hij is geboren te Rotterdam 22 Nov. 1895. In 1913 werd hij student aan de Vrije Universiteit, waar hij in de theologie studeerde en het candidaatsexamen heeft afgelegd. Daarna heeft

begaafdheid. Dr. Bavinck draagt een naam, die onder ons een voortreffelijken klank heeft. En hij draagt dien naam met eere. Reeds verschenen van zijn hand onderscheidene werken, die hem een plaats doen innemen onder de mannen der wetenschap. We noemen slechts zijn in 1926 uitgegeven: „Inleiding in de Zielkunde”, „Persoonlijkheid en wereldbeschouwing” en het pas verschenen boek: „Levensvragen”.

Het verheugt ons zeer, dat Dr. Bavinck zijn krachten wil wijden aan de zending, inzonderheid aan den jeugdarbeid onder de meer ontwikkelden, waarvoor hij, naar het ons voorkomt, bijzonder geschikt is.

Toen Dr. Bavinck voor het eerst naar Indië ging, was hij alleen. Thans heeft hij een gelukkig gezin. Hij is den 21en Maart 1922 te Bandoeng gehuwd met Mej. Tine Robers, geboren te Burum in Friesland.

De Heere zegende hun echt met een drietal lieve kinderen. De oudste, een jongen van vijf jaar, is genoemd naar zijn grootvader en heet Coenraad Bernardus. De twee andere kinderen zijn drie en twee jaar oud.

Op ons verzoek was Dr. Bavinck zoo vriendelijk ons een foto af te staan voor het Zendingsblad. We zeggen hem daarvoor dank.

W. B.

Mej. Hilly Grondsma.

(Bij de foto).

Klaten's Ziekenhuis — naar den pionier van den Med. dienst onzer Zending „Dr.

Mej. Hilly Grondsma.

Scheurders Hospitaal" genoemd, moest een verpleegster hebben.

En de deputaten voor de Zending van Zuid-Holland Noord zijn er in geslaagd een uitnemende kracht te vinden in Mej. Hilly Grondsma, die 15 Nov. l.l. te Genua aan boord is gegaan van de Princes Juliana. Zoodra dit blad verschijnt heeft ze, naar we hopen, de plaats harer bestemming reeds bereikt.

Mej. Hilly Grondsma is geboren 22 Maart 1898. Aan de Kweekschool te Leeuwarden heeft ze gestudeerd en te Sneek heeft zij enkele jaren handwerkonderwijs gegeven. Maar haar begeerte lag niet in de richting van het onderwijs. Het werk der ziekenverpleging trok haar hart. Zoodra de gelegenheid zich voordeed, is zij leer-

lingverpleegster geworden in het Emma-Kinderziekenhuis te Amsterdam en verwierf haar diploma in het Wilhelmina-Gasthuis. Dezen zomer heeft zij gewerkt in het Nederlandsch Sanatorium te Davos. Slechts zeer noode liet de directie van dit Sanatorium haar gaan om gevolg te geven aan de door haar aangenomen benoeming voor het ziekenhuis te Klaten.

Mej. Grondsma is vertrokken in het bewustzijn dat God haar riep tot het werk der Zending.

Zij heeft de reis moeten maken zonder eenig bekende aan boord. Maar te Klaten vindt zij goede kennissen terug, want Mevr. Bakker—Dethmers is haar vriendin van ouds. Stelle de Heere haar voor velen ten zegen!

W. B.

D. Ludwig J. Nommensen.

Ein Lebensbild, von D. Joh. Warneck, 3. Auflage 1928.

Hoe komt het, dat dit mooie boekje van 140 bladzijden, dat in het vorig jaar, het jubileumjaar der Rijnsche Zending, zijn derden druk beleefde, nog niet in het Hollandsch is vertaald? ¹⁾ Wij, Hollanders, hebben toch waarlijk, meer dan de Duitschers, reden om dankbaar te zijn voor den Apostel der Bataks, door God in 1862 naar Sumatra gezonden, en daar op 23 Mei 1918, vier en tachtig jaar oud, nog altijd arbeidende gestorven.

En dit boekje kan ons tot dankbaarheid stemmen.

Met een kleine variatie geldt van Nommensen, wat gezegd is ten aanzien van Josephine Butler: „doordat hij geleefd heeft is er iets veranderd op Sumatra". Ja, er is ontzaglijk veel veranderd. Denkt eens na over deze zinnen: Toen hij in 1862 den bodem van Sumatra betrad, waren er nog geen of zeer weinig Christenen... Toen hij stierf, telde de Batakzending ca. 180.000 gedoopten, werden in 510 scholen 32.700 leerlingen, jongens en meisjes, onderwezen. Er waren 788 Bataksche onderwijzers en in de gemeente 2200 ouderlingen met 34 pandita's batak. Het geheele land bezaaid met kerken en scholen. Het Heidendom principieel overwonnen en al-

¹⁾ Nadat dit geschreven was, verscheen van de hand van den heer J. H. Hemmers: „Schetsen uit het leven van Nommensen, den Apostel der Batakkers".

leen nog in zwakke rest en getuigend van zijn vroegere macht. Bijna een half miljoen Bataks onder den krachtigen invloed van het Evangelie gebracht; velen, velen zalig gestorven en duizenden door den Heiligen Geest tot nieuw leven gewekt."

En van al den arbeid, die tot dit wonderbare resultaat leidde, is Nommensen de pionier, de doorzetter, de ziel, en, tot aan zijn dood, de promotor geweest. „Wat de Batakzending thans aan oorspronkelijkheid en levensvatbaarheid in vorm en inhoud bezit, is voor het grootste deel op Nommensen terug te voeren", zegt Warneck.

En de man zelf, die zulk een zegen heeft mogen zien? Ik denk weer aan een woord, dat gezegd is van een wereldbekend figuur, van William Booth, maar dat met het volste recht op Nommensen kan worden toegepast, wiens arbeidsveld slechts een deel van Sumatra is geweest: „Als men zijn leven nagaat, dan meent men te onderkennen de daadkracht van een Luther, de liefde tot het offer van een Franciscus van Assisi, den zendingsijver van een Paulus". Maar dan gezien in de lijst van den eenvoud, de nederigheid, de bescheidenheid van een... Nommensen, die, suo iure leider van de Batak-zending, met genialen greep de lijnen der toekomstige ontwikkeling trekkende, toch in eigenschappen en optreden zoo weinig de leiders „figuur" vertoonde. Zucht naar macht en eer was hem vreemd. Hij ontving een eeredoctoraat. Zijn naam werd bekend. Hij werd gehuldigd en werd geridderd (Officier in de Oranje Nassau-orde). Maar hij schrijft aan een vriend: „Das alles ist nichts. Mir macht's keine Freude. Nichts soll mir am Herzen kleben, was die Erde in sich birgt. Ich bin nichts als ein armer Sünder, der gern durch's Lösgeld selig wär."

Ik zeide, dit boekje kan ons als Hollanders tot dankbaarheid stemmen, maar het kan dit nog in anderen, hooger zinn, en daarom vind ik dit eenvoudig en zakelijk geschreven boekje mooi. Ik zou het zoo willen zeggen: Wie dit boekje van Warneck leest, komt nergens Warneck tegen, maar ziet alleen Nommensen. En wie Nommensen op Sumatra gadeslaat, gaat hem uit het oog verliezen en ziet Jezus zelf, den „Sieger". Dit blijkt ook het geheim van Nommensen's kracht, van zijn bereidheid tot het offer, van zijn voorwaartsstrevenden zendingsijver. Hijzelf zag Jezus en zag daarom profetisch Zijn Koninkrijk ko-

men. Aan Nommensen wordt het woord vervuld: U geschiede naar uw geloof.

Als hij dan ook naar Barmen schrijft, hoe de menschen moeten zijn, die hij op Sumatra noodig heeft, dan zegt hij met groote wijsheid pittige dingen over karakter, temperament, bekwaamheid, enz. (Behäbige, Bequeme, Pedantische und Nervöse hätten wir lieber nicht. Doch müssen und wollen wir nicht murren, wenn der Herr uns solche sendet, denn auch die können uns ja zum Segen werden und wir ihnen durch gegenseitige Liebe und Tragen; das ist ja auch Missionsarbeit). maar eigenlijk stelt hij als eenige eisch: het moeten menschen zijn, die God op Zijn Woord gelooven als Abraham..., die met Gods Woord als met vaststaande cijfers rekenen; die zich van geloof tot geloof door den Heere laten leiden; die bereid zijn met hun God over muren te springen. En Nommensen zelf stond achter deze woorden; dat blijkt uit heel dit leven van het oogenblik af, dat hij op twaalfjarigen leeftijd zijn zendingsroeping voelt, totdat hij sterft met de woorden „Vader in Uwe handen bevel ik mijnen geest; Gij hebt mij verlost".

Nog eens, Nommensen heeft steeds in geloof gezien Jezus „den Sieger". En Hem te zien hebben wij noodig in onzen tijd, waarin men gaat spreken van een crisis in de Zending. En Hem te zien kan ons dit boekje leeren. Daarom zijn wij Dr. Warneck dankbaar voor zijn met groote piëteit geschreven „Lebensbild". Het is een echt Zendingsboek.

Het boek (groot 144 bladzijden) kost cart. f 1.30 en in linnen band f 2.30 en is in voorraad bij den Zendingsboekhandel, Nassau-Zuilensteinstraat 25, den Haag, maar ook overal elders in den boekhandel verkrijgbaar.

J. KRUGER.

Feng.

De bekende Zendingsarts Dr. Lee S. Huinga schrijft in „de Heidenwereld" over den veel genoemden Chineeschen Generaal Feng het volgende:

Generaal Feng, wie spreekt niet van hem als men aan China denkt! Sommigen meenen nog een christen in hem te erkennen, anderen moeten van zulk een christen niets hebben. Er is voorzeker een groote verandering in zijn leven gekomen. Sommigen willen de schuld maar al op zijne vrouw werpen, die hem de verboden vrucht van Moskow op een schaal heeft aanbebo-

den. Vroeger was Feng een Evangelist, die meer bekeerlingen had dan eenige christen evangelist van zijn tijd. Nu is zijn Bijbel gesloten, zijn christendom, althans uiterlijk, dood. Hij heeft zich teruggetrokken naar 't westen van China, en wil van de centrale regering niets weten. Hij is krank, zegt hij. 't Zal wel waar zijn. Hij wil een reisje nemen naar 't buitenland. Wie zou dat niet graag in zijne omstandigheden! Zieke generaals, die naar 't buitenland willen, zijn er nog al in China's historieblaân van de laatste jaren. Maar wat land wil hem tot gast hebben? Rusland is nog niet al te zeker of Feng rood genoeg is, en andere landen zijn bang dat hij te rood is. Ware hij maar christen geweest of gebleven! Nu is hij een raadsel. Hij heeft zijn goede punten, hij heeft er ook andere. In de weegschaal geplaatst, wat zal het zijn? Publieke opinie schijnt te wezen: te licht bevonden.

Suriname.

De laatste loodjes...

Als deze regelen onder de oogen van onze Zendingsbladlezers zullen komen, is het jaar 1929 bijna ten einde en zitten onze Herrnhutter-broeders in Zeist te cijferen, te cijferen om een sluitende begroting te krijgen. Dat het jaar 1930 met een aanzienlijk tekort zal beginnen schijnt nu haast onvermijdelijk. Tientallen van Geref. Kerken hebben meegewerkt om het nadeelig saldo zoo klein mogelijk te maken, maar vele tientallen hebben zich tot nu toe afzijdig gehouden. Wat zou het heerlijk zijn, als de laatste maand van het jaar nog eens vele Kerkeraden en particulieren zich ernstig voor de vraag stelden of het nu werkelijk onmogelijk is die trouwe werkers in de West uit de moeilijkheid te helpen. Zou inderdaad de last, die de kleine Broedergemeente sinds verleden jaar op zich genomen heeft, te zwaar blijken voor de zwakke schouders? Laten wij dan allen meehelpen om de inkrimping van het werk, die als een dreigende wolk boven het Surinaamsche zendingsveld hangt, te voorkomen. Wie reeds het hunne daarvoor offerden, van harte onzen dank. Het zijn de volgende broeders, zusters en corporaties: Leerl. Chr. School, Axel f5; Mej. A. Amstelveen f12; Mej. D. Hoogeveen f7; Tryfosa, Surhuisterveen f10; busje Emma-school, Hilversum f2.50; Best. Chr. School, Laren f10; Chr. Schoolbest. Bergambacht f10; Geref. School, Oldebroek f2; Geref. Kerk, Heeg f10; Tryfosa, Surhuisterveen

(scholen) f10; N. V. Cothen f1; G. R., Spakenburg f5; Deventer f10; Wed. H., Vlissingen f2; Ger. Kerk, Harlingen f10; Zondagschool G. K. den Haag Oost f15; G. K. de Lier f5; J. H. v. d. W. te A. f5; H. L. Aardenburg f2.50; Best. Chr. Sch. Ytens f2.50; Anjum f5; Sellingen f5; Zuidhorn f2.50 (jaarl.); G. K. A'dam Zuid (H. V.) f5 (voor melaatschen); J. B. Hemelum f1 (kaarten); Pers. Chr. School, 's-Gravenzande f5; Hilversum, Vaartweg f2.50; Chr. Schoolbestuur, Klundert f5; Ten Post f5; Overschie f5; Leerl. Chr. School, Oud-Beierland f7! Best. Ger. Sch. Harlingen f25; M. Overveen (busje) f3.35; A. K., Arnhem f5; Ger. School, Burum f2.50; Donkerbroek f1; Lollum f2.50; Heelsum f5; Vereen. Chr. School voor M.U.L.O. op Ger. Grondslag, A'dam f10; Leerl. Dr. A. Kuyperschool, Haarlem f46.33; G. Kerk, Oppenhuizen f3; Mej. v. D., A'dam f1; Ger. Kerk, Drimmelen f1; W. F. Holl. veld f1; Ger. kerk R'dam f40; Bolnes f32.65; Dokkum f15; St. Pancras f2.50; J. L. Raamsdonksveer f2.50; van Ds. R., Winterswijk f10 (Zutphen) en f20 (W.); Ger. Kerk, Wormerveer f27.14; Helmon f5 (jaarl.); Leek f25.16; Ds. de V., Raamsdonksveer f2.50 (halfjaarl.); E. J., A'dam f5; Ger. Kerk, Diever f2.50; Leimuiden f15 (jaarl.); Leiden f10; Ver. Chr. Nat. Schoolond. Amersfoort f25.

J. VAN KEULEN.

Hilversum, Bilderdijklaan 12.

Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Dr. J. Hania.

Naar we vernemen heeft Dr. J. Hania wegens langdurige krankheid emeritaat aangevraagd. In zijn krankheid is den laatsten tijd weinig verandering ingetreden. De Heere geeft hem stille berusting in zijn bestel.

Mevrouw Krijger—Hasper.

Een paar maanden geleden is Mevrouw Krijger—Hasper naar Holland gekomen. Haar wankelende gezondheid drong om Soemba te verlaten en in Holland herstel van krachten te zoeken. D.V. komt haar man Ds. L. Krijger, de docent der Opleidings-school te Karoeni, het volgend jaar met verlof naar Nederland. Mevrouw maakt het aanvankelijk redelijk wel. Haar adres is: Van Eeghenstraat 12, Amsterdam.

W. M. Pruijs.

De heer W. M. Pruijs, die is benoemd tot

missionair arts aan het Petronella-Hospitaal te Djokja, is thans, nadat hij eerst was verbonden aan een hospitaal in den Haag, werkzaam aan de Universiteitskliniek te Heidelberg als assistent van den Hoogleeraar in de Chirurgie. Het is het doel, dat hij later als Chirurg werkzaam zal zijn.

Raden S. Nimpoeno.

Het adres van Raden S. Nimpoeno is Jekernstraat 55, Amsterdam.

K. Volger.

De heer K. Volger te Zaandijk is agent voor Nederland van het bekende door Dr. Henry Beets en Ds. S. v. d. Werf geredigeerde Amerikaansche Zendingstijdschrift: *Missionary Monthly*, de Heidenwereld.

Ziekenhuisbouw op het Rotterdamsche Zendingsveld.

Het Indische gouvernement besloot in principe den bouw van een nieuw zendingsziekenhuis te Poerbolingo toe te staan. De kosten daarvan worden geraamd op f240000.— waarvan voor rekening van de Zending f60000.— zal komen.

Zou het verzoek van de Zending worden toegestaan om ook in Tjilatjap een ziekenhuis te bouwen, zoo zal de Zending nog f25000.— moeten opbrengen.

Bij den missionairen predikant bestaat de overtuiging, dat ondanks dezen nieuwen last, in deze richting moet worden gestreefd, wil men de duidelijke roeping ten aanzien van het toevertrouwde zendingsveld niet verwaarloozen.

Het Christ. Nat. Zendingsfeest.

D.V. zal het Christ. Nat. Zendingsfeest in 1930 gehouden worden op het landgoed Raaphorst dat door H. M. de Koningin daarvoor reeds is afgestaan.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragemen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan den Heer M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn verkrijgbaar bij den Heer M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zende dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Gods geboden ons gebed, door

Dr. H. A. van Andel te Solo.

Een kostelijk boekske, waarin de bekende schrijver wet en gebed op de hem eigene wijze behandelt.

Bijbelsch Dagboek, door J. den

Hollander, bij N.V. Arnhemse Boekdrukkerij.

Er zijn heel wat dagboeken, en ook goede. Maar dit dagboek moet tot de allerbeste gerekend. Het is thans compleet.

De Doleantie. Historisch ge-

schetst door J. C. Rullmann.

Derde herziene druk, bij N.V.

J. H. Kok te Kampen. f3.50, geb. f4.50.

Ds. Rullmann leert ons in dit boek de doleantie kennen. Een historiebeschrijving van den eersten rang. Wordt het vooral ook door onze jongeren gelezen!

De Opvoeding der vrouwelijke

Rijpere Jeugd, door J. C. Wirtz

Cz., f2.75, geb. f3.50, bij N.V.

J. H. Kok te Kampen.

Een bekwaam paedagoog behandelt hier een vooral in onze dagen zeer belangrijk onderwerp.

Christelijke Scheurkalender voor

1930. Uitgegeven van D. H. Littooy

Az. te Terneuzen.

De bekende Gezelle Meerburg's kalender verschijnt ditmaal met een zeer mooi schild. En de inhoud is uitnemend.

Catalogus van Boekwerken, uitgegeven door J. H. Kok te Kampen.

Deze Catalogus — een boekdeel van 164 pagina's — is zelf een prachtstuk en vertelt ons wat een boekenschat door Kok is uitgegeven.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Not. Kooijman te Velp uit de nalatenschap van Mevr. Ringnalda-Hartgerink f50; Aandeel collecte Alg. Zend. conf. f30.32; J. H. v. d. W. te A. f5; A. K. te den Haag f25; J. H. Breekveld, Lochem f5; Door J. H. Blaak te Varsseveld, uit het schoolbusje f10; Door J. Groot te den Haag eerste storting 10 pCt. van de ontvangsten in Zuid-Holland Noord over 1929 f3500; Van Mej. J. M. Sielof te Hilversum f6.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Nov. 1929.

Postrekening 32806.

Voor Kerkbouw te Djokja van de Meisjesvereniging te Halfweg f10.95.

Ontvangen voor het Hospitaal te Magelang.

Mevr. de Wed. v. d. Boom-Schuurman f20; E. van Dijken, Groningen f10; F. v. Eijken, Driebergen f2; Ger. Kerk, Utrecht f15; idem Heeg f10; J. Hest, Rotterdam f1; E. D. de Jongh Jr., Kampen f2.50; C. de Krater, Schoondijke f25; L. J. v. Lanckeren, Buitenveldert f2.50; Jch. Noordhof, Grijskerke (Gr.) f2.50; P. Ruinard, Eindhoven f100; G. Tiemens, Coevorden f2.50; Zendingsveren. Ger. Kerk, Apeldoorn f50. Den Haag. P. KLIJN.

Ontvangen giften voor de verspreiding van Mardi Rahardjo.

S. G. W. te O. f25; M. R. f10; L. de Vr. f5; M. H. f3; P. D. f2; Wed. H. f5; N. N. f2; J. v. H. f1; E. B. f2; Wed. K. f2; R. R. f1; S. D. f5; H. B. f2; H. f1; F. B. f1; E. B. f2; R. B. f4; R. S. f1! M. E. f1.50; M. de M. f1; J. K. f1; J. v. d. M. f1; K. K. f2; G. B. f1; O. W. f1; L. H. f2; J. de M. f1; E. D. f2; J. H. f2.50; J. R. f1 te Leens.

H. v. A. f25; v. S. f1; D. R. f1; H. f2.50; D. M. f2.50; J. V. f2.50; S. f2; G. v. d. Z. f3; Z. F. f2; J. V. f2; N. N. f2; v. A. f1; J. R. f2.50; N. f2.50; H. C. T. f2.50 te De Bilt.

v. d. Z. f2.50; M. M. f1; C. M. f2.50; de L. f2; H. L. f1; Mevr. C. K. f2.50; R. H. f2; J. S. f1; A. S. f1; A. van H. f1; A. D. f2.50; A. J. van G. f1.50; H. K. f1; te Ermelo.

H. D. f2.50; P. D. f2.50; Wed. M. B. f2; J. B. f1; Wed. W. f1.50 te Zoutkamp.

H. K. f1.50; D. E. R. f2.50; J. B. V. f1; J. N. f1; S. B. f2; N. N. f5; H. H. f1;

T. H. f5; H. f5; R. B. f2; F. v. T. f5; J. B. f2.50; J. W. f5; S. J. f4 te Ulrum. H. M. f1; J. de B. f2.50; J. R. f2.50; M. G. f2; A. G. f2; L. de B. f2.50; H. N. f1; N. f1; M. R. f2; B. S. f1; K. H. f0.50; A. S. f1; H. Zw. f1; K. H. f2 te Houwerzijl.

W. J. f5; C. D. f2; J. B. f3; P. J. f3; A. J. f3; W. J. f3; G. Kl. f2.50; L. N. f2.50; H. Kl. f2.50; G. Kl. f2.50; L. P. J. f2; D. S. f2; J. B. f5; J. Gr. f2; B. M. f2; G. G. f2; P. W. f2.50; H. H. f2; H. K. f2.50; A. Z. f2.50; J. W. f2.50; J. W. f2; H. E. f2.50; R. H. f1; M. B. f2.50; P. W. f2.50; J. N. B. f2.50; K. T. f2.50; J. Kl. f2.50; H. V. f2; S. J. D. f2; J. B. f2; H. B. f2.50 te Winschoten.

D. H. f5; T. M. f2.50; J. B. f1; Kl. v. d. P. f1; E. R. f5; Dr. V. f2; M. H. f2.50; T. W. f2.50; G. P. W. f2.50; H. H. f2.50; W. H. f2.50; P. W. f2; Gebr. S. f2.50; M. W. f2.50; W. P. W. f2.50; J. P. W. f2.50; P. D. H. f2.50; Gez. B. f2.50; O. B. f2.50; N. R. f2; J. D. B. f1; P. V. f2.50; E. v. H. f2 te Spijk; J. de B. f2 te W.; H. D. f2; Wed. H. H. f2; P. W. f2; H. B. f2; J. van D. f1; W. V. f2; Wed. J. v. d. P. f1; L. E. f1; W. W. f1; E. H. f1 te Bierum. Tezamen f400.

Leens.

Zr. G. POR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

11e Verantwoording van 24 October tot en met 24 November 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

W. Zijlstra, Haren, 2maandelijksche bijdrage f55.30; R. Oosterhuis, Zuidwolde, kerkbusje f18.47, gift kerkzakje f2.50, gift S. G. f2.50 = f23.47; Ds. J. Duursema, Groningen, v. d. Zendingcommissie Groningen, zendingskalenders f358.—; Mej. G. Haan, Groningen, Kinderzendingsvereniging 13.9—13.11 f275.—; Idem, busje P. J. en A. Oosterhof, Franum f42.46; J. Duisterwinkel, half jaar contributie, Oldehove, Ger. Kerk f102.55; Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen, uit dankbaarheid van een zieke zuster f50.—; A. Boot, Groningen lood en zilverpapier f3.63, een leerling 100 h. c. f0.50 = f4.13; G. Homan, Thesinge busje f7.24; Drs. A. van Deursen, Groningen, Collecte Spitsbergenreis met het S.S. „Monte Servantes”, f120.71; H. J. Doff, Ten Post, zendingsvereniging f25.—; K. Bosman Jr., Middelstum, gift i.d. coll. f1.— busje School Kantens f6.—, Nikkertje kl. 1—6 f21.70, nikk. kl. 1—3 f4.50 = f33.20; D. A. Koebrugge, gift collecte f10.—; A. Marinus, Kornhorn, gift f7.16; J. Wildvank, Delfzijl, collecte gift f5.—; J. A. Roukema, Harkstede, saldo zendingskalenders f10.—; A. Braaksma, Uithuizen,

centsvereniging v.d. meisjesvereen. f20.50; J. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden, 3 giften kerkzakje f2.50, f2.50 en f2.— = f7.—; H. A. Hulzebos, zendingsbusjes van het comité te Nieuwe Pekela f250.—; A. Kaspers, Winsum, zendingscommissie f75.— kerkgift f1.— = f76.—; Ds. N. Postma, Veendam, twee meisjes op St. Maarten f2.30 en een meisje op St. Maarten f0.86 = f3.15; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje Jantje Wiersema f9.49.

Provincie Drenthe:

Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busjes meisjesvereen. te Een f13.29; Ds. W. J. Smit, Dwingelo, gift gev. i.d. coll. f1.—; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busjes Borger f70.—; B. Roosjen, Diever, kalender f12.40, nikkertje f10.— = f22.40; Mej. J. Mulder, Meppel, f17.95; G. v. Klinken, Nieuw Weerdinge, auto zendingsbusjes f3.34; Ds. Noordewier, Westerbork, gift collecte f2.50; Ger. Meisjesvereniging, Westerbork f6.13; Ds. D. van Enk, Zweelo, 2 giften f5.—; J. Jutstra, Nieuweroord, Paaschcollecte f27.31½, busjes f60.40 = f87.71½; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo, gift i.d. collecte f5.—; H. Blanken, Hzn., Hoogeveen, zendingscomm. Geref. Kerk f125; P. Kuiper, inh. schoolbusjes 3e en 4e klasse Chr. School Nijveen f4.02; Ds. Van Enk, Zweelo, giften, collecten f3.—, f2.50, f5.—, f2.50 en f5.—, van een gestorven jongetje 2 halve guldens en 14 halve c. is f19.07; F. Knigge, Nieuw Weerdinge, zendingscommissie f75; J. B. Beuving, Zweelo, schoolnikkertje f10; H. Robbers, Zuid Barge kerkzakje Geref. Kerk Emmen f2.50, maandel. bijdrage f100 is f102.50; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, gift collecte f2.50.

Provincie Overijssel:

E. H. Timmerman, Ommen, nikkertje f18; Alb. Plenter, Kamperveen, busjes f16.80; 2 maandel. bijdrage S. Malda, Lutten a. d. Dedemsvaart Sept. en Oct. f50; D. de Vries, Steenwijk f 82.18, kasgeld f2.07 is f84.25; G. v. d. Veen, Vroomshoop f112; B. Baar, Vriezenveen, collecte 25-jarig jubileum Ds. Colenbrander f19.27; J. J. Beukenkamp, Den Ham, gift van N.N. f25; W. F. Engster, Hengelo (O.) zendingsbladen f41; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Luitje Posthumus f17.48; H. J. van Heek, Rijssen, zendingscommissie f100; B. Baar, Vriezenveen, gedeelte opbrengst Java-Soemba-Film f21; G. v. d. Veen, Vroomshoop, gift kerkzakje f4.

Bentheim en Oostfriesland:

S. Sweers, Neermoor van John Harms, Lennox N. Amer. Mk. 83.40 = f49.02.

Soembaweek:

Provincie Groningen:

Middelstum, nagekomen f0.50; Middelstum, idem f41.75; Zuidhorn, idem f4.50.

Provincie Drenthe:

Emmen f193.75; Zuidwolde f80.; Een f41.75.

Provincie Overijssel:

Langeslag restant f2.50.

Pinkstercollecte:

Provincie Groningen:

Kornhorn f45.10.

Provincie Drenthe:

Nieuweroord f45.86.

Diversen:

Zendingscomité voor de linnenkast 3 kisten met linnengoederen bestemd voor het ziekenhuis te Pajeti; Mej. M. Verkruijssen Den Haag, penningmeesteresse afdeling Zondagschool der stadsevangalisatie der Geref. kerk te Den Haag-Oost f10.

Soembaweek Boekjaar 1930:

Provincie Groningen:

Woldendorp f22.20; Schouwerzijl f48.58.

Provincie Overijssel:

Hengelo f52.27.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 10e verantwoording van 1 Jan. 1929 tot en met 23 Oct. 1929 f 72.494.01½.

Ontvangen 11e verantwoording van 24 October tot en met 24 Nov. f3214.36½.

Totaal ontvangen van 1 Jan. tot en met 24 November 1929 f75.708.38.

Een hoogst belangrijke mededeeling.

De begroting over 1929 wijst aan voor gewone ontvangsten f 82.000.—. Er ontbreekt dus nog ruim f10.000.— aan, omreden wij extra ontvingen 4 mille. Opmerkelijk is, dat verschillende kerken nog geen Soembaweek over 1929 zonden, terwijl de circulaires over de nieuwe Soembaweek reeds weer in zee zijn.

Maar nóg opmerkelijker is, dat zelfs enkele kerken de Pinkstercollecte nog niet zonden niettegenstaande deze reeds in Mei werd gehouden.

Mogen we allen, die in gebreke gebleven zijn, beleefd verzoeken, deze gelden alsnog ten spoedigste af te dragen, in elk geval vóór einde van het boekjaar 1929 (31 December).

Mogen we buitendien allen, die nog gelden voor de zending onder hun berusting hebben, beleefd, doch dringend verzoeken, deze gelden nog vóór 25 December te zenden, anders komen we er dit jaar niet.

We moeten omhoog inplaats van naar beneden. De liefde voor de zending mag niet verflauwen. Integendeel! Het gaat om de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Vergeet dat nooit, broeders en zusters!

Laten we dus onze roeping in deze verstaan en onze krachten inspannen om tot een sluitende balans te komen.

Bij voorbaat dank.

JURRIËN VELDKAMP,
Quaestor.

Groningen, 25 Nov. 1929.

Praediniussingel 5.

Postrek. 138000 Soembazending.

Het Zendingsblad in 1929.

REGISTER.

Meditatiën.

Januari. Bij den optocht, Num. 10 : 35 door Ds. N. Duursema.

Februari. Hem den Heidenen overleveren, Matth. 20 : 14 door Ds. J. P. Klaarhamer.

Maart. Deze is de koning der Joden, Luc. 23 : 38 door Ds. M. Meijering.

April. Weer aan den arbeid, Joh. 21 : 3a door Ds. A. H. v. Minnen.

Mei. De gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort, Hand. 10 : 45 door Ds. Ploos van Amstel.

Juni. Blijvend onderpand, Ef. 1 : 14 door Ds. D. Pol.

Juli. Een noodzakelijke Wetenschap, Ps. 9 : 21b door Ds. G. M. van Rennes.

Augustus. Mede-erfgenamen, Ef. 3 : 6 door Ds. F. Staal.

September. Nog andere schapen, Joh. 10 : 16 door Ds. W. Verhoef.

October. Een handvol koren op de hoogte der bergen, Ps. 72 : 16a door Ds. W. Breukelaar.

November. De triomf van het Evangelie, Hab. 2 : 12—14 door Ds. J. de Vries.

December. Zie uw heil komt, Jesaja 62 : 11 door Ds. N. Duursema.

Foto's.

Mej. A. J. Heidema, blz. 7.

Mej. J. Piccer, blz. 8.

Een Javaansch bruidspaar, blz. 11.

Een groep blinden te Blondo, blz. 26.

Mevr. Vonk—v. d. Poel, blz. 30.

De Heer en Mevrouw Giliam—Zijlstra, blz. 31.

De Geref. Kerk te Bandoeng, blz. 32.

Het hulphospitaal te Parakan, blz. 47.

Ds. A. Ringnald en gezin, blz. 51.

De hoogste klas van de Chr. Holl. School te Solo, blz. 54.

Mevrouw Scheurer—v. d. Riet, blz. 64.

Ds. J. F. Colenbrander en gezin, blz. 69.

Een Zendingskiosk te Magelang, blz. 74.

Eindexamen Keucheniuschool, blz. 86.

De Heer en Mevrouw Burggraaff-Feenstra, blz. 90.

De Heer en Mevrouw Verveen—Vermeer, blz. 93.

Schoolpatienten te Solo, blz. 99.

Dr. D. K. Wielenga en gezin, blz. 110.

Een Hindoetempel te Prambanan, blz. 116.

Heuvel van Goenoeng Sewoe, blz. 123.

Het gedenkteeken op het graf van Dr. en Mevr. Scheurer—v. d. Riet, blz. 132.

Ds. C. W. E. Ploos van Amstel, blz. 134.

Ds. A. Merkelijn en gezin, blz. 141.

Groep verplegend personeel van het Petronella-Hospitaal, blz. 154.

De Zendingsfamilie Bakker, blz. 165.

De Christen-Gemeente te Bandoengan, blz. 180.

Ds. D. Bakker, blz. 180.

Mej. M. Baan, blz. 185.

De keuken van het Petronella Hospitaal, blz. 187.

Geref. Kinderzendingsvereniging Excelsior te Hoogeveen, blz. 193.

Ds. en Mevr. Bergema—de Jong, blz. 204.

Een ziekenauto, blz. 207.

Dr. Henry Beets, blz. 207.

Het Petronella Hospitaal verlicht, blz. 211.

De nieuwe Keucheniuschool, blz. 225.

Dr. M. G. Muller en gezin, blz. 241.

Feestviering Christ. Holl. Inl. Kweekschool blz. 240.

Dr. J. H. Bavinck en gezin, blz. 243.

Mej. H. Grondsma, blz. 244.

A.

Andel, Dr. H. A., blz. 15, 29, 91, 113.

Attestaties naar Indië, blz. 18.

Aanvulling Zendingskaart, blz. 123.

Algemeene Vergadering Djokja, blz. 211, 229.

B.

Bergema, H., blz. 37, 125, 172, 194, 203.

Brief van R. H. Soesena, blz. 52.

Brief van Mevr. Berg—Heidema, blz.

Bakker, Ds. D., blz. 58, 102, 156, 163, 180.

Burggraaf—Feenstra, De Heer en Mevr., blz. 90.

Bavinck, Dr. J. H. blz. 102, 243.

Bijbelverspreiding in Ned. O. Indië, blz. 102.

Bakker, Dr. D., blz. 153.

Boelhauer, A., blz. 156.

Bandoengan, blz. 171.

Beijen, Mej. J. M., blz. 173.

Baan, Mej. M., blz. 185.

Bevorderd tot heerlijkheid, blz. 187.

Batavia, Mal. Geref. Kerk, blz. 200.

Beets, Dr. Henry, blz. 210.

Brouwer, S., blz. 214.

Brummelkamp, Dr. R., blz. 230.

C.

Colenbrander, Ds. J. F., blz. 17, 57, 67.
 Christelijk Doofstommen-Instituut Solo, blz. 18.
 Centraal Bureau voor Informatie, blz. 53.
 Chinezen-Zending, blz. 15, 43, 179.
 Christelijk Holl. Inl. Kweekschool Solo, blz. 190.
 Christelijk Maleische Chineesche School te Djokja, blz. 194, 207.

D.

Dijk, Ds. K. van, blz. 31, 65.
 Dreckmeijer, Mej. Dr. G. J., blz. 37, 213.
 Djokjakarta, blz. 115.
 Dijk, Tj. van, blz. 146.
 Dijk, Ds. W. van, blz. 148.
 Dokter Scheurers Hospitaal, blz. 151.
 Docent tweede Opleidingsschool Djokja, blz. 156, 168.

E.

Esser, Ds. B. J., blz. 48, 121, 171, 204.
 Eenzaamheid, blz. 206.

F.

Flach, Dr. J. C., blz. 37, 156.
 Feng, blz. 245.

G.

Geesink, Prof. Dr. G. H. J. W., blz. 23.
 Giliam—Zijlstra, blz. 30.
 Grafsteen Dr. Scheurer, blz. 78, 102, 124, 131.
 Gift f 111.222, blz. 156, 168.
 Generale Kas, blz. 169.
 Gils, J., blz. 214.
 Groot, Dr. K. P., blz. 114.
 Grondsma, Mej. H., blz. 244.

H.

Heidema, Mej. A. J., blz. 7.
 Hania, Dr. J., blz. 17, 37, 78, 124, 134, 194, 230.
 Hoofddienst en Hulpdiensten, blz. 33.
 Hollandsch Kerkelijk leven, blz. 34.
 Hauwers, H. J., blz. 125.
 Helsdingen, Ds. W. F. C. van, blz. 194.
 Haisma, N. J., blz. 194.

I.

Inlandsche predikanten, blz. 5.
 Inlandsche Gemeenten en het Zendingswerk, blz. 84, 154.
 In memoriam A. Smit, blz. 230.

J.

Jothan, blz. 4.
 Java-Soemba-Film, blz. 33, 189, 192.
 Javaansch Psalmboek, blz. 65, 201.
 Jaarverslag 1928 Oost Soemba, blz. 70.
 Jaarverslag 1928 Midden Soemba, blz. 87, 111, 143.
 Jaarverslag 1928 Djokjakarta, blz. 115, 136.
 Jaarverslag 1928 Solo, blz. 91, 113.
 Jaarverslag 1928 Keboemen, blz. 119, 148.
 Jaarverslag 1928 West Soemba, blz. 146.

K.

Kerkbouw Djokja, blz. 8, 125.
 Kerk te Bandoeng, blz. 32.
 Kate, Mej. ten, blz. 37, 78, 124, 194.
 Krijger, Ds. L. P., blz. 50, 208.
 Kruijver, Mej. M., blz. 58, 78.
 Konanggor, blz. 72.
 Keboemen, blz. 78, 119.
 Keucheniuschool, blz. 85, 139, 209, 226.
 Kamboniroe, blz. 88.
 Karita, blz. 112.
 Karoeni, blz. 147.
 Kodi, blz. 147.
 Klaten, blz. 151.
 Kweekschool Malang, blz. 153.
 Keuchenius, Ds. F. A., blz. 173.
 Kleben, blz. 188.
 Kraaij, D., blz. 194.
 Kweekschool Solo, blz. 190.
 Krijger—Hasper, Mevr., blz. 246.

L.

Lambooi, Ds. P. J., blz. 145, 214, 230.
 Lectuur-verspreiding, blz. 16.
 Lamboja, blz. 148.
 Loda, blz. 213.
 Lips, L., blz. 213.
 Licht-schaduw, blz. 223.

M.

Midden Java, blz. 13.
 Macedonie, blz. 46.
 Moeilijke weg, blz. 52.
 Muller, Dr. M. G., blz. 57, 78, 156, 222.
 Medan, blz. 65, 214.
 Melolo, blz. 70.
 Mace Djawa, blz. 71.
 Merkelijn, Dr. A., blz. 102, 125, 140, 189.
 Magelang, blz. 142.
 Meijering, Ds. A., blz. 173.
 Maleische Geref. Kerk, blz. 200.
 Meijerink, H., blz. 140.
 Mollema, O. H., blz. 214.
 Mos Soedaimadi, blz. 225.
 Mohammadijah, blz. 235.

DATE DUE

Temporarily circulated from ~~Pacific School of Religion~~			
Nyenka, Eisa, blz.			
Naboom, Dr., blz.			
Nederlandsche Ze			Djokja, blz. 173.
blz. 37.			
Nederlandsche Ze			
Netelenbos, Ds. L			3.
Nimpoeno Raden,			
Ned. Geref. Zend			
Nommensen, D. I			58, 93.
			., blz. 30.
Onderwijzersnood			Gereformeerde, blz.
Onderling overleg			
Offringa, Dr. J.			, blz. 125.
Opleidingsschool			ospitaal, blz.
Onderwijs op So			ers Hospitaal, blz.
Opleidingsschool			
Onderwijskrachte			
			107, 181.
Pos, Ds. A., blz.			lz. 58, 76, 110.
Piccer, Mej. J.,			58, 172.
Pajeti, blz. 11, 1			
Por, Mej. G., blz.			
Parakan, blz. 47			
Pak Soekawidja			
Petawang, blz.			ijding en offer, blz.
Parai Paha, blz.			
Poerbolinggo, bl			134, 209.
Ploos van Amst			
Palla, blz. 147.			
Percentagecijfer	GAYLORD		PRINTED IN U.S.A., blz. 6, 18, 52, 74,
191.			22.
Pol, Ds. D., blz. 192.			Zending Zeeland, N. Brabant-Limburg, blz.
Pruijs, Dr. W. M., blz. 246.			9, 26, 47, 72, 189.
R.			Zending Groningen, Drenthe en Overijsel,
Ringnalda, Ds. A., blz. 50.			blz. 11, 54, 67, 70, 87, 111, 143, 146.
Radio-uitzending, blz. 102.			Zending Utrecht en Gelderland, blz. 12,
Rullmann, Ds. J. A. C., blz. 124.			18, 27, 90, 188, 225.
Rara, blz. 148.			Zending Zuid-Holland-Noord, blz. 13, 29,
S.			73, 91, 113, 242.
Sadrach-Christenen, blz. 4.			Zending Friesland, blz. 31, 53, 119, 148,
Suriname, blz. 17, 36, 57, 77, 99, 124, 154,			172, 120, 203.
172, 195, 214, 230, 246.			Zending Zuid-Holland-Zuid, blz. 48, 93,
Scheurer—v. d. Riet, Mevr., blz. 63, 86.			121, 169, 182, 204, 225, 237.
Subsidie-Regeling Particuliere Ziekenhui-			Zending onder de Chineezzen, blz. 15, 43,
zen, blz. 67.			179.
Statistiek Oost Soemba, blz. 72.			Zendingsleven, blz. 34.
Statistiek Banjoemas, blz. 73.			Zendingsweek, blz. 37.
Soepater, Ds., blz. 78, 101.			Ziekenhuis Waikaboebak, blz. 37.
Statistiek ziekenhuis Keboemen, blz. 78.			Zendingsfeest, Christ. Nat., blz. 37, 78, 125.
Statistiek Gereformeerde Zending, blz. 44,			Zendings-Raad, Ned., blz. 45.
45, 96, 97, 98.			Zending onder de Javanen op Sumatra,
Solo, blz. 91, 113.			blz. 65.
Statistiek Midden Soemba, blz. 145.			Zendingsconferenties Lunteren, blz. 78, 100.
Slotemaker de Bruine, Dr. N. A. C., blz.			Zendingsstatistiek, blz. 85, 108, 135.
173.			Zendingsstudie-Raad, blz. 100.
Smit, A., blz. 230.			Zendingsblad, blz. 109.
			Zendingskalender, blz. 172.

343220
Gereformeerde Kerken in
Nederland.
Het zendingsblad
1929

CBPac

1929

343220

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

